KEMAL TAHİR

Devlet Ana

Bütün Yapıtları 6



Kemal Tahir

DEVLET ANA



Kemal Tahir
(1910-1973)

Kemal Tahir İstanbul'da doğdu. Gazihasanpaşa Rûştiyesi'ni bitirip girdiği Galatasaray Lisesi'nin ikinci sınıfından ayrılarak öğrenimini yarıda bıraktı. Avukat katipliği, ambar muhasipliği, gazetecilik gibi işlerde çalıştı. 1938'de Nâzım Hikmet'le birlikte yargılandığı Donanma Komutanlığı Mahkemesi'nde on beş yıl hapse mahkum edildi. On iki yıl Çankırı, Çorum, Kırşehir, Malatya cezaevlerinde yattıktan sonra, 1950'de Genel Af Yasası uyarınca geri kalan cezası bağışlandı. 1955'ten sonra yayımlamaya başladığı romanlarıyla edebiyatımızın önde gelen yazarları arasına katıldığı gibi, tarih konusundaki görüşleriyle de düşün hayatımızı etkiledi. 21 Nisan 1973'te, bir kalp krizi sonucunda İstanbul'da öldü.

Birinci Bölüm

Kancık Vuruş

1

Sen-Jan şövalyelerinden Notüs Gladyüs, sayvana çıkan merdivenin kapısında, hancı güzeli yerine, karayağız oğlanı görünce somurttu. "Oynaşını yolladı kancık! Gömleğin temizliğinden belli bununla yattığı..." Karının gelmemesine değil, oğlanın çok yakışıklı, çok da çalımlı olmasına kızmıştı. "Silahşörden ürker uşak takımı... Hanımının koynuna girdiğinden mi palikaryalık taslıyor, bu köpek?.."

Delikanlı, pazı güçlerine güvenen yeniyetmelerin kasıntısıyla yaklaşıp elini göğsüne koyarak eğildi. Belindeki kırmızı kuşak, omuzlarını daha geniş gösteriyor, sıkı pantolonu, kısa konçlu yumuşak çizmeleri, biçimli kesimine, cambaz çevikliği veriyordu.

Şövalye Notüs Gladyüs kaşlarını çattı:

— Nedir?

— Ablam "Bakıver," dedi. Buyrun!

— Özbeöz ablan mı? -Dirseği üstünde gövdesini ileri sürerek parmağını salladı-: Yalan çıkarsa keserim kulaklarını...

Ses kışkırtıcıydı, cıvıktı.

Delikanlının iyimser gülümsemesi hemen silindi:

— Ablamdır. Emriniz?

— Sağır mı ablan? -Biraz bekledi-: Adını sorduk, duymazdan geldi. "Görünür mü burdan Ertuğrul’un sınırı?" dedim, karşılık vermeden savuştu.

— Kusuruna bakmayın! Konuşmayı pek sevmez. Adı, Liya...

— Ne demektir o?

— Zambak...

— Zambak... -Dişlerini göstererek sırtardı-, İyi koyulmamış... İyi koymalı... Neden, "Kaymak" dememiş baban?

Delikanlı, şaşkın, ürkek baktı.

Şövalye kısa boylu, şişmandı ama tıkızdı. Bir eliyle kılıcını, ötekiyle hançerini tutuyordu.

Davranışlarında ölümle içli dışlı yaşayanların kuşkulu tetikliği vardı. Omuzlarına kadar inen gür saçları, yırtıcı hayvanların kabarmış yelesine benziyordu.

— Kestirmemiş mi kaymak olacağını? Anası da böyleyse neden kestirememiş? Kaymak, daha yaraşıklı... Tadına doyulmaz. -Göz kırptı-: Denemişe benzersin, bilirim! -Nedense içini çekti-: Demek ablan? Anlarız ilerde... Ya senin adın, Sarmaşık mı?

— Hayır, Mavro...

— Söyle bakalım Mavro, görünür mü Ertuğrul’un sınırı, buradan?

Mavro biraz düşündü. Issızhan'a gelen yolcuların hemen hepsi, sayvana çıkar çıkmaz, nedense korkuluğa gider, uçuruma bakıp sinir düzenlerinin özelliğine göre, taş kesilmekten düşüp bayılmaya kadar, korku çeşitleri gösterirdi. Bu da, karnından vurulmuş gibi "Hıhhh" diyerek irkilmiş, iki büklüm gerilemişti.

— Niye daldın? Görünür mü sınır?

— Evet, görünür, şuraya çıkılırsa...

Mavro, böyle diyerek sayvanın korkuluk taşlarına çıkıverince, Şövalye Notüs Gladyüs, elleri havada, gözleri yuvalarından fırlak, bir an dondu. Birkaç kez ağzını açıp kapadı, neden sonra gırtlağını paralayarak bağırdı:

— İn, in Allah belanı versin! Delirdin mi namussuz, in aşağı...

Mavro hiç oralı olmadı. Omuzlarına dokunacak kadar yakın uçan güvercinlerin arasında, ileri geri sallanıyor, "Al sana kaymak... Bakalım, kestirmiş mi babam, kestirmemiş mi?" diyerek ölüme meydan okurcasına gülümsüyordu.

Çocukluğundan beri yükseklik korkusu çeken, uçurumlu düşler görünce, boğazı kesilmiş hayvan hırıltılarıyla uyanıp günlerce kendini toparlayamayan Şövalye Notüs Gladyüs, Mavro'nun bu işe çok alışık olduğunu, dengesini hep sayvandan yana tutmak için sallandığını fark edemeyecek kadar dehşete kapılmıştı. Debelenerek kalkmaya çalıştı:

— İn, in dedim köpek, iiiin!

Mavro, cıvık herifi yeteri kadar bunalttıktan sonra, yay gibi, sayvana atladı:

— Seçemedim. Tütüyor bataklık bugün...

— Ya kopsaydı taşın biri... -Şövalye, seğiren yanağını eliyle bastırarak uğunuyordu-: Ya taşın biri kopsaydı?

— Kopmaz. Ermeni ustalar yontmuş bunları... "Taşın damarını bilir, Ermeni ustalar" derdi, yeri cennet olası babam...

— Hey akılsız Rum!.. Nah kopmuş ya!

— Kopanı da olur. Allah yapısı değil, kul yapısı...

Bu aptal umursamazlık, şövalyenin duyduğu dehşeti, önce şaşkınlığa, sonra şüpheye çevirdi. "Sayvan, uçuruma balkon gibi uzanmış değil miydi yoksa! Arada basılacak yer mi vardı?" Bunu aklından geçirir geçirmez, birden kudurdu, derisine ateş değmiş gibi hopladı. Arada basacak yer varsa, oğlanı delik deşik etmek kararıyla korkuluğa koştu, bakmasıyla katılıp kalması bir oldu.

Sayvan balkon gibiydi. Yükseklikleri yüzlerce metreyi bulan dümdüz kayalar, aşağıda, geniş ağızlı bir kuyu meydana getiriyor, suyun yüzüne vuran bulutlar, uçurumun dibini, cehennemin göklerine açılmış bir deprem yarığına benzetiyordu.

Şövalye, eli ağzında, boğuk boğuk sordu:

— Ne kadardır burdan aşağısı?

— Üç yüz on altı kulaç...

— Kim ölçtü?

— Babam... Tebriz kervanının bezirgânıyla, bir gün iddialaşmış, urganları salmış ulayaraktan, kulaçlaya kulaçlaya çekmiş...

Şövalye dinlemiyordu. Bakışlarını uçurumun dehşetinden zorla kurtarıp uzaklara dikmişti.

Ova, göz alabildiğine sazlıktı. Nisan yeliyle sanki, sazlar değil, varoluşun bir döneminde, henüz katılaşmamış toprak dalgalanıyordu. Dünyanın bu parçasında, canlıların yaşamaya başlamasından önceki boşluk, anlamsızlık, kesin umutsuzluk vardı.

Şövalye Notüs Gladyüs, uçurumun tersine, ovada gördüklerinden memnun olmalı ki, kaşlarını kasıntıyla çatıp dişlerini göstererek sırtarıyordu.

Gemlik limanında gemiden inip Anadolu toprağına ayak basalı on beş gün olmuş, Ertuğrul’un sınırındaki mağaralardan birinde yasayan Cenevizli Keşiş Benito'yu bulmak için, buraya, İznik, Bursa, İnegöl, Kütahya, Karacahisar'dan dolaşarak gelmişti. Gerek bu yolculukta gördükleri, gerekse Keşiş Benito'nun anlattıkları burasının bir "Alıklar ülkesi" olduğunda hiç şüphe bırakmıyordu. Evet burada, Türkmenlerle Bizanslılar yüzyıllardır aptallık yarışındaydılar.

Bir eli kılıcının tutamağında, bir eli bıyığında, ayaklarının ucuna basarak kısa tıkız gövdesini yükseltti: "Bu alıklar ülkesini, altı aya varmadan elime geçirmezsem yuf olsun, taşıdığım kutsal Sen-Jan kılıcına! Yuf olsun, damarlarında dolaşan kral kanına!" diye homurdandı. Aşevinden gelen kebap kokusunu derin derin koklayarak yırtıcı bir iştahla yalandı.

Bitinya ucuna, Rumların kaltabanlığından yararlanıp yerleşmiş Ertuğrul'un, güvenilir hiçbir dayanağı olmadığını anlamıştı, Doksan yaşındaki yatalak Türkmen'i, bazı tekfurların yardımıyla ortadan kaldırmak nasıl işten değilse, ondan boşalacak yere, kendisinin yerleşmesi de o kadar kolay olacaktı. İlk basamak Gladyüs Unikus[1] Dükalığı, ikincisi Bitinya Prensliği'ydi. Tekfurları hangi yollardan vassallığa razı edeceğini çoktan planlamıştı. Bunu sağlamak için, birkaç yüz Katalan, bir o kadar da Türkopol savaşçısı toplamak yetişecekti. "Prenslikten sonrası da, göklerdeki Rab İsa Efendimizin desteğiyle, Bizans İmparatorluğu'nun sahip bekleyen bahtsız tacı!"

— Sınır neyle işaretlenir bu sazlıkta? Neyi görecektin bataklık tütmeseydi?

— İnönü Hisarı'nı.

— Ertuğrul'un mudur?

— Yok! Hisar kullanmaz Ertuğrul Bey... "Bizim hisarımız at sırtıyla yalın kılıç" diye gülüşür bu Türkmenler... Konya Sultanı'nın voyvoda tahtıdır, İnönü Hisarı, Eskişehir Sancakbeyi'ne bağlıdır.

Şövalye, bataklığa abanan kurşun renkli kalın bulutların neler gizlediğini seçmeye çalışarak, meydan savaşı yöneten bunalmış bir başkomutan gibi, hırslı, dalgın homurdandı:

— Hisar kullanmazmış... Aptal göçebe!

— Yok, göçebe değildir, Ertuğrul Bey... Eskiden göçebeyse de, boşlamış olmalı çoktan...

— Yaylaya çıkmaz mı, her yıl bu herif?

— Yaylaya çıkması... Yazın barınılmaz ovada sinekten... Biz bildik bileli oturaktır buralar... "Konya sultanına memurluk etmiş, Ertuğrul Bey'in babası" derdi rahmetli babam! Kendisinin de memurluğu varmış az biraz... Memur dedimse, kılıçlı memur, subaşı filan... Bakmış ülkenin işleri bozuk, vergiler gelmemekte eskisi gibi, tıkır tıkır... İstemiş buranın uçbeyliğini... Babam rahmetli...

"Mavro!" sesiyle, Şövalye Notüs Gladyüs, elini kılıcına atarak hızla döndü, gözleri ürkek, ağzı yırtıcı, atılacak gibi iki büklüm, sayvan kapısına bir zaman baktı.

Kendini toparlayınca dişlerini gıcırdatarak sövdü, yarısına kadar çektiği kılıcı hışımla kınına soktu. Masaya gidip çöker gibi oturarak şarap tasını aldı, her yudumda, korkuluğun taşları düşmüş parçasıyla kapının karanlığını gözetleyerek içti.

Kıbrıs manastırında, Sen-Jan papazı olmaktan vazgeçip, tarikatın şövalye adaylarına katılarak, kılıç kuşandığı gün, falına baktırmış, Çingene karısı, arkadan vurulmazsa yüz yıl yaşayacağını, çok şanslı işler yapıp başına çok büyük bir taç giyeceğini söylemişti. O zamandan beri, sırtını güvene almadan oturmuyor, insanlara, kapılara, köşebaşlarına arkasını dönmemeye dikkat ediyordu. Dövüşlerde, kimi zaman aşırı korkak, kimi zaman kudurmuş gibi cesur davranması bundandı. Saçma sebeplerle dalgınlığa kapılıp sırtını tehlikede bıraktığı zamanlar kendine kızıyordu. Tırnaklarını kemirip dururken aptal oğlanın cambazlığı gözünün önüne geldi. Evet, ihtiyatsızlık etmesine, bu kez oğlan sebep olmuştu. "Çağırsam itoğlu iti... 'Al sana bir altın' desem, çıkarsam şuraya... Vursam ensesine topuzu..." Nerde olursa olsun, topuzunu yanına dayardı. El atıp bulamayınca, şaşkın şaşkın bakındı. Topuz, kısa baltası, okluğu, yay torbası, kalkanı, kargısıyla duvarın dibinde duruyordu. Bu dalgınlığın suçu da Mavro'nunmuş gibi, çocuğu öldürmeye kesinlikle karar verdi: "Bayılır mı topuzu yer yemez?.. Yok öyle şey!.. Bayılmamalı... Neye uğradığını anlamalı da, insanlara sırtını dönmenin eşeklik olduğunu öğrenmeli." Gözleri topuzdaydı. "Dertop mu uçar, darmadağın mı? Kaç sayana kadar bulur dereyi?" Arkasından bakıp öldürmenin tadını çıkaramayacağına gerçekten üzülerek içini çekti. Düşünüp dururken bakışlarındaki kıyıcı parıltı silinmiş, gözleri yavaş yavaş kısılıp dalgınlaşmıştı. "Karı yalnız kalıyor. Gider başına dikilirim çekip hançeri... 'Yat kahpe' derim, 'Nasılmış oynaşını yollamak cilvesi' derim!" Yumruğunu burnuna sürdü.

Aslında karaoğlanı öldürmek istemesi hancı karıyla yalnız kalabilmek içindi. Bunu elinde olmadan yapacakmış da önlemeye çalışıyormuş gibi, sarı sakalını sımsıkı tuttu. Sert sert soluyor, bacaklarını var kuvvetiyle sıkarak kıvranıyordu. Ensesinde başlayıp bel kemiğine inen ılık ürpertiyle gözlerini yummuştu. Sinirleri bozulursa, kan dökme hırsını, cinsel isteklerini gemleyemiyordu. Bütün denetlerini kaybetmiş, inmeli hareketlerle sarsılarak gövdesini geri aldı. Kötülük etmek için birisi gözetliyormuş duygusuyla sayvan kapısına kuşkulu kuşkulu baktı.

Güvercinler, kabararak, gurulduyarak dolaşıyorlar, korkunç uçurumun üstünde, keyifle takla atıyorlardı. Bir erkek güvercin, dişisini kovaladı, götürüp korkuluğun dibine sıkıştırdı. Kanatlarını yere sürüp şişinerek çevresinde biraz dolandı, bindi, çiğnedi. "Oh oh! Böyle... İşte böyle olmalı! Canı çektiği yerde, canı çektiği karıyı ıhtırıp paralamalı, insanoğlu!.. Pazar yerinde, yolda, kilisede..." Birden ürktü. Acele istavroz çıkardı. Kendisine

karşı duyduğu umutsuz acıma, suratını ağlamalı bir güçsüzlükle buruşturmuştu. "Bağışla bu güçsüz kulunu göklerdeki Rab İsa Efendimiz!" El yordamıyla tası bulup sonuna kadar içti. Çok yorulmuş gibi, dirseklerine dayanıp elleriyle yüzünü kapattı. "Sırası mı namussuz, sırası mı piç kurusu!" Tasarladığı büyük işler için, gözünü budaktan sakınmaz, aklı yok, pazı gücü çok yardımcılar toplaması gerekti. Uçurumlara metelik vermeyen alık oğlanı yanına alıp sırtını sıvazlayarak ölümlere salacağına, öldürmeye kalkıyordu. "Neden? Bir hancı karı uğruna... Şeytan çarpsın, pis pezevenk! Bu kadar mı çektin anan olacak küçük orospuya?" İnce bir altın zincirle boynuna asılı Sen-Jan tarikatının haç biçimi şövalye nişanını hınçla tuttu bir zaman, canını yakmak istediği bir kadının memesiymiş gibi dişlerini gıcırdatarak mıncıkladı. Merdivende ayak sesleri duyunca, birden irkildi, elindeki nişanı, hançermiş de gelene atacakmış gibi birkaç kere hoplatıp terazileyerek tetikte bekledi.

Mavro, gözleri yerde, bakır kabı getirip masaya koymuş, kapağı açınca sayvanı kebap kokusu kaplamıştı.

Şövalye, hançeri çekip ete şüpheyle bakarak sordu:

— Gerçekten karaca mı?

— Karacadır, evet!..

— Şimdi anlarız!

Biraz kesip ağzına attı, uzaktan uzağa duyulan bir şarkıyı biliş çıkarmak istiyormuş gibi, dura dura çiğnedi.

— Gerçek... Bildiğimiz karaca... Kim avladı bunu?

— Ben!

— Seninkine "avlamak" demezler, "tutmak" derler.

— Neden?

— Okla vurmuyorsun, tuzakla yakalıyorsun!

— Okla avlanır karaca... Tuzak kuşlara kurulur.

Şövalye ucunda et lokması bulunan hançerini, ağzına götürürken durup merakla baktı:

— Gerçek mi? Karaca vurabilir misin okla?

— Vururum! Uçara atıp düşürdüğüm çoktur. Çabuk da atarım gerekirse... Yağdırırım!

— Bak sen!.. Şövalye gittikçe ilgilenerek Mavro'yu süzdü. Bu hüner, kendi başına öğrenilmez. Ustan kim?

— Babam rahmetli... Yaman avcıydı benim babam, uçanla kaçan kurtulamazdı yayı eline aldı mı?

— Bu kadar silahşörmüş de neden hancı olmuş?
— Kör Yahudi yüzünden...
— Anlamadım.
— Bir garip Yahudi varmış Karacahisar'da... Nerden gelmişse gelmiş... İki gözü kör... Düğünlerde, bayramlarda çalgı çalarmış, bahşişle geçinirmiş... Bir gün Kara Taun basmış buraları... Her evden birkaç ölü çıkmaya başlamış sabah akşam... Şimdiki Benito keşiş babamızın mağarasında, o zamanlar bir başka Frenk keşişi otururmuş... Sakalı göbeğinde bir domuz... Birkaç akılsız gitmiş Frenk keşişinden Kara Taun'un dermanını sora... Ne dese iyi, kara namussuz? "Ben yerinden haber aldım, taun maun yoktur. Yahudiler çeşmeleri, kuyuları ağılamaktadır. Yahudi'sini kesen kurtuluyor. Kurtulayım, derseniz, paralayın kör çıfıtı" demiş... Bunlar gelip Karacahisarlıları ayaklandırmışlar. Kudurmuş; Rab İsa beterinden esirgesin, bizim avanak Karacahisarlımız... Fukara kör Yahudi'yi döverek, söverek, Karacahisar'ın pazar yerine getirmişler. Rahmetli babam anlatırdı. Ölü gömmekten dönerken rezilliğin üstüne varmışlar. "Milletin kudurması nedir, ben o gün orada gördüm" derdi rahmetli babam... Paralamışlar garip herifi... "Çıfıt zehrine panzehirdir" diye ayağından, etinden alan sütü bozuklar da olmuş... Babam rahmetli, "Üç gün karnım ekmek almadı. İçtiğim suyu kustum iki katıyla" derdi. Bizim buraya göçmemiz, işte bu kör Yahudi olayındandır. O sıralar, ovadaki kervan yolunu batak yeniden yeniye kesmekteymiş... Katırcılar Kanlı Boğaz'dan yeni işlemeye başlamışlarmış tek tük... Burası yapılışında han değildir. Çok eskiden, Selçuklu'ya karşı, palangalar sıralamış imparatorumuz dağların başına... Bura, binbaşı hisarıymış... Selçuklu sürüp gelip İznik'imizi aldığında, binbaşı da kalmamış yüzbaşı da... Babam rahmetli, kör Yahudi işinde Karacahisarlıya kahredince, anamızı alıp gelmiş... Bakmış "Kanlı Boğaz Hanı" denecek, "Issız handır buranın adı" demiş... Çok yalvarmışlar yolunu kesmeye... Tekfurumuzun kâhyası "Etme Kara Vasil, seni kurt kuş yer dağbaşında... Sana acımam körpe karınla karnındaki doğacağa acırım" demişse de dinletememiş... "Sizden ırak olan, İsa Efendimize yakın olur" demiş rahmetli, "Kötü adam görmenin, dine zararı vardır" demiş, "Dağa taşa bakarsın, Allah'ın gücünü unutmazsın, ormanların yeşili, yaylaların esintisi yüreğini temizler, ıssızda, canın çekse de kötülük edemezsin. Nerede bulur Rab İsa'yı arayan, ıssızda bulur, kâhya" demiş rahmetli babam...
— Aferin... Filozofmuş desene... Var mıydı okuması yazması?

— İncil okurdu arada, türkü ağzıyla, Kanlı Boğaz'ı gümbürdetirdi. Yazdığını hiç görmedim.
— Neciydi Karacahisar'da? Oktan yaydan anladığına göre, silahşor filan mıydı?
— Çok istemiş tekfurumuz yanına silahşor almayı ama, razı olmamış rahmetli... -Mavro içini çekti-: "Adam öldürmeyi zanaat edinmekte adamlık yok!" derdi, "Akıllı adam ömrü boyu kılıç taşımaz" derdi, "Hamallıktır" diye gülüverirdi. "Kılıç hamallarının çoğu kancık olur, oğlum Mavro, zartına zurtuna bakma sen," derdi. "Kılıç kılıcı çeker üstüne... 'Ölmeyeyim' dersen, atik davranıp karşısındaki öldüreceksin... Atik davranıp öldürmeninse çizgisi çok bulanıktır... Yiğitlik nerde biter, kahpelik nerde başlar, bilinmez!" derdi. "Silahşörlükte kahpelikle adam vurmaya da bir kez başlayan, hiç iflah olmaz!" derdi rahmetli...
— Halt etmiş ki rahmetli, büsbütün... Dedikleri, evet, doğru ama, Müslüman kâfirleri için...
— Hıristiyan, Müslüman ayırt etmezdi babam...
— Höst!,. Dinsizliktir bu... Bana dedin, başkasına deme...
Mavro gerçekten ürktü, hemen bir Ortodoks istavrozu çıkarıp kekeledi:
— Dini sağlam adamdı, rahmetli... Papazımız derdi ki...
— Höst... Hıristiyan savaşçılar, İsa Efendimizin askerleridir. Biz kahpelik bilmeyiz. Çünkü ödevimiz dünyadan küfrü kaldırmaktır. Haklı güçsüzleri, haksız güçsüzlere karşı savunuruz!.. -Şarap tasını aldı, boşalmış olduğunu görünce uzattı.-Doldur şunu bakalım!.. Anlamadığın lafları da hiç taşıma bundan böyle, unut!
Mavro telaşla koşup kocaman şarap testisini kaptı geldi, ikindi güneşi, bulutları aralayıp bir an görünmüş, akan şarabı taze kan gibi parlatmıştı. Şövalye başını kaldırdı:
— Sağol arslan Mavro! Geç şöyle! Geç otur!
Koca bir Frenk şövalyesinin "Otur" demesine Mavro birden sevindi ama bu sevinç çok sürmedi. Sesin apansız yumuşamasından işkillenmiş, babasının bir öğüdünü hatırlamıştı: "Anası bacısı güzelse, akıllı delikanlı, akranı olmayan heriflerin övgülerine inanmayacak, hediyelerini hele hiç almayacak..."
— Sağolun!.. Severim ayakta durmayı...
— Otur dedim. Büyüklerin sözünü dinleyeceksin ki, adam olasın! Otur hadi!
— Ablam çekişir. Müşterilerle oturmak yoktur bizde...

— Uzattın ki, tadını kaçırdın. Gelirse kalkarsın. Soracaklarım var! Geç otur!
Mavro kuşkuyla kapıya baktı, sıranın ucuna ilişti.
— Ne kazanırsınız burda siz? Yıllığınız neye gelir?
— Yıllığımız mı? Hiç belli olmaz. Vaktiyle, boğaz yolu işlerken, kazanırdık epey!.. Şimdilerde, İsa Efendimize şükür, geçinmekteyiz... Tepenin ardında tarlamız var, ekeriz. Odun parasız... İneğimiz var, sağarız. Koyunumuz, ak keçimiz var, yününden öteberi örer ablam... Odun sarar götürürüm Karacahisar'a... Tuz, kil, mum öteberi alır gelirim. Yoğurtla peynirle kap kaçak trampa ederiz. Av eti eksik olmaz. Yaban tavuğu, sülün, keklik çoktur burada... -Çenesiyle ayakları dibinde dolaşan güvercinleri gösterdi-: Bunlar...
— Ata binmeyi sever misin?
— Sevilmez mi?
— Bakmayı?..
— Atımız var. At beslerdi babam hep...
— Seni yanıma alsam... Bir altın versem yıllık... Üst baş, yeme içme benden...
Mavro'nun suratı asıldı. Rahmetli babası, "Gâvur-Müslüman, tarikat takımında oğlancılık vardır, aman haaa!" derdi. Kendini zorlayarak gülümsedi.
— Bana kalsa ne güzel, ama hiç olmaz!
— Neden?
— Biz imparatorumuzun hür köylü defterine yazılıyız.
— Sizin imparator, sarayında olanlardan habersiz! Ne bilecek Karacahisar'daki Mavro'yu?..
— Bilmese de töre değildir. "Yılda beş altın verseler, uşak olacağına, kaldır kendini şuradan Kanlı Boğaz'a at" demiştir babam rahmetli...
Şövalye Notüs Gladyüs şarap içti, kebaptan aldı. Bunları yaparken Mavro'yu gözden geçiriyor, iyice ölçüp biçiyordu:
— Ya savaşçı alsam yanıma? -Mavro'nun aldırmadığını görünce, dünyayı bağışlar gibi kasılarak ekledi-: Savaşçı değil... Şövalye adayı...
— Şövalye adayı mı? Gerçek mi, aman soylu efendim!
Mavro'nun birden soluğu kesilmiş, yanakları kıpkırmızı olmuştu. Yutkundu, sevincini bastırmaya çabalayarak, "Bizimle gönül mü eğlendirmekte yabanın Frenk'i?" diye kuşkulu kuşkulu araştırdı.

Şövalye delikanlıdaki değişmeleri dikkatle izliyordu. Batıda köylü delikanlıların savaşçılığa karşı duydukları umutsuz imrenmeyi çok görmüştü. Buradakiler, zaten silahlı olduklarından, ancak köylülükten büsbütün kurtarmak yoluyla kandırılabilirdi. Mavro'nun da böyle bir kurtuluşa can attığını, han kapısında, kendisini karşıladığı zaman atına, silahlarına bakışından anlamıştı.

Kasılmayla tekrarladı:

— Şövalye adayı.. At benden... Silahlar benden... Toplayacağımız birliğin çavuşu olur, bayrağımı taşırsın, kısa bir süre... Yürekliysen, silahlara güç yetirirsen, bizim tarikatın okunmuş kılıcını bağlarını beline... Seni şövalye adaylarının defterine yazarım.

— Aman şövalyem!... Aman Rab İsa Efendimiz! Aman, rüyasını gördüm ben bunun...

— Nasıl rüya?

— Geçen hafta... Asker geçiyormuş buradan... Arap kâfîrler'e savaş açmış imparatorumuz... Sınava çekti beni okçulukta. Koruyucu bölüğüne çavuş aldı. Uyandım ki tere batmışım... Soluğum ağzıma sığmazlanmış sevinçten... İnanayım değil mi Şövalyem? Gönül eğlendirmekte değilsin öyle ya?

— "Şövalye adayı" dedim! Şövalyelikte şaka olmaz!

Mavro n'apacağını şaşırmış, ellerini birbirine kitleyip göğsüne bastırmıştı. Böylece, şövalyenin ayaklarına atılmamak için kendini tutmaya çalıştığı belliydi. Aşevinde, yere düşürülen bir bakır sesiyle irkildi, kapıya şaşkın şaşkın baktı. Gözlerindeki mutlu ışık yavaş yavaşkarardı; yüzünü, dünyanın en acıklı kederi kapladı. Yutkundu:

— Şaka değilse de... Hayır, olabilemez şövalyem, biz şövalye adaylığına geçebilemeyiz!

— Neden? Şövalye gerçekten şaşmıştı. Delirdin mi?

— Hiç olmaz! Ablam razı gelmedikçe hepsi boş...

— Alık herif, karı kısmı ne karışırmış böyle işe?

— Karışır. Bu dünyada bizim birbirimizden başkamız yok...

Şövalye Notüs Gladyüs'ün canı sıkıldı. "Olup bitti" saydığı işlerin bozulmasına çok kızardı eskiden beri... Tası aldı, biraz dargın, iyice de ayıplamış gibi sordu:

— Evlenmeye niyetli değil mi ablan?

— Niyetli.

— Kaç yaşında?

— Yirmi dört...
— Evde kalacak desene bu gidişle... Bulamadı mı bir uygununu?
— Bulamaz olur mu?
— Kim? Ne iş yapar?
— Ertuğrul Bey’in savaş atı eğitimcisidir, sözlüsü...
— Allah Allah, Ertuğrul, nasıl güveniyor savaş atlarının eğitimini bir Hıristiyan'a...
— Hıristiyan değil...
— Türkopol mu?
— Yok... Müslüman Türk...
Şövalye hem şaştı, hem yadırgadı:
— Nasıl veriyorsun ablanı Müslüman kâfirine?
Mavro bu soruyu, hiç duraklamadan karşıladı:
— İyidir Demircan eniştem... Buraların ünlü silahşörüdür fazladan...
Şövalye, meseleyi, Hıristiyan-Müslüman açmazına soktuğu için kendisine kızdı.
— Neden evlenmiyorlar peki?
— Onlara kalsa çoktan evlenecekler ya, Demircan eniştemin anası razılık vermemekte!
— Niçin?
— "Gâvur kâfir" demekte bize, hâşâ huzurdan, Demircan eniştemin anası... "İlle Müslüman olsun gelinim" diye direnmekte... İçini çekti. Ablam inattır, eniştemin anası dersen... "Bacıbey inadı" nam salmıştır, Konya'dan İstanbul'a... Az biraz sağalsa Ertuğrul Bey, hastalığı savuştursa biraz...
— N'olacak?
— Açacak meseleyi Demircan eniştem... Anasına söz geçirse, bu dünyada, bir Ertuğrul Bey geçirir...
— İster mi bakalım, yakın adamının, bir Hıristiyan karıyla evlenmesini, Ertuğrul ?
— Karışmaz Ertuğrul Bey kimsenin dinine imanına... Savaşçı derviş mi bu, gazi savaşçısı mı?
Şövalye sakalını kaşıyarak daldı.
— Başka isteyen var mı ablanı?
— İsteyen mi? N'olacak?
— Anasından korkan yüreksiz enişteni biraz dürtüşleyeceğiz arslan Mavro... Anladın mı?
— Yok...

— Hey avanak! Sözlünü biri isterse, ne yaparsın ? Elini çabuk tutmaz mısın?
— Buralarda kimse Demircan eniştemin sözlüsünü isteyebilemez ve de benim ablam, kendini kimseye istetmez.
— Keyfine bırakırsak... Sen bu işi oldu bitti say oğlum Mavro, on beş gün sonra hazır ol şövalye adaylığına...
Mavro bir an umutla donakaldı, sonra ellerini dizlerine vurarak çırpındı:
— Aman şövalyem, inanayım mı? Aman soylu efendim?..
— Amanı yok... Bulacağız bir zıpır, vereceğiz biraz para, gelip isteyecek ablanı... Bak bakalım, kaltaban eniştep nasıl razı edecek anasını...
Mavro gözlerini kırpıştırarak anlamaya çalıştı, anlayınca, şövalyenin elini öpmek için atıldı. Herif vermeyince gömleğinin eteğini minnetle ağzına götürdü.
— Sağolun şövalyem!.. -Üst üste Ortodoks istavrozu çıkarıyordu-: Yattı aklım... Aman göklerdeki Rab İsa Efendimiz...
Şövalye Notüs Gladyüs, diz çökmüş delikanlıya kasılarak emretti:
— Bırak şu Ortodoks istavrozlarını da, şarap ver!
Mavro sıçradı, şarabı koydu, ellerini göbeğine kavuşturup ayakta kaldı. Artık şövalyeye babasıymış gibi, saygıyla, minnetle, beğeniyle bakıyordu. Hanın kapısında, yağız atına, ak tüylü tolgasına, çeşitli silahlarına ağzı sulanmıştı. Hizmet ederken biraz kasıntılı davranması, kıskançlığındandı. Şimdi baktıkça, kanı kaynıyor, herifin, örtbas edilmez çirkinliği bile, güzelliğe dönüyordu. Bir an "Ablam, Demircan eniştemi boşlasa da bunu alsa" diye geçirdi aklından, sonra, Demircan'ın yiğitliğine, aşırı yakışıklılığına karşı suç işlemiş gibi, gözlerini utançla kırpıştırdı.
Şövalye Notüs Gladyüs, bu işi oturduğu yerde, akılla bitirdiği için kendinden memnundu. Üst üste içti, kebap yedi, kemerinden bir delik gevşetti. Örme zırhının üstünde, sol göğsüne Sen-Jan haçı işlenmiş bir yün gömlek vardı. Örme zırhtan pantolonu kalın bacaklarını sıkıca sarmış, gövdesinin kolay yıkılmaz tıkızlığını artırmıştı. Kılıcıyla hançerinin haç biçimi kabzaları bir örnekti, epeyce pahalı oldukları oymalarından belliydi. Sırma işlemeli kısa harmaniyesi, deriden kumanya torbası, çakmak kesesi, gümüş çemberli şarap matarası, şövalyenin şıklığa meraklı olduğunu gösteriyordu. Yüz siperliğinin bir canavar başına benzettiği çelik tolgası, kim bilir kaç altındı. Tolga da, sanki bunu biliyor, kaim meşe tahtalarından yapılmış masanın üstünde, kabarık tüyleriyle yırtıcı bir kasıntı yığını gibi duruyordu.

Frenk şövalyesi, apansız, anlamadığı bir dilden garip türkü tutturunca, Mavro, şarap testisini kanatlanmış da uçuyormuş gibi şaşırmış, bir an "İncil mi ola?" diyerek kulak vermişti:

— "Hey hey şövalyeler! Gördüm dört imparator öldü bir buçuk yılda." -Şövalye karşı kayaları gümbürdeten müthiş bir kahkaha patlattı-: Anladın mı kopuk? Ne diyor bu türkü?

— Türkü mü? Yok... Rumca değil...

— Değil elbet... Halis Latince...

Şövalye, yüz yıl önce, bir gezgin şövalyenin yaktığı şarkının sözlerini Rumcaya çevirdi: *"Olağanüstü işler gördüm. Bunun için hiç kimse gördükleriyle şaşırtamaz beni... Dört imparator öldürüldü önümde... Birincisini uykuda boğdular gözdeleri... Kesildi bir meydanda ikincisinin başı... Uçuruma attılar üçüncüyü bir sabah... Dördüncüsü vuruldu kazanmışken savaşı..."*

— İmparator gördün mü sen hiç?

— Hayır... Görmedim. Geçmedi burdan imparatorumuz, ben beni bileli!

— Kral gördün mü?

— Kral yoktur bizim buralarda. Biz "imparator" deriz!

— Yok mu? Halt ettin şimdi!.. -Delikanlıyı bir zaman süzdü. Bir sır verecek gibi kapıya bakarak fısıldadı-: Görmek ister misin?

— Neyi şövalyem?

— Kral!.. -Kasılarak arkasına dayandı-: Kimseye söylemek yok ama... Aç gözünü Mavro, karşındaki özbeöz kraldır senin...

— Aman!..

— Aman yaa... Napoli kralı olan teresin piçiyim ben... Yumruğunu uzattı. Bu damarlarda kral kanı var, uyuma, kral kanı olmasa, yapabilir miyiz seni şövalye adayı?.. Şövalyeliği krallar verir ancak!

— Aman soylu efendim...

— Höst, sorulmadan konuşmayacak şövalye adayı... Birine açtın mı bitiririm! Esir düşersek artırırlar kurtulmalığı...

Uçurumun üstünde takla atan paçalı güvercini bir zaman izledi.

— Nedir o? Nedir ilerde parlayan?..

Mavro parmaklarının ucunda yükseldi, bilgi vermek, işe yaramak için çırpındığı telaşından belliydi. Çok uzaklarda, akşam güneşi bir yere vurmuştu.

— O mu efendim... Bursa’nın Keşiş Dağı... Doruğunun karı erimez ebedi... Parlar güneş vurdukça böyle... Yazın imparatorluğumuzun sarayına

kar bu Keşiş'ten gidermiş!

— Ne kadardır burdan Bursa?

— Rahmetli babam, "Altmış fersah" derdi. Bilmem artık, fersah ne kadarsa...

— Altmış fersah... Bir adamlık yol... Ya şu dağlar?

— İlerdeki Koca Dağ, berisi Yeşil Dağ... Daha berikine, "Yellice" deriz. Domaniç Yaylası vardır oralarda, Ertuğrul Bey'in... Suları buz gibidir. Ormanlarında meşeler, çamlar, ardıçlar durur ki, dört kişi el ele tutsa gövdeleri kucaklayamaz.

— Germiyan sınırında mı Domaniç?

— İyi bildin... Germiyan...

— Demek güneyi Germiyanlı... Doğusuyla kuzeyi Karacahisarla Selçuklu... Batısı Bizans, bu Ertuğrul'un...

— Aslında üç yanı bataktır efendim... Salt Bursa-İznik yönü sağlam topraktır.

— Üç yanı batak!.. Batak olduğu iyi... Allah işini bilmez mi?

— Bilir kurban olduğum... Eskilerde batak matak yokmuş, imparatorumuz güçlüyken... Konya Sultanı’nın gücü yettiğinde de, Porsuk, Sakarya böyle akamazmış başıboş... Bakımsızlıktan kudurmuş sular... Tarlaları, otlakları basmış... Babam rahmetli derdi ki, "Üç kez yatak değiştirdi Sakarya Irmağı" derdi, "Üç kez, hisarları kuruda koyup savunusuz bıraktı. Türk'ün, Moğol'un sürüp gelmesi bundan" derdi rahmetli... Yolları yutmuş batak... Kervan işlemez olmuş. Babam rahmetli, "Buraların yoksulluğu bundan" derdi, "yoksulluk, yıkılsın gitsin, dersen kayzerimizin, ya da Konya Sultanı’nın, güçlü olmasına dua edeceksin" derdi. Bu batağın bir ucu Simav Gölü'ne, Koca Su'yun kaynağına dayanır şövalyem, bir ucu, Sakarya Irmağı'yla gider, Karadeniz'e kavuşur. Eskilerde, sular, hiç dengesizlik edemezmiş, çünkü dizgin vururlarmış ağızlarına kayzerler, sultanlar, sert başlı hayvanlar gibi... -İçini çekti-: Aklı erenlere bakarsan, Frenklerle Moğolların başı altından çıkmış bugünlerin rezilliği... Ülkeyi batıdan Frenkler basmış, doğudan Moğollar... Vergi, haraç alamaz olmuş kayzerimizle Konya Sultanı... Vergisiz, haraçsız nasıl dizginlersin bunca azgın suyu? Sular kudurgan olursa ekin olmaz, ekin olmazsa köylü olmaz, köylü olmazsa ekmek olmaz, ekmek olmazsa dünya batar. Eskiden kervanlar geçermiş ki bizim ovamızdan, başı Eskişehir'de yükünü çözerken, kuyruğu Bilecik'te denk bağlamakta olurmuş...

Mavro, şövalyenin dinlemediğini anlayınca somurtarak sustu. Herif, dünyayı unutmuş, şarap içiyordu lıkır lıkır... Tası tüketince hıçkırıp geyirdi:

— Söyle bakalım bayraktar Mavro, ne kadar savaşçı çıkarır bu senin uç beyin, kötü Türkmen Ertuğrul, sıkışıp bunalırsa?

— Sıkışıp bunalırsa mı? Hiç belli olmaz! Bunların sıkışıp bunalması kötüdür gayet şövalyem!

— Sesin titremeye başladı yüreksiz Mavro... Kötüsü neymiş?

— Kötüsü... Bunlar gazi takımıdır. Törelerince, buranın gazisi bunaldı mı, dünyanın öbür ucundaki gaziler duymalarıyla gelip yetişirler, fırtına gibi...

— Şu mesele!.. Germiyanlar da gazi değil mi?

— Gazidir evet...

— Ama araları yokmuş Ertuğrul'la... Neden bakalım?

— Yoktur evet... Afyon yapar Germiyan toprağı... Savaşçı dervişler, ille de abdalları afyon tutkunudur. Ertuğrul Bey afyon sokturmaz uca... Bu yüzden...

— Gördün mü? ötekiler gelip yetişene kadar, iş işten geçer! Sen elini çabuk tutamazsan, o başka!

— Konya Sultanı'nın Eskişehir Sancakbeyi'ni ne yapalım?

— Konya Sultanı kalmış mı ki sancakbeyi hesaba katılsın alık herif!

— Ya gerideki domuz Moğol!?.. Moğol'a baçını yollar Ertuğrul Bey, gün sektirmez. İyidir arası gayet...

— Karıştırma Moğol'u... Ertuğrul, kaç savaşçı çıkarır kendi kabilesinden, onu söyle?

— Kabilesine geldi mi... Kayılardan çok adam yoktur yanında... Babam rahmetli anlatırdı. Konya sultanları, "N'olur n'olmaz" diye dağıtırmış Türkmen aşiretlerini ülkenin şurasına burasına... Yerini bulan, oturak olurmuş Ertuğrul Bey gibi, bulamayan, dolanır dururmuş... Bir Samsa Çavuş vardır, Kayılardan... Tamam!.. Bak, bu Samsa Çavuş, bildiğin, göçebedir! Geçimsiz bilinir, bizim buralarda, bu Samsa Çavuş... "Yurt tutamaması bundan" derdi rahmetli babam... Yazın sahipsiz yaylalarda yaylalar, kışın şuna buna baç vererekten Sakarya kıyılarında barınır. -Biraz düşündü-: Aslını ararsan, Ertuğrul Bey'in adamlarından bazısı, "Biz Kayılardanız" derse de bildiğinden değildir.

— Uzattın ki bayraktar... Kaç savaşçı çıkarır bu herif? Üç yüz... Dört yüz... Beş yüz?..

— Eh... Artık değilse, noksan da sayılmaz!.. Ama sen bunları, adam gibi, adam bellemeyeceksin şövalyem... Biz bu Issızhan'da, çoğunu kondurup göçürdük. İl erlerinden, iş erlerinden, yaban erlerinden, dağ erlerinden, ağaç erlerinden, batak erlerinden, hisar erlerinden, ulu yörükten, atçeken yörükten, Türkmen'den, Karakeçili'den niceleri geldi geçti. İçlerinde ermişi var, dervişi var... Rum abdalları derler, Rum gazileri derler... Ertuğrul Bey'in savaşçısı, ev hesabına gelmez. Bekâr gazilerin beşi onu bir evde barınır çünkü. Savaşçı dervişlerin beşi onu bir zaviyede birikmiştir. Rum abdallarına geldi mi, dam, çadır tanımaz bunlar, ağaç gölgesinde, ot yığınında eğleşirler. Azrail'e el ense çekmiş, gözü kara yiğitlerdir her biri... Karıları bile dövüşkendir Ertuğrul Bey'in... Bunlara "Rum bacıları" derler, başkanları, Demircan eniştemin anası Bacıbey'dir. Bunların töreleri de, gaziler, savaşçı dervişler töresi gibi, din yayma üstünedir. Anladın mı neden razılık vermemekte Bacıbey, Demircan enişteme? Bunlar Hıristiyanları tenhada tuttular mı, kılıcı kafalarında çevirip "imana gel yaa kâfir, bitiyorsun" demeden, geçemezler. Aslında bunlar dur durak bilmeyecek, kitaplarının kavlince, hiç at sırtından inmeyecek, boyuna seğirtecek...

— Hani ya, çoktandır bir halt ettikleri yokmuş?

— Durmaları Ertuğrul Bey'in dizginlemesinden... Demircan enişteme bakarsan, sıkı emri varmışErtuğrul Bey'in... -Biraz daldı, gözlerini kırpıştırdı-: Evet, uç milletini bunaltmak iyilik getirmez şövalyem... "Hele Bacıbey 'Haydin' dedi karılar atlanıp kılıcı sıyırdı mı, iş işten geçmiştir" derdi rahmetli babam... Artık güç yetesi kalmazmış Ertuğrul takımına... Çünkü karıları atlanınca, bunlar ölüm şerbetini peşin içermiş...

— Bundan mı yıldınız da, buralarda bu kâfirlere yurt bağışladınız yüreksizler?.. Bundan mı, dört yandan yürüyüp dört beş yüz kâfiri tüketemediniz?

Mavro gerçekten korktu. Hemen yapılacak bir kötülüğü önlemek istermiş gibi, elini kaldırdı:

— Olmaz şövalyem... Olmaz öyle şey... Uçtur buraları... Uçlarda düzen bozmak hiç olmaz! Türkmen'e bulaştın mı öldürmekle yakanı kurtarabilemezsin! Aslında büsbütün kurtulayım dersen, ölüp kurtulacaksın!

— Halt ettin şimdi! Nasıl kurtulmak o?

— Kestirmeden... Çünkü uçlarda kan battal olmaz. Herkes kanlısını izler, kova kova, bir gün kıstırır, alır öcünü... Bu yüzden, yasa tanımaz Moğol'un bile, gözü kesmez buraları... Vergiden, haraçtan geçtim, üste verdiği olur. İmparatorumuz da vaktiyle vergi mergi ummazmış kendi uç

tekfurlarından... Sırasında bahşiş yollarmış. "Talanla geçinir bunlar" diye duyduktu biz... Yalan mı? Uçlarda talan olur ama, töresiyledir, büsbütün azıtmak yoktur. Ufaktan çapul yapar uç savaşçısı, dost düşman ayırmaz pek... Kendi köylüsünden çarptıysa, bekçilik hakkına tutar köylü... Babam rahmetli, koyunlardan, keçilerden bir ikisi yiter de derisi, boynuzu bulunmazsa, gülerdi anamın beddualarına... "Hey akılsız karı, bura nere?" derdi, "Buraları, anasına küsmüş, babasından bezmiş, ipini koparıp sürüyerek gelmiş birikmiş ademoğlu döküntüsü harmanı değil mi?" derdi, "Neden Sivas'ta, Kayseri'de tımar reâyâsı olup oturmamış bunlar? Çünkü sürekli çalışmanın bezginidirler... Bunlara ekip biçmek, demir dövmek, deri tepmek zor gelmiştir de, canıyla oynamak kolay gelmiştir. Canını bedavaya veren, başkasının malına para verir mi?" diye takılırdı.

— Anladım. Yıldırmış sizi bu yatalak Türkmen, güzelce...

— Yılma yok... Bizim buralarda herkes aklına geleni işleyemez şövalyem! Düzenin bozulmadığı sıralar, çapul, bir doyum kavurma kadardır. Ölçüyü aştın mı, gök çöker başına... Önce götürecek pazar, satacak müşteri bulamazsın! Düzeni bozdun mu, orman yangınına düştün say... Dört yanın ateş... Bilmeyen, "Uçlarda geçim kolay, soyguncunun işi kıyak" der. Yanılır ki ne kadar... Çetindir, düzenin temeli bozulmadan, burada soyguncuların durumu... Sıtmalı bataklıkların derinlerinde, gün görmez sazlıklarda gizlenip bir zaman, yeri göğü dinleyeceksin! İzini sürerler. Çamurda yüzerekten yer değiştireceksin. Gündüz ateş yakamazsın, dumanı görünür, gece yakamazsın, alazası seni ele verir. Gizlendin, ardındakileri usandırdın, işi külledin, bu kez malı değerine satamazsın, yüz altının, bir altına gider. Buraların ünlü soyguncusu Çudaroğlu'dur. Moğol'un Çudar kabilesindendir. Germiyanoğlu arkalar, Moğol genel komutanı, Moğolluk gayretiyle korur. Öyleyken çakala dönmüştür Çudaroğlu, say ki adamlıktan çıkmıştır.

— Desene kimse kimseye değemediğinden yaşamak burada kolay!

— Kim demiş kolay! Benim bu dediğim, düzen bozulmazsa... Buralarda, düzen apansız bozulur şövalyem! Diyelim bozuldu, sen sezemedin öncesinden, yandın! Bunun için tek gözüyle uyuyor uçların adamı... Sopayı, pala bıçağını, oku yayı başucundan eksik edebilemez! Barışa aldanıp tetikliği gevşettin mi, bittiğin gündür. Burada, adam gibi yatıp esir uyanmak var. Tatlı canı verip kurtulmak bile, her zaman ele girmez! Kolları bağlı İran'a, Turan'a, Kara Habeş içine esir gitmeler olur ki, gör nasıl olur! Yırtıcıdır bizim uçlarımızın yasaları... Rahmetli babam derdi ki, "Oğlum"

derdi, "uçlarda postu kurtarayım dersen, önce oku atacaksın, sonra kimi vurduğuna bakacaksın" derdi. "Aslında pusu yeridir buralar" derdi rahmetli. "Ya pusudasın, ya pusuya bilmeden uğramaktasın."

— Öyleymiş de neden öcünü alamamış sizin Karacahisar Tekfuru'nuz, kendisini çevirip vireye zorlayan Ertuğrul 'dan.

— "O meselede Ertuğrul Bey'in suçu yok" derdi benim babam... Konya Sultanı askeri çekmiş gelmiş, çevirmiş bizim Karacahisar'ı Ertuğrul Bey'i istemiş yanına... Uçbeyidir, emir kulu, gelmemek olmaz. Çevirinin bir zamanı, Moğol basmış yukardan Selçuk ülkesini... Sultan giderken, "Karacahisar'ı senden isterim" demiş Ertuğrul Bey'e... Demesi sultan oyunu...

— Neden?

— Çünkü, mancınıklar, mancınık askerleri Sultan'ın, Ayrıca Eskişehir Sancakbeyi de başlarında...

Ertuğrul'a bırakıyor ki, bizim tekfuru, gerisin geri tekfur dikecek... N'olur n'olmaz, uçbeyiyle Karacahisar Tekfuru'nun arasında bir vazgeçti bulunsun... Tekfurumuzun bu öcü aramamasına, bir başka sebep, İznik-İstanbul yolu Ertuğrul Bey'in toprağından geçer. Bozuşmak hiç olmaz.

— Ya Karacahisar pazarınızı kapması?

— Aslına bakarsan pazarcıların Söğüt'e yönelmesi de Ertuğrul Bey'in suçu değil! Pazar baçını artırmaya kalktı, Frenk zagonuna imrenip bizim tekfurumuzun kardeşi... -Zorla sırtardı-: Soylu Filatyos senyörümüz!

— Höst! Bundan böyle aklına yaz, hiç unutma! Şövalye adayısın! Dahası benim bayraktarımsın! Soylu Hıristiyan hiç suçlu olmaz. Çünkü soylunun soyluluğu gibi, yaptığı da hep Allah'tandır. Pazar baçını artırmaya geldi mi, senyörün keyfinedir. Kimse karışamaz. Kendi toprağında dilediğini yapar. Çünkü toprağı da soylular için yaratmıştır, Allah! Salt toprağı değil, üstündeki köylüyü de bağışlamıştır mal diye, canı çekerse, asar!

— Asar mı? Asar da, nasıl öder kanını?

— Kanı sorulmaz köylü takımının soylulardan...

Mavro bir şeyler hatırlamaya çalışarak daldı, sonra çekinerek sordu:

— Böyle midir gerçekten sizin oraların zagonu?

— Elbet...

— Sizin soylunuz, neden asar köylüyü? Durduğu yerde mi?

— Yok... Gölünde, deresinde, izinsiz balık tutanı asar, ormanında avlayanı, çalı keseni... Angaryasından kaçanı, harmanda, bahçede soylu

payına hile katanı... Sıkı çalışmayan kunduracıyı, demirciyi de canı çekerse asar, acır da bağışlarsa, demire vurur ölene kadar...

— Ahiler ne der bu işe aman şövalyem, çarşıyı dar etmez mi soyluların başına?

— Ahi de neymiş?

— Bizim buraların çarşısı pazarı ahilerden sorulur. Subaşı da karışabilemez, tekfur da... Kadı karışır az biraz, kitabın yazdığı kadarcık...

— Bunlar hep kâfirliktir, Allah'ın emrine karşı gelmektir. Boşuna mı, Müslüman ayağı altında kalmanız...

Mavro iyice ürkmüştü. Duraklaya duraklaya konuştu:

— Peki, n'apar sizin oraların soylusu şimdilerde köylüsüz?

— Köylüsüz ne demek? Köylü kıyamet gibi...

— Nerden gelip birikmiş bu kadar avanak köylü sizin oralara?

— Avanaklıktan değil, alık Mavro, bizim oralarda, soylular olmazsa, barınamazsın, kurt kuş

paralar seni...

— Neden? Giderim baş yukarı, töresi düzgün bir yere...

— Yağma yok! Kaçanı yakalar sınır komşuları, getirir verir döverekten soylusuna..

— Düşmanına kaçarsa?

— Kaçan köylü meselesinde düşmanlık gütmez soylular... "Bugün banaysa, yarın sana" hesabı!..

— Ne bilecek kimin köylüsü olduğumu? Direnirim, söylemem!

— Boynundaki demir tasmayı n'apalım? Üstüne sahibinin arması kazılmış, senin adın, sanın!

Mavro, dehşete yakın bir korkuyla gözlerini kısıp elini boynuna attı:

— Bildiğimiz it tasması gibi mi, aman şövalyem?

— Tamam! Bildiğin it tasması... Bizde köylü on yaşını buldu mu, soylusunun demircisi, bir uygun tasma döver, oğlanın boynuna geçirip perçinler sıkıca...

Mavro birden atlayıp yakalayacaklar da, boğazına demir tasmayı geçirip perçinleyeceklermiş gibi gövdesini geri aldı:

— Gider başka demirciye söktürürüm. Vicdanlı demirci hiç mi yoktur sizin oralarda?..

— Vicdanlı demirci... -Şövalye keyifle güldü-: Vicdanlı demirci, bizim oralarda pek çoktur ama, köylünün boynundan tasma sökeni hiç yoktur.

Çünkü demirini söktüren köylüyü, asarlar bizde, söken demirciye geldi mi, onu kazığa vururlar!

Mavro'nun gözleri donuklaştı. Yavaş yavaş, çok ürkütücü bir şey hatırladığı dudağının titremesinden belliydi:

— Doğru demek, İnegöl'den göçüp Ertuğrul Bey'in toprağına Dönmez köyü kuranların dedikleri...

— Dönmez mi koymuşlar köyün adını?

— Dönmez...

— Dönerler mi, dönmezler mi görürsün yakında... Neyi doğruymuş dediklerinin?

— Sazlıkta rastladım birine... Sordum neden göçtüklerini? -Duraksadı-: İnanamadım! Herifin yalancısıyım... Sizin oraların töresince, evlenecek kızın kızlığı da tekfurunmuş... Yalan değil mi şövalyem, olmaz böyle şey değil mi?

— Yalanı yok!.. Allah'ın emridir. "Köylünün canı soylunun" ne demek? Geriye kalır mı bir şey! Gerdek gecesi, diler kızlığını alır, diler kan pahasını...

— Vay başıma... Gerçek, he mi şövalyem?.. -Elini yanağından geçirdi-: Peki, Tanrı’nın emriymiş de neden, "Olmaz böyle rezillik" diye göçmüş köylüsünün önüne düşüp ak sakal Pop Markos?

— Dinsizliğinden...

— Allah'ın emrini, sarhoş Nikolas Tekfur mu bilir, sakalı göbeğinde köy papazı mı?

— Sizin papazlar doğrusunu bilseler, Papa efendimize karşı gelirler miydi?

Şövalye Notüs Gladyüs, Mavro'nun iyice şaşırdığını, bocaladığını görünce kaşlarını çattı:

— Bizi ilgilendirmez bunlar alık Mavro, biz hamdolsun, kızlık vereceklerden değiliz, canımız çekerse kızlık alanlardanız! Sen Mavro, şövalye olup hisarlardan birine yerleşince, dilersen, kızlık hakkını bağışlarsın köylüne... Güldün köpoğlusu. Köylülükten kurtulduğunu unuttun da korktundu öyle mi? "Allah'ın emridir, hakkımdan geçmem" diyerek bağırdığın zaman sorarım sana ben...

Mavro, yılıştığını fark edince kendini çok ayıplayarak somurttu:

— Sökmez bizim buralarda böyle işler şövalyem, hiç sökmez, sarhoş tekfur Nikolas boşuna zorlatmakta... Gelemez üstesinden... İmparatorumuzun sınırlarında Komanlardan, Peçeneklerden, Balgarlardan,

Gagavuzlardan Türkopollar vardır, bunlar hiç yatmaz bu işe... Benim bildiğim bizim Rum'umuz da yatmaz. Müslüman kâfirleri geçtim, putperest Moğollarda bile görülmemiştir böyle rezillik! Sizin oralara bizim aklımız ermez. Buralara geldi mi, şarap şaşırtmış besbelli Nikolas tekfuru... "Azı şifadır bu şarabın, çoğu beladır" derdi rahmetli babam. Bizim buralarda, aklını yitiren, tatlı canını, uzun boylu gezdirmez gövdesinin içinde, şövalyem, bu bir... İkincisi, çok bunaldı mı bizim köyümüz, bakmışsın, "Allah'tan başka Allah yoktur. Muhammet onun elçisidir" deyip Müslümanlığa geçivermiş...

— Peki, din değiştiren yakalanırsa n'olur?

— Yakalanmaz ki... Vermez çünkü Ertuğrul Bey... Hıristiyanı vermeyen, Müslüman olanı verir mi?

Şövalye eli şarap tasında, donuk gözlerle bakıyor, gülümsüyordu. Bu gülümseme, kasıntılı somurtkanlığından daha ürkütücüydü.

— Geçim nasıl Ertuğrul'un topraklarında?..

— Geçim... Bu sıralar daraldı biraz şövalyem... Günden güne biraz çetinleşti.

— Neden? Çok verimliymiş duyduğuma göre Bitinya ucu... Kesmekle bitmez ormanları varmışbunların... Otlaklarını atlar sökemezmiş... Bağlar, bahçeler... İpek yaparmış ki şu kadar denk...Buğdayı, arpası ona göreymiş!

Mavro merakla sordu:

— Kim dedi size? Bilmezin birine çatmışsınız, belli!..

— İnegöl Tekfuru Senyör Aya Nikola söyledi.

— Allah Allah! Aya Nikola Tekfur bilir ya gerçeği, neden kandırmaya kalkmış sizi, kestiremedim!

— Yalan mı?

— Eskilerde, belki verimliymiştir şövalyem, şimdilerde kötüdür Ertuğrul ucunun durumu? Orman olmuş kaç para, odununu, kerestesini alacak bulamayınca... Biraz bağ, bahçe vardır evet ama, yetersizdir! Kapanın elinde kalmıştır. Yollarda güven olmayınca şu kadar denk ipliğin olsa, eşkıyalara bahşiş mi vereceksin yola koyup... -Biraz düşündü-: Vaktin birinde, bir kıtlık olmuş buralarda, şövalyem, bir avuç buğday, bir avuç altına gitmiş de, ele geçmemiş!.. Babam rahmetli anlatırdı. Kırk yıl önce uğramış, kıtlık belası buralara... İmparatorumuz, İznik'te eğleşirken... Derdi ki rahmetli babam, "İmparatorumuzun kesesinin biraz para görmesi, o kıtlığın işi" derdi. Belini doğrultamamış aslında, o zaman bu zamandır, bozkır... Gitgide ekilen toprakları da batak yutmuş... Geçim daraldı mı,

adam alır başını savuşur!.. Eskilerde, çok kalabalıkmış bu Ertuğrul Bey'in ucu... Yollar kesilince giden gitmiş... Birazı da, Ertuğrul Bey çapul akınlarını yasakladığından savuştu. Şimdilerde, evet, daralmıştır Türkmen'in geçimi... Kıraçta toprağın tohumu geri vermediği yıllar çoktur. Sürüleri azaldı bunların günbegün... Sürüler azalınca yapağı azaldı. Yapağı azalınca karılar kilimleri, halıları, heybeleri, yastıkları neyle dokusun! Birkaç yıl üst üste dutlara vurgun geldi, çekirge uğradı. Yaprak kalmadı ki böcek kozaya dönebilse... -İçini çekti-: Bu sıralar, Türkmen'in durumu kötü gayet... Et yemeyince "Ekmek yedim" saymayan Türkmen şimdilerde ekmeği bulamazlanmıştır. -"Av eti olunca, ablam alır gider de, fukara Demircan eniştem et yüzü görür" diyecekti. Yabanın Frenk'ine, eniştesinin yoksulluğundan yanıp yakılmayı uygun görmedi-: Rahmetli babam derdi ki: "Ekmek eskilerde arslanın ağzındaymış, Mavro oğlum, şimdilerde işkembesine inmiştir. Pençe salıp ele geçirilmesi cihan pehlivanlarına kalmıştır" derdi.

— Nasıl çeker çevirir beyliğin işlerini geliri olmayan herif?

— Türkmen kitabının kavlince, varlıklılar, mallarının onda birini yoksullara verecek... Hıristiyan reâyâdan haraç alır. "Alır" dedimse, varsa alır. Ertuğrul Bey'in gücü yeterse yoksula, üste verdiği olur. Bu sebeple beylik sürüleri azalmıştır iyicene! Beyin uç sürüsü olmak kanundur Türkmen'de... Biz her bir sürüyü üç yüz baş sayarız! Yoksulu doyurmaktan, çalışmaz aptal takımını, savaşçı dervişleri besleyeceğim derken, Ertuğrul Bey'in sürüleri yüzer, yüz ellişer kalmıştır. Demircan eniştem geçende dedi ki: "Yoksulluğa alıştık, koca Tanrı'ya şükür, ah, şu Moğol valisinin yıllık armağanları olmasa" dedi.

— Vermeyiverirsin! Vermeyince n'olur?

— Aslında bir şey olmazmış ama, Ertuğrul Bey, onur etmekteymiş "Yok" demeğe... Beyliğine yaraştıramamaktaymış... "Bu yüzden hasır üstünde kaldı uç milleti, bunaldı ki büsbütün" dedi eniştem... Akın isteğini sıklaştırmaktaymış gün günden derviş aptal takımı... Zapt olmaktan çıkmaktaymış! Karacahisar pazarı, Söğüt'e yöneldi ya, kulak asma şövalyem, Söğütlü, pazarın alış verişinde yok... Hayvan sahipleri biraz yoğurt, birazcık yağ peynir getirirse o kadar... Çerçi çerezlerine imrenmesin diyerek, eve kapatırmış karılar pazar günü bebelerini... -Kendi yoksulluğundan, zor altında, utanarak yanıp yakılıyormuş gibi, duraklayarak konuşuyordu-: Akıl ermez bu Türkmen'in işine, hiç ermez

şövalyem... Yiyecek ekmeği yoktur, kapısına varsan yol sormaya, çabalar ki sofra kursun!

Şövalye, çok keyifli bir şey duymuş gibi, hi hi hi diye güldü:

— Ne yedirecek ekmeği olmayan zibidi?

— Koşar hemen konuya komşuya... Hiçbir şey uydurmasa, ekmekle turşu çıkarır!.. "Demin yedim!" diyerek yalan söyler, hep sana yedirmek için... Değerli silahları kalmıştır ellerinde bir... Bunları ölseler satmazlar! Bir de savaş atı olan yemez yedirir, giymez giydirir, bakar gözü gibi... Evet, şövalyem, Türkmen'in işine akıl erebilemez!

Mavro, Frenk'in bu işlere diyeceğini merak ederken Şövalye Notüs Gladyüs büsbütün başka bir şey sordu:

— Nasıl toplar, bu Ertuğrul, savaşçılarını gerektiğinde?

— Savaşçılarını mı? Toplar kolayca... Köylerde, zaviyelerde, derviş Mağaralarında haberleşme davulları vardır. Uzaktan davul sesi duyuldu mu, duyan işini bırakıp kulak verir. Yangın davulu, su baskını davulu, düşman saldırısı davulu, başka başka vurulur!

— Nasıldır düşman saldırısı davulu?

— Dan dan dan dan dan... Üç vurup durur, iki vurur. Gider böyle... Bizim kilise çanları gibi... Davulu vurmaya başlayan, arada bir durup sağını solunu, önünü ardını dinler. Dört yandan ses alınca davulu atıp silahını kaparak seğirtir, atlısı atlı, yayası yaya... Say ki...

Mavro birden susarak kulak verdi. Uzaktan uzağa anlaşılmaz bir gürültü KanlıBoğaz'ın kayalarında yansımaya başlamıştı.

— Nedir o?

— Anlayamadım şövalyem!.. Sürü desem, bizim boğazdan geçmez aşağı köylerin davarı... Dur hele!.. -Mavro korkuluğa gidip Germiyan yoluna baktı-: Çıngırak sesi bu... Bildiğimiz çıngırak... Arada çan da var. Kervan desem...

Şövalye de kalkmıştı. "İster misin, benim Türkopol, peresesine getirdim sanıp Germiyanlının hayvanlarını önüne katsın?" Enikonu telaşlandı. Arkadaşı, Türkopol yüzbaşısı Uranha, kendi deyimiyle, soygun peresesine getirdi mi, ayaklı malı, babasının olsa, önüne katıp sürmemezlik edemezdi. Kıbrıs'ta barınamaz hale gelmesi bundandı. "İşleri karıştıracak ki, hayvan herif, arap saçına çevirecek... Kimsenin malına dokunmayacaksın demedik miydi bu aptala biz?"

Zil, çan, çıngırak sesleri gittikçe artmış, karşı kayaları çınlatmaya başlamıştı. Her yankılamada biraz boğuklaşan gürültüye gümlemeler de

katılınca Mavro güldü:
— Anladım efendimiz... Savaşçı dervişler ya da apdallar gelmekte Ertuğrul Bey'in ucuna...
— Nerden belli?
— Zil seslerin dümbelek de katıldı. Hanlara yaklaşınca dümbelek vurur bunlar!..
Dönemeçte beş kişi göründü. Dümbelek çalan önde, dördü arkadaydı. Arkadakilerden birinin omzunda paçavraya benzer yırtık pırtık bir yeşil bayrak vardı.
— Hani hayvanları?
— Hayvanları yoktur şövalyem... Boyunlarında, kollarında, ayak bileklerinde asılıdır, ziller, çıngıraklar!
— Sakın cüzamlı olmasınlar. Sokmayalım hana... Çabuk... Çevir kapıyı... Mahvoluruz.
— Meraklanma şövalyem, yoktur cüzam müzam... Turp gibi dir bunların hepsi... Babam rahmetli derdi ki "Derviş kısmına, bir de keşiş kısmına, hiçbir illet uğrayamaz. Çünkü pisliklerini delip geçemez" derdi, "Ayrıca bunlar çalışmadıklarından yıpranmazlar ki, hastalık bunlara güç yetiremez" derdi. Savaşta bir kazaya uğramazlarsa, uzun yaşar derviş takımı...
Kafile yaklaştıkça gürültü artıyordu. Dönemeçte, iki kişi daha görünmüş, gelenlerin sayısı yediye çıkmıştı.
— Tamam! Bunlar cavlaktır şövalyem!..
— Ne demektir cavlak?
— Bunlar giyim bilmez yaz kış...
— Arkadakiler giyimli?
— Cavlak değil çünkü... Biri gezgin ozan! Sazından belli... Allah Allah! "Ülkede kımıldama başladı demektir gezgin ozanlar sık görünürse..." derdi rahmetli babam... Geçenlerde bir daha geçtiydi!
— Ne kımıldaması olabilir?
— Bilmem! Hemi de uzak yerin ozanı... Matarası, dağarcığı var. Yanındaki aksayan da dilenmeye çıkmış esir... Aksamaktadır, çünkü ayağı zincirlidir. Kanlı Boğaz'ı aşar mutlak, dilenen esirler, Ertuğrul Bey'in ucuna başvururlar bir kez!
— Neden?
— Sizde ne verilir kurtulmalık toplamaya çıkmış esirlere, en çok?
— Bir altın... Onu da krallar verir, senatolar verir! Savaşta sıkıyı gören esir gitmesin diye, çok verilmemek kanundur.

— Bizim Ertuğrul Bey, beş altın verir, kanun manun dinlemez, hazırda parası olursa, on altın da verir: Bir kez, birine savaş atı bile bağışlamış, rahmetli babama bakarsan... Ben ozanı merak ettim. Geçenki yaşlıydı epeyce... Sırım gibiydi ama... Bakalım bu neyin nesi? Ürperir gibi içini çekti. Sizin oralarda var mıdır böyle gezgin ozan?

— Bulunur.

— Tekin değil derler bunlara... Canını sıkmaya gelmezmiş...

Nasıldır sizinkiler?

— Burdakiler gibi...

— Bizde keşiş mağaraları, derviş mağaraları da tekin sayılmaz şövalyem, keşişi, dervişi içinde yokken ağzından bakılabilinemez. Bakanın dili dişi kitlenir... Sizde de böyle midir bu?

— Böyledir.

Dümbeleği sol kolunun altına kıstırıp güm güm döven gerçekten adam azmanıydı. İki metreden artık boyu, geniş omuzları, kaim bacaklarıyla dev gibi geliyor, arkasında, ikişerli kol yürüyen takımının söylediği nefesin durak yerlerinde parmaklarının ucuna basıp yükselerek "Ohah" diye naralanması gerçekten yüreklere ürperti veriyordu. Saçları belinde, sakalı göbeğindeydi. Eğri bir yatağanı çıplak omzuna asmış, biricik giyimi olan peştemal parçasını apış arasından geçirip beline dolamıştı. Sırtı, göğsü, kolları, bacakları kara kıllarla örtülü olduğundan ilk bakışta, ayağa kalkmış çok iri bir ayıya benziyordu. Arkasındakilerden üçünün apış aralarından başka her yerleri çıplaktı. Yalnız bayraklının sırtında gömlek vardı. Dördü de saçlarını, sakallarını, bıyıklarını, kaşlarını, kirpiklerini kazıtmışlar, çıplak kafalarına geçirdikleri ak deriden takkelerin iki yanına en irisinden manda donuzları takmışlardı. Boyunlarında yularlar, gemler, katır boncuklarından gerdanlıklar, her boydan ziller; kollarında, dizlerinde, ayak bileklerinde çıngıraklar, bellerindeki kayışa kocaman demir çanlar asılıydı. Dümbeleğin vuruşlarıyla hopladıkları, uzun uzun böğürdükleri için yaklaşan gürültü gerçekten sersemleticiydi. İri cavlak, hanın kapısına beş adım kala durup bağırdı:

"Biz bel oğlu değiliz hey / Akıp giden sel oğluyuz / Taş bağırlı dağlar olsa / Yol bizimdir yol oğluyuz."

Gürültüye çıkan Liya önce ürkerek örtüsüyle ağzını kapattı, sonra gülümsemeye çalıştı:

— Hoş geldiniz derviş babalar!.. -Şe'leri Se söylüyordu. Sesi bal gibi tatlıydı-: Uğur getirdiniz ocağımıza...

Mavro, hemen koşmuş, ablasının yanına yetişmişti.

— Uğurun çok olsun avrat! Gamın kasavetin yok olsun!

— Buyrun... Yağımız balımız yoksa da bir kaşık çorbamız vardır. Atlas döşeğimiz yoksa, yumuşak otumuz var!

Herif dümbeleği bir iki gümletip türküyle karşılık verdi:AÂdem

Döşek nedir ermişlere / Yerden gelen yata yere / Cehennemden beter nire / Anda bile sofadayız! / Hudur Allah, sofadayız!

Bütün dişlerini söktüren iki cavlağın ağızları kuyu gibi karanlıktı. Hepsinin bellerinde sırma işlemeli, birer meşin çanta vardı.

Şövalye, Rum abdallarının açıkça afyon kullandıklarını daha bilmediği için, keselerin neye yaradığını anlayamamıştı. "Çakmak için desem büyük, azık için desem küçük..."

Adam azmanı, bir zaman *"Pirimiz Adem babadır Cenneti verdik kumara"* deyip "Ey erenler tutun koptum" diye dümbeleğini gümleterek naralandı. Sonra elini kaldırıp takımı susturarak, dua okur gibi, söylenmeye başladı:

— Dinle gör ne söyler. Âdem Ejderhası. Derviş Pir Elvan! Sözün aslı gönüldür. Gönül hakları evidir. Kim dışa baktı, gaflet ipini boynuna taktı. Gönülden haberi olmayan eşşeeek, ne anlasın cevahir taşından! Bu gövde kalıp, sana kiralanıp... içinde rençperlik etsen gerek! Define bulsan gerek!

Âdem Ejderhası, şurdan burdan karmakarışık derlediği lafları duaya benzeterek söylediğinden soluklanmak için durdukça, Liya korkuyla "Amin" diyor, Mavro da Ortodoks istavrozu çıkarıyordu.

— Kâh saraylara kerpiç, kâh ayaklar altında hiç olduk. Kâh çıktık başa gül olduk, kâh yere saçıldık kül olduk. Kâh avcı olduk avladık, kâh av olup avlandık. Kâh öğrenci olup öğrendik, kâh bilgin olup öğrettik. Kâh ataya oğul olduk, kâh oğula ata... Kâh yağmur olup yere yağdık, kâh bulut olup göğe ağdık. İşiteni koy, görenden al haberi... Yolsuza sapmaktan iz iyi... Bakın ihvanlar! Hesap günü ki, sormak günüdür, burada adem, deniz gibi derin ola, yer gibi sakin ola, ateş gibi, çiği pişirici ola, su gibi engine vara, yel gibi her yeri dolana... Burada cimriler zordadır, verimkârlar keyifte... Sevenler sevilir, sevmeyene yuf! Tarla tutmak, ev kurmak, işe koşulmak nedir? Koşulana yuf! Havada gezinen bulutlar, esen yeller, yağan yağmurlar senin için çabalamaz mı? Bilmeyene yuf! Gün senin için doğar, gece senin

için gelir! Gövde canla diridir. Kılavuz bulundu, yol bilindi. Şaşırana yuf! Ey ermişlerin izini izleyenler, uyarıcı eteğine yapışanlar, ardınca gidenler, "Konağa erişmek zor" demeli değil! Bir kişi, hak ister olursa nerden istesin? Kendinden istesin! Nasıl istesin? Soyunup istesin!

Herif birinci "istesin"de yürümeye başlamış, üçüncü "istesin"i hana girerken söylemişti.

Şövalye Notüs Gladyüs geriden gelenlere baktı. Dilenci esir belki zincirin verdiği alışkanlıktan, belki yollar ayağını vurduğundan topallıyor, zinciri ince olduğu halde görüntüsü insanın yüreğine dokunuyordu. Orta boylu, zayıftı. Sapsarı süzgün yüzüyle bir çalım, Aydın'ın deniz leventleri kılığına girmiş İsa'ya benziyordu.

Şövalye Notüs Gladyüs bu benzerlikten çok, bütün savaşçılarda aralıksız sürüp giden esir düşmek korkusuyla, adama bakarken, enikonu bunalmıştı. Evet esir düşmek rezillikti. Yoksul kimsesiz savaşçılar, savaşın kaybedildiğini, savuşmak umudunun kalmadığını anlayınca zırhlarını, tolgalarını çıkarıp boğuşmanın en kızgın yerine atılarak öldürücü yarayı bu yüzden arıyorlardı.

Şövalye Notüs Gladyüs, kurtulmalığı çoktan biriktirmeye başlamış, Lombardiyalı bir bankerle bu konuda anlaşmıştı. Öyleyken bile rahat değildi. Bu esiri, izin alması için, sahibi her çeşit işkenceyle sıkıştırıp zorlamış olmalıydı. İki tarafın esir sahipleri para sıkıntısına düştüler mi, bu yola başvuruyorlar, yoksul esirleri de, izinliye kefil olmaları için zorluyorlardı. İzin alanlar gecikir ya da hiç gelmezse, kefillerin kulakları, burunları, parmakları kesilmekte, gözleri oyulmaktaydı.

Mavro esirin zincirini omzundan saygıyla aldı:

— Hoş geldin kardeş, kolayladın mı, az biraz kurtarmalığını?

— Eh... -Esir umutsuz, usanmış gülümsedi-: Ertuğrul Bey'den haberin var mı? Ağır hastaymış!

— Meraklanma, bir şey olsa, duyardık!

Esir, sayvanda şövalyeyi görünce hemen ilgilendi:

— Frenk mi? -Alacağı karşılığa çok önem verdiği anlaşılıyordu-: Okuması yazması var mı?

— N'apacaksın?

— Bir mektup yazılacak Latince! Yazar mı, yalvarsak?

Ozan güvenle karşılık verdi:

— Bilir sanırım! Ferah ol; bilirse yazar!

Mavro seslendi:

— Okumanız yazmanız var mıydı şövalyem sizin?
— N'olacak?
— Bir mektup yazdıracakmış esir ağa, Latince...
— Kalem kâğıt bulursan yazarız! Mavro hem sevindi, hem üzüldü:
— Vardı ya... Çoktandır gözüme ilişmedi. Bakayım bir...
"Liya" diye bağırarak koşunca, gezgin ozan, eli göğsünde eğildi, çok temiz bir Rumca ile konuştu:
— Lütfedip yazarsanız, bende hepsi var, soylu efendim!
— Gelin bakalım öyleyse...
Şövalye Notüs Gladyüs masaya döndü, kasılarak bekledi. Birine iyilik etmek zorunda kalırsa, başından büyük işlere özenen çocukların kibrine kapılıyordu. Biraz şarap içti; zeytin, kuru incir, tulum peyniri, turşu, kebap kaplarını iterek yazmak için yer açtı.
Önden Mavro çıkmıştı sayvana, yüzü sevinç içindeydi:
— Bulundu şövalyem, hepsi varmış ozan dayıda...
Gezgin ozan, Frenk savaşçısını selamladı. Masaya bir divitle köngünden kopardığı sarımtırak kâğıtları saygıyla bıraktı.
Yanık yüzlüydü. Ağzının ucunda, yumuşak bir gülümseme vardı. Gözlerindeki garip dalgınlıkla, yaşadığı çağa çok dışardan, çok uzaktan bakıyor gibiydi.
Esir, yıpranmış giyimlerinin ceplerinde aradığı kâğıtları bulmuş, "Yaklaş, ver" emri bekleyerek boynunu biraz bükmüştü.
Şövalye eliyle işaret etti. Mavro'nun alıp koşturduğu kâğıtlara hemen bakmadı:
— Nerelisin?
— Menteşe Beyliği'nden...
— Necisin?
— Bey gemisinde levent yüzbaşısı...
— Kimlere esir düştün?
— Rodosluya...
— Basıldınız mı?
— Yok! Biz, Lindos'u basacaktık! Altı gemiyle çıktık Bodrum'dan... Nesirez Adası'nı vurduk önce... Adalı, sancaklarını baş aşağı getirip ak bezler sallayarak vire istedi. Sonra apansız saldırdı.
— Boş bulundun?
— Yok! Biz yendik, malları bölüştük, hisarı yaktık. Vireyi tuzak etmenin cezasıdır. Dolandık Sömbeki'de su yerimize geldik. İkindileyin uygun

havayla açıldık. Durakladı. Gönülsüz başlamış, sonra kendini savunuyormuş gibi gittikçe heyecanlanmıştı. Hava patladı ki gökyüzü, deniz yüzü ve de kara yüzü kararıp birbirine girdi. Sancak-iskele belirsizlendi. Önüne katıp sürdü bizi, dalgadan kapıp dalgaya hoplattı, say ki havaya atıp yere çaldı. Bu böyle sürdü gece boyu, sabaha karşı, candan umut kesilmişti ki, geçti gitti. Kendimize geldik, onu gördük ki, deniz devlerinin eğleştiği dipsiz mağaranın önündeyiz. Bunlar, dünya yaratılalı deniz devlerinin oyduğu adam aklı sıçratır kara mağaralardır ve de uğursuz mağaralardır. Her bir esintiyle bir ayrı sesten, öyle uğultular, gurultular, hırıltılar ve de iniltiler koyuverir ki, ürküntüsüne yürek dayanmaz. Aklı erenler, "İş işten geçti ve de bu akının hiçbir tadı kalmadı. Nesirez doyumluğu elversin!" dedilerse de bizim Malta dönmesi Deli Duman Reis kulak asmadı. Kuşluk zamanı Rodos'un donanma gemilerine çattık. Dümen kırıp yöneldiler üstümüze... Reisin zoruyla savaşa, "Fatiha" dedik, Allah'a sığınıp helallaştık. Düşmana kavuşunca, bizim gemi rüzgâr altına düşüp yürümekten kaldı. İki Rodoslu teknesi, gelip iki yandan, çengel salıp iliştirdi, bizi kesinkes kitledi, alıp gitmekliğe başladı. Çengelleri kesemeyince, kılıç çekip savaşa girdik. Ol görüp Frenk'i başaramadık. Reis baktı ki, geçmiştir iş işten, "Aman bre, diri almasın Rodoslu bizi" demesiyle zift ve de yeryağı fıçılarını devirip biz bizi ateşledik. Gemilerin üçü de yandı. Bizden yedi kişi kurtuldu.

— Ne zaman oldu bu iş?

— İki yıl önce...

— Kürekte miydin hep?

— Yok! Rodoslunun biri tanıdı yüzbaşı olduğumuzu... Frenk baronlardan birine satın aldırdı bize... Üç bin floriye kestik kurtulmalığı... Mektuplar yazıp oyaladık, iki yıl, "Ha geldi, ha gelecek" dedik. Baktı bizim baron gelen giden yok, kızdı. Yolladı birini, Menteşe Beyi'ne kefil kâğıdı getirtti. Verdi elimize dilenme iznini, kurtulmalık bulmaya saldı bizi zorla!

— Üç bin floriyi salt para mı götüreceksin?

— Yok! Bir ipek halı... Bir savaş atı, hanımı için iki top ipek kumaş...

— Ne kadarını topladın? Ne zaman bitecek izin?

— Hepsini topladım duan gücüyle efendim, at kaldı bir... Atın da parası hazır, uygununu geçiremedim ele...

— Bulsan çıkartabilir misin Anadolu toprağından savaş atını? Yasak değil mi? Boynun vurulurmuş yakalanırsan!

— Bulaydık, gerisi kolaydı efendim... Kederle gülümsedi. Biz kıyı adamı olduğumuzdan, çıkarırız!

— Germiyan toprağından geçip geldin değil mi? Dokunan olmadı mı hiç? Duyduğum doğruysa, esir mesir demez babasını soyarmış Germiyanlar?

— Soyan olmadı ama, takılan çok oldu efendim. Kimi, "Şunu soyalım ölçtürelim de sürünmekten kurtaralım, din kardeşimizdir diye takıldı. Kimi, "Esir gitmek olur muymuş yiğitlikte?.. Tuh senin yüzüne" diye horladı.

— Ne ummaktasın Ertuğrul gibi, adı sanı belirsiz, bir Türkmen'den?

— Zorlu savaş atları besler Ertuğrul Bey... Yüreklidir ve de "Esir kısmına acır" ünü vardır. Aradığımız atı verirse Ertuğrul Bey verir... Hemi de azına çoğuna bakmaz.

— Gitmesen olmaz mı? Gitmeyiversen?..

Gezgin ozan, çevresinde, kedi yavruları gibi oynaşan güvercinlere bakıyordu. Bu söz üstüne, başını hızla çevirdi.

Esir de böyle bir teklifi, bir savaşçıdan, hiç beklememiş gibi şaşırmış, bakışlarının acı kederi ürküntüye dönüvermişti:

— Gitmemek olur mu hiç!

— Bir demirci çağırsam şurdan... Kırdırsam ayağındaki zinciri... Korkma, vermem seni buranın beylerine...

Esir yardım ister gibi gezgin ozana baktı:

— Olmaz senyör! Kanun değildir bizde... Kefil tuttu sahibim, üç yoksul esiri... Gitmezsek, gözlerini çıkarır, burunlarını, kulaklarını keser, ellerini sakatlar.

Şövalye Notüs Gladyüs sinirli sinirli güldü:

— Sen bilirsin. Bizden doğru yolu göstermek... Yoksula göz, kulak, burun, parmak ne lazım? Siz Türkmenler hep mi avanak olursunuz...

Bir zaman susup karşılık bekledi. Mavro önünde adam keseceklermiş gibi telaşlanmıştı. Esir derin derin içini çekti, o kadar... Şövalye kasılarak kâğıtları karıştırdı. Menteşe Bey'den esirin sahibine yazılmış Latince mektubun suretini okudu: "İyi komşum, yiğit dostum, önce zatına selam eder, her hayırlı işte başarılar dilerim... Adamın yanıma geldi, zatından haber getirdi: Esirin levent yüzbaşısı zavallı Kurt Ali Bey benden kefil kâğıdı getirmen için sana yalvarıp yakarmış. Hiç kimseye kefil kâğıdı vermemek ahdimi, hatırın için bozdum! Zatın razı olursan, yarısı para, yarısı mal olarak istediğin kurtulmalığı bulup sana getirecektir. Kestiğin sürede bulamazsa kollarını bağlayıp geri göndereceğim. Bunun kusuru

olmaz. Ülkemiz biraz Karışıktır. Kendisine doksan gün izin veresin. Çabalasın, baksın başını kurtarmaya, uğraşsın elinden geldiğince... Eğer gününü doldurmadan ölürse, ya ölüsünü yollarım, ya da kellesini... Benim doğruluğuma, insanlığıma güven, ayrıca da, oradaki esirlerden kefil tutup işini sağlam kazığa bağla... Burada benim esirlerim arasında sizden bir delikanlı var. Kefil kâğıdına bağlanarak salıverilmek dileğinde... Kâğıdı gönderin, hemen salalım! Adı Roberto di Salvatore'dir, Allah zatına sağlık versin. Allah'ın izniyle Menteşe Beyi..." Dilenme kâğıdına geçti: "Herkesin bilgisi ola ki bu kâğıdın sahibi esirimizdir. Kurtulmalığını tamamlamak yolunda dilenmesi için eline bu izin kâğıdını verdik. Bütün toprakların askerleri, memurları kolaylık göstere, baç, ayakbastı parası vermeden dilediği yere gire çıka, kimse dokunmaya, soymaya, öldürmeye. Allah'ın izniyle Rodos'ta, Alfando Baron'u..."

Şövalye biraz şarap içti. Kâğıdı önüne çekti, diviti evirip çevirerek sordu:

— Nedir bu? Nerde boya? Hani kalem?..

Mavro hemen atılıp kamış kalemi borusundan çıkardı, hokkanın ağzını açıp hazırladı. Şövalye kalemi alayla gözden geçirdi, çok gülünç bir şeymiş gibi, kaba kaba güldü:

— Sizin oralarda kazların tüyü böyle midir senyör ozan?

— Evet, bizim kalemler kamıştan olur efendim!

— Dur bakalım, sizin kamış, bizim Latinceyi yazabilecek mi? -Esire döndü, kasıldı-: Söyle bakalım!

Esir, çok korkulu bir işe hazırlanıyor gibi, ellerini göbeğine bağlayarak bir adım yaklaştı:

— Sağolun soylu efendim, Allah zatını beladan korusun! "Yüksek vicdanlı soylu efendim" diye yazınız. "Ben sizin yanınız da esirlik çekmedim, kendi toprağımda gibiydim" diye yazın. Deyin ki, "Efendim, bana darılmayın. Zatın benden savaş atı istemişti. Çok dolaştım, çok at gördüm, efendime yararını, değerlisini bulamadım! Hem değersiz, hem çok pahalı..." -Her kelimede yazılmasını yeterince bekliyordu-: "Şimdi Ertuğrul Bey'in uç topraklarına gitmekteyim. Buralarda bu yıl çok kış oldu. Hayvanlar kırıldı. Yollar batak! Gereğince dolaşamadım. Öteki istekleriniz hazırdır. Dolaşmadığım yer kalmadı, efendimi hoşnut edecek güzel, bey işi, mallar buldum. Saygıdeğer hanımının istediği ipek halıyı buldum, ipek kumaşları buldum. At için bana bu kâğıdımı aldıktan sonra kırk gün mühlet vermenizi yalvarırım. Eğeri, koşumları, üzengileri alınmıştır. Değerli at bulamazsam, parasını getireceğim. At çok kıttır. Çıkarmak da çok zordur.

Aman efendim ayaklarınızı öpeyim, ben gelene kadar zavallı kefillerime dokunmayın. Onlara işkence ettirmeyin. Mektuplar aldım, yanıp yakılmaktadırlar. İstediklerinizi bulamasaydım da geri gelip gene esiriniz olacaktım. Burda at için kimse kimseye yardım etmez. Bir umudum Ertuğrul Bey'dedir. Ertuğrul Bey'in atlarının ününü zatın bilirsin. Kurtulmalığımın para kesimini, yollayacaktım, Moğollar Anadolu'dan para çıkmasını yasakladı. Ancak kâğıt paraya izin var, onu da sen efendim istemezsin. Zavallı esirinin hali çok kötüdür, çok korkuludur. Benimle birlikte salıverdiğiniz zavallı esiriniz Seyit Ağa da üzerine yüklediğiniz kurtulmalığı bulmak için debeleniyor. Gezmediği yer kalmadı. Sizin esirinizdir, dilediğinizi ele geçirmek için çırpınmaktadır. Onun kefillerine de ilişmeyiniz efendim. Yalvarırım. Çok hastalandı, gereği gibi dilenemedi. Dolaşacaktır, uğraşacaktır. Kefillerimizi sakatlarsanız, öldürürseniz ne geçer elinize? Bu kulunuz ayaklarınızı öperek yalvarır. Allah sizi beladan korusun. Zavallı esirin, levent yüzbaşısı Kurt Ali kulun..."

Levent yüzbaşısı Kurt Ali Bey bütün gücünü bu mektubun bitmesine göre ayarlamış gibi adını söyleyince gözlerini bir an kapattı. Esirlik utancı, belli ki savaşçı onurunu aralıksız yaralıyor, mektubuna yazdırdığı alçaltıcı yakarışlarla savaş yerinde kendini gereğince savunamamış olmanın acısını kendisinden sanki tekrar tekrar çıkarmak istiyordu. Bunu oradakiler de açıkça anladılar. Sayvana çöken bunaltıcı sessizliği, Liya'nın tatlı sesi dağıttı:

— Nerde kaldınız esir efendi? Söylemedi mi bu alık, sizi aşağıda beklediğimi? -Dönüp baktılar. Liya sol elinde bir tahta lenger, ötekinde ağzından duman çıkan iri bir bakır ibrikle kapıda durmuş gülümsüyordu. Kardeşine şakadan çıkıştı-:

— Unuttun değil mi, daldın gene... Esire yer gösterdi. Oturun şuraya... Ayaklarınızı yıkayacağım!

Esir de, ötekiler de önce hiçbir şey anlamadılar.

Liya üstündeki iş giyimlerini galiba bayramlıklarıyla değişmişti. Lâcivert kadifeden hırkası boydan boya sırma işlemeliydi. Mavi çizgili, ak ipekten eteği, kırmızı ponponlu çedik pabuçlarına kadar iniyordu. Bürümcük gömleğinin çapraz bağları, diri göğüslerini iyice sıkmıştı. Uzun başörtüsünü, fesine sarık gibi dolayıp, bir ucunu omzundan arkasına atmıştı.

Belki de "Ayaklarını yıkayacağım" sözü değil, bu kılık esiri ürküttü.

— Sağol bacı! Bırak oraya, yıkarım ben!..

— Oturun hadi... Soğumasın suyunuz...

Esir oradakilere şaşkın baktı. Çok duygulandığı için enikonu titrek bir sesle yalvardı:

— Bırakın siz... Bırakın!

Mavro, ablasının elinden ibriği almak için koştu. Liya yumuşak bir hareketle bunu önledi. Gösterdiği yere koyması için yalnız lengeri verip esire de şakadan çıkıştı:

— Elim koptu... Suyunuz soğuyacak... Hadi canım!

Adam, zincirini sürükleyerek lengerin önüne oturup ayaklarındakileri çıkardı.

Şövalye Notüs Gladyüs, bakakalmıştı. Liya, kocaman kara gözlerindeki derin acıma, kırmızı dudaklarındaki kibar gülümsemeyle tapılacak kadar güzeldi. Bu akıl almaz güzellik, ayak yıkamayı, bir halayık işi olmaktan çıkarıyor, çok soylu bir alçakgönüllülük haline getiriyordu.

Esir bir kez daha yalvardı:

— Bırakın bacı... Ben hem dökerim, hem yıkarım, alışığım!

Liya buna İncil'den bir sözle karşılık verdi:

— "İmdi ben Rab ve öğretmeniniz olduğum halde ayaklarınızı yıkadım ise, birbirinizin ayaklarınızı yıkamak size gerektir."

Müslüman esir bu sözden hiçbir şey anlamadı ama, Şövalye Notüs Gladyüs ürperdi, "işte ol şehirde günahkâr bir karı bulunup İsa'nın Farizî'nin evinde sofrada oturduğu haberini aldıkta, bir şişe hoş kokulu yağ getirdi, ve arkadan ayakları yanında durup ağlayarak ayaklarını gözyaşlarıyla ıslatmaya başladı. Ve ayaklarını başının saçıyla öperek bu yağ ile yağladı." Şövalye gözlerini yumdu, aklı iyice karıştığından gerisini zorla hatırladı: "Sana derim ki günahları çok olduğu için bağışlandı, çünkü çok sevdi..." Bu sözleri tekrarlarken Kıbrıs Sen-Jan tarikatı manastırında uykularını bölen karışık duygulara kapılmıştı. On üç yaşında papaz çömeziyken, İncil'deki bu ayak yıkama parçasını her hatırlayışta cinsel huylanışlara yakın bulanık duygularla sarsılır, günah işlemenin ürküntüsüyle içi titrerdi. İncil'de kadınlarla ilgili bütün parçaların, yalnız kendi yaşıtı çömezleri değil, saçlı sakallı papazları da öyle günaha sokarcasına etkilediğini sonraları öğrenmişti.

Liya, telaşsız su döküyor, Müslüman esir alışık hareketlerle ayaklarını yıkıyordu. Sıçramalarından korunmak için hırkasının önünü sıkıca kavuşturduğundan kalçalarının yuvarlaklığı adamakıllı meydana çıkmıştı. Şövalye hemen şarap tasını aldı, gezgin ozanın dikkatle yüzüne baktığını görünce, yüreğinden geçenleri istemeden dışarı vurmuş gibi somurttu:

— İçer misin şarap?
— İçilmez mi? İyidir Issızhan'ın şarabı. Dinlenmiştir.
— Geçtin demek buradan daha önce?
— Geçtik evet... Yakındır bizim yurdumuz buraya... Ankara ile Eskişehir arasında, Sarıköy derler.
— Oraya mı gidiyorsun?
— Yok... İtburnu'nda bir şeyh oturur, Edebâlî derler. Bura ahilerinin babasıdır. Ona uğrayıp döneceğim Konya'ya...
Şövalye, Mavro'dan bir şarap tası istedi:
— Kaç konaktır buradan Konya?
— Dokuz...
— Saat hesabıyla?
— Yetmiş beş saat... Saat, atın düzenli ılgarıyla bir saatte aldığı yer... Üç İtalyan mili... Bir fersahtan biraz eksik!
— Yollar nasıl?
Ozan biraz durakladı:
— Eh, iyidir...
Mavro tası getirdi, ozanı çorbaya çağırdı. Şövalye ayıpladı:
— Şarap içen çorbayı n'apsın? Doldur hadi!
Ozan şarabı tadını çıkararak içiyordu. Şövalye Notüs Gladyüs, çok uğraşarak razı etmiş de, bir Müslüman kâfiri günaha sokmuş gibi, gizlice sevinerek alt dudağını dişledi.
Üçüncü tastan sonra ozanın yüzü biraz kızarmış, gözleri biraz parlamıştı.
Şövalye beklediği kıvamın gelmiş olacağını düşünerek, çok önemsiz bir konuymuş gibi gelişigüzel sordu:
— Ne var ne yok Konya'da, nasıl oraları?
Ozan bu kez hiç duraklamadan karşıladı:
— Sahipsiz iyice... Vergi üstüne vergi bindirmekte Moğol... Say ki kalıcı değil, gidici... Kendi kâğıt parasını almaz oldu epeydir; gümüş, altın ister oldu. Oysa gümüşün adını çoktan unuttu millet! Görünürdeki hep alındı, saklıları çıkartmak için ülkeyi zorlamaktalar sopa gücüyle... Bize n'olduysa 1277'de oldu, şövalyem! Mısır'ın Memlûk Sultanı geldi, biraz Moğol öldürdü. Bunu duyan Abaka İlhan, ordusunu çekti yürüdü, öç almak için iki kere yüz bin kafa kesti. Kan düştü böylece Anadolu adamıyla Moğol'un arasına... Karamanoğlu Mehmet Bey sıvandı, başına yeterince adam biriktirip Konya'yı basıp aldı. Birini, "Sultan oğlu" diye tahta oturttu. Kimileri buna "Düzme" dediler, adını "Cimri" kodular. Konya Sultanı, asker

çekti, yenildi, Moğol'dan yardım istedi. Bu kez Mehmet Bey'i bozdu, kendisini, kardeşlerini, amcalarını öldürdü. kaçtı, Germiyan toprağına geldi. Ayağındaki kırmızı çizmeden bilinip tutuldu.

— Kırmızı çizmenin özelliği nedir?

— Çok pahalıdır kırmızı sahtiyan buralarda... Sultanlarla vezirler giyebilir. Kırmızı çizmeyi atmaya kıyamadığından verdi tatlı canını Qmri... Sultan dölü değilken sultanlığa kalktığı için, diri diri yüzülüp derisine saman dolduruldu. Ben saman tepilmiş deri, kargı ucunda gezdirilirken, gördüm gözümle...

— Ne zaman oldu bu iş?

— On, on bir yıl önce...

— On bir yıl... Şövalye içinden hesapladı: 1279'da...

— Evet... Gezgin ozan şarap içti, kebap yedi, biraz dalgın gülümseyerek içini çekti. Hep Moğol belasıdır bu çektiklerimiz... Aklı ermeyenler "Yollar silindiğinden kervan geçmez oldu" demekte... Hayır, kervan geçmezlenince yollar silinir. Neden geçmezlenir kervan? Güven ister çünkü tüccar takımı... Ülke, soyguncusuz olmaz ve de olmamıştır. Ama, sultanı güçlüyse soyguncuyu bulur, tutar, keser başını, yağmaladığı malı tüccara geri verir. Bacını alır, yığar hazinesine, bakar keyfine... Soyguncu ele geçmezse, burdan öder tüccarın zararını, güveni korur. Moğol'a geldi mi, soyguncuyu, bu da bastırıp kesmekte ama, tüccara vereceği malı kesesine atmakta... Bezirganlar baktılar ki, mallar gitmekte, üste can bile caba gitmekte... Çevirdiler kervan yollarını Akdeniz'e, Karadeniz'e... Bir toprağa Moğol atı bastı mı, gökten say ki, bela indi. Konya sultanları güçlüyken yollar düzdü, harman yerleri gibi, tekerlek kırılma nedir bilinmezdi. Şimdilerde "şurdan şurası ne kadar?" dedim mi, "Üç teker kırımı" demekte köylüler... Ben yetiştim, kervansaraylar vardı ki, her birine iki bin, üç bin hayvan konardı, içlerinde çarşıları vardı ki, Karacahisar panayırı kaç para... Esnafı, üç beş kervanı donatırdı baştan ayağa... Ulak düzeni dersen, hiç aksamazdı. işin acele de, iki konağı bir mi edeceksin? Kesen bilir. Parayı sayar, çekerdin altına arap atını... Karılar gezinirlerdi bu ülkede, yaldızlı tahtırevanlara kurulup, koruyucusuz moruyucusuz... Başında tepsiyle altın götürene dönüp bakabilemezdi hiç kimse... Çünkü, yol güvenini bozmanın cezası, yağlı kendir; ırza geçmenin cezası, kazık! Ulaklara, dilenen esirlere değen yandı, bunların cezası Cimri gibi canlıyken yüzülüp derisine saman doldurulmak...

Aşağıda dervişler karınlarını doyurup afyonları da yutmuş olmalılar ki, dümbelek, zil, çıngırak sesleri arasında naralanarak semaha kalkmışlardı.

Şövalye "Nedir?" anlamına başını sallayınca gezgin ozan suratını buruşturdu:

— "Cavlak" deriz bunlara biz... İyi saymayız. Her kötülük vardır bu takımda... Utanmaz bunlar, varlıklıdan haraç ister, vermeyeni öldürür. Varlıksızın nesini bulursa alır, "Acından ölür mü?" demez. Bir zamanlar Moğol'a hizmet ettiler, ordusuna girip... Bellerinde gördüğün meşin torba afyonluktur, gece gündüz yutarlar afyonu... Şimdi semaha durdular. Hoplayıp zıplar, sonunda çoğu düşer bayılır. Bayılanı Tanrıya varmış sayar bu avanaklar! "Pirimiz dem baba" derler. Bu hesapça Havva anamız da anaları olur!.. Soğuk sıcak dinlemezler afyon gücüyle... Yunup temizlenmeyi hiç sevmezler. Akınlarda, afyonlu şarapla sarhoş olup çapula yumulurlar. Omuzlarına kartal kanatları, kafalarına kara kömüş boynuzları takarlar, gayetle de kıyıcı olduklarından çapul toprağının adamı yılar bunlardan... Çalışmayı günah sayar bu takım! Ahiliği, "Esnaflıktır" diye küçümser. Sövmedikleri, korkudandır. Ahiler çarşılarını kılıç elde savunmasa, ossaat basıp dağıtıp yüklenip savuşurlar...

— Bunlar da senin gittiğin şeyhe mi gitmekteler!

— Yok! Şeyh Edebâlî'nin geçemezler yakınından... Geçemezler dedimse, ahilik bozulmadan, geçemezlerdi. Şimdi bilmem!

— Bozuldu mu?

— Bir ülkede düzen bozulursa, her şey bozulur. Buralarda, düzeni güçlü sultanlar tutar. Eskiden halifeler, sultanlar da ahi şalvarı giyermiş... Çıraklar da ahi sofrasında yermiş... Giderek bir kazandan yemek, bekâr kalfalara kaldı. Zenginleşen ustalar evlenip çekildi... Parasız çabalayan çıraklar kapı diplerinde, yan aç sürünür. Duyduğum doğruysa, pek umursayan yokmuş Ahi Baba töresini şurda burda... Şeyh Edebâlî başkadır. Tuttuğu uzar tutamak olur, bastığı düzelir basamak olurdu. Ben görmedim, kerameti söylenir. Herifin biri kimyacılıkta altın yapma tutkusuna düşmüş, baba mirasını ve de kendi kazandığını harcayıp saçıp savup hasır üstünde çıplak kalmakla Şeyh Edebâlî'ye gelip sadaka istemiş... Şeyh yerden bir tutam toprak alıp "Kimya öyle olmaz böyle olur, derbeder" diye uzatmakla toprak, ossaat altın olmuş, şaşkın herifin aklı sıçrayıp hazreti şeyhin eteğine yapışmış...

Şövalye çocukluğundan beri her çeşit kerametle çok ilgileniyordu. Gezgin ozana bir başka türlü bakarak yavaşça sordu:

— Siz de Ahi misiniz?

— Yok.. Biz gezgin ozan olmak çabalamasındayız!

Ozanın susması uzayınca sözü, levent yüzbaşısı, esir Kurt Ali Bey aldı:
— Baba İlyaslıdır ozanımız! Saltuk Baha'dan Burak Baha'ya, ondan Taptuk Emre'ye geçmiş halifedir. Bilgi gücüyle deniz derinlerinde, aşk gücüyle gök yücelerinde gezinir. Gölgesi millete rahmettir. Ülkenin gören gözü, duyan kulağı, söyleyen dilidir, eteğine yapışan yoksun kalmaz.
— Aman yiğit! Biz bir sefil ozan olup...
— Evet! Sayın şövalye, bak ne demiştir bu sefil ozan:

"Yaz yaratıp yer donatan, kar yağdırıp su donduran / Yanan kömür, kızan demir, örse çekiç salan benim / Emredip bulut oynatan, yerde bereket kaynatan / Elimde kudret şiriği, halka ekmek veren benim / Yere göğe direk kuran, bükülmeden dimdik duran / Denizlere göl çağıran adım Yunus, umman benim'"

— Yunus mu adınız?
Ne demek? Gezgin ozan yere bakarak gülümsedi:
— Hak edemedik ki ad taşımayı daha biz, anlamı ola!
Şövalye Notüs Gladyüs, ozanın yüzüne araştırarak baktı. Çökük yanakları, kavrulmuş dudakları, içinde ateş yanıyormuş gibi, yüzüne acılı bir kuruluk veriyordu. Gülümsedi:
— Bilirim sizde soy adı olmaz! Bizde vardır ama, benim yok... Babam ünlü bir prenstir. Hadi sizden saklamayayım: Napoli krallarından... Notüs Gladyüs dedim kendime... Notüs babasız demektir... Piç, yani... Onurlu ad, kendi kazandığımız addır! Çalıp söylemez misin bize rica etsek!
Gezici ozan Âşık Yunus, hiç nazlanmadan sazı aldı, çok usta parmakları tellerin gerginliğini, tüy gibi gezinerek yokladı:

"Ey dost aşkın denizine girem gark olam yürüyem / Yürüyem ya hu yürüyem... / Bülbül olup dalda ötem gönül olup ceset tutam / Başım elime alıp yoluna verem yürüyem / Yürüyem ey yâr yürüyem"

diye başlayıp yaşamak üstüne, ölüm, sevda, kader, ahret, dervişlik üstüne birkaç deyiş okudu. Bitirince, söylerken soluğunu hep tutmuş gibi ciğerlerini "hoh" diye boşalttı.
Esir, deyişleri, kısadan çevirmeye başlamıştı. Şövalye söylenenleri' önce umursamadan dinliyordu. Birden ilgilendi. Uzaktan uzağa tanıdık fikirlerdi bunlar... Yeni Platonculuğun İslamlıkla karışması... "Başımı elime alıp

yoluna verem yürüyem' sözüyle ürperdi. Allah'la ilgili de olsa, bir aşk şiirinde, bu ne kocaman, ne kadar çırılçıplak, ne sınırsız cömertlikti. Neden sonra ürpererek kendine geldi çevresine baktı, şaşırdı.

Tepede parlayan güneş hemen çekilip gitmiş, Kanlı Boğaz ürkütücü bir hızla hemen kararmaya başlamıştı. Telaşlandı:

— Akşam oluyor Mavro. Çok uzak mı buraya Dargın Pınar?

Mavro, soruyu birden anlayamadı. Germiyan'ın Dargın Pınar'ını bu yabancı şövalyenin bilmesine şaşmıştı:

— Epeycedir! Neden sordunuz?

— Arkadaşımı bekliyorum. Karanlığa kalırsa yolu çıkarabilir mi?

— Buralı mı arkadaşınız?

Şövalye bu soruya karşılık arıyormuş gibi duraklayınca, esir hemen kalktı. Yunus Emre de şövalyeyi selamlayıp dervişlerin kudüm sesine doğru yürüdü.

Şövalye, "Başımı elime alıp yoluna verem yürüyem" diyen ozanın yürüyüşüne, kapıda kaybolana kadar bakmış, bu yürüyüşte, büyük şiirin müthiş bir kolaylıkla anlatıverdiği yiğitliğe yakın hiçbir şey görememişti. Omuzları dar, sırtı biraz kamburcaydı. Yumuşak yol pabuçlarını sayvanın taşlarında zorla sürüklemişti. Herhangi bir köylüden farksız, bu kaba saba adamın, bu kadar derin şiir gücünü nerden nasıl alıp içinde böyle gösterişsiz saklayabildiğine şaştı. Bir yandan bunları düşünürken öte yandan Mavro'ya vereceği uygun karşılığı arıyordu:

— Yok... Hayır, değil buralı...

— Aman etmeyin şövalyem...

— Ne var?

— Karanlığa kalırsa, batağı sökemez yaban kişi... Niçin gittiydi Germiyanlı'ya?

— Birini görecekti.

— Boğazı gün ışığında tutamayacağını kestirirlerse bırakmazlar gece vakti... Bırakmazlar inşallah!

— Gerçekten bu kadar korkulu mudur batak?

— Sizin oralarda batak var mıdır? Hiç düştü mü yolun?

— Yok!

— Ne desem boş öyleyse... Gündüz bunaltır adamı namussuz batak, nerde kaldı gece... Gidersin bir zaman... Bildiğin sazlıktır. "Gözüm görmekte, aklım başımda" diye güvenirsin! "Ayak yordamıyla bulurum sağlam toprağı... Kötüsü gelirse, dağlar nah şurada... Geri basar girdiğim

yerden çıkarım" dersin. Aman haaa... Aman ki ne kadar... Hele atlıysan, yüreğine hiç kuşku gelmez. Çünkü başın sazlardan yukarda... Aman olmaz. Çünkü ölümdür bunun sonu... Çünkü at ayağı, adam ayağından daha kötü saplanır, tik tökezlemede bineğin yılar. Bakarsın dizleri titremeye başlamış, gözleri evlerinden uğramış... Hayvanın korkusu, ossaat, seni kavrar. Sökemeyeceğini anladın, döneceksin. Yedeklemek için attan indin mi, tamam, umduğun dağları da yitirdin! Yukarda gök, aşağıda batak... Dört yanın saz... Bata çıka debelenirken, bakarsın ki, kesiklik seni kapmış... Soluğun ağzına sığmaz olmuş... Batak iz saklamaz, sazlar nişan tutmaz. "Geri basmaktayım, eyvah, dönelemekteyim" kuşkusunun ardından, ölüm korkusu yüreğini sardı bil! Yüreğine korku düştüyse, çabalama boşuna!.. Bırak, kartal kuşları, kel akbabalar gelip yüreğini gagalasın, gözlerini oysun!.. — Abarttın ki yüreksiz Mavro... Cermanya'nın ağaç denizi mi bu?

— Cermanya'nın ağaç denizini bilmem... Benim bildiğim, koca kervanları önce güçten düşürür, sonra çökertip yutar bu bizim batağımız. Batağın ayrıntısı yoktur kar tipisinden... Bunu bilir buranın adamı, yolu batağa uğradıysa, kılavuzsuz şurdan şuraya gidebilemez. İşin kılavuza düştüyse, bela çiftleşti demektir.

— Niçin?

— Her kılavuza güvenilmez çünkü... Kılavuz, hem can kurtarıcıdır, hem can alıcı... Götürür seni, göz göre batağa gömer, kemerindeki paranı, ya da atını, rubalarını soyar alır. Kılavuzun durumu da yamandır haaa... Batakta yol bulayım diye kıvranırken, "Bize bir kötülük mü edecek acaba?" kuşkusu, yüreğine düşerse n'aparsın? Atik davranıp çeker vurursun. Bu yüzden kılavuz kısmının canı kılın ucundadır. Kılavuzluğun pahalı olması bundan... Batağa herkes hayırlı iş için dalmaz. Çoğu kötülüğe gider. Kötülük edeceğin herif n'apar peki? Seni gezdiren kılavuzu düşman alır karşısına... O da tutar bir kılavuz... Demek, kılavuzun bir can düşmanı da, öteki kılavuzlar... -Ürperdi-: "Canlıdır batak kısmı" derdi, rahmetli babam, "Bir günü bir gününü tutmaz, değişir kahpe karı gibi" derdi.

— Nedir değişmesi?

— Bir hafta önce kervan geçirdiğin yol, bir hafta sonra, dipsiz kuyuya döner. Çünkü bir yandan, bir sızıntı gelmiştir. Kılavuzluğa soyunan, kendi yollarını aralıksız kollayacak ki, batağın kahpeliğine uğramasın. Öteki kılavuzlar, yeni geçit, yeni pusu yeri, yeni saklanma kuytusu buldu mu, sezeceksin bunu hemen... Seninkileri de kollayan vardır çünkü... Kurtuluş, bilip bildirmemektedir. Şuraya buraya koyduğun nişanlar bozuldu mu,

yabancı nişan koyuldu mu, kollayacak aralıksız usta kılavuz... Açlığa, yorgunluğa dayanıklı olacak, yılan gibi... Hele komşu beyliğin baskıcılarını gezdirmekteysen, uzun yaşamak yoktur sana... Bu yüzden uzun sürdüreni hiç görülmemiştir. -Bir şey hatırlamış gibi içini çekerek istavroz çıkardı-: Kara Kılavuz başka...

— Kimdir o Kara Kılavuz!

— Bilen çıkmadı şimdiye kadar... Gören de uzaktan gördüyse görmüştür. Yolbağı olduydu geçen yollarda... İstanbul-Tebriz kervanı vurulduydu, imparatorumuzun Tebriz İlhanı'na saldığı şu kadar bin altınlık armağanları alıp gitti eşkıya... Moğol, Selçuk, Bizanslı iz sürdü üç koldan, getirip batağa soktu. Bunlar paçalarını sıvayıp girdiler batağa, Karış karış aradılar, hiçbir şey bulamadılar. Say ki soyguncular, duman olup göğe çekildi. Ardından İznik'in Ayasofya'sını soydu hırsızlar. İzleri sürüldü. Bu izler de geldi batağa girdi. Yitti gitti. İşte o sıralarda çıktı ortaya bu Kara Kılavuz lafı...

— Neden Kara Kılavuz?

— Çünkü giyimi kara... Tepeden tırnağa kapkara ki, akşam inmesiyle karanlığa karışıyor! Seçebilene aşk olsun! -Biraz düşündü-: Kancıktır batak gayet, şövalyem, korkuludur..

— Tanır mısın batağın geçitlerini, pusu yerlerini, saklanma kuytularını sen?

Mavro, bu sorudan çok ürktü. Vakit kazanmak için gülmeye çalışarak yalandı:

— Bizim ne ağzımıza şövalyem, bizim gibi hancı parçasının...

— Hele hele... Sen, artık, hancı parçası mısın alık Mavro, sen şövalye yamağı değil misin?

— Olsun... Kılavuzluk başkadır şövalyem...

— Şuna buna kılavuzluk etmeyeceksin ki...

— Edebilemeyiz istesek de... Çünkü yemin içirmiştir bize rahmetli babamız! "Bildiğin sende kalsın" derdi, "Baktın, kılavuzluktan başka ekmek yolu yok, oğlum Mavro at kendini şurdan Kanlı Boğaz'a" derdi.

— Başkasına parayla kılavuzluk edersen doğru... Biz, kendimizi gezdireceğiz.

— Kendimiziyse... -Mavro kurnaz kurnaz gülümsedi-: O kadarına gücümüz yeter Allah'ıma şükür... O kadarı... Eh...

Bu sırada, korkunç bir uluma, Kanlı Boğaz'ı çatlatacak gibi doldurdu, kayalara çarpa çarpa yükselip akşamın alacakaranlığını enikonu çalkaladı. Şövalye sıçramış, Mavro da hızla sesin geldiği yöne dönmüştü. Ses kalındı,

alabildiğine gürdü, en müthiş fırtınaları bastıracak kadar insan üstü bir gücü var gibiydi. "Gratias Deo"[2] diye kükrüyor, son heceyi, dağdan dağa gerilmiş bilek kalınlığı bir saz teline dev bir mızrapla vurur gibi titreyip inleterek uzatıyordu. Sesin titreyerek inlemesi, bu iniltinin, hiçbir insan ciğerine sığmayacak kadar uzaması, sonra da, kayalardan kayalara hiç kesilmeyecekmiş gibi yankılanması gerçekten ürkütücüydü. Şövalye art arda istavroz çıkarırken, Mavro hemen davrandı.

— Keşiş baba!.. Keşiş babanın narasıdır bu... Benito Baba'mız...

Şövalye kendisini daha toplayamamıştı. Elleri masaya dayalı, öfkeyle sordu:

— Benito mu? Neden ulur, köpek gibi bu rezil?

— Sus aman şövalyem!.. Benito Baba'ya kötü söylenmez. Bilir çünkü aklımızdan geçenleri... Kızarsa, bizi perişanlatır. Tekin değildir. Ermiş kısmı keyfinedir, bağırır canı çektikçe...

Şövalye de sayvanın kapıyı gören tarafına doğru, Mavro'nun ardından yürümüştü. Yol doruğa yakın olduğundan biraz aydınlıktı. Geniş adımlarla harmanlayarak yaklaşan Keşiş Benito'yu kolayca tanıdılar.

Keşiş, zaten uzun boyluydu. Topuklarına inen kara cüppesi, çok sivri kukuletasıyla olduğundan çok daha uzun görünüyordu. Elinde kalın bir sopa vardı. Her adımda, cüppesinin geniş etekleri, savrularak harmanlanıyor, bu da yürümesine, ayakları yere değmiyormuş gibi, garip bir uçuculuk veriyordu.

— İşte bizim Benito Baba'mız, şövalyem... Nerden esmiş, kendini dağlara vermiş, ne kadar dolandıysa dolanıp bize konuk gelmeyi istemiş. Bağırması keyfinden... Evet, kutsal pederimiz, keyfe gelince salar "Gratias Deo" naralarını, dağı taşı inletir böylece...

Şövalye dişlerinin arasından sövüyordu. Mavro, keşişi karşılamak için koşacakken durdu.

Dönemece dikkatle baktı:

— Atlı mıydı senin arkadaş şövalyem?

— Ne var? Niye sordun?

— Nah, dönemeci kıvrıldı atlının biri...

Şövalye ileri uzanıp seçmeye çalıştı, birden sevindi:

— Tamam! Bizim Uranha...

— Uranha mı adı? -Mavro dikkatle bakıyordu-: Nece bu?

— Türkçe besbelli... Tükropol'dur... Hem de yüzbaşı... Yamandır ha. Şakaya gelmez. Gözüne girmeye çalış... Yolu, atına iyi bakacaksın...

Mavro koştu. Şövalye, canı şarap istediği halde, sayvanın korkuluğundan ayrılmadı.

Keşiş Benito, cüppesini, İspanyol çingene kanlarının oynarken geniş eteklerini havalandırıp çevirdikleri gibi savurarak yaklaşıyordu. "Nasıl yapıyor bu numarayı bu köpoğlu? Dizlerini kullanıyor olmalı madrabaz herif." Şövalye sırıtarak başını sallarken, Liya koşarak gidip Benito'nun önüne diz çökmüştü. Keşiş, bacaklarını biraz açıp sopasına sıkıca dayanarak bir an gözlerini göğe kaldırdı, sonra imparatora taç giydiren papa kasıntısıyla elini kızın başına koydu:

— İste, verilecektir. Ara, bulacaksın. Çaldığın kapı sana açılacak.

Mavro'ya bakmadan elini öptürdü:

— Sana derim ki ey Kara Vasil'in oğlu Mavro, "Gel arkamcek... Seni insan avcısı edeceğim!"

Mavro irkildi. Bu sözden, kendisine biraz önce yapılan şövalye yamaklığı teklifini Benito babanın, ermişlik gücüyle bildiği sonucunu çıkarmıştı.

Liya iki büklüm yalvardı:

— Kalacaksınız değil mi, kutsal peder?.. Biz günahkârları, çiğneyip geçmeyeceksiniz! Evimiz nurlanacak! Ambarımız bereketlenecek!

— Evimiz deme! "Tilkilerin inleri, hava kuşlarının yuvaları vardır, lâkin insanoğlunun başını sokacak yeri yoktur" denildi.

Keşiş Benito yaklaşan atlıyı görmezden gelerek omzundaki ağır torbayı Mavro'ya verip yürümüştü.

Türkopol yüzbaşısı Uranha, dizginini tutan Liya'ya, ister istemez çok tepeden bakıyordu. Çünkü atı, çok az rastlanacak kadar yüksek, kendisi de her göreni şaşırtacak kadar ince uzundu.O kadar yüksek hayvanın üstünde bile, ayakları nerdeyse yere değecekti. Bu upuzun görüntüyü, ucunda üç köşe bir flama bulunan, çok uzun mızrağı büsbütün şaşırtıcı hale getiriyordu.

— Buyrun şanlı efendim, yoksul ocağımıza uğur getirdiniz.

— Bırak gevezeliği kadın! Issızhan mıdır bura? Soylular soylusu Şövalye Notüs Gladyüs, Issızhan'ı şereflendırmekte midir?

Şövalye Notüs Gladyüs sayvan korkuluğuna ellerini koyarak kahkahalarla gülmeye başlayınca Türkopol yüzbaşısı Uranha başını kaldırdı:

— Burada mısınız sayın şövalyem, Uranha'dan selam!..

— Uzatma... Kebap soğuyor. Şarap da tükendi tükenecek...

— Yok öyle şey! Tükenemez. Çünkü çiğnerim bu taş yığınını... Yuvarlarım bayır aşağı, tangır tungur...

— Höst... Bir alay dervişle bir mübarek keşiş var ki, her biri bir cennet bağında dolaşıyor. Çarpılırsın!..

Mavro'yla Liya yardım ederek tepeden tırnağa zırha bürünmüş, uzun savaşçıyı atından aşağıya aldılar. Herif kımıldadıkça dışardan demir, içerden kemik sesi veriyordu. O kadar kuruydu ki, Mavro tuttuğu çırayı biraz yaklaştırsa harlayacaktı.

Mızrağını Şövalye'ye uzattı:

— Önce bayrağımız girer!

Şövalye mızrağı çekip aldı:

— Hey Mavro, dediğim gibi, sayın yüzbaşımız Uranha'nın yoktur şakası... Hayvanına dikkat ister çok!

— Hiç meraklanmasınlar...

— Neden meraklanacakmışım? -Uranha top gibi bir kahkaha patlattı-: Kesilecek kulaklar benim mi?

— Duydun ya, Mavro, en küçük cezası kulak kesmektir. Ona göre...

Kapıdakiler avluya girmişlerdi ki, şövalye hızla döndü, Keşiş Benito'yla karşılaştı:

— Hay Allah belanı versin... Bugün kaçıncı dalgınlık bu?

— Aman şövalyem!..

— Sana değil kendime söyleniyorum. -Kapıya bakarak sesini alçalttı-: Oldu mu?

— Tamam!.. -Keşiş de sesini kısmıştı-: Uyuştular.

— Kapora?

— Alındı. -Mavro sayvana çıkınca Keşiş Benito başını hafifçe eğip kendini şövalyeye tanıtıyordu-: Allah'ın günahkâr kullarından... Cenevizli Keşiş Benito! Allah'ın rahmeti üstünüze olsun soylu şövalyem, amin!

— Onurlandım kutsal peder. Ben Sen-Jean şövalyelerinden Notüs Gladyüs oğlunuz! Buyrun, yoksul soframızı yüceltin!

— Sofranıza, göklerdeki yüce efendimiz Rab İsa'dan bereket... Ağız tadı... Mutluluk!

Şövalye, Türkopol yüzbaşısını, keşişle tanıştırıp Mavro'yu kebap getirmeye yollayınca Uranha'ya fısıldadı:

— Kaça kesiştin?

— At başına beş yüz Venedik altını...

— Tüh... Kazıklamış Çudaroğlu resmen seni! "Ertuğrul'un savaş atlarından en kötüsü bin beş yüz altın eder" demedi miydi, İnegöl tekfuru?

— Çudar'a kalsa dört yüz bile vermeyecekti ya, Benito babamızın hatırı için çıktı beş yüze... Ben epeyce Moğol soyguncusu gördüm ama, Çudaroğlu denilen bu rezil gibisine hiç rastlamadım. Herif soyguncuların padişahı olduktan başka, Tebriz tüccarlarına başbezirgân olacak madrabaz... Baktım da, böyle bir namussuzu köylüsünün başına sarmakla bizim Tekfur Nikolas'ın yüz kat daha namussuz olduğuna iman ettim.

Uranha tolgasını çıkarıp saçlarını omuzlarına döktü. Saçları hem kaim, hem çubuk gibi düzdü. Uzun at suratını sert sakalı büsbütün aşağıya çekiyor, çökük avurtları, elmacıklarını büsbütün dışarıya çıkarıyordu. Kafası, omuzları, dirsekleri, dizkapakları şaşılacak kadar sivriydi. Bu sivrilikleri kalın örme zırhı bile azaltamıyordu. Uçları aşağıya çekik, kirpiksiz gözlerinde, arada bir çakıp sönen kurnazlık ışıltısı, hayvansı aptallığını hiç azaltmamakta, hele yerli yersiz patlattığı kahkahalar, aptallıktan öte, sinir dengesizliğini belirtmekteydi.

Mavro, dumanı tüten kebabı getirince Keşiş Benito duaya başladı. Ötekiler saygıyla başlarını eğdiler.

Sonra gecenin geç saatlerine kadar şarap içerek, cinayet hazırlar gibi, fısıl fısıl, gelecek günlerden konuşuldu. Türkopol yüzbaşısı Uranha, Issızhan'ın yerini çok beğenmişti. Keşiş Benito, tepenin arkasında otuz evlik bir köye yetecek kadar toprak bulunduğunu söyleyince kararını verdi. İşleri tökezlemeden yürürse Kanlı Boğaz baronu olarak bu Issızhan'a yerleşecek, Bitinya Prensliği'nin kapılarından birini tutarak geçişin baçını toplayacaktı.

---

1 Latince: Benzersiz kılıç

2 (Lat.) Şükür Tanrıya.

2

Şövalye Notüs Gladyüs, boğazından kaynar kurşun akıtılmış gibi yanarak uyandı, ilk anda nerede bulunduğunu hatırlamaya çalıştı. Başının üstünde isten kapkara olmuş kubbemsi bir tavan, iki yanda tuğladan direklere tutturulmuş iki kemer vardı. Bunları küçük bir yağ kandilinin ölü ışığı belli belirsiz aydınlatıyordu. Issızhan'da olduğunu hatırlayınca dişlerinin arasından sövdü. Yatarken yanına koyduğu su testisini alıp kafasına dikti, bir solukta yarısına kadar içti. Uyanmasına sebep olan gürültüye hırıl hırıl soluyarak kulak verdi. Gürültü avludan geliyordu. Yattıkları yerin kalın demir parmaklıklı küçük penceresinde, gecenin karanlığı açık laciverte dönmüştü. Sedirde yatanlara suratını buruşturarak baktı. Keşiş Benito ağır torbasını başının altına koymuş, kalın cüppesine sıkıca sarılmıştı. Türkopol, dizlerine kadar inen kirli gömleğinin içinde, değnek gibi kolları bacakları, bir deri bir kemik gövdesiyle mumyalanmış çok eski bir ölüye benziyordu. Yere serilmiş kuru otların üstünde, cavlak dervişler, başlarını birbirlerinin dizlerine koymuşlar, kocaman baklalı bir zincir gibi kıvrılmışlardı. Esirin umutsuzluğu, ozanın yaşadığı çağın dışında kalmışlığı, yatışlarından belliydi.

Dışarda köpeği azarlayanın Mavro olduğunu sesinden tanıyınca, her sabah, su başında, karaca beklediğini, dönüşte tuzakları yokladığını hatırladı. Neden olduğunu kendisi de bilemeden debelenerek dizleri üstüne geldi. Oda büyüklüğündeki ocak havayı aralıksız çektiğinden içerisi enikonu soğuktu. Çıplak etine sardığı on boğumlu para kemerini, telaşla yoklayıp göbeğine indirdi, emekleyerek pencereye gitti. Kaymış harmaniyesini Uranha'nın üstüne örtmeyi bir an aklından geçirmiş, "Canı cehenneme" diye homurdanmıştı. Oysa biricik sevdiği adamdı dünyada bu itoğlu it, çünkü eşi bulunmaz alıklardandı. Ancak bu kadar iri alıklık kendisine güven verebiliyordu. Pencereden gözetler gibi baktı.

Mavro, sıpa kadar köpeği yerine kapattıktan sonra, iyice yağlandığı için hiç gıcırdamayan çıkrığı, acı kuvvetiyle kolayca çevirerek, kapının kalın demir parmaklığını yukarı çekiyordu. Sonra meşe kanatların ağır sürgülerini açtı. Yay torbasıyla okluğu omzuna asıp pala bıçağını kuşağına sokarak

çıktı. "Karı nerde peki? Kalkmadı mı?" Mavro'yla Liya'nın gerçekten kardeş olduklarını söylemişti dün gece Keşiş Benito... "Bunu söyledi ama karıyla yatmadığına yemin edemedi namussuz"... Genellikle genç yaşında dul kalmış karılarla, evlenmesi gecikmiş kızların papazlara, hele dünyayı boşlayıp mağaralara çekilmiş güçlü keşişlere karşı garip bir tutkunluk gösterdiklerini çok duymuştu. "Uğrarmış mağaraya arada bir bu Liya kahpesi... Adadığı horozu tavuğu bırakır, hasta okutmaya, İncil'le fala baktırmaya gelirmiş... Boş bırakır mı bu şeytan Cenevizli? Okşayarak tava getirip ıhtırmaz mı?"... Demin üşürken, şimdi derisine ateş basmış, içtiği su, şarap olup beynine saldırmıştı. "Paraysa para... Erkeklikse erkeklik... Fazladan, soyluluksa soyluluk..." Paraladığı avı kaptırma korkusuna düşmüş bir yırtıcı hayvan gibi yalanarak uyuyanları süzdü. Çömelip, atılmaya hazır, soluklarını keserek eski hisarın sessizliğini dinledi. Kedi gibi hiç gürültüsüz indi sedirden, kapıya doğru birkaç adım attı. Birden kaskatı durdu. "Tanrı'nın ağır kılıcı üstümde..." Esir, derin bir sesle sayıklıyordu. "İyi insanlar, görmezden gelmeyin beni..." Şövalye Notüs Gladyüs, herifin söylediklerini anlayamadığı için kızdı, dişlerini çatır çatır gıcırdatarak sövdü. Dönüp hançerini almayı düşündü bir an, bu kadarcık gecikme, yıllardır kolladığı fırsatı, kıyamete kadar kaçırtacakmış gibi telaşlandı. Alçak kemerli kapıdan eğilerek geçti, doğrulmayı akıl etmeden iki büklüm yürüdü. Karının kardeşiyle beraber yattığı yeri dün gece kollayıp öğrenmişti. Kapıya yaklaşırken duraladı. "Sürgülediyse kaltak içerden oğlan çıktıktan sonra?" Çaresizlikle çevresine bakındı. "Aman Rab İsa, Notüs Gladyüs kulunu seversen sürgülenmemiş olsun!" İttiği kapı hiç gürültüsüz açılınca, tıkanacak kadar sevindi. Yatağa bakarak durdu.

Sırtında, dizlerine kadar inen gömlekten başka bir şey yoktu. Bunun yırtmaçlarından bütün çıplaklığı görünüyordu. Kısa kaim bacakları üstünde tıka basa doldurulmuşa benzeyen şişman gövdesi iğrenç, kabarmış saçlarıyla sırıtkan ağzı gerçekten korkunçtu. Tazelenen şarap sarhoşluğuyla kendini cinsel hırsa kaptırmış, gürültü etmek istemediğini unutmuştu. Hırıltılı soluklarla yatağa yaklaştı. Liya’nın çıplak kolu yorganın üstündeydi. Parasını peşin vererek kiraladığı bir genel kadınmış gibi, yumuk bileği rahatça tuttu.

— Mavro

— Suss! Mavro yok!

— Kimsin? Bırak beni...

— Sus! Ben şövalye... -Adını unutmuş gibi duraladı. Dişleri birbirine vuruyordu-: Notüs Gladyüs...
— Ne istiyorsun? -Liya ilk şaşkınlıktan kurtulmuş, debelenmeye başlamıştı-: Bırak!..
— Dinle güzelim... Dinle güvercinim... Bir altın...
— Bırak, bağırırım!..
— İki... Üç altın... -Kemerini göstermek için gömleğini açınca kız dehşetle inledi-: Üç altın... Üç...
Liya, herifin korkunç kuvvetiyle gerçek tehlikeyi iç içe duyup, can havliyle kurtulmaya çalıştı:
— Çekil namussuz!..
Şövalye, salyalarını zorlukla yutarak hırladı:
— Namussuz mu? Ben bunun yarısı için beş kişi öldürürüm. -Tuttuğu bileği koparacak gibi sıktı. Suratı büsbütün canavarlaşmıştı-: Öldürürüm ben...
Liya üstüne abanan bu karşı durulmaz kuvvetle boğuşmayı sürdürürse soluğu kesilip bayılacağını anladı, çırpınmayı bıraktı:
— Durun şövalyem, durun peki!..
— Peki mi? Haşşöyle... -Şövalye de soluk soluğa konuşuyordu. Bileği bırakmadan gövdesini geri alıp seyrek dişlerini göstererek sırıttı-: Haşşöyle!..
Liya boştaki elini yastığın altından hızla çekip dikildi:
— Çekil! Zehirlidir bu bıçak!
— Zehirli mi?
Şövalye, zembereğine dokunulmuş gibi sıçramıştı. Çağının bütün Batılıları gibi zehrin ne kadar bol kullanıldığını, nasıl da hiç şakaya gelmediğini biliyordu.
— Değdirdin mi? -Can havliyle elini kılıcına atmıştı. Umutsuz bir sesle fısıldadı-: Kahpeee!.. Değdirdinse öldürürüm! Öldürürüm!..
— Def ol... Değseydi, çoktan gebermiştin... Def ol!
Şövalye gövdesini yoklayarak dehşetle geriledi. Liya hemen kalktı, gömlekle olduğuna aldırmadan, küçük hançerinin ucunda, herifi sürüp odasından çıkardı.
Kapıyı sürmeleyince, bütün kuvveti bir anda tükenmiş gibi, dizlerinin üstüne çöktü, sonra yüzükoyun döşemeye kapandı. "Demircan! Mavro! İsa Efendimiz!" diye inledi.
Hançer zehirli olmadığından, bir yerini çizer diye, korkmuyordu.

3

Keşiş Benito'nun, kasılarak, dünya nimetleriyle "değiştim" dediği mağara, çorak bir tepenin tam ortasındaydı. Geniş ağzı, uzaktan bakılınca, bu tepeyi, çenelerini çatırdatarak esneyen dişsiz bir devin dazlak kafasına benzetiyordu. Arkasını batağa vermişti. Yüzü batıya, Ertuğrul Bey'in uç topraklarına dönüktü. Önünden geçen yol, gökle yerin kavuştuğu çizgiye kadar, bükülmeden uzanıyordu. Ne ev vardı, ne ağaç, ne de ekili bir Karış yer...

Güneş yeni doğmuş, kıracın bahar ayazını daha kızdıramamıştı.

Mağaranın loşluğunda, Türkopol yüzbaşısı Uranha, Şövalye Notüs Gladyüs'ün gömleği üstüne giydiği köseleden yapılmış hafif Moğol zırhının çapraz bağlarını bağlamaktaydı. Elleri, bu işlerde çok ustaymış gibi hamarat, gözleri, çok önemli bir şey düşünüyor gibi dalgındı. Dalgınlığı şövalyeyi giydirirken ister istemez dokunduğu para kemeri yüzündendi. Varlığını öğrendiği zaman on sıra olan bu kemerin ancak bir buçuk sırası dolmuştu. Şimdi hazırladıkları at çalma işi başarıyla sonuçlanırsa, en azdan dördüncü sıra da dolmuş olacaktı.

— Höst... Canımı yaktın gâvur Türk!..

— Alışalım canımızın yanmasına...

— Neden, alık herif?..

— Sen Allah'ın oğlu sayılırsın!.. -Notüs'ün piç demek olmasına takılıyordu-: Nasıl olsa, çıfıtlar seni çarmıha gerecekler er geç...

— Höst... -Şövalye bu çarmıha gerilme şakasına bir türlü alışamamıştı-: Canını şeytan alsın... Bitir şunu...

Uranha kötü kötü yalandı. Bir genelevde, ağır sarhoşken tanıdığı kuşkulu şövalyenin n'apıp edip güvenini kazanması bu altın dolu kemer yüzündendi. İlk görüşte şövalye nasıl Uranha'yı dünyanın en aptalı, aptal olduğu için de güvenilecek tek adamı saymışsa, Uranha da, şövalyenin en acınacak alıklardan olduğunu anlamıştı. Sonraları daha yakından tanıdıkça bu yargısının doğruluğunda hiç şüphesi kalmadı. Yarı deliydi bu fukara, bütün yarı deliler gibi, kendini herkesten akıllı, kurnaz, güçlü sanıyordu. Uranha bütün Batılıların biraz böyle olduklarına Sen-Jan şövalyelerini yakından

tanıyalı beri kesinlikle inanmıştı. "Nah işte şu Cenevizli Benito keşiş de kaçık, düpedüz... Pislik içindeki şu mağarada insan değil, domuz bağlansa durmaz."

— Oğlum Uranha, bitir şunu... Bitir, sıkıldım!

— Zırhın bağ deliklerini sık yapmış Moğol! Niyeti cehennemde bile çıkarmamak... Ben de sıkı bağlıyorum, öte yanda, çözülüp mözülüp...

— Höst... Koparırım çöp gibi boynunu... Çabuk ol!..

Birkaç küçük iş yapmışlardı beraber adada. Bütün işleri kendisi bulmuş, bu akılsız şövalyeyi, hepsine, zorla razı etmişti. Zanaatları, aslında, soygunken bu Batılılar soygunun şerefli bir iş olduğunu kabullenmek istemiyorlardı, bir türlü! Belki de soygun töresini, sırasında, bilmezden gelip, arslan payını kendileri almak için böyle davranmaktaydılar. Dünyanın her yerinde bu töre, işi bulanın iki pay alacağını yazarken, şövalye kazancı dörde bölüyor, birini tarikata, birini gelecekteki işlerin sermayesine ayırıp gerisini kardeş payı yapıyordu. Tarikata hiçbir şey vermediğini Uranha çabuk anlamıştı. Becerdikleri soygunlarınsa sermaye istemediği açıktı. Aklının ermediği nokta, beleşten geçinmeyi soyluluğun ana kanunu sayan, bunu başardıkça ömrü artan, bu yüzden paraya hiç önem vermemesi gereken adamın, altınları kemere dizmesi, kemeri de derisine sımsıkı bağlamasıydı.

Önceleri bunu kurtulmalık için biriktiriyor sanmış, doğru bulmuştu. Sonra düşündü, insan kemeriyle beraber esir almıyor, üstünde çıkan paralar kurtulmalığa tutulmuyordu. Neyin nesiydi altınları böyle kemere dizip, kıyamet kopsa çıkarmamak?.. Bir zaman tedirgin tedirgin araştırmış, sonunda kendisi yani Uranha için toplayıp taşımakta olduğu inancına varmıştı. O gün bugündür, er geç soyacağı bir zenginliği yanı sıra gezdirmekten, garip bir heyecan duyuyor, her an dünyadaki biricik dostunun vurulup düşmesini, sabırsızlıkla bekliyordu. Birkaç kez, gerçekten büyük ölüm tehlikesi atlatmış, kendisinin şövalyeden önce ölebileceğini düşünerek hançerini herifin şahdamarına çalıp bu işi tadında bitirmeyi tasarlamıştı. Her defasında, biricik heyecanını kaybettikten sonra yaşamanın epeyce tatsızlaşacağından korkarak vazgeçti.

Uranha, gözleri boyundaki atardamarda, kösele zırhın sırımını son deliğinden geçirip çekerken, akılda, kurnazlıkla Batılı arkadaşlarından kat kat üstün olduğuna bir daha inanıp kasıntılı, kıyıcı gülümsüyor, bu gülümsemeyle uzun at suratı derinden kederlenmiş gibi buruşuyordu.

— Tamamdır bu işimiz soylu şövalyem!..

Mağaranın dibindeki karanlıktan apansız çıkan Keşiş Benito arkadaşlarını daha hazırlanmamış görünce şakadan azarladı:

— Ohhooo... N'aptınız bunca zaman, kaltabanlar!

Uranha çarıkları alıp şövalyenin önüne çömeldi:

— Tamamdır! Bir hazırlanmamız kalmıştır!

Keşiş Benito, kukuletalı uzun cüppesini atmış, Bizans köylüleri gibi giyinmişti. Ayağında sıkı bir pantolon, dizlerine kadar çıkan kalın çoraplar, bağları çoraplara sıkıca sarılmış çarıklar vardı. Giydikleri tepeden tırnağa, kara kumaştandı. Elinde tuttuğu kara yünden örme başlığı görünce, Şövalye Notüs Gladyüs, dün Issızhan'da Mavro'nun Kara Kılavuz için söylediklerini hatırladı. Kara başlık, yalnız gözleri dışarda bırakacak gibi yapılmıştı. Çevreye ürküntü salmış Kara Kılavuz'un, bu Keşiş Benito olduğunda şüphesi kalmayınca bir uygun sırada gelip mağarayı yoklamaya karar verdi.

Keşiş Benito bir torbadan, çeşitli okları yere silkeleyip çömelmiş, kara tüylüleri seçmeye başlamıştı. Bunlar Karacahisar tekfurunun oklarıydı. Uranha'yla, şövalyenin alacakları Moğol sadaklarını bunlarla doldurdu. Bir yandan da söyleniyordu:

— Gören olursa "Moğoldular" diye basacak yemini... Biri vurulursa, Karacahisar oku bulunacak üstünde... -Kısa, keyifli, hain güldü-: Karışacak ki ortalık, içinden çıkabilene aşk olsun!

Şövalye gibi değişip, tüylü külahı başına geçirince Uranha'nın da herhangi bir Moğol savaşçısından hiç farkı kalmamıştı. İki arkadaş bakışıp, Moğollar gibi, ellerini karınlarına vurarak kahkahalarla güldüler.

Uranha çıkardıkları giyimleri torbalayıp terkiye sardı, Frenk silahlarını eğerlere astı. Bir şey unutup unutmadığına bakarken ensesini kaşıyarak duraklamıştı.

Keşiş Benito sabırsızlanarak sordu:

— Nedir aklına gelen domuzluk Türkopol?

— Gerçekten, hiç kimse gelip yoklamaz mı, sen gidince burayı?

— Yoklamaz!

— Havadan mı söylüyorsun, denedin mi?

— Köylü möylü giremez, haddine düşmemiştir. Girse de, işaretlerim vardır, bilirim. Kamagan Derviş geldi mi?

— Kim?

— İlerdeki mağarada bir meslektaşım var, Moğol dervişi...

— Moğol dervişi mi?.. Nasıl herif! Senden önce mi buradaymış?

— Benden önce...

— Gözetlemez mi seni? Gelene gidene bakmaz mı? Dinlemez mi konuşulanları?
— Yok canım! Bir deri bir kemik... Ağzında diş yok! Gözü görmez! Yarı delidir. Moğolcayı unutmuş... Latince diye bir dilin varlığını bilmez. Zararsızdır çok... Bekler Buraları it gibi burnu yerde, dolaşır durur!
Şövalyeyle Uranha, bineklerini yedeklerine alıp Cenevizli keşiş Benito'nun arkasından yürüdüler.
Ertuğrul Bey'in savaş atlarını aşırarak, Bitinya ucunun yıllardan beri zorlukla sürdürülen barışını, 1290 yılı nisan ayının ilk cuma günü, temellerinden sarsmaya, sınır boylarını karıştırıp çalkalamaya gidenler kayaların arasında gözden kaybolunca, mağaranın üstünden küçük meydana, maymuna benzer biri, maymun çevikliğiyle atladı. Çok ufak tefek, bir deri bir kemikti. Bütün dişleri döküldüğü için sırıtırken çenesi burnuna değiyor, fırlak elmacıklarıyla yumuk gözleri Moğol, ya da Tatar olduğunu gösteriyordu.
Cenevizli keşişin "Meslektaşım" dediği mağara komşusu Kamagan Derviş'ti bu...
Uzaklaşan ayak seslerini bir zaman dinledi. "Alık Frenkler" diye mırıldandı. Şaşılacak yanı bu sözleri Latince söylemesiydi.
Batağa girip biraz gidince, gökyüzünden başka hiçbir şey görünmediğinden yön kaybolmuştu. Bir saz denizinde, daha doğrusu, sazlarla kaplı bir denizin dibinde yürümeye çabalıyor gibiydiler. Bata çıka gidildiğinden, yedekteki hayvanlar da huysuzlanıp zorluk çıkarmaya başladıklarından yürüyüş çok yorucuydu. Bu da, aşılmaz bir genişliğin ortasında, dönelemek duygusu veriyor, genişlikle darlığı iç içe getirerek bunaltının şaşkınlığını artırıyordu. Hepsinden korkuncu, bastıkları yerin hafiften esnemesiydi. Akıl almaz bir gariplikle doğadışı, katı bir suyun üstünde gibiydiler. Bu yumuşak kabuğun kendilerini nasıl çektiğine her adımda şaşıyorlardı. Sağlam topraktan uzaklaştıkça şaşkınlıkları, ürküntüye, sonra korkuya dönmüştü.
Biricik umut Keşiş Benito'nun yolu yitirmemesindeydi. Bunun, nasıl bir bilgiye dayandığını da, artık kestiremiyorlardı.
Benito, giderek, adamlıktan çıkmış, bataklığın bir parçası haline gelmişti. Hangi ruh çelişmesiyle yurdunu bırakıp buralara savurulduğu, bir mağaraya sığındığı, korkunç batakla nasıl bu kadar içli dışlı olabildiği, ancak şimdi, bu kesin yönsüzlükte, kımıltı, cıvık, tekdüzenin karışıklığında, hiç duraklamaksızın gidişinden, biraz seziliyordu. İnsan bir anlamda bütün

insanlığa, yani, kendi kendine gerçekten düşman olmadıkça, doğanın, anlamını büsbütün yitirmiş bir parçasıyla bu kadar kaynaşamazdı. Şişkin gözkapaklarının üstüne düşen gür kaşları, yüzüne uykucu bir dalgınlık verdiği halde, Keşiş Benito'nun yürüyüşü güvenli, çevik, ölçülüydü. Yalnız yönün doğruluğunu bildiren işaretleri değil, en küçük sesleri de kolluyor, neyin nesi olduğunu hemen anlayıp rahatlıyordu.

Şövalye Notüs Gladyüs, bu Allah'ın belası batakta, bu herifin, bata çıka, ne aradığını apansız merak etti. Para canlısı değildi. Şu kadar fersah yol gidip para sayarak aldığı afyonu, dervişlere, çoğu parasız verdiğini gülerek söylemişti. Tuttuğu yolun, durduğu yerin de, para toplamakta hiçbir ilintisi yoktu. Durumu, salt insanlardan kaçmakla da açıklanamazdı: "Mağara mı yok İtalya'da? Buna sadaka verecek, bunu besleyecek alık kanlar mı yok? Niçin geldi buraya, nasıl yerleşebildi?" Yan gözle baktı. Herif şaşılacak kadar rahattı. Rahatlığı hürlüğünden geliyordu. Bu hürlük, hiçbir bağ tanımadan, dilediği gibi kötülük edebilme hürlüğüydü. Sırrı çözer gibi oldu. Burada tadını çıkara çıkara kötülük edebilmesini önleyecek, duraklatacak hiçbir engel yoktu. Daha önemlisi, içyüzünü karşısındakilere açıklayarak, hiçbir örnek, hiçbir deney, birleşik duygu, gelenek, söz konusu değildi. Burada suçüstü yakalanmak utancı olmadığından, bu kadar rahatlamıştı. Evet, Benito buraya bütün iyiliklerden arınıp ölümlü dünyada kötülüğün tadını çıkarmak için yerleşmişti. Şimdi bataklıkta besbedava debelenirken işte bunun için gerçekten mutlu, gerçekten korkunçtu.

Şövalye Notüs Gladyüs düşüncesinin burasında birden ferahladı. Korkmazlıkla iyilik gibi, korkaklıkla kötülük de kimi kişiler için bir çeşit akrabalıktı. Keşiş Benito'nun kendi soyundan olduğunu anlayınca kuşkuları dağılmış, gene kendi soylarından olan şu namussuz batağın hakkından geleceğine, çirkefe, kana, rezilliğe bata çıka büyük amaca ulaşacağına yüzde yüz inanmıştı.

— Biz burada batakta boğuşurken, ister misin Uranha, zilli dervişler, muhterem pederin afyonlarını yağmalasın!

— Türkopol yüzbaşısı Uranha, batağı hiç sevmemişti. Kuşkusu da gittikçe artıyordu.

— Umurumdaydı! Yapmazlarsa namussuzdurlar!

Keşiş Benito vaaz eder gibi parmağını kaldırıp kesin konuştu:

— Afyonlarımıza hiç kimse dokunamaz; çünkü tekin değildir keşiş mağaraları... Ve de mağara milleti töresinde birbirlerini soymak yoktur.

-Şövalye yüksek sesle gülünce hızla dönüp gerçek bir ürküntüyle havadaki parmağını ağzına götürdü-: Suss! Gürültü yok!

— N'olur?

— Yaklaştık mandaların yaylağına!..

— Anlamadım, ne mandası?

— Ünlü mandaları vardır buralarda Karacahisar tekfurunun... Gezerler, oldum olası, başıboş... Canavarlaşmışlardır Allah esirgesin, hele bahar üstü, azmışlardır. Kafalarını yere eğip yelelerini kabartarak saldırdılar mı, dağlar güç yetiremez. Sürer götürür, ezer bitirirler. Her biri fil kadar ejderhalardır ki, para etmez kargı margı, kılıç mılıç...

— Ne işe yarar bu reziller öyleyse?.. Karacahisar tekfuru şişinir mi malım var diye sakın?

— Şişinir, çünkü gerçekten değerli maldır. Okçular çıkar güzün, yaban öküzü gibi, avlanır bunlardan yeteri kadar... Derilerinden gön olur, etlerinden pastırma, sucuk... Malaklar tutulup damgalanır. Başkalarının başıboş hayvanları da vardır batakta... Damgasından bilinir. Kimse kimsenin malına el süremez.

— Nasıldır, sözgelimi, Ertuğrul'un damgası?

— Dikine iki ok arasında, bir yaylı ok!

Benito, batağın alt geçidine vurduğundan, Karacahisar'ın sağlam toprağına biraz geç ulaşmışlardı. Bir zaman, kuzeye doğru gidip Sarısu'yun yatağında uygun bir kuytuya hayvanları çaktılar.

Bu kez, batak, tersyüzü geçilecekti ama, bura da o kadar imansız değildi. Benito, sürecekleri atlarla yalnız dönecek arkadaşlarına dikkatli olmalarını, geçtikleri yerlere koyduğu nişanları akıllarında tutmalarını, hatta kendilerince de nişanlar koymaya çalışmalarını salık verdi.

Sarısu batağın kuzey ucu sayılıyordu. Her ne kadar, toprak, daha birkaç fersah çürükse de, küçük tepeler, söğüt kümeleri, Sarısu'yun kendisi, en acemi yolcuların bile yitip gitmesini önlemekteydi. Sazlık burda, artık, insana ürküntü vermeyecek kadar seyrekleşiyordu.

Türkopol yüzbaşısı Uranha, çamurdan yılmıştı. Çocukluğundan beri yürümeyi sevmiyordu. Daha on yaşındayken soygunculuğa, at çalmakla başlaması bundandı.

Körük gibi hışıldayarak dert yandı:

— Bataklığın bu kadar imansız olduğunu bileydim, zor verirdim atları Çudaroğlu denilen namussuz Moğol'a beşer yüzden...

— İyi verdin gene... Çok iyi...
— Çok mu iyi? -Uranha, Keşiş Benito'ya, şakalaşıyor mu, diye baktı-: Bin beşer yüz altınlık hayvanları beşer yüze vermek neden iyi oluyormuş?
— At satayım derken tatlı canı üste vermek vardır da ondan...
— Tatlı canı kime veriyoruz, o pis Moğol'a mı? Gözünü aç kutsal peder, ben Türk'üm, Çiğ et yerim!
Benito kederlenmiş gibi derin derin içini çekti:
— Çiğ eti canın çektiği için yemiyorsun Uranha, parayı daha çok kazanmak için yiyorsun! İyilik getirmez para canlılığı tefecilerden başkasına...
— Tadı yok mudur Baba Benito, kırmızı altınları biriktirmenin?
— Boş ver altına!.. Durgunluktan usandım... Ortalık karışmalı!.. Karışmalı gümbür gümbür... -Keşiş Benito derin bir keyifle damağını şaklattı-: Kim kime olmalı, gücü yeten yetene... Köylü denilen rezilleri katmalı çoluğuyla çocuğuyla hayvan sürülerine... Çalakılıç... Ağlamalılar, yalvarmalılar! Düşeni ezmeli, çiğnetmek atlara... Karıyı kocasından, çocuğu anasından ayırıp satmalı ucuz pahalı... Vurmuşsun, yakıp yıkmışsın, ezip bitirmişsin, yanına kâr kalmalı... Dümdüz olmalı dünya! Halkasına yapışıp çekip yakıştırmak, kıyamet gününü...
Keşiş Benito'nun, sanki söyledikleri gözünün önünde yapılıyormuş gibi, sesi sevinçle titriyor, gözleri safasından süzülüyordu.
Şövalye Notüs Gladyüs, herifin cibilliyetini anlamakta yanılmadığını görüp sevindi. İlerde Keşiş Benito çok işine yarayacaktı.
Öğleye doğru uzaktan alçak tepeler göründü.
Uranha'yla şövalyeye batak daha saatlerce sürecek gibi gelirken apansız sağlam toprağa ayak bastılar, sazlıktan çıkar çıkmaz fundalarla kaplı tepeleri ummadıkları kadar yakında görüp biraz şaşkın, biraz sevinçli bakıştılar.
Benito buradan ileri gitmeyi uygun görmedi, çevreyi bir zaman kollayıp dinledikten sonra, en yakın tepenin ortasındaki daracık sel yatağını gösterdi:
— Geldik!.. Ben geçmeyim, buradan ileri... Şu sel yatağından çıkacaksınız! İnegöl göçmenlerinin kurdukları Dönmezköy görünür, doruktan... Siz köyü görün ama, köylü sizi görmesin!.. Dönersiniz kuzeye... Orman başlar. Seyrekleşir dere yatağına yakın... At eğitimcisi Demircan'ın çadırı kuyunun yanındadır. Bu saatte Demircan köye iner çokluk... Köpeği ava götürür yardımcısı Ermeni Toros! Bugün götürmemişse, çok bağırtmayın Ermeni oğlunu, hemen bitirin işini...

— Duyulur mu köyden?
— Belki duyulur, belki duyulmaz; esintiye bağlı... Yakında biri olur, odun modun kesmeye gelmiş... Hayvanların çayırı görünmez çadırdan... Sırtın arkasındadır. Atlar çakılı olduğundan kolay tutacaksınız. Vakit geçirmeden binip sürün... Yeterince ip var değil mi yanınızda?
— Var!
— Hadi uğur ola... Artık uğrayamazsmız bana... İnegöl'de görüşürüz!
— Hay hay...
— Güle güle... Demircan oradaysa tetik durun, şakası yoktur, haaa!
— Bahtına küssün!
Keşiş Benito sırıttı, istavroz çıkarıp iki savaşçıyı kutsayarak döndü, sanki bu kadar saatlik yolu batakla boğuşarak yürümemiş gibi, dinç adımlarla sazlığa daldı, hışır hışır uzaklaşarak silindi gitti.
Şövalye Notüs Gladyüs'le Türkopol yüzbaşısı Uranha, yabancı bir dünyada, yüzüstü bırakılmışlığın ürkekliğiyle bir an çevrelerine baktılar. Çamura batmışlar, mezarlarını yırtıp çıkmış hortlaklara dönmüşlerdi. Ellerini birbirlerine sürerek çamurları ufalayıp silahlarını yokladılar, sel yatağına doğru kararlı adımlarla yürüdüler.
Şövalye Notüs Gladyüs, Allah'ın emriyle kurulacak Hıristiyan düzeninden kaçıp Müslüman kâfirlere, daha beteri, barbar Türkmenlere sığınan Dönmezköy'ü bir zaman kinle seyretti. Köy tepenin doruğuna, kadın erkek seçilemeyecek kadar uzaktı. Göçmenlerin kimi Türkmen çadırına, kimi sazdan yapılmış kulübelere yerleşmişti. Bir yanda temeller kazılıp kerpiçler kesiliyor, bir yanda mertekler yonulup tahtalar biçiliyordu. Bu yerleşme hazırlığına karşı kılıcının tutamağını kinle sıktı: "Çok değil kırk elli savaşçı olsa şimdi... Koyuversek atları tepeden aşağı... Uçursak kafaları, mızraklara geçirip gövdeleri havaya savursak! Çiğnetsek atlara eniklerini... Ateşe versek, ne var ne yok! Kazıklasam papazı, köyün ortasında! Dikip bıraksam kurda kuşa..."
Uranha köye, herhangi bir köy gibi, baktığı için, şövalyenin neye daldığını anlayamadı:
— Ne bekliyoruz?
Şövalye Notüs Gladyüs şaşırdı:
— Ne mi? Hiç...
Sinerek gerilediler, fundalara siperlenerek ormana girdiler. Orman sıktı. Fırtınalarla, yıldırımlarla düştükleri yerde çürümüş yaşlı kütükler, çoktandır buranın yakınında yanan ocak bulunmadığını gösteriyordu. Açık yerlerde

geyiklerin, karacaların, dağ keçilerinin sevdikleri yumuşak otlar vardı. Sık böğürtlenlere, çalı kümelerine bakılırsa, sülün, keklik, tavşan gibi küçük avlar da bol olmalıydı.

Düze yakın durdular. Uranha yayını çevirip kirişledi. Keşiş Benito'nun sadağına koyduğu Karacahisar tekfurunun kara tüylü oklarından birini alıp hazırladı.

Büyük bir çalı kümesini ihtiyatla dönünce kuyuyu, kütükten oyulmuş yalakları gördüler.

Çadır biraz ilerdeydi, boştu. Soluklarını kesip sağa sola kulak verdiler. Hiçbir ses duyulmuyordu. Önde ok atmaya hazır, iki büklüm giden Uranha birden şaşırarak durdu:

— Allah Allah...

— Ne var?

— Baksana, hancı karının sabah erken binip gittiği al kısrak değil mi bu?

Şövalye Notüs Gladyüs, birden, pusuya düşürülmüş gibi telaşlandı. Beklemediği zorluklarla karşılaştığı zamanlar, gerçeği görmezden gelmeye çabalardı. Uranha’nınn bir gördüğü hayvanı bir daha unutmadığını bildiği halde direndi:

— Yok canım! -Sesi fısıltı halindeydi ama, yılan ıslığı gibi kinliydi-: Ne işi var kahpenin burada?

— Bilmem!.. At lafı ettik miydi, sakın, gece sarhoşlukta?

— Yok canım!

— Yok da, ne arıyor burada bu hayvan? Yayını kur bakalım arkadaş, beğenmedim bu işi ben..

Şövalye yayı acele kurup sadaktan bir ok çekti: Bineklerinden uzak, bilmedikleri yerde pusuya düşmek, ölüm demekti. Ürperen bir sesle sordu:

— Neydi oynaşının adı?

— Hancı karının mı? Bilmem!

— Nasıl bilmezsin! İki ad söyledi Benito demin! Neydi onlar?

Uranha gördükleri gibi duyduklarını da hiç unutmuyordu.

Duraklamadan konuştu:

— Demircan... Öteki de Ermeni Toros!

— Tamam! Karının oynaşı Demircan... Vay orospu vay! Peki, n'aparım ben adamı, n'aparım?

Kolundan çekerek Uranha'yı durdurttu. Sabahleyin kendini zehirli hançerle korkutan karı buradaysa, hiç aman vermeden öldürecekti. Şimdiye

kadar korktuğunu gören hiç kimseyi sağ bırakmamıştı. Hele hançerin zehirsiz olabileceğini düşündü düşüneli kuduruyordu.

"Ne var" diye fısıldayan Uranha'yı hışımla iterek öne geçti. Ot yığınını dolanınca, on beş adım ötede Ertuğrul Bey'in at eğitimcisi Demircan'ın çıplak sırtını, gergin bir kalkan gibi güneşte parlar gördü. Sol ayağını ileri basıp yayı var gücüyle çekti, dünyada çok az insanın duyabileceği korkunç bir kinle, oku bıraktı, boşalan yayın savruntusundan kurtulur kurtulmaz hantal gövdesinden umulmaz bir hızla koştu.

Liya, bir kadının ancak deli gibi sevdiği erkekle yatarken duyabildiği bayıltıcı, biraz da kutsal zevkin son anında kendisini bırakmak için gözlerini yummuş, Demircan’ın "Hıhh" diye üstüne yıkılarak bütün gövdesiyle seyirmesinden hiç kuşkulanmamıştı. Ruhunun derinlerinde başlayan mutluluk dalgalarının etine kızgın kızgın çarpmasını, soluğunu tutarak dinliyor, gittikçe seyrekleşip yumuşamasına yanıyordu. Neden sonra, sevgilisinin, duyamadığı canlılığım, minnetle, saygıyla aradı. Bu kadar mutlu olabilmesine şaşarken apansız ürktü. Demircan'ın, çok iyi tanıdığı çelik kadar sert gövdesi, bu kez, bir başka türlü gevşemiş, sanki aralarına ölüm kadar kesin, buz gibi bir boşluk girmişti. Gözlerini açıp kürklü Moğol külahının altındaki dişlek suratı görünce "Hayır! Hayır!" diye inledi, bu söz, korkunç uyanışın, bilinçle ilgili, son düşüncesi oldu.

Şövalye Notüs Gladyüs, baygın yatan Liya'nın bacakları arasından hışır hışır yalanarak çıktı. Pantolonunun önünü kapatırken, büyüklerin bile övüneceği, çok iyi bir iş yapmış, küçük bir çocuk gibi, utangaç, ama biraz mutlu gülümsüyordu. Uranha, çamurlu ayaklarını karının ak pazılarına basıp bağırmasını önlemek için kâfir oynaşının sarıklı börküyle suratını örtmüş, Şövalye'nin yaptığını görmek istemediğinden gözlerini yummuştu.

Şövalye, alık Türk'e, biraz takılmak istedi, elleri kemerinde, sessiz bekledi.

Liya apaçık, darmadağın yatıyordu. Korkunç çıplaklığı, artık ayıplığını bile kaybetmişti. Suratını buruşturarak isteksiz, güldü:

— Uyumayalım arkadaş! Sende sıra!

— Sıra mı? -Uranha gözlerini hızla açıp kuşkuyla kırpıştırdı-: Yok, istemem ben! Hayır!

Şövalyenin kolları yana sarkık gövdesi birden irkilip, yay gibi sertleşti. Bakışlarına öldürme kızgınlığının donukluğu geldi. Bu kızgınlık, pis bir

suçu bölüşerek karşısındakini de kirletme ihtiyacından doğmuştu. Elini hançerine atarak bir sıçrayışta Uranha'nın tepesine dikildi:

— Hadi! Hadi uzatma, hadi! Omzundan hırsla itti. Canımı sıkma!

Uranha durumun şakaya gelmezliğini sesten anlayıp emekleyerek çekilince, Şövalye Notüs Gladyüs, Liya'nın başucuna çöktü. Uranha'yı da, ona zorla yaptırdığı işi de unutmuş, kafası kesik bir kadınla dünyada sanki yalnız kalmıştı. Kafası kesik duygusunu, yüzü kapatan burma sarıklı Türkmen başlığı veriyordu. Bunu bildiği halde, ellerini çıplak omuzlarda gezdirerek canının ılıklığını aradı. Hem ölmüş, hem ölmemiş olmasını istiyordu. Ölmüşse, Uranha'yı sürgit alaya alacak, ölmemişse haddini bilmez kahpeyi bir daha cezalandırmış olacaktı. Ölmediğini anlayınca, erkeklik gücü hiçe sayılmış, bu yoldan onuru yaralanmış gibi köpürdü. Boynun direnen tıkızlığında küt parmaklarıyla atardamarı arayıp buldu.

Türkopol yüzbaşısı Uranha, başlangıçta arkadaşını aldatmacaya getirip bu işten sıyrılmayı tasarlamıştı. Aldatmaca uzayıp istese de bir şey yapamayacağını anlayınca telaşlandı. Telaşı arttıkça, gevşeklik uzuyor, gevşeklik uzadıkça telaşı dehşete dönüyordu. Erkeklik gücünü yitirmenin Tanrı gazabına uğramak olduğunu papazın birinden duymuştu. Bunu hatırlayınca büsbütün kesildi.

Bırakıp kalsa, yitirdiğini, sanki, kıyamete kadar bir daha ele geçiremeyecek, zorlamayı sürdürse günahını arttırmış Tanrı gazabını büsbütün ağırlaştırmış olacaktı. Bu çelişmenin bunaltısı içinde bir zaman debelendi. "Namussuz Uranha! Ettin mi kendine edeceğini!" diye böğüre böğüre ağlamaktan korkarak, imdat ister gibi arkadaşına baktı.

Şövalye, ağzı yarı açık, gözleri yarı kapalı, dünyadan geçmiş, dalmış gitmişti. Uranha'ya bu dalgınlık umulmaz bir fırsat, içinde debelendiği çelişmeli bunaltının biricik çıkar yolu gibi geldi. Yırtıcı bir hayvanı kışkırtmaktan korkuyor gibi soluklarını keserek, sessiz geriledi. Pantolonu parçalarcasına çekip kemeri var gücüyle sıktı. "Tanrı'nın gazabına uğradım! Bela kılıcına çattım!" diye ellerini yüzüne kapattı, boğuk bir sesle yalvardı:

— Gidelim! Bırak gidelim. Günaha battık! Mahvolduk!

— Günah mı? Ne günahı?

Şövalye, dizlerinin neden titrediğini, boynunun, belinin, parmaklarının niçin ağrıdığını anlamak için, şaşkın şaşkın kendisini dinledi. Ellerine bakar bakmaz, boğazını vargücüyle sıkarak karıyı öldürdüğüne kesinlikle inandı, ciğerini ezen ağır bir yük göğsünden kalkmış gibi, ferahladı.

— Hadi gidelim! Ayılırsa tanır bizi... Plan bozulur!

— Ayılırsa mı? Ölüme baygınlık mı derler sizde Türkopol?
— Öldü mü? Yok canım! -Uranha'nın kafasındaki düşünceler birden karıştı-: Neden öldü?
Şövalye ayağa kalktı. Çok sevindirici bir haber almış gibi ellerini birbirine sürerek, gözleri Liya'nın ölüsünde, kısa kısa güldü:
— Zevkinden... Ağzının tadını bilen karı bu iş üstünde ölür. Bağladın mı donunu sen?
Uranha, Liya'nın boynundaki parmak izlerini görüp işi anlamıştı. Kesin bir ölümden apansız kurtulmanın sevinciyle sordu:
— Ne zaman öldü bu? Ne zaman dedim? Ne zaman öldürdün karıyı?
Tutukluğu, karının çoktan öldüğünü, etinin sezmesinden ileri gelmişse, Tanrı gazabı söz konusu olamazdı. Üstüne çöken bunaltı dağılmış, sevinçten, tüy gibi hafiflemişti. Az kalsın "Meryem Ana yoluna" diye müthiş savaş narası salıverecekti. Şövalye, suratını buruşturup gözlerini kısarak, kibirle baktı.
— Neden boğdun fukarayı durup dururken şövalye?
"Şövalye" sözünü tükürür gibi söylemişti. Şövalye "Hi hi hi" diye güldü. Böyle gülmesi "Sen aptalsın, ben akıllıyım!" demeye geliyordu. Uranha, bu gülüş karşısında, her zaman olduğu gibi, kendi üstünlüğüne bir daha inanarak, öfkesini kolayca bastırdı. Boşuna sormuştu. Frenk'in deli kudurganlığıydı bu, hiçbir zaman önleyemediği, anlamsız kan dökme tutkusu...

Atları gördükleri anda itin de hırıltısını duydular. Şövalye elini kılıcına atıp sesin geldiği yönü ararken Uranha oku şimşek gibi, yayına yerleştirmişti bile... Sıpa kadar iri çoban köpeği gücüne güvendiği için hırlayarak yaklaşıyordu. Uranha yayı kaldırınca şövalye "Vurma!" diye atılıp kolunu tuttu. Uranha namlı okçulardandı. Attığının binde biri boşa gitmezdi. "Vurma" diye bağırıp koluna dokunulduğundan ok, boyun derisini yırtıp geçmişti. Hayvan inleyerek birkaç kez döneledi, açılan deriyi dişler gibi yokladı, şövalye yerden aldığı kocaman taşı fırlatınca kuyruğunu apışarasına kıstırıp kaçmaya başladı.
Çayıra çakılmış savaş atları gerçekten değerli hayvanlardı. İnsancıl olduklarından, Uranha bunları kolay gemledi, demirkırı şövalyenin altına çekti. Yüksek olduğu için doru kısrağa da kendi binip üçüncüyü yedeğine aldı, gidecekleri yönü araştırdı. Ölülerin yanından geçmek istemiyordu:

— Şuradan vuralım! Keseden... -Şövalye "Hi hi hi" diye gülünce kızdı-: Neymiş hi hi hi?

— "Karı tanırsa Plan bozulur" dersin, leşleri öyle bırakırsak işlerin berbat olacağını akıl etmezsin! -Elini kaldırıp Uranha'yı susturdu, kasılarak emretti-: Uzatma da, gel arkamdan... Sana kalsa hapı yuttuk.

Ölülerin yanına vardıkları zaman şövalye, Uranha'yı, Liya'nın al kısrağını getirmeye yolladı. Kızın ölüsünü yere serili Türkmen kilimine sardı, uzun başörtüsünü, yırtarak iki yandan boğdu. Uranha hayvanı getirince ölüyü, yatak dengiymiş gibi, eğerin üstüne attı, Türkmen'in burma sarığıyla sımsıkı bağladı.

Yedeklerini yanları sıra koşturarak doludizgin sazlığı tuttular. Bu yolu çok teptiği anlaşılan Liya'nın al kısrağı, en yaman kılavuzlara parmak ısırtacak bir ustalıkla hanımının kanlılarını batağın kesesinden Karacahisar toprağına ulaştırdı.

Hayvanlarını bıraktıkları kuytuda, biraz dinlenip Keşiş Benito'nun torbalarına koyduğu yufka ekmeği dürümlerini yediler. Kılıklarını Germiyan sınırında değiştireceklerdi. Karacahisar'ın sağlam toprağından ılgarla gitmeyi, adama rastlamadıkça batağa girmemeyi kararlaştırdılar. Uranha'ya göre batağa girilmezse akşam kavuşmadan Dargın Pınar'ı tutmak mümkündü. Ak kısrağın yüküne bakmamaya çalışarak çekingen sordu.

— N'apacağız bunu?

— Bunu mu? -Şövalye dalgındı-: Bunu... Hi hi hi... İş var bunda Türkoğlu, çok iş var! Bak n'apacağız? Gelirken bir değirmen yıkığı gördük ya...

— Gördük!

— Orada indireceğiz yükümüzü... Sereceğiz Türkmen kilimini yere... Bağlayacağız senoritanın ellerini arkasından Türkmen sarığıyla... Sen Karacahisar tekfuru olsan, adamlarından birini böyle öldürseler, n'aparsın?

Uranha, biraz düşündü, sonra sevinçle parmaklarını şıkırdattı:

— Anladım! Hay aklınla yaşa! "Napoli kralından peydahlamış anam beni" diye övünürsün ama... .

— Aması?

— Yanılmaktasın! Böyle akıl, Napoli krallarından geçebilemez yavrularına... Hele düşün bakalım, hiç Türk'ten mürkten söz etmiş miydi, yeri cennet olası anacağın?.. Yakışıklı bir Türk esirinden filan...

Şövalye Notüs Gladyüs elini kasıntıyla kılıcına atıp "Hi hi hi" diye güldü.

İkinci Bölüm

Uyandırılan Işık

1

Kerim Çelebi, meşin kaplı eski cöngü kuşağından çıkardı, üç kez öptü, başına götürdü. Yapraklarını, saygılı, biraz da kasıntılı, açarak okuyacağı yeri seçti. Sakalından geçirdiği sol elini belindeki Ahi palasının sapına dayayıp öksürerek boğazını hazırladı, sesini kalınlaştırmaya çalışarak okudu:

— Şöyledir bilin ey ihvanlar, ey dostlar ve de ey mert yoldaşlar! Ahilik çok ulu kattır ve de saygılı basamaktır. Ama onu gördüm ki, bölüklerimize şeytan uğramış, yiğitlerin gönül gözlerini bağlamış. "Bundan böyle, hiçbir yolsuzluk bize erişebilemez," diye kibirlenmişler, çizgiden çıkmışlar, doğruluğu şuraya koyup eğriye sapmışlar. Sohbetler, yârenler bozulmuş, sofralara haram girmiş, nefisler kuduz canavar gibi azgınlaşıp gem almaktan çıkmış. Alplığın yerini yavuzluk, utanmanın yerini yüzsüzlük kapmış. Bilmekliğin uyanık ışığı sönüp bilmezliğin uykulu karanlığı yerin yüzünü sarmış. Ahiler, pir kapılarını boşlayıp beyler kapısına birikmiş... Oysa, bu dünyada, her bir nesneye bozuntu elverir, ahiliğe erişebilemez!"

Sedirin ortasındaki Ahi Baba, sağ dizini indirip sol dizini kaldırarak oturum değiştirdi. Halifeler, sonra nakipler, daha sonra yaş sırasıyla oturan, ahi yiğitleri de ayak değiştirerek Baba'ya uydular.

Avlu kapısının iki yanında ellerini omuzlarına çapraz bağlamış çavuşlar, taştan yontulmuşlar gibi kaskatıydılar.

Kerim Çelebi, kaldığı yerden okudu:

— "Onu gördüm ki, Ahilerden kiminin kitabı hiç yok. Kitap olmayınca aktan kara, eğriden doğru ayrılmaz. Kiminin kitabı var, yazan kısa yazmış, 'Az olsun öz olsun' derken anlaşılmaza düşmüş. Diledim ki, Ahilik töresi derlensin. Rum ülkesinde, âdemoğlu, Türkçe söyleyip bilişir. Türk diliyle yazılsın ki, köylü kentli okuyup okutup anlasın. 'Duymadım bilmem' demeye özrü kalmasın. Yel gibi estim, yol gibi tozdum, Pirler kitabını bulmak için... Miskin canım üzüldü, dizlerimin gücü kesildi. Ol görüp ele getiremedim. Umudumu yitirmekliğime bir şey kalmadıydı ki, bir gün Halep çarşısında, bir derbeder Hindiye dervişine çattım. 'Ahilik yolu töresidir bu defter' diye bağırmaktan boğazında tükürük kalmamış... Dönüp

bakan yok... Seğirttim gördüm ki, bunca yıldır aradığım kitap... 'Kaça?' dedim, 'Üç akça' dedi. Anladım ki değerini bilmez. Hemen verip aldım, oturup yazdım bileğim durana kadar... Ahilik yolu bilinmeklik için... sorusunun karşılığı verilebilmek için... Umuttur ki, bundan geri yitirilmeye! Erbabı kuşağına sokup gezdire Ey ihvanlar, ey yoldaşlar, ey dostlar, yiğitlik yönelmektir, Ahilik başlamaktır ve de Ahi Babalık gerçeğe ulaşmaktır. Aslında üçü birdir, ayrılık gayrılık yok! Şöyle biline ki, Ahilikte miras yürümez, babanın kazandığı oğula geçmez ve de herkesin kendi kazanması kanundur. Ama kazanmak kolay, tutmak çetin... Yüz yıl çabaladın, kazandın, bir gün şaştın, yaramazı işledin, gitti gider."

Ahi Baba, erkân toplantılarının başında, gelenek olan bu okumayı yeterli bularak, çavuşlara işmar etti. Sağ çavuş testiyi, sol çavuş süpürgeyi alıp ortaya geldi. Biri su döker, öteki süpürür gibi yaparak okumanın yeterliği bildirildi.

Kerim Çelebi cönkü kuşağına sokunca, toplantıyı yönetecek nakip kalktı, arkasını Ahi Baba'ya dönmeden avlu kapısına kadar geriledi. Sağ çavuş su doldurduğu bakır tası, sol çavuş tuz kutusunu koşturdu. Nakip suya biraz tuz atıp tası iki eliyle başı hizasında tutarak bağırdı:

— Selam olsun sizlere, ey doğru yolumuza girmişler! Selam ol sun ey Ahilik kuşağı kuşanmışlar!

Ahi Baba erkân adına, karşıladı:

— Selam olsun!

— Gelmekliğimiz yol için... Durmaklığımız yol için... Söylemekliğimiz yol için... Gelmiş geçmiş, gelip geçecek pirler, erenler, derviş savaşçılar, Rum gazileri, Rum abdalları, Rum alpları, Rum bacıları ruhuna huuuu!

Erkân bir ağızdan gürledi:

— Huuuuuu!.

Ahi Baba yere bakarak sordu:

— Dargınlarımız barıştı mı?

— Barıştı.

— Helallik alınıp verildi mi

— Verildi.

Naki, Ahi Baba'dan başlayarak tası dolaştırdı. Herkes iki eliyle tutarak dudaklarını ıslattı. Nakip de öyle yapıp geriledi, tası sağ çavuşa verdikten sonra ortaya geldi:

— Bir ahbabımız yola girmek ister.

— Kimdir?

— Kara Osman Bey oğlu Melik Bey'dir.
— Uygun! Kimdir yol atası?
— Bacıbey oğlu Kerim Çelebi'dir.
— Uygun! Ya kimdir yol kardeşleri?
— Savcı Bey oğlu Ahi Bayhoca, Aykut Alp oğlu Kara Ali'dir.
— Uygun! Alsınlar gelsinler!
Yol atası Kerim Çelebi önde, iki yol kardeşi arkada, avlu kapısından çıktılar.
Çavuşlar, Ahi Baba'nın önüne iki seccade serdi. Nakip, bunlardan birine, Melik Bey'in kuşanacağı Ahi kuşağını, beline sokulacak Ahi palasını, saygıyla koyup oturdu.
Çavuşlar kapının yanındaki yerlerine geçmişlerdi.
Kerim Çelebi'nin anası Bacıbey'in Söğüt'e ün salmış, bol gölgeli serin avlusunda, kuş cıvıltılarından başka ses duyulmuyor, ince nisan meltemi havuzu gölgeleyen salkım söğütlerin taze yeşille donanmış dallarını sallıyordu.
Kapı, üç kez vuruldu. Ahi Baba duymazdan geldi. Üç kez daha vurulunca seslendi:
— Destuuuur!
Kapıyı çavuşlar yavaş yavaş açtılar.
Önde Yol Atası Kerim Çelebi, arkada Melik Bey içeri girdi. Yol kardeşleri, iki yandan saltasının eteklerini tutmuşlardı.
Yol Atası Kerim Çelebi, Melik Bey'i seccadelerin önüne getirdi, sağ elini sol omzuna, sol elini sağ omzuna koydu, eğildi, sağ ayağının başparmağını, sol ayağının başparmağına bastırdı. Erkânı selamladı:
— İşbu kardaşımız Melik Bey, siz yol erlerinin ayağına girip bu insaf eşiğinde durmaktan muradı, aramıza girip kervanımıza katılıp erkân görüp yol tutup Ahi Baba’mıza boynu bağlı kul olmaktır ve de uğraş erleri bölüğünde beli kılıçlı yoldaşlığa koşulmaktır. Bu âşık için nedir buyurduğunuz?
— Sınava çekilsin yol töresince...
— Hayhay...
Kerim Çelebi boş seccadeye diz çöktü. Yol kardeşleri Melik Bey'i getirip karşısına oturttular, kendileri de tuttukları eteği bırakmadan iki yanına çöktüler. Kerim Çelebi, okurken kullandığı kalın sesle, büyük soruyu sordu:
— Ey can, kulağını aç! Yola girmek dileğindesin. Şöyle bil ki, ahilik ince yoldur ve de çetin yoldur ve de gayet sarp yoldur. Yüreğine, bileğine

güvenmeyen girmemek gerekir. Çünkü yüceleyim derken batağa batmak vardır. Yolumuz anlamaklık yoludur ve de inanmakhk yoludur ve de tutmaklık yoludur. Töreleri tutmaya gücün yeter mi? Yüreğin ne demekte?

— Beliii...

— Sınavlanmaya da beli mi?

— Beliii...

— Beli dedin, günah gitti bizden... Yallah bismillah! De bakalım, Ahiliğin açığı kaçtır?

— Dörttür.

— Say gelsin!

— Eli, yüzü, gönlü, sofrası...

— Kapalısı kaçtır?

— Üçtür.

— Say gelsin!

— Gözü, beli, dili...

— Gözü kapalılıktan murat nedir?

— Kimsenin suçunu, ayıbını görmemektir.

— Ekmek yemekte kaç edep vardır?

— On iki...

— Say gelsin!

— Oturdukta sağ dizi dikip sol dizi altına ala... Lokmayı önce sağ avurduyla çiğneye... Küçük lokma ağızlaya... İki elini yağlatmaya. Ağzından akıtmaya...

Ahi adayı biraz duraklayınca Kerim Çelebi fısıldadı: "Yere dökmeye..." Bunu herkes gibi Ahi Baba da işitmişti. Ayıplayarak tersledi:

— Kerim Çelebiiii... Çelebilik böyle değil!..

Melik Bey atıldı:

— Yere dökmeye, ağzı dolu iken konuşmaya...

Kerim Çelebi parmaklarıyla gizlice saymayı bıraktı:

— Yedi...

— Kimsenin lokmasına bakmaya...

— Sekiz...

— Başını kaşımaya...

— Dokuz...

— Sözü kısa söyleye ve de hiç gülmeye...

— On...

— Yemeğin iyisini konuğa bıraka...

— On bir...
— Yemekten sonra elini yıkaya...
— Tamam! Ya söz söylemekte kaç edep vardır?
— Dört edep vardır.
— Say gelsin!
— Sert söylemeye ki ağzından tükürük saçmaya... Bir kişiyle söyleşirken başka yere bakmaya... "sen-ben" demeye, "siz-biz" diye... Elini, kolunu sallamaya...
— Peki, yol gitmekte kaç edep var?
— Sekiz.
— Say gelsin!
— Katı katı kasılarak yürümeye... Canavarcıkları ezmeye... Dört yanına bakmaya... Taştan taşa hoplamaya... Yoldan ayrılmaya... Kimsenin ardından gözlemeye... Büyüğün önüne geçmeye... Biriyle giderken bekletecek iş tutmaya...
— Ya nesne satın almakta kaç edep vardır?
— Üç... Yumuşak söyleye... Tadına azla baka... Aldığını geri vermeye...
— Gelelim, beyler katına varmanın kaç edebi var?
— Beş...
— Say gelsin.
— Vakitsiz gitmeye... Büyüklerin hepsine ayrıca ayrıca selam vere... Uzak otura... Çok söylemeye... Öğüt vermeye...
Kerim Çelebi, Ahi Baba'ya döndü:
— Ne dersiniz? Daha sınayalım mı biraz?
Ahi Baba yargıyı erkâna bıraktı.
— Uygun...
— Elverir...
— Yontulmuş yeterince...
— Ak etti yol atasının yüzünü, aferiiiin!
Kerim Çelebi, Melik Bey'in eline bir yağlık örttü. Yol kardeşleri, ellerini bunun üstüne koydular.
Kerim Çelebi son öğütlerini verdi:
— Ey oğul! Saygılı ol ki saygı göresin!.. Sözün dolusunu söyle ki dinletebilesin! Bundan böyle sana şarap içmek, kemik ataraktan kumar oynamak yoktur. Gammazlık, kasıntı, karalamak yoktur. Kıskanmayacaksın, kin tutmayacaksın, zulmetmeyeceksin!.. Yalan söylemek, sözden dönmek, namusa kötü bakmak gayet ayıptır ve de yoktur.

Ellerin günahını görmezden geleceksin! Pintilik yoktur, hele hırsızlığı akla getirmek bile yoktur. Kuşanacağın kuşağın onurunu bil! Kılıç erliğine soyunmaktasın. "Ali'den üstün yiğit ve de Zülfikâr'dan üstün kılıç olmaz" denilmiştir. Çabala ki, bu basamaklara yanaşabilesin! Kalk bakalım!

Öğütleri başı önünde dinleyen Melik Bey kalktı. Kerim Çelebi ortaya sordu:

— Kuşaklayalım mı ihvanlar? Ehli midir?

— Ehlidir.

— Yaraşıktır.

— Kuşaklansın!

Kerim Çelebi Ahilik kuşağını aldı, dudaklarını kıpırdatarak okuyup üfleyip Melik Bey'in beline doladı, üç düğüm vurdu, Ahilik palasını üç kez öpüp kuşağa soktu:

— Ey yoldaşlar! Gülbank çekelim, üçler, yediler, kırklar aşkına! -Bir ağızdan başladılar-: Allah Allah illallah... Baş açık, göğüs kalkan! Uğraşta kılıç kalkan, eyvallah! Bu meydan er meydanı, düşenleri sormak olmaz. Yolumuz hak yoludur, geri durmak olmaz, eyvallah! Düşman kara karga, Ahi yiğitleri sahan! Can baş Ahi Baba'mıza kurban, eyvallah! Tanrı birliğiyçün, yol dirliğiyçün, meydan erliğiyçün ölenimiz şehittir, cennetlik; kalanımız gazidir muhabbetlik, eyvallah!.. Yolumuza girdi Ahi Melik Bey, çabalaması yerini bula!

— Amiiiin!

— Muradı amacına vara!

— Amiiiin!

— Pirler, hak erenler arkacısı ola!

— Amiiiin!

— Bahtı açıla yürüye...

— Yürüyeeee...

— Ünü yayıla yürüye...

— Yürüyeeee...

— İnlesin yergök, çekelim hu!

— Huuuuuuu!

— Gerçekler demine huu!

— Huuuuuuu!

— Dervanına huu!

— Huuuuuuu!

Kerim Çelebi "Muhammed'e salavat" derken sustu, "Bre aman!" diye naralanıp kalkmak için davrandı.
Erkândakiler, önce şaşırmışlar, sonra bağrışmaya başlamışlardı:
— Tuh, Tanrı belanı vere...
— Cılk etti erkânı rezil...
— Demedim mi yoldaşlar, bu Kerim Çelebi molladır, yol atası olabilemez!
En büyüğü on beş yaşında, Söğüt çocuklarının kurduğu Ahi oyunu bozulmuş, dokuz yaşındaki Melik Bey, beline sokulu boyu kadar Ahi palasıyla ortada kalakalmıştı. Gerçekten Ahiliğe giriyormuş da erkân bozulmuş gibi, ağlamamak için alt dudağını dişliyordu.
Harmanlayarak ayağa kalkan Kerim Çelebi, çenesine bağladığı, kara keçi pöstekisinden koca sakalı sökerek atıldı, avluya girip kalabalığı görünce şaşalayan sıpa iriliğindeki çoban köpeğinin önüne çömeldi:
— N'oldu sana oğlum Alaş? Nedir bu?
Alaş'ın gövdesi boynundan kuyruğuna kadar kan içindeydi. Uzaklardan koşarak geldiği, el gibi sarkan dilinden, karnını körük gibi işleterek solumasından anlaşılıyordu.
— Demedim miydi, "Bu it soysuzdur, kuzu paralar." Nasılmış Bacıbey'in Kerim Çelebi?
Kerim Çelebi hızla döndü. Söğüt'ün ünlü duvarcısı Haçik kâfirin oğlu gülüyor, ellerini dizlerine vurarak çırpınıyordu.
— Kuzu mu paralamış bu şimdicik Ermeni oğlu?
— Kurt boğmuş değil ya...
Ahi Baba kılığındaki, Osman Bey oğlu Orhan Bey'in sert sesi bütün gürültüleri bastırdı:
— Post benim... -Sedirde doğrulup elini kaldırmıştı-: Canavarın postu benimdir.
Kerim Çelebi'nin anası, Bitinye ucunun Rum bacıları başkanı Bacıbey'in bakımlı avlusunu birden sessizlik kaplamış; Ahi oyunu için kılık değiştirmiş, sakal bıyık takmış Söğüt çocukları katılakalmıştı.
İlk şaşkınlık geçince pöstekiden sakallarını, bıyıklarını sökenler, ortaya atıldılar. Kurt postunu getirene davar sahiplerinin az Çok bahşiş vermesi gelenekti. Ayrıca postu vererek, çerçilerden, bunca zamandır imrenilen çerez merez, çakı, ayna, mendil, pusu, kemer, külah almak da mümkündü.
— Bre heyyy!
— Hay breee...

— Vay aman vayyy!
Gürültüyü Orhan Bey'in amcası oğlu Bayhoca'nın kalın sesi bastırdı:
— Yağma yok yeğen!.. Post, yetişip el vuranındır Oğuz töresince...
Bu söz üstüne, çocuklar sırtlarındaki eğreti giyimleri çıkarmak için debelenmeye başladılar.
Bayhoca irikıyımdı. Sırtındaki uzun kaftanın eteklerini toplayıp kapıya yetişmişti. Orhan Bey, Ahi Baba kürkünü bir türlü çıkaramıyordu. Yeğeninin eşiği atladığını görünce, koşmaya hazırlanan Kerim Çelebi'nin eteğini tuttu:
— Bırak gitsin Çelebi... Meraklanma, kaptırmayız postu...
— Kaptı bile...
— Kaptırmayız... -Artık telaşsız soyunuyordu-: Söğüt'ün bütün hayvanları çayırda... Babamın iki ulak atından başka binek yok...
— Bayhoca bilmez mi bunu? Doğru size koşmakta...
— Koşsun! At vermez kimseye Deli Balta, babamın emri olmadan... -Kürkle Ahi palasını yere atarak yürüdü-: Alırsan, bir sen alırsın...
— Bana verir mi, Bayhoca'ya vermeyen?
Sokakta kıyamet kopuyordu. Üstlerine büyük gelen cüppelerle, takma bıyıklan, sakallarıyla dışarı uğrayan çocuklar, su taşıyan kızlara rastlamışlar, birkaçının bakracını devirmişlerdi.
— Ananınnnn...
— Bacım bunlar neyin nesi?
— Molla bunlar kız...
— Molla kısmı koşar mı, büvelek tutmuş dana gibi?
— Neyin mollası, Ermeni oğlunu tanıdım.
— Suyumu devirdi rezil Bayhoca!
— Ayağın kırılsın e mi, kötü Moğol...
Silah öğretmeni Kaplan Çavuş'un kızı Aslıhan, Kerim Çelebiyle Orhan Bey'i önledi:
— Oooh! Bastı öyle ya, Bacıbey ablam?.. Ahi oyununa bizi almaz mısınız, oh olsun!
— Höst! Basılma yok!..
— Tütsülenmiş arı gibi, neden dağıldınız, Bacıbey ablam kırbacı şaklatınca?.. -Aslıhan, kocaman kara gözlerini belertip Kerim Çelebi'yi, küçümseyerek dipten doruğa süzdü-: "Bunlara yaraşır" diyelim Ahi oyunu... İlerde pala sokunup bölüğe girerler, canları çekerse... Ya sana n'oluyor, kötü molla?..

— Kız bak!.. "Mollalığı karıştırma" dedim, "Çiğnerim" dedim...
— Mollalıkta adam çiğnemek hiç yoktur Çelebi Kerim, buncacık şeyi daha belletmediyse Yahşi İmam'a yazıııık!
Kızlar fıkır fıkır gülüştüler. Aslıhan, saç örgülerini silkip kırmızı sıkmasının iyice belirttiği göğüslerini gererek meydan okur gibi bakıyordu. Söğüt'ün en güzel kızıydı. Kerim Çelebi "Lahavle" anlamına başını sallayarak alt dudağını dişledi. "Güzelliğine güzel ya, bu utanmazlık ne bela?"
Orhan Bey kolunu tuttu:
— Uymayalım bu saçı uzunlara Kerim Ağa... Bakmayalım kusurlarına...
— Vay Orhan Bey... Akıl saçta mı, bilmeyince beylik ne zooor!
Kızlar bu kez ellerini dizlerine vurup çırpınarak gülmeye başlayınca. Kerim Çelebi uygun bir laf bulamamanın öfkesiyle tepindi:
— Kız sen!.. Hey Allah... Bela mısın bu Söğüt'ün başına? Seni hiç mi terbiye etmedi anam olacak Bacıbey'iniz?
— Biz pala tutmuş savaşçılarız, Bacıbey'in yüzkarası Çelebi Kerim, bizim terbiyemize aklı ermez molla takımının... Oturaklı laf aramaktasın ama, aklından bulamazsın, kuşağındaki kitapta varsa, bilmem...
— Kız beri bak... "Kitabı karıştırma" demedim mi? Kız ben...
Orhan Bey çekerek yürüttü:
— Aman arkadaş, post gider ha...
Kerim Çelebi, laf altında kalmanın utancını geçiştirmek için sordu:
— Nasıl alacağız ulak atını Deli Balta'dan?
— Sen alırsın güzelce... Sana güvenir çünkü... Yalan demeyeceğini bilir. Bak n'apacağız Kerim Ağa, gireceksin fırtına gibi bizim avluya Babam uyur bu saatte... Deli herif gürültü edemez. "Bey ulağım, tez binek!" dersen aklı şaşar. Atı çeker altına... Beni görmesin, kuşkulanır, bir domuzluğumuz olduğunu bilir. Caminin önünde beklerim seni ben...
Kerim Çelebi, kendisinden üç yaş küçük olan Orhan Bey'in en çapraşık durumlara hemen bir çıkar yol bulmasını çok beğeniyordu. Daha da beğendiği, bu çarelerin, kolay, kestirme, adamına, yerine uygun oluşuydu. Okumayı altı yaşındayken sökmüş, sekizinde en önemli at yarışını kazanmıştı. Şimdi, on üçünü bitirirken, silah öğretmeni Kaplan Çavuş'un dediğine bakılırsa, derisine değecek kılıç buralarda hemen de yok gibiydi.
Kerim Çelebi, genellikle, çok yumuşak başlı olan Orhan Bey'in, silahşörlüğe, belki de pek istemeden, bey oğlu olmanın zorunluğuyla koşulduğunu düşünüyor, ona biraz da acıyordu. "Mısır'a, Bağdat'a,

Buhara'ya gitmeli, medreselerde okuyup bilginlikte ün salmalı!.. Kitaplar yazıp dünyaya parmak ısırtmalı!"

— Tamam... Defledi Bayhoca'yı Deli Balta... Suratının asıklığından bildim! -Bayhoca, Osman Bey'in avlusundan fırlamış, ilk sokağa sapmıştı-: Aklıma gelen gibi... Çayırdaki hayvanlara yöneldi. Hadi Kerim Ağa, göreyim seni... Ben burdayım...

Kerim Çelebi, hızla 'yürüdü. Kurdun postunu ele geçirmesi çok sıralı olacaktı. Anası Bacıbey, hoca hakkını çok zor denkleştirebiliyor, ayrıca, mollalığa girmesini hiç istemediğinden, bir zaman da söyleniyordu. Bu Söğüt'te, bütün delikanlılar savaşçı olmaya çabaladıklarından, hocanın topu topu üç öğrencisi vardı. Bunlar da, sakatlıkları yüzünden istemeyerek mollalığı seçmişlerdi. Güreşlerde, taş atma, taş kaldırma, bilek bükme yarışmalarında akranlarından birkaç gömlek üstün olan Kerim'in, silahşorluğu neden sevmediğine bütün Söğüt şaşıyordu. Anası Bacıbey çok yalvarmış, çok ağlamış, sonunda, "Ben molla oğul istemem ve de analık hakkımı bağışlamam," diye diretmişti. Kerim, okumasını, Ertuğrul Bey'e borçluydu. "İşi uzattın Bacıbey ve de tadını kaçırdın. Bize okumuş da lazım. On yiğide bedel Demircan oğlun yetmez mi, senin Bacıbeyliğine ve de rahmetli Rüstem Pelvan yoldaşımın ocağını yakmaya?" deyip mollalığa izin aldığı günü hiç unutmuyordu. Eğer hastalığı gittikçe artmasaydı, Ertuğrul Bey bu yıl, kendisini İtburnu'na, Şeyh Edebâli'ye gönderecekti. Şeyh Edebâli gibi ünü dünyayı tutmuş bir bilginin özel öğrencisi olacağını düşündükçe, Kerim'in sevinçten yüreği ürperiyor, yüzüne ateş basıyordu."Varsın geciksin biraz... Tek beyimiz sağalsın da, hayırlısıyla..."

Osman Bey'in öfkeli seyisi Deli Balta'yı atlatabilmek için avluya, suratını asıp hızla girdi.

— Balta emmi... Hey!

— Kimsin? Bayhoca sen misin? "Olmaz" dedik! Uzatma boşuna!

— Bayhoca yok, benim ben... Kerim Çelebi...

— Nedir?

— Çek şu kıratı... Çabuk... Bey ulağıyım!

— Bey ulağı mı? Eğlen vardım.

Babası Ertuğrul Gazi, hasta olalı beri, onun yerine uç işlerini çeviren oğlu Kara Osman Bey, bir yere bir aklı eren salmak gerekince, hep Kerim Çelebi'yi gönderiyordu. Bu sebeple, biraz safça olan Deli Balta, "Bey uyumakta... Bu ulaklık neyin nesi?" diye düşünmeden inanmış, ahırın

sekisinden hoplayarak seğirtmişti. Bir yandan eğerli beklettiği ulak bineğinin üzengisini çözmeye çabalarken bir yandan merakla sordu:
— Hayır mı, aman Kerim oğlum?.. Savaşçı mı toplamakta bizim arslan beyimiz?
— Aklın fikrin savaşta... Savaşçı n'olacakmış, barış zamanı?
— Barış zamanı... Uzadı bu barışın zamanı kopuk, çok uzadı ve de tadı kaçtı iyice... Savaşmaktan geçtim, yiğitler ata binmeyi, kılıç kuşanmayı unuttu. Hayır, uçlarda töre değildir bu kadar uzun barış... Biz bunun kötülüğünü görürüz, nah yazdım şuraya... Dediydi dersiniz!
— Barışın kötülüğü neymiş bre emmi?
— Höst! Molla kısmının aklı hiç ermez! Barış uzadı mı, n'olur bakalım? Savaşçı gelmezlenir uca... Gelenler de bakarlar ki bir iş yok, savuşurlar birer ikişer... Hani, kaç zamandır, yeni savaşçı nerde? -Biraz sövdü, biraz beddua etti. Öfkesinden, üzengileri eğerin üzerinde tutan ipi dolaştırmıştı-: Buralara, dilenciden başkası uğramaz oldu epeydir... -Üzengileri kurtardı-: Al bakalım! Zorlama çok... Savaşçı toplamaya gitmeyen ulağın çalım satması kanun değildir. Nerde Orhan Bey, görünmedi, sabahtan bu yana?
— Bilmem... Bende görmedim.
— Köslük meydanında aşık oynamaya oturmalı... "Cuk atayım" diye çabalarken başına dikilmeliyim ki... Bak bakalım...
Kerim Çelebi, kır atın kolanlarını yokladı, besmele çekip bindi:
— Eyvallah emmi...
— Hele şu mollaya hele... Ben neye acırım, molla altına düşmüş hayvana acırım!
Kerim Çelebi, değme binicileri imrendirecek ustalıkla kır atın boynuna kapanıp avlu kapısından çıktı, üzengilerin sivrisini kullanarak tırısa kalktı. Kurdun postunu cebinde sayıyor, Yahşi imam'ın hoca parasını, anasıyla uğraşmadan vereceğine seviniyordu.
Orhan Bey, caminin önündeki sedire çıkıp hazırlanmıştı. Kerim Çelebi yaklaşınca, kendinden memnun güldü:
— Bildim Deli Balta'yı yere çalacağını. Kerim Ağa!..
— Atla, savuşalım!
Orhan Bey terkeye hopladı:
— Sür Çelebi... Deli Balta Türk'tür, aklı başına gelir ama, bereket, biraz geç gelir.
— Nerden sezinler?

— Bayhoca'dan sonra gittin. Pirelidir. "Bunların görülecek bir işleri var hayvanla" der. Babamın uyuduğunu hatırlayınca hiç şüphesi kalmaz. Beni sordu mu?

— Sordu.

— Tamam! Tepikle... Pirelenmeye başlamış bile farkına varmadan...

Söğüt'ten dörtnala çıktılar. Doruğa yakın Orhan Bey, iti almadıklarına hayıflandı, sonra değiştirdi fikrini...

— Bakmadık yarasına derin mi? Çıkamazdı at ayağıyla bu yokuşu... Sür... Kartalları, akbabaları kollayaraktan bulacağız leşi...

Tepede durup gökleri taradılar. Görünürde, harman çeviren hiçbir karakuş yoktu.

Orhan Bey biraz düşündü:

— Yanlış kalmadıysa aklımda, batağa girmemişti Aloş, çamura batmamıştı... Demek kurdu, senin Demircan Ağa'nın köyü yakınında boğdu. Yok... O zaman Demircan Ağa'ya giderdi. Demek, Söğüt'e yakın bastırdı. Yaralanınca şaşırıp eve geldi. Ağanın köyünü doğrulayacağız. Sür bakalım...

Kavşağı elli adım kadar geçmişlerdi ki, Eskişehir yolundan dümbelek sesi duyup durdular. Orhan Bey elini sevinçle dizine vurdu:

— Savaşçı derviş bunlar... Dön bakalım...

— Savaşçı dervişlerse, Deli Balta’nın alacağı olsun!

— Neden?

— Barıştan yakındı, "Bizim buralara artık savaşçı gelmez" dedi.

Yokuşun başında, dümbelek sesi, zikir iniltisi iyice duyuluyordu.

Orhan Bey köşeyi dönenleri görür görmez, kestiriminin doğrulanmasına sevindi:

— Tamam! Cavlak bunlar... Dört... Hayır beş kişi... Dümbeleği çalana bak!.. Âdem azmanı! Babam nasıl zaptedecek bunları, bakalım!.. Eğer, akın isteyenler ahırımıza kadar girip Deli Balta'yı da kendilerine uydururlarsa, işi iştir Kara Osman Bey'in... Dur ya hu... Beş dedik ama, altı bunlar...

Arkada, tek başına, zinciri omuzlarında, topallayarak esir geliyordu.

— Arkadaki cavlak değil!..

— Evet... Kurtulmalık toplamaya çıkmış esir! Zinciri fark ettim, omzunda... -Suratını astı-: Gene bunaltacak, Ertuğrul dedem, fukara babamı!..

— Neden?

— Unuttun mu, Beylik işlerini babama bırakalı durumu, yoksa aklı mı gel git oldu, gereksiz yerlere para harcamakta, "Bu Osman oğlum iki ucunu bir araya nasıl getirir?" dememekte... "Canı sıkılmasın" diyerek, yoksulluğunu sezdirmemeye çabalar babam, debelenir!.. Kolay mı, altı yıldır hazırdan yemekteyiz. "Hazırdan yemek" sözgelişi... Faizli borçtan yemekteyiz!

— Tembihle, yanına koymayıversin Deli Balta, dilenci takımını, şunu bunu...

— Olmaz! Ertuğrul Bey'in adını doğrulayıp sürmüş gelmiş, şu kadar yerden... Ellerin verdiğini verse ya... Babam geçende dert yandı Akçakoca emmime... "Yeri gelince söyle oh Koca Emmi, hazırda olmayanı vermeye kalkacak diye yüreğim hoplamakta bir isteğe geldi mi biri" dedi. Cebinde bir altın yokken, "Ver şurdan beş altın" dedi mi, naparsın Kara Osman Bey olsan?.. -Gelenlere bir zaman baktı-: Evet, anlaşıldı mesele!.. Bahardır, uçlara gelen olur tek tük... Akın, çapul umuduyla... Eskinin hesabı... Ne bilsin, akılsız topal, Ertuğrul ucunun nerde kıvrandığını... Sür gidelim! Para ister bunlar... Bizim kese, parayı unutalı hanidir... Tepikle hadi!

Kerim hayvanı sürdü. Orhan Bey, dümbelek gümbürtülerini, böğürtülerini bir zaman dinledi:

— Para olsa da, Kerim Çelebi, cavlak kısmına ıssız yerde vermek canımı sıkar benim!

— Neden?

— Silahlıdır bunlar... Az biraz da soyguncudurlar, "Korkutup aldık" diye şişinirler.

— Vermeyince?..

— Afyon keyfiyle edepsizlenmeye kalkanı olur.

— Kılıcı elinden alıp tersiyle kıçına vurunca?..

— Ertuğrul dedemden öğütlüyüm: "İtle dalaşmaktan çalıyı dolaş" buyurmuştur. Ayrıca, "Molla kısmını savaşa sürmeyeceksin," dediydi bir gün...

Gökyüzünün çok yükseklerinde dönen ilk kartalı, yeni kurulmakta olan Dönmezköy'e yaklaşırken gördüler. Orhan Bey buna çok şaştı:

— Allah Allah!.. Buralarda mı boğmuş kurdu sizin it?.. -Biraz bekledi. Kerim Çelebi'den ses çıkmayınca tamamlandı-: Neden Demircan Ağa'yı bulmadı da sürüp geldi Söğüt'e kadar, peki?

— Avda mavdaymıştır Demircan Ağam!.. Köylüler de, yabancı daha...

Orhan Bey seslenmedi.
Dönmezköy'ü kuran göçmenler gelenleri görmüşlerdi, işlerini bırakıp yola doğru, çoluk çocuk, kadın erkek, koşar gibi yürümüşlerdi. Yaşayışlarının temelden sarsıldığı, bu sarsıntıyla gerçekten bahtsız oldukları belliydi. Görünürde hiçbir umut kalmadığı halde, sanki doğdukları topraklara dönme haberi alacaklarmış gibi her yolcuyu böyle koşarak karşılıyorlardı.

Orhan Bey bunu daha ikinci gelişinde anlamış, kederlenmişti. En çok da köy papazı Pop Markos'un hali yüreğine dokunuyordu... Aslında, yüreğe dokunacak bir hali yoktu papazın... Yetmiş yaşındaydı ama dinçti. İyimserliği ruh gücünü gösteriyordu. Öyleyken, bu yaşta, Müslüman toprağına yerleşip alışmak, gene de kolay değildi. İkinci gelişinde, birkaç direk çatıp bir küçük çan asmaya izin istemiş, Orhan Bey hiç duraklamadan, "Hay hay" deyince dünyalar bağışlanmış gibi sevinmişti. "Sonra ne düşündüyse düşündü, kuleyi çatıp çanı asmadı. Çekindi fukara! Haklı da!" Dedesiyle babası o kadar tembihleyip gözettikleri halde, kimi savaşçı dervişler, gaziler, hele abdallar, gâvura pek acımıyor, küçük olaylardan yararlanarak sövüp, tükürüp itekliyorlardı. Birkaç kere, kıza oğlana dille, bir kez de, elle sarkıntılık olmuş, suçlu cavlak abdala, dedesi Ertuğrul Bey'in emriyle Söğüt'ün Köslük Meydanı'nda şeriat dayağı atılmıştı. Sopalama işi, böyle edepsizleri hiç sevmeyen Demircan'a verildiği için herif az kalsın geberecekti.

Attakilerden birinin Orhan Bey olduğunu öğrenince Pop Markos, yaşından beklenmez bir gayretle hızlanıp yetişmişti. Köylüler çekilip yer açtılar. Adamcağız, iki kat selam verdi, istavroz çıkarıp uğur diledi. Su başında dinlenmeye, ayran içmeye çağırdı.
— Sağolun! İşimiz acele... Nerde Demircan Ağamız? Hayvanların yanında mı?
Pop Markos hemen karşılık vermedi. Yere bakarak bir zaman gülümsedi:
— Bugün görmedim. Gelmedi buraya...
Bir küçük çocuk atıldı:
— Konuğu vardı ya ağamızın...
Pop Markos çocuğa ters ters bakınca, anası kolundan çekip boşboğazı arkasına saklayıverdi.

Kerim Çelebi'yle Orhan Bey konuğun kimliğini kestirmişlerdi. Üstelemediler. Anlaşılan köylü de, Bacıbey'in yok yere imansızlık edip yavukluların evlenmelerine izin vermediğini biliyor, Liya'nın geldiği günler, hayvanların çayırlandığı yere kimseyi göndermiyordu. Böyle günlerde Demircan'ın yardımcısı Ermeni Toros'u ava yolladığı da bilinmekteydi.

Kerim Çelebi elini çenesinden alnına, sonra da göğsüne götürerek selam verdi, hayvanı tepikledi. Akşam yaklaştığı için, Demircan Ağasının nişanlısı çoktan gitmiş olmalıydı. Öyleyken, geciktiyse geldiklerini duyurmak için sesini yükseltti:

— Ah bu benim anamın işleri!.. Rahmetli babam tevekkeli mi döverdi anamı kırbaçla... "Karı kısmının saçı kurumayacak bir, gözü kurumayacak iki..." derdi rahmetli...

— Yeri cennet olsun, zamansız öldü baban... Bezdik yahu biz bu Bacıbey'in elinden... Geçende beni tuttu, "Dönmezköy'ün gâvur papazına 'Baba' demişsin, bey kısmı, ağzından çıkanı bilecek... Bir daha duyarsam bak neler olur!" diye azarladı. Babama da, Bilecik tekfuruna "kardeşim" dediğinden çıkışmış... Yengenin yerinde olsam, "Döndüm dinimden" derim, eve yerleşirim! Sonra da "Yok dönmedim" deyiveririm!

— Doğrusu da bu... Ağam elini tez tutmazsa, "Dinimden döndüm" demek de yetmeyecek! Tanrı korusun, beylik büyük amcan Dündar Alp'in eline geçti mi, derviş takımı, salt Rumları değil, bizi de yeniden imana çağıracak, duraklayanın boynunu vuracak...

Demircan'ın çadırı görününce Orhan Bey elini boru yapıp seslendi:

— Heyyy... Demircan Ağa? Hey... Heyyyy!...

Durup beklediler.

Karşılık gelmeyince Kerim Çelebi hayvanın başını çayıra çevirdi, ot yığınını tırısla döner dönmez, on beş adım ötede, sırtına ok saplı çıplak ölüyü gördü. "Nedir o?" diyerek dizginleri var gücüyle çekip hayvanı şaha kaldırdı. Orhan Bey boş bulunmuş, sağrıdan sıyrılıp yere oturmuştu:

— N'aptın Çelebi?.. Aslıhan duymasın!..

Kendini yere atıp deli gibi koşan Kerim'i izleyince, sözün gerisi ağzında kaldı. Debelenerek elleri üstüne geldi, yekinip fırladı:

— N'olmuş? Kim o?

— Ağama kıydılar... Yediler Kayı'nın babayiğidini... Vay anam!.. Yediler arslan ağamı!

Orhan, bir bakışta, oku, okun Karacahisarlı olduğunu, Demircan'ın garip çıplaklığını gördü.

Kerim Çelebi hiçbirinin farkında değildi. Ölünün yanına çökmüş dövünüyordu:

— Vurdular kahpelikle... Ardından vurdular.

— Dur Çelebi... Alırız öcünü... Meraklanma... On katını alırız!

— Uy Bacıbey... Yediler bizi Bacıbey... Murat almadan gitti ağam!

Orhan Bey, elleri belinde, çevresine dikkatle bakarak düşünüyordu. Birden on üçünde bir çocuk olmaktan çıkmış, sanki büyümüş de küçülmüştü. Yüksek alınlı ince yüzünde, köselerin değil, tahta sakalın, burma bıyığın heybetine ihtiyaç görmeyen güçlü bir savaşçı şefin, sakinleştirici güveni vardı. Mavi gözlerini kısarak, zorda kaldığı sıralar yaptığı gibi, sağ kulağının altındaki beni kaşıdı. Ağabeysi Demircan'ı, Kerim Çelebi'nin ne kadar sevdiğini biliyordu. Şu anda, hiçbir tesellinin, parça parça olmuş yüreğine ulaşamayacağını hemen"anlamıştı. Silahşor olmayan bir insanın, ancak öldürerek öç alma durumuna düştüğü zaman, neler duyabileceğini pek bilemiyordu ama içine gömüleceği umutsuzluğun çok daha derin olacağını kestiriyordu. Artık Kerim Çelebi'yle ilgilenmek de, ondan yardım beklemek de boştu. İlk işi, topraklarına yeni göçmüş, başka dinden köylülere sipahileri Demircan'ın zavallı çıplaklığını göstermemekti. Fazla tartaklamamaya çalışarak, pantolonu zorlukla çekti, kemeri sıkıca bağladı. Demircan birden değişmiş, ölümden başka şeyler düşündürür olmaktan çıkıp kahpece arkadan vurulmuş yiğit bir savaşçı haline gelmişti.

Kerim Çelebi, hiçbir şeyin farkında değildi. Elleri, dizlerinde cansız, ağabeysinin, sağ yanağı toprağa yapışmış, gözleri sımsıkı yumulu yüzüne bakıyor, sanki soluklanıp soluklanmadığını anlamaya çalışıyordu.

Orhan Bey, oku çıkarıp çıkarmamayı, ölünün üstüne bir şey örtüp örtmemeyi hesapladı. Demircan'a yapılacak her şey, Kerim Çelebi'nin donmuş acısını dalgalandırıp, kat kat artıracaktı. Saygılı bir konuk ağırlayacak titiz bir ev sahibinin noksan arayan dikkatli bakışlarıyla çevresini bir daha gözden geçirdi. Biraz ilerde Demircan'ın başlığını görünce gözlerini kıstı. Gidip aldı, düşünceli düşünceli evirip çevirdi, "Neden çıkarmış sarığını?.. Nereye koymuş, niçin?.." Börk elinde, hızlı hızlı yürüdü.

Demircan'ın yardımcısı Ermeni Toros’un yattığı çadır, her zamanki gibi, derli topluydu. Burda hiçbir boğuşma olmamıştı. Yay torbası, okluk, hatta Demircan'ın babası Rüstem Pehlivan'dan kalma, Kaplan Çavuş yapısı ünlü kılıç, direkte asılıydı. Kapının yanında duran Rum heybesini görünce, gözleri keskinleşti. Gidip boşalttı. Bakır kaplarda kebap, kaymak, yoğurt,

bir tahta kutuda tereyağı, kuru baklava, peynir vardı. Börekle cevizli ekmek, kar gibi tülbentlere sarılmıştı. Her şey çok temiz bir ev kadının, çok sevdiği birine bunları çok özenerek hazırladığını gösteriyordu.

Orhan Bey'in çocuk gözlerinden ilk defa, gerçekten korkunç bir kahretme hırsı, mavi bir ışık gibi, çakıp geçti. Yumuşak çizmeleriyle bir kaplan gibi, sessiz yürüdü, davulu alıp çadırdan çıktı. Kızgınlığını bundan çıkarmak istiyormuş gibi, "Baskın var" işaretini vurmaya başladı:

— Dan dan dan-dan dan... Dan dan dan-dan dan... Dan dan dan-dan dan...

Arada bir duruyor, köyden karşılık bekliyordu. Köy, duyduğunu bildirince davulu yere attı. Hep öyle kararlı adımlarla Kerim'i rahatsız etmemek için, biraz açıktan geçti.

Savaş atlarının çakıldığı çayırı boş görünce durdu, elini beline atarak çevresine biraz ürkek baktı. Ahi oyunu için kılıcını çıkarmış, gelirken de kuşanmayı unutmuştu. Kerim Çelebi'yse silah taşımayı hiç sevmiyordu. Kendisini ayıpladı. Demircan'ın ölüsünü görünce, Liya'yı kıskanan bir Karacahisar savaşçısı tarafından öldürüldüğü inancına varmış, arkadan vurmayı, öldürenin tabansızlığa vermişti Silahını almasına meydan bıraksa, yiğitçe dövüşüp hesaplaşma kabullense, adam öldürmek, uçlarda pek büyük bir suç sayılmıyor hiç değilse aileler arasında bir özel kan davası olmaktan ileri götürülmüyordu. Ama Kara Osman Bey'in ünlü eğitimcisini öldürmek, savaş atlarını sürüp götürmek, düpedüz meydan okumaydı. Orhan Bey, boş çayırın şuraya buraya atılmış kapı direklerine bakarak düşünürken köpeği yaralayan oku da gördü. Gidip aldı, sarı kaşlarını çatarak bir zaman, parmakları arasında çevirdi, bir an atıp yere saplayacak oldu. Vazgeçti, olay kötü bir at hırsızlığı değildi. Kara tüylü Karacahisar okları, ya açıkça kışkırtma, ya da komşuları çatıştırmak isteyen aptalca bir oyundu Dedesinin ağır ustalığını, Dündar Alp'la Osman Bey arasındaki çekişmeyi, karmakarışık aklından geçirdi. Köylüye karşı nasıl davranması gerektiğini tasarlayarak döndü.

Kerim Çelebi, bıraktığı gibi, dalgın oturuyordu.

Nacaklarını, baltalarını, palalarını, kılıçlarını kapıp koşan Rum köylüler, birer ikişer gelip Demircan'ın ölüsünü çevirdiler. Çok sevdikleri sipahilerine yandıkları, taş kesilmelerinden belliydi. Papaz Markos anca kadınlar, kızlar bağrışmaya başladıkları zaman gelebilmişti. Çatal sopasına dayanıp durdu, elini kaldırıp ağlaşanları susturdu:

— Nedir bu başımıza gelen Orhan Bey?

— Liya hanım mıydı, Demircan Ağanın konuğu?

— Evet...
Kadınlar yeniden ağlamaya başlayınca Pop Markos ayıplayarak baktı ama, seslenmedi. Eski sandallarıyla sessiz yürüyüp Kerim Çelebi'nin yanına gitti, elini delikanlının başına koydu.
Kerim Çelebi, iri kara gözleriyle bu ak sakallı adama tanımadan baktı. Yüzü birden çökmüş, derisi kemiklerine yapışmıştı. Gülümsemeye çalıştı. Pop Markos'un bakışlarındaki acıma, dostluk, yüreğindeki donmuşluğu yavaş yavaş çözüyor, beynine çöken dalgınlığı dağıtıyordu. Kurumuş dudaklarını yaladı. Bir şey söylemek istedi, çaresizlikle elini yanağından geçirdi. İri gözyaşlarıyla ağlamaya başladı.
— Sabredeceksin oğlum! Gücün yeterse affedeceksin. "Kılıçla vuran kılıçla vurulacak, okla vuran okla" denilmiştir. Allah'ın her şeye gücü yeter. Hiçbir kötü kurtulamaz. Kitapları okuyanlardansın. Kitapları okuyanların ödevi bela karşısında sabretmektir. -Orhan Bey'e döndü-: Çadırına götürülsün ağamız! Uygunu budur. Emredin, oku da çıkarsınlar.
Orhan Bey bir şey anlamamış gibi gözlerini kırpıştırdı:
— Evet... Çıkarsınlar oku... Ama kaybetmesinler. İyisi, bir kağnı getirilsin...
Pop Markos, Kerim Çelebi'yi omuzlarından tutup bir küçük çocuk gibi kaldırdı:
— Her şeyin zamanı ve gök altında olan her işin vakti vardır. Doğmanın vakti, ölmenin vakti, aramanın, bulmanın, yitirmenin vakti vardır. Allah yükleyecek, biz taşıyacağız! -Kadın bağırtılarını gözlerini yumarak bir zaman dinledi. Söylediklerinden çok, sesi yatıştırıcıydı. Bütün cemaat, seslerini kaldırıp çığrıştı ve gideni iyilikle andı-: "Yeri cennet olsun! Amin!"
Erkekler başlarını açıp istavroz çıkardılar. Kadınlar yere çömelmişlerdi. Pop Markos'un işaretiyle delikanlılardan biri, araba getirmek için köye doğru koşarken, dört kişi Demircan'ın ölüsünü çadıra taşıdı.
Kerim Çelebi, ne yaptığını pek de bilmeden ölüyle beraber gitmişti.
Orhan Bey, Pop Markos'u kalabalıktan biraz uzaklaştırdı:
— Bu iş kişisel bir mesele değil, Markos Baba. Yalnız Demircan Ağayı öldürmemişler, babamın savaş atlarını da çalmışlar.
— Demeyin!.. Kim yapmış olabilir bu kadar tehlikeli bir işi?
— Anlayacağız. Var mı köylüden, iz sürmesini bilir birisi?
— İz sürmesini mi? -Pop Markos bir an durakladı, sonra gülümsedi-: Bunu onlardan hangisine sorarsanız beni gösterir!..

— Yok canım!..
— Gençliğimde merak edip öğrenmiştim. Bakalım unuttum mu?
— Sizi yormayalım. Soyguncular Karacahisar toprağından gelmişe benzer. Bilir misiniz bizim kabile damgasını...
— Evet!
— Değerli hayvanların nallarına da kazıtırız. Kolaydır izlerini sürmek...
Pop Markos, sakin ama kesin karşılık verdi:
— Ben süreceğim Demircan'ımızı öldürenlerin izini... Karacahisarlı olduklarını nerden kestirdiniz?
— Okun ucundaki kara tüyden...
Pop Markos gerçekten usta izciydi. Öldürme yerini, çayırı kapısını, kuyunun çevresini gözden geçirdikten sonra güvenle konuştu:
— İki kişi bunlar!Yaya gelmişler bataklıktan... Hayvanları çayırdan alıp ölünün yanına dönmüşler.
— Ne zaman öldürdüler öyleyse, atları çıkardıktan sonra mı?
— Önce öldürseler... Çadırdan başka bir şey alamadıklarına göre, çayırdan sürüp gitmeleri gerekti.
Orhan Bey, Liya'nın başına da bir kötülük gelmiş olabileceğini, ilk defa düşünerek durakladı. O zamana kadar, Demircan'ın kadın gittikten sonra öldürülmüş olmasından başka türlüsü aklına gelmemişti. "Oynaşırken mi vurdular sakın! Düşmanın geldiğini sezememesi bundan mı?" Eğer böyleyse, arkadan vurmanın kahpeliği yüz kat artıyordu. Elini çaresizlikle yüzünden geçirdi. Aklı karışmış, körpe yüreğini dehşet kaplamıştı.

Pop Markos, yerlere dikkatle bakarak duraklaya duraklaya önden gidiyor, bir kısım erkekler, yetişkin kızlar, Dönmezköy'ün hemen bütün çocukları, karmakarışık bir küme halinde, on beş

yirmi adım papazlarının arkasından geliyordu.
Çatal sopası, kara cüppesi, Ortodoks papazlarının uzun kara başlığıyla Pop Markos, başka dünyalardan inmiş, korkunç bir öç alıcı gibiydi.
Batağa iki yüz adım kala, olup bitenleri gözleriyle görmüşçesine anlattı:
— Dört hayvanla dönmüş bunlar Orhan Bey... Hayvanlardan birinin nalında sizin damga yok...
— Liya hanımın bineği olmasın... Ayrı gitmiş olmasın?
— Hayır. Dört hayvan beraber gidiyor. Üçünün binicisi var. Biri boş...
— Üçünün mü? İki kişi demiştiniz?..
— İki gelmiş, üç gitmişler.

— Sakın papaz efendi... Bir an bakıştılar. Liya'dan bir kötülük gelebilir mi?
Pop Markos güvenle başını salladı:
— Olmaz öyle şey Orhan Beyim... Demircan Ağamıza kötülük edeceklerden değildir Liya kızım!Elimi ateşe sokarım.
— Sakın ona da bir kötülük erişmesin!
Pop Markos'un karşılık vermesine meydan kalmadı, arkadan, gök gürültüsüne benzer bir bağırtı ovayı, sanki temellerinden sarstı, fırtına gibi toprağı dalga dalga savurarak, batağa doğru yuvarladı:
— Vay baba yandım!.. Vay öldüm!.. Yediler dağ gibi kardaşımı, gâvur dölleri!.. Geberesi, Ermeni Toroooos! Neyineydi senin avda kuşta gezmek, neyineydi? Kanat gerecek değil miydin Demircan Ağanın belâsına... Vaayyyyy
Demircan'ın yardımcısı Ermeni Toros, hoplaya hoplaya, arada bir durup kafasını yumruklayarak koşuyordu. Çevrede, sesinin gürlüğü üstüne yoktu. Şimdi salıvermişti, Ertuğrul Bey'in, "Fırtına" dediği koca sesini...
— Öldüm Orhan Beyim!.. Gördüğün gibi şöyle! Gitti elden sefil Toros demeliii... Beni sayıya saymasın kimseler!.. Yoktur bundan böyle Ermeni Toros, yoktur! "Bitti" demeliiii... Elinden aldırdı çünkü Demircan kardaşını! O yüzden yıkıldı gitti demeli!
Yaklaşınca kendini yere attı, yanağını tırnaklamış, üç kanlı çizgiyle derin derin yırtmıştı. Av ardından batağın gözüne daldığı için tepeden tırnağa çamurdu. Kafasını yumruklamaktan kara papağına sardığı kırmızı poşu boynuna geçmişti. İki dizi üstünde dövünüyordu:
— N'oldu Beyim, nedir bu? N'oldu bize oh Beyim?.. Ölsem ya, ölsem Allah! Ölsem ya!..
— Kanlar gibi ağıta çökmek erlik değil, Toros Ağa!.. Bunlar bizi daha bilesi olmadı. Öcümüzü alamayız da, ondan çığrışırız sanırlar.
— Öç ne demek!.. Yakmaz mıyım ya ben... Avratlarını eniklerini... Davarlarını pisilerini... Saçaktaki serçelerini, ya bitirmeyince... Var mı bundan böyle kılıcı kına komak?.. -Bağırtıyı daha yükseğe çıkarmak istemiş, sesi birden pürüzlenip çatallaşınca şaşalamıştı-: Var mı Orhan Beyim hiiç...
Gözlerinden ip gibi yaş akıyor, ufak tefek, kara kuru olduğu için, haksızlığa uğramış kavruk bir çocuğa benziyordu. Dünyada hiç kimsesi yoktu. Günlerden bir gün, tek başına, batağı yırtıp çıkagelmiş, haftasında Demircan'a bağlanmıştı. Bu bağlantı, dostluktan, kardeşlikten, babalıktan,

oğulluktan çok daha ileri bir şeydi. O zamana kadar hiçbir yerde barınamamışken, buraya yerleşip ısınması, hiç kimseyle geçinemezken burada edepli saygılı kesilmesi, hep Demircan'a karşı duyduğu sevgidendi. İki insan arasında bu kadar uygunluk hiç görülemezdi. İşaretle değil, içten bir sezişle anlaşıyorlar, akıllarından geçirdiklerine, yapmayı düşündüklerine, hemen aynı anda yan yana koşuluyorlardı. Çok zaman, işin yarısında birbirlerine, biraz şaşkın, bakarlar, bir başkasına şaka yapıyor gibi gülüşürlerdi.

Orhan Bey bunu hatırlayıp acıyla gülümsedi. Ermeni Toros gözlerini kapatmış, inleyerek iki yana sallanıyordu.

— Nerde senin kılıcın?

Toros gözlerini açtı, Orhan Bey'e anlamadan baktı:

— Kılıç mı? N'olacak?.. Bir kez gerekti bana kılıç... Demircan'ın önüne gerilmek için... Kahpe avratlıları doğramak için...

— Yanılmaktasın Toros Ağa, bize kılıç, bundan sonra, büsbütün gerek! İz sürüp batağa gireceğiz. N'olsa olur. Koş kılıcını kuşan, rahmetlininkini de bana getir.

Ermeni Toros biraz gönülsüz kalktı, sonra birden canlandı. Sanki düşmanlarını hemen bastıracakmış da, geç kalırsa elinden kaçıracakmış gibi, çırpınarak koşmaya başladı.

Orhan Bey, Kerim Çelebi'yi zorlayarak yanına almıştı.

Pop Markos hayvanların izini hiç duraklamadan sürdü, Karacahisar sınırına dayadı. Buraya kadar, hemen hemen hiçbir şey konuşmadan gelen on bir kişinin hepsi yan bellerine kadar çamura batmıştı.

At izleri, sınır sayılan dere yatağına iniyor, karşı tümsekten Karacahisar toprağına giriyordu.

Orhan Bey, burada hızlanıp öne geçti:

— Tamam! Durun bakalım!

Dere yatağının sınır olduğunu bilmediğinden buna en çok Pop Markos şaşmıştı:

— Ne var?

— Dedemin emridir Markos Baba!.. Bizden hiç kimse, izinsiz, sınırı aşmayacak!.. Siz durun... Ben bakıp geleyim!

Yaşlılardan birkaçı yere çöktü. Kerim Çelebi söyleneni duymamış gibiydi. Ermeni Toros, başını iki yana sallayarak içini çeke çeke aralıksız ağlıyordu.

Orhan Bey, ölçülü adımlarla dere yatağından karşıya geçti. Tümsekte durup dikkatle baktı. At izlerinin Karacahisar'a doğru gittiğine kesinkes emin olunca döndü.

Akşam yaklaşıyor, batağın üstünü duman kaplıyordu. Hafiften esinti başlamıştı.

Orhan Bey omzuna asılı kılıcın kabzasını güvenle tutarak tecrübeli bir savaşçı gibi ağır ağır konuştu:

— Karacahisar toprağına getirdik soktuk kanlımızı... Gerisine Ertuğrul Bey karışır! Hadi herkes yerli yerine...

2

Gezgin Arap yazarlarının "Belde-i Safsaf, Bizanslıların "Tebizon" dedikleri Bitinya Uç Beyi Ertuğrul'un kışlağı Söğüt'te akşam oluyordu. Çukurda gölgeler uzayıp koyulaşmış, yalnız güne doğudaki Bozdağ'ın tepesinde, el kadar güneş kızıllığı kalmıştı. Tek tük büyükbaş sağmallar çobandan dönüyor, avlularda buzağıların böğürtüleri gittikçe sıklaşıyordu. Söğüt'ün evleri, bacalarındaki ince dumanlarla, akşam yemeği telaşındaydı.

Gerçekten Söğütlülerin çoğunluğu, çoktandır "yemek" sözünü "ekmek"le değiştirmiş, bu bile yeterince bulunduğu zaman sevinir olmuştu.

Yıllardan beri orta halliler eti iki üç ayda bir yiyebiliyor, yoksullarsa, ancak kurban bayramından kurban bayramına görebiliyorlardı. Hayvanlar az olduğundan yağ, peynir, hatta yoğurt bile çok azalmış, uzayan barış Söğüt kadınlarını yemek işinde gerçekten bunaltmıştı. Koyun keçi hırsızlıkları gitgide artıyor, Kara Osman Bey nedenini bildiği için, çok kızdığı halde, hırsızların ardına pek düşmüyordu. Arada bir dayanma gücünü yitiren derviş takımı, batakta başıboş gezen yabanileşmiş kara sığır avına çıkmakta, sürüp sıkıştırıp yırttıkları kocaman bir mandayı, hemen parçalayıp sırtlayıp bir kuytuya taşıyarak derisine kadar yiyip tüketmekteydi. Böyle sürek avlarında Karacahisar savaşçılarıyla çatışmak, daha beteri Osman Bey'in yasağını dinlemediklerinden sopalanmak korkusuyla, nişanına bakılamadığı için, Söğüt varlıklılarının hayvanları da kazaya uğruyordu.

Hasılı Söğüt'te her ev her akşam, ocağını mutlaka yakmaktaydı ama, kuru ekmekleri gevretmek için... Yağı alınmış ayran çorbası bulunursa ne devlet!..

Bu sebeple, Söğüt akşamlarında, çocuk sesleri bile durgun, keyifsiz, hatta biraz da öfkeliydi.

Ertuğrul Bey'in vaktiyle, bolluk zamanı, yaptırdığı Kuyucak çeşmesinin başında Söğüt'ün gelinleri, kızları, gene suyu unutmuşlar, bey karısı Hayma Hatun'a her gün yardımcı giden, silah ustası, Demirci Kaplan Çavuş'un kızı Aslıhan'a anlattıklarına dalmışlardı.

— Yok bacım, şuncacık sağalma belirtisi yok... Ne gâvur illetmiş bu nakris dedikleri... Çöktü gün günden dağ gibi beyimiz, say ki bebeliğe döndü gerisin geri... Hayma Hatunumuzun ağlamalarını görmeli... Yaş dökmekten kurudu, kav kesildi. Bana sorarsan, zorlatsa az biraz, yese yağı, kaymağı... Ah... Leblebi kadar et parçası geçmemekte boğazından... Bir iki kaşık süt içerse, tarhana çorbasından iki alırsa, o kadar... Hemi de Osman Bey'in zorlamasıyla... Osman Bey'in elinden...

— İstemezse karnı, n'apsın?

Aslıhan, Yahşi İmam'ın genç karısına kederle baktı:

— N'apsın, evet!.. Sızı kaplamış dipten doruğa... Oturur, sızı... Yan yatar, sızı... Arkaüstü, yüzüstü, hep kalmadı. Öyleyken durak arama... Su tasını ağzına götüresi kalmadı. Öyleyken bacım, aklı cumada... Bugün üç kez sordu, "Cumayı kıldılar mı? Osmanım cumadan geldi mi? Cuma camisi kalabalık mı?"... Geçende, ne dese iyi? "Bir kez cumayı Oğuzumla kılaydım da, Tanrı alaydı canımı," dedi. Hayma Hatunumuz ol da, ağlamayabil bakalım. Gözleriyle cumasını kılmaya çabalamakta Ertuğrul Beyimiz... Hoca karısı oldun sen, göz çevirerekten namaz kılmanın var mıymış kitapta yeri?

Yahşi İmam’ın körpe karısı Çerkez'di. Hoca küçükten cariye alıp büyütmüş, gebe kalınca nikâhlanmıştı. Göğsüyle kalçalarını sımsıkı saran Çerkez biçimi mor kadifeden entarisi içinde nazla salınıyor, böyle bir şey sorulduğu için kibirlendiği, durumuna uygun, yararlı bir karşılık aradığı mavi gözlerindeki telaştan anlaşılıyordu. Cinsini meydana koyan çetrefil diliyle, kelimeleri tek tek arayarak, karşılık verdi:

— Buralarımızın kocaman bir beyimizdir, kılınmazsa kılar mı?

Ötekiler de doğruladılar:

— Öyle ya...

— Bilmez mi, bir kocaman uçbeyi bugüne bugün?..

— Kılınırmıştır, yüzde yüz... Tanrı kayıra...

Aslıhan, yüzünün körpe canlılığına, renkli güzelliğine hiç yaraşmayan kederli bakışlarını, akan suya dikti:

— Bilmem ki... Kulağı seste Ertuğrul Beyimizin... Pıt olsa, kan uykusundan hoplayıp kalkmakta, "Nedir o? Osman'ım nerde?" diyerekten aranmakta... Düşleri, olanlara karıştırmakta, bu sıra sık sık... Bir kez zıpladı, "Hani Şeyh Efendi geldiydi, nerde?" diye sordu. Anladık ki, düşünde İtburnu Şeyhi Edebâli Efendimizi görmüş... Bundan sonra, iki kez

çağırtacak oldu, iki kez de Osman Bey, "Biraz daha iyileş, kolay" diye önledi. Bakarsın aklı başında... Bakarsın...

Aslıhan, Kerim Çelebi'nin anası Bacıbey'in köşeyi döndüğünü görünce, "Bey evinde olanlar şurda burda söylenmez" öğüdünü hatırlayarak susuverdi.

Rum bacılardan başkan seçildi seçildi, "Bacıbey" diye çağrılan Devlet Hatun, uzun boylu, geniş gövdesiyle sanki Söğüt'ü depreme vererek geliyordu. Körpeliğinde ne kadar yakıcı güzel olduğu, iri kara gözlerinden, çekme burnundan, hiç örselenmemiş etli dudaklarından belliydi. Ok atmakta, mızrak savurmakta, kılıç tutmakta, binicilikte değme savaşçılardan geri kalmaz, hele korkmazlıkta çoğunu yaya bırakırdı. Kocası Rüstem Pelvan'ın, İnegöl toprağına yapılan bir akında ölmesinden bu yana, büsbütün sertleşmiş, Ertuğrul Bey'den başkasını dinlemez olmuştu.

Geldi, yumruklarını kalçalarına dayayıp Söğüt'ün bey mahallesi gelinleriyle kızlarını, suçlu arar gibi süzdü, Aslıhan'a bakmadan sordu:

— Orhan Bey döndü mü, kurt leşi avından?

— Kurt leşi avı mı? Haberim yok Bacıbey abla!

— Neden haberin vardır senin avanak? -Yahşi İmam'ın kapısına bir zaman baktı-: Size uğradı mı, benim molla bozuntusu?

— Yok Bacıbey teyze... Camiye gittilerse bilmem!

— "Bilmem"miş... Ben sizin neyi bildiğinizi... -Avcunun içine gülen bir yeni geline çıkıştı-: Neyin nesi bu sırıtmalar, olura olmaza, suratının gelin pulları daha düşmemiş karı? Hüst... Aldıracaksınız elime kırbacı...

Söğüt'e on yaşında gelen Aslıhan'ı Bacıbey büyütmüştü. Kız, bu sebeple kırbaçtan falan korkmuyordu. Yalandan somurtup yakındı:

— Oğlanlar, Ahi oyununda batırdılar evini... Suç bizim midir? Eşeği dövemeyince semeri dövmek günah değil mi?

— Hele çengi! Günahtan sevaptan haberin var, he mi? Kim demiş dövmez? Dövmeyiz de, neden aramaktayız? -İçini çekti-: Ne fayda, bastırıp kırbacı yetiştiremedim ki... Gülersiniz reziller, "Haber veriverelim" demezsiniz! Giyimlerini, silahlarını saçmışlar şuraya buraya, rahmetlinin!.. Avluya girdim ki, kılıçlar, palalar yerlerde... Ben suçun kimde olduğunu...

— Sendeee...

Bacıbey, Aslıhan'a gerçekten şaşırmış gibi baktı:

— Bende mi? Kız bende nasıl olabilirmiş Kerim itinin suçları?

— Demircan Ağa'yı evermediğinden suç sende... Getir gelinimizi, beklesin evini, sokmasın oğlanları...

— Benim evime... Gâvur kızından gelin... Ya ben ölmüş müyüm?
— Bahtına küs öyleyse... Batırır avlunu... Çelebi oğlun, Ahi oyunu kurup... Neyseme ki...
Bacıbey önce merakla, sonra kuşkuyla gözlerini kırpıştırdı:
— Neyseme'si neymiş?
— N'olacak... Sayılırken sayılmalı!.. Canından usanmış Demircan Ağa'nın, Ertuğrul Beyimize mağarada eğleşen Tatar dervişi salasıymış...
— Neden salası, elin delisini, beyimize benim akılsız oğlum?
— Destur isteyecek yavuklusu Liya hanımı almak için...
— Oğul, Ertuğrul Bey'in miymiş? Birine birini alacaksa, Şeyh Edebâli'nin Balkız'ı, oğlu Osman Bey'e alsın!
Söğüt'ün gelinleri, kızları Kara Osman Bey'in hasta babasına söylemeden ünlü Edebâli'nin kızı, ünlü güzel, Bal Hatun'u, üç yıl önce istediğini, Şeyh'in de on dördündeki koskoca kızı, "yaşı küçük" diye vermediğini biliyorlardı. Laf altında kalmadığıyla övünen Aslıhan'a bakarak, ne diyeceğini merakla beklediler.
— Alacak Ertuğrul Beyimiz... Hemi Şeyhimizin kızını alacak, hemi de kara Vasil'in Liya kızı... Niyeti, çifte düğün kurmak ve de Söğüt'ün eylül panayırına denk getirmek... Rum düğününün kasap horonundan çıkılacak da Türkmen düğününün halayına girilecek!
— Pınar başlarında el düğünlerini ballandıracağına, evde kalmışlığının derdine yan!
— Suç bende mi? Ana gibi, ana olup beşik kertmesi yavuklumun önüne geçemedin! -Çenesiyle Çerkez gelinini gösterdi-: Gitti, bunun Yahşi imam'ı yanına molla girdi, yüreksiz oğlun... Bacıbeylik böyle midir?
— Sen mollaya da varırsın ya, hani dileyip alan?
— Şimdi yanıldın Bacıbey! Silah ustası Kaplan Çavuş'un kızıyım ben, Tanrı tanık, beli kılıçlı olmayan, bizim eşiğimizi aşabilemez. Çünkü bizim soyumuzda, kılıç taşımayanı erkek saymak yoktur.
Aslıhan, son sözleri şakadan biraz çıkarmıştı. Ötekiler ürkek Bacıbey'in kızıp köpürmesini beklediler. Küçük oğlu Kerim'in, molla olmak istemesini önlemek için, ne kadar çabaladığını hepsi biliyordu. Demircan'ın bir Rum kızına tutulmasından daha çok üzülüyordu buna... Babasının savaşçılık ününe, Kerim'in sürdüğü lekeyi önlemekte Demircan'ın gereği kadar kendisini arkalamadığı içindi, Liya kızın Müslüman olmasını şart koşması...
Bacıbey, karıların bekledikleri gibi Aslıhan'a kızmadı, tersine sert bakışlarından acımaya benzer bir yumuşaklık geçti. Kerim yüreksizliği

mollalığa sapınca, bu edepsiz Aslıhan'ın ne kadar şaşırdığını, nasıl gizli gizli ağladığını biliyordu. "Savaşçı olmayana varmam" demişti bir kez, el kadar bebeyken... Hem inatçıydı, hem de sözünü geri yutmayacak kadar onurlu... Bacıbey, belli etmek istemiyor ama, seviyordu inadın her çeşidini... Karşısında, meydan okur gibi duran bu on beş yaşındaki güçlü kadının yanağını okşamamak için kendini zorlarken, kurtulmalık toplayan ayağı zincirli esirin köşeyi dönmesi imdadına yetişti.

Esir, çeşmenin başındaki karı kalabalığını görünce belli belirsiz irkilmiş, gözlerini bir an kapatmıştı. Yürümesi gerekti. Bu dilenme, gerçek savaşçılar için, ölmeyi beceremeyip esir düşmenin kefaretiydi. Zinciri elinde, biraz topallayarak, gözleri bakar kör gibi, hiçbir şey görmeden yaklaştı:

— İyi kişiler!.. Savaşçı soyundanım. Deniz cenginde esir düştüm. Alnımdaki karayı silmek için dilenmekteyim! Vaktinde yetişemezsem, kefillerimin burunları, kulakları kesilecek... Parmakları doğranacak! Gözleri çıkarılacak! Bize acıyın, yardım edin!

Kadınlar dehşetle duvara sokulmuşlardı. Acılı bir saygıyla bakıyorlardı.

Esir önlerinden başı dimdik geçti. İnce sakalı, düşük bıyıkları, kederden süzülmüş yüzüyle yürek parçalayacak kadar çaresizdi.

Aslıhan elini kuşağına atıp örme kesesini çıkardı, yırtar gibi çözdü, içinde iki gümüş dirhem vardı. Bunları bir yılda biriktirebilmişti. Panayırda, sarı meşinden ayağına çizme alacaktı. Önce dirhemin birini çıkardı, sonra, "N'olursa olsun" demiş gibi dudaklarını sıkarak ikincisini de avcuna düşürdü. Yan gözle Bacıbey'e baktı. Bacıbey sağ elinin başparmağını, her zamanki gibi, kabadayıca kuşağına sokmuş, sol elini yoksulluğun çaresizliğiyle yanına bırakıvermişti. Aslıhan gümüşleri, Bacıbey'e uzatarak çok yavaş sesle yalvardı:

— Verelim şunları oh Bacıbey. Veriverelim n'olur!

Bacıbey önce kızın eline, sonra yaşlı gözlerine baktı. Alt dudağı titredi. Gülümseyerek başındaki tasta sarkan beş yarım gümüşten birini kopardı. Bunlar rahmetli kocasının armağanından kalmış son gümüşlerdi. Ayrıca Rüstem Pelvan ailesinin son ölüm kalım güveniydi. Kıyamet kopsa dokunmayacağı Söğüt'te bilindiğinden varlıklı yerin gelinleri de, hemen gümüşlerini yolmaya başladılar.

Bacıbey, esirin arkasından telaşla seslendi:

— Eğlen yiğit! Dur eğlen!

Mümkün olduğu kadar az bekletmek için geniş adımlarla yürüdü:

— Söğüt bacılarından... Kusura bakma! Azımızı çoğa tut!

Esir, elini göğsüne koyup eğilerek çeşmedekileri selamladı:
— Sağolun bacılar! Yiğitlerinizi, beladan korusun Koca Tanrı!..
Topallayarak köşeyi döndü. Bacıbey kasıntıyla gülümsüyordu ama gözlerinden de yaşlar akıyordu. Koluyla kurulanırken durup kulak verdi.
— İyi kişiler! Müslüman kardeşler... Yiğitler yiğidi bacılar!
Sesi titrekti, güçsüzdü. Bunun için epey uzakta başlayan dümbelek gürültüsüyle basıldı gitti.
— Nedir bu?
Kadınlar, esirin bıraktığı derin acıdan kurtulmak için, bir ağızdan atıldılar:
— Haberin yok mu Bacıbey! Cavlaklar geldi bugün, cavlaklar...
— Beş cavlak geldi Söğüt'e.
— Bir delibaşları var ki...
— Öyle âdem görmüşlüğün olmamıştır hiç...
— Bre bacım... "Âdem" deyince... Gerçek sanır Bacıbey ablam...
— Ya?
— Ya'sı... Bildiğin Korkut Ata devi...
— Âdem Ejderhası, diyeyim de sen anla...
— Sultan hanlarının kapılarından sığmaz boyu...
— Dümbeleği vuran odur.
— Hele vuruşa, hele!
— Semahları da yaman olurmuş bunların... Çünkü, yeşil bayrak çeken takımı ve de dişlerini söktüren yolun yolcusu...
Aslıhan ürktü:
— Ana.. Ben korkarım, dişini söktürmüş cavlaktan...
— Salt diş olsa... Saç sakal, kaş, kirpik de arama... Cavlağın essahı... Hadi bir dolanalım da, kıyıdan bakalım.
— Korkarım... Ödüm yarılır. Akşam ekmeğini yediler mi ki bunlar, semaha koşuldular.
— Ahi nakibi Hasan Efendi kondurmuş... Bu zamana kalır mı Ahi sofrası?
— Afyonu da yutmuşlardır avuçla... Dikmişlerdir şarabı... Korkarım ben...
— Neden kız?
— Şundan ki Bacıbey abla, pisliklerinden korkmaktayım ben bu lanetlerin... Geçtikleri yerden geçemem bir hafta... İçim bulanır!

Kaldırımlarda çatırdayan nal sesleri birden dümbelek gürültüsünü bastırdı. "Nedir?" demeye kalmadan, bir atlı köşeyi döndü. Önlerinden geçene kadar, hayvanın boynuna kapanmış binicinin Orhan Bey olduğunu tanıyamadılar, tanıyınca da, bu zorlatmaya hiçbir anlam veremeyerek ardından bakakaldılar.

Demircan'ın ölüsünü taşıyan kağnıyı Söğüt görünene kadar bırakmayan Orhan Bey, ancak dorukta aklını başına toplamış, babası Osman Bey'e düşünme vakti kazandırmak için, atı yokuş aşağı salıvermişti.

Avluya fırtına gibi girdi, dizginleri toplayıp hayvanı art ayakları üstünde mıhladı. "Nedir bu? Kelle mi getirmektesin?" diye çıkışarak koşan Deli Balta'nın önüne top gibi atladı:

— Nerde babam? Nerde, çabuk!..

— Nerde olur...

Orhan Bey gerisini dinlemeden merdivene saldırdı. Babaanası Hayma Hatun, dedesini arkadan tutuyor, babası Osman Bey de çorba içiriyordu.

— Baba, Demircan Ağamı okladılar... Senin Dönmez'deki atlarını sürüp götürdüler.

— Kim? Ne zaman?

— Öğle sonu... Sürdüm izleri, Karacahisar toprağına soktum! Demircan sırtından vurulmuştur, vuran da Karacahisar tekfurunun okudur!

— Ne işin vardı, senin orda?

Ertuğrul Bey, insanüstü bir gayretle dikilip Osman'ın sözünü kesti:

— Bırak şimdi!.. Anlat oğlum nasıl vurulmuş Demircan? Kim vurmuş? Gören olmuş mu? Nedenini bilen var mı?

Orhan Bey, on üç yaşının çok üstünde bir ağırbaşlılıkla bildiklerini özetledi. Demircan'ın garip çıplaklığını, kendisinin buna verdiği anlamı söyleyip söylememekte, bir an duraklayıp, dedesinin "Beylerden gerçek saklanmaz" öğüdüne uyarak, her şeyi olduğu gibi anlattı.

Uzaktan uzağa kadın çığlıkları başlayınca Ertuğrul Bey, dışarı fırlamak isteyen oğluna oturması için, yatağın ayak ucunu gösterdi, torunuyla karısına çıkmaları için işaret etti, söyleyeceklerinin gördükleriyle ilintisi varmış gibi, bir zaman pencereden Söğüt'e baktı. Akşam öncesinin bulanık loşluğu, küçük ayrıntıları silmiş, her şeyi büyük parçalar haline getirmişti. Bunları yüklenmek zorundaymış da, gücünü yokluyormuş gibi, birkaç kez yumruklarını sıkıp açtı. Güvenli bir saygıyla yere bakarak konuşmasını bekleyen sevgili oğlu kara Osman Bey'i bir zaman kederle süzdü. Sırtına

yüklenecek çetin ödevin üstesinden gelip gelemeyeceğini, tökezlemeden başarıya ulaşıp ulaşamayacağını soluklarını tutarak araştırdı.

Osman Bey, orta boyluydu ama, geniş omuzlu, kalın pazılıydı. Kollarının bacaklarının, gövdesine göre uzunluğu, doğuştan iyi savaşçı, iyi binici olduğunu gösteriyor; çatık kaşları, kemerli burnu, köşeli çenesi, tuttuğunu koparma gücünü, biçimli ağzının ucundaki yumuşak gülümseme, gerektiği zaman insanların suçlarını bağışlama yeteneğini meydana koyuyordu. Kırmızı börkünü biraz sağa yıkmış, ak çalma bezden, burma sarığını, her zamanki gibi, hiç özenmeden dolamıştı. Yakışıklı olduğu kadar da utangaçtı. Karşısındakilere hiç zorlamadan güven vermesi, çok az, çok da öz konuşmasındandı.

Ertuğrul Bey inlememek için kendini zorluyordu. Sinirlerin ucunda gene dayanılmaz nakris sızıları başlamıştı. Gözlerini kapattı. Bütün yaşlılar gibi, kendisinden sonra acemilikler edilebileceğinden, yanlışlar yapılacağından, bıraktıklarının tehlikeye düşürüleceğinden korkuyordu. Bundan biraz da kendisi suçluymuş gibi gözleri kapalı konuştu:

— Karacahisar tekfuru canımıza kıyıp atımızı sürmenin Konya Sultanlığı'na başkaldırmak olduğunu bilir. Kendi okunu kullanması meydan okumaktır. Benim hesabımca, böyle bir işi, göze alamaması gerekti bugünlerde... Dündar, fırsattan yararlanıp gazileri, dervişleri savaşa kışkırtacaktır. N'apıp yapıp önleyeceksin! Zaman kazanmaya bakacaksın... -Durup bir an soluklandı-: Dayanabilir misin, savaş kışkırtmalarına? Sen kendini zorla tutmaktasın, kaç yıldır? -Osman Bey güvenle gülümseyince sevindi-: Çok yaşa! Bu akşam yara tazedir, gürültü çok olur. Hele fukara Bacıbey hiç zaptedilmez! Gürültünün dermanı yumuşaklıktır. "İlle de gece baskını" diye diretirler. Bu gece Oğuz'u iyi tut! Yarın erkenden bin, İtburnu'na Şeyhimiz Edebâli Hazretleri'ne yetiş!

Osman başını hızla kaldırdı, gözlerini kuşkuyla kırpıştırıp her kelimede duraklayarak konuştu:

— Gerekli midir? Ben... Durdururum amcamın takımını... Sonra gidilse...

Ertuğrul iyice yorulmuştu. Her yanı bıçak sokulur gibi sızladığı halde gülümsedi. Osman'ın kendisinden gizli Şeyh'in kızını istediğini, vermediği için karşılaşmayı göze alamadığını biliyordu.

— Olmaz! Derin geçitteyiz! Mutlak kendin görüşeceksin, dediğini işleyeceksin! Ülkede yeni bir iş olmasa, bize sataşamazlardı. Hadi git! Yatıştır halkı... Tanrı yardımcın ola!

Arkasına dayanıp gözlerini yumarken, gene katılıp kaskatı kesiliverdi. Osman Bey, nakris illetinin bu domuzluğunu bildiği halde, belki onuncu defadır, "öldü" duygusuna kapılarak babasının üstüne korkuyla eğildi.

Ertuğrul Bey insanüstü bir yekinmeyle gözlerini açtı. Gülürnmek için kendini vargücüyle zorlayarak fısıldadı:

— Akçakoca'yı bul... Gönder bana hemen...

Kağnının çevresindekiler "Bacıbey!" sözüyle birden susup iki yana açıldılar.

Bacıbey, ayaklarını sürüyerek yaklaştı, örtüyü hızla çekti. Oğlunun ölüsü üstüne atılacakken sarsılarak durdu. Çıplaklığa şaşmış, belli ki, çok kötü bir şeyden kuşkulanmıştı. Anlamsız gözlerle önce Kerim Çelebi'ye, sonra Ermeni Toros'a, açıklama bekleyerek bir zaman baktı.

Kağnıyı çevirenler ne diyeceğini merak ederek soluklarını kesmişlerdi.

— Bu neden çıplanmış, havanın bu serinliğinde? Neden arkadan vurulmuş? -Kıskanç ana sezgisiyle şaşkınlıktan kurtuluyordu-: Niçin, dedim?

Kadınlar Kerim'in karşılığını beklemeden dövünerek ağlamaya, Demircan'ın ağıtını, parça parça düzenlemeye giriştiler:

— Vay Demircan! Vay Demircaaan!

— Anasının umudu Demircan!

— Savaşlarda Oğuz'un alın akı...

— Uğraşlarda beyinin dayanağı...

— Bükülmez demir bilekli... Sahan gözlü, kaplan yürekliiii...

Bacıbey birden dikilip sırasında en yiğit erkekleri sindiren kabadayı sesiyle ağıtçıları susturdu:

— Kesin! Kes dedim, kees! Çıplak vurulmuşa ağıt yoktur bizde... Sırtından vurulana ağıt yoktur. Ağıtsız gidecek bu... Salt kanı aranacak bunun... kendi kanı değiil! Babasının kanı... -Boyunduruğa dayanmış duran Rum köylüsüne hışımla elini salladı-: Çek camiye! Çek hadi!

Kağnıyı tutarak yürümeye başladı. Akşam alacası, yüzünün çizgilerini, giyiminin renklerini silmiş, Bacıbey'i birden tanınmaz hale getirmişti.

Kerim Çelebi, çekinerek baktı. Anasını, hiçbir zaman bu kadar güçlü, heybetli; bu kadar güçsüz, acınası görmemişti. Nasıl ayakta kalabildiğini, neden çöküp dövünmediğini anlayamıyor, akıl almaz bir şeymiş gibi bundan korku duyuyordu.

Kağnı camiye sapınca, Bacıbey birden irkilip "Donah!" diye bağırarak öküzleri durdurttu. "Camiye çek" dediğini unutmuş, içinden Köslük

Meydanı'na gitmeyi kararlaştırmıştı. Az kalsın atılıp Rum arabacıyı tartaklayacak, boyunduruğa yapışıp arabayı pazı gücüyle çevirecekti. Aklını başına toplayınca, Kerim Çelebiye emretti.

— Bunu götür ver Yahşi İmam'a... N'aparsa yapsın! Al silahları, doğru eve git! Eğlenme şurda burda... Bekle beni... Başka güne benzetme bugünü!

Ağlamaya başlayan kadınlara döndü, yumruklarını göğsüne bastırarak bağırdı:

— Bırakın hökürtüyü! Gidin bulun Ertuğrul ucunun yüreksiz heriflerini... Atın önlerine kılıçları... Sırtlarını yumruklayıp sürün çıkarın, ocak başlarından... Tükürün suratlarına, tükürün!

Karılar çığrışarak dağıldılar.

Bacıbey, Köslük Meydanı'na doğru kararlı adımlarla yürüdü. Farkında değildi ama, çok acele bir işe yetişecekmiş gibi, hızlanıyordu.

Keyifli düğünlerin, Ahi derneklerinin kurulduğu, savaşçıların gerektikçe toplanıp uç işlerini konuştukları meydan bomboştu. Söğütlü'yü toplantıya çağırmak için kullanılan deve derisinden koca kös, üstü örtülü sekinin yanında duruyordu. Bacıbey tokmağı aldı, ancak oğlu öldürülmüş bir ananın duyabileceği ağır bir hınçla vurmaya başladı:

— Dan dan dan -dan dan... -Dan dan dan -Dan dan... Dan dan dan-Dan dan...

Kolunu alabildiğine kaldırıp ayak parmaklarının ucunda yükselerek, tokmağı var gücüyle indiriyor; kösün, yeraltından gelen deprem uğultularına benzer sesi, görüntüsünün korkunçluğunu kat kat artırıyordu.

Bacıbey, "Toplanma" davulu değil "Baskın var" davulu vurduğunu, ancak yorulduğu zaman fark etti. Tokmağı yavaşça yere koyup çevresine ürkek baktı. Suç işlemiş de, yakalanmaktan korkuyormuş gibi, bir zaman iki büklüm yürüdü, sonra, dikildi. Gövdesini doldurup derisini sızlatarak geren ölüm acısı, birden korkunç bir öfkeye dönmüştü. Önce Ertuğrul Bey'in sürüp duran hastalığına, bu hastalık yüzünden çoktandır, güvenle başvurulacak yer kalmadığına kızdı, sonra kızgınlığı oğlu Kerim'e döndü. Sanki Demircan'ın ölümünden, ölüm karşısında duyduğu bu çaresizlikten, biricik sahici suçlu oymuş gibi, yumruklarını, hınçla sıkarak yürüdü.

Kerim Çelebi, kösün neyi vurduğunu fark etmemiş, insanların silahlarını sokakta takınarak koşmalarına da hiç aldırmamıştı. Anasının dediğine uyarak eve gidiyordu. Yüreği, derin bir yara gibi sızlamakta, beyni, sersem edici bir Karışıklıkla uğuldamaktaydı. Kulağının dibinde, hocası Yahşi

İmam'ın son sözleri fısıl fısıl tekrarlanıyordu: "Ölüm kılıcının kalkanı sabretmektir... Sabretmek... Sabır..."
Çeşme başında karaltılar görünce suratını astı. Sapması mümkün olsa yolunu değiştirecekti. Teselli edilmek, buna karşı anlamsız laflar söylemek istemiyordu. Hızlandı. Erkeğin yılışık sesi, yabancıydı. Kadınınkini tanıdığı halde, biliş çıkarmaya üşeniyordu:
— Bırak bakracımı... Çeşmenin tasından iç!
— Gâvur musun kız? Hasan-Hüseyin düşmanı mısın? Yanığız doğuştan ve de fermanlıyız, dilediğimiz kaptan içeriz!
— Git işine derviş baba! -Ses korkuyla titriyordu-: Hasta beyimiz su beklemekte... Bey evinin suyudur bu...
— Bey suyu, yoksul suyu, ayrı değil! Yoksulun yüreğini soğutmak sevap!
Kerim'i görünce, Osman Bey'in küçük kızı Fatma, bağırarak eve doğru koşmuş, silah ustası Kaplan Çavuş'un kızı Aslıhan, Hızır'a uğramış gibi sevinçle haykırmıştı:
— Yetiş Kerim Çelebi! Yetiş aman!
Aslıhan'ın bakracını çekiştiren herif, yeni gelen cavlakların delibaşısı, Âdem Ejderhasıydı. Gözlerindeki süzgünlükten, ağzının çarpıklığından afyon mesti olduğu anlaşılıyordu. Ahiler nakibi Hasan Efendi'nin uyarmasıyla uç töresine uyup beyi görmeye gitmiş, Orhan Bey, yanındaki küçük cavlağı alıkoyup sarhoş adam azmanını "Yarın" diye geri çevirmişti.
Kerim isteksiz sordu:
— N'oluyor?
Âdem Ejderhası, delikanlıyı baştan savma süzdü. Sol omzuna karmakarışık yüklendiği silahlarla molla kılıklı bir hamala benzetti. Adamdan saymadığını iyice belli eden kasıntılı bir sesle konuştu:
— Gâvur mu bu kız? Gâvur cariyesi mi?
— Karıştırma, gâvuru Müslüman'ı... Dileğin nedir?
— Kızma çelebi! Kızgınlara zararım dokunur benim... Gâvur cariyesi olmayınca... Akşamın bu vakti su başında işi ne?
Aslıhan kendisine "gâvur cariye" denildiğini duyunca kudurmuş, Kerim'e de güvendiğinden, bakracı var gücüyle sallayıp çekmeye başlamıştı.
— Bırak bakracını kızın... Suyu çeşmeden iç! Yabancısın, iyilik getirmez böyle işler burada... Bırak dedim!
— Sakın, oynaşın mı bu yavru senin, kopuk?
Kerim sözünü bitirmesine meydan vermedi. Rahmetli babasının hayvan eğitiminde, daha önemlisi, savaşlarda gerekirse, vurup bunaltarak attan

adam aktarmakta kullandığı müthiş kamçıyı, bakracı tutan elin bileğine vurdu.

Âdem Ejderhası, kamçıyı fark etmemiş, ilk anda ustura gibi keskin bir kılıcın elini alıp gittiğini sanıp korkunç bir uluma kopararak dönelemeye başlamıştı.

Kerim, n'olduğunu anlayamadığı için şaşakalan Aslıhan'a, ayağını yere vurarak çıkıştı:

— Bir de bakar! Akşam karanlığı ne suyuymuş bu! Yıkıl dedim!

Aslıhan bakraca eğilirken apansız dehşetle bağırdı:

— Aman... Kolla Kerim...

Kerim içgüdüsüyle eğilip geri sıçramış, ağır pala vınlayarak başının üstünden geçmişti. Herifin hiç şakası olmadığını, gâvura vurur gibi, yüzde yüz sağlama gittiğini anlayınca deliliğe yakın korkunç bir öfkeye kapıldı. İkinci hamleye bırakmadan, baba yadigârı ünlü kırbacı çalıştırmaya girişti.

Öküz sinirlerinden örme müthiş kırbaç, vınlayarak, şaklayarak, ıslıklanarak kalkıp iniyor, dolanıp çözülüyor, her inişte, her çözülüşte, cavlağın çıplak gövdesini neşter gibi açıyordu.

Âdem Ejderhası, pala sallamak şurada kalsın, gözünü açabilmekten geçmiş, dördüncü vuruşta, gerçekten canı kaygısına düşmüştü. Gövdesine sarılmış kızgın demirlerden kurtulmak istiyor gibi, yerlerde yuvarlanıyor, boğazını paralayan hırıltılarla, "Öldüm yiğit! Öldüm, yeter! Pes edene vurulmaz! Öldüm!" diye uluyordu.

Kerim, herifin palayı çoktan bıraktığını bile fark etmemişti. Farkında olamadan rahmetli babasının bütün hünerlerini göstererek debelenen hayvana öldürme hırsıyla vuruyorken tekrarlıyordu:

— Bırak palayı... Bırak, gebertirim...

Bu sırada Ertuğrul Bey'in tavlacısı Deli Balta, yanında çarpık çurpuk bir herifle koşarak yetişti. Elinde suçlulara meydan dayağı atmak için kızılcıktan özel kesilmiş şeriat değneği vardı.

Soluk soluğa sordu:

— N'oldu, Kerim Çelebi? Dur aman... Ölür mölür! Dur yahu! N'aptı bu akılsız ayı azmanı?

Kerim durdu. Kamçılamanın nerde biteceğini kendisi de bilmediğinden Deli Balta'nın yetişmesine sevinmişti.

Çarpık çurpuk cavlak, yerde debelenen arkadaşının üstüne eğildi:

— N'oldu Pirelvan! Ne halt ettin gene akılsız!

— Vay sen misin Kel Derviş, bittim! -Birden hopladı-: Gitti gözümüz, kel ağa... Aldı Söğüt'ün mollası gözümüzü... Yandık!

— Salt bir gözle atlattınsa sevin ki ne kadar...

Deli Balta bir yandan silahları toplarken bir yandan soruyordu:

— N'oldu kız? N'oldu, dedim çengi? Ya Kaplan Çavuş kırmaz mı kemiklerini senin! N'oldu?

— Edepsizlendi, bu itoğlu... Kerim Ağa... Gelmeyeydi... Pala saldı Kerim Ağa'ya, arkadan kahpece... Bu... Bu rezil!

— Höst! Daha söylenmekte... Ya ben seni... Ya ben seni çiğneyince... -Silahları Kerim'e verdi-: Başın sağolsun Kerim Çelebi, duymamla aklım başımdan gitti. Yandım ki... Vah ki nasıl yandım Demircan'a Hep bunlar barışın belasıdır çelebi! Her barışın belasıdır bunlar... Her ayın başı akına yumulup, gâvura kılıç koymayınca... -"Göz gitti. Yedin babayiğiti, Söğüt'ün mollası, yürü!" diye dövünen Âdem Ejderhasının üstüne çiğneyecekmiş gibi saldırdı-: Hüsss! Hüsss dedim! Bitmektesin meşe büken! Öğüt tutmayanın sonu budur! Ne dediydim sana demincek? "Burada, deli damı işleri yoktur ve de şarap sarhoşu olup göze görünmek hiç yoktur," demedim miydi?.. Doğru gezin! Şuna buna bulaşma! Afyon mestliği, şarap deliliği sökmez" demedim miydi? Nereye çattın, derbeder? Bilmezden Azrail peygambere çattın!.. Dağ gibi kardaş yitirmiş herife çattın ki, seni neden sağ bıraktığına aklım ermedi! Ben yandım Demircan kardaşıma, sönesim kalmadı! Ya bu Kerim Çelebi âdem eti yese, çok mu? Hüss... Yok bir şey! Rüstem Pelvan kırbacıdır! Tımardır. Fazladan eğitmen aracıdır ki, senin gibi rezilleri dümdüz eder bir araçtır. -Küçük dervişe çok dostça sordu-: Hazırda yara merheminiz var mı Kel Derviş! Yararından yara sağaltır, Lokman Hekim dermanınız?

— Vardır Allah'ıma şükür Balta Ağa... Vardır ki halisinden Halep merhemidir. Yılan ağısı panzehiri yanında hiç...

— Hay anan öle Keloğlan!.. Şunu tut kuyruğundan, sürü! "Öldürene sürütürler" denilmiştir ya, Söğüt adamına ve de Söğüt'ün mollasına göre değildir! Allah Allah, kız bakracına sarılmak nasıl bir töresizlik! Cavlaklık böyle mi sizin oralarda, tüh yüzünüze!..

Kerimcan, dalmış dinliyordu. Nerdeyse, hırıl hırıl inleyen rezil herife acıyacağını anlayarak ürktü. Görünmeye çalışıyor gibi sessiz, sıyrıldı, geçti.

Demircan'ın ölümüyle evlerin avlusu, yıllardır, sanki hiç insan ayağı değmemiş gibi yabanlaşmıştı. "Oysa buraya sık gelmezdi. Atların ardı sıra, dağ bayır dolanırdı fukara ağam!" Demircan ağasına yaman bir ağıt düzüp

sıcağı sıcağına saza almak, aklına geldi apansız... En değerli, en gerekli işi yapacağına sevinirken aşevinde ışık görerek duraladı. Anası oradaydı besbelli! Ne diyeceğini hiç merak etmediğinden yavaşladı. "Karı değil mi? Bacıbey de olsa, aşevine sığınır bunaldı mı?"

Söğüt bacılarının beyi, Devlet Hatun, oğullarına hem bilek, hem de yürek gücüyle babasızlığın boyun büküldüğünü hiç duyurmamıştı. Kağnının yanında dimdik yürürken neden kendisine o kadar güçsüz göründüğünü, Kerim gene çıkaramadı. Karşılaşınca n'apması gerektiğini duraklayıp araştırdı. "Elini öperim" dedi. Yıllardır anasının elini öpmemiş, boynuna sarılmamıştı. Rüstem Pelvan'ın evinde yoktu böyle âdetler... Devlet Hatun sevmezdi sulusepken sırnaşıklığı...

Aşevine girip ocağın yanında sazının kırık parçalarını görünce elini ağzına götürerek irkildi.

Bacıbey ateşin önünde çömelmişti. Dönüp bakmadan dargın dargın sordu.

— Geldin mi?

— N'oluyor? N'oldu sazıma?

Elindeki kırbacı, yere atan Kerim Çelebi, omzundaki silahlardan kurtulmak için hırsla çırpınırken ocakta kitaplarının yakıldığını görüp kafasına vurulmuş gibi sallandı:

— Dur ana! Kudurdun mu? Dur olmaz!

Vaktiyle güreşlerde, at yarışlarında kazandığı ödüllerle, pazı gücü isteyen işlerde ekin, yumurta, şu, bu karşılığı çalışıp biriktirdikleriyle ele geçirmişti bu dört beş kitabı... Aslında kitap hemen hiç yoktu buralarda... Ayda yılda bir, çerçi yükü içinden çıkanlar da beylerden, kadınlardan, Ahi nakiplerinden, hatta keşişlerden kapanın elinde kalıyordu.

— Dur dedim! -Çaresizlikle tepindi-: Onlar mı öldürdü oğlunu!..

— Kitap girmeyecek bu kapıdan içeri bundan böyle... Saz tımbırtısı girmeyecek!

Bacıbey o zamana kadar, kitapları tadını çıkara çıkara yakıyorken birden kudurup hepsini parçaladı, saz kırıklarıyla beraber ocağa fırlattı. Söğüt kadınları, varlıklı evlerde bile çoktandır, trampa edilebilecek hiçbir şeyi kırıp döküp atıp bağışlamıyorlardı. Hele Bacıbey gibi erkeği olmayan dullar büsbütün pintileşmişlerdi. Sazı, kitapları vererek karşılığında önemli bir gedik kapatılacağını bile düşünmeden hepsini ateşe atmasıyla, Bacıbey, ne kadar kararlı olduğunu gösteriyordu. Pis bir sıvaşıklıktan kurtulmak

istermiş gibi ellerini eteğine silerek kalktı, çaresizlikle taş kesilmiş oğlunun önüne dağ gibi dikildi:

— Bırakacaksın mollalığı bu geceden tezi yok! -Çenesiyle sedire koyduğu savaşçı giyimlerini gösterdi-: Şunları giyeceksin! Ağa kılıcını takacaksın omzuna... Babanın kanını İnegöllülerden aramaya vakit bulamadı ağan... Gidip arayacaksın!

Ağasının ölümünden, kitaplarıyla sazının yakılmasından daha büyük bir bela olabileceğini düşünemeyen Kerim'in aklı başından gitmiş, soluğu tıkanmıştı. Dışı taş kesildiği halde, içinden, can havliyle debeleniyordu.

— Demircan'ın kahpe kanlısını da bulup tepeleyeceksin! Pelvan Rüstem'in ocağını molla kısmı yakamaz. Ağan ölmeseydi, taş basardım yüreğime... "Başka oğlum yok benim" derdim. Mollalık geçti. "Kerim Çelebi değil bundan böyle senin adın, Kerimcan'sın bundan böyle... Haydi yavrum! Hadi Kerimcan, çıkar şu pisleri üstünden!

— Olmaz ana... Hiç olmaz! Ayaklarını öpeyim oh Bacıbey! Emek verdim bunca yıl. Şeyh Edebâli yanına alacak beni... Sultan oğullarının eline geçmez devlettir bu... Aklın ermediğinden oh anacım "öl" de öleyim! Kesme yolumu!

Bacıbey bütün iğrenme gücünü kısık gözlerine toplamış, dünyanın en iğrenç şeyini görmüş gibi bakıyor, gittikçe de irileşiyordu.

— Yapamam oh anacım! Gelemem savaşçılığın üstesinden... Gücüm yetmez kılıca benim...

— Kâfirin kılıcından yıldın he mi? Kulaklarına daha değmeden okların ıslıkları, yıldın!

Bunları söylerken yer değiştirmiş, kırbacı almıştı...

Kerim ürperdi. Bu kırbacın sürekli korkusuyla geçmişti çocukluğu... Bacıbey onları hiç kırbaçlamamış ama, denememiştik çocukları bir başka türlü ürkütmüş, sanki kırbaç tılsımlıymış, kendi başına yılan ıslıklarıyla işlemeye başlayabilirmiş gibi yıldırmıştı.

Bacıbey kırbacı yere doğru hışımla silkerek birkaç kez şaklattı:

— Soyun Kerimcan! Ya silahlanacaksın er gibi... Ya da burdan ölün çıkacak! Soyun! Soyun dedim!

Bacıbey, Kerim oğlunun, yılan karşısında tavşan gibi, katılıp kaldığının farkına varamadığı için, direniyor sandı, Allah yarattı demeden, vurmaya başladı:

— Soyun rezil! Köslük Meydanı'nda erkekler, ağanın kanını konuşmakta! Soyun!

Kerim ilk vuruşla yere çökmüş, kızgın bir acı derisini dalayıp yüreğine bıçak gibi saplanmıştı. İkinci vuruşta kırbacın ucu yanağını sanki söküp aldı.

— Soyun dedim, yüreksiz! Soyun dedim...

Bacıbey gittikçe sakinleşiyor, kırbacın nasıl kullanılacağını gösterir gibi ölçülü aralıklarla hemen hemen hiç öfkesiz vuruyordu.

Bu hal Kerim'in duyduğu dehşeti birkaç kat artırdı. İşin nereye varacağını, kestirmeye çalışıyordu. Bir an sıçrayıp çıkıp Ertuğrul Bey'e sığınmak geçti aklından... Beyin doksan yaşına eklenen ağır hastalığı Söğüt'te çoktandır, ona güvenme umudu bırakmamıştı. Çaresizlikle kıvranırken, kırbaç cüppesinin yamalarından birine takıldı, eski çuhayı yukardan aşağı yırtıp indirdi. Cüppenin yırtılması mollalığın elden gittiğine, direnmek için de sebep kalmadığına Kerim’i birden inandırmıştı. Yere kapanıp sesi çıktığı kadar ağlamak istediği halde elini kaldırarak küçük bir çocuk gibi yalvardı:

— Dur peki... Vurma, dur!

Bacıbey kalleşliğe uğramaktan korkuyor gibi kırbacı havada tutarak üst üste emretti:

— Soyun! Soyun çabuk!

Kerim, yırtılmış cüppeyi bir türlü çıkaramıyordu.

Bacıbey yardım etmemek için kendisini zorlayarak kırbacı indirip kötü bir şey gizler gibi arkasına sakladı. Suratının donuk gerginliği yavaş yavaş gevşiyor, yerine kederli bir yumuşaklık geliyordu. Elini yüzünden geçirdi. Toplantıya gitmek için eğri kılıcı, okluğunu, yay torbasını kapının dibine hazırlamış, Rum bacılarının silahlanırken yaptıkları gibi, oku rahat atmak için, göğüslerini sımsıkı sarmıştı.

Kerim yanağının kanamasına aldırmadan Demircan'ın eski savaşçı urbalarını giydi, silahları kuşandı. Anasına artık acımıyordu, kızmıyordu da... Sanki okumayı hiç öğrenmemiş, ömründe kucağına saz almamıştı. Ölse de bir başkası olarak yaşamaya başlasa, bundan daha çok değişemezdi. İçinde doğup büyüdüğü bu aşevini, kapı dibinde silahlarını kuşanan bu kadını, ömründe ilk görüyormuş gibi yadırgadı. Üstüne biraz bol gelen savaşçı giyimleri, sanki camdandı, çıplaklığını örtmüyordu. İnsanların önüne cüppesiz nasıl çıkılacağını kıvranarak düşündü. Sarığını çözüp savaşçı sarığı gibi bağlarken artık kendisini tutamadı, sessiz sessiz ağlamaya başladı. Anası "Hadi" deyince bir an direnecek oldu, sırtından

itiliyor gibi, sarsak adımlarla kapıdan çıktı, içi bomboştu. Bu boşluğun nasıl taşınmaz bir ağırlık olduğunu her adımda duyarak yürüdü.

Söğüt'ün Köslük Meydanı'nda yer yer çıra yığınları tutuşturulmuş, yaşlıların oturacağı sekinin iki yanındaysa, içi kül dolu, eski bakır lengerlerde neft meşaleleri yakılmıştı.

Hafif bir esinti, alevlerin uçlarındaki isli dumanı, inceltip büküyor, havada kırbaç gibi savuruyordu.

Kerim, kimsenin dikkatini çekmemeye çalışarak, gölgelerden gölgelere gidip bir ağacın dibinde tek başına durdu. Yanağı sızlıyor, içi derinden ürperiyordu.

Çoktandır savaş, akın, dıştan da saldırı olmadığı için, Söğüt'te Köslük toplantıları çok seyrekleşmişti. Bu yüzden çocuklar düğündeymişler gibi sevinçliydiler. Ahi çavuşlarının azarlamalarına hiç aldırmadan bağırarak koşuşuyorlardı. Mollalığı seçti seçeli, Kerim buraya hemen hemen hiç gelmemişti. Şimdi bu kadar yabancılık duyması belki de bundandı.

Hocası Yahşi İmam görününce, ağacın kaim gövdesi dibine çöküverdi. Yarın öbür gün karşılaştıkları zaman, ne diyeceğini düşünerek gözlerini kırpıştırdı, anasına kinle baktı.

Sekinin solunda Rum bacıları, birer dizlerini dikerek yere oturmuşlardı.

Bacıbey sağ elindeki çözük yayı sopa gibi tutuyordu. Sol eli kılıcın kabzasında, suratı asık, gözleri yerdeydi. Meydanın acemisi olan, belli bir yeri bulunmadığı için, kimlerin sırasında duracağını bilmeyen oğluyla hiç ilgili değildi. Gâvur olsun, Müslüman olsun, dünyanın bütün ülkelerinde, hatta vahşi Frenk diyarlarında bile savaşçı, silah taşıma hakkına sahip bütün erkekler on dört yaşına basar basmaz, ergin sayılıyor, babasının ya da ağabeyisinin yerini alıyordu. Kendisi on altısını bitirmişti. Dilerse gaziler bölümüne katılır, Demircan'ın yerine geçer, dilerse kuşak töreni isteyip Ahi yiğitleri arasına girerdi. Ahiler toptan, gaziler büyük çoğunluklarıyla, Osman Bey'i tutuyorlar, barışta akına, savaşta yiğitliğine güveniyorlardı. Kendisi de Osman Beycilerdendi. Ahilerle gazilere bir zaman alıcı gözle baktı, önce kılıklardan kılık beğenmek niyetindeydi. Söğütlülerin kılıkları da çoktandır, sofraları, kilerleri gibi fukaralaşmış, orta hallilerin bile, şalvarlarında, göleklerinde, kısacık sakolarında yıllardır vurulan yamalar arttıkça artmıştı. Çevrede her zaman sözü edilen temizlik sürmekteydi ama, kadınların yama bulmaktan, yama tutturmaktan, hele iç çamaşırlarının tokaç altında paralanmasından yanıp yakılmaları da, erkekleri gittikçe bunaltacak kadar sıklaşmaktaydı.

Kerim, acı acı gülümseyerek kılık beğenmekten vazgeçti. Bu kez de takımlardan hangisinin savaşçılıkta daha çok saygı gördüğünü araştırdı. Dervişler, birbirini hiç tutmayan inançları, davranışları, sözlerinin yaptıklarına uymaması yüzünden, çevrede eskiden beri güvenilir savaşçı sayılmıyorlardı. Bunların dervişlikleri gibi, savaşçılıkları da yarımdı. Dünyayı büsbütün boşlayıp ahrete yönelmedikleri gibi, kendilerini toptan dünyaya verip cennetten de vazgeçmiyorlardı. Dillerinden "Bir lokma, bir hırka" lafını düşürmedikleri halde, savaşlardan sonra "Zaviyemize, tekkemize vakıf isteriz" diye bey eşiklerini aşındırmaları bundandı. Ahi yiğitleri de sabahtan akşama kadar, çarşıda zanaatla uğraştıklarından, savaşçılıkta gaziler kadar usta değillerdi ama aralarında okuma yazma bilenleri, ülkeye nam salmış ustalar çoktu. Yol terbiyesiyle yontulmuşlardı. Her yerde öğütleri bulunduğu için, şeyhleri birbirleriyle aralıksız haberleşiyorlar, ayrıca, gezginleri tekkelerine kondurduklarından dünyada olup bitenleri herkesten önce duyup öğreniyorlardı.

Kerim, çevrenin Ahi babası Şeyh Edebâli'den okuma fırsatını yitirdiğine bir daha yandı. Aralarında doğup büyüdüğü kalabalığın içinde apansız tek başına kalmanın ürkekliğini duyup ürperdi. Nedenini bilmeden Demircan’ın yerine gazi savaşçısı olmaktansa, Ahi yiğitliğine katılmayı uygun buldu.

Osman Bey daha gelmemişti. Babası Ertuğrul Bey'e yıllardır vekillik ettiği için yeri sekinin ortasındaydı. Ertuğrul Bey'in silah arkadaşlarından Söğüt'te bulunan kocalar, Turgut, Alp, Saltuk Alp, Karamürsel, Sakarya boylarında göçebe gezen Samsa Çavuş'un kardeşi Sülemiş Ağa, sağ yana sıralanmışlardı. Soldakilerin başında Söğüt Ahilerinin nakibi Hasan Efendi bulunuyor, bunca yıllık hocası Yahşi imam, sonra da dünyanın dört bucağından, türlü nedenlerle kopup gelmiş, her soydan, her boydan adları, görüntüleri birbirini tutmaz, öyleyken Osman Bey'in çevresinde sımsıkı kenetlenmiş savaş yoldaşları, Ak Timur, Kara Tekin, Akbaş Mahmut, Yiğit Paşa, Emir Sultan, Mevlâna Hızır, Kadı Bay, Çoban Mirza, Yorgun Ata, yeşil sarığıyla Seyit Ahmet, Kara Tay, Kangal Mihman, Çandarlı Halil, Ak Bıyık oturuyordu.

Kardeşi Ertuğrul Bey'le olduğu gibi, yeğenleri Osman Gazi, Gündüz Alp, Savcı Bey'le de yıllardan beri beyliği kapmak için hırsla boğuşan Dündar Alp takımının ileri gelenleri de nedense gecikmişti. Kerim'in asıl şaştığı, böyle çekişmeli toplantılara herkesten önce gelen, öfkeleri yatıştırıp çatışmaları kolayca uzlaştıran, Ertuğrul Bey'in kan kardeşi, Akçakoca'nın görünmemiş olmasıydı.

Rahmetli Demircan ağasının tüy gibi taşıdığı Kaplan Çavuş yapısı kılıcın kayışı omzunu acıtmaya başlamıştı. "Alışacaksın er geç, alışacaksın" derken, sanki dünyanın en imkânsız olayıymış gibi adının bağrıldığını duydu, sıçrayıp kalktı.

— Kerim Çelebi!.. Nerdesin Heyyy! Ses ver ses! Çelebi, ses ver!

Arayan Demircan ağasının yardımcısı Ermeni Toros'tu. "Sus be! Sus alçak" diye bağırmamak için elini ağzına kapatarak ağaç gövdesine siperlenirken, "Çelebi" sözünün anasını ne kadar kızdıracağını düşündü, acı acı güldü.

Ermeni Toros, her zamanki telaşçılığıyla beş on adım koşuyor, ellerini ağzına boru yaparak koca meydanı çınlatıyordu:

— Kerim Çelebiii... Ses gelsin! Bre yok mu gören bizim çelebiyi?

Kerim önünden koşarak geçen Toros'a yavaşça seslendi:

— Burdayım Allah belanı vere! N'olmuş?

— Burda mısın? İyi... Boğazım paralandı yahu! -Sokulunca gözlerine inanamamış gibi irkildi-: Bre nedir bu? Bre n'oldu sana Çelebi?

— Sorma! Anamın işleri... Ah bu benim anam...

— Anan mı? Anladım! -Elini kaldırdı-: Çok yaşasın Bacıbey anamız! Yaraşığı buydu bunun çelebi... Kanımız yerde dururken bize mollalık yaraşmazdı hiç...

— Peki peki... Derdin ne?

— Seni böyle görünce aklım sıçradı kardaş!.. -İki yanına bakıp sokuldu-: Orhan Bey saldı beni...Osman Bey diyesiymiş ki, "Bu gece dernekte sakın, söz kesilip fatiha okunmasın, yarın İtburnu'na, şeyhe gitsem gerek!" diyesi...

— Anlamadım!

— Kurda kuşa, hele Dündar Alp takımına, hiç sezdirilmeden, sen bunu Ahi nakibi Hasan Efendi'nin kulağına fısıldayacaksın Kerim Çelebi... Birisi dinledi mi, yanarmışık ki, kül-kömür!

— Peki... -Bir an düşündü, gitmeye davranan Toros'u tuttu-: Beri bak!

— Buyur çelebi, emret!

— Bundan böyle... Beni seslemek gerekirse "Çelebi" demeyeceksin, "Kerimcan" diyeceksin...

— Kerimcan mı? -Toros gözlerini kıstı-: Anladım! Haklı Bacıbey anamız... Molla Kerim'in lakabı başka, gazi Kerim'in başka... Hadi, kal sağlıkla Kerimcan!

Kerim, gene gölgelerden yararlanarak sekinin ardına geçti, Söğüt'ün Ahi nakibi Hasan Efendi'ye sokuldu:

— Nakip emmi!

Hasan Efendi aslında Söğüt'ün ipek dokumacılarının kâhyasıydı! Yalnız buralarda değil İmparator'un başkenti İstanbul'da bile, sözüne, bilgisine güvenilir biricik ipek uzmanı sayılıyordu. Çarşıyı eskinin bozulmamış Ahi düzeniyle çekip çevirmekte, Şeyh Edebâli'yi ülkenin Ahi babaları arasında, utandırmamaya çabalamaktaydı.

Kerim Çelebi'nin kulağına fısıldadıklarını gizli işlere alışıldığın sakinliğiyle dinlemiş, meselenin önemini kimseye sezdirmemek için yüksek sesle gülüvermişti:

— Demek mollalığı boşladın, savaşçılığa geçtin? -Oysa ilk bakışta hiçbir değişiklik fark etmemiş gibi davranmıştı-: Baksana Yahşi İmam, senin molla, bizim yiğitlere katılmak ister.

Büyük caminin imamı, Kerim'in bunca yıllık hocası Yahşi İmam, karanlık bastı mı, iyi göremiyordu. Ayrıca iki kişi konuşurken kafasını öteye çevirmek âdetiydi. Hafiften ak basmış güçsüz gözlerini zorlayarak tanımaya çabaladı:

— Kimdir o? Hangi akılsız? Elifbaya güç yetiremeyen, okla kılıçla n'apar?

— Yapar yapar! Senin Kerim Çelebi'ndir bu... Gör ki nasıl yapar?

— Kerim Çelebi mi? Olmaz öyle şey! Sen misin Kerim? Ses ver!

Yahşi İmam, en çok güvenip öğündüğü öğrencisini sesinden tanımıştı. Elini sakalına götürerek başını iki yana sallamaya başladı...

— Sensin he mi Kerim? Vay benim emeklerime... Bunca emeklerime... Şeyhime yalvardıklarım, n'olacak peki? Razı ettiklerim... Yazık, vah yazık ki ne kadar...

Kerim yerin dibine geçti. Sırtından soğuk ter yürümüş, utanç boğazını tıkamıştı. Nakip Hasan Efendi, Kerim'in okumak hırsını, anasının, nasıl önlemek istediğini biliyordu. Büyük oğlu ölünce küçüğü savaşçı olmaya zorladığını anlamıştı. Delikanlıyı bunaltıdan kurtarmak için şakaya vurdu:

— N'oldu yanağına?

Kerim elini hızla yüzüne götürdü:

— Hiç Hasan emmi... Diken yırttı.

— Diken... Sen mollayken, dikenler yüzünü hiç yırtmazdı. Kılıcı boyuna asmakla...

Nakip Hasan Efendi, anlayışla gülümseyip, "Aldırma" anlamına başını, "Savuş" anlamına elini salladı.

Kerim dönerken Aslıhan'ın babası silah öğretmeni Demirci Kaplan Çavuş seslendi:

— Baksana bana... Kerim gönülsüz yaklaştı:

— Buyur Kaplan emmi?

— N'oldu yanağına?..

— Yok bir şey...

— N'oldu dedim! Cavlak namussuzu mu yırttı yüzünü?

— Cavlak mı?.. Hangi cavlak?..

— Hele rezil! Bir de yiğitlik satacak bizden gizleyip... -Omzunu babaca okşadı-: Kızı korkutmuş ayı ama, belasını da bulmuş!.. Sağol! Aklım kesti, dolduracaksın, rahmetli Demircan oğlumun savaş alanlarındaki yerini... Boş vakitlerinde uğra bana... Bir iki uğraşalım da, kamçı gücüne biraz da kılıç hüneri katalım!

— Sağol Kaplan emmi!

Ahi dergâhının hizmet çavuşları ateş kümelerine yağlı çıra demetleri, meşalelere tas tas yeryağı attıklarından ışıklar birden uyanmış, meydanı çepeçevre aydınlatmıştı. Bu yüzden Ertuğrul Bey'in kardeşi Osman Bey'in amcası Dündar Alp epeyce uzaktan seçildi, yanında akıldânesi, Rum papazlığından dönme Daskalos Derviş, ardında kendisine bağlı alpların, gazilerin, savaşçı dervişlerle abdalların, takım başıları, bacıların en gem almazı sayılan dul kızı Cinli Nefise vardı. Bunlar, ortadaki aydınlık boşluğu hızla geçip bağlı oldukları birliklerin aralarına katıldılar. Herhal gizlice kararlaştırdıklarını şimdi savaşçılara fısıl fısıl anlatacaklar, akıllarını çelmeye çalışacaklardı.

Dündar Alp'la akıldânesi Daskalos Derviş, erkânı merhabalayıp sekideki yerlerine oturdular.

Dündar Alp, bir işe çok kızdığı, çok sevindiği, kendini çok güçlü, ya da çok güçsüz sandığı sıralarda yaptığı gibi, hemen bir dizini dikmiş, dirseğini buna dayayıp elini sarkıtarak doksan dokuzluk tespihini aralıksız çevirmeye girişmişti. Belinde değerinin beş yüz flori olduğu söylenen altın kakmalı eğri Dağıstan kılıcı, kabzası zümrüt taşlarıyla donanmış kıvrık Yemen cenbiyesi vardı. Sakalına sürdüğü Kâbe kokusu, on adım aralıktan Kerim'e kadar geliyordu. Ağabeysi Ertuğrul Bey'in aksine, boyu ortadan kısacaydı, daha kötüsü, şarap içip domuz yiyen gâvur değirmenciler gibi de göbekliydi. Bıyığının sakalının aklığı, yüzünün kirli karalığını şuncacık

ağartamıyor, gaga burnuyla yandan görünüşü yırtıcı kuşlara benziyordu. Ne kadar gevşek otursa, kurulu yaydaki ok gibi fırlayacak sanılırdı. Bu sanı, fıldır fıldır dönen kara gözbebeklerinden gelmekteydi. Salt Söğüt'ün değil, Ankara'dan İznik'e, Kütahya'dan Bolu'ya kadar, çevrenin en varlıklısı bilinirdi. İstanbul'un Cenevizli bezirganlarında işlettiği söylenen binlerce altını, Rum abdallarıyla bir kısım savaşçı dervişlerden çapul sonu, kıymetli mallarla körpe esirleri, yok bahasına alıp gerektiği kadar beklettikten sonra değerinden yukarı satarak toplamıştı. Bu sebeple, her zaman çapul, baskın, savaş istiyor, ağabeysi Ertuğrul Bey'le yeğeni Osman'ın beş altı yıldır korudukları barışı, her fırsatta kötülüyordu. "Ben bey olsam, Bitinya ucu savaşçıları çapul malını koyacak yer bulamaz," fikrini yıllardır aralıksız yaymaya çalışmaktaydı. İşin her çeşidinden iğrenen, kısa bir süre için de olsa çalışmayı günah sayan afyon tutkunu abdalları, dervişlerin de birazını arkasına almış, barış yılları uzayıp yoksulluk dayanılmazlığın çizgisine yanaştıkça tayfası artmıştı. Bu artışın bir başka sebebi de hastalığı gitgide ağırlaşan Ertuğrul Bey ölürse, aile büyüğü olarak beyliği alması umulduğundandı.

Kerim, bunları düşünürken. Cinli Nefise'nin Bacıbey'e bir şeyler söylediğini görüp kuşkulandı; Dündar takımı, bu toplantıda, rahmetli ağasının öldürülmesinden yararlanıp anasını kışkırtarak ortalığı karıştırmak isteseler gerekti. Oysa Demircan, Dündar Alp'i hiç sevmez, adamdan bile saymazdı. Şimdi caminin ölü salında, savunusuz yatan ölüsünü, Osman Bey'in karşısına çıkaracaklardı.

Kerim bunu önlemek için n'apması gerektiğini acemi bir telaşla kıvranarak düşünürken Dündar Alp, çok pahalı bir şeyi hiç ummadığı bir kolaylıkla, bedavaya getirmiş cimrilerin şaşkın sevinciyle tespihini çekiyordu. Öldürülenin Demircan olduğunu duyunca kolunu akıldânesi Daskalos Derviş'in boynuna atmış, "Cennetliksin, gâvuroğlu!.. Bu kez Osman yeğenim, belasını bulmuştur ve de Bacıbey'in pençesinden çıkası hiç kalmamıştır" diye parmaklarını şıkırdatmıştı.

Dündar biraz pepeme olduğundan toplantılarda kendi konuşmuyor, Daskalos Derviş'i öne sürüyordu. Daskalos, İznik Ayasofya'sının başpapazının biricik oğluydu. Papaz çömeziyken şarapçılığa, kancıklığa, sonra da kumarcılığa vurmuş, serseriliğinden usanıp harçlığını kesen babasına acı çektirmek için din değiştirip Yusuf adını almıştı. Bir zaman çıplanıp avuç avuç afyon yiyerek abdallarla gezdi tozdu. Sonra, ne düşündüyse düşündü, savaşçı dervişlere katıldı.

Katılmasıyla da, işi büsbütün azıtıp, kapkara yobaz kesildi. Akınlarda, eski dindaşlarına, akıl almaz eziyetler ediyor, canlı malların götürülemeyenlerini öldürüp cansızlarını keyif için ateşe veriyordu. Uçlarda eski Müslümanlarla yeniler arasında kıdem ayrıntısı gözetilmediğinden, edepsizliği artırdıkça artırmış, hele Dündar Alp'a kapılandıktan sonra güç yetesi kalmamıştı. Cin gibiydi. Ağzı laf yapıyor, âyetten, hadisten, evliya kerametleri hikâyelerinden başka, "Bunlar da Allah'ın kitabıdır" diye Tevrat'ı, Zebur'u, İncil'i de araya karıştırıyordu. Birkaç kez büyük caminin hocası Yahşi İmam'a bile sırtarmış, gerçekten din bilgini olan hocayı, yalınkatlık, biraz da gevşeklikle karalamaya kalkmıştı.

Şimdi iki dizi üstünde, Kuran okur gibi sallanmakta, kim bilir ne domuzluklar tasarlamaktaydı. Sakalı Frenklerinki gibi sivri, boynu burulup kolayca alınacak kadar inceydi. Domuzuna şarap içtiği, Ertuğrul Bey'in yasaklamasına aldırmadan, abdallara, dervişlere, Germiyan toprağından aralıksız afyon getirdiği, kısır karılara doğurma hapları, ırz düşmanlarına sıcaklık muskaları yazdığı biliniyordu. Altından başka hiçbir şeye güvenmeyen Dündar Alp'in bu Daskalos'a bu kadar bağlanması, bakırdan, kurşundan altın yapmanın mümkün olduğuna herifi yüzde yüz inandırmasındandı.

Kerim bunları aklından geçirip, "Hele rezil" derken, meydanın giriminde oynaşan çocuklar kaçıştılar.

Osman Bey yanında oğlu Orhan olduğu halde göründü. Adımları çevik, güçlü; yüzü sakin, güvenliydi. Sekiye çıkıp oturdu. Orhan her zamanki gibi dolanıp babasının tam arkasına geçti, toplananları sağdan sola dikkatle süzdü. Kerim'i görünce eliyle çağırdı. Dişlerinin arasından fısıldadı:

— Yeni gelen cavlakların delibaşlarını az biraz ıslatmışsın çeşme başında...

— Kim dedi?

— Aslıhan... Kalıbının adamı değilmiş herif... Getirip bizim ahıra yatırdılar. İniltisi yeri göğü sarsmakta... Deli Balta'ya tembih ettim, ağzını yoklayacak... Bakalım, neyin nesi?

— Neyin nesi olur, cavlak?

— Bakalım gerçekten cavlak mı, yoksa Cimri işinde, Karamanoğlu'na asker yazılmış kapısız levent haramisi mi?

— Hay çok yaşa! Hiç aklıma gelmediydi!

Osman Bey, oturanların kendisini ayrı ayrı selamlamalarını sabırla beklemiş, sonra, "Cemaate rahmet" diye toptan karşılık verip hemen

meseleye girmişti. Olayı, Orhan gibi, kolayca özetledi. Edebâli'ye gitme öğüdü dışında, babası Ertuğrul Bey'in söylediklerini tekrarladı, sonra yatıştırıcı bir sesle kendi fikrini kısaca ekledi:

— Karacahisar'a, Germiyan'a, İnegöl'e yarar adam saldım. Gelsinler, gerçek düşman kimdir, anlaşılsın. Konuşur gereğini işleriz. Buna bir diyeceği olan var mı?

Osman Beyliler, sorunun karşılanmasını Dündargillere bıraktılar.

Osman Bey konuşurken Dündar Alp aralıksız tespih döndürmüş, sözcüsü Daskalos Derviş, durmadan sallanmıştı. Soru gelince, biri tespih döndürmeyi, öteki sallanmayı kesti. Daskalos Derviş, her zaman yaptığı gibi, boynu biraz bükük, gözleri yerde konuşmayı aldı.

— Ey ihvanlar, ey kardaşlar ve de ey Rum Ahileri, Rum gazileri, Rum dervişleri, Rum abdalları ve de Rum bacıları... Beyimizin vekili Osman Bey az söyledi, öz söyledi. Bir bakıma çok doğru söyledi.

Ceplerinde bir şey aranarak sustu. Her zaman cırlak olan sesi, nedense, bu gece yakarıcıydı. Buna, Osman Bey'den başka, herkes şaşmış, hele Bacıbey başını dikerek gözlerini kırpıştırmaya başlamıştı. Daskalos Derviş, mendilini çıkardı, sümkürdü, silindi, iki de öksürdü.

— Götürülen atlarımız Osman Beyimizin öz malıdır. "Binip sürelim, yetişip alalım" demezse, kendi bilir. Kancıklıkla vurulan canımız ciğerimiz Demircan kardeşimiz, bu hayvanları beklerken oklanmıştır. Osman Beyimiz, "Seyisimin kanını aramam..."

Osman Bey takımı ancak toparlanmışa. Orhan'ın ardı sıra "Oooo!" diye bağırarak bu sözü doğru bulmadığını anlattı. Daskalos Derviş böyle gürültülere pabuç bırakanlardan değildi. Gülümseyerek duymazdan geldi:

— "...ararsam da yavaş ararım" derse...

— Edebini bil Daskalos...

— Ağzından çıkanı duy!

Bacıbey birden ayağa kalktı, bağıranlara dönüp elini kaldırdı, öteki bacılar da kalkmışlardı:

— Susun yiğitler! Sözleşeceğiniz sıra geride... Çığrışmayın karılar gibi!

Bacıbey, kolunu tutup oturmasını söyleyen çavuşu dirsekledi, ayakta kaldı. O ayakta kaldığı için, takım da oturmamış, böylece bacılar bölüğü, bu gece, demek düzeni tanımadığını meydana koymuştu.

— Evet, yoldaşlarım, Osman Beyimiz böyle derse bey keyfî bilir. Gelgeldim, burası ülkenin orta yeri, Sivas, Kayseri toprağı değil! Burası adıyla sanıyla Bitinya ucu... Burda dileyen, dilediğini, hayın düşmana

bağışlayamaz! Burası, derin geçittir, amansızdır, ve de mal, can bağışıyla burada barınmak yoktur. Burada, kılıç ucuyla, ok temreniyle söyleşilir. Malını yağmalatanın, kanını aramayanın yamandır hali... Bunca yıl barışı kolladık. Yanlış... "Uçlarda barışın uzaması iyilik getirmez" dedik, dinletemedik. "Barış uzadı mı, cenkçiler alışır oturaklığa, kurulu kalmış yay gibi gevşer. İstese bile vuruşamaz gereğince... Beyliği, göçenlere kaptırır, oturak olan," denilmiştir. Barış, kötü düşmanlarımızın yılgınlığını dağıttı. Eskinin şanlı günleri gibi, yiğitler at sırtında, yalınkılıç olaydı, kâfire gece gündüz salaydı, malını canını alaydı, körpesini bağlayıp esir getireydi, kocasını kesip bitireydi, kim sürerdi malımızı, kim alırdı canımızı... Hemen davransak gerek, kara kuş gibi varıp, yumulup inip çarpıp paralayıp bitirsek, öcümüzü bu gece çekip alsak gerek... Hak değil mi bu söz böylece Hasan Nakip?

Daskalos Derviş, bunu baskın yapar gibi, apansız sormuştu. Başka şeyler düşünen Ahi nakibi Hasan Efendi, bir an duraladı, sonra dargın dargın karşılık verdi:

— Değil ki ne kadar... Düşman bizi gözüne kestirdiyse, hazırlığı tamamladı demektir... Düşmanın seçtiği gün, gözü kapalı dövüşe girenin burda hali nic'olur?

— Hiçbir şey olabilemez. Gazilerimizde, Ahilerimizde ve de tüm savaşçı yiğitlerimizde iman gücü vardır ve de baskın basanındır. Savaşçı takımının sürgit savaştan kalması kanun değil... "Kâfirle aralıksız uğraşacaksın" denilmiştir ve de "Kâfire göz açtırmayacaksın" denilmiştir. Yiğitlerin canları tükendi akınsızlıktan... "İşleyen demir ışıldar, işlemeyen paslanır" denilmiştir.

— Tamam Daskalos Derviş, yiğidin çalışması da savaştır. Yiğit kısmı "Çürümeyeyim" derse alın teriyle geçimine de bakacak, barış sırası, az biraz... Aslında, biz bu barışın çok faydasını gördük ve de hiç zararını görmedik. En başta Karacahisar’ın ünlü pazarı çekilip toprağımıza gelmekte ağırdan... Bilene büyük devlettir. İkinciyse tekfurların kudurganlığından, Rum milleti Ertuğrul Beyimiz Hazreti Ömer adaletine sığınmakta... Papazları, poplarıyla... Dünyanın kazancı salt çapul doyumu değildir. Akına, baskına geldi mi, o da gözü bağlı olmaz, akıl ister, hesap ister. Düşman bilinmeyince, kime salacaksın? "Uç" dediğin, her bir şeyle olur, Töresiz olmaz. Buraya biriken, her aklına geldiğinde, baskına, pusuya kalkarsa nereye varır bunun sonu?

— Barışı biz mi bozduk? Hayır! "Bozalım" mı demekteyiz? Hayır! Dev gibi yiğidimizi yediler, malımızı sürdüler. Suç bizden gitmiştir, Tanrı, haklıdan yanadır ve de bir gün önden davranmak gerektir. Gayet gerektir. Düşmanın aranması kaldı mı? Bizi vuran ok, Karacahisar oku... İz, Karacahisar toprağına girmiş... Martalos'la neyi sezinlemeye çabalamaktayız bakalım? Yiğitlerin kursakları eti, yağı, unuttu çoktan... Yoksulluk yakamıza yapıştı, bizi yere çaldı. Çevrede ne denilmektedir. Hasan Nakip, kulağını kes ardına at, dinle bakalım! "Ertuğrul Bey'in milleti gibi kılıksız" lafını, atasözü etti komşularımız, bizi gönül eğlentisi yaptı. Karılar ne demekteymiş, tekfur hisarlarında heriflerine... "Şu üstüme başıma bak! Türkmen karılarına döndüm, sen hiç utanmaz mısın?" demekteymiş!.. Bebeler büyümez oldu, açlıktan... Delikanlılar kılıç taşıma gücünü yitirdi. Gelinler yüklerini düşürür oldu, imrentiden... Kırılmaktayız durduğumuz yerde, kül ufak olmaktayız! Günahtır ve de Keşiş Dağı gibi vebali vardır. Yeter olmuştur, gün günden beter olmuştur ve de bıçak gelip kemiğe dayanmıştır. Vurulsun "Akındır" davulları, gayret kemerleri yedi yerden perkitilip kolanlar sıkılsın! Bileyli kılıçlar takınılsın! Okları sadaklara doldurup kirişleri yenilesin yiğitler! Bundan geri barış çürüklüktür, ve de, ya devlet başa, ya kuzgun leşedir. Bayraklar açıla, yiğitler yürüye, Karacahisar toprağına deprem, tekfuru hayın Aksantoz'un yüreğine ölüm korkusu düşe... Uğraşta akında, yiğitlerimizin, eskisi gibi, suyun seline, ataşın alafına, denizin boğucu yeline benzediği biline... Eskinin çapul günlerindeki ordu pazarları kurula... Her istenen buluna... Bir kâfir cariyesi beş akçeye satıla, hiç alan çıkmaya... İşte gün görmüş ulularımız, işte deneylerden yüz akıyla geçmiş iş erleri! Tenhaya çekilip söyleşsinler, akına Fatiha desinler! Girdisi çıktısı düzenlensin! Şunu da akıllarında tutsunlar ki bugün, başka günlere hiç benzemez. Konya Sultanı'nın tahtı boş sayılır ve de bir zorlu sahip gözlemektedir. Ülkedeki bütün Gazi Beylikler gözlerini bu tahta dikmişlerdir. Karamanoğlu'nun ise zapt olması geçmiştir. Cimri işi ve de Karaman’ın Konya'ya gidip sultan tahtına oturduğu akla getirilmeli... Malını canını koruyamayanın bu işte hesaba katılmayacağı, sıraya sokulmayacağı bilinmeli... Osman Bey vekildir. Mesele çetindir. Ertuğrul Beyimizin marazı nakriz olup, Allah'a şükür, aklı başındadır. Gerekirse ona başvurulmalı! Yok hayır! Bu kez savaş savsaklanırsa, yiğitler önlenmekten geçti. Yaşlılarımız bunu böyle bilsin, boş yere sözü uzatmasın! Bizim diyeceğimiz, işte budur ve de bu kadardır! Öyle mi Bacıbey?

Bacıbey hınçla dinliyordu. Yeri topukladı:
— Doğrusun Daskalos kardaş!.. "Olmaz" denildi mi, bacılar takamı, at binmeye yemin içti. Erkek olan gelir. Gelmeyene sözüm yok!
Başta, abdallar olmak üzere savaşçı dervişler, gazilerden birazı, Ahi yiğitlerden bile birkaç aklı ermez, var güçleriyle bağırdılar:
— Nur ol Bacıbey! Ömrüne bereket!
— Erkeğin seçildiği gün, bugün desene...
Söğüt Ahilerinin nakibi Hasan Efendi durumun kötüye gittiğini, önemli bir kalabalığı bu gece akından vazgeçirmenin zor olacağını anlamıştı. Osman Bey'e Akçakoca'nın nerde olduğunu yavaşça sordu. Akçakoca belki bu kızgınlığı yatıştırır, savaşçılara söz geçirebilirdi.
— Babamın yanında... Babam kötü çok...
— Çağırsak... Gelse gitse...
Daskalos'un keyifli sesi konuşmayı kesti:
— Var mı bir sözün Nakip Ağa? Varsa iyi düşün de söyle, çünkü bu işin sonunda, yarar savaşçıların çoğunu yitirmek bile var. Akın olmayınca, n'apsınlar buralarda boş durup?
— Orasını bilmem ama, bu gece hep istesek, Fatiha denebilemez! Düşünelim yarına kadar enini boyunu...
— Neden Fatiha denebilemezmiş bakalım?..
— Oymak beylerinin, çavuşlarının hani gerisi? Ulaklar salıp Samsa Çavuş'un Kayı oymağı çağırılmayınca, Bayat, Bayındır, Salur, Karakeçi oymaklarının söz sahipleri gelip birikmeyince... Turgul Alp ve de Abdurrahman Çelebi oymakları...
— Olmayıversin... Buradakiler elverir. Çünkü çoğunluk buradadır.
— Ya akına katılmak dileyen varsa içlerinde?
— Bu kez katılmayıversinler. Çünkü baskındır bu, gecikebilemez! Allah'ıma şükür, bundan böyle, akınsız günümüz yok demektir. Bu gidişle, savaşçılar... -"Akına doysa gerek" diyecekti; keskin bir kadın çığlığı, bey mahallesinden aşağı, geceyi yırtarak inmeye başlayınca, Daskalos irkilip kulak verdi.
Karı bağırtıları artıyor, geceyi çatır çatır sallıyordu. Orhan Bey, elini dizine vurarak Kerim'in kulağına fısıldadı:
— Gitti fukara dedem! Kanlısı da, Bacıbey anadır.
— Anan mı? Kerim çok şaştı. Benim anam? Bacıbey?
— Bacıbey evet... Toplanma davulu yerine, "Baskın var" davulu vurunca, hopladı Ertuğrul dedem... "Heyvah... Düşman bastı Orhan'ım... Kılıcımı

ver! Doru kısrağımı çeksinler!.."diyerek debelenmeye başladı. Aklı sıra kalkacak da sıvanıp uğraşacak! Katıldı kaldı çam gövdesi gibi... Dili dişi kitlendi.
Bağırtılar yaklaştıkça, söylenen sözler anlaşılıyordu.
— Yukarda gök yarıldıııı... Aşağıda yer yıkıldı... Öldü Ertuğrul babamız, öldüûûü...
Koca meydan taş kesilmişti. Herkes Ertuğrul'un, bu marazı alt edip kalkamayacağını biliyor, gece yatarken, ölüm bağırışıyla, uyanmayı bekliyordu. Öyleyken, hiç umulmaz bir belaya uğramışlar gibi, yedi diyardan sürünüp gelmiş bu karmakarışık savaşçı milleti, kan hısımı Kayılar kadar, vurulmuştu can evinden...
Herkesten önce Bacıbey boşandı, dizlerini döverek yere çöktü, davul gibi sesiyle bağırmaya başladı:
— Kaba sarıkları yere çalın adamlar! Yakaları çekip yırtın! Övündüğüm ak arslan gitti! Acı tırnakları yüzünüze çalın karılar, al yanakları yolun, düşmanlarıma korku salan gitti! Uçta kızlar gülmesin kas kas, gelinler kına yakmasın! Ölüm aldı, yer gizledi. Yalan dünya kime kaldı! Gelimli gidimli dünya vay!.. Sonucu ölümlü dünya!..
Bacıbey Demircan oğluna, gâvur kızından küs olduğu için, ağız tadıyla ağıt yakamamış, acısı yüreğinde düğümlü kalmıştı. Ertuğrul'u da, hem sever, hem sayardı. Canevinden çekip çıkardığı ağıt, öteki bacıları da hemen kavramıştı. Dövünerek ağlayan Bacıbey'in ardı sıra, sözleri, birbirlerinden alıp birbirlerine vererek dövünmeye giriştiler:
— Vay Kayı'nın ulusu!.. Vay ulusun umudu, yiğit Ertuğrul !
— Vay aklı derinlere erenimiz... Vay belamıza kanat gerenimiz!
— Vay kılıcını göklere asan... Gün ortası düşman basan... Basıp dağıtan...
Hep bir ağızdan uludular:
— Karşı yatan kara dağı sorar isen yaylandı bey, yaylan hani?
— Yaylan hani! Güm güm akan erkek sular, suyundu bey, suyun hani?
— Suyun hani?
— Vay Kara Osman Beyimizin, Ak Gündüz Alp'in, yiğit Savcı Gazi'nin yiğit babası...
— Vay dünyayı kara gördüm, akan suyu akmaz gördüm... Vay
vay söndü ocaklarım, çakmakları yakmaz gördüm!
— Kalmış yiğit arkası... Aç miskin doyurucu... Türkmen'in direği!.. Gaziler gazisi beyim vay!

Alplar başbuğu, erenler serdarı, bacılar atası, Sakar suyun dalgıcı. Yeşil dağın kaplanı, ak atların binicisi, vay Ertuğrul Beyim vay!..

Bu kez kadınlara, savaşçılar da koşulduklarından Söğüt temelinden sarsıldı:

— Tavla tavla yağız atlar, sorar isen atındı bey, atın hani?

— Atın hani?

— Uğraşlarda düşman yenmek bahtındı bey, bahtın hani?

— Bahtın hani?

Ertuğrul Bey'in çocukluk arkadaşı, Ahi yoldaşı, savaşlarda eşi, kardeşten ileri kan kardeşi Akçakoca ağır ağır gelmiş, orta yerde durmuştu. Yaşı sekseni aşkın olduğu halde koca çınar gövdesi gibi dik, aksakalı göbeğe indiği halde ölümsüz Hızır peygamber gibi çevikti. Elleri göğsünde, ağıtın soluk yerini bekledi. İniltiler tepelere doğru uzaklaşırken elini kaldırdı:

— Ağlamakla nesne olmaz. Ölen, ağıtla geri gelmez. Er yaşadı, yiğit öldü, ne mutlu! Aklı ererekten, dili dönerekten gitti, ne mutlu! Helâllik istedi hepinizden... -Biraz bekledi, meydandakiler anlamadıklarından, sessizlik uzayınca çıkışır gibi bağırdı-: Verdiniz mi?

Meydan bir anda gök gibi gürledi:

— Helâl olsun!

— Vasiyeti vardır. Osman kalkmaya davranınca eliyle işaret etti. Herkes yerli yerinde dursun. Ertuğrul kardeşimin işi bundan böyle imamla, bir de Tanrı'yladır. Uğradığımız saldırıya kızdı, bunca yıldır sürdürmeye çabaladığı barışın bozulmasına yandı. "Düşmanın istediğine koşulmak akıl işi değil!" dedi. Durumu korkulu gördü. "Ölümüm duyulmadan, kendinize yararlıydı seçin ki, başsız kalmasın ülkeniz!" buyurdu. Yiğidiz, ünlü savaşçıyız ama, çokluk değiliz! Ülkemiz küçüktür, yenilirsek gerileyip toparlanmaya yetmez. Usluya saldıran düşman, akılsız demektir ve de akılsız düşman kıyıcı olur. "Ertuğrul Bey öldü" haberi kulağına varmadan, yeni beyimizin adını duyup aklı sıçramalı... Bayhâl seçim gerektir ve de seçim şimdi gerektir.

Akçakoca sözü alalı beri Dündar Alp kendi ayağıyla gelip çözülmez tuzağa tutulduğunu anlamış, kıvranmaya başlamıştı. Şimdi yapılacak seçimde, yüzde yüz Osman kazanacaktı. Akçakoca'ya karşı, Daskalos rezilinden de umut yoktu. Şeytanı iplemeyen herif, her nedense, başından beri bu Akçakoca'dan yılıyordu. Bey seçimi için, başka oyunlar tasarlamış, Ertuğurul'un apansız ölmeyeceğine, biraz daha yaşayacağına, kendini inandırmıştı. Sebebi cimrilikti, hazır parayı, İstanbul'dan getirip harcamaya

elinin bir türlü varamamasındandı. Bu meselede, Daskalos namerdini dinlemediğine yanarak davrandı, pepemeliğine bakmadan sözü aldı:

— Bey seçimi zor iştir Akçakoca, şakaya gelmez ve de aceleye hiç gelmez. Oymaklar toplanmalı!.. Nerde Abdurrahman Gazi? Hani Alkut Alp? Hani Samsa'nın Kayı bölüğü? Hani Bayat, Salur, Karakeçili, Bayındır? Yarını bulalım, ölülerimizi gömelim...

Biraz önce konuşulanlardan haberi olmayan Akçakoca, işin bu kadar kolay ertelenmesine sevinmişti. Osman'a "Ne dersin" anlamına bakarken Söğüt Ahilerinin nakibi, dokumacılar kâhyası Hasan Efendi atıldı:

— Demincek, bugünün işini yarına bırakıcılardan değildin Güntekin'in oğlu! Hiçbir ölü dışarda kalmamıştır. Zaman korkuludur. Korkulu zamanda, ölüden önce, dirileri düşüneceksin! İlk Halifemiz Ebubekir'i peygamber gömülmeden seçtiler.

— Gaziler tamam olmayınca... Oymaklar birikmeyince...

— Bunun karşılığı senden geldi. "Burada çoğunluk var" dedin. Kimin bey seçileceği bellidir, yoklarımız bu seçime "Olmaz" demese gerek...

— Kimmiş? Bu nasıl bir söz ki yaraşıksız... Bey kısmı seçilmeden belli ola mı bilir?

Osman takımı, gene kocaman bir "Ooo" bağırtısı kopardı.

Soğukkanlılık, bu kez Hasan Efendi'ye geçmişti. Gülümsedi:

— Sakın başka gönüllüsü mü var Dündar Alp, bilmediğimiz bir başka yiğit?

— Olamaz mı? Bir kişi midir bu ucun yiğiti?

— Kendini saymaktaysan, evet birdir.

— Neden? Yaşsa yaş... Kansa kan...

— Şundan olmaz ki, sen altınlarını, bir de körpe Rum cariyelerini ardında koyup atlanıp akına, savaşa yumulamazsın! Yumulsan da hiç değeri yoktur!

— Beyden beye ayrıntılar olur, dokumacılar kâhyası, pek bilmezsin orasını... Bey vardır, at sırtında seğirtir, bir şey hasıl edemez, bey vardır, konağında otururken ordular bozar.

— Tamam! Biz demincek akın işinde, bunu böyle dedik ama, sen "ille ata binip sürmeli" diye direttin! Bir sözün, öbürünü tutmadı bu gece senin arkadaş! Boş laf dinleyecek sıramız değildir bizim! Önceki dediklerin doğru... Korkunçlu durumdayız. Düşman bizi başsız bastırdı mı, bittik say! Çoluk çocuk, yaşlı yatalak hep ezilir! Kızlar, kanlar boyunları zincirli esir gider. Sen n'aparsın bilmem ama, biz bire kadar kırılırız.

— Sizin vuruştuğunuz sıra, biz evde mi oturduk, Hasan Nakip? Sözünü tartaraktan söyle...

— Evde oturmadınsa da, tutumun uç beyliğine yarar tutum sayılmaz, Dündar Alp!.. Cimrisin epeyce... Mala tutkunsun gereğinden artık... Beylik davasında, Gündüz Alp'le Savcı Gazi ne derler bilmem ama, senin hesapta olmadığını iyi bilirim.

Dündar Alp can havliyle atıldı:

— Tamam! Cengiz-Selçuk töresidir mülkün kardeşlere üleştirilmesi! Bakalım ne demekte yeğenlerim?

Akçakoca söze karıştı:

— Gündüz Alp'le Savcı Gazi beni vekil ettiler, "Beyimiz, Kara Osman kardaşımızdır" dediler. Cengiz-Selçuk töresine geldi mi, hiç yakıştıramadım Dündar Alp... Çünkü bura, babadan miras kalmadı Ertuğrul Bey'e... Gazilerin kılıcıyla da açılmadı. Selçuk ucudur. Hizmete karşılık verilmiştir. Çevresine baktı. En yiğidimiz, en akıllımız Ertuğrul Bey değil miydi ihvanlar?

Meydandakiler toptan "Hay hay" dediler.

— Altı yıldır, kimi vekil dikti başımıza?

— Kara Osman Bey'i...

— Ya Osman Bey bizi nasıl gezdirdi, o zaman bu zamandır? Bastırdı mı, ezdirdi mi? Utandırıp yere baktırdı mı, yok yoksul bıraktı mı?

— Bırakmadı!

— Hâşaaa!

— Yiğitlik salt bilekle değil... Yürek ister, akıl ister. Biz uyurken, uyumadı bekledi, Osman Bey... Yoksulluk geldi çattı, kimileri gibi, cimriliğe vurmadı. Çıplağımızı giydirmeye, açımızı doyurmaya çalıştı gücü yetse de yetmese de... Çorbası kaynar sabahları, akşamları pilavı pişer, bugünün Hazreti Yusuf kıtlığında... Canımızı canı, ırzımızı ırzı saydı. On üç yaşından bu yana savaşlarda gördünüz, ölüm tırpanının vınladığı yerde başını eğdi mi? Düşmanı hepimizin önünce kovup, gerilerken hepimizin ardınca gelmedi mi? Bize Osman Bey'den uygunu kim?

— Yoktur.

— Hiç yoktur...

— Yoktur yok...

— Yollu mudur beyliği?

— Hayhay...

— Yollu ki ne kadar...

— İki sözüm daha var bilmeyene ve de bilip unutana! Burda Cengiz yasası yürümez. Çünkü soylular kurultayı yoktur bizim töremizde... Gazi birliğidir bu... Soyluluk ağır basabilemez, kendi başına... Kişinin değerine bakılır. Danışmamız, danışmakta hayır olduğundadır. Bir de, Konya'ya "Uç Beyliği fermanı şu anda yazılsın!" diye kâğıt salınacağındandır. Uzatmayalım! Osman Beyin mutlu ola beyliği!

— Olaaaa!

— Ak ola yüzü...

— İşittik, sevindik. Uygunu budur!

— Fatiha gelsin!

— Fatihaa!

Büyük caminin hocası Yahşi İmam, ellerini açıp Fatiha'yı su gibi okudu. Meydanı kaplayan âmin iniltisi arasında Dündar takımından bir afyon tutkunu, n'olduğunu bilmeyip söz ederim sandı, "Fatiha'dan sonra laf atmak, nasıl bir töresizlik?" bağırtılarıyla meydandan sürülüp çıkarıldı.

Önce Ahiler nakibi Hasan Efendi, "Kutlu olsun" diye Osman Bey'i kucaklayıp alnından öptü.

Sekide oturanların hepsi yaşça büyük olduklarından Osman Bey ellerine davranıyordu. Daskalos Derviş'in kutlamasından sonra, Dündar Alp biraz gecikince, Akçakoca seslendi:

— Nerdesin Dündar Alp? Hadindi!

— Kutlu olsun, Akçakoca, kutlu olsun ya...

— Ya'sı neymiş Güntekin'in oğlu?

— Şu ki, yeni beyimizi, gecenin bir zamanı, yâren beyi seçmedik! Kutlamayı kısa keselim de, öç alma işine bakalım!

Osman Bey yarın cenazeler kaldırıldıktan sonra öteki oymak başkanlarıyla birlikte, meselenin incelenip karara bağlanacağını söylerken, Nakip Hasan Efendi, Kerim Çelebi'yi, yanına çağırdı, kulağına fısıldadı:

— Kedigöz'bul! Ulak gidecektir. Kapatsın eğeri hayvana, beklesin beni...

Söğüt, ne uykudaydı, ne uyanık... Arada bir karı iniltileriyle derin derin içini çekiyor, arada bir ulumaya benzer bağırtılarla hıçkırıyordu.

Osman Bey, babasının yattığı yer yatağının yanına, Akçakoca'nın karşısında, diz çökmüştü.

Yahşi İmam ölünün ayak ucunda, gerçek acıların yumuşak sesiyle fısıldar gibi Kuran okuyordu.

Mumların oynak ışığında, ak çarşafın altında Ertuğrul Bey'in boyu sanki bir misli uzamış, gövdesi de, tersine şaşılacak kadar incelmişti.

Osman Bey, Akçakoca'nın dayanıklılığına şaştı. Ertuğrul Bey'in yetmiş yıllık dostuydu. Kardeşlikten çok ileri olan bu dostluğun gücüne imrendi. Hiç mi çatışmamışlar, hiç mi birbirlerini kıskanmamışlar, bu kadar sağlam güvende yanılabileceklerini hiç mi akıllarından geçirmemişler, bu kadar uyuşmayı yadırgayıp bu kadar yakın olmaktan hiç mi usanmamışlardı.

Akşam yemeği yememişti Akçakoca emmisi, birkaç yudum ayran içmeye de zorla razı olmuştu. Uzun yaşamak yiğitlikti, bu yiğitlik, gitgide yalnız kalmaktan, buna yiğitçe dayanmaktan gelse gerekti.

Ertuğrul Bey'in tersine, çok sert adamdı Koca Emmi! Nasıl bağdaşabildiklerine akıl erdirmek, gerçekten zordu. "Birbirlerini tamamladıklarından olmalı... Neden, Akça Emmi, babama' kısadan 'Gazi' derdi de, rahmetli buna hep 'Akça' derdi? Karagün dostu olduğunu yüz kere denediğinden, besbelli!"

Söğüt'ün ilkbahar gecelerinde, çoğu zaman, rüzgâr iniltisi eksik olmazdı. Bu gece, yaprak oynamıyordu.

Çok uzaktan bir nal sesi duyuldu. Yaklaştı. Avluya girdi. "Bir ulak, bir konuk, bir olay..."

Akçakoca da hemen fark etmişti. Yahşi İmam okuyordu. Savaşçı kulağıyla danışman kulağı arasındaki farkı düşünürken Orhan Bey, ayaklarının ucuna basarak girdi, omzuna eğildi:

— Kamagan Derviş!

— Başsağlığına mı?

— Yok! Halvetlik sözü var.

Hemen kalktı. "Nedir?" anlamına bakan Akçakoca'ya "Sonra derim!" diye fısıldadı.

Kamagan Derviş, gizlide konuşurken başkasının bulunmasını istemiyordu.

Türkmen köylüsü kılığına girmiş, yüzünü kara bir pusuyla sarmıştı.

Osman Bey'i diz vurup selamladı:

— Yiğit Ertuğrul Beyimizin sahana benzer canı, gerçek mutluluk evine gitti. Bu yeri bırakıp gidenlerin birincisi Ertuğrul Beyimiz değildir! Dertlenme! Ölüm geldi! Yiğit gitti, can kalmadı, nam kaldı. Ne mutlu!

— Osman Bey, şarap mı, kımız mı istediğini sordu.

— Yiğit ardından şarap gerek...

Şarabı susarak beklediler.

Kamagan Derviş dizlerini dikmiş, kollarını bunlara dolamıştı. Bu oturuşuyla, suratı, yaşlılıktan buruşmuş iri bir maymuna benziyordu.

Gözleri, dudakları, incecik parmakları, maymun gibi, durmadan kımıldamaktaydı. Aslında mağarayı Tebriz İlhanları'nın habercisi olarak bekliyordu ama, başından beri, Türkmen'e de yakınlık gösteriyordu.

Orhan'ın doldurduğu şarap tasını kaldırdı, bir şeyler mırıldandı, ocaktaki ateşe biraz şarap serpti:

— Otuz dişli ateş anam! Karanlık gecelerde körpe gelinler gibi kızıl saçlarını savurarak oynayan ateş anam! Gelenlerin başında, gidenlerin ardında parlayan anam ateş! Kara yanaklı ak koç sana kurban olsun! Kara çeliğin dövülmeye başladığından bu yana, sen ateş anamız, açları doyurdun, üşüyenlerimizi ısıttın! Bizi sıcaklığınla besle! Gözet bizi! Çoğalalım! Gözet, köklerimizi şeyta . sökmesin! Uruy!

— Uruy!

Kamagan Derviş, tası bıraktı, iki diz üstüne geldi; gözlerini ateşe dikerek fala bakar gibi, konuşmaya başladı:

— Bugün öğleden sonra, Bozkır'da "baskın var" davulları vuruldu. Duydum ki savaş atların çalınmış, Bacıbey'in Demircan Ağa öldürülmüş. Öldüren ok Karacahisarlınınmış... Cenevizli Keşiş Benito dün gece yoktu. Sabah erken, yabancı iki atlıyla geldi. Bunlara Moğol savaşçısı giyimleri giydirdi. Kendisi de Kara Kılavuza soyundu. Atları yedekleyip batağa girdiler.

— Demircan işiyle bir ilintisi olabilir mi?

— Karacahisar okuyla doldurdu yabanların sadaklarını, Benito Keşiş...

— Yok canım! Kimin nesi bunlar? Germiyanlı mı? İnegöllü mü?

— Buralı değil On beş gün önce, bir kez daha geldilerdi Keşiş Benito'ya...

— Neden haber vermedin o zaman?

— Kimliklerini öğrenmeyince... Nerden gelmişler, neye gelmişler, bilmeyince...

— Öğrendin mi şimdi?

— Hay hay!.. Biri Kıbrıs'ın Sen-Jan tarikatından... Şövalye... adı Notüs Gladyüs... "Kral oğluyum" dermiş kendine... Öteki, Sen-Janların yanına aylıklı asker girmiş Türkopol... Adı Uranha... Yüzbaşı!..

— Neye gelmişler? Bizden alıp veremedikleri?

— Sürgün etmiş tarikat... Soygunlar yapıp din kardeşlerini soydukları için... Şarap sarhoşluğuyla kavgalar çıkarıp kan döktükleri için... Hıristiyan kadınlarına saldırıp zorla ırza geçtikleri için...

Kamagan Derviş, bunlar çok önemsiz şeyler gibi, aşırı bir alçakyüreklilikle söyleyivermişti.

Osman Bey yarı deli görünen bu sıska Moğol'un İnönü'ndeki mağarasından Kıbrıs'a haber salıp ne idüğü belirsiz iki serserinin kimliğini on beş gün içinde, bu kadar girdisi çıktısıyla öğrenmesini, hiçbir utanç duymadan, kıskandı. Batakları, köprüleri, yıkılmış azgın ırmakları atlayıp her boğazda, her dere çukurunda pusu kurmuş eşkıyaları aşarak dilediğini en kısa zamanda öğrenmesi ORTAK'ın korkunç gücünden geliyordu. Pekin Hakanı Kubilây'la Tebriz İlhanı Hülâgû'nun kurduğu, birçok hükümdarın, ünlü prensin, soyluların, Arap şeyhleriyle Acem hanlarının, Müslüman Türk beylerinin de para koyarak katıldığı, her yerde kısaca ORTAK diye anılan ticaret kumpanyası, bütün Endonezya'dan Cermanya'ya, Seylân'dan Afrika'nın göbeğine, Kanarya adalarından Moskova prensliğine, Basra'dan geceleri altı ay uzunluğunda Buzlu Dünya'ya kadar, yeryüzünü örümcek ağı gibi sarmıştı. Bütün kervan yolları, Moğol barışı içinde, devletin himayesi, hattâ teminatı altındaydı. O kadar ki güvenin sağlanamaması yüzünden, tüccarın yolda uğradığı zarar, hazinece karşılanıyordu. ORTAK gerektiğinde, büyük kervanlar kurup gezdirmek, mal toplayıp depolamak için faizle borç verecek milyonlarca altınlık ayrı bir hazine meydana getirmişti: Dünyanın her tarafındaki önemli merkezlerde, limanlarda, yol kavşaklarında memurları, denetmenleri, ulak örgütleri, denizlerde kendi malı olan yüzlerce gemisi, yollarda, aralıksız gidip gelen binlerce develik, binlerce katırlık, binlerce arabalık kervanları vardı. ORTAK, devletler üstü yasalarla yürütülüyor, bu yasalara göre, anlaşmalar bağlanıp savaşlar açılıyordu. Son zamanlarda, valilerin, komutanların, çeşitli toplulukların merkezleri dinlemez olmaları yüzünden, yolların güvenliği bozulalı beri, gücü biraz gevşemiş; soygunlar, el koymalar başlamıştı. Böylece, kâr azaldığından çekişmeler artıyor, çekişmeler arttıkça kâr azalıp karşılıklı hilekârlık çoğalıyordu. Evet, ORTAK eski gücünü, gitgide yitirmekleydi ama, şu Kamagan Derviş derbederine, değme beyin, değme paşanın, küçüklü büyüklü birtakım devletlerin imreneceği bir haber alma gücü, gene de sağlayabilmekteydi.

Osman Bey, bunları aklından geçirdiği için biraz dalgın sordu;

— Nerden tanıyorlarmış bu yabanlar Kara Keşiş'i?

— Tarikat başkanından mektup getirdiler. Çok sevindi Benito Keşiş: "Sizi bana tam zamanında gönderdi, göklerdeki Rab İsa Efendimiz!" dedi. Niyetlerini açtı.

— Bildiğimiz niyetlerini mi?

— Bildiğimiz! "Buranın köylüsü, baron maron, soylu moylu tanımaz" sözüne çok şaştı şövalye! "Dilediğini işler, bu namussuz Bizans köylüsü, tekfurdan davacı olur, haklı bile çıkar," sözüne hiç inanmadı! Kara Keşiş, "Kilisenin bile toprağı yoktur, say ki Ortodoks kilisesi İmparator'un aylıklı memurudur," demesiyle herifin aklı sıçradı, "Olmaz öyle şey! Müslüman kâfiri midir bu Ortodokslar!" dedi. "Müslüman kâfirinden katbekat kötüdür, katbekat dinsiz imansızdır," dedi Benito Keşiş! "Daha kötüsü, bu Bizans'ta, ticaret, zanaat, madenler, limanlar, tersaneler de devletin tekelindedir," dedi. "Dahası, imparator parasız kalırsa, zenginlerin malını çeker alır, 'Olmaz' diyenin tatlı canı da üste gider," dedi. "Bereket versin, bu sıralar güçten düşmüştür, buralarda, hükmü yürümemektedir. Bundan yararlanıp tekfurlardan kimilerinin aklını, bizdeki baronluk düzenine yatırdık epeyce," dedi, "Başta İnegöl Tekfuru Aya Nikolas, ardında, Karacahisar tekfurunun kardeşi Filatyos bu işe sıvandılar sayılır," dedi. "Ah işimizi şu Ertuğrul Türkmen bozmasa!" dedi. Kaçak köylüleri Ertuğrul Bey'in geri verdiğinden yandı yakıldı. Dönmezköy işini anlattı. Şövalye hele buna çok kızdı: "Yirmi beş, otuz yürekli savaşçı uydurup bir gece basıp bitiremediler mi, yazıklar olsun!" diyerek elini şap şap dizine vurdu. "Neye güvenir Türkmen kâfiri? Savaşçısı çok mudur?" dedi. Kara Keşiş ne dese iyi, "Türkmen'dir. Türkmen kısmı akılsızlığına güvenir!" dedi. "Filatyos'un ağabeysi Karacahisar Tekfuru Aksantos'a söz geçiremedik!" dedi, "Toprağı Ertuğrul’un ardındadır, saldırıya katılmazsa hiçbir şey elde edilemez!" dedi.

Osman Bey, kaşlarını çatarak Kamagan Derviş'e biraz dargın sordu:

— Sonunda, bizi Aksantos'la bozuşturmak için, atlarımızı sürüp Demircan'ı oklama kararı mı verdiler?

— Buna karar verseler koşup bildirmez miydim, Osman Bey! "Sizi yarın İnegöl tekfuruna götürsem gerek!" dedi Benito Keşiş!.. Belayı savuşturduk sandım. Bugün onlardan duyunca başımı taşlara çaldım ama, faydasız! Kaç kez dedim sana beyim! "Kötülüğü dokunur bize... Gel bitirelim bu kara yılanı..."

Osman Bey gülümsedi. Benito Keşiş'i bitirmeyi ertelemesi, ucun iş yaptığı İstanbul Venediklisini gücendirmek istemediğindendi. Bunu düşündüğünden, bir de öğreneceğini öğrenmiş olduğundan dalgınlaşmıştı. Kamagan fark edip susunca, hiç de önemli saymıyormuş da, gelişigüzel merak etmiş gibi sordu:

— Tebriz'den bir haber, dostum Kamagan, Argun İlhan'ın hastalığı nasıl?

Kamagan Derviş, İlhanlık'tan haber soranlara, şakadan sağırlığa vururdu. Gene elini kulağının ardına attı. Söyleneni hiç anlamamış gibi karşılık verdi:

— Fal mı? Hay hay! Salsınlar yarın bir kara koyun... Açalım bir eğe kemiği falı... Görelim geleceğimizden, güleç bahtım...

— Olur! Şarabı bitir sen! Yumurta kırsınlar, sucuk doğrasınlar!

— Anlamadım!

Osman Bey kalktı, yere diz vurarak selam veren Kamagan Derviş'e dostça gülümsedi, İlhanlığa gösterdiği bağlılık canını sıkacak yerde, hoşuna gidiyordu. Bir mum alıp yattığı odaya geçti, dolabın kilidini açtı. Fakir hazinesinde dört tane kese vardı. Biri yumruk kadar, biri bunun yarısı... Ötekiler de birer tutam... Orta boy keseyi aldı, bir an düşündü, kederli yüzünden kurnaz bir gülümseme geçti, küçüklerden biriyle değiştirdi.

Böylece Kamagan Derviş'in yalancı sağırlığını cezalandırmış oluyordu.

3

İnce bir esinti bulutları ufalamış, bahar güneşi apansız kızdırmaya başlamıştı.

Kerim, güneşten yandığı, susuzluktan da kıvrandığı halde, on, on beş adım ilerdeki pınara gidip buz gibi sudan içmeyi, bir türlü göze alamıyordu.

Ertuğrul Bey, pınarın yanındaki koca çınarın gölgesine gömülmeyi vasiyet etmişti.

Burası Bilecik yolu üstünde, bağlık bahçelik bir tepeydi. Ertuğrul Bey yatağa düşmeden önce, yanına çoğunlukla Akçakoca'yı, torunu Orhan Bey'i, bunları bulamazsa, Saltuk Alp'i, ya da Kara Mürsel'i alıp yavaş yavaş yokuşu çıkar, çınarın gölgesine otururdu. Orhan Bey'in dediğine bakarsan konuşmazmış çokluk... Pınarın sesini dinler, dalarmış Bilecik tepelerine... Koca bir Ertuğrul Gazi de olsan, elden ayaktan düştün mü, uzakları özlersin besbelli... Gitmeyi canının çekip gidemediğinden... Kısası, elden ayaktan düşmek, gözünün ferini yitirmek kötü... Neden istemedi bakalım, Söğüt'ün mezarlığını Ertuğrul Beyimiz? Göz yalımı yoktur çünkü...

Osman Bey, ölümlerinin denk düşmesi hatırına, fukara Demircan Ağa’sını da buraya gömdürmüştü.

Pınarın çevresiyle çınarın gölgesini dirilere kapatmasın diye, mezarlar, biraz gerideydi. "İnsanoğlunda yaşamanın, ölmenin ayrıntısı yok... Canlıyken Demircan Ağa’nın, iki adım gerisinde giderdi Ertuğrul Beyimizin, ölünce de, nah iki adım gerisinde gömüldü!"

Herkes çekilmiş, mezarların başında Yahşi İmam yalnız kalmıştı, "iki yanında iki testi... Dönüp sağına üfürmekte, dönüp soluna... Testilerin sularını mezarların üstüne döktü mü, tamam! Giden gider, kalan kalır!"

Osman Bey babasının mezarından beş altı adım geride, ellerini göbeğine bağlamış yere bakarak duruyordu.

Kılığının değiştiğini fark ederek biraz şaşırdı. Her günkü giyimleri, yamalı değildi ama, eskiydi epeyce... Nedense, süslü giyinmişti bugün...

Orhan Bey'in dediğine bakılırsa, bunların çoğu, kardeşleri Gündüz Alp'ten, Savcı Bey'den iğreti alınıp iş bitince geri verilirmiş... "Peki, Osman Beyimizin cenaze günü süslü giyinmesi nedenki ola?.. Varmıştır bir sebebi?

Aklımız mı erer?" Bir zaman bulmaya çalıştı. "Tamam! Yeni Bey'dir. Birazdan derneğe birikilecektir. Kılığı düzgün olanın sözü güçlü olur!"

Kerim, can sıkıntısıyla inledi, kurumuş dudaklarını yalayarak umutsuzlukla çevresine baktı.

Burası birden değişmiş, eskinin dinlendirici, keyifli görüntüsünü yitirivermişti. Oysa taşı sonra dikilecek, kapağı sonra örtülecekti Ertuğrul Bey'in... Orhan Bey, babasının Demircan'a taş diktireceğini söylemişti. "Eskişehir'in taş yontucu Ermeni ustaları, bakalım, nasıl yontar bu taşları... Bakalım, kaça yontar!" İki toprak yığınının burayı neden bu kadar değiştirdiğine şaştı bir zaman, "Altında ölü yattığını bildiğimizden mi ola?" dedi.

İlk toprağı, ağasının ölüsü üstüne kendisi atmış, sonra küreği Toros kapmıştı. Arkadan herkes zorlam Ertuğrul Bey'in mezarını da çabuk örtmek için. Osman Bey'le kardeşleri, Orhan Bey'le kardeşleri, yeğenleri de zorladılar. "Neden insanoğlu mezar toprağını acele örter? Ölümden korkar çünkü! Neden korkar? Korkuludur ölüm!" Biraz düşünüp daldı. *"Günler geçe yel çevrile / Üstüme taşlar devrile / Ten çürüyüp toprak ola / Toza ey dost deyi deyi"*. Bunu kimden duyduğunu hatırlamaya çalıştı. Bulamadı. "Adam sende... Kimse kim!" Gözlerini kıstı, somurttu: "Ten çürüye toprak ola, dile kolay... Aralıktaki yaman geçidi n'apalım?" Kitabın kavlince karanlık bastı mı, bunların başına eli topuzlu soru melekleri dikilecek... Soruyu hiç duraklamadan karşıladın, ne güzel! Az biraz pepeledin mi, tepende fırtına gibi dönen topuz, alnının şakına indi bil!" Ertuğrul Bey'in kimseye kötülük ettiği duyulmamıştı. "Topuzu yemeden adatacağından hiç kuşkum yok ama, fukara Demircan Ağamın işi kötü... Anamın dediğini tutup gâvur kızını Müslüman edeydi, hoplar geçer miydi bu geçidi topuzsuz hey Allah!" Akçakoca, aklından geçirdiklerini bilmiş gibi, yüzüne sert sert bakınca hemen toplandı. Sakalı savaşlarda ağartmış bu Akçakoca, ermişliğe ayak basmış değilse de, çizgisine adamakıllı yanaşmış sayılıyordu. "Yerin altından, göğün üstünden haberi var ki, bildiğimiz keramet gücüyle olmasa da, sezgi yoluyladır düpedüz ve de korkuludur!"

Akçakoca yürümüş varmış, deminden beri elleri göbeğine bağlı yere bakarak duran Osman Bey'i, kolundan tutup kuytuya çekmişti. "Ne der ki ola? Ne diyecek, ölüm Allah'ın emri... falan filan..."

— Ölüm Allah'ın emri, Osman Bey oğlum! Ölen kurtulur. Biz gelelim dünyanın bitmez işlerine... Rahmetlinin vasiyetlerini saydım dün gece... Arada unuttuğum oldu: "Orhan torunumu kollasın iyice" dedi, "Ocağımızı

Orhan yaksa gerek, bizden sonra benim gördüğüm," dedi, "Dündar'dan korusun yurdu, Oğuz'u, ille de kendisini, Osman oğlum," dedi, "Aman Konya gözden uzak tutulmasın hiç" dedi, fukara gazi kardeşim, bu sözle "Allah" dedi gitti. Bana sorarsan, vasiyetlerinin başı Konya'yı kapmak... Artık Söğüt'e sen hiç inme! Buradan bin git! Tamam, işte atlar da geldi. Hopla sür, İtburnu'na yetiş!

— Bugün kalsa, Akça emmi... Bugün...

— Bugün evet! Şeyh Edebâli hazretlerine hemen yetişmemiş hiç olmaz!

— Toplantı n'olacak? Dündar takımı, uyumadı, sabaha kadar Akçakoca emmi! Söğüt'te evden eve çok gidiş geliş oldu bu gece... Kaplan Çavuş gözlemiş pencereden... Dündar Alp'in evinde hiç sönmemiş ışıklar...

— Orasını bana bırak! Şeyhle görüşmeden toplantıda hiçbir iş görülemez! Hadi durma... -Çevresine baktı-: Orhan Bey'i de al git! Elini öptür Şeyh'in...

— Başka birini yollasak Akça emmi... Saltuk Alp emmim gitse?

— Olmaz! Durum vardır, beylere edilecek söz başkasına hiç denilemez. Çünkü, bunca kişinin sorumu beyin boynundadır. Başkası başarabilse yola sürer miyim seni? Ben biner giderim!

Rahmetli babanla çoktandır görüşemedi şeyhimiz... Bir zaman sağalıp kalkmayı umdu, arabayla tahtıravanla giderim sandı. Umudu kesilince, "Çağıralım" dedim, "Alçakgönüllüdür, özrümüzü bilir, kalkar gelir," dedi. Ol görüp şeyhini ayağına istemeyi göze alamadı, içini çekti. Haber salaydık, gidip alıp geleydik, vara yolsuz düşeydik!

— Hiç mi olmaz Akça emmi, biri gitse, demek?

Sesi birden değişmişti.

Akçakoca bu değişmedeki soğuk alayı, uzaklaşıp dikilmeyi sezemediği için, rahatça gülümsedi:

— Boşuna direnmektesin! Kız alıp verme işlerini düşünecek sıra değil bugün!

Osman Bey telaşlandı, geceyi uykusuz geçirdiği için solgunlaşmış yüzü kıpkırmızı oldu:

— Ne kızı? Yok öyle şey! Benim dediğim...

— Senin dediğin... Kızını istedin, bizden gizli, vermedi. On dört yaşında kızın "Beni iste!" lafına giden, işte böyle yere bakar sonunda...

— Aman Akça emmi... Rahmetli de bilmekte miydi sakın?

— Savaşlarda ustasın, beyliğin işlerinde sezgilisin ama, Osman Bey oğlum, karı meselesinde çocuk gibisin. Adam, İnönü voyvodasına gider,

Eskişehir Sancakbeyi Alişar'ı çağırıp dünür yollar da bunun gizlisi kalır mı?
— Vay başıma! Demesene, rezil olduk!
— Bırak şimdi! Hayvanlarımızın çalınması çok önemli... Epeydir şeyh hazretleriyle görüşmedik. Ülkede olup bitenlerden haberimiz yok sayılır. Karacahisarlı bize meydan okumaktaysa, durum değişti demektir. Gitmemek hiç olmaz! Dün geceden beri ucun beyisin! Bey kısmının onuru kendi malı değil! -Bir an durup Osman'ın yüzüne baktı, sesini alçalttı-: Unutma rahmetlinin başvasiyetini! Dündar Alp'in bir haklı olduğu yer, Konya'yı ele geçirmek işidir! Bunu şeyhimizle iyi konuş... Önünü, ardını, yanını yöresini sor soruştur! Aman ki ölüm-kalım çizgimizdir! Hadi, vakit geçirmeyelim! Hayırlısıyla git, hayırlı haberlerle gel! -Osman'ın omzunu baba gibi okşadı, Kerim'e dönüp her zamanki sert sesiyle enikonu çıkıştı-: Durup bakar, hele şuna! Orhan Bey'i sesleyelim demez...
— Buyur Akça emmi!
— Orhan Bey'i dedim... Sesle bul, kap getir!
— Söğüt'e indi Akça emmi...
Fırlayacaktı. Osman Bey durdurttu:
— Bekle biraz, Kerim Çelebi... -Akçakoca'ya döndü-: Orhan'ı bırak! Bunu alır giderim. Ağasına çok yandı, avunur biraz... Savaşçılığa zorladı Bacıbey.... Demircan'ın tımarını versek, doğru! Bakalım çekip çevirecek güçte mi? -Biraz düşündü-: Söğüt'e varır varmaz, Toros'u yola çıkar, yetişsin hemen Dönmezköy'e... Gariptir fukaralar, başlarında, bir iş bilen bulunsun!
— Tamam! İyi dedin! -Atları tutana elini salladı-: Yanaş... -Önünü kavuşturmuş koşmaya hazır bekleyen Kerim'e gene çıkıştı-: Yanaş dedim, akılsız molla! -Atlarla Kerim aynı zamanda varmışlardı yanına, homurdandı-: Hele şuna! Bey üzengisine yapışır mı hiç?
Kerim fırıldak gibi dönüp beye çekilen atın sağ üzengisini tuttu. Osman Bey yay gibi hopladı. Akçakoca, Kerim'in ensesine bir şaka şaplağı çekti:
— Biner mi kaltaban! Gezdirdiği kılıca yazık! Hopla!
Kerim hiçbir şey anlamadı ama, n'olursa olsun deyip Orhan Bey'in ünlü bineği Karaduman'ın sırtına sıçradı.

Kerim, bugüne bırakılan toplantının ne kadar önemli olduğunu bildiği için, bu yolculuktan hiçbir şey anlamamış, hele seksenlik Akçakoca'nın arkalarından "Ellerini öperim" demesine büsbütün şaşmıştı. Buralarda, koca

emminin elini öptüğü değil, eşit saydığı adam yok gibiydi. Düşünüp dururken işi anladı, az kalsın, "Tamam" diyerek elini dizine vuracaktı.

— Hiç gittin mi İtburnu'na Kerim Çelebi? Şeyh Edebâli'yi gördün mü hiç?

— Gördüm! Görülmez mi? -Sesi birden kederlenmişti. Yanıp yakılmamak için kendini zorlattığı halde istemeden ekledi-: Yahşi İmam, bizi yanına molla koyacaktı ya...

— Gerçek!

— Aldı gittiydi, geçen yıl... Şeyh hakkı kervanıyla... Sınava çektiydi bizi, şeyhimiz, zorundan sormadıydı. "Yılmasın" dediydi besbelli... "Eh" dediydi, "Elverir" demeye getirdiydi.

Osman Bey delikanlının sesindeki kederin derinliğini fark etti:

— Âdemoğlunun her istediği, bu dünyada eline geçmez. Demircan ölmeseydi, rahmetli babam, kurtarmıştı yakanı Bacıbey'in pençesinden... Konuşamadık Orhan'la uzun boylu... Sence neden öldürdüler ağanı? Kim öldürdü?

— Bilmem.

— Vardığınızda epey olmuş muydu vurulalı? Soğumuş muydu iyice?

— Soğumuştu herhal, bakmadım ben... Aklıma gelmedi.

— N'apmaktaymış ki, arkadan vurulmuş? Benim bildiğim Demircan, arkadan vurdurmayacaktı kendini...

Kerim yutkundu. Bereket, Osman Bey bir at başı ilerde gidiyor, bakmadan konuşuyordu.

— Çimmekteymiş bana kalırsa... -Az kalsın "Boy aptesti alıyormuş gibime..." diyecekti. Utandı-: Çıplanmış yarı beline dek nedense... -Orhan Bey'in çoktan söylemiş olduğunu, ya da er geç söyleyeceğini düşünerek yalanın boşluğunu anladı-: Niyeti çimmekmiş besbelli... Boy aptesti...

Osman Bey üstelemedi. Açık saçık sözlerden, hele şakalardan toyluğunda bile hiç hoşlanmadığı biliniyordu.

Kerim, yanında sallanan kılıcı, sırtında sadağı, ok torbasıyla Osman Bey'in bir adım sol gerisinde tırısla yolculuk etmeyi bir an yadırgadı. "Anamız savaşçılığa zorlamasaydı, yanına alır mıydı Osman Bey bizi? Giderek alışır mıyız savaşçılığa? Alışırsak, n'olur halimiz?"

— Issızhan'ı işletmekte değil miydi ağanın alacağı kız?

— Kız mı? Evet!

— Babası Kara Vasil'di, aklımda yanlış kalmadıysa... Bir de erkek kardeşi mi vardı ne?

— Var, Mavro'dur adı...
— Aklıma geleydi, haberciyi yollardım Issızhan'a, kızı bulur konuşurdu. Kuşkulanmış mı, hile sezinlemiş mi? Başka isteyen misteyen olmuş mu, bu sıra?
— Essah!
Kerim alt dudağını dişleyerek gözlerini kıstı. Yanında vurulduysa, vuranı görmesi, tanıması bile yazılı... Belki şüphelidir birinden... Yüreğini belli belirsiz bir sıkıntı sardı.
— Pop Markos dedi ki...
Lafı bu yönden kurcaladığına pişman olarak sustu.
— Ne?
— Kız ordaymış dün... Orhan Bey'e bakılırsa, öteberi getirmiş ağama...
— Evet!
— Pop dedi ki, "Üç hayvan değil, dört hayvan gitmiş" dedi.
— Biri atlıymıştır heriflerin... Benim şaştığım, iki kişi, gündüz gözü, Demircan'ın üstüne varmayı nasıl göze aldı? Canlarına mı susamışlar bunlar? Köy yakın... ît var.
— Belki batakta gizlenmiştir gerisi... Bunlar "Bakalım ne var, ne yok" dediler. Gördüler ki...
— Evet?
— Gördüler ki, fukara ağam dalgınca biraz!.. Çekip vurdular.
— Bağırtı mağırtı duyan olmamış mı köyden?
— Olmamış.
— Kız yakınlardaysa... Birini gördüyse... Kuşkulandıysa, bağırmıştır.
— Kim, Liya yengem mi? -Kerim az kalsın hayvanın başını çekip duracaktı-: Ne bağırması... Benim bildiğim Liya bacı, sopayla bitirdi işini iki kişinin.
— Deme! Korkmaz mı? Yürekli midir bu kadar?.. Karı kısmı, şaşırır, eli ayağı kesilir.
— Yok öyle şey, beyim! Kara Vasil'in Liya, şaşıracak kızlardan değildir. Barına mı bilirdi yoksa Kanlı Boğaz'ın doruğunda kardeşiyle...
— Öyleyse... Ya gitti önceden başına bir iş geldi, ya da vuranlarla birlik...
— Yok beyim, tutkundu ağama! Bize kötülük gelebilemez ondan, hayır!
Osman Bey, gittikleri yerde sanki Liya'yı bulacaklar da, bu soruların bazılarına karşılık alacaklarmış gibi hızlandı.
Uzakta, batağın saz denizi, hiç esinti olmadığından pusuya yatmış gibi, kımıltısız duruyor, bu haliyle, insanın yüreğine büsbütün kuşku salıyordu.

Güneş buluta girmiş, karşı dağlar, iyice morarmıştı.
Dönemeci kıvrılınca epey ilerde hışım gibi gelen bir atlı gördüler.
Osman Bey, hemen tanıdı:
— Allah Allah! Bizim Kedigöz değil mi bu?
— Tamam! Kedigöz... Kula kısrağından bildim!
— Nereye gitti de, nerden gelmekte?
Kerim durakladı, sonra Orhan Bey'in "Beylerden gerçek gizlenmez" sözünü hatırladı:
— Dün gece Nakip Hasan Efendi istedi bunu benden beyim!
Bir yere ulak saldı besbelli...
Osman Bey gülümsedi:
— Anladım, Şeyh Efendi'ye durumu bildirmiştir. Ahi töresince nakipler önemli haberleri şeyhlerine ulaştıracaklar vakit geçirmeden...
Yaklaşınca Kedigöz attan inecek oldu. Türkmen yasasına göre yaşı, yeri küçük olanın attan inip selam vermesi, büyüğün de inip selam alması gerekti. Osman Bey elini kaldırıp Kedigöz'ün inmesini önledi, ama Kerim'in atlamasına karışmadı:
— Hayrola Kedigöz, nerden bu geliş sabah sabah?
— Acele bir haberimiz vardı beyim, İtburnu'na ulaştırdık!..
— Şeyh Hazretleri nasıl? Hasta masta değil ya?
— Yok! Sağ-esendir Allah'ıma şükür... Bağışla beyim, dün gece göremedik seni biz... Cennet olsun yeri Ertuğrul Beyimizin..
— Sağol! Hadi kalma yolundan...

Osman Bey dün gece bey seçilmesinden Şeyh Edebâli'nin haberi olmasına sevinmiş, kızını kendisine vermek istemeyen bir adamla şimdi daha rahat konuşacağını anlayıp biraz ferahlamıştı.
Çocukluğunda Balkız diye takıldığı şeyhin kızı Bala Hatun'u hâlâ seviyordu. Üç yıl önce on dört yaşındayken konuşmuş, evlenmeye razı olduğunu anlayıp babasından istemişti. Edebâli'nin aslı Adanalı olduğundan ilk karısı Arap'tı. Belki de bu sebepten Balkız'ın iri kara gözlerinde aklı baştan alır bir derinlik, etli ağzında erken olgunlaşmış ateşli kadınlık vardı. Uzun boylu ince belliydi. Yürürken fidan gibi dalgalanıyor, kuvvetli dişlerini göstererek iştahla gülüyordu.
Ertuğrul'dan habersiz yapılan bu istemeyi, şeyh yollu görmemiş olmalı ki, kıza sormayı bile gereksemeden yaş küçüklüğü ileri sürmüştü. On dört

yaşındaki bir kız için, "Yaşı küçük" demek açıkça "Uygun değilsin, bizim aradığımız damadın ölçülerine," demekti.

Osman, belli etmek istememişti ama, bu geri çevrilmeye çok üzülmüştü. O günden sonra güleçliği biraz eksildi, daha çabuk kızar oldu. Yakışıklı erkek onuru yaralanmıştı. Hiçbir başarı bu yarayı kapatamıyordu. Sırtına beyliğin sorumluluğu yüklenmiş olmasa, şeyhin aklına gerçekten güvendiği halde, bu görüşmeye yanaşmayacaktı. Can sıkıntısıyla bıyıklarını çekiştirdi, bu tatsız düşüncelerden kurtulmak için gelişigüzel sordu:

— Demek, Dönmezköy'ün popu yaman izci?

— Yaman! Düştü önümüze, sağa sola hiç bükülmeden, hiç duraklamadan, sürdü izleri, götürdü Karacahisar toprağına soktu.

— Sevmişler rahmetli ağanı öyleyse!

— Sevmişler ki ne kadar... Karıların ağlamasını, beyim görmeli... Şuncacık bebeler ağlaştı. Kanlılarımız o sıra ele geçeydi bak bakalım neler olurdu.

— Yiğitti gayetle Demircan, güvenirdi dostu düşmanı... Doğruydu direk gibi... Doğrunun çoğu katı olur, senin ağan yumuşaktı gerektiğinde... Diyeceğim, salt kendine doğru değildi Demircan'ımız, başkasına da yarar doğruydu. Güçlüydü, göstermezdi... hünerliydi, övünmezdi.

Teker iziyle açılmış yol, çorak tepenin ardındaki derin kuyuda, ikiye ayrılıyor, sağdaki İnönü'ne, öteki İtburnu'na gidiyordu. Artık İtburnu deresine kadar buradan ilerisi çırılçıplak bozkırdı. Dorukta kuyu göründü. Biri su çekiyordu. Osman Bey sordu:

— Susadın mı Kerim Çelebi?

— Yok Beyim!

— "Çelebi" dedik. Yasak etmiş Bacıbey duyduğum doğruysa, "Çelebi" lafını... Terslemiş bu sabah Toros'u... "Kerimcan" denilecekmiş sana bundan böyle... -Biraz bekledi-: Canın sıkılır ama, yoktur çıkarı... Bir bakıma, dengine geldi bu senin iş! Ülkenin medreselerinde fodla-zırva kalmamıştır. Kerimcan, sen nereye gidip okuyacaktın İtburnu'ndan sonra?

Yaklaşınca kuyudan su çekmeye çabalayanın ayağı zincirli esir olduğunu bildiler. Geceyi Söğüt'te geçirmiş, gün ışırken yola çıkmıştı. Dalgındı, nal seslerini duymadığından, kovayı başına dikeceği sıra fark etti atlıları, biraz ürkek, gülmeye çalıştı.

— Uğur ola yiğitler! İçesiniz var mı? -Osman Bey'i Söğüt'te ya hiç görmemiş, ya da burda rastlayacağını ummadığından tanıyamamıştı-: Hayvanları sulayalım mı? Çekerim ben...

— Yok! Geçmiş olsun! Nerden nereye bu gidiş?
— Söğüt'e uğradım, Ertuğrul Bey'e... Bahtımızın karanlığına bakmalı ki. Ayağımızın uğursuzluğuna... Tanrı yerini cennet ede... Oğlu Osman Bey aldı beyliği... "Gözü esir mesir göresi değildir" dedim, "Taraklı, İğneci dolaylarını dolanıp dönüşte uğrasam iyi" dedim. Varlıklı yerlermiş oraları duyduğum doğruysa... Samsa Çavuş'un Kayı oymağı da eğleşirmiş oralarda... Yolu aldık elimize, bakalım, Tanrı ne gösterir!
Yere bakarak konuştuğu için Osman Bey'in para çıkardığını görmemişti. Önüne düşenin bir Venedik altını olduğunu fark edince irkildi. Osman Bey'i tanımadıysa da, verdiği paradan gelişigüzel bir savaşçı olmadığını anlamıştı. Çok duygulandı. Eline vardı:
— Adını bağışla yiğit, adını ver!
Osman Bey elini yavaşça kurtardı:
— Azımızı çoğa tut, arkadaş! Adı verecek bir şey yapmadık sana!
— Yokluk yoksulluk göstermesin ulu Tanrı, görünür görünmez beladan korusun!
— Seni de kurtarsın tez vakit!.. -Atı tepikledi, birkaç adım gidince gemi çekip durdu-: Geçtin miydi buralardan hiç?
— Yok!
— Batağa girme sakın... Kancıktır bilmeyene... Bu yol, İtburnu'nda Şeyh Edebâli tekkesine gider dosdoğru... Yanına birini katar Şeyh Efendi, Sakarya'dan geçirir seni...
— Sağol!
Bahtıkara savaşçıdan hızla uzaklaştılar.
Kerim'in yürek acısı artmış, Osman Bey, dilenen esir gördüklerinde, bütün savaşçılar gibi, uğursuzluğa uğramışlığın ürküntüsünü duymuştu. Esirlik, kurtulmalığı hazır olmayan savaşçılar için rezillikti. Hemen hemen hiçbir savaşçının kurtulmalığı da hazır olmazdı. Çünkü böyle bir şey sezilir sezilmez, istenen para kat kat artırılıyordu.
Osman Bey ağzındaki kuruluğu tükürdü.
— İyi başladın savaşçılığa Kerimcan, yeni cavlaklarımızın delibaşlarını ufalamışsın az biraz... Sevin ki essahtan cavlak değilmiş herif!..
— Değil miymiş?
— Değilmiş bereket! Deli Balta'ya bakarsan Cimri işinde, kapısız kalmış Karamanoğlu leventiymiş bunlar... Ülkede güven kalmadığı için, kapısız kalan leventler derviş abdal kılığına girer oldu. Çoğu cavlağa soyunmakta bunların...

— Nasıl bilmiş Deli Balta ağam, düzme cavlak olduklarını?
— Kolaydır! Kutbülaktab'ı sormuş, kara kuru cavlaktan başkası bilememiş... Ötekilerin imamdan haberi yok, "evlad"ı, "efrad"ı hiç duymamışlar!.. Kara kuru Kel Derviş'e geldi mi, cavlağın gerçeğiymiş ve de yamanmış ki, bizim Deli Balta'yı şaşırtmış! Deli bunların Şam'dan sürüp geldiğini öğrenince, Kel Derviş'i ufak tefek görüp eğlenirim, sanmış, "Şam'da eğleşen, iyi kılıcı, iyi tanır, sen de tanır mısın Keloğlan?" diye sormuş. Beriki, "Eh" demiş. Deli Balta bu "eh"den pirelense de edebini bilse ya... Çekmiş kılıcı, "Bak bakalım, bu kılıç nasıl?" demiş! Kel herif "Bismillah" diye, tükürüp almış, "Kılıcın iyisi Balta kardeş, nerden bilinir, diş tutmamasından bilinir! Hele görelim" demesiyle, Balta'nın şu kadar altınlık kılıcını, gevrek kavurga gibi çıtır çıtır kırıp tükürmemiş mi?
— Aman...
— Amandır, evet!.. Aklında tut, cavlağın gerçeği yaman olur.
— Aklımın ermediği beyim, bu Kel Derviş, yaman cavlakmış da neden soyunuk değil yoldaşları gibi?
— Çünkü yamaklık etmiş dayı gemilerinde körpeyken bu Kel Derviş... Gemilerde leventlik edenler, bilmezden geleneğe uyup dövme dövdürürler kollarına, gövdelerine! Bildin mi dövmeyi?
— Bildim!
— Bu da "Hiç olmaz dövmesiz" diye pazılarına çıplak karı tasvirleri dövdürmüş renk renk... Cavlaklığa geçince utancından gömlek giyer olmuş... Silinmez çünkü bu dövme kısmı, deriyi etiyle beraber kazımadıkça... -Biraz düşündü-: Evet, ne demekteydik? Gayetle kıyıcıdır. Daha kötüsü, ön arka ayırmaz vururken cavlak kısmı... Çünkü yiğitlikle kancıklık birdir cavlak milletinde... Bulaşıldı mı öldürülmeli... Yoksa bitirir seni er geç... Bilir misin bunların geçmişini?
— Hayır.
— Haşhaşçılıktan kökleri. Eskinin meselesidir. Vaktiyle bir Hasan Sabbah türemiş Acem içinde... Geçmişe yanmaz, gelecekten nesne ummaz bir kıyıcı herif... Kuş kanadı erişmez bir dorukta bir kale örmüş, adı, Alamut... "Dağlar Şeyhi" olup çıkmış... "Benim Mehdî" diyerek biriktirmiş başına ipini kırıp kazığını sırtlayıp geleni... İçirmiş bunlara afyonlu şarabı. Atmış koyunlarına körpe cariyeleri... "Cennettir bu... Allah'ın cennetine ölen girer. Doğru çalışırsanız bana, sağken, durağınız burasıdır ve de burda size ölüm yoktur" demiş... "Cenneti dünyada bulduk" sanan avanaklar, yitirmiş ölüm korkusunu... Saldığı yere dalar, tut dediğini kapar olmuşlar.

Çok adam öldürmüş bunlar vaktiyle... Şimdinin cavlakları, eskinin haşhaşçılarına pek benzemez ama gözükarası gene de çoktur. Tepelediğin herif inanmamış senin mollalığına... Deli Balta’nın kitaba el bastığını görmesiyle aklı sıçramış, "Vay başıma... Mollası böyle olan yerde bize ekmek yok" demiş, "Heyvah ki, boşuna teptik bunca yolu" diyerek sızlanmış... Bizim buraların gidişatını anlatmış Deli Balta... Herif, adam gibi giyinip savaşçılara katılmayı dilemiş... Demek yetti canına maskaralık... -İçini çekti-: Germiyan"dan gelen afyonu keseydik, düzene girerdi bu fukaraların çoğu... Önleyemedik ol görüp...

Ünlü Ahi Şeyhi Edebâli'nin İtburnu'ndaki tekkesi, yüksekten bakılırsa, bir su geçidini kesmek için düze yapılmış, güçlü bir hisara benziyor, iç avluların duvarlarla bölünmesi, bu benzerliği artırıyordu. Tekke buraya kurulurken, herhangi bir saldırıda, imdat yetişene kadar, dayanma hesapları da, hiç yapılmamış değildi. Küçük bir dere, kalın dış duvarların altındaki demir parmaklıklı mazgallardan geçip bütün avluları dolaştıktan sonra, Sarısu'ya karışmaktaydı. Çevresinde birkaç derviş evi, ekilmiş topraklar, meyvalıklar, bağlar vardı. Salt tekkede barınanların kadın erkek, çoluk çocuk, elli kişiyi bulduğu biliniyordu.

Tekkenin cümle kapısında, yolcuları, iki derviş çömezi karşıladı. Bunlar, "Hoş geldiniz" diye koşarak dizginleri tuttular. Üç yıldır buraya gelmediği için Osman Bey'i tanımamışlardı.

Osman Bey attan inip Dursun Halife'yi sordu. Havuzlu avluda olduğunu öğrenince, "Konuk evi bu yanda" sözüne aldırmadı. Ardı sıra gelen Kerim Çelebi'ye hayvanların yanında kalmasını, eğerlerini almadan dinlendirip yemlemesini emrederek yürüdü. Tekkeye yaklaşırken artan iç sıkıntısı, sinirlilik halini almıştı.

Aslında, tekkeye gelmek istememesi, Edebâli'nin kızı vermezlenmesinden gelmiyordu. Utancı, "Beni alsın gitsin, er gibi erse" haberini yollayan Balkız'dandı. Çoban olsaydı, murat almadan kırk parça olacağını bilse, böyle bir isteğe "Hayır" demezdi. Akçakoca'nın mezar başında söylediği "Bey kısmının onuru kendi malı değil" sözünü hatırladı. Hem bey olup, hem de bu kadar güçsüz olmayı yadırgadı.

Üç yıl önce buraya sık gelir, her yanı kendi evi gibi dolaşırdı. Şimdi, birine hele Balkız'a rastlayacağından korkuyor, gözlerini yerden kaldırmıyordu. Aşevinin kapısında oturan Aşçıana'yı görünce, geri

dönebilirmiş gibi, bir an irkildi, yaşlı kadının gözleri seçmezse tanışlık vermemek kararıyla hızlandı.

Aşçıana sözünü sakınmaz Türkmen karılardandı. Balkız'ı, şuncacıktan kucağında büyütmüş, kazasına belasına bunca yıl kanat germişti. Bu dünyada sevdiği, kızdığı her şey, Balkız'a göreydi. "Hele yüreksiz Kara Osman! Ne yüzle geldin Balkız'ın evine?.." diyebilirdi. "Tüh sürüdüğün kılıca, yiğit Ertuğrul'un kansız oğlu!" diye bağırması bile mümkündü. Sırtını ter basarak yaklaştı Aşçıana, üç yılda epey kocamıştı ama, gözleri görmekten kalmamıştı. Osman Bey'i tanıyınca, "Hıh" diye irkildi bir... Sonra ne düşündüyse düşündü, herhal, Ertuğrul Bey'in ölümüne bağışladı azarlamayı... Hiçbir şey olmamış gibi önüne dikildi:

— Amanın Kara Osmanım, sen misin? Vay arslan pençeli beyim, başın sağola! Ömrün uzun ola! -Elini öpen Osman Bey'i omuzlarından tutup alnından, yanaklarından öptü. Ağlamaya başlamıştı-: Gitti Ertuğrul Beyimiz bizden önce gitti. Bizi boynu bükük koyup da gitti. Allah benden ala, sana vere bu canı! "Git sem görsem, dünya gözüyle" dedim şeyhime, olmadı. "Al git beni" dedim Dursun Halife'ye, söz geçiremedim!

Aşevindeki kadınlar, içerinin loşluğundan yararlanarak Osman Bey'i gözetlemeye durmuşlardı.

Osman Bey, Balkız’ın aralarında bulunup bulunmadığını çok merak ettiği halde, kaçamak olsun bakamıyordu.

— Yandım Ertuğrul Beyime, yandım... Hep yandık. Şeyhimiz, ekmek yemedi bugün ölüm acısıyla... Ağlaştı bilen bilmeyen, dizlerini döverekten... Dursun Halife, azarladı bizi, "Ertuğrul Bey gibisine ağıt yakılmaz" dedi. "Uçmaktadır yeri onun" dedi, "Osman oğlunun beyliğine sevineceğin yerde bre buruşuk!" diye çıkıştı. Haklı Dursun Fakı! Baban, hey Karakoç Osman'ım, hayırlar işledi, hayırlı ad kodu gitti.

— Sağol Aşçıana.

— Nerede Orhan Beyim? Alıp gelmedinse bak neler olur? Hayma Hatun'u getirmek yok muydu? Ağlaşıp avunurduk.

— Kalıcı değiliz Aşçıana, bu kez, hemen dönücüyüz.

— Oldu mu ya! Hayır, hiç olmadı. Sütlü aşım var. Etli pilav saldım. Çorba içmeyince gitmek hiç olmaz!.. Şerbetler kurdum. Tatmayınca olmaz. Aklına bir şey gelmiş gibi gayretlendi. Kızılcık şerbetim var, bey işi! Severdin aklında mı? "Aman bana bir tas kızılcık... Sancı yapıştı şurama" diyerek aldatırdın Balkız'ımı, aklında mı? Ben vermezlenirdim şakadan,

Balkız, "Verelim oh Aşçıana, sancılanmış sevaptır," diye yalvarırdı essah belleyip... Çırpınırdı Şap şap...

Osman Bey kıpkırmızı kesildi. Elini Aşçıana'dan yavaşça kurtarıp alçak kapıdan Havuzlu Avlu'ya geçti. Havuzu gölgeleyen salkım söğüdün altındaki sedirde kimse yoktu. Ne yapacağını düşünürken, derviş çömezi, soluk soluğa geldi, ellerini göğsüne çaprazlayıp eğildi:

— Buyrun beyim! Dursun Halife'miz bildirdi şeyhimize geldiğinizi... Destur var, buyrun!

Osman Bey hızlandı. Makam kapısında duran Halife Dursun Fakı'nın eline davrandı. Dursun Halife, kısaca başsağlığı diledi, kapıyı tıklatıp açtı, yol verdi.

Osman Bey kunduralarını çıkarıp yumuşak çizmeleriyle sessizce girdi, kapının yanında el kavuşturup durdu.

— Buyrun! Geçin oturun Osman Bey oğlum!

Osman Bey çekinerek gitti, el öptü, ayakta kaldı.

Şeyh Edebâli yetmiş yaşında olduğu halde çok dinçti. Üç yılda sanki hiç değişmemişti. Geyikli Baba'nın armağanı olduğu bilinen karaca postunda oturuyor, samur kaplı yeşil cüppesi, uzun kırçıl sakalı, gür kaşlarının örttüğü rengi seçilmeyen gözleriyle, nedendir bilinmez, şeyhten çok, eski zamanların savaşçı Arap emirlerine benziyordu.

— Oturun! Oturun! -Oturmasını bekledi-: Allah sabır versin hepimize... Dünya ölümlüdür. Sabredeceğiz. "Ölenlerle ölünmez, halkın işi beklemez" denilmiştir. Ve de beylere ölüm yası tanınmamıştır. Başın sağ, beyliğin kutlu olsun!

Osman Bey'i bir zaman süzdü. Görmeyeli, nelerin değiştiğini araştırıyordu:

— Vasiyetleri nedir Ertuğrul Bey kardeşimizin ve de bize ısmarladıkları nedir?

— Gerektiğinde, destur verirseniz, koşup gelip zorluklarımızı danışacağız. Yol göstereceksiniz! Paraya bunalırsak...

Osman Bey yere bakarak sustu.

— Evet, gelirsin, istersin. Hazırda varsa verilir, yoksa bulunur buluşturulur! Çekinme hiç! Kesene borçlanmakta değilsin çünkü, beyliğe borçlanmaktasın! -Şeyhlikten gelme alışkanlıkla elini sakalına atıp biraz kasılarak konuşuyordu-. Baban rahmetli, büyük savaşçıydı, dünyaya gücü yeter yiğitlerdendi. Dileseydi, at sırtından hiç inmez, vilayetler bozar, basıp çarpıp yırtıp koparıp ortalığa dehşet salarak hazineler toplardı. İstemedi,

para bırakacağına saygılı ad bıraktı. İçini çekerek daldı biraz, sesi gürleşti. Benzeri bulunmaz adam güdücülerdendi. Sertliğin gerektiği yerde, sertti çelik kadar, yumuşaklık gereken yerde yumuşaktı pamuk gibi... İyileri incitmez, kötüleri ondurmazdı. Uzak umutluydu, çünkü sabırlıydı. Kavrayışı, bağışlayışı tez, öfkesi, cezalandırması yavaştı. Okuma yazma bilmezdi ama, öğütlerden en yararlıyı hemen seçer, uygulamada hiç duraklamazdı. Olmaya ki, tuttuğu yolun yanlışlığı ispatlana ve de...

Kapı vuruldu. Derviş çömezi bir gümüş tepside, gümüş kupalarla şerbet getirdi.

Aşçıana, Osman Bey'e kızılcık şerbeti göndermemezlik edememişti.

Çocuk tepsiyi sedire koyarken, Osman Bey, yan odanın ara kapısında, karı fistanı hışırtıları duyarak birisinin, konuşulanları dinlediğinden şüphelendi. Can sıkıntısıyla kaşlarını çattı.

Oğlu Orhan'ı, şeyhle yalnız konuşmak istediğinden getirmemişti. Tekkedeki kadınlar Bitinya ucunun işleriyle ilgilenmeyeceklerine göre, şeyhleri karşısında, damatlığı geri çevrilen Türkmen'in neler konuşacağını merak etmiş olmalıydılar. Haremdekilerin bu huyundan, şeyhin habersiz bulunması da imkânsızdı.

Yüzüne ateş bastı.

Edebâli "Buyur" deyip kendi kupasını almıştı. Çocuğun çıkıp gitmesini bekliyordu.

— Gelelim vasiyetlerine?

— Vasiyetleri... Barışın korunması...

— Doğrudur. Barışı korumak gerektir. Buna çabaladık bunca zaman, Allah'ın izniyle de başardık. Durumlar, bilirsin, çetindi. İstanbul'dan Bizanslı prenses almak tutkusuyla Tebriz'in Argun İlhan'ı çok sıkıştırdı bizi, "Uçta karışıklık istemem!" diye üst üste kâğıtlar saldı.

— Evet şeyhim, olaylar denk düştü, barış bozulmadı. Salt bir yanın isteğiyle korunamaz çünkü barış...

Edebâli gözlerini kırpıştırarak biraz şaşkın baktı. Osman Bey, ara kapıda, yeniden hışırtı duyduğu için sesini yükseltti:

— Düşman ille savaş istese, açar! Bereket İmparator'un gücü yok... Buradaki tekfurlardan bize düşman olanlar, topraklarımızın imparator'a geçmesini istemezler. Asıl önemlisi, Argun İlhan, bir İslam ülkesini, kâfir karısı almak için din düşmanlarına bağışlamayı göze alamadı. Bunu kitaba uyduracak dini bütün(!), bilgisi derin bir müftü bulamadı. Bulsaydı da, İmparator'a baş kaldırmış tekfurları yanıma alıp bayrak açıp ülkedeki bütün

gazileri, dervişleri, Ahi yiğitlerini, bunca kapısız leventi toplayıp uğraşırdım!

Edebâli, şerbet bardağını ağzından hızla çekti. Osman Bey'den böyle bir sözü hiç beklemiyordu. Babasının ölmesiyle omzuna çöken sorumluluk altında iki büklüm olmuş, elinden tutması, yol göstermesi için yalvarmaya gelmiş şaşkın bir delikanlıya öğütler hazırlamıştı. Vereceği öğütleri anlayamamasından, anlayabilse de, uygulama yeteneği göstermemesinden çekiniyordu. Kızını vermediği için küsüp üç yıldır tekkeye uğramayarak kendisine onur satan tecrübesiz Türkmen'i biraz da sıkıştırmayı tasarlamıştı.

— İmparator bir yandan, İlhan öbür yandan yüklense... Bitinya ucu, beş on bin kişilik köylüsüyle... Nasıl uğraşır?

— Gücü yettiğince... "Azdan az gider, çoktan çok" denilmiştir. Müslüman ülkesini verip kâfir karısı almaya kalkan İlhan'a, kız kardeşini verip ülkemizi ele geçirmeye heveslenen İmparator'a pahalı ödetirdim bu pazarlığı... Ülkede büyük birliklerin yer değiştirmesi, beslenmesi zordur. Dağlar bizimdir! Can çıkmadıkça umut vardır.

Edebâli ürktüğünü belli etmemeye çalışarak çekine çekine sordu.

— Demircan'ı vuranlar, atları götürenler bilinirse n'apacaksın?

— Alacağım öcümü ama, ölçüp biçerekten ve de dengesini getirerekten...

— Demek bu işi komşu tekfurlar yapmışsa...

— Fırsatı kollayacağım! Haklarından geleceğim!

— İmparator kızarsa?

— Kızmaz, sevinir. Bunlar, İmparator'dan ayrılıp buralara Frenk töresince baronluk âdetleri çıkarmak çabalamasındalar...Bitiririm kolayca...

Şeyh Edebâli'nin şaşkınlığı ürküntüye dönmüş, "Uğraşırım, bitiririm, dağlar bizimdir" sözlerini, hele söylenişteki sertliği hiç beğenmemişti. Tecrübeli insanlar işte bunun için, ölürken arkada bıraktıklarını haklı olarak tehlikede görüyorlardı. Yıllardır, bunca ter dökülerek kazanılanların, gücünü ölçüp biçemeyen, kendisine hesapsız kitapsız güvenen bir yeniyetmenin elinde bilgisizlik, tezcanlılık, söz dinlemezlik yüzünden göçüp gitmesi, çok görülmüştü. Osman'ın beyliğe seçilmesinde, Akçakoca'ya fazla mı kapıldığını, Dündar'ın bunca yalvarmalarına kulak asmamakla"büyük bir yanlışlık mı yaptığını hızla düşündü. Bu haddini bilmez oğlana, Balkız'ı vermediği çok iyi olmuştu. Şimdi bu kadar şımarıkken, o zaman kim bilir nasıl azacak, zapt olması hemen de imkansızlaşacaktı. Aslında, kendilerinden habersiz, kızla anlaşmasına kızmışlar, ikisini de cezalandırmak için rahmetli Ertuğrul kardeşiyle "Az

biraz akıllanmalarını bekleyelim" demişlerdi: "Hayır, bu Osman akıllanacağa hiç benzemez!"

— Babamın ikinci vasiyeti de, bilirsiniz, n'apıp yapıp Konya'yı ele geçirmek...

Edebâli, artık hiçbir konuda uyuşamayacakları inancına varmıştı. Söze isteksiz girdi:

— Evet çok düşündük, bunun üstünde, rahmetli Ertuğrul kardeşimizle... Zordur ama, büsbütün olmaz değildir. Nitekim Karamanoğlu başarmıştır.

— Başarmış mıdır? Cimri işinde mi? Benim bildiğim... Yüzüne gözüne bulaştırdı, üste de başını verdi! Önemlisi, tahtı ele geçirip iki üç yıl hüküm sürmesi...

Sıkıntılı bir sessizlik, ikisi için de saygısızlık sayılacak kadar uzadı.

— Üç yıl çok zamandır. Toparlanmaya, yerleşip kök salmaya elverir. -Edebâli gene biraz sustu-:Bir gezgin ozan geldi bize dün... Argun İlhan hastaymış... Epeyce de ağırmış galiba...

— Galibası yok şeyhim! Yaşamasından umut kesilmiştir bence...

— Öyle mi? -Edebâli birden ilgilendi-: Özel haber mi aldın Tebriz'den? Sağlam mı?

— Yok! Duydunuz elbet, Naip Mücirüddin, Anadolu veziri Yahudi Sa'dal-Davla'yı öldürtmüştü geçende... Argun İlhan'ın en güvendiği adamdı; eğer hayatından umut kesilmese, öldüremezlerdi Yahudi'yi...

Edebâli, tespihini aldı, bir zaman çevirdi:

— N'olur bakalım Argun İlhan ölürse?

— Yerine Keykhatu geçer ama... Buna karşı Baydu ile Gazan başkaldırır Duyduğum doğruysa, hazırlık yapmaktaymışlar şimdiden... Çeri düzüp kumandanları satın almaya çalışmaktaymışlar!

— Tamam! Tebriz tahtı çevresinde boğuşacaklar demektir. Konya'ya bakasıları kalmayacak. Seninle üç yıldır görüşemedik! Görelim, bu zamana kadar sen neler tasarladın?

Osman Bey anlamazdan geldi:

— Hangi meselede efendim?

— Bunca gönüllüsü arasında, bunca uzaklıktan sıçrayıp seğirtip, Konya'ya önden yetişip dede malı tahtı, tacı kavramak için...

— Dede malı mı? Nereden bize dede malı olur, Konya'nın Selçuklu tacı, tahtı?

— Allah Allah! Sana demedi miydi rahmetli baban? Vaktiyle Türkmen oymaklarının, gazi birliklerinin, cümle derviş takımının ağızları yoklandı ve

de Oğuzname'de yeri bulundu ki: "Kayı, Oğuz Han'ın ulu oğludur. Şöyle vasiyet etmiştir ki kendisinden sonra, hanlık Kayı'ya değsin! Madem onun evladından biri sağ ola ki hanlığa yarar, gayrı tayfadan han dikilmeye! Selçuklu'nun, hanlığı kapması, elbet, zor iledir ve de töresizdir. Hanlık Kayı evladına düşse gerek ve de kıyamete kadar başkası almasa gerek" yazılı... Ülke Moğol soygunundan, Tatar zulmünden bunalmıştır. Halk Selçuklu'yu suçlamaktadır. Cimri işinden sonra, Karamanlı'dan umut kesilmiştir. Ankara Ahileri, Konya Ahileri, Amasya, Sivas, Kayseri, kısacası, ülkenin bütün Ahileri, Konya tahtına Kayı'dan bey gözlemektedir.

Osman Bey şerbetinden birkaç yudum aldı:

— Üç yıldır, şeyhim, ben bu Konya tahtı işini düşündüm enine boyuna... Ve de Konya sultanlığını, gönüllüsüne armağan ettim bedavadan...

Beride koca Edebâli, gözlerini yırtasıya açıp bakakalmış, kapı gerisinde, ipek fistan hışırtıları, çatırdıya patırtıya dönmüştü.

Osman Bey, biraz utangaç gülümsüyordu.

Şeyh gümüş kupayı kaptı, ateşte kalmış da eli yanmış gibi hemen bıraktı, tespih dolandırmayı kesip "Yanlış mı duydum!" diye bir zaman soluğunu tuttu. Kendini beğenmiş, körpe Türkmen beyini, Konya işi gibi zorlu ve de korkulu bir işte, bunaltıp amana düşüreceğini ummuş, tasarılarının önemsizliğine önceden inandığı için öğütlerini sıralamaya hazırlanmıştı.

— Bağışladım, ne demektir? "Kavramaya, buradan güç yetiremeyiz!" demek midir?

— Güç yetirmek sonranın hesabı! Çok değil, salt Konya Ahileri bizi arkalasa, şehri kaparım ve de sıkıca zaptederim duanız gücüyle...

— Nasıl kopar yetişirsiniz! Kaç kişiyle? Karaman'ı, Germiyan'ı kuşkulandırmadan?

— Kolaydır şeyhim, düzenlerim bir kalabalık kervan... "Yeni İlhan'a armağan götürmekteyim ve de seçmesinden cariyeler-köleler ulaştırmaktayım" diyerek yola düşerim! Konya'ya girer, tahta otururum!

— Peki?

— Ne fayda ki Konya tahtı cehennem ateşinde kızdırılmış demir parçasıdır, şeyhim, çünkü salt Anadolu çoraktır, verimsizdir. Hele bugün derisi yüzülmüş, eti soyulmuştur. Yolları silindiğinden kervan işlemezdir. Suları azgınlaştığından her yanı bataktır. Masraflı devlet besleyemez!

Osman Bey, âdeti olduğu üzere kısadan giderek Selçuk sultanlığının neden yalnız seksen yıl rahat ettiğini, yüz elli yıldan beri niçin can çekişmekten kurtulamadığını anlattı. Toprağın ikta düzeni bozulduğu için

devletin vergiden, haraçtan bir şey umamayacağını, köylerin dağılıp köylünün eşkıyalığa çıktığını, şimdiki Sultan Giyasüddin Keyhüsrev'i indirip yerine oturtmakla hiçbir şeyin değişmeyeceğini, batmış köylerin kısa zamanda kalkınamayacağını, kalkınamayınca da, Cimri'yle Karamanoğlu'nun başına gelenlerden hiç kimsenin kurtulamayacağını söyledi. Bir ülke nasıl ele geçirilir, nasıl elde tutulur, bilmeyenlere, bu işlerin neden kolay geldiğini, utangaç bir gülümsemeyle açıkladı.

— Evet şeyhim, Konya'nın taht şehri olması için, Basra'ya kadar Irak'ı, Sudan'a kadar Mısır'ı Anadolu'ya katması gerektir. Ayrıca İstanbul'un su yolunu ele geçirip Marmara çevresiyle Balkanların verimli topraklarını da, sınırları içine alması gerektir!

Edebâli "bazı işlerin bilmeyenlere kolay geldiği" suçlamasıyla sersemlemiş, deminden beri küçümsediği Osman'ın, bu zamana kadar gördüğü çeşitli insanlardan hiçbirine benzemediğini, birdenbire fark ederek telaşlanmıştı. Hayır, babası Ertuğrul Bey'den de başkaydı bu Türkmen delikanlısı, belli ki, kolay çekilip çevrileceklerden değildi. Bunca yıllık insan tanıma tecrübesiyle bunu şimdiye kadar nasıl olup da fark edemediğine şaşıyor, kendisine karşı olan güveni sarsılıyordu.

— Açtın mıydı bunları rahmetli babana, ya da Akçakoca Bey'e?

— Yok! Babam sağken açsaydım, "Körpedir, aklı ermez" derdiniz! Babalar oğullarının aklına güvenmez çoğu... Önüme gerilirdiniz hepiniz... Babama vekillik ederken hangi amaca yöneldiğimi anlar, işimi bozardınız!..

Edebâli, yıllardan beri ilk defa birisine bir soruyu enikonu çekinerek sordu:

— Nedir amacın? Konya olmayınca, tasarlayıp bozulmasından korktuğun iş, nedir?

— Anadolu'yu bırakacağım şimdilik... Benim gördüğüm, tez vakitte gidicidir Moğol... Çünkü Moğol'un düzeniyle de uyuşamaz bizim Anadolu toprağı... Eski Yunan'ın, Roma'nın düzeniyle de uyuşamamıştır çünkü... -Rahatça gülümsedi-: Bizim gazi beylikler çabalasın bakalım, Konya'yı ele geçirmek için... Boğuşsunlar birbirleriyle, güçten düşürsünler kendilerini boş yere... İşimi kolaylaştıranlar! Verimli topraklara sahip olana yarar Anadolu... Tükenmez insan kaynağıdır, insanın zanaatı da göründüğü gibi, köylülük değildir, devlet kuruculuğudur.

— Konya olmayınca, devlet nerede kurulacak?

— Koca Tanrı'ya şükür, bizim Bitinya ucumuzun açıktır önü... Istanbul-Tebriz yolu üstündeyiz! Tüccarımız İstanbul'a bağlıdır. Paralılarımız

İstanbul'da işletir paralarını... İstanbul deniz yoludur ki, ardımızın karayolu kesildiğine göre umut oradadır. Moğollar Konya Selçuk Sultanlığı'nı nasıl yıktıysa, Haçlı Frenkler de, Bizans İmparatorluğunu öyle yıktı. Marmara kıyıları verimli topraklardır, İmparator güçsüz düştüğünden sahipsizdir. Biz fırsat kollayacaksak, üstünde yaşayanları beslemek zorunda kalacağımız verimsiz toprakları gözetlemeyeceğiz, sahipleriyle beraber bizi de besleyecek topraklara yöneleceğiz!

— Daha mı kolay barınır, Konya'da barınamayan Müslüman, kâfirlerin içinde?

— Barınır. Çünkü suyun akarındayız burada!

Osman Bey, Edebâli'nin iyice şaşalayacağını bildiğinden, şeyhle yalnız konuşmak istemişti. Niyeti ilerde kullanacağı önemli bir yardımcının halk üzerindeki büyük etkisini zedelemeden, kendisine tepeden bakmasını, tecrübesiz sayarak her işte öğüt vermeye kalkmasını, şimdiden önleyip ilerde faydasız çekişmelere meydan vermemekti.

Bugünü, çok önceden düşünmüş, suyu baştan kesmeye, böylece, babasının arkadaşlarıyla ayrı ayrı uğraşmaktan kurtulmaya karar vermişti. Baş olayım diyenler, çevresindekilerin hepsinden daha akıllı, daha bilgili, daha cesur, hatta daha korkak bile olmak zorundaydılar. Buradaki akıl, buradaki bilgi, her anda, her durumda işe yararlığı bakımından değerlendirilmeliydi. Baş, çevresindekilerin hepsinden daha sezgili de olmalıydı, Ayrıca bir işe ya hiç girişmemeli, girişti mi de, duraklama göstermeden, koparana kadar çabalamalıydı. Çocuktan, deliden, düşmandan, hatta karılardan bile öğüt almalı, ama, gene de, aklının kestiğini işlemeliydi.

— Suyun akarını görmemekteyim Osman Bey oğlum! Gündoğusunu bırakıp günbatıya bakmakla nesne hasıl olabilir mi?

— Olur şeyhim! İstanbul'un Bizans'ı, Frenk'in karanlık dünyasından kopup geldi. Ama, oranın kölelik düzenini burada tutturamadı. Tutturamayınca da "Toprak Allah'ın, İmparator kâhya, köylü kiracı" demek zorunda kaldı, imparator'un hür köylüleri, Latin İstanbul'u basıp alınca Frenk düzeninin nasıl bir bela olduğunu görüp anlamıştır. Bu düzen köylüyü köle etmeye dayanır. Kim ister köle olmayı? Demek zorlayacaksın aralıksız! Zorlarken zorlarken n'olur adam? İnsanlıktan çıkar! İşte bu sebepten Frenk adamı, say ki, kuduz canavardır. Kahpedir, kıyıcıdır, Allah'ı maldır, dini imam soymaktır. Irzı, namusu, utanması, acıması, sözü, yemini hiç yoktur. Bunalırsa insan eti yer, Bizans köylüsü kabul etmez bu

rezilliği... Uçlara yerleştirilmiş Hıristiyan Türklerse hiç yanaşmazlar köleliğe... "Suyun akarı" dediğim, işte budur. Bu yöneliş çok adam istemez. Kalabalıkları biriktirip köylünün başına musallat etmek zorunda değilsin. Bu zamana kadar hiç görmediği, bilmediği bir düzeni götürüp Bizans köylüsünü şaşırtıp ürkütmek de yok! Köleliğe karşı, Frenk soygununa, zulmüne, ırk düşmanlığına karşı biz hoşgörü, dayanışma, can, ırz, mal güvenliği sağlayacağız. Alın teriyle çalışanlar bizden yana olacak ister istemez... Bizim, suyumuzun akarı budur, şeyhim, şimdilik de günbatıyadır. Frenk düzeninin gerçek sınırına dayanıncaya kadar, günbatı bizimdir! Bir an soluklandı, gözleri umutla, güvenle parlıyordu. Eğer bu yolu tutmazsak, fırsatı kaçırırsak, Bitinya ucu da, her yerdeki yüzlerce uçlardan biri gibi, iz bırakmadan batar gider!

Şeyh Edebâli, bir şey söyleyecekmiş gibi yekindiyse de, yutkunarak geri durdu.

Osman Bey bir zaman saygıyla bekledi. Yaşlı adamı daha çok bunaltmayı uygun görmemişti. Şeyh bir şey demeyince, sanki çok yararlı öğütler almış da teşekkür ediyormuş gibi sesini yumuşattı:

— Evet şeyhim, ferah olun! Ben bu işin her yönünü ölçüp biçtim, nerden girip nerden çıkacağımı hesaba vurdum. Dayanağım sizlersiniz! Babamın savaş yoldaşları... Uğraşta yenici, barışta düzen tutucular... Çoktandır şeyhim, şunları hiç aklımdan çıkaramamaktayım: Batıya yöneleceğiz! Talan etmeyeceğiz! Din yaymaya çabalamayacağız. Tersine herkesin inancına saygı göstereceğiz! insanlar arasında, din, soy, varlık bakımından hiçbir üstünlük tanımayacağız. Günbatının 'Karanlık Dünyası,' karanlığını yüzyıllardan beri, sınırımıza sürmekte, bizi boğmaya çabalamaktadır. Yolunu kesene kuduz it gibi saldıracaktır. Bu sebeple yükleneceğimiz iş ağırdır. Gireceğimiz geçit derindir. Bu kancık karanlığa karşı diri durmak gerektir. Savaşta düşmandan habersizlik körlüktür. Aldığın haberleri, ulaştır hiç gecikmeden... Ahilerin bizi arkalasın! "Gerekirse para veririz" dedin! Sağol! Gelir isterim, aldığımı öderim! Yüreğimizdekini söyledik! Doğruda bizi arkala! Yanılırsak yakamıza yapış!..

Yavaşça uzanıp eline yapıştı!..

Edebâli, kalkacakken, iki dizi üstüne gelip kendisini toplamıştı. Osman Bey'i omuzlarından tutup alnından öptü.

— Destur şeyhim! Dernek vardır. Geciktim!

Şeyh Edebâli başını "olur" anlamına salladı. Kara Osman Bey çıkınca, uzun süredir unuttuğu bir rahatlıkla, önemli bir konuşmadan sonra,

sorumluluk duymamak rahatlığıyla gözlerini kapattı, ara kapı gıcırdayınca döndü, tepsiyi alan kızı Balhatun'a sevgiyle gülümsedi.

Osman Bey, toplantıya hesapta olmadığı kadar geç kalmış, bu da bir bakıma, işine yaramıştı.

Dündar takımı, kabına sığmıyordu. Akın kararı çıkarabilmek için, tehlikeyi şişirmiş, Osman'ın beyliğini kolaylaştırmıştı. Şimdi bundan yararlanacak, "Beyliğe savaş ustası Osman seçildi, hemen yola çıksın" diye tutturacaktı. Osman Bey'in gecikmesi, işte bu hesabı altüst etmiş, bekleme uzayınca ilk kaynaşma, ağır ağır yatışarak savaş heyecanı can sıkıntısına, sonra da, usanca dönmüştü. Bunda Akçakoca'nın yaydığı, "Baskın geçti, düşman pusu kurmak için zaman buldu" lafının etkisi de çoktu. Amacı sadece çapula bağlı akınların, hele mal yükleyip geri gelinirken ne kadar tehlikeli olduğu, çoğu zaman akıncıların ne kadar büyük can kaybına uğradıkları biliniyordu. Barış uzun sürdüğünden tehlikeleri kanıksamak alışkanlığı unutulmuştu. Bacıbey'in kağnı başında söylediği "Demircan gâvur karısı pususunda vuruldu" sözü, zaman geçtikçe, ağır basıyor, Köslük Meydanı'nı tatsız bir sessizlik kaplıyordu.

Gözcü çocukların koşturduğu "Göründü beyimiz" haberinden biraz sonra, Osman Bey, meydanın ortasında, atından atladı, dizgini hayvanın başına atıp sekiye doğru iri adımlarla yürüdü. Yolda işin her yanını iyice hesapladığı, nasıl davranacağını kesinlikle kararlaştırdığı belliydi. Canı sıkıldığı zamanların katı, dargın sesiyle söze başladı:

— Şeyhimiz Edebâli Hazretleri istemiş... Gittim, gördüm, ayağımın tozuyla döndüm. Dün yoldaşların birazı "Akın" dediydi. Gece düşünmüşlerdir, umarım, ölçüp biçmişlerdir. Canı çeken kaldı mı?

Herkes Bacıbey'e baktı. Bacıbey sanki duymamış, çömeldiği yerde sanki taş kesilmişti. Bütün gece artıp derinleşen oğul acısının, Köslük Meydanı'nda kudurup dağlara çıkacağı beklenirken böyle katılıp kalması anlaşılır şey değildi. Osman Bey'in, Kerim’i savaşçı sayıp yanı sıra götürmesinin bunda etkisi vardı ama, Bacıbey bunun bile farkında pek değildi.

Rum bacılarının kendiliklerinden köpürmeleri umudu kalmayınca Daskalos Derviş son bir gayretle davrandı:

— Uç töresinde öç almamak yoktur Osman Bey! Seni başımıza geçirdik ki, yiğitsin, ünlü savaşçısın, ayak altında komazsın bizi, yere baktırmazsın! Giden atlar senindir ve de malını savunmak Bey kanunudur! Akın şarttır.

Bir yoldaşımızı arkasından vurdular, öcünü almamak olmaz. Akın borçtur. Ertuğrul Beyimiz öldü, "Beyleri öldüğünden yıldı bunlar, n'apsak yaparız" derler, yılmadığımızı göstermek gerek... Akın farzdır. Yoldaşlar enini boyunu hesapladı dün gece, birazı ant içti, kılıç atladı. İslam dini açık.... Canın sıkılmasın! "Olmaz" desen de biz kanımızı aramak taraflısıyız. Öcüne giden Bacıbey'i, karı başıyla, yalnız bırakmak erlik değil!

Osman Bey, kara kaşlarını çatarak Bacıbey'e bir zaman bakıp sordu:

— Öyle mi Bacıbey?

Kerim soluğunu keserek anasının vereceği karşılığı bekledi.

Bacıbey şaşkın şaşkın bakındı. Güçsüzdü. Parmağını kımıldatacak hali yoktu ama, "Öcüne giden Bacıbey" sözü beyninde uğulduyordu. Soruyu isteksiz karşıladı:

— Öyledir, Ertuğrul'un oğlu Kara Osman Bey! Dağ gibi oğul yitirdim. Aramamış olur mu?

— Sen dağ gibi oğul yitirdinse, ben de dünya değerinde yoldaş yitirdim, Bacıbey, Ertuğrul'un oğluna çok şey denir ya, "Yoldaşının kanını aramadı" denebilemez. Ben bu uçta tavukların öcünü aramışım Bacıbey, kimsenin yanına da komamışım! Demircanım sağken rahat uyurdum, Demircan'ı aldılar uykumu böldüler. İyi düşün! Demircan olduğundan vurmadılar Demircan'ı... At sürmek, birimizi öldürmek değil bunların aslında niyetleri, boynumuza ilmek atmak! Bizi kırmak bire kadar... Gâvuruna, Müslüman'ına "kardeş" dedik oysa biz... Kahpelik etmedik hiçbirisine... Babam rahmetli, boşuna sürdürmedi bu barışı. Bileniniz bilir, bilip de bilmezden gelene sözüm yok... Geçidin derininden geçmekteyiz yedi yıldır. Anayurdumuzdan koparıp kattılar önlerine bizi düşmanlar Bacıbey... İki yüzyıl önce, sırtımızı kargı demirleriyle dürtüp başımızın üstünde keskin kılıçlarını çevirerekten, bizi göçmen, göçebe ettiler, kova kova getirip sıkıştırdılar buraya... Sağda Germiyan hırsızı, düşman! Arkada Karacahisar, düşman! Önümüz 'Karanlık Dünya'... Ülkede kıyamet koptu, devlet yıkıldı. Millet canı derdine düştü, sol elden sağ ele destek kalmadı. Bir yerde direnmekteyiz ki, tekerlendik mi gideceğimiz, cehennemin dibidir. Beri bak, Bacıbey? Kara Osman güç ile direnmekte kızgınlığı bastırmaya çabalayarak... Arkalama kertesi değil midir bu? Sana düşmez mi, "Geri dur" diyerekten önümüze gerilmek? Sana düşer. Aranacak kan, çünkü, senindir. Sırtımızdan vurulmuşuz! Bilmeden nereye gitmeli? Ya kahpe düşman bizi kışkırtıp yanlışa saldırtmak niyetindeyse... Haberin var mı, babam rahmetliye gelen Tebriz kâğıtlarından? -Biraz susup karşılık bekledi.

Bacıbey içini çekerek ağlıyor, iri yaşlar yanaklarından yuvarlanıyordu. Meydan soluğu kesmişti-: Kırk bin askerle Anadolu'yu teftişe geliyor Moğol İlhan... Niyeti İmparator'un bacısını almak!.. "Kaynımın bir kılına zarar gelse sorumlusunu ezerim" yazmış kâğıtlara... Beriden İmparator gemiler donatmakta, niyeti asker dökmek buralara... Canımızı alıp atlarımızı sürenin kimliği bilinmeden, ne istediği kesinlikle anlaşılmadan akın yok bende!.. Hey yoldaşlar, bugünleri başka günlere benzetmeyin! Ben de kılıç gezdirmekteyim! Beni iyi tanır savaş meydanları ama, bugün savaş günü değil!.. Eli ayağı tutmaz bebeleri, yaşlıları, sakatları düşünmek günüdür bu... Hesabı başkadır bugünün... Eğer içimizden kimileri, "İlle akın" derse, onlara derim ki, "Doğrusunu isterseniz, Buraları siz açmadınız İslam'a... Babam rahmetli, Konya Sultanı'na ettiği hizmetin karşılığında kazandı bu ucu! Evet, kılıçlarınızın keskinliği yüreklerinizin korkmazlığı olmasaydı, düşmana yılgınlık salmasaydınız barınamazdık buralarda... Bunca akının doyumlarını sindiremezdik! Doğrudur ama, şimdi, bileğiniz gücüyle kazandığınızı değil, Ertuğrul'un ucunu kumara sürmek niyetindesiniz! Başkasının malını ateşe atmak yiğitlikte yok... Zorlarsanız, ayrılığa varır bu işin sonu! Bu kez giden giderse, bir daha dönmemecesine gider. Kendine dilediği yerde yurt bulur. Beni, bey tanırsanız budur bu... Gidecekler göçlerini sarıp gitsin, bir daha da artlarına hiç bakmasın!

Osman Bey sustu. Herkes başını önüne eğmişti. En çok bunalıp kıvrananlar Dündar'la Daskolos, bir de bunlara uyup akın için gece kılıç atlayan dervişlerdi. Toprak gibi ağır sessizlik uzuyor, Osman Bey, çatık kaşlarının altından gazilerle dervişleri ayrı ayrı süzüyordu.

Apansız nal sesleri duyuldu, sanki beklenen kurtarıcı geliyor gibi, herkes hızla döndü.

Atlılar Karacahisar tekfuru Aksantos'un zırhlı savaşçılarıydı. Öndekinin mızrağında tekfurun üç köşeli kara flaması vardı. Aralarında, bir de yaya getiriyorlardı.

Kerim Çelebi, yayanın, Mavro olduğunu tanıyınca çok şaşırdı.

Her zaman giyimine özenen delikanlının, üstü başı adamakıllı hırpalanmış, üst dudağı patlayıp sol gözü morarmıştı. Ürkekti, dahası ayakta duramayacak kadar bitkindi.

Atlılar meydanın ortasına geldiler.

Öndekinin Karacahisar tekfuru Aksantos'un kardeşi Filatyos olduğu tanınınca, Söğüt savaşçıları bu gelişin önemini hemen anladılar. Filatyos, çevreye savaşçı ustalığı kadar, çok kibirli olması, çabuk kızmasıyla da ün

salmıştı. Dizginine yapışan Ahi çavuşuna kırbacını kaldırarak, inmek niyetinde olmadığını anlattı. Demircan olayından sonra Filatyos'un çıkagelmesi kadar, inmek istemeyişi de önemliydi.

Osman Bey sakin bir sesle konuştu:

— Dostumuz Filatyos! Toprağımıza hoş geldin! Buyrun inin... Dinlenin!

— Konuk gelmedik Osman Bey! Soylu komşumuz Ertuğrul Bey'in öldüğünü yolda duyduk. Üzüldük. Allah sana uzun ömür versin. Beyliğin kutlu olsun! Böyle bir günde gelmemek gerekti ama, olay ertelenir gibi değil. Beklemek, beklememekten kötü dedik! Davacıyız senden Osman Bey!

Meydanı öfkeli bir homurtu dolaşınca Filatyos şaşırarak çevresine baktı. Osman Bey elini kaldırdı:

— Durun yoldaşlar! -Biraz dargın sordu-: Neymiş suçumuz?

Filatyos, iki adım gerisinde duran savaşçıya işaret etti. Savaşçı sekiye, ak bir yumak fırlattı.

— Bakın bakalım! Tanıyacak mısınız bunu, Kara Osman Bey?

Ak yumağı, Osman'ın yerine Nakip Hasan Efendi açtı, bir Türkmen sarığını şaşırarak kaldırdı.

— Tanıdınız mı kimin?

Yaşlıların konuşmasına meydan vermeden Kerim, boş bulunup atıldı:

— Ağamın sarığı... Ağam Demircan'ın...

— Tanınacağını bilmiştim Osman Bey! Şimdi kolaylaştı işimiz!

Osman Bey, Kerim'e döndü. Haddini bilmeden, sonunu düşünmeden araya girmesini hiç beğenmemişti. Sertçe sordu:

— Nerden belli?

— Rum muskasından... Ağamın yavuklusu Liya yengem diktiydi, geçende... -Mavro'yu çenesiyle gösterdi-: Bunun bacısı...

Osman Bey biraz düşündü, başını kaldırdı:

— Nerde buldunuz bunu?

— Bunu, Liya adlı reâyâmızın kollarına bağlı bulduk Osman Bey, Liya kızın, önce ırzına geçilmiş, sonra canına kıyılmış!

Söğüt'ün Köslük Meydanı donakalmıştı. Filatyos uzayan sessizlikten yeteri kadar yararlanıp dargın dargın konuştu:

— Çoktandır ardındaymış senin hayvan eğitimcin Demircan bu kızın... Müslüman etmeye zorlamaktaymış... Razı gelmeyince... Kollarını bağlamış ardından, ırzına geçmiş sonra da boğmuş...

— Nerden belli Demircan'ın yaptığı? Adam sarığını bırakır mı, böyle bir işten sonra?

— Kızı zorladığına tanığımız var! Zorladıysa yapmıştır.

Herkes Bacıbey'den Kerim'e, sonra da Mavro'ya baktı. Bacıbey, Demircan oğlunun, ırza geçmekle, eli bağlı kadın boğmakla suçlanması karşısında dehşete düşmüş, n'apacağını şaşırmıştı. Çünkü uçlarda suçların en büyüğü, en pisi ırza geçmekti. Bunun lekesini kan bile temizleyemezdi. Kekeledi:

— Haşa! Yapmaz benim Demircanım... Haşa! Bilir komşular!

Filatyos kırbacıyla Mavro'nun omzuna dokundu:

— Anlat bakalım, bize dediklerini! Anlat hadi! Anlat da duysunlar!

Mavro yaralı dudaklarını zorla yalayarak karşısındakilere umutsuz, bitik, kuşkulu baktı. Gözleri Kerim Çelebi'de durdu:

— Zorladılar bunlar beni çelebi kardaş! "Yapmaz böyle namussuzluğu Demircan eniştem!.." dediysem de... -Gözlerinden yaşlar akmaya başlamıştı-: Liya'yı severdi Demircan eniştem... Saçının teline dokunulsa canını verirdi. Yiğitti Demircan eniştem...

Filatyos birden ünlü öfkesine tutuldu, kırbacı var gücüyle Mavro'nun sırtına indirerek bağırdı:

— Vay itoğlu it! Türkmenlerden korkarsın da, benden korkmaz mısın? Söyle doğrusunu! Bize dediğin gibi... Söyle, çiğnerim!

— Yapmaz Demircan eniştem... "Yapmaz" dedim... Yapmaz ablama... Kimseye yapmaz!

Filatyos kırbacı bir daha kaldırmıştı ki, oğlunun, ırza geçme, kadın boğma lekesinden kurtulduğunu anlayan, bununla yeniden can bulan Bacıbey, şimşek gibi çektiği eğri kılıcıyla şimşek gibi atılıp Filatyos'un kırbacını tutamak yerinden budayıverdi.

Filatyos bir an şaşırmış, sonra, Bacıbey'in kadın oluşundan yararlanıp hakareti üstüne hiç almamayı daha uygun bulmuştu. Osman Bey'e döndü:

— Davacıya silah çekmek kanun değil Osman Bey. Araya kadınları sokmaksa, hiç yaraşmaz erkekliğe...

Filatyos'un "Davacıyız" sözü üstüne, Orhan Bey, lazım olacağını kestirerek, birini koşturup Karacahisar oklarını getirtmiş, beze sarılı olarak babasının önüne koymuştu. Osman Bey hep öyle yumuşak karşılık verdi:

— Bacıbey'in kusuruna bakma Senyör Filatyos!.. Bizde kadın ırzına geçmekten daha kötü suçlama yoktur. Davacılığa gelince, biz de sizden

davacıyız! -Bezi açtı, okun birini temreninden tutup aldı, atıp toprağa sapladı-: Sen de buna bak bakalım, tanır mısın, kimin okudur bu?

Filatyos baktı, tanıdı ama umursamadı. İşi böyle küçük oyunlarla atlatabileceklerini ancak akılsız Türkmenler mümkün sayabilirdi.

— Bizim okumuz. N'olmuş?

— Davacı olduğun Demircan'ın ölüsünden çıkardık bunu dün! Göğsünden değil, hem de sırtından...

— Nerdeydi ölü?

— Bizim topraklarımızda... Köyümüzün yanında... üç de savaş atımızı götürdüler Senyör Filatyos... İzini sürdük, sizin topraklara kadar... Ya sizin ölünüz nerdeydi?

Filatyos kasıntıdan durgunluğa geçmişti. Olup bitene akıl erdirebilmek için hırsla düşündüğü belliydi.

— Sakın... Kızı boğduktan sonra vurulmuş olmasın Demircan? -Gözlerinden kötü bir ışıltı geçti, Demircan'ın ölümünü duyup, orta yerde kalakalmış zavallı Mavro'ya canını alacak gibi baktı-: Belki de bu itoğlu it vurmuştur senin adamını... Sarığı tanıyınca, kız kardeşinin öcünü almak için oklamıştır arkadan...

Mavro "Hıhh" diye dehşetle soluyup sarsıldı, savunma içgüdüsüyle arkaya doğru sendeledi. Az kalsın dizleri kesilip yere yıkılacaktı. Bacıbey, güçlü koluyla çocuğu tutup göğsüne bastırdı. Saçları başörtüsünden uğramış, ağzı kısılmıştı. Gözlerinden ateş saçıyor, yavrularını savunmak için atılmaya hazırlanan dişi kaplana benziyordu.

— Nerdeydi dün akşam bu Mavro?

Filatyos da, bütün meydanla beraber şaşırarak döndü. Soruyu Demircan'ın biricik dostu, bugün Osman Bey'in Dönmezköy'e yolladığı Ermeni Toros sormuştu.

— Nerde miydi? Hisar'da... Karacahisar'da...

— Ya bu sabah?

— N'olacak! Sen ne karışırsın, başından büyük işlere kötü Ermeni! Pis uşak!

— Uşak değildir, yiğit yoldaşlarımızdandır! -Osman Bey'in sesi kızgındı-: Söyle Toros Ağa!

— Kötü yanılmakta, bu çorbacı... -Çorbacı sözünü, Toros hakaret olarak kullanıyordu-: Bizim kanlımız Mavro değildir. Nerden mi belli? Nah, bundan!

Sadağından bir ok çekti, onu da atıp ötekinin yanına sapladı. Söğütlüler kara tüyünden, Karacahisar okunu tanıdılar. Filatyos duraklayarak konuştu:

— Bu ok da bizim... Nerde buldun?

— Dönmezköy'ümüzün papazı, Pop Markos'a attı biri bunu, gün ışırken... Allahıma şükür, vurduramadı. Çenesiyle Mavro'yu gösterdi. Ermiş evliya mı bu, sizin Hisar'da olurken, bizim papazımızı iki saatlik yerde vurmaya kalksın!

— Görememiş mi kimin attığını papaz?

— Uzaktan atmış yüreksiz... Batağa kaçmış. İzini sürmüşler biraz... Batağı bilmediklerinden, tutamamışlar!

Osman Bey, Filatyos'un şaşkınlığından yararlandı:

— Anlaşılıyor dostum Filatyos, bizi, birbirimize düşürmek isteyen var! Gelmeyelim düşman oyununa! Ağabeyin soylu Aksantos'a selam ederim. Biz kanlımızın izindeyiz. Bulacağız. Öcümüzü alacağız. Siz de, elbet, bırakmazsınız bu işin ardını... Yoruldun ama geldiğin iyi oldu. Mesele aydınlandı biraz... İn de hayvanlar rahatlasın... Şarabımızdan iç, serinle! Ekmek yiyelim!

— Sağol Osman Bey! Ağabeyim "Tez gidin, tez gelin" dedi. Savaşçılarımız çok kızgın... Dönelim vaktiyken... -Mavro'ya yılana bakar gibi bakıp elini salladı-: Hadi bakalım, düş önüme!

Mavro tepeden tırnağa titremiş, bunu Bacıbey yaralı yüreğinde duymuştu. Osman Bey, içinde bulundukları durumda, bir Karacahisar reâyâsına nasıl arka çıkabileceğini hızla düşünerek gözlerini Mavro'nun dehşetle açılmış bakışlarından kaçırdı. Filatyos alıp giderse çocuğun başına neler geleceğini bilmek için keramet sahibi olmak istemezdi. Bereket Bacıbey kestirip attı.

— Oğlumun yerine oğul buldum! Vermem! -Birden kabadayılığı umutsuzluğa döndü. Yalvarır gibi ekledi-: Kendi "Giderim" derse, o başka...

— Gitmem, hayır! Öldürürler bunlar beni... Kırbaçladılar sabaha kadar. Verme beni, Devlet Ana!..

Filatyos öfkeyle kasıldı. Elini kılıcına atıp sordu:

— Nasıl iştir bu Osman Bey?.. reâyâmızdan biri öldürülmüş... Suçluyu arayacağız. Kanun mudur şüpheliyi arkalamak?

Osman Bey'in karşılık vermesine meydan kalmadan, gaziler de ellerini kılıçlarına attılar. Bacıbey kumanda eder gibi bağırdı:

— Ne güne durmaktasınız bacılar! Öldünüz mü?

Söğüt'ün ünlü bacı takımı, birden kılıç çekip reislerinin yanına sıralandı. Savaşçı dervişlerin bir kısmı da, şakır şakır oklarını kuruyordu. Akçakoca, araya girip Osman Bey'in konuşmasını önledi:

— Soylu Filatyos! Bunların aklı başında yok dün geceden beri... "Savaşçılarımız kızgın" dedin, halden anlarsın! Bırak git şimdi, açığa çıkar bu işin gizlisi yakında... Gerekirse getirir veririm ben! Öyle görülür ki epey görüşeceğiz bugünlerde!

Filatyos alt dudağını dişleyerek kızgınlığını bastırmaya çalıştı. Akçakoca'nın sözüyle hiç değilse, görünürde onurunu kurtarmaktan başka çare olmadığını kestirmişti. Gülmeye çalıştı:

— Dediğin gibi olsun Soylu Akçakoca! Bu topraklarda güvenilir adamsın! Sözün bizim için senettir! Allahaısmarladık!

Dizgini hayvanın ağzını yırtacak kadar sert çekip silkeleyerek bineğini art ayakları üstünde topaç gibi döndürdü. Dörtnala sürdü.

Osman Bey nal seslerinin duyulmaz olmasını bekledi. Bacıbey'e gülümsedi:

— Sağol Bacıbey, sağol Demircan'ın anası! Onurumuzu korudun! -Meydana döndü-: İz sürdüğü için öldürmek istediler Dönmezköy'ün papazını... Demek, düşman el çekmedi yakamızdan... Karacahisar okunu kullandığına bakılırsa niyeti bizi komşularımızla boğuşturmak... İyi dinleyin beni! Bugünden sonra, savaş yasaları yürüyecek uçta! Herkes gücüne hazırlıklı bulunsun! Silahını başucuna koyup yatsın! Gece gündüz davul sesine kulak verilsin! Bundan böyle akşamları hayvanlar çayırdan evlere getirilecek. Geçitler kollanacak. Hiç kimse neden olursa olsun, sınırlarımız dan öteye geçmeyecek! Yasak bundan böyle, komşularla kavga gürültü. Kalmamıştır umarım, artık akın makın isteyen... Ne dersin Daskalos Derviş?

Daskalos Derviş, gözlerini yerden kaldıramıyordu. Sessizlik uzayınca laf altında kalmazlığıyla övünen Daskalos'un dili dişi kitlendiği anlaşıldı. Söğüt savaşçıları için en gülünç durum, insanların güçlü oldukları yerde kendi oyunlarıyla yenilmeleriydi. Meydandakiler ağır bir baskından kurtulmanın da ferahlığıyla ellerini karınlarına bastırarak gülmeye başladılar.

Böylece Ertuğrul Beyle Demircan'ın yası da sona ermiş oldu, çünkü, 1290 yıllarının dünyasında, ölüm, yaşamaktan çok daha olağandı.

Üçüncü Bölüm

Dost Çelmesi

1

— Çevir! Olmadı. Çevirmenle, kirişin ilmeğini kancasına yetiştireceksin ki, köpoğlu yay, gerilmiş bula kendini de, neye uğradığını bilemeye! Hadi beraber! Çevir! Oğlum Kerim, çelebilik istemem. Defleyemedin Yahşi imam'dan öğrendiğin miskinliği... "Fırtına gibi" dedim. Yay senden korkacak... "Yiğit dindeyim" diye katılıverecek... Karşında ak defter yok, kara düşman var! Yayı yıldırım gibi kuramadın mı, gitti gider, tatlı can, gideeer! Hadindi, tüh yüzüne... Aslıhan bunu senden iyi yapar, sefil Kerim! Öyle tutunca olur mu? Vah emeklerime, heyvah! Yıkıl, ne halt edersen et! Gel beriye Gâvuroğlu, gel ki seni görelim! Çevir! Tamam! Bir daha... Tamam! Yahu nedir? Oğlum Gâvuroğlu, ben senin gâvurluğundan şüphelensem gerek... Aslan Mavro, gizli dinler mi taşımaktasın haaa? Bu kıvraklık, bildiğim, Müslüman savaşçı kıvraklığı... Hadindi bir daha... Görsün de utansın bu Kerim, çevir! Tamam! Neden tamam? Çünkü "usta okçu olayım" diyen, çabalayacak ki yatkınlık peydahlaya... Her şeyin başı yatkınlık... El yatkınlığı, göz yatkınlığı, ille de, gönül yatkınlığı... Oğlum Kara Vasil'in Mavro, bu senin kardeşin Çelebi eskisinde, evet, bilek var, gözü de kör değil, gelgeldim, gönülsüz... Ne demişler, "Gönülsüz it, sürüye canavar alıştırır" denilmiştir. Aklı fikri başka yerde bunun... Korkarım okumakta... Ustasını, can alırcasına gözlemedi mi bir çırak, zanaatı kapabilemez. Şimdi, ikinci derse geçelim: Yayı kuruuup... Oku sadaktan çekiip... Yerleştirmemizle yallah edeceğiz ve de Allah'ın izniyle zımbalayacağız. Yayın savruntusuyla yüzümüzün üstüne düşmemeye bakacağız. Göreyim sizi yavrularım, "Bir" dediğimde, yay gerildi, "iki" ok kirişte... "Üüüç" yaydan çıktı, hedefe yapıştı. Hedefimiz nah, ortadaki yuvarlak... Hayın düşmanın, delinesi bağrı... Hadi Tanrı rast getire... Bir, iki, üç... Hani? Tüh ki ne kadar!.. Vurmuşsunuz kaç para? Çeviklik hani, çeviklik?.. Hayın düşman, "Bunlar acemi, biraz ağır olalım!" diye bekleyerek de he mi? Hayır, aklım kesti, yoktur sizde okçuluk yatkınlığı... Er meydanında, "Kabza" alırken siz beni yere baktırsanız gerek ve de, Daskalos rezilini kaskas güldürseniz gerek... Yazık! Hadi bir daha... Kur, çek, bırak... Olmadı. Ne denildiydi size dünkü gün? Okun ilki hedefe

yapışmadan, ikinci yarı yolda, üçüncüsü yayda... Hani bakalım? Birinci hedefteyken, siz savruntuyu savuşturamamaktasınız. Hiç olmadı. Bu kaltabanlıkta usta okçuluğu altın bilezik edip takınamazsınız. Hızlılık isterim, vuruculuk isterim, delicilik isterim. Oka yaydayken güç yetirirsen yetirirsin, avanak Kerim, koyuverdin mi, gitti gider. Kaç kez dedim, "Okun vurması baht işi değil, ceht işidir! Pazı cehti sanma sırıtkan Mavro, bilim cehridir bu, şaplak gelmekte ensene... Hadi baştan... Aralıksız ok yağdıracağız, Allah'ın izniyle, hayın düşmana, yağmur gibi... Kur, çek, salıver... Sallantı istemem! Diri durulacak, demir kazık gibi...

Silah ustası Kaplan Çavuş'un arka avlusu çok genişti. Bir büyük sundurmanın altında, kocaman bir demirci ocağı, tavana asılı bir iple işletilir kocaman bir körük, irili ufaklı örsler, balyozlar, çekiçler, döküm kalıpları, yuvalarında boy sırası dizilmiş daha ince, demirci, tesviyeci avadanlıkları vardı.

Karşı duvardaki tahtalara ok talimlerinin çeşitli nişangâhları çizilmiş, köşedeki kalın çınarın dallarına kılıç eğitiminde kullanılan inceli kalınlı tellere sarılmış kar keçeleri, urganlar, adam gövdesi biçiminde içi yapağı dolu torbalar asılmıştı. Geniş bir tezgâhın üstünde, her cinsten, her boydan, her biçimden kılıçlar duruyordu. Çeşit çeşit kalkanlar sırayla duvara dayalıydı.

Eskişehir dolaylarının en ünlü demircisi, en bilgili silah ustası Kaplan Çavuş, kolları sıvalı, külahı ensesine yıkılmış, elleri belinde duruyor, boyuna dilini çalıştırıyordu. Genellikle, yürümeyi, gezinmeyi sevmezdi ama, öğrencileri eğitmek için eline kılıcı alırsa, şaşılacak kadar değişik fırtına gibi dönmeye başlardı. Nedeni pek bilinmeyen bir kazada sağ yanağı yanıp sakalı bıyığı geri gelmediğinden yarı köse kalmıştı. Öyleyken kocaman kara gözleri canlı, yüzü her zaman güleçti.

Delikanlılar, sadaklarındaki okların hemen hepsini hedefe saplayınca Kaplan Çavuş "Aferin" dememek için, suratını asmaya çalışarak biraz daldı, elini yüzünden geçirdi:

— Anlaşıldı bırakın! Yeterince rezil ettiniz fukara yayları... Az biraz da kılıçları utandırın! Yazık emeklerime... Şebek maymunlarından öğrenci alaydım, sizden tez öğrenirdi silahşörlüğü... -Dalları duvarın üstüne sarkmış dut ağacındaki oğlana göz kırptı-: Haksız mıyım, Balabancık! Koca Tanrı adına tanıksın!

Kerim'le Mavro, dalların arasına maymun gibi tünemiş on yaşındaki Balabancığı görünce gülümseyerek el salladılar.

Balabancık, Ertuğrul Bey'in kardeşi Dündar Alp'in kölesiydi. Şaşılacak kadar uzun kirpikli kocaman gözleri çocuk yüzüne garip bir güzellik veriyordu. Silahşörlüğe çok meraklıydı. Bitişikte kılıç şakırtıları duyunca sopa yemeği göze alarak dut ağacına çıkmamazlık edemiyordu. Dünyada biricik dostu. Kaplan Çavuş'un kızı Aslıhan'dı.

Kaplan Çavuş'un sorusuyla Balabancık, dalgınlıktan sarsılarak kurtulmuş, imrenişini saklamaya çalışarak biraz şaşkın, biraz da ürkek gülümsemişti.

— Şimdi gelelim bakalım, bu kopuklar, bizim kılıçları nasıl maskara edecekler, arslan Balabancık!..

Dündar Bey'in konağından hırslı bir kadın sesi: "Balabancık! Domuz gâvur! Balabancık dedim!" diye bağırınca, çocuk, maymun çevikliğiyle ağaçtan atlayıp gözden kayboldu.

Kaplan Çavuş, başını sallayarak yürüdü, elleri belinde bir zaman kılıçlara baktı. Çok sevdiği bu silahların başlarına kötü bir şey gelecekmiş de, buna pek üzülüyormuş gibi derin derin içini çekti. Kılıcı sağlı sollu, aynı ustalıkla kullanıyor, idmana girdi mi, pazısına bir başka güç, gövdesine bir başka çeviklik geliyordu. Genç öğrencilerinin acı kuvvetlerine, körük gibi işleyen sağlam ciğerlerine karşı, yarım saat kılıç sallamakta, "Daha sert... kıyasıya çalın şunları... Kıyasıya dedim kansızlar" diye naralanarak delikanlılara avluyu dar getirip ikisini de gerçekten bunaltmaktaydı.

— Seçin şurdan birer kalkan bakalım!.. Gene gittin demir kalkana yapıştın Gâvuroğlu...

— Şakırtısı keyifli bunların, Kaplan Usta!

— Hamallığını n'apalım? Türkmen niçin sazdan yapmış kalkanı da üstüne ibrişimi sarıvermiş. Çünkü sevmez hamallığı... Kılıca geldi mi, kılıçşor, dilediği kılıcı kendi seçmek kanundur. Bileğine uygununu bulsun için, adam gibi çevirebilsin için... Ama, ustalar, "Kılıcın kendisi hafif, kesmesi derin gerek" dediler. Neden? Soluğan eder, cenk sırası ağır kılıç adamı... Korkma kılıcın hafifliğinden zağlı ise... Bilekte güç, kafada akıl olmayınca ağır kılıç n'apsın? Kılıcın çeliği has, elin terazisi dengeli gerek... -Bir kılıç seçti, birkaç kez gövdesini yükleyip çaldı-: Nah böyle ama, bileğinin terazisi bozuksa, fukara kılıç, pıttadak kırılır haaa cam gibi... Maskara olursun cenk alanında... "Yok mu bana bir sopa, aman Allah aşkına," diyerek dönelersin. Haydi göreyim sizi! Bugün kolumu sıyırana, gömleğimi yırtana halisinden bir Dağıstan kaması var!

Delikanlılar iki yandan kıyasıya yüklendikleri için avluyu birden keskin çelik şakırtıları kaplamıştı.

Kaplan Çavuş'un kızı Aslıhan, hamurlu ellerini göğsü yüksekliğinde tutarak kapıya çıktı. Babasının hiç gerilemeden iki kılıca karşı durduğunu görünce gözleri beğeniyle parladı. Öğrencilerin saldırırken yaptıkları yanlışları, hangi hamlelerde kılıçlarını kırdırmak, ellerinden düşürmek tehlikesi atlattıklarını görecek kadar ustaydı bu işte...

Kerim, bir haftadan beri hiç gönülsüz uğraştığı halde, umulmaz gelişme göstermiş, daha şimdiden çok yaman bir savaşçıya çatmadıkça kendisini koruyacak bilgiyi edinmişti. Eskiden de biraz idmanı olan Mavro, Kerim kadar kıvrak değildi. Kerim'in aklı, Mavro'nun savaşçı olma hırsı ağır basıyordu.

Kaplan Çavuş saldırılarını hiç değiştirmeyen öğrencilere çıkıştı.

— Hele şunlara!.. Hep yukardan aşağı vurmak neyin nesi fikir sizler, yarma tokmalayan karılar gibi... "Kafayı gösterip dirseğe, diz kapağını gösterip boyun köküne" denilmedi mi? -Kızının seyre çıktığını görünce naralandı-: Haaayt diri durun, aha yettim!

Yüklendi, delikanlıları karşı duvara kadar sürdü. Yalnız bileğini ırgalayarak elindeki eğri Türkmen kılıcını, ikinci bir kalkan haline getiriyordu.

— Var ol Kaplan Çavuş! Kılıcın keskin ola!

Delikanlılar durup sese döndüler. Adamakıllı soluyorlardı. Yanakları kızarmıştı. Mavro yalvardı:

— Bir kılıç kap gel Aslıhan bacı! Bu senin Kaplan babana güç yetiresimiz kalmadı bizim... Gel yetiş!

— Size kılıç erliğinin sırrını daha vermedi de ondan... Eğri kılıç savunuda kalkan olur, saldırıda çift yara açar.

— Kaçadır eğri kılıcın iyisi Kaplan Usta?

— Yüz altından beş yüze kadar... Kabzaya koyulmuş alaca taştan karı bezeklerini hesaba katmakta değilim Gâvuroğlu, çıplak namlının değerini vermekteyim. "Kılıç alacaksan kesene bak" denilmiştir. Demek ki, aslında kesen, kılıç değil, para kesesi!.. -Kızına şakadan çıkıştı-: Elinin hamuruyla, hiç utanır mı? "Bunca zaman boğuşmakta bunlar, ayran yetiştirsem gerek" der mi hiç? Yıkıl! -Aslıhan içeri girince paslı idman kılıcını öpüp alnına götürdü, saygıyla yerine koydu-: Kılıcın zağlısına paha yetmez. Neden mi? Şundan ki. Sultan tımarlarını, savaşçı milleti, kılıç gücüyle kazanır. Tımara "Kılıç hakkı" denilmesi bundandır. Tımar kazanacak kılıç, sapan demirinden olmaz. Yumurtadan olur. Neye şaştın, avanak Kerim, tavuk yumurtası değil, demir yumurtası... Demirin özü... Süzülüp arınmışı, içinde

toz toprak hiç kalmayacak ki, gerine gerine dövesin ve de suyunu veresin, zehir gibi... Kılı havaya at, altına tut, ikiye bölsün!.. Şam'da bulunur ki, Dımışkî kılıcı denilir! Ne mutludur ele geçiren yiğide... Şimdilerde böyle demir yumurtası arama! O yüzden zağlı kılıç azaldı ve de bunları dövüp sulayan kılıç evleri hiç kalmadı. Bugünün savaşçısı ne kadar diz dövse haklı... Vaktin kılıçhanelerinde nice nice Zivzikî, Mağribî, Tirazî kılıçlar olurdu ki, tanıyanı gördükte, ağzı suyu akıp "N'olaydı ah n'olaydı, şehitlik yazılmışsa, böyle bir kılıçla elvereydi, hey Allah!" diye ağlaşırdı.

Aslıhan ayranı getirdi. Tası dolandırırken Kerim'i gizlice süzdü. Ölüm acısının sarsıntısı geçmişti ama, mollalığı bırakmanın kederi gözlerinde kalmıştı. Geçen akşam, "Kılıç mı ağır, kalem mi?" diye takılıp kızdırdığına pişman oldu. Erkek kısmı erkekliğin yüceliğini, demek ki, hiç bilemiyordu? Törenle giydiği Ahi sarığının ne kadar yaraştığını görmez mi adam? Yüreğini acıma kapladı. Belli bir şey, yepyeni savaşçı kılığının içinde, tedirgindi bu Kerim, kederli dalgınlığı bundan ileri gelse gerekti:

— Göç ne zaman Dönmezköy'e Kerimcan?

Kerim şaşaladı. Aslıhan, sorduğuna pişman olup bir an sustu:

— Bacıbey ablam da gidecek mi seninle, evini boş koyup?..

— Duyduğum doğruysa, köye salmak niyetinde değilmiş bizi, Osman Bey...

Bu söz en çok Kaplan Çavuş'u meraklandırdı:

— Ya?

— Orhan Bey'e bakarsan, koruyucu alacakmış Mavro'yla beni yanına!

— Ne koruyucusu?

— Haberin yok mu? Gece gündüz nöbet beklenmeye başlandı bey evinde... Savcı Bey, Gündüz Bey, Deli Balta, Orhan Bey, Bayhoca, Akçakoca'nın oğlu Mahmut, sırayla beklemekte geceleri... Yarından sonra, Gündüz Bey'le Savcı Bey'in yerine Mavro'yla biz duracakmışız.

— Rahmetli Demircan'ın tımarı n'olacak?

— Ermeni Toros Ağam bekleyecek bizim adımıza bir zaman...

— Nerden çıktı bu nöbet işi? Ne yüzden?

— Yabancı savaşçılar dolanmaktaymış çevrede... Şeyh Edebâli'nin öğüdüymüş... Bir kahpelik eden olursaymış uykuda bastırıp... Çudaroğlu da sıkça görünmekteymiş, Karacahisar sınırında...

Kaplan Çavuş yere bakarak biraz düşündü, Mavro'ya sordu:

— Rahmetli ablanın işinden, bugün de haber çıkmadı mı?

— Yok!.. Kim arar bizim kanımızı Karacahisar'da? Filatyos emir vermiş, sınırda gören oklayacakmış bizi...

— Issızhan'daki öteberi?

— Hisar'a taşıtmış Filatyos...

— Birini koymuş mu Issızhan'a?

— Yok!

Aslıhan, Kerimcan'ın köye gitmeyeceğini duyunca sevinmişti. Söylenenlerle hiç ilintisi olmadığı halde lafa karıştı:

— Çetindir köy işi... İyi oldu Bey yanında kaldığınız...

— Köye gitsek iyiydi Aslıhan bacı... İyiydi ki ne kadar...

— Neden Mavro kardeş?

Kaplan Çavuş sesini sertleştirdi:

— Yanılmaktasın oğlum Mavro! Aradığınız öcü siz batakta bulamazsınız. Bunun yolu bey katından geçer. Çünkü haber gelir, beylere, kuşların kanadıyla yurdun dört bucağından... Hele bugünler, başına buyruk iş tutma sırası hiç değil... Bey koruculuğu ne demek? Yayalıktan kurtulup atlanmaktasınız! "At işler, er övünür, yayanın umudu olmaz" denilmiştir. Sözüme kulak verin şimdicik, bey size "At seçin" dedikçe, başı yumuşağa, ayağı rahvana yapışmak yok! Ayağı rahvan, başı yumuşak bineğe "Eşek" derler, eşek oğullarım! Biniciye gayetle sert, gayet oynak at ister ki, üstünde diri durup canını diri savuna... Yarından tezi yok, binicilik dersidir. Kılıcın hamlesi, atın çiftesine nasıl uyacak? At koparıp dörtnala geçtikte, sağa sola, ille de arkaya oklar nasıl yağdırılacak? Atlı savaşçılık maskaralık değildir ve de atlanmak bu yaşta, bey takımından başkasının eline geçici değildir. Acemilikte at bineyim derken, tepesi üstü düşüp boynu altında kalıp beli kırılıp tatlı candan olmak vardır. Atlanmak ve de atlı savaşın üstesinden gelmek sırat köprüsünü geçmekle birdir.

Aslıhan yoğurduğu ekmek hamurunu hatırlayıp eve koşunca Kaplan Çavuş çınarın dibindeki sedire kurulup öğrencilerini karşısına dikti:

— Yel gibi giden atı, tek tırnağı üstünde mıhlamadıkça, art ayakları üstünde değirmen taşı gibi döndürmedikçe, harmanlamaya sokup cenk alanında çarha çevrilmedikçe, kovduğuna yetişip kaçtığının pençesinden sıyrılıp çıkmadıkça binicinin ün saldığını kitap yazmaz. Atı topuklayıp dörtnala kaldırıp hain düşmana kavuşunca, gövde ağırlığını kılıca bindirmedin mi, "Ya Hak" diye çalmadın mı, zırhlı kâfirin kafasını koluyla beraber ala mı bilirsin! Yiğitlik eskiden bir çetinse, şimdilerde on çetindir. Çünkü çöküntü çağındayız. At izi, it izine karışmıştır. Ülke devletsiz, devlet

sahipsizdir. Konya'yı çengi oğlanından vezir tuttu ve de "Kahpe oğlandan vefa gelmez"i dünyaya doğruladı. Selçukluya bundan böyle belini doğrultmak yoktur ve de... -Kapı vurulunca suratını astı-: Kimdir o? Kız büyüyeli şaştım, "Şuna bakıver oh Kaplan emmi" diyerek eline bir demir parçası alan, kapıya dayanır oldu. Ya ben adamı dörde bölüp Söğüt'ün itlerine manca Doğramaz mıyım?

Aslıhan'ın sesine kulak verdi.

— Burda burda... Buyrun! Arka avluda...

Evin köşesini, omzunda sazıyla gezgin ozan Âşık Yunus Emre döndü.

Kaplan Çavuş, çocukluk arkadaşı, kan kardeşi Yunus Emre ozanı görmesiyle ellerini dizlerine vurarak çırpınmaya başladı.

— Bre aman... Ozanım Yunuuuus! Bre bugün ne mutlu gün!.. Bre bu saat, nasıl bir eşref saat! Bu kez gezginliğin uzadı, sefil Yunus, nereleri fırlandın dolandın bunca yıl, sonucu nerden koptun geldin?

Yunus Emre, Kaplan Çavuş'u sevgiyle kucakladı, ellerini bırakmadan Dede Korkut ağzıyla şakalaştı:

— Ağır adlı kentlerden geçtim geldim, kervan aşmaz dağları aştım geldim. Taşkın akan deli suları teptim geldim. "Belleri duman bastı, dereleri kar kapladı, yollar kitlendi. Tilkiler izleri, arılar koğanları yitirdi" demedim. Sılayı doğruladım, dostu özledim. Sürdüm çıktım, Yettim buldum!

Kaplan Çavuş'un gözleri sevinçten yaşarmıştı:

— Düşünü gördüm geçende, düşünüüüü... -Ev kapısından avluya çıkan kızına çıkıştı-: Ozan emmin geldi reziiil! Döşekler sermek yok mudur? Kız, dedim, Aslıı... Yere batasıca...

— Bırak zorlatma!.. Döşek de neymiş, Deli Kaplan, kara toprak nemize yetmez, tatlı dil, güler yüz olunca...

Kaplan Çavuş kollarından tutup Âşık Yunus'un yüzüne bir zaman baktı:

— Kan kardeşim! Can yoldaşım! iki dünyada güvenim! Nasıl, sağlık esenlik nasıl?

— İyidir pirler yüzü suyuna... Sen nicesin, Eskişehir'de koyup Söğüt'te bulduğum yiğit Kaplan?

— Tek bıraktın tek buldun. Benzeri yok can yoldaşı yitirdim. Erkek sineği üstüne kondurmaz arslan avrattı. Adını koyup şuncacık bebe bıraktığın Aslıhan geldi yetişti. Baba yurdunu bırakıp Söğüt'e göçtüm. Bir değişmeyen var: Uyanığım! Yiğite ne bela gelse uykuda gelir. Buraları bıraktığın gibidir. Ozanım Yunus. -Kederle gülümsedi, sonra kendini zorlayıp Dede Korkut şakasını karşıladı-: Hey hey! Kese kese yemek için

kebap tatlı, kat kat zırhtan dönmeyince kılıç tatlı, geldiğinde hiç gitmese devlet tatlı, bildiğini unutmasa akıl tatlı... Kodun gittin, altı yıl... Kocadık Yunus Emrem kocadık. Yalnız yiğit alp olmaz, ince otun dibi sarp olmaz.
Kaplan Çavuş, Ozan Yunus'u sedire oturttu.
Kerim'le Mavro eline vardılar. Yunus Emre, Kanlı Boğaz'ın hancısını tanıyıp burada görmesine biraz şaştı, esirin ayağını yıkayan Liya'yı hatırladı:
— Kılıç onartmaya mı geldin yiğit? Ablan nasıl, melek-melâike ablan?
Kaplan Çavuş önce hiçbir şey anlayamadı:
— Nerden bildin Mavro oğlumu? Allah Allah!
— Gelirken Issızhan'da kaldıktı.
— Ya peki?.. Hele duuur! Demek bizi çiğneyip geçtin! Tamam! Bizi çiğneyip İtburnu'na indin! Ya ben ölmüş müyüm?
— Kudurma deli Kaplan? Söğüt'e göçtüğünden haberimiz mi var? Dursun Fakı'dan öğrendim, Eskişehir'e geçecekken yolu çevirdim.
— Essah!..
Kaplan Çavuş, Liya ile Demircan'ın başına gelenleri anlatınca gezgin ozan Yunus Emre, bir zaman söyleyecek söz bulamadan delikanlılara baktı:
— Başınız sağolsun!
Kederle daldı.
Kaplan Çavuş üzüntülü havayı dağıtmak için laf olsun diye sordu:
— Bırakalım şimdi ölümlü dünyada ölüm laflarını... Ozan dili çeviktir. Bize haberin var mı yurttan ülkeden? Nereleri dolaştın geldin bu kez?
— Şam'dan Tebriz'e çıktık, ordan koptuk, Bağdat, Halep, Konya, dedik yürüdük. Zaman çetin zamandır, Kaplan Ağa, hiç olmadık işler olmaktadır. Benim gördüğüm, Moğol göçünü bağlasa gerek ve de çarpacağını çarpıp savuşsa gerek...
— Demee! Bundan şirin müjde mi olur?
Aslıhan döşeklerle yastıkları getirdi. Delikanlılar yardım ettiler.
Âşık Yunus ayranı içti, düşünceli düşünceli bıyıklarını sıvazladı:
— Tez sevindin derbeder Kaplan!.. Moğol düzeni bozup ortalığı düpdüz edip gidince, ne kalır geride bakalım? Rezil kıyıcı takımına meydan kalmaz mı?
— Kalıversin! Rezil takımı kaç para?.. Geliriz hakkından...
— Bir avuç esnaf kalfasıyla he mi? Yanılmaktasın usta, bu kez Ahilik, tutabilemez kendi başına, ülkenin düzenini...

— Böyle sıralarda, gelen sahibi çok görmüştür, bizim Anadolu’muz arkadaş! Kıyıcının domuzuyla kan içmeye doymayan gelir. Moğol'u aratır ki, gör nasıl? "Nedir düşman, tutsak bilir; kaçmak nedir, aksak bilir" sözünü yabana atma! Anadolu adamı çok düşman görmüştür ve de az biraz aksak olduğundan bırakıp savuşamamıştır. Bizim Baba İlyasımız gibisi gelir, Sultanı veziri, eşrafı ağayı bitirirse onu bilmem!

— Tuttu gene Baba İlyascılığın... Yahu, aradan bunca zaman geçti, bunca kan döküldü, fukara Baba İlyas da üste caba gitti, hiç düşündünüz mü, neden kulak asmadı, bu ülkenin milleti, "Karılardan gerisini bölüşmeli âdemoğlu" lafına?

— Neden?

— Anadolu'da âdemoğlunu hırsa getirecek kadar birikmiş mal yoktur... Bunu bilir millet! Biriktireceği de yoktur. Bunu da Moğol bilmekte ki, dediğine göre bırakıp gitmekte... Ne demektir bu? "Mal bölüşelim" dediğin çoğunluk gelmez ardın sıra... Elinde mal toplanmış güçlüler de karşına çıkar. N'olur sonu bunun? Baba İlyas caba gider. Kolaya sapan herkes caba gider.

— N'olacak peki! Sizin Ahilik kolayı bırakıp zor yolu tuttu da ne geçti eline? Devlet yıkılınca beli kırılmaz mı Ahiliğin? Çünkü, devlet kulusunuz aslında siz!

— Yok öyle şey?.. Çarşı bizden sorulur.

— Boşuna şişinmektesin Kaplan kardeş! Sizin şeyhleri, nakipleri, esnaf seçerse de, hiçbiri hiçbir iş göremez, ellerinde sultan fermanı olmadıkça... Ne demektir bu? Bunlar da, kadılar, subaşılar, sancakbeyleri gibi sultanın memuru demektir. "Halife Ahi şalvarı giydi" diye kasılırsınız! Ne demektir bu? "Bağdat'ın halifesi Ahi oldu" demek mi? Hâşâ!.. "Ahiler bedavadan halife kulu oldular" demek... Buncacık şeyi bilmeyince bre Kaplan, senin kaplanlığını kaça alırım ben?

Kaplan Usta, bu meseleyi her karşılaşmada, Yunus Emre'yle tartışıyor, yüreğini rahatlatacak bir sonuca varamıyordu. Biraz esnedi, biraz ensesini kaşıdı, öğrencilerinin önünde üste çıkamayacağı sözü uzatmak istemedi, birden aklına gelmiş gibi sordu:

— Dur yahu? Deyişlerin birikti mi, yüreğe vuran deyişlerin?

— Eh...

— Ya kitap ne sularda?

— Hangi kitap?

— Senin mesnevi?

— Bitti sayılır. Adını koyamadım bitürlü... "Risâlet-al-Nushiye" dersem nasıl?

Kaplan Çavuş Ahi meselesindeki öcünü almak umuduyla kabardı:

— Yahu, yok mudur, bunun Türkçesi, Allah lillah aşkına? "Öğüt Kitabı" desene düpedüz şuna...

— Diyeyim de, "Türkmen Cönkü"dür diye yüzüne bakmasın değil mi, hiç kimse! Mesnevi yazmaktayız uyuma Kaplan, Hamzanâme değildir bu... Beylere sultanlara sunulacak! Her malın kılıfı kendine ve de alıcısına göredir.

— Hani siz, Karamanoğlu divanına Türkçe getirdinizdi. Acemceyi devlet katından sürüp çıkardınızdı. Adamın, işi sözünü tutmazsa nasıl gelir iki yakası bir araya? Aklım kesti, sizden ırak olan hakka yakındır. Fukara Cimri'yi kattınız önünüze, "Tahta çıkaracağız" diye kargının ucuna çıkardınız, derisine saman deptirip... Çoktan yıkılmış Selçuk tahtını şenletebilir miydi, bir düzmece herif? Söyledim sana, kaç kez, "Girme bu işlere" dedim, "Kafanı yitirirsin" dedim. "Akılsız kafana acımam, ozan yüreğine yanarım kıyamete kadar" dedim. "Selçuk Sultanlığı'nı kurtaracağız diye davranıp bu tahta Karamanoğlu'nu oturtmak çıkar yol değildir, çünkü sahteciliktir" dedim. Böyle sahtecilikler önceden de sökmez, sonradan da... Ülkenin tüm adamı ne biçim avanak olmalı ki, Selçuk tahtına, Selçuk mu oturdu, Karamanoğlu mu oturdu, bilmesin? "Cimri" denmez mi, bir deyişin gelir aklıma, gülerim.

— Hangisi?

"Şol karşıki dağları, meşeleri bağları / Sağlık safalık ile aştık elhamdülillah / Kuru idik yaş olduk, ayak idik baş olduk / Kanatlandık kuş olduk, uçtuk elhamdülillah..."

— Anlamadım! Ne ilgisi var?

— İlgisi çok, "İndik Rum'u kışladık, çok hayr ü şer işledik / İlkbahar oldu geri göçtük elhamdülillah" demektesin! Ya hani sefil Cimri? Sağlık safalıkla aştı mı, elhamdülillah?Kanatlanıp kuş olup uçtu mu? Hayrı şerri işleyip evvel baharda göçtü mü? El kesesinden bahşiş vermek derler buna Ozan Emre, iyilik getirmez. Adam bu dünyayı atlatsa da, kara toprakta yatacak yer bulamaz. Gezgin ozan takımı tabanının etini yese gerek... Siz derbeder Cimri'nin etini yediniz. Adam eti yiyenin başı omuzlarında çok durmaz ama, seninki bilmem nasıl kaldı bugüne dek?..

— Halt ettin şimdicik, kötü Kaplan, ozan milletinin başı pektir, kolay alınmaz!

— Babalıydın. Hopladın Karamanbeyli oldun. Oysa Ahiliktir sana yaraşacak yol, bana sorarsan! Gel beni duy! Yeterince gezdin, dolandın, süründün. Yaş geldi kırka dayandı. Oturağa dönsen iyi ve de Sarıköy'de baba ocağını yakıp başına geçip kurulup sazı tımbırdatsan iyi... "Bir hoplarsın çekirge... İki hoplarsın" denilmiştir. Yurt karıştı mı., gezgincilik korkuludur.

Âşık Yunus, gene şakaya vuracaktı. Yapamadı. Ağzını kederli bir gülümseme yokladı. Yutkundu, içini çekti:

— Haklısın Kaplan kardaş... Yerden göğe haklısın ama...

— Aması?

— Alışmışa, bir de kudurmuşa dur durak yoktur. Biz sürünmeye alışmışız bir kez... Aklım kesti, Koca Kaplan, benim bu dünyada, belli mezarım olmasa gerek... Evet tarihlerin yazmadığı işler gelecek bizim başımıza... Ülkenin her yerinde birer Miskin Yunus mezarı bulunsun da gül!

— Gülerim, çünkü, "Mezarı yok" demektir bu, hey derbeder Yunus! Türkçesi, "Toprak bile kabullenmedi herifi" demektir.

— Doğrusun!..

Gözlerini kırpıştırarak sayıklar gibi okudu.

"Bir garip ölmüş diyeler, / Üç günden sonra duyalar / Soğuk su ile yuyalar, / Şöyle garip benim gibi..."

Kaplan Çavuş ilk kelimelere pek aldırmamıştı. Sonunda birden irkildi. Çocukluk arkadaşının yüzüne, şaşkın, ürkek baktı. Arkasını bekledi, gelmeyince pürüzlü bir sesle şakadan çıkışmaya çabaladı:

— Arkası gelsin... Arkası dedim... Altı üstü yok mu bunun?

— Arkası daha yok... Altı üstü ne gerek! Elvermez mi, bre Kaplan?

— Elverir, hay hay... Elini Yunus Emre'nin eli üstünden iki defa geçirdi. Nur ol! Ve de avanaklığımı bağışla... Seni bizim gibi ölümlüler hesabına saydım. Ölene kazılır mezar... Adam ölmeyince... Hiç ölmeyince...

Âşık Yunus, nemlenen gözlerini saklamak için, utanmış gibi, başını önüne eğdi. Dünyada, belli ki bu an duyduğu mutluluğu, çok az insan duymuştu.

Kerim, deminden beri konuşulanları can kulağıyla dinliyordu. Sessizlik uzayınca, Ertuğrul Bey'le Demircan Ağa'sı gömülürken hatırladığı deyişi,

sormayı geçirdi aklından...

Gözlerini kırpıştırarak Kaplan Çavuş> ensesine şakadan vurdu:

— Bu Kerim de, saza, çöküre hizmet etti az biraz, Ozanım Yunus, az kalsın, âşık takımına karışacaktı ya, bereket...

— Sakın bizden koptu da, sizin kanlı Azrail bölüğüne mi katıldı?

— Katıldı Allah'ıma şükür... Kanlı Azrail bölüğüne geldi mi, dünya kurulalı beri, kılıç mı daha kanlı, kalem mi, ayırt edilebilmiş değildir. Bence kılıcın yarası bir, kalemin yarası bin... Kılıç eri, dilerse sahip olur kılıcına... Sen dünyanın yüzüne salmaktasın yazdıklarını... Kopar gider, nerde, n'işler, bilir misin? Gerisin geri, "Toplayım" desen yeter mi gücün? Dediğini dememiş olmak, elinde mi?

Yunus Emre, gözlerini var gücüyle açmış konuşulanları anlamaya çabalayan Mavro'ya gülümsedi:

— Keşke bunun melek bacısıyla, bunun yiğit ağasına deyiş söyleyeydiler Kanlı Kaplan, deyişle kötülük edeydiler.... -İçini çekti-: Hiç günahsız gitti, murat almadan... Yeri cennettir. Kıyan kanlıya lanet!

Mavro, pusuya düşmüş de, sıçrayıp çıkacak yer arıyormuş gibi, bir Kaplan'a, bir Kerim'e baktı. Yutkunarak dikildi:

— Lânet, Ozan dayı... Ant içtik, kılıç atladık. Kanlımızın, yer üstünde dirisi, yeraltında ölüsü kurtulamaz elimizden... Ozansın, yakarışın yerini bulur; bizi duala! Okumuz delici, kılıcımız kesici olsun!

— Olsun yiğit! Var yürü, Tanrı rast getire! Kara dağa bağırdığında, işitsin! Coşkun sulara uğradığında, durulsun!

Mavro, Âşık Yunus'un eline davrandı. Birden yalnız kalmak istemişti:

— Sağolun efendim! -Kerimcan'a döndü-: Gidelim mi, destur verirse Kaplan Ustamız?

Kerim, gitmek istemiyordu. Sıkıntıyla ne diyeceğini düşünürken, Cengiz'in Ozan Yunus Emre delikanlıları durdurttu:

— Eğlenin az biraz!.. Müjdeli haberlerimiz var. Önce sizin gibi yürekli yiğitlere ulaşsın ki, uğuru katbekat artsın! Bu kez çok hayırlı bir işe geldik Kaplan, kapalı kapıyı açmaya geldik!

— Nedir?

— Dinleyin can kulağıyla... Hayırlı iştir, başarırsak sevaplı iştir. Bilirsin! Âdemoğluna düşler iki çeşit verildi. Biri Tanrısal düş... Öteki, şeytan aldatmaları... Tanrısal düşler hayırlıdır, olacakları sezdiricidir. Elçiliğinin bize düşmesi ne mutlu!

— Uzatma! Neyin nesi?

— Bu kez, İtburnu'nda, Şeyh Edebâli Efendimizin mübarek katında, hayırlı perşembeyi, hayırlı cumaya bağlayan gece, bir düş gördüm. Şeyh Edebâli Efendimizin mübarek kucaklarından bir ay doğdu, parıltısı karanlığı çalkadı çıktı, yükseldi, orak biçimindeyken dola dola sini değirmisine döndü. Dünyayı nura boğdu. Öyle ki, gözler kamaşıp bakmaya güç yetesi kalmadı. Baktım ki, sizin Osman Bey'iniz de iki dizi üstünde sağ yanındadır ve de tespihe girmiştir. Gökleri bezeyen ay, inip geldi, göğsüne yaslandı, gövdesine karıştı. "Aman nedir, ne hikmettir?" dememize kalmadı, ayın gömüldüğü yerde bir fidan belirdi, yeşerip büyüdü, göklere dal budak saldı. Toprağın, denizlerin yüzünü kapladı. Kaf dağlarının ve de Toros dağlarının ve de Atlas dağlarının ve Hosma dağlarının doruklarını gölgesine aldı. Fırat ırmağını, Dicle'yi, mübarek Nil'i, Frenk içindeki coşkun Tuna'yı kavradı. Uçsuz bucaksız çöller, bozkırlar, çayırlı çemenli ovalar, sahralar, yedi denizler ve de ağaç denizinden nişan verir derin ormanlar, uzakların parlak gümüş kubbeli, göğe baş çekmiş kuleli, Firavun çağından kalma nice nice anıtlı nice kentler geldi, hep bu ağacın altına sokuldu. Bize hayret elverdi. "Neyin nesi?" demeye kalmadan, bir esinti çıktı, yürekten sıkıntıyı, vesveseyi sürüp çıkaran yedi cennet yeli... Kendime geldim, sabaha kadar düşündüm, yazdım çizdim. Sabah namazından sonra, Şeyh Edebâli Hazretleri'ne düşümü açıp danışayım dedi, elini kaldırıp susturdu, "Gerekmez, sana açılan bize de göründü. Tanrı işaretidir" buyurdu. Beyinize büyük devlettir ve de büyük müjdedir. Şeyhimizden murat istemiş, sırası gelmediğinden alamamış ama, umut kesmeyip koca Tanrı'ya güvenmiş... Böylece, murat kapısı açıldı, mutlu saat geldi çattı. Bir daha istesin! Yoksun kalmayacaktır. Bizden haberini ulaştırmak...

Bir garip gülümsemeyle sustu. Aslında Kaplan Çavuş için değil, her yerde böyle anlatılsın, söylenecek yere de böyle söylensin diye sözü biraz uzatıp derviş ağzına dökmüş, delikanlıları da bu sebepten salıvermemişti.

Bu elçiliğin Kaplan Çavuş'a düşmesi, Yunus Emre ozanın, kendisi doğmadan önce meydana gelmiş Baba İlyas meselesinden Ertuğrul Bey'e küskün olmasından, bu küskünlüğü Osman Bey'e de aktarmış bulunmasındandı. Kırk beş-elli yıldır gerçeği aydınlanamamış bu karmakarışık olayda, Selçuk Sultanı İkinci Gıyasettin Keyhüsrev'in, vezirlerinden bile sakladığı baskını, Ertuğrul Bey'e hazırlattığı, bir gece, bir uygun yerde buluşup ılgarla Çat nahiyesine giderek Baba İlyas'ı cuma namazını kılarken öldürdükleri söyleniyordu.

Kaplan Çavuş bunları düşünerek gülümserken, Yunus Emre, Dede Korkut ağzıyla şakalaştı:

— Ertuğrul oğlu Kara Osman Beyimize selam ederim, bundan böyle, aç gezeni doyursun, yalıncak geleni giydirsin. Attan aygır, deveden tülü, koyundan koç boğazlasın! Ala çadırını yeryüzüne diktirsin; beyleri, yiğitleri sofrasına biriktirsin! Yeme içme, gülme söyleme, çalma oynama olsun! Var yürü, "Gezgin Ozan Miskin Yunus geldi, baş indirdi, bağır bastı, diz vurup bunu böyle haberledi""deyiver Kaplan Çavuş!

Kaplan Çavuş, sofra örtüsünü sererken son sözler üzerine durup dinlemeye başlayan Aslıhan'ı, sert bir bakışla ürkütüp kovalamıştı. Sonra Kerimcan'a döndü:

— Müjdeli haberi bekletmek olmaz! Sıçra, seğirt, Osman Beyimizi tenhada bul, "Müjdeli haberi vardır Kaplan Çavuş'un sana" dedi demeli. "Halvetlik sözdür" dedi demeli... "Dilerse beni istesin, dilerse kendisi gelsin" dedi demeli... Bir harfini unutmamalı ki, avanak olmadığını göstermeli!

Kerimcan, evin köşesine kadar hızlı hızlı yürüdü. Müjde ulaştırıp Osman Bey'in gözüne bir kat daha gireceğini düşünerek çok sevinmişti Dış kapıya yaklaşırken aklına başka bir şey geldi; şaşkın, duraklayıp yardım arar gibi çevresine baktı. Osman Bey'e gidip, "Gezgin ozan düşünü görmüş, Şeyh Edebâli'nin Balkız'ı isteyeceksin" demek dile kolaydı. Düşündükçe pirelendi, pirelendikçe aklı karıştı, ürkmeye başladı. "Dur aman! Balkız kuma gelmekte, Orhan Bey'in anası Ömer Bey kızı Malhatun'un üstüne.. Olmaaaaz, hiç olmaz!"... Kapıdan çıkarsa, bir daha dönüp, "Ben bu işe karışmam!" demek sanki büsbütün imkânsızlaşacakmış gibi durdu. Şeyh kızı olmakla kumalık değişir mi? Hiç değişmez. Kızar bize Orhan Bey'in anası... Bizi bunca seven Malhatun'a yazık değil mi? Orhan Bey de kızar. Ben olsam, ister miyim, fukara anamın üstüne körpe kuma gelsin! Yüzüme demese de, "Buna mı düşerdi, böyle bir işin lafını alıp gelmek yabanın gezgin ozanından?" diyerek öfkelense, haklı... Gittikçe bunalıyordu. Önce anasına açmayı geçirdi aklından... Dağ gibi oğul yitirmiş karıya, bir hafta olmadan kız alışverişinde öğüt istemeyi yakışıksız buldu. Geride başvuracak bir Yahşi İmam kalıyordu. Pabuçları çekip büyük camiye seğirteceği zaman, Aslıhan'ın telaşlı sesini duydu:

— Burda mısın? Gittin diye ödüm koptu...

— Neymiş?

— Gel hele... Arka avluya doğru bakıp sesini alçalttı. Gelsene, şuna bak...

Kerim, tehlikeye benzer bir şey sezinleyerek irkildi. Aslıhan'ın kara gözleri merakla parlıyordu.

Atılıp elini tuttu, enikonu zorlayarak eve soktu, mutfağın loşluğunda fısıl fısıl sordu:

— Nedir Kaplan babama getirdiği haber, Kara Ozan'ın? Neymiş oh Kerimcan! Neye sevinecekmiş Osman Beyimiz? Neden ağır şölen dökecekmiş?

— Bırak, işim acele! Yok şölen mölen... Yok bir şey!

— Yar, var ki ne güzel! Ben duymadım mı, küserim ki... Bak neler olur!

— Yok bir şey... Eskinin Cimri meselesi... Deyiş meyiş olundu. Karılara yarar laf değil...

— Hele şuna! Hay imansız Kerim! Ne ilişiği olur Cimri'nin işiyle şölen dökmesi Beyimizin? Hayır, dememiş hiç olmaz. Gözlerinin içine bakarak yaklaştı, iyice sokuldu, diri göğüslerini Kerim'in göğsüne sürerek sırnaştı. Aklıma düşen mi aman Kerim? Yunus Ozan emmim, İtburnu'ndan sürüp gelmiş... Balkız işi bu! Nah, şu ateşe kör bakayım, Balkız işi... Değilse hadi, yemin iç, "Vallah billah de, "Anam öle, sevdiğim öle" de bakalım!

Gezgin ozan Yunus Emre'nin dediklerini, Aslıhan'ın ilk sözde bilivermesi, Kerim'in yüreğine korku salmıştı. Ürküntüsünü, ozanların tekin sayılmaması, bey sırlarının açıklanmasının ayıplığı arttırıyor, kızın kedi yavrusu gibi sokulması, aklını büsbütün karıştırıyordu. Kurtulmak istedi.

Geçen akşam onca yalvarıp zorladığı halde yakınlık göstermeyen Aslıhan'ı itip yürümeyi göze alamadı. İstemeden yalvardı:

— Bırak oh Aslıhan... Balkız malkız yok... İnan olsun yok...

— Gördün mü, basamadın yemini!.. Bildim. Haberi vermeyince bırakmam. Ne demekte Ozan emmim, verimkâr mıymış kızını şeyhimiz, Osman Beyimize? Soluk soluğaydı. Söyletmeye zorlamak için elini sıkıyordu. Nazlı nazlı yalvardı. Hadisene oh Kerim... Dediğim gibi öyle ya? Bildim he mi? Üstüne vurdurdum...

Aslıhan'ın süründüğü koku yağı sanki etinin kokusuymuş gibi Kerim'in başı dönmeye başlamıştı. Kapıya baktı. Aklına gelenden korkmuştu. Elini hışımla çekip kurtardı, bırakıp gideceğine, kızın belini sarıp hınçla sıktı.

— Uf belimi kırdın gâvur! Kemiklerimi ufaladın, bırak! Uy anaaa!

Kerim, açılan ağzı hırsla öptü. Sanki mollalığı bu Aslıhan zorlayarak bıraktırmış, karşılığında kendisini rahat rahat sevdireceğine söz verdiği halde, bu sözünü tutmamıştı. Duyduğu hırpalayıcı isteğin, yıllardır yakınlık

vermeyen sevgilisine karşı, birikmiş hasretten geldiğini sezemediğinden yaptığına kendisi de şaşıyordu.
Aslıhan inleyerek kurtuldu:
— Kudurdun mu köpek? Gündüz gözü... Tuh yüzüne... Üstümüze ya gelseydi babam? -Çekilmek isteyen Kerim'i sıkıca tuttu-: Söyle hadi... Balkız işi değil mi? Gizlisi mi olurmuş adamın sevdiğinden... Küserim demezsen, şart olsun yakınlık vermem! Al işte... -Sokulup sürtündü-: Söyle de kurtul, oh Kerim! Söylemeyince, bana günah değil mi?
Kerim artık uzatmadı, Balkız işi olduğunu doğrulayıp böyle bir habere aracılık ettiği için Orhan Bey'in kendisine kızacağından korktuğunu anlattı.
Aslıhan sözün yarısında ciddileşmiş, belini saran koldan yavaşça kurtulup gözlerini kırpıştırarak sonuna kadar ağız açmadan dinlemişti. Kerim susunca tek tek konuştu:
— Bilmiş ol Kerimcan, bu işten şeyhimiz haberlidir ve de Balkız'ı bu kez verimkârdır!
— Geçenki verimkârlığına benzerse...
— Geçenki başka... Geçende uç beyliği sağlam değildi Osman Beyimizin... Beyliği alınca razı geldi Edebâli Şeyh'imiz... Çünkü bu dünya, beyler dünyasıdır. Bana sorarsan bu dereli tepeli düş de, Ozan emmimin görgüsü değil! Böyle düşleri şeyhler görür bir, bir de tutkun karıyla tutkun herif görür. Aslında görmese de kıymeti yoktur. Anladın mı?
Kerim biraz düşündü:
— Yok! Anlamadım! Birden bakışları ürkekleşti. Hele şuna... Kız!.. Tanrı düşünün yalanı mı olurmuş imansız!..
— Olur ki ne güzel! Var git seğirterekten... Duyduğunu duyduğun gibi söyle... Osman Bey'den neler alırsın muştuluğuna bilmem ama, Balkız'ın duası yedi geleceğine yeter!..
— Ya küserse Orhan Bey, kızarsa?.. "Kızarsa" dedim rezil, gülmenin sırası değil! Orhan Bey kızmasa da anası Malhatun kızar yüzde yüz!
— "Üstüme kuma gelmekte" diye mi?
— He ya...
— Bey kızıdır Malhatun, öfkesinden geberse kuma işinde surat bile asamaz. Ar eder, "Erkek açı" dedirtmez kendine, soyu lekelenir, Çünkü .. Beye varan karı, üstüne kuma geleceğini göze alacak önceden... Bey evinin işlerini bir karı çevirebilemez tek başına... Her gün sürülerin sağımı... Sütlerden vurulacak peynir, yağ , yoğurdun düzeni... İlkbaharda yayla göçü... Güzün, bey hakları gelir yığılır kapıya... Yaz kış yeme içme, konma

göçme olur. Bunca hizmetçi, yanaşma, horanta... Alan, veren yok, yoksul... Ünlü beylerin yıllık armağanlan... Halı kilim dokuyanlar... Düğünler ayrı, toylar ayrı... Bir karı, peri kızı olsa, güç yetirebilemez, canı üzülür. Başkaca, gebeliği var bunun, hastalığı var. Hayır, tek karı, üstesinden gelemez bey evindeki kargaşanın... Yalandan içini çekip suratını asmaya çalıştı. Senin aklın mı erer, Kerimcan! Karı milletinin alın yazısıdır bu... Erkekten yana yazmış bu yazıyı, kurban olduğum Koca Tanrı, her nedense... Parmağını salladı. Erkekten yana yazmış, dedimse, beyler için... Hiç umutlanma, gözlerini oyarım. Beylere de yolu yordamıyladır. Soluğu çıkmaz, beli tutmaz beylere göre değil, er gibi er beylere... Sırayı şaşırıp eşitlikte rezillenmek yok... Biraz daldı, ciddileşti. Üstüne kuma gelen karıya acıdın da, karı üstüne kuma giden körpe kıza acımadın mı? Erini her gece sarıp yatmayınca...

— Zorlanmakta mı Balkız? Kendi istemekte, değil mi bunca yıl? Gelmeyiversin!

— Aklın ermediğinden hey Kerim! Bunalmayı sen nerden bileceksin? -Aslıhan, çokbilmiş çokbilmiş içini çekti-: Tutkunluktan kötü bunalma mı olur bu dünyada?.. Fukara Balkız yanmakta ki bunca yıldır, tütünü tepesinden çıkmacasına... Yemini var. Ya Kara Osman'ın yatağı, ya Sakarya ırmağı...

— Vay vay...

— Ne sandın, bir kız şeyh kızı olmakla adamlıktan çıkmaz. Tutkunluğu, sefil Kerim, sen nerden bileceksin!..

— Hele edepsiz!..

— Edepsizmiş... Mollalığa geçerken az mı ağladım. Şuncacık acıdın mı? Oh ne güzel! Ben de yemin içtim, sürdürmedim elimi eline... Nasılmış?

Kerim, kapıyı kollayıp sarılmak isteyince, bu kez Aslıhan gerçekten dikildi, Kerim'in göğsünü yumrukladı:

— Geri dur! Höst, tek dur dedim. Kılıca güç yetirmeden, Kaplan'ın kızına güç yetiremezsin Molla eskisi... -Kokladı-: Molla kokmaktasın daha... Kâğıt mürekkep kokmaktasın...

— Demincek rezil... Ya demincek...

— Deminkisi başka...

— Ağzımızdan laf almayaydı he mi? Bak bakalım ben adamı...

Sokaktan bir ses gelince Aslıhan yay gibi sıçrayıp uzaklaştı. Kerim boğuk boğuk yalvardı:

— Dur kız... Dinle dur. n'apacaz Balkız işini? Beri bak oh Aslıhan, ben açamam Osman Bey'e... Ölsem açamam!

Aslıhan hiç duraklamadan kestirip attı:

— İyisi, git Orhan Bey'le konuş... Dediğini işle...

— Hay Allah! Yahu nedir? Bunlar nasıl bir akıllar, çengi?

Aslıhan, mutfağın loşluğunda, ak dişlerini parlatarak gülüverdi. Kıyıcı güzeldi, can alanın imansızıydı. Kerim mollalığa vurduktan sonra bunu aklından nasıl çıkardığına şaştı. Mollalığa ne kadar gönüllü olduğunu şimdi bir kez daha anlamış, yüreği cız etmişti.

Kapı vuruldu, koşup açtı. Gelenler, derviş abdal takımlarının bölükbaşılarıydı. Ünlü ozan Yunus Emre'nin Söğüt'e ayak bastığını duyup sökün etmişlerdi. Sokağın köşesinde yeni gelen cavlaklardan Kel Derviş'i görünce Aslıhan'ın bugün nasıl bir belaya uğradığını anladı: "Oh olsun! Allah'tır bu, Allah!" diye güldü.

Kerim, konağa vardığı zaman Orhan Bey, selamlık sayvanında, keskin hançeriyle düzgün meşe dallarından bahar ciritlerine değnek yontuyordu. Kerim'i görünce sevindi:

— Aklımdayken şimdicik... Sana yonttum bunları... Bu yıl benim takımdasın Kerimcan...

Kerim suratını astı. Orhan Bey'le karşılaşınca, babasının evlenme işini on üç yaşındaki oğluna açmanın da kolay olmadığını anlamıştı.

— Kılıç eğitimi ne sularda? Geçen gün Kaplan Çavuşu gördüm, seni övdü ki, adamakıllı...

— Bilmem, uğraşmaktayız! İçini çekti. Anamın işleri hep...

— Aldırma! Savaşçı kısmının aylak zamanı çoktur. Okursun canın çekerse... Aslıhan duyarsa karışmam!

— Ne diyebilirmiş, bizim okumamıza Aslıhan?

— Bilmem orasını... Karı milletinin hiç kestirilmez, neye ne diyeceği....

Sürüp giden bu alaylar, mollalığı karı baskısı yüzünden bıraktığını Kerim'e sürekli olarak hatırlatıyor, öfkesini tepesine sıçratıyordu. Pek de farkında olmadan, Orhan Bey'in rahatlığını kıskandı, karşısındakini şaşırtıp üzmek hırsına kapıldı, getirdiği uygunsuz haberi, dikedik açıverdi.

Orhan Bey önce gülümseyerek dinlemiş, sonra biraz kaşlarını çatmıştı. Bunu kızdığından değil, akıl erdirmek için yaptığını Kerim anlayamadı.

— Bu böyle arkadaş... Elçiye küsmek yok...

— Hay sen çok yaşa; Molla Kerim! -Orhan Bey yonttuğu değneği keyifle yere çaldı, hançerini kınına sokup sevinçle kalktı-: Aman müjde vereyim babama... Sevinir ki fukara, börkünü yere çalar. -Kerim atılıp eteğini tutunca, parmağını salladı-: Meraklanma Kerimcan, müjde bahşişini cebinde bil!

— Dur yahu... -Orhan Bey'i şaşırtmak isterken kendisi şaşırmıştı-: Canı sıkılmaz mı ananın? "Ne Karışır böyle işlere bu Kerim?" diye bana kızmaz mı?

Orhan Bey, işte bu söze gerçekten şaştı:

— Anam mı? Nasıl kızabilir, karı milleti böyle işe? Nasıl utanmaz olmalı ki... Ne demektir, babamın Şeyh Edebâli'ye damat olması bre Kerim? Böyle devlet kimin eline geçer bu zamanda? -Eteğini kurtarıp telaşla koştu, kapıda durup döndü-: Dünyadan haberin yok, Molla Kerim, dünyadan hiç haberin yok...

Kerim, cirit değneklerine bakakalmıştı.

Haberi olmadığı bu dünyada, şeyhler beylerden damat, beyler şeyhlerden kaynata arıyorlardı. Haberini kendisinin taşıdığı birtakım işler dönmekteydi ki, anlayana aşk olsun!

Meşe değneklerinden birini aldı, bir elinden öbürüne atıp tutarak daldı. Aşağıdaki ahırda ulak atlarından biri kişneyince kendine geldi. "Yürüyende selvi boylum, bakanda ceylan bakışlım, kar üstüne kan damlamış ak yanaklım, öpüştükte soluğumu sömüren aç ağızlım, tokuştukta etim dalayan kalkan göğüslüm." Aklından bunları geçirdiğini fark edince Aslıhan'a daldığını anladı. Elindeki değneği, nedense saman çöpü gibi kırdı. Pazı gücünü beğenip dişlerini göstererek kasıntıyla güldü.

2

Kaplan Çavuş'la Yunus Emre akşama kadar misafirden baş alamamışlar, yemekten sonra Aslıhan, gece oturmasına Bacıbey'e gidince yalnız kalabilmişlerdi.

Çavuş avlu kapısının kol demirini vurup döndü, ocağın ışığını çıralı çam odunlarıyla güçlendirip sedire oturdu.

Altı yıldır görüşmemişlerdi. Altı yıldır çok işler olmuş, çok anlatılacaklar biriktirmişti. Âşık Yunus, her zamanki dalgın gülümsemesiyle yere bakarak içini çekti:

— Demek böyle Kaplan kardaş... Eskişehir'de Demirciler

Arasında kodum gittim, gelip Söğüt'te buldum. Neden göçtün Söğüt'e? Rahmetliyi aklına getirdiğinden mi, Eskişehir'in taşı toprağı?

— Eh! Say ki duramadık ozanım Yunus, "Yer değişiminde ferahlık var" demez miydin?

— Derdim! Ben dediğimi işlemekteyim Kaplan! Senin geçimin nasıl bu çukurda?

— Eh!..

— Eh, ne demektir? Duyduğum doğruysa, Ertuğrul'un ucu, yoksullaşmış ki soluk alası kalmamış!.. Yol iz kirlendiyse... Savaşçılarda, çapul varlığı yoksa, hiç akçe eder mi senin demirciliğin?..

Tencere nasıl kaynamakta bakalım, dibi delik tencere?

— Kaynamakta yeterince... İki ucunu bir araya getirmekle, ne dersin, bu senin Aslıhan maskarası... Getirmekte ne güzel!.. -Durakladı-: Eskiden kalmaları bozdurmaktayız arada bir bunalırsak... Bir bahçe verdi Ertuğrul Bey, iki parça tarla verdi.

— Heyvah kötü Kaplan, "Sonunda çarşıyı boşladım, reâyâ çiftçisi oldum" desene...

— Eh! Az biraz olduk! İşsizlik bindirince beli kapmamla bahçeye seğirtmekteyim! Toprakla boğuşmak yumuşatır adamı, sen nereden bileceksin, boş gezen Yunus!.. Yumuşaktır ki pamuk kaç para...

— Ne kadar iyi...

Karşılıklı gülümseyerek bir zaman sustular. Yunus Emre yavaşça sordu:

— Eee... Daha daha?
— Dahası bu! Yuvarlanmaktayız, değirmen dolabı gibi...
— Daha dedim! Daha?
— Dahası da neymiş! Dünya ölümlüdür. Neye çabalasan ölüme çabalarsın!
— Daha dedim! Ya delikli demir neyin nesi, Kaplan Çavuş?
Kaplan Çavuş böyle bir soruyu hiç beklemiyordu. İrkilerek döndü, gözlerini telaşla kırpıştırdı:
— Delikli demir mi? Nedir o? Yok öyle şey...
— Hele hele...
— Kim dedi? Boşboğaz Aslıhan mı?
— Kim dediyse, dedi. Günahını alma kızın... Neyin nesi?
— Yok yahu... Delikli demir de neymiş, yok hayır...
— Ya ben Akkâ'ya uğramadım mı? Akkâ'da senin Çıfıt Hekim'i görmedim mi?
— Aman... -Kaplan Çavuş gerçekten şaşırmıştı. Toparlanmaya çalıştı-: N'oldu benim Çıfıt Hekim'e, geberdi mi sakın?
— Ne gebermesi... Domuz gibi... Bir yandan maraz sağaltmada, bir yandan ORTAK'ın işlerini çevirmekte ki, "Dünyayı fırıldak etmiş" desem yalanı yok!
— Döndürmekteymiş de gizlimizi neden açığa vurmuş bakalım? Kudurmuş mu? Elime hiç mi geçmezmiş kopasıca gırtlağı?..
— Vay vay! Demek bize de mi gizli? Nerde kaldı, bunca yılın kan kardeşliği?.. Tüh yüzüne... Çıfıt Hekim senden yürekliymiş... "Gizlisi olmaz senden Kaplan'ın" dedi, kâğıt yazacakken vazgeçti, "Gider anlatırsın" dedi.
— "Anlatırsın" mı dedi? Dedi de, neden anlatmadın sabahtan beri? Yahu biz burda, ne durumlardayız, hey imansız Ozan! Ne dedi? Sorup öğrenebilmiş mi yazdıklarımı?
— Yağma yok!.. Delikli demir neyin nesi ve de ateş tozu nasıl bir nuhuset? Bunlar denilmeyince benden haber alınabilemez Kaplan!
— Kolay, oh kardaş! Hele haberleri ver, gelsin... Ne durumlardaymış Karanlık Dünya'nın demircileri? Delikli demir işinde nerelerdeymişler?
— Boşuna debelenmektesin kötü Kaplan... Anlatmayınca hiç olmaz.
— Kolay... Kolay ki ne kadar... -Kaplan Çavuş gözlerini kaçırdı-: Gerçekten sağ, esen mi Dişlek Çıfıt? Aklını yitirip mitirmesin... Açmayacaktı bu işin gizlisini... Kılıç atladık biz... Tevrat'a el bastıydı namert... Yemin içtiydi ki, derisi yüzülse ve de cılk eti kara bibere ve de

kırmızı bibere ve de sarı kükürte yatırılsa, lafını etmeyecekti. ORTAK'ta çabalarken çıfıtlığı bırakıp Frenkliğe, Moğol'a mı döndü, sakın!

Yunus Emre gülümsedi:

— Senin Dişlek Çıfıt'a kalsa etmeyecekti ya, biz keyfine bırakmadık, önüne yatıp yuvarlanıp ağzından söktük aldık!

— Vay başıma... Bunca yılın kurnaz çıfıtını... Sen ozan aklınla... Yahu nedir? Nasıl getirdin avanağı kündeye?

— Bizde senin Dişlek Çıfıt'ı kündeye getirecek oyun ne arasın bre Kaplan, haberi bizimle yollayan herif gizliyi nasıl açmayacak?

— Essah... Vay ki vay... Peki neymiş saldığı haber?

— Boşuna çabalamaktasın! Delikli demir ve de ateş tozu meselesini bir bir açıklamayınca bende laf yok... Duymamla aklım karıştı. Yalan mundar, delirdin, şaşırttın da simyacılığa vurdun, belledim. "Simyacılık olmaya simyacılıktır ya, şu delikli demir neyin nesi?" dedim. Meseleyi anlayınca kızdım ki, ne kadar...

— Niçin?

— Kurcaladığın rezillik insana yarar iş değil, imansız Kaplan! Bulaştığın belayı başa çıkarırsan neler olur bakalım?

— Neler?

— Dünyanın düzeni bozulur ki, çivisi çıkar garçadak... Âdemoğlunun barınası hiç kalmaz.

— Şimdilerde barınası kalmış da he mi?

— Şimdilerde, kılıç oyunudur, pazı gücüdür, bir ucu mertliktir. Senin delikli demir bu dünyada mert komaz. "Delikli demir çıktı mertlik bozuldu, çıkarana lanet!" denileceğini hiç mi getirmedin aklına? Kıyamete kadar sövüleceğini...

— Ah aradığımı bulaydım da, vara söveydiler.

— Geçenki gelişimde var mıydı bu tutkunluk? Aslıhan'ın anası öldüğü sıra vardı da, bize mi demedin?

— Rahmetli ölmeden önce nasıl olabilirmiş yahu? Adam bunalmayınca böyle tutkular peydahlanır mı? Karı göçünce, senin hiç haberin yok, Yunus Âşık, şaşırttık ki biz, Mecnun gibi çöle düşmemize, pek bir şey kalmadı. Karınca yuvası gibi işleyen dükkanı boşladım. Esnaf baktı ki, şu kadar zamandır kepenkleri kaldırmamaktayım, Nakibi önüne katıp kapıya dayandı. "Ölenle ölünmez ve de ölü arkasından bu kadar yaslanmak rahmetiyle zarardır" dediler, "Allah'ın gönlüne güç varır ki, gör neler olur" dediler, "Allah'tır bela verecek, âdemoğludur dayanacak, bunun töresi bu"

dediler. Çok laf ettiler. Baktılar taştan karşılık var, bizde yok, Şeyh Edebâli Efendimize haber saldılar. Halifesi Dursun Fakı'yı gönderdi. "Ya dükkanı açsın edebiyle, ya sürsün gelsin, iki çift lafım var" dedi. Baktım olmayacak, dükkanı açtım ama, tatsız... Elim işe varmakta değil... O zamana kadar demir parçası görünce "Aman şunu kızdırıp beriye alsam, bir şey olsa" diyen herif, demiri odundan ayıramaz olmuş... Nereye çöksem orda kalmaktayım ve de derinlere dalıp gitmekteyim. Arada bir, "Olmaz Deli Kaplan, davran oğlum! Kendine acımazsan evdeki öksüz kıza acı" demekteysem de, kulak asma... Günlerden bir gün oturmaktayım, bir atlı dayandı kapıya... Hopladı yere... Selam verip girdi. Baktım bir Moğol binbaşısı... Pekin'den gelip Altun Ordu'ya gidermiş...

— Allah Allah... Pekin'den Altun Ordu'ya giden herifin Eskişehir'de işi ne?

— Bilmem. İstanbul üstünden dolanacakmış nedense!.. Tuna'yı aşıp Kazak içinden tutacak Altun Ordu'yu... Niyeti iyisinden birkaç Türkmen kılıcı alıp armağan götürmek... "Parasında değilim" dedi, "elverir ki değerli olsun gayet" dedi, "gittiği yerde hora geçsin" dedi. Eve kalfayı saldım, bey işi kılıçlardan bir çift istedim. Bu sıra herif bir Çin kılıcı attı ortaya... Baktım, salt çeliği beş yüz filon eder. Demek çoktandır zanaatı taşladığımızdan, iyi çeliğe hasret kalmışız da farkında değiliz. Namluyu evirip çevirirken "Çin içinde böyle demir döven, böyle su veren ustalar da var he mi?" demişim. Moğol binbaşısı lafı aldı ossaaat, girişti Çin ülkesinin şaşılacak işlerini ballandırmaya... Anlatıp dururken, sözü donanma maytaplarına getirdi. "Ateş tozundan donanma maytabı yapar ki Çin ustaları" demesiyle...

Kaplan Çavuş ocağa gülümseyerek daldı. Sessizlik uzayınca Yunus Emre yavaşça sordu:

— Demesiyle n'oldu?

— Meğer, Yunus Ozan, biz herifi ateş tozuna kadar hiç dinlemezmişiz. Ateş tozu lafı araya düşmesiyle, say ki beni şeytan kavradı, keskin kılıç ucuyla dürttü. İrkildim, işte o irkiliş...

— Neden? Merak mı etmekteydin, evvel eski, bu ateş tozunu, her ne karın ağrısıysa?

— Yahu bilmezken neyi merak edeceksin. İlk duymaktayım namussuzun batasıca adını... Benim izlediğim 'Rum ateş'i...

— Evet, sorar dururdum, araştırırdım gizlisini...

— Gene sordum, "Nasıl ateş tozu? Rum ateşi olmasın?" dedim. "Yok, Rum ateşi başkadır, bu bildiğimiz ateş tozudur ve de Çin işidir" dedi, "Çinlinin düğünü, bayramı olur ki, usta" dedi, "göklere saldığı alacalı maytabın benzerini başka bir ülkede hiç göremezsin" dedi. "Nasıl maytap?" dedim. "Bildiğin donanma maytabıdır. Dibinden ateşleyip gökyüzüne salar Çinli bunu, gecenin karanlığını, bildiğin gündüze çevirir. Nasıl mı? Bildiğin gibi... Süzülüp bulutlara ağmaları vardır, çarkıfelek gibi dönerekten yedi renkte eleğimsağmalar dökmeleri vardır. Her bir maytap ateş tozundandır. Bildiğin toz! Toz olduğundan toz demiştir Çinli buna" dedi. Benim aklım karıştı, "Nasıl toz yahu?" dedim, "Toz dedimse" dedi, "şu senin döküm toprağın kadar ince belleme" dedi, "Kum gibidir ve de kalınca kum gibidir," dedi, "Nasıl anlatsam da aklın erse, nah, şu demir eğesinin döktüğü demir tozu..." dedi. "Neden yapılır? Madeninin kökü nedir?" dedim. "Orasını bilmem" dedi. "Nasıl uçar havaya... Açıkta yakılmakla mı?" dedim. "Hay anan öle, hiç açıkta olur mu?" diye güldü, "Kalın kâğıtlara sarar bunu Çin'in maytap ustaları... Altına ateşi tuttular mı, çıkar göğe yukarı fışılayaraktan, hışım gibi... Patlar gökyüzünde gümbedek... Rengi mi? Maytabın mı? Ateş tozunun? Karaya çalar az biraz... Kurşun karasına... Kokusunu bilmem, koklamak aklıma hiç gelmedi. Belki kokarmıştır" dedi. "Gördün mü gözünle, yoksa, Çinlinin yalancısı mısın?" dedim. "Görülmez mi?" diye kasıldı. "Çooook" dedi, "Almak mı istersin? Alırsın" dedi, "Parasını verince neden satmasın Çinli?" dedi. "Ya sen almadın mı?" diye sordum. "Aldım evet, aldım biraz göstermelik" demez mi? "Yanında mı aman efendim?" diye hopladım. "Yanımdadır" demesiyle fırladı, attan heybeyi kapıp geldi. Altın torbasına benzer bir meşin torba çıkarıp ağzını çözdü, avcuna biraz akıttı. Evet, bizim döküm toprağımızın az biraz kalıncası... Koyuca kurşun rengi... kokladım kokusunu, çiğnedim, tadını alamadım. Herif güldü bir zaman, sonra avcundakini yere akıtarak bir küçük yuvarlak çizdi, ateş tozundan, bir saman çöpü alıp ocakta yaktı, alafını değdirmesiyle, namussuz ateş tozu n'apsa iyi?

— N'aptı?

— Ossaat harladı kardaş, harladı dedimse, neft gibi değil... Tıslayaraktan, say ki yakıldığına kızmış, yuvarlağı fırttadak dolandı, tamam!

— Tamam, ne?

— Domuz gibi yandı. Güçlü... Belli ki, domuuuz! Bir kara duman saldı, bir de o zamana kadar duymadığım keskin bir koku... Dalmışım. Dalışım, domuzun yanışı kaptı beni... Öfkeli yanmakta... Kızgın ki, balyozlanan kızıl

demirin cıdağı da öyle değil. O sıra farkında değilim ama, "İş var bunda... Çok iş var," dediğim yüzde yüz...

— Ne işi?

— Bilirsin, silahın her çeşidine güç yetirmişimdir de, salt, sapanın üstesinden gelememişimdir. Ayrıca ne zaman mancınık görsem, aklım takılır, "Şu taşları, ok gibi nişanlayıp atmanın, yok mu bir kolayı?" diye düşünürüm. "Ateş tozunu yanar görmemle delikli demiri kestirdim," desem yalan. Gücünü kestirdim rezilin... Kestirmemle deprem aldı gövdemi... Durasım kalmadı. İyi bir deyiş aklına gelince yüreğin oynamaz mı? Tam o yürek hoplaması... Herif satmazlansa, bilmem n'olur? Yoluna pusu kurup bitirip alacağıma hiç şüphen kalmasın! Uzatmayalım, benim ünlü Türkmen kılıçlarından birinin üstüne on beş de Venedik altını verdim, torbayı kapmamla demir çekmeceye kitledim. Baktım Moğol binbaşısı, ellerini göbeğine bastırmış gülmekte, gök gürültüsü gibi...

— Neden? "Aldattım, yere çaldım alık Türkmen'i" diye mi?

— Yok... Çekmeceyi kilitlememle, üstüne oturmam bir olmuş. İşte oturmamız bu oturma... O gün eve koştum, bir daha çıkmamacasına... Dükkanı kalfaya satacağımı duyan ihvanlar başıma birikti. Çok söz oldu, faydasız... Biz dünyadan el etek çekip yumulduk delikli demir işine... Sancakbeyinden değil, Konya Sultanı'ndan adam gelse kapıdan çevirir olduk. Cumaya gitmek bile yok bende... Meraklı takımı paçaları sıvadı. Bir zaman kapıya kulak dayayıp içeriyi dinlediler, bir zaman pencerelerden görmeye çabaladılar, bazıları dama çıkıp ocaktan koku almaya çalıştı. Hiçbir şey sezinleyemediler. Aslıhan kız o sıra, on yaşında, ağzını aradılar. Ol görüp bir şey öğrenemediler. Biz paso uğraşmaktayız, önceleri pirinçten döktüm boruyu... Hiçbir işe yaramadı. Çünkü yumuşak düştü, yarıldı. Tunca döndürdüm, birkaç kez ağzını yardı içine koyduğum kurşun fındık, az kaldı ki, gözümü çıkara... İş zora binince bizim tutkunluk arttı, Ozanım Yunus, tutulduk ki arkadaş, karı tutkunluğu ve de şarap tutkunluğu ve de kumar tutkunluğu da öyle değil... Gecelerden bir gece daldırmışım, nasıl oldu bilmem, harradak harladı namussuz ateş tozu... Ayağımın altında toprak delindi, cehennemin ocağına tekerlendim say, dört yanımı alaf kavradı. Meğerse uyumazmış Aslıhan kız, geceleri, mahzenden bizim sağ, esen çıkmamızı beklermiş...Evi kara duman sarınca koşup gelmiş... Bağırtıya çökmüş... Kulağı kirişte komşular yetişmiş... Gözümü açtım ki, mahallelinin ortasındayım. Ben benden geçmişim. Sağ yanağımızı sanki, usturayla oyup almışlar. Yaraya kızgın kül ekmişler. Çıfıt Hekim yetişti

Hızır gibi, bakmasıyla yanığı bildi, şaştı, "N'oldu?"diye sıkıladı. "Kızgın demir sıçradı. Bayılmışım,"dedim. Yalan söylediğimi görünce milleti dağıttı. Yalnız kalınca sıkıladı, ben olduğumu bilmekte değilim ki, sorularına karşılık verebileyim! Dişlek Çıfıt çok uğraştı, ol görüp kıllarımızı yeniden bitiremedi. Komşuların birazı ateş tozunun kokusundan hiylelenmiş... Sancakbeyi'nin kâhyası olacak Pervane Subaşı rezili bir simya lafı attı ortaya... Biz simyacılığa sıvanmışız, bu yanık simya ocağı yanığıymış... Ben oralarda değilim. Köse kaldığımda hiç değilim. Ateş tozunun tümü yandı, "N'olacak hey Allah" diye debelenmekteyim! Ahi yoldaşlar gene toplanıp geldiler. "Böyle bir şey var mı? Günahtır ve de şeytan işidir iki dünyayı birden yitirirsin. Yol yakınken boşla bırak!" dediler. "Hadi işinize... Kurşundan altın umacak avanak mıyım ben?" diye kovaladım. "Kimse kimsenin derdini bilmez" denilmiştir, doğrudur. Ben gözüme Çin ülkesini almışım, ihvanlarım simya meselesini izlemekte... Yanak sağalınca, hiç bakmayıp yola çıkacağım. Çin ülkesini tutmaya bakacağım ya, el kadar kızı kime ısmarlamalı?

— Hele akılsız! Çin ülkesi nere, bura nere?

— Kızı bırakacak yer olsa, bitişik komşu kadar görünmeyecek bizim gözümüze ama, n'aparsın? Uykuyu yitirdik. Yunus Emrem, yatakta döneler olduk. Aklımda delikli demir... El kadar ateş tozum olsa, yapıp çattım, ateşleyip attım, attığımı vurdum, gibime gelmekte... Delirmek işten değil... "Sakal bıyık tüm yanaydı da, şuncacık ateş tozu kurtulaydı," diye kıvranmaktayım.

— Yenisini nerden geçirdin eline? Başka Moğol binbaşısı mı geldi?

— Yok... Bir gece dönelemekteyim. Sövmekteyim ki, dümdüz...

— Kime?

— Kendime sövmekteyim biraz... Dönüp, simyacı karalamasını sürdürüp bizimle eğlenen Pervane Subaşı'ya sövmekteyim! O gün biri geldi, herif diyesiymiş ki, "Yakında, simyacı başımız Kaplan Çavuş'umuz, kurşunu altına döndürecektir. Yoksulluğa tövbe etsek gerek ve de dünyayı altına boğsak gerek," diyesi... Millet de kas kas gülesi... Biraz ateş tozum olsa, kendimi deneylere vereceğim, dünyayı unutacağım. Verememekteyim. Çatlayacağım, ötesi yok... Sövüp sayarken, kafamı yumruklarken apansız irkilip, "Dur aman" diye hopladım. Başladım dizlerimi döverekten çırpınmaklığa...

— Neden?

— Nedeni var mı bre fikirsiz Ozan, kimdir buraların ünlü simyacısı?

— Kim?
— Şaşırtma Ozan Emre... Ertuğrul Bey'in toprağında, mağara tutmuş...
— Bildim, Kamagan Derviş... Peki?
— Pekisi mi kaldı? Nereli bu rezil? Nerden kopup gelme? Çin sınırından değil mi?
— Olmakla?
— Olmaklası nedir yahu? Bizim, yere batası ateş tozunun, ya vatanı nere?
— Anladıım... Anladım, ama nasıl ayırabilir Deli Kamagan tozu demirden, otu sudan?
— Simyacılığını n'apalım? İyi kötü simyacı... Ne demek simyacı? "Neyi bilir, neyi bilmez, belli değil" demek... Dönelemekteyim... Vakit gece yarısı... Kopup mağarayı tutacağım, pencereden gözleyen, bacayı koklayan rezil takımına derdini nasıl anlatırsın. Sabahı güç ettim. Atlanıp sürdüm, yetiştim. Ayaklarına düştüm. Nazlandı, rezillik bırakmadı çıkardı. Pirinden yeminliymiş, gizlisini açıklarsa bak neler olurmuş...
— Bilmekteymiş de, rezil, he mi?
— "Bilmekteyim" der mi hiç? Say ki hiç duymamış ateş tozunun adını...
— Sonunda çektin mi kılıcı?
— Söker mi yahu? Kafasını kessen, "Hahay" diyerek eğlenir seninle, kavat... Gördün ki, bu iş

başka... Pençemden çıkacağı yok... Bu kez ağzı değiştirdi. Dinlesen, ateş tozunun tümünü, Çin içine, bu namussuz, burdan yüklemekte sanırsın kervan kervan...
— Ne demek?
— "Gizlisi bizdedir ve de canımızın çektiği kadarını yapar, şuraya kümeleriz, Allah'ıma şükür" demeye başlamasın mı?
— Heleeee...
— Evet, sonunda, neden bilmem, insafa geldi namussuz, gitti başına yıkılası mağarasının derinlerine... İki avuç getirdi. Baktım, tamam... Birazını yaktım, hiç ayrıntısız... Şaşırmışım... Aklımı başıma topladım ki, elini çekiştirmekteyim... Niyetim, öpmek besbelli... "Boşuna heveslenmektesin akılsız Kaplan, olanı verdim, bir daha bunun için gelirsen zararım dokunur sana," demez mi?
— Yok canım!..
— Yola getirene kadar... Neden uzatmalı arkadaş, Ertuğrul Bey'in toprağına göçmeden, rezil, domuzluğu komadı elden... "Ya ben adamı

n'aparım?" diye sıkılamadan yola gelmedi!..

— Nerden bulmaktaymış, öğrenebildin mi?

— Ne bulması? Kendi yapmakta güzelce...

— Höst... İnandın he mi akılsız Kaplan?

— Yapmakta... İnandım.

— Nasıl iş bu?.. Dağ başında... Allah'ın mağarasında?

— Bir kez kükürt istedi, alıp gittim. Aradan geçirdi bir zaman, tuttu, küherçile istedi. Biraz daldı. Evet, kükürt var bunda, küherçile de var, dinim gibi bilmekteyim... Denedim çünkü... Kardım bunları, rengi tutmadı. Yaktım, yanışı tutmadı ama, tüm yabancı değil... Bir iki nesne daha katmakta ya, namussuz Kamagan Derviş, nedir, sezinleyemedim.

— Şimdilerin denemesinde kullandığın ateş tozu, sefil Kamagan'ın yaptığı mı?

— He ya!..

— Allah Allah!.. Göstersene şunu....Hadi göster!

— Hayhay!..

Kaplan Çavuş, raftan koca kandili alıp yaktı, öne düştü.

"Delikli Demir" dediği baş belasıyla boğuştuğu taş odaya sekiz basamakla iniliyordu. Meşe kalaslarından yapılmış alçak kapısı demir çubuklar, yuvarlak başlı çivilerle güçlendirilmişti. Avluya bakan tek pencere tavana yakındı. Kedi geçemeyecek kadar küçük olduğu halde kalın demir parmaklıklar çekilmişti. Köşede bir demirci ocağı, küçük bir örs, tezgâhta mengene, birkaç sırlı toprak pota, kıskaçlar, döküm kalıpları, demirci, tesviyeci takımları vardı. Taş duvarlar, kubbeye benzeyen tavan, isten kapkara olmuş, oda mağaraya dönmüştü.

Kaplan Çavuş kandili tezgâha koydu, demir çekmeceyi ortaya çekti. Bu çekmecede ölümlük dirimlik yirmi otuz altınıyla kılıç namlusu yapmak için sakladığı en halisinden üç tane demir yumurtası, hepsinden çok üstüne titrediği ateş tozu duruyordu.

Çekmecenin işlemeli Arap kilidini, epeyce uğraşarak açtı. Küçük meşin torbayı çıkardı. Bir şeye gerçekten tutkun insanlar gibi, hemen değişmiş, elleri belli belirsiz titremeye başlamıştı. Moğol binbaşısının yaptığı gibi, tezgâhın üstüne ateş tozunu dikkatle dökerek el ayası kadar bir yuvarlak yaptı. Torbayı sıkıca bağlayıp, çekmeceye koydu, kapağını kapatıp epeyce uzağa sürdü. Pamuk fitili kandilden tutuşturup besmele çekerek ateş tozuna tuttu. Tutmasıyla ateş tozu hırpadak aldı, hışılayarak fırt diye dolandı, tezgâhın üstüne ateşten bir yuvarlak çizip söndü.

— İşte budur bu. Ozanım Yunus, bizi yakıp yarı köse bırakan, Eskişehir milletine maskara eden 'Kara Düşman' budur.

Âşık Yunus, ateş tozunun yanışındaki sertliği görünce Kaplan Çavuş'un demin neler demek istediğini anlamış, elinde olmadan ürpermişti. Ateş tozu, korkulu bir şeydi. Fukara Kaplan yarı köselikle iyi atlatmıştı vartayı... Bir an gözlerini yumdu. Kaplan Usta "delikli demir" dediği silahı yaparsa dünyayı vurup dize getirmek, ele geçirip istenilen biçime sokmak işten değildi. Böyle bir silahla Karamanoğlu'na giderse, nasıl karşılanacağı gözünün önüne gelince sarsıldı:

— Vay vay!.. Aklım karıştı... -Yunus Emre sesindeki pürüzlenmeyi yutkundu-: Yanaraktan mı atacak fındığı, borunun içinden bu meret?

— Yanaraktan ama, bildiğin gibi değil... Aslına bakarsan benim de aklım daha pek ermemekte arkadaş... Nah, gözünle gördüğün gibi, dışarda bunun yanışı cıscıvık... Patlaması matlaması yok! Boruya geldi mi, hem gümlemekte, hem alaza vermekte şimşek gibi...

— Kapalıda patladığından mı sakalı alıp gitti?

— Yok... Biz bunu çok kurcaladık arkadaş hakçası, canını sıktık. O sıralar, ben beni yitirmişim, zapt olmaktan çıkmışım. Ateş tozunu elimden düşürmemekteyim. Meğerse, avcuma alıp baktıktan sonra, sakal falına varırmıştın.

— Heyvah, anladım, akılsız Kaplan, elinin pisi sakalın kılında kalmazmış meğerse, deriye işlermiş.

— Tamam! Elimizin pisini... Bu namussuz, salt sakalın kılında kalmazmış meğerse, deriye işlermiş. Biz ütülenmedik, deriyi kavurduk. Bizim yarı köselik sağlam... -İçini çekti-: Evet, bunu gök gibi gümbürdetemedin mi, hiçbir şey elde edemezsin! -İçini çeker gibi kokladı-: İşte bizim gizlimiz bu kadar... Ne dedi bakalım avanak Çıfıt? Ne habermiş Frenk'in Karanlık Dünyası'ndaki demirci takımından?

— Venedik'ten tüccar gelmiş... Tüccar dedimse, ortadan tüccar değil, tüccarbaşı... Senin Çıfıt Hekim, lafı dolandırmış, delikli demire bağlamış. Bağlamış dedimse, Frenk içinde olanları duymuş gibi konuşmakta... Tüccarbaşı "delikli demir" lafıyla neye uğradığını şaşırmış... Dedi ki senin Çıfıt, "Aklı çemberinden sıçradı, tavana yapıştı, herif altında serseri olup dövünmeye girişti, diyeyim de anlasın" dedi. Sezinlediği, Frenk ustaları, bunun püf yerini daha bulamadılarsa da, bulmalarına çok bir şey kalmamış...

— Aman etme!.. Aman heyvah! Pekiii, durum böyleymiş de, bana kuşun kanadıyla, havanın yeliyle haberini neden ulaştırmamış bakalım? Ya kopası boynu, elime geçmez mi sanmış?

— Tam yazacağı sıra, ben yetişmişim. "İyi oldu geldiğin Ozan kardaş, böyle meseleyi kâğıda geçirmek hiç olmaz" dedi.

— Bırak mülevvesi! -Kaplan Çavuş iki yana yalpalayaraktan dönelemeye başlamıştı ki, tabanı yanmış it de öyle değil...-: Ellerinde yeterince ateş tozu var mıymış, Frenk ustaların? Varsa nerden uydurmuşlar?

— Orasını sezinleyememiş...

— Hele avanak Çıfıt... Şuncacık şeyi sezinleyemeyince... Heyvahtır işimiz, hey Yunus Ozan, aklın ermediğinden bakarsın bel bel... Ellerinde ateş tozu çoksa, diledikleri gibi yürütmekteyseler deneyi, çok kötüdür, çoook! Biz suratımızı dağlayıp boşuna mı köse olduk, bre yahu? Dükkanı tezgâhı bırakıp gurbet ele gelip bu mahzene boşuna mı tıkıldık? Karanlık Dünyanın adam eti yiyici ve de adam kanı içici Frenk gâvuru eline delikli demir geçince Müslüman'ın hali nic'olur? Bizi uzaklardan kuş gibi avlamaya başlayınca?.. Kavuşup kılıç kılıca gelemezsen, n'olur haaa? -İki kez göğsünü yumrukladı-: Frenk ustalarının nerelerde dolandığını da sezinleyememiş mi, akılsız Çıfıt? Yuf olsun! -Biraz susup karşılık bekledi. Yunus Ozan hatırlamaya çalışıyordu. Hışımla sordu-: Borunun ağzını nasıl yapmaktaymış Frenk ustası? Borunun ağzı, dedim, şaşkın?

— Dur aman! Venedik'in tüccarbaşı da, "Aman borunun ağzı" demekteymiş, kötü Kaplan, soruşturmaktaymış ki, yalvararaktan, kanlılar da öyle değil...

— Heyvah... Geldi mi korktuğum başıma... Bulduysa, bizi geçtiyse... Ört ki ölemdir gerisi, Yunus Ozan... Gerisi... İş işten geçmiş demektir.

— Korkma Kaplan kardaş, benim anladığım, bulası olmamış... Çünkü bulsa hiç sormaz, "Dar yapılsa patlamakta, geniş yapılsa, püf diyerekten adamın ayağı dibine düşürmekte fındığı" demiş tüccarbaşı.

— Böyle demiş he mi? Oooh! Yukarda Allah hiç mi yok?.. Müslüman kulunu şurda koyup...

Hayır olabilemez. -Kaplan Çavuş koşup, bir başka çekmece aldı, tezgâhın üstüne devirdi-: Nah, gör de aklın yatsın! -Çeşitli boyda pirinç boruları hışımla karıştırdı-: Nah şunlar yarılan namussuzlar... Nah bunlar da ağzı geniş olduğundan işe yaramaz reziller... n'apsak hey Allah... Aman bize biraz akıl...

— Bırak gökten akıl ummayı... Dinle... Tüccarbaşı kendine gelince, "Yahu sen bu delikli demir lafını, durduğun yerde, nerden çıkardın?" diyerek başlamış sıkılamaya...

— Sakın kötü Çıfıt...

— Yok... Ossaat irkilmiş senin dişlek Çıfıt, "Sen bir şey dedin mi ki benden karşılık beklemektesin?" diye suratını asmış... Venedikli tüccarbaşı, epey zorlamış, bakmış ki, Çıfıt sağlam, "Gizliden çabalamakta bizim ustalar" demiş, "Çünkü papazlarımız duyarsa, sihirbaz diye diri diri yakılmak var" demiş...

— Hele yalana hele... Usta kısmına nasıl karışabilirmiş kötü papaz takımı? Ne haddineymiş?

— Ben de öyle dedim. Senin Çıfıt Hekim'e bakarsan, yalanı yokmuş bu lafın... Şimdilerde Frenk'in içi Karışıkmış ki ne kadar... İlle "Sihirbaz" karalaması çok kötüymüş arkadaş... Nerdense sihirbaz korkusu düşmüş bunların yüreğine... Herkes bir birinin bedava sihirbaz casusu kesilmiş... Biri "Filan kesin sihirbazlığından şüpheliyim" dedi mi, krallar oğullarını kurtaramazlarmış diri diri yakılmaktan... Papazlar tepesine çöküp, bağlayıp sürüyüp meydanlarda yakıvermekteymiş. "Her bir meydanda, adam yakacak odun yığınları hazır beklemekte" dedi senin Çıfıt...

— Yahu delikli demirin sihirbazlıkla ilintisi nedir? Kudurmuş mu bu kara domuzlar?

— Evet, bildiğin domuz papaz kudurganlığı... Ama salt papazlar değil, say ki, Karanlık Dünyanın tüm Frenk keferesi kudurmuş... Kitaplarında yazılı olmayanı işleyen "Sihirbaz" diye yakılmakta ya... Yazılı olanı işleyen de yakılmaktaymış...

— Anlamadım!

— Buna da, "Kitaplarımızın yazdıklarını sihirbazlıkta kullandı" demekteymiş papazlar. Kurtuluş yokmuş... Tüccarbaşı demiş ki, "Sizde böyle kudurganlık olmaz, o yüzden ustalarımız türkü çağıraraktan çalışır. Gel saklama! Bu işe yumulmuş adamınız ne kadar?" diye sormuş, "Aslında benim onlara iyiliğim dokunsa gerek" demiş.

— Aman haaa! Bu tüccarbaşılar, salt alışverişe gezinmez, tümü Papa casusudur.

— Bilmez mi senin Çıfıt Hekim?.. "Evet, bizde sihirbaz karalaması olmadığından delikli demir ardına düşmüş usta kıyamet gibidir" demiş. Tüccarbaşıdır, sakal falına dalmış, bir zaman düşünüp çıkasıca gözlerini belertmiş... Sonunda içini çekip ne dese iyi? "Ah n'olaydı olaydı, delikli

demir ustalarından birini bir gösteren olaydı, iki altın bahşiş alaydı, üç alaydı, beş bile alaydı da hatta on altını keseye ataydı" demiş... Aklı sıra altın şakırtısıyla gizlimizi öğrenecek... Çıfıt Hekim de içini çekmiş, "Ah olaydı evet, ne güzeldi çorbacı" demiş, "Ne fayda ki, sultanın sıkı emri var. Bu işin gizlisini arayanı asmakta, yol gösterene geldi mi, onun cezası bildiğin kazık," diyerek yalandan içini çekivermiş...

— Ohhh! Eşekten düşmüşe çevirmiş ki, rezil tüccarbaşıyı, tastamam bitirmiş...

— Yok! Vurduramadın üstüne... Bilmez mi bunca yılın tüccarbaşısı Müslüman yasağının üç gün olduğunu... Selçuk ülkesinde rüşvetin alıp yürüdüğünü... Gülmüş bıyığının altından, "Benim dediğim başka" demiş, "Niyetim, senete bağlayıp şu kadar bin altın sayarak ustayı alıp gitmek" demiş, "Söyleyen olsa, ülkenizin ustalarına iyiliktir ki ne kadar," demiş...

— Yahu, nereye alıp gidecek? Karanlık Dünyaya götürecek de, "Sihirbaz tuttum" diye, bizi kara papazlara kebaplık mı satacak?

— Orasına Çıfıt Hekim'in de aklı ermemiş... Söylemek niyetlisi olmadığından "Aldırmadım hiç" dedi. Tüccarbaşıya bakarsan, kalkıp giden, beş yıl sonra Karun varlığıyla dönermiş... "Sizin törenizde usta kısmı, kendi dükkanında bile kendi kesesine çalışmaz, sultanın hazinesine çalışır, bizim hepsinden haberimiz var" demiş... "Sizdeki ustaların çabalamaları, aslına bakarsan, boğaz tokluğunadır" demiş... Senin Çıfıt, "Yok öyle şey" dediyse de, herif kulak asmamış, "Sizdeki düzene göre, çarşı esnafınız fermanlı memur sayılır" diye gülmüş. "Sizde çarşı, kadı narhına bağlı değil mi?" diye sormuş, "Bileğini, dilediği pahaya, dilediği kadar alamayan bir çarşı, n'apar?" demiş. "Hele birazını saklayabilir de, yok olunca dilediği paraya satabilir mi?" demiş... Senin Çıfıt Hekim karşılığa güç bulamayınca, "Dahası, hekim efendi, sultan bunaldı mı, dükkanlardaki mallardan başka, birikmiş paraları da ıhtırıp almaz mı? Yere gömüleni sopa gücüyle çıkartmaz mı? Direnmeye kalkanın canı caba gitse, ne lazım gelir?" diye gözünü kırpıvermiş...

— Vay eğri dinli gâvur vaaay! Peki bizim Çıfıt, yırtamamış mı rezilin ağzını?

— Doğruyu söyleyenin ağzını hangi kanunla yırtmaktasın bre Kaplan?

— Doğrusu da neymiş bunun? Vah vah! Yazık! Anladım ve de yandım! Çünkü, boşuna dolaştırmaktasın kuru sofrayı, Ozan Yunus! "Zağlı kılıç, demir temrenli ok, neyine yetmez?" dedindi aklında mı, demincek? "Araya ateş tozunu, delikli demir rezilliğini sokaraktan, âdem oğluyla senin alıp

veremediğin nedir, böyle rezil bir işe yumulup?" diye çekiştindi. "Dünyanın çivisi çıkar çünkü, mertlik bozulur" dedindi. Hey kalfa, hey kuru kafa!.. Sen, gezele bakalım, *"Bize didâr gerek dünya gerekmez / Bize mâna gerek dâva gerekmez"* diyerekten gezele! Karanlık Dünyanın Frenk tüccarbaşısı ne demeye getirmekte? "Altın dilerseniz işte altın... Alın çuvalla, verin bize delikli demiri" demekte... "Ermişlik basamağına ayak basıp evliyalığa erişeceğim ve de gece gündüz göz süzerken cennet seyri safasına kavuşacağım" umusuyla dünyayı boşlamak çabalamasından, sefil Yunus Emre... Sırası hiç değildir oysa!.. Hayın düşmanın niyetine bak! Neyi verip neyi alacak? Demir fındığı serpip ve de göğsüme gümletip canıma kıydığı sıra altın bana kalkan olur mu? Olmaaaz! Mûslümanı avanak bellemesi neden? Bizim avanaklığımızdaaaan... Biz bu işe kudurganlığımız sebebiyle sıvanmadık. Ozanımız Yunus Emre, dünyaya ün salalım, diye hiç sıvanmadık. Ben mübarek kılıcı, Aslıhan kızdan ileri sevmez miyim? Sen bilirsin, kimse bilmezse... Ya bizim aklımıza gelen Frenk ustasının aklına gelemez mi?

Âşık Yunus Emre, biraz düşündü, ağzından acı bir gülümseme geçti. Yiğitliğini yumuşaklıkla belirleyen bir sesle karşılık verdi:

— Varsın gelsin! Dünyaya cellat lazımsa, "Burda" diyerekten hoplayıp koşmak sana mı düştü? Ne demektir, uzaktan atıp adam öldürmek, ateş tozu gücüyle?

— Oku sapanı, başım kadar taşı savuran mancınığı n'apalım?

— Ok, sapan, mancınık başka... Hayır böyle bir namertliği dünyanın yüzüne saçmak sana yaraşmaz kılıç ustası Kaplan Çavuş, geri dur!

— Host! Bugünün kılıçşorları hep mi, yiğit mert? Yanı sıra kılıç sürüyen nice kancık, rezil takımı var ki, korktuğu yiğidi ardından vurur, dahası uykuda vurur, bunu bile göze alamaz da kılıcının ucuna zehir çalıp öyle vurur. Buna karşı acemiyi bulunca kaplan kesilir, keyif için öldürür. Şunu aklına yaz, Ozan Ağa, gerçek mertliği hiçbir nesne bozamaz. Şuncacık borunun ne haddine!Çağın araçlarına göredir mertlikler. Bu çağın mertliği kılıç mertliğiyse, gelecek çağın mertliği delikli demir mertliğidir. Uyuma Yunus Ozan, her araç kendi mertliğini dile getirir. -Önünde karma karışık duran delikli demir hurdalarına bir zaman gözlerini kısarak baktı-: Şunun atıp vuranını, tek bulaydım da, vara eli kalem tutanlar, alnıma "Namert" yazaydı.

Birden dönüp kulak verdi. Gözlerine ürkeklik dolmuştu. Dış kapı küt küt vuruluyordu.

— Aslıhan...
— Yok! Daha gelesi olmadı.
Ateş tozu çekmecesini acele kitledi, deney borularını toplayıp kaldırdı. Baskına uğramış korkak bir adam hali gelmişti üstüne...
Kandili kaptı, Yunus Emre'ye ışık tutarak öne geçti. Merdivenin yarısında seslendi:
— Eğlen vardım... Eğlen çengi...
Kapının vurulması durmayınca kızdı, "Bak bakalım şaplak nasılmış?" diye söylenerek kol demirini indirip sürgüleri çekti. Karşısında Ertuğrul oğlu Kara Osman Bey'i görünce "Töbeee!" diyerek geriledi.
Osman Bey, Âşık Yunus Emre'nin daha yatmadığını öğrenince sevindi. Oğlu Orhan Bey'e dışarda beklemesini söyleyerek girdi.

Kerimcan, bey evinde ilk nöbetini tutuyordu. Kendisini Mavro değiştirecekti.
Gece ilerledikçe serinlemekte, serinlik, bastıran uykuyu biraz dağıtmaktaydı. Anasının sözünü dinleyerek ince yünden kaftanı aldığına iyi etmişti. Son günlerde fukara Mavro'yu düşündükçe anasını, fukara anasını düşündükçe Mavro'yu hatırlıyordu. "Şu bahta bakmalı ki, ablasını evine gelin istemeyen karı, oğlanı evlatlık aldı. Şu Allah'ın işleri, kurban olduğum, ters gibi az biraz ya, neden?" Kederle gülümsedi. Kendisi de, mollalık uğruna yitirdiği Aslıhan domuzunu, bahtıkara Demircan Ağasının ölümü yüzünden bulmuştu gerisin geri... "Ters, evet, adamakıllı ters, bu Allah'ın işleri..." Kızın öpüşlerini hatırlayarak içi ürperdi, yüzüne ateş bastı, yutkundu. "Olmaz ya, bir yolu bulunsa da, yeniden mollalığa geçsek, söker atar yüreğinden bizi... Hele domuuuuz! İnat olur ama, bu kadar mı olur?" Alt dudağı titreyerek sevgiyle, mutlulukla gülümsedi. Geceyi dinledi? Koca Söğüt uykulara dalmıştı ki, gayet derinlere dalmıştı.
Osman Bey'le oğlu Orhan Bey'in Kaplan Çavuş'a gittiklerini biliyordu. Bugün Kaplan Çavuş'un evi gibi, bey divanhanesi de dolup taşmıştı. Bir yanda derviş takımının Ozan yoklaması, bir yanda, Ertuğrul Beyimizin ölümü için başsağlığına gelenler! Gâvuru Müslüman'ı gelmekte ki, nasıl gelmekte... "Beylik şanslı iş ama, zor gayet! Bey oldun mu, konuk eksilmez! Sofra dökeceksin! Şerbet, kımız, şarap sel gibi akacak... Başkaca, toprak, adam, hayvan hep senden sorulur. Eller rahatça uyurken, senin bir gözün uyanık durmalı!" Osman Bey, kendisini, rahmetli Demircan Ağa'sının yerine Dönmezköy'e salaydı, çetine vuracaktı işi... "Savaşçı oldun

mu, bir yerde postu deldirmezsen, başına sarılır tımar sipahiliği er geç... Bundan yoktur kurtuluş!" Yüreğini, gene mollalığı yitirme acısı yokladı. Kendini avutmak için davrandı: "Mollalık rahat mı? Yok... Aslında, dünya çabalama dünyası... demoğluna rahat yazılmamış... Diyelim müderris olduk, bu kez uğraşacaksın ki, akranından geri kalmayasın... Çevreni geçtin, ünün yürüdü. Başka ülkeler bilginleriyle yarışacaksın! Kadı oldun diyelim, haklıyı haksızdan ayırmak çetin mesele... Fazladan, beylerbeylerinin, sancakbeylerinin, tımarlının, kötüsüyle, kıyıcısıyla, soyguncusuyla boğuşacaksın aralıksız... Bir adam hem kılıç gezdirir, hem töre bilmezse, fukara kadı n'apar? Tımarlıyı sopaya çektin, sancakbeyini zindana attın, beylerbeyi n'olacak? Vezirlerin rezilleri... Başvezir! Hele Sultan rezillenirse... Halifenin bile rezili varmış. Yahşi İmam'a bakarsan... Güç yetiremediğinden göz yumacaksın ister istemez... Oldun suç ortağı cebine yarım gümüş girmeden, hırsız savunucusu kesildin! Yahşi İmam'a bakarsan, Konya Sultan'ı güçten düştü düşeli, memurun rezil takımı kudurup zapt olmaktan çıkmış... Orhan Bey'e bakarsan, Selçuklunun güçten düşmesi, ülkeye böyle rezil memur diktiğinden... Kaplan Çavuş'a bakarsan, balık baştan kokar. Sultan divanı bozulmayınca, rezil takımı töre çemberinden hiç çıkamaz. Ahi Nakibi Hasan Efendi'nin dediği büsbütün başka... Bir devletin gideri gelirini aştı mı, rezilliği, Hızır peygamber gelse önleyemezmiş... 'Rüşvetin, soygunun, töresizliğin, utanmazlığın kaynağı budur' demekte Nakip Hasan Efendi... Bizim Kara Osman Beyimiz ne demekte acep?" Bütün bunların sorumlusu kendisiymiş, hemen de bir çare bulması gerekmiş gibi, derin derin içini çekti. "Doğru! Çetin zanaat bu beylik... Toprağın genişleyip adamın çoğaldıkça artar çetinliği... Çetinlik arttıkça bunalırsın. Sonunda kelleyi vermek bile yazılı... Kelleyi verip edebinde kurtulsan ne devlet! Kıyıcı rezil defterine yazılıp iki dünyayı birden yitirmeyi n'apalım?.." Biraz daldı. "Peki, neden imrenir âdemoğlu, durumlar böyleyken, beylik denen bu rezilliğe?.." Aralık aralık başlayan it ulumalarına kulak verdi, "Söğüt'te gezen var" diye toplandı. "Karılardır. Lafı hiç bitmez bu karı milletinin, yahu! Gündüzlere sığdıramazlar lafların bunlar her nedense, gecenin bir zamanı komşu gezerler böyle... Tüh reziller!"

İt ulumaları avludan avluya geçerek yaklaşıyordu. Soluğunu tutup dinledi. "Osman Bey'le Orhan Bey desem... Yok canım, dönesi olmadı. Hayır, Yunus Emre Ozan sözü aldıysa dönemezler kolay kolay!" İçi

rahatlayarak yün kaftana sarıldı, başını duvara dayamasıyla, "Kimdir o?" diyerek kılıca davranıp hoplaması bir oldu.
— Yabancı yok!
Orhan Bey'in sesini tanımış, sanki hiç olmayacak bir işmiş gibi şaşırmıştı. Omzunu silkip kaftanı düşürdü, merdiven başına yetişip ellerini göğsüne bağladı.
Osman Bey'in yüzü yıldız alacasında pek seçilemiyordu.
— Gelen giden oldu mu, Kerimcan? Bizi arayıp soran?
— Olmadı beyim!
— Akçakoca görünmedi mi?
— Yok!..
— Canın sıkıldı mı nöbette, Kerimcan? Osman Bey'in sesi çok keyifliydi. Doğru söyle!
— Sıkılmadı Beyim... Sıkılmak da neymiş?
— Sıkılsa da alışacaksınız. Sebep olanların gözü kör olsun! -Oğluna döndü-: İyi anlat, yarının ulaklık işini Kerim'e...
Selamlık kapısından geçti, gitti.
— N'oldu? Ne var? Nedir yarınki ulak işimiz?
Orhan Bey, sedire oturdu:
— Yarın ulaksın Kerimcan... Erkenden yolcusun... Gün ışırken... Söğüt'ten yel gibi kopup İnönü'ye yetişeceksin kuşluktan önce... Gözünü aç, düğün kurulacak ki, Söğüt, Söğüt olalı benzerini hiç görmemiştir.
— Düğünse... Niçin İnönü'ye ulak gitmekteyim, İtburnu dururken?
— İnönü'ye yetişeceksin, Voyvoda Nurettin Bey'i bulacaksın, avda kuştaysa, ardına düşüp tutacaksın. Haber uçuracak Eskişehir'e, öğle ekmeğine çağıracak Alişar Bey'i... Bekleyeceksin bizi orda... Babamla ben de yetişeceğiz! Alişar Bey dünür gidecek İtburnu'na...
— Yahu... Ne demek...
Kerim, sözü yarıda kesip, sıkıntılı sıkıntılı soluyunca, Orhan Bey gülümsedi:
— Tamamla hadi... Getir lafın sonunu...
— Sonu... yok... Diyeceğim şu ki... Bana kalsa...
— Başka adam mı kalmadı, şu dünyada, Osman Bey'in dünür salacağı?" diyecektin. "Bir kez gidip alamayan uğursuz herif hiç olur mu?" diyecektin öyle ya?
— Hayma nenenle anan gitse... Uygunu bu değil mi? Ya da Akçakoca emmi...

— Babama göre de uygunu bu ama, üç yıl öncenin dünürüdür bu Alişar Bey! Düşündü ki babam, dünürlükte isteyip alamamak da utançtır, erkek kısmına... Bu kez iş sağlam! -Kapıya bakarak fısıldadı-: Yunus Ozan'la konuşunca Kara Osman Bey'in hiç kuşkusu kalmadı bu kez...

Kerim çekinerek sordu:

— Haberi salan kimmiş İtburnu'ndan? Söylemiş mi babana, Âşık Yunus?

— Benim sezinlediğim bu kez haber şeyh babandan... Ozan, "Düşünü gördüm" demiş aklı sıra, gaipten haber vermeye getirmiş ama, babama bakarsan şeyh verimkâr... Sevinmesini görmeyince, ne desem boş!.. Böyle bir işte borçlu kalmak istemedi Alişar Bey'e... "Senin yüzünden, sözümün geçmeyeceği yere gittim, maskara oldum" lafını aradan çıkarmak niyetinde... Ayrıca , uğura, uğursuzluğa hiç aldırmaz benim babam! Bize Ertuğrul Bey öğüdüdür bu...

— Kendi bilir ama bana sorarsan arkadaş, doğrusu bir uğurluyu salmaktır.

Orhan Bey karanlığa bakarak biraz düşündü, hep öyle fısıldayarak konuştu:

— Sen Mavro'yu da beraber al yarın... Babam sorarsa, bir şey uydururuz. Savunucu gezdirmeye hiç alışamayacak bu gidişle...

Osman Bey'le Orhan Bey gittikten sonra bir haberci gelmiş. Kerim, arkalarından Kaplan Çavuş'un evine salmıştı. Düğün lafı arasında ölüleri anmamak için, atları bahane edip haber sordu.

— Haber çok da, birbirini tutan yok... Demin gelen herife bakarsan, iki Moğol çapulcusunu, bizimkilere benzer üç hayvanla Karacahisar toprağında görmüşler o gün... Ben bu kez Çudaroğlu'ndan hilelenmekteyim! İnönü mağaralarından birinde eğlenen Cenevizli Keşiş Benito'yu, Germiyan toprağında gören olmuş gene o günlerde... İki yabancı savaşçıdan laf edildiydi, bir ay kadar önce, duydun muydu sen?

Kerim, geçenlerde Mavro'nun sözünü ettiği şövalyeyle Uranha'yı hatırına bile getirmedi. Bir ilintileri olmayacağına o kadar emindi ki. Başını salladı:

— Yok.

— O zaman bu zamandır yer yarılmış yere geçmişler herifler... Artık bilmem, basıp gittiler İstanbul'a ya da gizlendiler nedense. Bence sürülecek yarar bir iz uç vermedi şimdiye kadar. -Biraz daldı-: Böyle işleri çoğunca başıboş bırakmış görüneceksin de, geriden canavar gibi kollayacaksın. Hiç ummadığın sıra en umulmaz yerden, bakmışsın haberin doğrusu

çıkıvermiş... Yüreğini ferah tut, Kerim Ağa, benim babam, Demircan gibi yoldaşının öcünü arayıp bulamayacaklardan değildir.

Bunları söylerken Orhan'ın, babasına ne kadar güvendiği sesinden anlaşılıyordu.

Osman Bey de, on üç yaşındaki oğluna, değme pişkin savaşçılardan, bölükbaşılardan daha çok güvenmekteydi. Orhan'ın özelliği, emirlere kesinlikle uyması, ama, arkalarını da hiç bırakmamasıydı. Bu emrin bağlı olduğu olayı sık sık ölçüp biçer; yakın uzak ilintilerini yeniden birbirine vururdu. Bu da ona, hem iyi bir uygulayıcı, hem de, sırasında kendi aklını kullanan değerli bir başbuğ yeteneği veriyordu. Orhan Bey avcunun içine gizlice esnedi, esnemeyi güçsüzlük saymış gibi, gülümsemeye çevirdi:

— Ben yatayım da... Yarın erkenden, iki hayvan hazırlatayım size... Uyku gerçekten bastırırsa zorlatma, uyar gâvur oğlunu...

Sessiz yürüdü.

Söğüt'te it ulumaları yeniden başlamış, Bitinya ucunun beytahtı, derin uykusuna dönmüştü.

Kerimcan, kılıcını düzeltti, yün kaftana sımsıkı sarındı. Esnedi, gerindi. Orhan Bey'de olağan saydığı esnemeyi nöbetçiliğine yaraştıramadı. Kendisini cezalandırır gibi, yarın kendisiyle beraber İnönü'ye ulak gidecek Mavro'yu uykusuz bırakmamak için, dayanabildiği kadar dayanmaya karar verdi.

3

Bitinya ucunun, Germiyanlı, Karacahisar, İnegöl topraklarının ünlü soyguncusu, Moğol milletinden Çudaroğlu, dalgın, şarap içiyordu. Nal seslerini duyup suratını asarak döndü. Eskişehir Sancakbeyi Alişar’ın kâhyası Pervane Subaşı'yı tanıyınca biraz şaşırdı.

Pervane Subaşı’nın çok önemli bir işe geldiği bineğinin köpük içinde kalmasından anlaşılıyordu. Koşup yetişen oğlana dizginleri atıp yürümüştü. "Evet, işi acele bunun!.. Yoksa yanağını makaslamadan edemezdi rezil!.." Çudaroğlu dişlerini göstererek sırıttı.

Pervane Subaşı’nın , küçük yaştan beri ata bindiğinden bacakları biraz çarpık, sırtı biraz kamburdu. Seyrek sakalı, fırlak elmacıklarıyla Tatar kumasına, çatık kara kaşları, koyu esmerliğiyle Acem'e, yayvan Türkçesiyle Âzerilere benziyordu. Omuzları dar, elleri şaşılacak kadar iriydi. Selçuk ordusunun atlı subayları gibi giyinmiş, beline çok enli, çok da ağır bir Endülüs kılıcı asmıştı. Gövdesinin gizlediği pazı gücünü bu kılıç biraz meydana vuruyordu.

Yaklaştı, selam verdi.

Çudaroğlu sıçradı kalktı:

— Pervane kardaş! Hayır mı?

— Ayıp ettin! Hiç hayırsız geldiğim oldu mu şimdiye kadar?

— Geç buyur!.. -Özel hizmet oğlanına parmağını şaklatarak emretti-: Ağır konuk kupalarından birini kap gel! Sivas kervanından çıkan kupalar... Höst! Önce yastık, denilmedi mi? Gezgin Arap'tan aldığımız meşin yastık gelsin!.. Karakoyunlu'dan aldığımız ipek örtülü eğer gelsin!

— Şaşırtma çocuğu...

— Kendi hizmetinde şaşıranı n'aparım ben! Kulaklarını almaz mıyım? İyi sırada geldin Pervane kardaş, bir tay boğazlattım ki yüz altın değer... Şarap salmış Filatyos kardaşımız, koca Tanrı tuttuğunu altın ede! Şarap ki, cennetin deli damında bulamazsın! Tadına bakalım hele dedim! Bir yudum aldım, alış o alış... Nah üçüncü testidir!.. Şerbet canım! Ballı şerbet... Baktım mundar gitmekte, şarapların padişahı... Boğazlayın tayı dedim! "Aman noyanımız!" diyecek oldular! "Höst! Ölümlü değil mi bu köpek

dünya! Boğazlayın! Yoksama bak neler olur!" diye gürledim, akılları sıçradı. Duyduğun koku, ak tayın kebap kokusudur ve de can ilacıdır!

Eskişehir Sancakbeyi Alişar'ın kâhyası Pervane Subaşı çocuğun koşturduğu kuştüyü mindere bağdaş kurup, arkasına sürdüğü eğere dirsektendi. Şaraptan içti. Damağını şaklattı:

— Essah! Yahu kaynanamız bizi sevmekte desem, yalan mundar, kaynanamız yok!..

Dargınpınar'ın çınar gölgesi tatlı serindi. Suyun şırıltısına yaprakların hışırtısı karışıyor, yeşermiş arpa tarlaları göz yaylımının keyfini artırıyordu:

— Hayrola Pervane kardaş, Hophop Kadı Efendimiz, geçende lafını ettiği sahtiyan kervanını düzdü mü hoppadak?..,

— Kervan işi değil bu kez gelişimin sebebi... Bu kez işimiz daha tatlıdır ve de anan seni Kadir gecesinde doğurmuştur.

— Hayrola!

— Kıpkızıl ve de şıkır şıkır üç yüz altını koynunda bil!

Çudar'ın büsbütün kısılan yumuk gözlerinde ışıltı mışıltı kayboldu.

— Neymiş? Nasıl bir bela ki üç yüz altınla başımıza sarıp kanımıza ekmek doğruyacaksınız imansızlar! Hayır, olmaz ve de dört yüzden akçe aşağıya olmaz!

— Tuh yüzüne kötü Çudar! Beri bak oğlum! Moğol'da çıfıt Yahudi'si bulunmayacaktı ya? Kahpe anan seni kimden peydahladı? İşin n'olduğunu sormadan... Pazarlığa girişip navlunu artırmak neyin nesi?

— İşi, evet, sorup öğrenmeden navlunu artırdık ama, ne besmelesiz olduğunuzu bildiğimizden artırdık! Belasız işe girmezsiniz, girseniz de bize getirmezsiniz! Dört yüz dedimse, beni bu tavda hiç bulamazsın Pervane! Kocaçınar ne demekte? "Aman haaa... Caysan gerek ve de beş yüze doğru çıksan gerek" demekte...

— Üç yüzdür ve de artığı hiç yoktur, belki biraz eksiği vardır, çünkü bu kez işimiz, nah şu mübarek şarabı içmek kadar kolaydır. -Şarabı içti-: Bana kalsa iki yüz yeter dedim ya, Hophop Kadı Efendimize dua et! Seni sevdiğinden...

— Neymiş?

— Hiç... yanına iki üç yiğit alacaksın... Sürüp gideceksin! Dere boyunda çamaşır yıkayan karıların arasından bir kızı kapıp terkeleyip savuşacaksın! O kadar...

— Demek o kadar... Gidilecek, kapıp terkelenecek... O kadar... Hay anan öle, rezil Subaşı... Bunca kolaymış da, ya sen gidip terkeleyip savuşup, üç

yüz kızılı neden kemerine doldurmamaktasın bakalım!

— Hiç! Akılsızlığımdan... Aslında şart olsun, aklıma gelmedi. Öyle ya... Dünyanın bir avanağı ben miyim? Evet, canımı sıkarsan, gider alır gelirim!

— Gördün mü, Pervane! Bu dünyada, şarap gibi yoktur ve de "Danışan yoksun kalmış" demiştir Moğol atalarımız ve de "Erkeğin derdi hep bir" demiştir!

— Uzatma ki tadını kaçırmayasın! Bugün pazartesidir. Dediğim çamaşır, perşembe günü yıkanacak! Çarşamba gününden gelirsin Eskişehir'e... Alişar Bey'in Porsuk kıyısındaki bağ köşküne konarsın! Gün ışımadan ben gelip seni alırım! Gidilecek yere götürürüm! Biraz geride beklerim! Kaptığın kızı bana ulaştır, gerisine karışma!..

— Kimin toprağında görülecek bu iş?

— Bizim toprağımızda...

Çudar'ın gövdesi kısa, tombuldu. İlk bakışta erimiş yağla tıka basa doldurulduğundan iyice gerilmiş tuluma benziyor, kafası, kolları, bacakları bu tuluma sonradan takılmış gibi iğreti duruyordu.

Düşük bıyıklarını aşağıya doğru sıvadı:

— Kimin kızı?..

— Kimin mi?.. Alişar Beyimiz dedi ki, "Adı lazım değil" dedi, "Ne Çudaroğlu kardaşımız sorsun. Ne de sen söyle" dedi, "Üzümünü yesin de bağını kurcalamasın" dedi.

Çudaroğlu samur kalpağını sağ kaşına düşürüp ensesini kaşımaya başladı:

— Demek... Bağı kurcalanmayacak!.. Haklı değil miymişim kötü Pervane!

— Ne haklısı?

— Üç yüz idare etmez demekte... Bağı kurcalanmayacaksa, arkadaş dört yüze de idare etmez!.. Beş yüz altınını alırım Alişar Bey'in... Bir akçesini kesti mi, pazar bozulur.

— Kudurdun mu akılsız Moğol! İstanbul yırtıp İmparator'un kızını mı kaldıracaksın!

— Daha zor... Nereden mi belli? Nah imparator'un kızını dedin, koparacağımız kızın kimliğini demedin!..

— Kimliği ne lazım?.. Bu iş başka! Beyimiz bu kızı eğlenmeye mi getirmekte, hayır, evlenmeye getirmekte...

— Öyleyse daha yaraşıksız adını saklamak!.. Adı gelsin kimin nesidir?

Pervane Subaşı vakit kazanmak için şarap tasıyla uğraştı bir zaman, bir yudum içti, bırakacak oldu, bir yudum daha içti.

— Kız... Edebâlinin... Hani var ya, bir kötü şeyh... İtburnu'nda...

— Vay vay! İtburnu'nda... Bi kötü şeyh... Edebâli...

Çudaroğlu birden irkilmiş, yumruklarıyla kösele zırhını güm güm gümleterek, ayaklarındaki dişi geyik derisinden çizmeleriyle ter ter tepinerek gülmeye başlamıştı:

— Kara cinler canını ala kötü Pervane!.. Hay anan öle!..

— N'oldu deli Çudar... Sen sana gel!..

— Demek bu kötü şeyh... İtburnu'nun Edebâli'si!... Vay ki vay vay!.. Demek sürüp gidilecek, kapıp gelinecek... Hemi de üç yüz altına!.. Hemi de ne gecesi doğurduydu, yeri ak kızların katı olası kahpe anamız bizi?..

— Yıldın mı yüreksiz Çudar?.. Yaşı yetmiş, işi bitmiş bunak Edebâli'den?.. Tüh senin erkekliğine... Tüh ki ne kadar...

— Aman Pervane! Yahu nedir? Bunca zaman bunca iş gördük! Yahu siz demek, Çudar Moğol'unu bu kadar avanak mı bellediniz? Vay başıma ki, heyvah!

— Haksız mıyım! Tüh değil midir? Silahı yok, silahşoru yok...

— Edebâli'nin...

— Hükmü geçmez, fermanı yürümez!

— Edebâli...

— Bir fukara Allah adamı olup...

— Uzattın Subaşı ve de tadını kaçırdın büsbütün!.. Evet, ben yıldım arkadaş ve de yüreğimin yarılmasına çok bir şey kalmadı! Nah benden sana dört yüz altın... Hadi yuvarlak hesap beş yüz altın... Sen sürgit, kap gel!

— Delirme akılsız Moğol! Ben gidip alınca, beyimiz sarıp yatınca, senin eline geçen nedir ki beş yüz altından ayrılmaktasın?

— Çıkaramadın mı buncacık şeyi Pervane, yazık!.. Ya rezilliğin seyrini n'apalım? Böyle seyir bin altına ele geçmez bu çağda...

— Seyri neymiş? Görüp işitilmiş, becerilip sindirilmemiş bir mesele mi?

Çudaroğlu elini gözüne siper ederek Pervâne'ye bir zaman uzaktan seçip tanımaya çabalıyormuş gibi baktı.

— Essaah! Ben şaştım, koca Tanrı, bu herif gerçekten bu akıldaysa, bunca yıl nasıl gezdirdi gövdesini, kurda kuşa yedirmeden ve de her gece evinin yolunu nasıl buldu kendi başına?.. Hey oğlum Pervane, yanlış kapıyı tokmakladın bu kez... Neden mi? Bizde bu iş, bin altına olmaz ya, on bin altına da olmaz! Höst! Edepsizlenme avanak Subaşı... Ne demektir Şeyh

Edebâli'ye değmek, hemi de kızını sürmek! N'olur bakalım? Neler gelir adamın başına!.. Önden gök yıkılır tepene... Soluklandığın hava, yudumladığın su kesilir bu dünyada... Bilmem artık öte dünyadaki rezillik nasıldır!

— Yıldın! Hani yiğitlendiklerin... "Biz, Azrail peygambere el ense çekmekteyiz günde üç kez" diye şişindiklerin?

— Azrail peygambere kurban olayım!

— Daha mı kötü yatalak Şeyh Edebâli?

— Ahileri n'apalım? Tüm Ahiler sırtımıza binince, toprağı nerde bulacaksın da, mezarını kazıp içine gireceksin! Yok arkadaş! Bu kez yanlış geldin ve de gelmekle ayıp ettin! Çudar, evet, az biraz avanaktır ama, sizin umduğunuz kadar değildir.

— Aman Çudar kardaş!.. Amanı bilir misin? Bu işi başka işlere benzetme ve de kestirip atma... Niçin dersen, kızı bu çamaşır günü kaldırmaktan başka bizim çaremiz kalmamıştır ve de iş senin bildiğin gibi değildir. Beş yüz altın, dedin, peki! Var mı buna bir diyeceğin?.. Dört yüzden yukarı çıkmaz ya beyimiz, hadi gerisini de ben kesemden...

Çudaroğlu, bu kez suratını gerçekten asmış, belli ki canı gerçekten sıkılmıştı. Elini sallayıp sözü kesti:

— Beri bak Pervane! "Çok olan korkutur, derin olan öldürür" demiştir bizim Moğol atalarımız. Ahiler çokluktur kum gibi, derindir deniz kadar... Yazık! Bilmezden, he desem, demek, gözdeki kıl parçası, ağızdaki yonga gibi çıkarıp atacaksınız beni... Vah ki, kara gölgemizden başka dostumuz yokmuş bizim buralarda... Yazık!..

— Yanılmaktasın Çudaroğlu! Kötü yanılmaktasın! Kızı sırtına sarıp gezinecek misin? Hayır, getirip bana teslim edeceksin! Durum, dediğin kadar korkulu olsa, biz kudurmuş muyuz? Böyle işlerin sonu nereye bağlanır! İş işten geçinceye araya girerler, babayı razı ederler. Et tırnaktan ayrılmaz hesabı, baba, kızından vazgeçemez! Yırtılan bozulan olduğu için, istese de geri alamaz malını! Damadı olacak da, namı belirsiz Kürt oğlanı değil, bir koca sancakbeyidir. Sonunda bunlar birbirlerinden hoşnut olurlarsa, şeyhin duasını bile almak yazılı... Ayağının dibine düşen altın kesesini boşuna tepmektesin, yavrum Çudar!

Çudaroğlu bir şey hatırlamış gibi samur kalpağını yere çaldı:

— Höst! İmansız Pervane!.. Höst dedim, bu kızı, Kara Osman Bey alımkâr olmadı mıydı vaktiyle...

— Olduydu!

— Demek, salt Ahi takımı değil, fazladan Söğüt Türkmen'i de sırtımıza binecek!.. Tüh yüzüne...
— Bu kez de Kara Osman'dan mı yıldın, vay ki kalıbının ve de sürdüğün kılıcının adamı değilmişsin yüreksiz Çudar!
— Siz bilmeseniz de ben bilirim Pervane! Kara Osman Bey, hırslanıp kılıcı kuşanıp atladı mı, öfkesini basamayan arslana, gölgesine saldıran sahana, fırtınada sokulan aç kurda, vururken yanılmayan parsa benzer!
— Yahu delirdin mi, bir vakit istemiş, alamamış!.. Sürgit mal sahibi mi kesilecek sefil Türkmen?..
— Orasını bilmem ve de bana bu işin altını gerekmez! Açıkçası... Başka bir avanak bulup süreceksiniz ateşe bu kez Pervane Subaşı... Bu kez ben yokum!
— Höst!.. Yokum demek hiç yok! Her yanını düşündük! Sana geldik! Alişar'ı "Ben yokum" diyerekten savuşturabilirim belleme! Çünkü durum vaziyet bildiğin gibi değildir ve de gayetle korkuludur! Bir çıkarı bulunmadı mı, bu kez Alişar Bey'i, elden gitti bil!
Çudar, sesi hiç beğenmedi. Meselenin şakaya gelmezliğini kestirip, kalpağını sağ kaşının üstünden geri atıp ensesine devirdi. Bir zaman hışıladı, tısıladı. Kebap getiren gözde oğlanına canı çekerek baktı, gevşeyip bir zaman yalandı. Şarap tasına davranıp çekti:
— "Derdini yanmayan dermanını bulamaz" denilmiştir Pervane! Olanlar bilinmeli ki çaresi bulunmalı... Ortada laf yokken şeyh kızı almak Alişar Beyimizin aklına nereden geldi? Gidip istediniz herhal... Vermediğinden kaçırmaya kalkmaktasınız! Herif, koca bir sancakbeyine kızı neden vermezlendi?
— Doğrusun Çudar Noyan! Senden gizlimiz olabilemez ve de derdini yanmayana derman yoktur. Bu kez başımıza gelen bela düpedüz görünmez beladır. Tarih kitapları benzerini yazmamıştır. Çünkü dünya kuruldu kurulalı kimsenin başına gelmemiştir. Bana sorarsan, Dedem Korkut mesellerine katılacak ve de kıyamete kadar söylenip hisse alınacak kıssadır! -İçini çekti-: Dinle bak, on gün oldu olmadı, konaktayız ve de konağın divanhanesindeyiz! Gayet yaman bir düş görmüşüm, anlatmaktayım. Hophop Kadı, kolayına yoramayacağını kestirmiş, kıvranmakta... Vakit sabah... Beyimiz haremde... Bir nal sesi duyduk! Nal sesi dedimse, herif say ki vezir kellesini kapmış, İlhan'a yetiştireyim, diyerek yol kapanmış; hayır, adam dinsiz imansız olmayınca, çalınmış hayvanı bile o kadar zorlamaz! Nedir diye uğradım. Bakam ki bizim İnönü voyvodasının baş ulağı...

"Hayrola" dedim, "Hayırdır Subaşı aga, Voyvoda efendim, sofra dökmüştür, sancakbeyimizi bugün kuşluk ekmeğine beklemektedir ve de iki eli kanda olsa binip gelmesini dilemektedir," dedi. "Hayrola" dedim, "Hayır... Söğüt'ten Osman Bey ulağı geldi. Sancakbeyimize çok önemli bir işi düşmüştür, yoldadır!" dedi. Şaştım. Çünkü biz, dört gün önce Söğüt'teydik! Gerek Ertuğrul Bey'in ölümü başsağlığına, gerek Osman Bey'in uç beyliğini kutlamaya gitmiştik! Ortada korkulu bir durum yoktu. Çıktım, durumu Hophop Kadı'ya açtım. "Os.man Bey ruh gibi ahbabıdır ve de bu dünyada varsa yoksa dostudur! Uyarmamış hiç olmaz" dedi. Uyardık. "N'oldu Osman Bey kardeşime... N'oldu dedim, Pervane, bir kötülük eriştiyse, şöyle kesip böyle biçmez miyim, ocağa doldurup yakmaz mıyım?" diyerekten dolanmaya girişti uyku sersemliğiyle... Bağırmakta ki, davul gibi gümülemekte... Hophop aklını başına devşirdi bereket, "Atlar gelsin!" diye seslendi. Geldiler. Bindik, sürdük, ırgarla İnönü'yü tuttuk. Voyvoda konağı divanhanesine çıktık. Beyimizi görmesiyle Osman Bey sıçradı kalktı. Bunlar sarılıştılar, öpüştüler. Bizimki, "Hayrola?" dedi ve de İtburnu'ndaki Şeyh Edebâli tekkesine, Balkız'ı istemek için ikinci kez Osman Bey'in dünürlüğüne gideceğini duymasıyla kafasına balyoz yemiş gibi dili dişi kitlenip yığılakaldı.

— Neden?

— Çünkü Alişar Beyimiz iki aydan beri Balkız'ı Allah'ın emriyle isteyip almak niyetinde... Ve de şimdiye kadar dünür salmaması, bey işi ve de şeyh işi hediyeler topladığından, biriktirdiklerini yeterli görmediğinden... Evet, iki ay öncesine kadar aklında böyle bir iş yoktu Alişar Beyimizin, Çudar kardaş... İlk dünürlüğünde "Kara Osman Bey kardeşimi yakan kız nasıl bir güzel olmalı" dediyse de, üstünde durmadıydı. İki ay önce düğün hamamı dönüşü görmesiyle aklı çemberinden çıktı. O gün bugündür! "Balkız bal! Oh daha tatlısın ya!" diyerekten dolaşır oldu. Dur durak uyku muyku arama... Evet, beyimiz ikinci dünürlüğü duymasıyla... Kendinden geçip bir kez ölüp sonra gerisin geri dirilip can havliyle söze girip, "Aman kardaşım Osman Bey, bana dedin, başkasına hiç deme! Olmaz ve de gayet yaraşıksızdır! Bir kez çevrildiğimiz yere, biz nasıl onursuz herifler olmalıyız ki..." filan diye kem küm ettiyse de, Osman Bey oralı olmadı. Ve de beyimizdeki şaşkınlığı, eskinin geri çevrilmesi utancına verip, "Hele bahtımızı bir daha deneyelim Alişar Bey kardaşım, deneyelim de adımıza sürülen karayı silmeye çabalayalım! Hiç korkma! Biz bunun hayırlı düşünü gördük! Bu kez, umuttur ki gidesin ve de alıp gelesin!" yollu ipe sapa

gelmez laflar etmesiyle Hophop Kadı araya girip ve de "Olmaaz! Hiç olmaz!" diye tepinen beyimizin eteğini çekip, "Hay hay! Elçiye sakınca yoktur!" dedi, böylece Türkmen'in pirelenmesini koca Tanrı’nın izniyle önledi. Yemeği yedik çıktık. Alişar Bey, hayvanı tepiklemesiyle sürdü. Altındaki şu kadar bin altınlık Arap atına Allah yarattı demedi, az kaldı ki hayvanı sakatlaya geçtim, kendisini yere çalıp boynu altında kala... Sarısu'yun kıyısına gelince gem kastı, hopladı indi. "Yandım" diyerekten çayıra çöktü, "Heyvah ki Hophop, beyini elinden aldırdın bil!" diyerek dövünmeye girişti. "Bre kansız Pervane" demekte, "Durmak zamanı mıdır!" demekte, "Çek kılıcı, al boynumu! Yoksama tatlı cana kıysam gerek ve de öte dünyaya mundar gitsem gerek!" demekte...

— Hadi ordan... Koca bir sancakbeyi nasıl bir adam olmalı ki...

— Aman deme arkadaş! Bizim beyde karı tutkunluğu olur ki tatlı candan geçmesine çok bir şey kalmaz! Delirir ki değme zincir zapt edemez. Evet, Hophop baktı ki tam delirme kertesindeyiz ve de iş işten geçti geçecek, ossaat iki dizi üstüne geldi, söze yapıştı: "Ölümden beri her bir derdin bu dünyada, kesin dermanı vardır ve de ağlayıp dövünmenin hiçbir çıkarı yoktur" dedi, "Eskişehir'in sancakbeyi tahtında bir koca Alişar Bey olasın! Bu yiğit çağında ölüm aramak ne acep şaşkınlık! Biz nasıl akılsız teresler olalım ki, bir kötü çoban oğlanını ve de Türkmen göbelini yere çalmayalım! Sevin, kendi ayağıyla gelmiştir, ulak salıp istemiştir ve de yüreğinin gizlisini bize sırasında söylemiştir. Ya, başka dünür salaydı, çekip alaydı, sarılıp yataydı!" Sözün burasında, Alişar Bey, hoplayıp eli kılıca atıp "Ya ben, kesmez miyim! Ya ben bitirmez miyim! Ya ben!" diyerek debelenmeye girişti. Hophop sesi çıktığınca bağırıp: "Müjdeler olsun ki bahtımız açıktır ve de uğurumuz yürüktür! Koca Tanrı bizimle beraberdir!" diyerekten el şıkırdatarak dönmeye başlamasıyla beyimize hayret elverdi, kılıcı bırakıp, "Heyvah, bize dostluğundan aklını sıçrattı fukara Hophop Kadı! Al belayı," diyerek bel bel bakınır oldu. Hophop, gitbegit aklı açılıp ne dese iyi? "Şimdi sürüp gideceksin, Balkız'ı Allah'ın emriyle kendine isteyeceksin ve de olur sözünü almadan Şeyh Edebâli'nin yakasını bırakmayacaksın!" dedi. Bunu duymasrıyla Alişar Bey'in gözleri yuvalarından uğrayıp suratını cehennem karası kaplayıp: "Bre domuz Hophop! Başkasına dünür gidip kızı kendine istemek nasıl bir kahpelik, duyulursa adam içine çıkılası kalır mı! Ve de Osman Bey kardeşimizin yüzüne bakılası kalır mı! Rezillik elvermez mi ve de altın adınız bakıra dönüp... Kıyamete kadar rüsvalık yüz göstermez mi?" diye yalvarmaya bulaştı ağlayaraktan: Hophop, "He he hey,

hey kuzum! Göstermez ki hiç göstermez! Beni işit! Bal Sultan'ı aldın bil ve de bir aya bırakmadan sarılıp yattın bil!" Alişar Bey umutlanıp Hophop'un eteğine sarıldı: "İnanayım mı canım Hophop! Hak edip sarabilir miyiz, sızıltıya meydan vermeden Balkız'dan murat alabilir miyiz?" dedi. Hophop'tur, parmağını göğe kaldırdı: "Koca Tanrı'ya güvenmek işidir ve de maslahata sıtk ile yapışmak işidir!" dedi ve de nice nice kitap yazılarından laflar edip beyimizi inanmaya yaklaştırdı. Tavına geldiğini görmesiyle bize döndü: "Bre taş mı kesildin kötü Pervane! Söz gelsin! Doğru muyum?" diye gürledi. Ben, ossaat iki diz üstüne kalkıp "Hay hay!" dedim, "Doğrusun" dedim, "Beyimiz Edebâli'ye damat olmalı ki Eskişehir'in rezil çarşısından ve de söz anlamaz Ahi takımından bizim kuşkumuz kalmamalı ve de beyliğin idaresi bir kılıcın ucunda dönmeye başlayıp işlerimiz kuşkusuz yürümeli!" dedim. Hophop: "Durulmasın binilsin. Ilgarla gidilsin! Kınalı keklik çantaya atılıp fırtına gibi dönülsün! Hayda, koca Tanrı rast getire!" deyip fatihasını çekmesiyle Alişar Bey taze can bulup zıpladı at sırtına, gelir sürdü.

— Aman Pervane bunlar nasıl işler yahu, bildiğimiz adam kanına girer ve de kardaşı kardaştan eder bir işler! Tuh yüzüne Hophop Kadı! Fesat olur ya bu kadar mı olur? Eeee?

— E'si Çudar kardaşım, beyimiz o hızla fırtına gibi erişip şeyhle buluşup damatlık edeplerini ve de beylik nezaketleri ve de müritlik zerafetleriyle kızı isteyip, alacağından hiç kuşkusu bulunmamakla "Olmaz!" lafını kavrayamayıp...

— Aman...

— Ayıp ettin Çudaroğlu, "olmaz" dememiş de, ya biz kızı neden kaçırmak yolundayız! Kudurduk mu?

— Essaaahl

— Evet, fukara beyimiz "olmaz"ı bir zaman kavrayamayıp kavrayınca "Aman Şeyh'im, medet!" diyerek ayağına düşmüşse de, Edebâli bildiğin şeyhler inadıyla nal deyip mıh demeyip, "Hiç olmaz Alişar oğlum! Neden mi? Şundan ki..." diye suratını asıp, "Sizin bey konakları işlerini bizim kızımız çeviremez! Çünkü tekkemiz düzenine göre yetişmiştir. Bey evine bey kızından avrat gerektir ve de dengi denginesi budur," diyerekten kesip atmakla derbeder Alişar Bey, parayı burada geçer umup şu kadar altın başlık vereceğini söylerim sanıp, sözü oraya getirmesiyle imansız Edebâli ossaat kızıp Nemrut ateşi kesilip sesini dikleştirip, "Yanılmaktasın Alişar Bey! Biz burada yesir pazarı kurmadık! İnsan eti satar değiliz ki para sözü

edilsin! Var git, arada bunca hukuk olmasaydı, gör neler oluyordu" demesiyle...

— H eyvah!

— Heyvah ki ne kadar Çudaroğlu kardaşım! Fukara beyimizin başına tekke damı göçmüş gibi sersemleyip, kapıyı bacayı şaşırıp kendini duvarlara çarpmaktan ve de mandalı bulamadığından, bulunca da, basıp açamadığından bir zaman debelenmiş... Çıkmasıyla hayvanına nasıl yetişmiş, nasıl binip sürmüş, batağı nasıl yırtıp geçmiş, Allah bilir! Onu gördük ki karşıdan gelmektedir ve de gayet kötü gelmektedir. Hophop: "Tamam, kızı kavradık kötü Pervane, Tanrı belanı vere!" diye kalkıp oynamaya kalmadan yaramıza ulaştı ki Çudar kardaş, yalan mundar, say ki dirisi ulaşmadı, belki ölüsü ulaştı. Biz neye uğradığımızı anlamaya kalmadan kendini yere çaldı, iki debelenip katıldı kaldı. Yüzüne su serpeleyip, bileğini ovup canını güç ile geri getirdik! Aksırarak ve de tıksıraraktan gözünü açmasıyla başladı, "Öldüm, öldüm ki heyvah!" demeliğe... Sen fukara beyimizin kara bahtına bak! Meğer, şeyh katından uğrayınca, havuzlu avluda Balkız'a rastlamamış mı? Balkız buna her nedense canını alacak gibi bakmamış mı? Alişar Bey yüzbeyüz görmesiyle tutkunluğu bir iken bin olup büsbütün azıp kudurup zapt olmaktan geçmemiş mi? "N'olacak şimdi kötü Hophop! Ettin mi bana edeceğini? Kılıcı çeksem, sizi Doğrasam ve de gırtlağıma çalsam, ya da karnımı deşsem, hak değil mi?" demesiyle elini kılıca atıp çekmeye ve de çalmaya zorlatarak bir zaman debelendi. İki yandan kollarını kavrayıp bastırdık, bir zaman ağlayıp sakalını yoldu, sonunda aklı biraz yerine oturmakla olanları ölçüp biçti. "Heyvah! Kızı alamadık! Osman Bey kardeşimize de kahpelik ettik! Ölmelidir, yaşamalı değil!" diyerekten, iki hükürdeyip katıldı kaldı.

Bereket versin, Hophop Kadı, beyimiz gelene kadar kötüsünü de hesaplamış, gerekli karşılığı hazırlamış... "Dinle ki beyim! Çıkarını bulamazsam, boynum kıldan ince" deyip sözü aldı: "Kara Osman'a gidip 'Herif verimkâr değil' diyeceksin. Gerisini bana bırakacaksın!" dedi. Alişar Bey ossaat cin, ifrit kesilip "Bre dümbük, bıraktık da bu pereseye gelmedi mi? Ya ben seni... Ya ben!.." diyerek pepelemeye başladı. Hakçası ben korktum! Yahu bu bizim Hophop Kadı'da, meğerse mangal kadar yürek varmış... "Dinle beyim, bak gör, umulmaz dertlere dermanım var mı yok mu?" dedi.

— Bu kargaşalığa, bu kötü Hophop, nereden nasıl bulacakmış dermanı yahu?

— Ben de böyle derken, Çudar Ağa, herif elini salladı: "Bende hüner çoktur ve de her biri yenici hünerdir. Şimdi kalkıp gidilecek Osman Türkmen'e, "Şeyh verimkâr değil arkadaş" denilecek! En önden bu bela Söğüt'e deflenecek! Tamam mı? Ardından Eskişehre yetişilecek, yılanı kamçı yapar ve de küp uçurur ünlü cadı karımız, Hacana bulunacak! Heybesi, koynu, cihan pehlivanlarının sırtını yere getirir çeşitli muskalarla, ejderhaları zapt eder korkulu büyülerle, ecinni orduları bozar duyulmamış tılsımlarla ve de devleti bunaltır zorlu sihirlerle doldurulacak, ayrıca türlü cevahir, inci gerdanlık, dizi dizi altınlar koyulacak, tekkeye salınacak ki salt kızı değil, benim bildiğim Hocana, Edebâli rezilimin büyük karıyı bile bunlarla baştan çıkarır, sürüyüp alıp gelir!" dedi. Fukara Alişar Bey gördü ki kapana sıkışmıştır, ve de Hophop'un pençesine düşmüştür ve de söylediğini işlemekten başka yol kalmamıştır. "Allah belanı vere, rezil Hophop, bakalım n'olur?" diyerek ata çıkıp İnönü'ye yetişip Osman Bey'i bulup dili dolanaraktan: "Yok arkadaş, bu herif kızı satıcılardan değil, benim gördüğüm, bize vericilerden hiç değil!" demesiyle Kara Osman Bey'in suratı on kat ateş ve de ağzından alev saçaraktan, "Bu nasıl iştir, kardaşım Alişar, yahu nedir? Bize kıyamete kadar lanetlenecek iş mi tutturacaklar! Kendileri haber saldılar, 'Gelsin istesin, alsın gitsin' dediler," demesiyle Alişar Bey oturduğu sedirde kaykılıp, canı göbeğine inip çıkıp gitmesine çok bir şey kalmayıp: "Haber mi geldiydi, nasıl haber?" diyerek inilemesiyle, görülen düş, yeniden ortaya çıkıp mesele anlaşılır Alişar Bey'in durası kalmamakla "Tez atımız çekilsin" diye naralanıp Voyvoda konağına ateş düşmüş gibi çalakamçı yola kapandı. Bizi döküp bir zaman sürüp dörtnalın yeliyle aklı başına gelmekle gem kasıp bekleyip "Peki, Hophop, ya şimdi n'olacak?" demesiyle Hophop Kadı evvel eski Türkmen düşmanı olduğundan, öfkesinin önünü açarak kükredi ki bozkırı depreme verip gökleri ırgaladı: "Dünür sandığın adama işin doğrusunu dememek nasıl bir Türkmen avanaklığıdır bre Alişar Bey! Buna Hophop n'apsın? Doğruyu demeyen belasını bulur! Günah bizden gitmiştir. Bu işin çıkarı, eğer zarla ve de eğer zorla Balkız'ı hareme atmak, gerdeğe girip paralayıp iş işten geçirmektir. Başkaca bir yolu kalmamıştır! Yarından tezi yok, küp uçurur cadı karı Hacana gider, aklını çeler, kaçmaya razı ederse ne iyi? Baktık Balkız babasından avanak, o zaman işimiz zora biner! Zora bindi mi, kolaylandı demektir, çünkü maslahat arslan Çudaroğlu kardaşımızın eline geçti, demektir!

— Höst! Ebedini bil Pervane! Dalarım ki, eşekarısı gibi dalar şişiririm!

— Yahu nedir? Doğruca anlatmaya yemin içmedik mi? Hiçbir noktasını gizlemeden söylemeye?.. Hophop'un dediği bu! Suç bende mi? Evet, kadı Hophop: "Çudar kardaşımız kara kuş gibi uçar, Kaplan gibi dalar, kınalı malımızı ağzında getirir, hiç örselemeden... Balkız'ı sokarız arslan beyimizin yatağına... Beyimiz iş işten geçirdi mi, şeyh kızıdır, namus eder, yüreğine taş basıp, 'Kendim istedim, kendim geldim' diyecektir. Dinim gibi eminim!" diye kestirip attı, bir de yemin çekti! Alişar Bey, biraz kıvrandı, büküldü, "Ya Osman Bey kardaşımızın nasıl bakılacak yüzüne?" diye sordu, "inkâr yiğidin kalesi" diye kasıldı Hophop, "Balkız'la aramız bir yıldan beri iyi idi, o sebepten sana ikinci kez de olmaz denildi, diyeceğiz! Haremimizdeki kızı nereden bulup yalanımızı tutacak?.." Bunun üzerine Alişar Bey bunaltıdan usanıp Hophop Kadı'ya orada yuları teslim edip, "Ne halt edersen et, Allah belanı vere!" demesiyle, Hacana saldırdı. Ne fayda ki, şeyh tekkesinde, şeyh kızına tılsım, muska falan sökmedikten başka, cevahir taşı, inci, altın dizileri de kâr etmedi. Hacana, kızın birine tutkunluğundan şüphelenip ağzını arayınca, Kara Osman'a yandığı meydana çıkmaz mı?

— Vay vay! Nasıl bildim akılsız Pervane, Osman Bey'i, nasıl bildim, kendi başıma?

— Doğrusu Çudar Noyan, hemi de üstüne vurdurdun! Evet, "Kız sen kudurdun mu? Leş gibi Türkmen teri kokan ve de ham sahtiyan ve de at gübresi ve de koyun postu kokan çobanoğlundan koca mı olur?" diyen Hocana'ya, Balkız ne dese iyi? "Oh Hocana, ince mollalardan ve de gülyağı sürünen yumuşacık danışmanlardan, sultan kulu beyler takımından ne çıkar? Er gibi er kokmayınca! ""demez mi?

— Aman inanayım mı Pervane Can? Yahu, nedir? Böyle ağzının tadını bilen şeyh kızı görülmüş müdür?

— Evet, bunu duymasıyla bizim Alişar Bey'in aklı bu kez temelli sıçrayıp durası hiç kalmayıp "Vay öyle mi? Gör bakalım Balkız, el mi yaman, bey mi?" deyip o zamana kadar göze alamadığı kaçırma işine "Hay hay" demesiyle, bizi yarı gecede bindirip saldı. İşte durum budur Çudar kardaşım, ve de medet yeridir!

Çudaroğlu biraz düşündü, dostluk sırası olduğunu bilip çıkarını aramaya koyuldu.

Bunlar bir yandan şarap içip, bir yandan hizmet eden oğlana dalgın baygın bakarak açmazın her boyunu ölçüp biçtiler. Sonunda "Edebâli'ye çatmanın ne demek olduğunu buralarda bilmeyen kimdir?" diye

aranaraktan, Şövalye Notüs Gladyüs'le Türkopol yüzbaşısı Uranha'yı hatırladılar. Hatırlamalarıyla sevinçten birbirlerine sarılıp "Oldu bu iş" diye öpüşüp koklaşarak ve de bir zaman diz dövüp çırpınarak sevindiler.

Pervane Subaşı, heriflerle üç yüz altına kesişmesini, kendisinin Alişar Bey'den dört yüz alacağını, ellişer altını cebe atacaklarını söyledi. "Nasıl bu bendeki Pervane aklı böylece?" diyerek omzunu yumrukladı.

Konya Selçuk Sultanlığı'nın Eskişehir Sancakbeyi Alişar Bey, Şam sadakorundan gecelik entarisini giymiş, beline Buhara şalını dolayıp Sultan İkinci Giyasüddin Mesud'un armağanı, kabzası mücevher işlenmiş Halep gaddaresini sokunmuştu. Başında sırmalı namaz takkesi, omzunda samur kürkü vardı. Bir eli yumruk halinde arkasında, öteki kara sakalında, çıplak ayaklarındaki terlikleri şaklatarak, han avluları kadar büyük selamlık divanhanesinde fırt fırt gidip geliyor, saatlerdir, ölüm-kalım öneminde bir haber bekliyor da, geciktiği için ecel terleri döküyor gibi, hırıl hırıl soluyordu.

Telaşlı dönelemesi hızlandıkça kızgınlığı artmakta, kızgınlığı arttıkça dönelemesi hızlanmaktaydı. İki kez, yüksek sesle: "Hay Allah belanı vere, Hophop! Bre nedir?" diye söylendi. Apansız durup soluklarını keserek dışarıya kulak verdi. Sonra pencereye koştu, elini gözlerine siperleyip akşamın alacakaranlığında bir şeyler seçmeye çalıştı. "Hele alçak Hophop! Teres ki ne kadar..." dedi. Topuklarını yere vurduğu için camları zıngırdatarak geldi, sedirdeki siniden şarap bardağını alıp dikti, "Yahu ne cehennemde bu Hophop dümbüğü?" diye homurdandı, ağzına bir lop yumurta soktu, hırsla çiğnedi, yuttu, "Hophop! Gör ki neler olur!" diyerek kapıya doğru parmağını salladı.

Alişar Bey, iki metre boyu, kalın gövdesiyle dev görünüşlüydü. Yüzünün kılları fırça gibi sertti. Her zaman öfkeden dikilmişler gibi, suratına korkunçluk veriyordu. Vaktiyle savaşlarda pazı gücü, korkmazlığı, silahşörlükteki ustalığıyla haklı ünler almış, sancakbeyliğini alnının teriyle kazanmıştı. Şimdi de öfkeye binip can başına sıçrarsa, kılıcının önünde durmak zordu. Ama gittikçe daha seyrek öfkeleniyor, sert başlı savaş atlarından çok, rahvan katırlara binmeyi, er meydanlarında çabalamaktansa kuştüyü döşeklere uzanıp körpe cariyeler elinden şarap içmeyi daha çok seviyordu. Eskiden ok meydanlarında oku herkesten daha uzağa attığı için kasılırken yaşı kırkı geçeli beri, bir oturuşta bir kuzuyla bir tepsi baklavayı

silip süpürmekle, bir gecede üç körpe kızın hakkından gelmekle övünür olmuştu.

1290 yıllarında, Konya Selçuk Sultanlığı topraklarında herkes ya rüşvet alarak ya da rüşvet vererek yaşayabildiği halde, Alişar Bey bunun lafını ettirmeyen, eli erip gücü yeterse, alan kadar verenin de canını yakan soyu tükenmiş sancakbeylerindendi ve de Hophop Kadı gelene kadar uçan kuşa borçlu olan sancakbeyini Eskişehir esnafının sevip sayması bundandı. Ülkede düzen bozulmasaydı, ölene kadar, dışı sert, içi yumuşak, sadece hak ettiğiyle yetinir, değerli bir memur gibi yaşayacak, bir çarpışmada vurulup ölmezse, devletin en yüksek katlarına yavaş yavaş, ama, duraklamadan çıkacaktı.

Şimdi bile, dünya bu kadar bozulduğu halde, halka karşı hiçbir kötülüğü görülmemiş, soygunu, vurgunu duyulmamıştı. Borçlu oluşu namusluluğunun delili sayılıyor, bu da Alişar Bey'e gidişattan yanıp yakılmak hakkı veriyordu. Rüşvetçi olmadığı için birçok gereksiz çekişmelerden, düşmanlıklardan kurtulmakta, herkesle iyi geçinmeyi sağlamaktaydı. Aşırı kadın düşkünlüğünü, konaktan dışarıya taşırmadığı için, sancağında ahlâksızlığın yüze çıkmasını başından beri önlemişti. Kopukları başıboş bırakmaz, aralıksız izletir, bütün yaptıklarından haberi olur, sırasının geldiğine karar verince kumarda, içkide, hovardalıkta bastırıp Oğuz töresince onar değnek çalarak sindirirdi. Birkaç kez, edepsizliğe kalkan, oğlanlara sataşırım sanan dervişleri, çarşının ortasında tutup sakalına yapışıp suçunu açıkça bağırarak dut dalı silker gibi sarsalayıp, "Tanrı adamı olmasan, bak neler olurdu. Var yıkıl, gözüme görünme! Cimri'ye olanı başına getiririm, derini yüzüp saman deperim," diye tartaklamıştı. Her fırsatta köylülere arka çıkıp, "Bunlar hazır ve de baş eğmiş devlet reâyâsıdır. Hoş tutaraktan ve de üstlerine kanat gererekten savunmak boynumuzun borcudur. Böyle yaptıkta, bir Mısır hazinesi mal hasıl olur" diye kükrediği, "Köylü ekinini yedirdi" diye kapısı devecilerinden birini, vaktiyle devesinin hamuduna astığı, atını köylü ekinine bağlayan bir savaşçısını, "Kulluk efendiye böyle mi olur? Nedir sizde olan bu gâvurluk? Ben gereğince tedarikinizi ya görmez miyim?" diyerek kendi eliyle sopalayıp öldüreyazdığı, ayrıca bineğini beylik tavlaya çekip güzelce damgaladığı dillere destandı. İkide bir, "Ben kıyamete kadar alnı kara olamam ve de Tanrı huzuruna günaha batmış varamam. Ne demektir böyle töresizlikler" diye rüşvetçilerin üstlerine yürümeleri, bir kötülük duyduğunda, "Muhammet ümmetine sahip olacak bir yiğitin nara

vuraraktan meydana uğraması zamanıdır," diye hoplamaları, "Namert takımının ipinde oynayanların başına neler gelir, görün tarihte," diye bilgiçlenmeleri vardı. Epeyce saf, adamakıllı dalgın, hiçbir şeyi de gerçekten umursamaz olduğu için, bir dediğinin, öbür dediğine uyup uymadığına, bir yaptığının, öbür yaptığını tutup tutmadığına pek aldırmıyordu. Bu sebeple bir zamanlar, "Çevrede eşkıya barınması bey kısmının alın karasıdır, ırz kırıklığına kadar varır bunun ucu!" dediği, Çudaroğlu'nun adını her duyuşta, domuz görmüşe döndüğü halde Hophop'un gelmesinden, düzendışı dolaplar kurup bunların önemli bir kısmını Çudaroğlu'yla döndürmeye başlamasından bu yana, herifin laflarını, kendi sözleri gibi tekrarlar olmuştu. "Burası sınır boyudur. Bey kısmı sıralı sırasız binip ardına levent haşaratını alıp devre ve de harami kovalamaya çıkamaz. Çünkü reâyâyı ezmiş olur. Ezilen reâyâ savuşup ülkeyi şenliksiz, toprağı ekimsiz bırakır. Allah korusun, kıtlık yüzgösterir. Devlet, eşkıyaya benzemez. Hemen binip sürmesi kanun değildir. Hani, soyguncudan uzun sürdürmüş var mı? Gerçekten bey olan bey, tavşanı arabasıyla avlasa gerek,"diye kasılıyordu.

Eskişehir esnafına göre Alişar Bey yüzde yüz cennetlikti ama, "Bu kadar uçkuruna gevşek olmasa..." Evet, parayı biriktirmek şurada kalsın, harcamayı bile sevmeyen Alişar Bey'in uçan kuşa borçlanması, uçkur gevşekliği yüzündendi. Bu gevşeklik, yaşı ilerledikçe durulacağına azgınlaşmış, son zamanlarda kudurganlık halini almıştı. Gözünün tuttuğu her cariyeyi, pahasını sormadan, "Gönder gitsin!" diye konağa yolladığından, Eskişehir pazarında çoktandır, yesircilerden geçilmiyordu. Moğol soygunu, beyliğinin gelirlerini gitgide azaltırken esirci borçları kabarmış, kalabalık haremin hesapsız kitapsız çarşı borçları da bindikçe binmişti. Bu korkulu gidişin nereye varacağını, Bey kâhyası Pervane Subaşı gibi, alacaklılar da kara kara düşünürken, Hophop Kadı çıkageldi, üç yıla bırakmadan bütün borçları ödeyerek Alişar Bey'i dünyanın en gamsız, en saygılı sancakbeyi haline getirdi.

Durumlar bu kadar tatlı kertedeyken, Alişar Bey, bir görüşte vurulduğu Balkız'ı kaptırmak tehlikesiyle kudurup aklını sıçratmasaydı, namussuz Hophop'un sözüyle rezillik batağına belki saplanmaz, dünya yüzündeki biricik dostu Osman Bey'e kahpelik etmeyi göze alamazdı. Olanları hatırladıkça deliye dönüyor, on gündür n'apacağını bilemiyordu. "Aman rezilliğimiz bilinmesin" diye debelendikçe, işler kötüye gitmiş, sonunda kızı kaçırmaktan başka çare kalmamıştı.

İşte bu gece, bu iş için Çudaroğlu'nun getireceği Frenkleri bekliyordu. İtburnu karıları yarın Sarıdere'ye çamaşır yıkamaya geleceklerdi. "Kızı yarın kaptık ne iyi! Kapamadık mı namussuz Alişar, cavlağa soyunup savuşsan gerek ve de âdemoğlu defterinden adını silsen gerek!"

Bir zaman gitti geldi, bir zaman durup dışarıya kulak verdi. "Allah belanı vere Hophop! Bal peteğini kavrayıp alamamalıyız ki... Osman Bey duymalı ki, ben sana sormalıyım!" diye kıvrandı. Koşup güğümü kaptı, bardağa şarap koyarken birden irkilip pencereye döndü. Avludan fıkırdak bir karı gülüşü duyar gibi olmuştu. Bir an, bakmak için koşacak oldu. Sonra, "Kudurma teres! Karı n'arasın avlularda bu zaman?" diye kendisini azarladı... Şarabı doldurdu, ışığa kaldırdı, çok acılı bir sesle söylendi: "Kulağına karı sesleri gelmekliğe başladı. Hayırlı işaret değil, Alişar oğlum!.." Ürperir gibi içini çekti. Kapı açılınca tepsiyi siperleyip iki büküm döndü. Korkmuştu enikonu... Herkes bildiği halde, şarap içtiğini gene de kimsenin görmesini istemiyordu. "Kapıyı tıklatmak yok mudur, eşek eşek!" diye kükreyecekken Hophop Kadı'yı görünce yutkundu:

— Nerdesin yahu? Adam mı koşturacağız her akşam?.. Bu gece, nasıl bir gece?

— Geceki işimiz aklımdaydı ya, mahkemeden kurtulamadım. Alişar Bey şaştı:

— Ne mahkemesiymiş, gün battıktan sonra?

— Heyvah, ne yaman sancakbeylerine kaldık? Altlarından tahtkentlerini çekip alsalar ve de silkeleyip depreme verseler...

— N'olmuş? -İleri doğru uzanıp karşısındakinin canını alacakmış gibi, gözlerini kısarak baktı-: N'olmuş, dedim, Hophop Kadı, kim alabilirmiş çekip altımızdan ve de kim depreme verebilirmiş Alişar Bey'in tahtkentini?

— Ya bugün Ahi kopuklarıyla sohtalar vuruşmadı mı yeniden?

— Deme... Yasağımızı dinlemeden he miiii?

Hophop Kadı, kocaman yazma mendiliyle alnını kurulamayı bitirip sedirdeki sininin başına geçti. Boş bardağa şarap koyarken, iki kere "Hahahay kuzum, hahahay!" dedi. Bu sözler Hophop Kadı'nın dilinde, "Dünya çok bozuldu" anlamına geliyordu.

Şarabı dikti, damağını şaklattı:

— Meraklanma arslan beyim, doldurakodum rezilleri zindana...

— Kudurmuşlar mı bunlar yahu? Neyi alıp verememekteler, durdukları yerde? Gene mi suç Ahilerin? Neden dalaşmaktalar, söyletebildin mi?

— Bu kez salt sopa işi değil... Pala tersi de oynamış az biraz... İki taraf da, "Yok bir şey... Delikanlılıkta olur böyle işler Kadı Efendi, biz davacı değiliz" demekte... Senin Subaşı'yı çektim, sıkıladım. Önce kem küm etti, rezil Pervane, baktı ki, kurtuluş yok, izi geçirmişim elime... "Millet gayreti mi çekmektesin yoksa?" der demez, neye uğradığını şaşırıp amana düştü.

— Dur aklım karıştı, Hophop ne milleti?

— Bildiğin Çingen milleti ve de gezgin soyundan ki, hafazanallah!

— Dur aman... Yoksama Hophop, kız gezdiren Çingen mi?

— Üstüne vurdurdun Alişar Beyim, aferin! Evet, bildiğin gibi... Başına yıkılası çadırını getirip kurmuş kasabamızın kıyısına... Orta direğin altına bağdaşı kurup almış sazı kucağına... Kapkara bir herif ki, cehennem ocağının kütüğü kaç para... Bir kocakarı var, karanlıkta herifin kesilmiş yarısı... Soruşturma gerekmez, anası olacak ruspi... Bir kara karı daha... "Bizim kaşık düşmanı" dedi, inandım, tanık istemez. "Ya bunlar?" dedim, "Kızlarımız cariyelerin" dedi.

— Onlar da mı kara marsık?

— Dinle ki... "Söyle bakalım, Kara oğlan, bu geliş nereden?" diye sordum. Saydı birtakım kentler; kasabalar... Kesti. "Hele hele" dedim, biraz daha saydı. "Hele hele" dedim.

— Neyin nesi bu, hele hele?.. Cehennemin dibinden gelsin.

— Olmaz! Ben, "Hele hele" dedim, herif saydı. Ben dedim, saydı. Ülkede kent kasaba tükendi. Bakarsan uğramadığı yer kalmamış rezilin... İçlerinde yalnız Lâzik yok...

— Ora nere?

— Senin anlayacağın, Alişar Bey, Domuzlu...

— Olmayınca?

— Olmadı mı, hiç olmaz!

— Neden?

— Çünkü olabilemez. Çünkü, ben, Domuzlu kokuları almaktayım ki, burcu burcu, gör nasıl almaktayım?

— Domuzlu'nun kokusu nasıl bir koku domuz Hophop? üç yıldır burdasın. Ne zaman uğradın, bu ne biçim kokudur ki, bunca yıl?

— Hehehey kuzum... Biz buraya gelirken, Domuzlu'ya girdik, buraya gelirken bir akşamüstü. Kadı olduğumuzdan, kadılık töresince, kadı evine indik. Domuzlu'nun kadısı, bildiğin âdem suretinde ve de bilgisi kendisine yeter. Akşam ekmeğinde zorlu yeme içme, çalıp söyleme, gülüp oynama oldu. Yatma vakti, bizden destur isteyip kadı hareme çekildi. Şaştığım,

yatağımızı serdirmeden çekildi. "Unuttu mu, şarap sarhoşluğuyla... Halimiz âyâ nic'olur? Gör maskaralığı," derken, kapı kurcalandı. "Buyur" dememize kalmadan, kim girse iyi?

— Kim ola, sersem kadı...

— Vurduramadın! Bu gelen, hayır, âdemoğlu olabilemez. Bildiğin, cennet hurisi...

— Etme Hophop, inanayım mı?

— İslamda yalan yok, aklım sıçradı. "Burayı boş belledi, yanıldı girdi, bizi görmesiyle toparlanıp, ürküntüyle 'Ay' deyip hoplayıp geri basıp çıkacak heyvah!" derken, kapıyı yavaşça örtüp sürgüsünü sürmez mi?

— Aman...

— Aman yaa... Evet, sürgüledi, salınaraktan, sırıtaraktan ve de cilvenin hiç görülmemişlerini döktürerekten, baktım üstümüze yürümekte... Yalan mundar, biraz canım sıkıldı.

— Senin... Cennetin huri, meleği kapıyı perkitip doğrulayıp üstüne geldiğinden?..

— Canımın sıkılması... "Avanak Domuzlu kadısı bizi sınamakta" dedim, "Git işine melek yavrum" diyerek suratını astım. "Kendi başına geldinse, sen yanılmaktasın ve de güzel kafanı katı taşa çalmaktasın, eğer seni buraya efendin saldıysa, Lâzik kadısı yanılmakta ki, ne kadar... Çünkü bizde ekmeğini yediğimizin ırzına düşmanlık hiç yoktur" dedim. "Efendimin emridir ve de töremiz budur" demesiyle çömelip mestimize yapıştı. Baktım, evet, böyle güzel, hâşâ, bu yalan dünyanın yaratığı olamaz ve de Yusuf Peygamber gelse, böylesinden eteğini çekip alıp günaha batmaktan hiç kurtulamaz. Yaşı on beşe varmış varmamış... Sırma saçlar omuzlara dökülü... Turunç göğüsler ipek sıkmadan uğradı uğrayacak... Koku yağına batıp çıkmış ki, hızlıca soluklandın mı, elden gittin! Dilinin Türkçesi az biraz peltekçe bir Rum dilberi ki, ölüyü diriltse ve de diriyi öldürse gerek... Baktım, şaşkınlığımızdan yararlanıp mestin birini çekmiş, ötekine yapışmış... Can havliyle kendimizi kurtarmak çabalamasına giriştik. "Etme oh kuzucuğum, Hophop sana kurban olsun, dur aman, etme dur! Kadı Efendi bizi sınamaktaysa, günahımızı alır. Biz, denenir kişi değiliz ve de bizim gibisini sınamak yolsuzdur" diyerek ayağımızı sallamaktayız. Çekti aldı, bu kez bulaştı, şuramızı buramızı çimdiklemekliğe ve de göğüslerini göğsümüze sürerekten fıkır fıkır konuşmaklığa...

— Ne diyor, Hophop, Allah belanı vere...

— Dediği, efendim, "Aman, kara kaşlarına, kara gözlerine kurban olduğum topsakallı yiğidim, çekinmeyiniz" demekte. "Yoksa bizi beğenmediniz mi? İçiniz çekmedi mi?" diye sormakta... "Söyleyiniz, kumralımız vardır ve de esmerimiz vardır. Arap sınırından gelmekte imişsiniz, çeşni derseniz kara Arap'ımız vardır ki, yanar ateştir, kızgınlığına cihan pelvanları güç yetiremez. Beğendiğinizi emrediniz, muradınızı alınız... Ölümlü dünyada, felekten bir gece çalınız" diyerekten...

— Aman Hophop! Aman doğru musun, inanayım mı? -Alişar Bey şarabı dikti, bardağı acele koyup dövünmeye girişti-: Aman bunlar nasıl işler? Aynalı bir işler! "Toplanın gelin... Hodri meydan!" demedinse, derbeder Hophop, tüh yüzüne... -Gözleri gittikçe kayıyor, sanki meydan okudukları nerdeyse toplanıp içeri gireceklermiş gibi hırıl hırıl soluyup hışır hışır yutkunuyordu-: Hay n'olmalıymış, olmalıymış da, Domuzlu ülkesine gezgin düşüp dümbük kadısının evine konuk konmalıymış... Doğrusun he mi Hophop? Yalanı yok bunun öyle ya, domuuuz?

— Hehehey kuzum, ellerde ve de illerde töreler vardır ki, tadına doyulmaz ve de senin bu yıkılası Eskişehir'de Edebâli ürküntüsüyle yürütmeye çabaladığın kağşamış törelere hiç benzemez.

— Vay ki yandım, vay ki, boşuna geçen ağlanası ömrüüüm! Demek böyle?.. Demek konuk konmanla... -Birden aklı başına gelmiş gibi sıçradı-: Yahu nedir? Töre kâtibi miyim ben? Lafın gerisi gelsin! Kız n'oldu, kız?

— Evet, kızla çekişmekteyiz... Bir yandan, dışarıya kulak vermekteyim.

— Kulağına sövdürme Hophop... Kulak vermenin sırası mı, kapıyı sürgülediydi ya... Tüh yüzüne... Tüh ki ne kadar... Kız hitamında, usanıp, "Yürü kansız" demedi mi? "Ölülerin aksıraraktan kalkıp dikileceği yerde, bu gevşeklik ve de ödleklik neyin nesi?" diyerek tükürmedi mi suratına?

— Terbiyesi kadı terbiyesi olduğundan aklına gelse de tükürebilmez. Onun yol getirmesi, okşalıyaraktan...

— Evet, içeri girmesiyle kapıyı sürgüleyen kahpe, beribenzer miskinliğe küsüp gidemez. N'oldu peki? N'oldu dedim? Serdi mi yatağı güzelcene?..

— Serdi.

— Seni soydu?..

— Soydu ki, tastamam...

Alişar Bey, ağzı yarı açık, gözleri biraz kaymış, soluk soluğa biraz bekledi. Sonra hırıldadı:

— Ya gerisi?.. Gerisi dedim Hophop... -Elini pençe gibi, Kadı'nın başı üstünde dolandırdı-: Çıkamazsın pençemden... İyicene anlatmadan kurtuluş

yok... Adamakıllı anlatmadan...
— Bizi bitirdi sabaha kadar Alişar Beyim, bitirdi ki, sabaha sağ çıkmamızdan umudumuzu kesmecesine... -Hophop Kadı biraz daldı, derin derin içini çekti-: Ne desem boş! Sabaha karşı, belim bükülmüş ve de gücüm tükenmiş... Az biraz soluklayım diye, "Neyin nesidir ve de bu nasıl töredir?" diye sordum. Meğer, Domuzlu'da çiftleşmenin hiçbir çeşidi günah sayılmazmış ve de ayıp tutulmazmış... Körpe cariyeleri ve de civan köleleri, sabahleyin sahipleri süsleyip bezeyip kasabaya salar, akşamları kesiştikleri parayı bitamam isterlermiş...
— Nereye salmaktalar oğlum? Arastalara, pazar yerlerine mi?
— Oralarda gezinen de var. Çoğu cadı karı evlerinde, çarşı hamamlarında olurmuş...
— Olmakla sefil Hophop, ya sen nasıl aman bulup ulaşacaksın? Nasıl sarıp murat alacaksın, çarşı hamamının göbek taşında, milletin ortasında mı?
— Selbes... Kimse karışamaz...
— Essah mı Hophop, hay anan öle, essah mı, kardaş?
— Essah ki, düpedüz... Domuzlu'nun çarşı hamamları, bildiğimiz medrese hücreleri gibi... Çepeçevre halvet... Keyfince gir, döndüre döndüre beğen, pahasını kesiş, kavra halvete sok! Domuzlu'nun kul takımı, seni günaha soksun boyunca, sonra ovalayaraktan boy aptesi aldırıp paklasın. Gerisin geri cennetlik edip salsın, sırıtarak çık git!
— Gören gözleyen?..
— Çoktur ama, "Oh beline kuvvet ağa" derse der, yaramaz bir laf edilebilemez. Çünkü kadı değneğinden korkar.
— Ya namusluluk taslayan, din yasakçılığına özenen?
— Böylesine yirmi beş sopa çektirirmiş ki, Domuz kadısı, oturmaktan kalırmışsın tam bir ay...
— Amanın... Hamamda he mi? El cariyesine sırtını ovalataraktan? Kuluncunu kırdıraraktan he mi Hophop, Allah belanı vere...
Eskişehir Sancakbeyi Alişar Bey, sağ elini apış arasına sokmuş, oyluklarını var gücüyle sıkarak kıvranıyor, küçük aptesine sıkışmış gibi, iri gövdesini sağa sola büküyordu.
— Gezgin çingenin Domuzlu'dan olduğunu öğrenince "Kızlarım" dediğine bir baktım, işi sezdim. Suratlarına biraz demirci ocağı karası çalmışlar. Akıllarınca iz yitirecekler. Saldım hamama, yıkattım. Geldiler ki Alişar Beyim, karda leke var, bunlarda yok...

— Vay!
— Vay yaaa... İki dünya güzeli ki, benzerleri, müflis Konya sarayında hiç yoktur ya, Tebriz'den bile şüpheliyim. Kaç gündür, sohtalarla Ahi kopuklarının neden it gibi dalaştıklarını, birbirlerinin kafalarını, gözlerini neden kırıp deştiklerini ossaaat anladım. İtleri doldurakodum zindana...
— Ya kızlar? "Kızlar" dedim, kötü Hophop, cevap isterim.
— Hamamdan sonra o kızlar evliya evine bırakılmaz. Aldım geldim buraya, saldım hareme...
— Deme Hophop, inanayım mı?
— İnanmazsan gider bakarsın!
— Vay başıma... İki kere hopladı. Allah'ından bul Hophop, aptesimizi sakatladın, durduğumuz yerde... Günahımıza girdin! -Biraz döneledi-: Tazelesek gerek... Aman apteeees...
Alişar Bey koca odayı depreme vererek dışarı uğradı.
Hophop Kadı, Alişar Bey'in arkasından bakarak âdemoğlunun tutkuları elinde böyle oyuncak oluşuna çok acımış gibi içini çekti. Gözlerini yumarak birkaç kez derin derin soludu. Alişar Bey tıklatmayı duyuramamış olmalı ki, harem kapısını yumruklamaya başlamıştı.
Darendeli Kadı Hüsamettin Efendi, Hophop Kadı'nın ne kadar yerinde olduğunu ispatlayan serçe kuşu sıçramalarıyla kapıya koştu, kulağını dayayıp bir zaman dışarıyı dinledi. Arada bir soluklarını kesiyordu. Beklediği sesi alamayınca "Allah Allah" diye kafasını salladı, sininin yanına gelip boş bardağa şarap koydu. Alişar Bey'in, âdeti olduğu üzere, hareme girince "Halvettir halvet" diye bağırmamasına şaşmıştı. Oysa, karı lafiyla huylanıp aptes tazelemek bahanesiyle hareme saldırınca ilk rastladığı körpe cariyenin bileğine yapışır, en yakın odaya doğru sürüklerken bir yandan da, halvet narasını basardı. Bu yüzden, kızlar selamlık kapısı nöbeti için birbirlerini yiyorlardı.
Hophop Kadı şarap bardağını dalgın aldı, ağzına götürürken durakaldı. Alişar Bey'in, bu kez neden naralanmadığını anlamıştı. "Bu kez, karşısına çıkan cariyeyi göğüsleyip savurmuştur. Çünkü, çingen çadırından alıp geldiğimiz karıların tadına bakacaktır." Yüzü yavaş yavaş gevşedi, gözlerinde kurnaz bir pırıltı yanıp söndü.
Çok ufak tefek, çok sıskaydı. Her gittiği yerde olduğu gibi, Eskişehirliler de, ilk görüşte, adam hesabına alamamışlar, rüşvet tekliflerini anlamazdan gelişine, küçük büyük hediyeleri çevirişine "göz boyamadır"deyip her yerde, herkesin, kendisine göre, değiştirerek başkaları için söylediği *"Sakın*

olma sen aman dört beldenin birinden / Darende'den, Kemah'tan, Erzican'dan, Gürün'den" tekerlemesini hatırlayarak "Hele bakalım" anlamına başlarını sallamışlardı.

Aylar geçtiği halde Hophop Kadı, bütün denemeleri yüz akıyla atlayıp hiçbir işte açık vermedi.

Oysa Darendeli Hüsamettin Efendi de, zamane kadılarının çoğunluğu gibi gizli içmek şartıyla şarapçı, dile düşmemek şartıyla biraz karıcı, biraz oğlancı, yerine göre doymaz rüşvetçi, parayı çok vereni haklı çıkaran Selçuk kadılarındandı. Zamana uygun, üst üste denenmiş birkaç görüşü vardı: "Ağzı olan yer! Yedirmesini bilmeli!", "En gem almaz adamın yuları: Pohpoh!", "Halkı yıldırmadıkça nesne hasıl olmaz."

Geldiğinin haftasında, Alişar Bey'in rüşvet düşmanlığını, bu yüzden gırtlağına kadar borca gömülmüş olduğunu öğrenince fırsatı kollayıp bir gün tenhada tuttu, ülkenin başına gelenlerden yandı yakıldı, şeriatın emirlerine göre, beylerin sorumluluklarından, halk üstündeki haklarından açtı: "Beyim" dedi, sen buranın tuğlu alemli, davullu nakkareli padişahı sayılırsın! Beylik önce Tanrı, sonra sultan vergisi olduğundan, bey kısmı, tutacağı işte halkın dediğine, diyeceğine hiç bakmaz. Halkın ağzı torba değildir ve de halka yaranmış yoktur. Çünkü halk çıkarını bilmez. Bilse, kurban olduğum Allah, beyleri yaratıp başlarına diker miydi? Bir bey aklına düşeni işlemezse Tanrı vergisine hayınlık etmiş olur. Sözüm kanun olsun dersen, keyfine kimseyi karıştırmayacaksın, Sultanlar kapısı, güçlü beyleri sever. Bey kısmı "Sayılayım" derse, kapısına zorlu silahşor biriktirecektir. "Yer baskısı dağ, halk baskısı bey" denilmiştir. Dünya kurulalı bu böyledir çünkü, dünya kurulalı dağlar vardır. Kendini kapmış koyuvermişsin. Bu gevşeklik hayır getirmez. Başına az biraz adam topla, güçlü ol! Sırasında kıyıcılığını görmezse, halk verimkârlığının ve de bağışlamalarının değerini bilmez. Halk katında, sultan katında ve de Tanrı katında, "Yüzüm ak, adım yüce olsun" dersen bunun yolu budur. Aslına bakarsan akça halkta bölük pörçük bulunacağına beylerde toplu bulunmalı ki, amansız sırada bir işe yaramak... Ferman yürütmeye, kılıçtan önce akça gerek... Bolca akçan olmadı mı, halkın derdine dermanı nerden yetiştireceksin? Kitabın kavlince toprak Allah'ındır, kâhyalığı beylere verilmiştir. Beyliğe yararlı olanı, gözünün gördüğü, elinin yettiği yerde çekip almak, beylere farzdır. Azgın deliyi sopa, azmış halkı yoksulluk zapteder. Halkın cebi akça görmeli değildir ve de, halk hancı, akça yolcu gerektir. Kapın kalabalık olursa, korkutucu delibaşların pazar meydanlarında at oynatırsa, halk edebini bilir,

yere gömdüğünü ve de döşeğe sakladığını ve de koyun cebinden çıkarmadığını "Elimden aldırırım"' diyerek harcanır. Her harcanma, bey kesesine para girmektir. Yoksul halk edepli olur ve de umudunu bey kapısına bağlamış olur. Kimini akça gücüyle, kimini sopa korkusuyla çalıştırırsın. Halkın boş oturması, beylik için taundan kötüdür ve de beye günahtır. Şeriatın kavlince beylik edeyim dersen, halkı, takım takım tutar elin, görür gözün, düşmanına yedi başlı ejderin kılsan gerek... Oğul babasının, karı kocasının gizlisini gelip sana demeyince... Beyi uğruna oğul babayı, baba oğulu duraklamasız tepelemeyince... Beyi yoluna kendini ateşe atmayınca, beylik olmaz. Ne denilmiştir? 'Türkmen zoru görse babasını asar' denilmiştir. Sen, sıttın sene, sancakbeyliğinde kalacak herif misin? Hâşâ değilsin. Öğüdümü tut, eğer kese yönünden, eğer kapı yönünden güçlenmeye bak! Beni işit, gerisine karışma!" diye Alişar Bey'in önü sıra yatıp yuvarlandı.

Alişar Bey de âdemoğlunun çoğunluğu gibi, pohpoha bayılıyor, ayrıca kendini dünyanın akıllısı, yüreklisi biliyordu. Hophop Kadı'nın dediklerinin çoğunu doğru, çoğunu yararlı bulmuş, fakat sonuna doğru sözün gelip kese doldurmaya dayanmasından pirelenmişti. Kasılarak ve de bıyığı altından gülerek dinleyip dururken suratını astı, "Doğrusun Hophop Kadı, bu dediklerin kitapta yazılıdır ve de beylerin, evet, ana sütü gibi hakkıdır ama... Ben babamdan öğütlüyüm, halkın başına, kapımı bela edemem," diye başladı. Kalabalık kapının, yararından çok kötülüğü olduğunu, ipten kazıktan kurtulmuş haşaratı başına biriktiren beylerin ister istemez halkı soymak zorunda kalacağını, kendisinin böyle bir işe yatkın bulunmadığını söyledi, buna çok eseflenmiş gibi de içini çekti. Kem küm etmeye kalkan Hophop Kadı'yı elini kaldırıp susturdu. Dağ gibi borçların altında kıvrandığını aklına getirmeden "Beri bak Hophop Kadı, senin bildiğin kadar benim unuttuğum var!" diye kasıldı, "'Gök yıkılırsa çerimin kargılarıyla tutarım' diyen koca devletleri teker meker yıkan nedir bakalım? Gelirinden giderinin artık olmasıdır. Yoktan nesne çıkmaz. Gözünü aç ve de kulağını aç! Devlet, Moğol elindedir ve de Moğol çapula yumulmuştur. Bulduğunu çekip almakta, umduğunu sopa gücüyle çıkarttırmaya bakmaktadır. Buraların toprağı çoraktır. Rençberliği kısadır. Yağışını bulamadığı yıl, tohumu geri vermez! Yağışını bulduğu yıl, tohum atmışa bir şey verirse verir!.. Buraların sipahisi fukaralıktan güçsüz düşmüştür, çoğu, kapısız levente karışıp eşkıya bölükbaşılığına geçmiştir. Birazı dervişe, aptala soyunup, bir lokma bir hırka için tekkelere sığınmıştır. Kalanı da, reâyânın

çoğunluğu gibi tefeci elindedir. Tefecinin çoğu vazifeli ya da emekli kapı kuludur. Şeyhtir, senin gibi kadıdır. Bu yüzden beylerin gücü yetmemektedir. Sultanın toprakları faizli borçtan tefeci mülküne dönmüştür. Beş on reâyâ çiftliği birleştirilmiş, padişah hası kadar büyüyüp tefeciler kesesine çalışır olmuştur. Kitabımızın kavlince faiz haramdır. reâyâyı topraksız komak haramdır, topraklarını birbirine katıp mülk çiftliği peydahlayaraktan halkı boğaz tokluğuna çalıştırmaksa büsbütün haramdır. Sultanımız yakasını Moğol'un pençesinden çekip alabilse ben yapacağımı bilmez değilim! Heyvah ki bugün kötünün günüdür. Çünkü kötüye güç yetmezdir!.. Kadı gibi kadı olayım dersen, kara kaplı kitabı kuşağından çıkarsan gerek, bir harfini unutmadan okusan, dediğini tutsan gerek! Geldiğin yerleri bilmem! Burasını oralara benzetme! Bozkır, bolluk yıllarında bile, reâyânın çokluğuna yıllık ekinini veremezken, koca Tanrının hışmına uğradık. Kışlar uzadı gitti, baharları ol görüp tutamadık. Tuttuk diye sevindik, bu kez yakamıza kurak sarıldı. Toprak çatır çatır yarılıp kavlayıp ekinin kökünü boşa getirdi. Yıl oldu, deli yağışlar, taşkınlar, tarlaları milledi kuma gömdü. Harmanlarda yığınları kapıp gitti. Eskiden reâyânın birtakımı, ormanlarda, derbentlerde, yollarda, köprülerde çabalardı. Kasabalarda gündelikçi, ırgat dururdu. Eksiğini tamamlamaya bakardı. Sultan her yıl kâfire sefer açar, ordu çekerdi. reâyânın birtakımı da, sancaya, sekbana soyunup kapılara koşup levent girip doyum arardı. Ölen ölür, boğaz eksilir, kalan, az biraz öteberi toplar gelirdi. Seferden sonra talan kervanları ülkenin yüzüne yayılır, kasaba kıyılarında ordu pazarları kurulurdu. Ellerin ardında gezinsen akşama kadar karnına ekmek, Cebine akçe düşerdi. Şimdilerde, dünyayı kapılı kapısız, bayraklı bayraksız, fermanlı fermansız eşkıya tutmuştur. Ülke güvensizdir ve de tefeci, mütegallibe elindedir. Buna karşı senin kara kitapta var mı bir dermanın görelim!" dedi. Hophop Kadı, kestirmeden gidip Alişar Bey'i tasarladığı düzene yatıramayacağını anlayınca hiç telaşlanmadı. O gece, bu avanak Alişar Bey'in kâhyası Pervane Subaşı'yı evine çağırdı.

Pervane Subaşı'ya, borç yoluyla koca konağı çekip çevirmekte, çoktandır, hayret elvermişti. Bey kısmının rüşvetsiz, çapulsuz geçinebileceğini aklına sığdıramıyor, şu ölümlü dünyada, ömrünü boşa geçirdiği için gerçekten kahroluyordu.

Ahiler tutkun olduklarından çarşıdan şimdilik bir hayır gelmeyecekti.

Hophop düşünüp taşındı, tutulacak yolu, gene Alişar Bey'in dediklerinden çıkarmaya karar verdi. Bir yandan sipahisiz, reâyâsız kalan

toprakları şenlendirmeyi, öte yandan, en güçsüzleri başa alarak tefeciler elindeki borç senetlerini korkutarak yok pahasına toplayıp kurulmuş çiftliklere, kadılık nüfuzuyla konmayı tasarladı. Başkaca, ıkta topraklarını bırakıp gitmiş şuraya buraya kapılanmış sipahilerden tımarlar yok pahasına devralınacak, bir çeşit iltizam usulüne bağlanacaktı. Bundan başka Hophop Kadı, rüşvete düşman Alişar Bey'i gerçekten şaşırtacak bir başka düzen daha kurdu. Ülkede hemen bütün kadılar rüşvet alırken, kendisi işini rüşvet vererek yürütecekti. Devlet vergisi olarak toplanan aşar ekinleri, üç yıl devlet ambarlarında bekletmek kanundu, Hophop bu ambarları kullanmayı çoktan beri gözüne kestirmişti. Bir Ermeni tüccar aracılığıyla bekletilmesi gerek ekinler gizlice limanlara indirilip Frenk gemilerine satılacak, kervanları da belli bir ücretle Çudaroğlu çetesi koruyacaktı. İkinci yıl, devlet vergisi olarak toplanan deriler, urganlar, dokumalar, Hanımaddeler, madenler de buna katıldı. Bunların hemen hepsi dış memleketlere satılması yasak mallardı. Bir kadıyla bir subaşının ortaklığı olmadan böyle bir iş katiyen yürütülemezdi. Üç yıldan beri, şeytan kulağına kurşun, -Hophop Kadı, aklından geçirdiklerinin burasında, parmağını büküp tahtaya vurdu - dolap tıkırında dönüyor, aralıksız para öğütüyordu.

Hophop, karşısındakiler ne kadar alır olursa olsun, "Hep bana" demenin tehlikesine kesinlikle inandığından, Alişar Bey'in borçlarını yavaş yavaş ödemişti ama, bunu öğrenip yeniden büyük borçlara girmesini önlemek için, kendisine sezdirmemeyi de kararlaştırmıştı.

Şimdilik batak paralarını kurtardıkları için çarşılılar da durumdan memnundu. Köylerde olanlar gibi, tefeciler arası boğuşmayı da kendileriyle ilgili saymıyorlardı.

Hophop Kadı, dünyanın akılsızlığına karşı, kendi kurnazlığını, işbirliğini bir daha beğenerek, ellerini keyifle ovuştururken kapı tıklatılınca ürküp hopladı, şarap sinisini ara kapıya koşturup boğuk boğuk sordu:

— Kimsin! Kapı aralandı:

— Yabancı yok Kadı efendimiz! Pervane kulun!

— Hay teres, anan öle! Basıldık belledim!

Pervane yaklaştı. Gözucuyla ara kapıyı göstererek yavaşça sordu:

— Orda mı beyimiz?

— Yok! Hareme gitti. Aptes tazelemeye...

Pervane Subaşı yavaş yavaş doğrulup, Alişar Bey'e çoğu zaman alay eder gibi gösterdiği aşırı saygıyı bıraktı. Hophop sordu:

— Çeker misin bi şarap!

— Töbe, yassıyı kılmadım!..
— Hele domuuuz!.. İçince kılınmaz mı?
— Gâvuuuur! Gâvur kadı!.. -Kapıya baktı-: Demek aptes tazelemeye gitti, kara çingenden kaptığımız cariyeleri duymasıyla he mi?.. Tamam... Beyimiz, şeriatın hükmünü yürütmemiş edemez. Sorguya çekmeye gitti ki, durumu derinden derine ve de inceden inceye incelemeye ve de gerçeğini anlayıp sancakbeyi töresince gereğini yapmaya seğirtti. Ürkütmeden, okşayaraktan ağızlarını yoklayıp Domuzlu'nun hangi hanedan konağından savuşup çingen çergisine katıldıklarını öğrenecek... Haklı... Çünkü bir sancakbeyi, sancağı toprağında pirelerin nerden nereye zıpladığını ve de niçin zıpladığını bilmeyince, haslarının gelirini helâlinden yiyebilemez. Ahrette kıyamet günü sorgusu vardır.
— Sorgusu, evet, vardır. Benim şaştığım... Yaşı ilerledikçe, beyimizin bu karı azgınlığı neyin nesi? İkinciye... Balkız'a tutkunluğu nasıl bir tutkunluk? Benim bildiğim, bir adam bir karıya gerçekten tutkunsa, dünya güzelini cara çekmeyecek! Peki, ya bu çingen cariyenin tadına bakmak için seğirtmek nasıl bir iş?
— Buncacık şeyi bilemedin mi? "Bey işidir vardır bir hikmeti" denilmiştir ve de, "Bunalmışın işlediği, kaleme gelmez" denilmiştir.
Pervane Subaşı bu laf üstüne birden irkildi, "Aman!" diye ellerini dizlerine vurarak çırpındı.
— Aman Hophop kardaş! Yahu nedir? Yahu biz bugün... Ya ben, sabahtan beri seni aramakta değil miyim, anan öle! Bunalma deyince... Yahu sen ermiş misin?
Hophop Kadı işi anlayıp gülmeye başladı. Pervane Subaşı için dünyada iki önemli şey vardı: Para, bir de gördüğü rüyalar... Gece gördüğü rüyaları, her sabah, bir yorucu bulup anlatmazsa, eli işe varmıyordu. Rüya görmediği gecelerin sabahlarındaysa, ya bir rüya uydurmakta, ya da eski rüyalarından birini yeniden yordurmaktaydı. Hophop Kadı bunu bildiğinden ürküntülü bir şeyle karşılaşmış gibi geri sıçramaya hazırlanarak tetikleşti.
— Aman Hophop... Tanrı iyiliğe bağlasın, bu, geceki düşümüz yamaaan! Bu geceki düşümüz, korkunçlu ki, sabahı güç ettik biz... Seni dört kez aradım mahkemede... Kara çingenden, Ahi kopuklarından ve de şuhta rezillerinden aman bulup... Dilim dişim kitlendi benim, tespihe çöktüm yarı geceden sabah ezanına kadar...
— Neymiş bakalım! Yalanını tutarsam... Bu kez çiğnerim!
— Yalan yook... Anam öle bu kez essah...

— Anlat bakalım... Hophop Kadı bardağına şarap koydu. Kısa... Gayet kısa...

— Bayrammış.... Ramazan bayramı... Ankara'nın büyük camisindeyim. Adam birikmiş ki, bildiğin âdem denizi... Toprak atsan yere düşmez. Sokulmuşum mihrabın yanına... Atmışım elimi kulağımın ardına, vermişim ben beni, minberdeki hutbeye... Bir yandan da Kuranlar okunmakta ki, heybeti, nerdeyse kubbeyi alıp gidecek... Yüreğimizi kıyametin hesap meydanı ürküntüsü sarmış... Dinleyip, ah çekip "Amin" deyip dururken, ince bir karın buruntusu yoklayıp geçti. "Olur, insanlıktır" dedim, umursamadım. Arası biraz geçti, bir daha yokladı. Bu kez burdu kopardı birazcık, öyle savuştu. "Eh" demekteyim rüyamın içinde, "akşam ekmeğinde kuru fasulye, biraz bulgur aşı, biraz da hoşaf yedik... Olur artık bu kadar..." Üçüncü de geldi. Hophop, ne dersin, bu kez kavradı ama bırakıp gitmedi. Say ki barsakları doladı bileğine, çeker babam çeker. Azdıkça azdı, kudurdu düpedüz... Salt karın ağrısı olsa, "Allah" diyerek sağ yanına yat, rahatça ruhunu teslim et, Ankara'nın büyük camisinde şehitlik mertebesini al, keyfine bak!

— Ya?

— Bizimkisi kuru karın ağrısı değil Kadı Hophop, bildiğin karın bozulması...

— Heyvaaah!

— Heyvah ki ne kadar... Ben beni sıkmasam...

— Rezillik... Aman Pervane Subaşı, kapıyı tutmaya çabala...

— Nerdeee... Aklıma geldi, davranayım dedim, halkı söküp geçmenin" mümkünü yok, bir.,, ikinciye, cami büyümüş, cirit meydanı kadar... Kimse olmasa yetişemezsin. Fazladan, topuğumun üstüne sıkıca oturup ben beni dengelemişim, kıl kadar kıpransam, olanlar oldu say... Deprendim mi, boşandım bil... Nereye boşanmaktayız, Ankara'nın Hazreti Ömer yapısı büyük camisinin tam ortalık yerine... Sıkı durmadın da batırdın mı, doğrudan doğruya cehennemliksin! "Bre hay! Bre medet! Bre yok mudur, Allah lillah aşkına bu derde bir ilaaaç! Aman Hızır Peygamber! Amanı bilir misin, yetişmenin kertesidir oh efendim, yetiş!" diyerekten imlemekteyim ve de ter dökmekteyim ki, ecel terinin kendisini dökmekteyim. Bize şaşkınlık elverdi ki, Hophop, aklımızın sıçramasına çok bir şey kalmadı. "Hızır... hızır" diye kıvranmaktayım. Biteceğim, hey Allah... Bitmekteyim Ulu Tanrı, "Nah işte bittim" demeye kalmadı, onu gördüm ki, yanımda sipahi kılıklı bir herif...

— Höst! Şimdi halt ettin, Pervane. Niyetin "Hızır'a uğradım" demek ama, hiç yağma yok...

— Ben bir şey demekte değilim, düşümü anlatmaktayım. Eveet, sipahi kılıklı herif, yavaşça sordu: "Niçin kıvranmaktasın beli kırılmış yılan gibi ve de yüzün gözün neden şişip morarmış? Derdin nedir?" Başıma çöken belayı söyledim. "Dermanı vardır ama sonunda gizlimizi açığa vurmak hiç yoktur" demez mi?

— Hızııır?..

— Hızır'a mızıra bakacak sırada mıyım? "Hayhay"ı güç ile kavuşturdum. Kaftanını başımıza örtüp bizi kavrayıp havada uçuraraktan götürüp...

— Hızııır?

— Bir ıssız yere indirip, "Gör işini Allah belanı vere!" dedi.

— Bu Hızııır?

— Eğlen bakalım... Belayı çıkarıp aklımızı başımıza toplayınca, "Aman Hızır'a uğradım, eteğini elden komayım" diyerek pertav ettim. Eline yapıştım. Herif irkilip göğsümüze bir sille vurup, "Geri dur bre akılsız, ben senin dediğin değilim! Var bizi halimize bırak! İyiliğe kemlik mi olur?" diye gördüyse de, salar mıyım? Yapıştığım eli yoklamaktayım ki, başparmağında kemik var mı yok mu? Herif kurtulmaya çabalayıp elini çekip silkip ol görüp pençemizden çıkamayıp kendini kurtarmak çabalamasıyla bizi pergar gibi çevirip...

— Hızııır he mi?

— Evet, yerden yere urup başımızı birkaç yerinden yardı. Biz yüzümüzün al kanlara boyandığını hesaba almayıp, "Aman efendim... Aman kurban olduğum" diye yalvardıkça, Allah yarattı demeyip bize bir Hızır köteği çalmaya girişti ki, olursa o kadar olsun! Bu sıra birtakım aklı ermezler ve de gördüklerinden nesne anlamazlar seğirtip yetişip başımıza birikti. Akıllarınca araya girmekliğe ve de bizi kötekten kurtarmalıklığa davranıp, "Ayıptır yiğit ve de günahtır, şu derbederin suçu n'ola ki, bu kadar köteği hak etmiş ola? Elverir, boşla, bırak" diyerekten bizi kurtarmaya kalkıştılar. Ben sesim çıktığı kadar bağırıp, "Geri durun yahu! Aman değmeyin dövsün! Sakın haa, iş başkadır, aman din kardaşlarım" diye yakardımsa da, şaşıp şaşırıp akılları karışıp deliye uğradıklarını sanıp ve de durumu katiyen sezinleyemeyip bizi Hızır'ın köteğinden, Hızır'ın elini bizim pençemizden kurtardılar. Uyandım ki, yatakta debelenmekteyim ve de gök tere batmışım. Neyin nesidir bu bizim düşümüz aman Kadı Hophop?

— Uydurmadınsa, bu kez işin iş Perâne Subaşı... Amacına varsan ve de umduğunu ele geçirsen gerek... Pislikle başlamış ama, sonu Tanrısal rüyaya dönmüş... Sevin köpoğlusu... Uyanınca boy aptesi alıp iki rekât namaz kılaydın...

— Kıldım...

— Eşikten sağ ayağınla atlayıp ilk rastladığın fukaraya yarım gümüş sadaka vereydin...

Pervane Subaşı yutkundu. Rüyasını yordurmadan fakire sadaka vermeyi, itlere ekmek doğramayı gerekli görmemişti.

— Büyük caminin itlerine ekmek doğrayaydın...

— Doğrayamadık, sadaka da veremedik! Şundan ki, "Hele bir, Hophop Kadı, güzelce yorsun... Sadaka vermek, ekmek doğramak kolay" dedik.

— Heyvaaah! Hızır düşü görüp ve de sadaka vermeyip... Şimdilere kalmadan ağzın yamulacaktı, gövden halat düğümüne dönecekti ya, neden gecikti?

— Etme Hophop! Yarına kalsa?

— Eh... Çarpılmadığına göre kalabilir. Çarpılaydın, gör neler olurdu hey akılsız, bak ki neler olurdu? Kefeni yırttın sefil Pervane, belayı ucuz savuşturdun, bu kez nedense!

— Yüreğimizin temizliğindendir. Sen gülersin ama, temizdir bizim yüreğimiz Allah'ıma şükür... Gülersin! Gül bakalım! Ya peki, Hızır Peygamber'in kemiksiz parmağı ele geçeydi, "Dile dilediğini al muradını" diyeydi, biz de, sözü çevirebilir, "Şunu şunu isterim" diyeydik, düş Hızır'ı da olsa, dilediğimiz yerini bulur muydu oh Kadı Hophop?

Hophop Kadı buna olur mu, olmaz mı demeyi düşünürken kapı açıldı, Alişar Bey, kuyruğu kulağı biraz düşmüş, gözlerinin ışıltısı biraz donuklaşmış, şap şap yalanaraktan ve de utangaç utangaç sırıtaraktan girdi. Kâhyasını görmesiyle göğsüne vurulmuş gibi hıhlayıp yavaş yavaş dikildi, kaşlarını çatarak kasıldı:

— Burda mısın herif?

Pervane Subaşı, ellerini hemen göbeğine kavuşturup eğildi:

— Burdayız sayende Arslan Beyim, buyur!

— Sen burdasın da, ya Çudaroğlu olacak asılası nerde?

— Daha gelesi olmadı ki, Arslan Beyim... daha gelesi...

— Hüsss... Hüs! dedim. Neden gelesi olmamakta? Ölene kadar mı bekleyeceğiz biz bu iti?

— "Yatsıdan sonra" dedindi ya...

— Kim? Yatsı neymiş?
— "Yatsıdan sonra" dedin, "adam camiden çekilsin" dedin. Erken gelse bağ evine inecekti Çudar, kentin ışıkları kararıp insan yatınca gelecekti.
— Hele bak! Hele şuna... Bekleyebilir miyim ben yatsıyı matsıyı?.. Herifleri kavrayıp kimselere göstermeden buraya getiremeyince kaç paraya alırım ben senin Pervane kâhyalığını kodoş?.. Haksız mıyım Hophop Kadı?
Hophop Kadı bardağa şarap koyup uzattı:
— Hele yuvarla şunu... Haklısın ama, Kâhya kardaşım da haklı... Yatsıdan önce, buraya gelen giden olur demedik mi? Sancakbeyi konağıdır.
— Yere batsın! Yahu benim alnıma beklemek mi yazılı?.. Bıktım canımdan, illallah! Bunca yıldır, aklı aklıma, huyu huyuma uygun bir kâhya peydahlayamadım gitti. Vah ki benim kara bahtım! "Daha gelesi olmamış..." Nerden belli? Geldilerse ya... "Geldilerse" dedim, seni yatırıp kesmez miyim?
— Gelseler bağ evimize inecekler.
— Senin nerden haberin olacak? Bir de keramet mi satmaktasın, dümbük?
— Adam diktim! Beklemekte... Gelmeleriyle haber salacak... Yel gibi yetişip kapıp önlerine düşüp getireceğim, kimselere duyurmadan...
— Daha konuşmakta... Yıkıl herif... Yıkıl, yoksa zararım dokunur sana... Koş yetiş... Kap gel!..
Pervane Subaşı, arka arka çıktı. Alişar Bey, kapı örtülene kadar kâhyasına canını alacak gibi bakmış, kadıya dönünce, birini şakaya getirip aldatmış gibi, keyifle gülmüştü:
— Bitirdim teresi... Bu ölüm korkusu, Pervane kodoşuna bir yıl yeter! -Geçip sedire kuruldu, biraz daldı, esnedi, geyirdi, derin derin içini çekti-: İyi heriftir, ama, yüz vermeye hiç gelmez. Borç harç lafı açar, para ister. Hele rezil, benim burda para baskıhanem mi var? Kör müsün topla vergileri, sen de harcan, biz de harcanalım! -Fıkır fıkır güldü-: Son zamanlarda baktı ki faydasız, kesti para lafını... Alacaklıları önlemenin yolunu da buldu. Bir de karı düşkünlüğü olmasa...
— Yok, günahını alma...
— Karı düşkünü dedimse, karıyı razı edip körpe cariye aldığında salaklaşır bu senin Pervane Subaşı! Yeni cariyesi de, bi yamanmış ki, can alıcı... -İçini çekti-: Er kısmı çabalamalı ki, karı tutkunu olmaya Hophop! Çünkü avrat tutkunluğu âdemoğlunu gevşek sırasında kavrar apansız ve de kavramasıyla pençesini yüreğine salar. Salt gönlünü alsa gitse, boğuşur

uğraşır, belki nefsine az biraz hüküm geçirirsin. Niçin "Erkeğin şeytanı karı" denilmiştir? Aklımızı yağmaladığından... Aklı kaptırdın mı, alışık koyun gibi düşersin kancıkların ardına... Çeker götürür. Nereye bakalım? Belaya götürür. Rezilliğe batarsın ki, hiçbir maskaralığa benzemez. Çünkü yakıcı avrattan murat almanın da faydası yoktur. Yedikçe açlığın artar. Pazarlık tüketene kadardır ve de tutulduğun avrat cilveliyse, tükenmek sana yazılmıştır ve de sonun heyvahtır. Çünkü avrat takımı düzenbaz olur ve de kıyıcı olur ve de kendi tükenmediğinden tüketici olur. Saçı uzun aklı kısa, fistanlı belâdır ki, din-iman uğrusudur.

Hophop Kadı bıyığı altından gülerek sordu:

— Bunlar akıldan bir laflar mı, yoksa, arslan Alişar Bey, Domuzlu çingeninden çekip aldığımız cariyeleri mi vasfetmektesin?

— Domuzlu'nun çingen cariyesi de neymiş? Biz öylelerine yüreğimizi bozup ve de yakınlık gösterir herif miyiz ki, evin yıkıla, Hophop... Yüreği fesat gördüm ama...

Alişar Bey biraz kasılacak, darılmışlığa vuracak oldu. Sonra birden gevşedi. Bu gevşeklik yavaş yavaş bakışlarına, ağzındaki gülümsemeye, boyun derisine, sonra da sanki bütün gövdesine yayılmıştı. Savaşçı kişiliğiyle idmanlı vücudunu yıllardır süren devlet memurluğunun oturaklığı kendisini hiç fark ettirmeden pelteleştirmekte, çoktandır onur kıran meselelerde bile kendini savunamaz hale getirmekteydi. Son yıllarda yemek yemesine, sabırsızlığına, sevincine, öfkesine şehveti andırır bir şeyler karışıyor, arada sırada dışarı vuran bu acayiplik karşısındakilere ürküntü veriyordu.

Alişar Bey pencereden dışarıya dalmıştı. Hophop Kadı’nın öksürmesine döndü. Anlamsız, yorgun, gülümsedi. Elinde unuttuğu yarım şarap bardağını mumların oynak ışığına kaldırdı, bir zaman baktı:

— N'apmalı da, şu dünyanın meşakkatinden yakayı sıyırmalı, Hophop Kadı, kara kitabı ezbere almak hüner değil... Bunu bilmeli?

— Dünya meşakkatinden kurtulmamış hiç yoktur, ama sırayladır. Meşakkatten kurtulmayı özleyeceğimize yaşamaya bakalım Alişar Bey, yaşama meşakkatine kurban olayım!

— Ya bu beklemeleri n'apalım? Ayağına çabuk diye salarsın, gider gelmez. Ardından birini daha salarsın, o rezil hiç görünmez. Beklediğin gelmez, gönderdiğin gelmez. Peki ben şimdi, bu Pervane Subaşı rezilini sopaya çeksem...

— Suç Pervâne'de mi? Çudar alçağının geleceğinden benim hiç umudum yok...

Alişar Bey hızla dönüp Hophop Kadı'ya şaşkın baktı:

— Neden?

— Önce Moğol'dur. Moğol, söz nedir bilmez. Ahde vefa göstermez, yemin tutmaz.

— Para kazanacak ya, şu kadar...

— Doğrusunu ister misin, ben Moğol'un paradan anladığına da hiç inanmam.

— Halt ettin şimdicik... Yarım gümüş için babasını kesen herifler...

— Tamam... Parayı bilse, yarım gümüş için babasına kıyar mı?

— Ya ben n'aparım adamı? Gelmeyince n'aparım ya? Gelecek... Hemi de gelir, çünkü beklemeye kızmadığımı bilir. Yüzü birden kederlendi. Hey imansız Hophop! Her işin başında, "Olmaz" dersin. Hiçbir işi, olura yorduğunu görmedim. Neden? Çünkü yüreğin fesat!

— Bizde fesatlık yok, âdemoğlu bozuk...

— Hay okuduğun medresenin temeline... Çaresizlikle çevresine baktı, bardaktaki şarabı dikti, kederle konuştu. Ben Çudaroğlu alçağını bekleyecek herif miydim? Allah'ından bul Hophop!

— Benim "Gelmez" dememle, geleceği olan gelmezlenmez, korkma!

Alişar Bey kabasına kargı temreniyle dürtülmüş gibi yerinden hopladı. Birden sakalı bıyığı dikilmiş, suratı gerçekten korkunçlanmıştı. Önce bardağı atmak için kaldırdı, bir an kendini tutmaya çalıştı, Hophop Kadınınn başına fırlatacağına kapının dibine çarpıp parçalandı:

— "Korkma lafı istemem" demedim mi, rezil Hophop... -Sesi öfkeden çatallaşmıştı-: Senin "Korkma" lafın sarmadı mı başıma bu Balkız belasını?..

— Suç bende mi, efendim, Türkmen, ikinci kez dünürlük teklif edince, "Kız elden gitti" diye aklın sıçradı, debelenmeye başladın ki, boğazı kesilmiş kömüş boğası da öyle değil... "Bir çıkarını buluruz, korkma" dedim. Benimkisi, laf gelişi...

— Ya benim o sıra lafın gelişiyle gidişini çıkaracak sıram mı, sefil Hophop? Ben beni bildim bileli yüreğimi korku yoklamadı.

Ellerini yırtıcı hayvan pençeleri gibi açıp kapayarak Hophop Kadı'nın üstüne eğildi:

— Bende korku yok... Kara Osman gibi Türkmen'in çuvalı kaça... n'aparım ben adamı?

Hophop Kadı, ürkek bir kız çocuğu gibi sinmiş, gözlerini korkuyla kırpıştırmaya başlamıştı. "Korkma" lafını, gerekmez yerde katır gibi direten kılıç ehline karşı ustalıkla kullanmak âdetiydi. Akılsız Alişar'ın bir şey yapmayacağını bildiği halde, gülmemeye çalıştı. Herifin gövdesi yağlanmış, az biraz da gevşemişti ama, pazılarındaki acı kuvvete hiçbir şey olmamıştı. Arada bir ata hoplayıp cirite çıkıyor, uzun boylu sürdüremese de, nice körpe yiğitleri meydanda fare gibi kovalayıp bunaltıyordu.

— N'aparım adamı ben, dedim, kadıların yüz karası, n'aparım haaa?

— Canım Alişar Beyim...

— Bitiririm bitirir... Ciğerini çeker alırım.

Hophop Kadı boynunu bükerek yalvarır gibi sordu:

— Şimdi biz bizeyiz Alişar Beyim. Avanak Türkmen, seni dünür salmadan önce, "Tekkeden haber geldi, bu kez şeyh verimkâr" deseydi, n'apardın bakalım? Bırakır mıydın Balkız'ın ardını?..

— Ne mi? -Alişar Bey bir an şaşkın baktı, ellerini yavaş yavaş indirdi. Burnundan solumaya, karşılık bulmak için kendini zorlamaya başlamıştı-: "Git kendine iste kızı" öğüdünü tutmazdım, çünkü dünürlüğü üstüme almazdım. Göze kestiremezdim, bizi dünür salan herife kahpelik etmeyi... Belinde kılıç gezdirene bundan kötü rüsvalık olmaz. Sen nerden bileceksin Kadı Hophop, silahşor olmayınca?

— Hadi bunu biz öğütledik, bilmezden... Türkmen, "Gelsin istesin" lafını ettikten sonra, kıza cadı karılar salmak, dizi dizi altın yollamak?..

Alişar Bey, gözlerini koskocaman açıp Hophop Kadı adamlıktan çıkmış da, eşek oluvermiş gibi dehşetle baktı. Sonra iki kez hopladı, fırıldak gibi dönüp gelip başına dikildi:

— Bunlar hep senin öğütlerin değil mi? Yok, demelisin ki, kuru kafanı patlatmalıyım su kabağı gibi... "Tavuğu darı tanesiyle getirirsin, körpe kızı altın dizisiyle..." diyen ben miyim alçak?

— Biz bunu kitabın atasözü diyerek attık ortaya... "Körpe kız" dedik, âdem evladı ve de helal süt emmiş... "imansız şeyh kızı" demedik.

— Ya taşıdığın bunca sıcaklık muskaları, yakınlık muskaları ?.. Yarasa kemiğinden, tosba kabuğundan tılsımlar!..

— Eh, o kadarı da, bizim sana ahret kardeşi arkalaması... Müslüman Müslüman'a, zor yerde hiç mi yardıma yetişmeyecek?

— Hangi yardım? İmanı yok Balkız, hani kızışıp yatağında durmazlanıp gecenin bir zamanı sürüp gelip kızanlanmış kancık it gibi eşiğimizde

inileyerekten amana düşecekti? Isınacağına soğudu buza kesti, yakınlık vereceğine uzaklık göstermekte ki, deniz kaptanı dürbünüyle seçilesi geçti.

— Karı hali, aynen cenk halidir, böyle olur. Hele de başkasına tutkun kan...

Alişar Bey can havliyle kılıca karşı tutuyormuş gibi iki elini birden kaldırdı:

— Yoktur tutkunluk... Hayır, dinim gibi bilmekteyim, tutkunluk hiç yok... Nasıl bir işkembesiz olmalı ki, yabanın Türkmen'ine gönül akıtmalı... Senin aklın mı erer, kötü Hophop, senin kadı aklın... -Beyi dipten doruğa, küçümseyerek süzdü-: Sizin uydurmanız bunlar? Aklınız sıra, bizi soğutacaksınız kızdan... Yağma yoook! Bu işi başka işlere benzetme! Bu kez Alişar mezara, Balkız mezata...

— Turna köyün sipahisi Yusuf’un karısına da böyle dedindi. Biraz kullanıp köçek Subaşı'ya bağışladın.

— Hele akılsız' Dul karıyla kız ehli kız bir m'olur?

— On yedi yaşında körpenin dulluğu neymiş? Fukara Yusuf sipahi, aldığının haftasında sefere erişip cavlağı çekip bunu böylece ellenmemiş komadı mıydı ortada?

— Komakla... Kullanılmışı başkadır karı milletinin, hiç el değmemişi başkadır. Ayrıca ne dediydi Cadı Hacana? Şam karısıymış bu Balkız'ın anası... Ocakmış Şam'da bunlar... Bu sülalenin karıları, yetmiş yaşlarına varsalar, her birleşmede kız ehli kız keyfi verirmiş... Ellerinde şecereleri bulunurmuş bu kabilenin..: Bakaraktan alırmış karısı... Bildiğimiz kızlar, diyelim, beş yüz altınaysa, bunlar beş bine gidermiş ki, kapanın elinde kalmacasına... Biz boşuna mı...

Avludan sesler gelince sözünü yarısında keserek kulağını uzattı, sonra koca gövdesinden umulmaz bir çeviklikle pencereye atıldı. Elini gözlerine siper edip seçmeye çalıştı. Sonra kasılarak döndü:

— Geldiler!.. Nah geldi Çudaroğlu kavatı... hani gelmez dedindi, kötü Hophop!

Alişar Bey, yabancılara karşı sancakbeyliğinin onurunu korumak gayretiyle giyinmek için hareme giderken, konukların geldiği haberini getiren iç oğlanına da, küçük şarap tepsisinin kaldırılması emrini vermişti.

Hophop Kadı, kavuğunu kaşlarına çekip elini sarığından geçirdi, hemen tarağını çıkarıp sakalını taradı. Yıllardır ortak işler çevirdiği Çudaroğlu'yla ne zaman karşılaşsa garip bir ürkeklik duyuyor, ilk dakikalarda bunu yenmeye uğraştığından şaşkınlık geçiriyordu. Çok küçük aldığı bir yırtıcı

hayvan yavrusunun birkaç ayda, önceden kestirilemeyecek kadar çabuk büyüyüp irileşmesi karşısında duyulan gevşek bir ürkeklikti bu... Hophop Kadı hiç düşünmemişti ama, kıyıcı Frenklerin, kıyıcı Moğollarla neden bir türlü anlaşamadıklarını da açıklamaktaydı, bu garip ürküntü...

Merdivende ayak sesleri duyulunca cüppesini düzeltti, gelenleri kadılık şanına yaraşır karşılamak için biraz kasıldı.

Kapıyı Pervane Subaşı açmış, kanadı ardına dayayarak konuklara yol vermişti. Çudaroğlu, Hophop Kadı'yı görünce bir an duraladı. Moğol da, başı sarıklılar karşısında, tıpkı Anadolu insanının Moğol karşısında duyduğu ürküntüyle irkiliyordu.

— Gel bakalım Çudaroğlu... Yemedi mi, Germiyan uğruları seni daha?

Çudaroğlu gülmeye çalıştı. İğde çekirdeğine benzeyen çekik gözleri, ne kadar zorlasa daha fazla kısılamıyor, kazma gibi dişlerini göstererek sırıtması öfkeli kurtların sırtarmalarına benziyordu.

— Germiyan uğrusunun dişi bizi paralayamaz sayende kadı efendi... Bizi değme canavarın dişi paralayamaz.

Elmacık kemikleri iki yana doğru fırlak yassı suratında düşük bıyıklarının seyrek kılları fırça gibi dikti, ince meşin çizmeleriyle Kaplan gibi sessiz girdi. Yana çekilip arkasından gelenleri bekledi.

Bunlar da Moğol savaşçılarıydı. Öndeki, ilk bakışta, gövde kesimleriyle şaşılacak kadar tıpatıp ikiz kardeşmişler gibi, Çudaroğlu'na benziyordu. Asılası Çudaroğlu gibi çok kısa boyluydu, tıkızdı. O kadar ki içinde kımıldanan hiçbir şey yokmuş, ciğerleri bile artık işlemiyormuş gibi, görüntüsü, karşısındakine tıkanıklık veriyordu. Hophop Kadı tedirgin tedirgin gözlerini kırpıştırdı. Dış benzerlik bir anda, kesin benzemezlik haline gelmişti. Uzun sarı saçları, uğursuz gökgözleriyle özbeöz Frenk'ti bu Moğol savaşçısı kılıklı herif...

Çudaroğlu arkadaşlarını kötü Rumcasıyla tanıttı:

— Kıbrıs Adası’nın Sen-Jan tarikatından soylu Şövalye Notüs Gladyus dostumuz... Bu da, Türkopol yüzbaşısı yiğit Uranha kardeşimiz...

Toptoparlak Şövalye'yle ip gibi ince uzun Uranha eğildiler.

— Çevremizin en derin bilgini... Yaşama güvenimizin direği... Eskişehir Kadısı Hüsamettin Efendimiz...

Hophop Kadı, karşısındakileri yargılayacakmış gibi kasıntıyla sedirde yer gösterdi. Kapıyı örtüp ayakta kalan Pervâne'ye emretti:

— Sofra çabuk gelsin... Yol yorgunudurlar.

Çudaroğlu hemen elini kaldırdı:

— Önce işimizi bitirelim! Yemek kolay...

Hophop Kadı, herifin yüzüne merakla baktı. Göçebelikte, konduğu yerin yemeğini yemek konuğun pazarlık etmesini, tartışmasını, herhangi bir işte karşı teklifler ileri sürmesini önlüyordu. Pervane, "Pazarlık kesildi, dört yüz altına" demişti oysa... Sezinlemeye çalıştı.

Çudaroğlu, Cengiz Han'a, çelik dişli insan-köpekler, yani ünlü savaşçılarla çok ünlü başbuğlar yetiştirmiş Çudar kabilesindendi. Çoğu zaman uyurken bile kılıcını belinden çıkarmadığı bilindiği halde, ilk bakışta, her nedense, ömründe hiç kılıç kullanmamış, hep kısa savaş baltalarıyla vuruşmuş bir oduncu duygusu veriyordu. Buraya on yıl önce gelmiş, bir zaman çevrede Tebriz'den gizli ödevle gönderilmiş bir soruşturma binbaşısı olarak dolaşıp memurları epeyce korkutmuştu. Birkaç ay sonra foyası meydana çıktı. Ordudan kovulmuş olduğu öğrenildi ama, rütbesi bir türlü anlaşılamadı. O sıra yakayı ele verseydi, yüzde yüz asılacaktı. Sıvıştı, izini kaybetti. Aptal gibi, soruşturma binbaşılığına aldandığı için Çudar'ı hiç affetmeyen Moğol genel valisi değişince, Moğol ordusunda çeşitli suçlar işleyerek kaçmak zorunda kalmış ipten kazıktan kurtulmuşlardan bir çete kurup Germiyan toprağında göründü. Kanundışı bütün işlere, her çeşit suç işlemeye, kötülüğe doğuştan yatkındı. Yılan gibi yeni Moğol genel valisinin halkı yıldırarak vergi toplama işlerine yaradı. Hophop Kadı gibi kanundışı düzen kuranlarla ortaklığa girişti. Çetesi gerçekten kıyıcı, gerçekten çok usta savaşçılardan kurulmuş olduğu halde, yüz yüze çarpışmalardan kıstırılmadıkça kaçıyor, güçlüleri tedirgin etmedikçe barınabileceğini hiç aklından çıkarmıyordu.

Öküz gibi yer, deve gibi içer, gökgörültüleri gibi patlayan sinire dokunur kahkahalarla yerli yersiz gülerdi. Kumarcıydı. Kumarda üç gün üç gece gözünü yummaz, buna karşılık fırsat elverdikçe otuz saat deliksiz uyurdu. İlk geldiği günlerde, bütün fırsatlardan yararlanarak acı kuvvetini gösterip silahşörlükteki ustalığını ispatlayarak kendine barınak ararken, özellikle cirit meydanlarını kasmış kavurmuş, en yiğit ciritçilerin yüreklerine dehşet salmıştı. Gövdesinin hantal görüntüsü, ata binince kayboluyor, yerini şaşılacak bir çeviklik alıyordu. Değnek atışta biraz daha yumuşak, insaflı davranması söylendikçe azmış, birkaç delikanlıyı atından aktarıp sakatlamıştı. Sekiz yıl kadar önce, günlerden bir gün, Eskişehir cirit meydanına Ertuğrul oğlu Kara Osman Bey apansız girdi. Korkudan kimsenin kovamadığı Çudar'ın ardına düştü. Biraz elleştiler. Üçüncü hamlede, Kara Osman Bey, domuz Çudaroğlu'nu atından aktardı. Herifi

kaldığı hana, ölü salına yatırıp yarı cansız taşıdılar. Çudaroğlu o gün bugündür ciride çıkmadı ama, rastladıkça yüzüne karşı yaltaklandığı halde, Osman Bey'i, katiyen bağışlamadı. Balkız'ı kaçırma işine girmesi, biraz da o cirit yenilgisinden beri taşıdığı kin yüzündendi. Hophop Kadı, bunları düşünerek ürperdi. Bu hayvanı İrinlendirmek gerçekten tehlikeliydi. Dış görünüşü, Moğol canavara tıpatıp benzeyen şövalyeyle hiç benzemeyen Türkopol'a sezdirmeden baktı. Bunlar da, Çudaroğlu'nun soyundan beslemesizlerdi. Türkopol yumrukları dizlerinde sanki hiç solumuyormuş gibi, kupkuru, kaskatı duruyor, şövalye bir Türk sancakbeyi konağının ilk defa gördüğü döşemesine, anlayan bakışlarla sanki, değer biçiyordu.

Yerde pahalı Acem halıları, Rum kaliçeleri, ipek seccadeler, hemen hemen, üst üste serilmiş; tavana, Irak camından kocaman bir avize asılmıştı. Ocağın üstündeki şamdanlar gümüştendi. Alişar Bey giyiminde olduğu gibi döşemede de ateş kırmızısını, acı sarıyı, parlak moru seviyor, sırmanın sarısına da, akına da belli ki, bayılıyordu.

İçoğlanı, iki köşede duran dövme bakır çerağları yakınca geniş divanhane kızıla çalan Çiğ bir ışıkla aydınlandı.

Başka çocuklar, sedirin önüne sedef kakmalı Şam işi rahleler, bunların üstüne, küçük gümüş tepsiler, şarap dolu sürahilerle bardaklar koydular, çeşitli kuruyemiş getirdiler.

Şövalye Notüs Gladyüs, Çudaroğlu'nun yüzüne çekinerek baktı. Domuz Moğol elini bıyığına atıvermişti. Muzırlık düşünürken böyle yaptığını Hophop biliyordu. Tetikleşmiş, dikkat kesilmişti.

Çudaroğlu camları zıngırdatan, kapının iki yanında hizmet bekleyen çocukları zıplatan bir kahkaha patlattı:

— İçelim soylu şövalyem, bizim Moğol töresi şarapta yürümez. Çünkü şarap bunların kitabınca haramdır.

Üçü birden, çanakları doldurup sözleşmişler gibi Hophop Kadı'ya doğru kaldırdılar, diktiler. Heriflerin şarap içmelerinde bile çok kıyıcı bir sertlik vardı. Bizans İmparatoru Andronikos kodoşunun çoktandır Tebriz İlhanları'na üvey bacısını vermeye çabaladığını biliyordu. Moğol, gündoğudaki karanlık dünyadan başgöstermiş, binip sürüp önüne çıkanı ezip yenip dört yana velvele salıp otuz hakanı, yirmi beş Sultanı ve de "Gök yıkılsa kargımla tutarım" diyen on beş padişahı zincire vurup atının önü sıra kırbaçlataraktan yürütüp Acem'i, Hint'i, Rum'u, Çin'i tutmuştu. Dini imanı Müslümanlığa uymaz, töresi Oğuz'un yasalarını tutmaz bir nursuz tayfa ki, güç yetmediğinden, ister istemez ürkeceksin. Beriki, batının karanlık

dünyası Frenk'ine geldi mi, bir elmanın yarısı o, yarısı bu... Ya Tanrı şaşırtmayıp akılsızlıklarını aradan kaldırıp kavuştursa, koklaştıraraktan anlaştırsa, söz birliği, iş birliği nasip etse, Müslüman'ın ve de Türk'ün, Türkmen'in hali nic'olur?

Terli gövdesini kış esintisi kavramış gibi Hophop Kadı ürperdi... "Bunların İslam'a dönmeleri bile kabul olmaz ki, töreleri tutulabile... Aman hey Allah! Bu amansız geçitte Müslüman'a arka çıkmanın sırasıdır. İlhan tahtına bu Moğol, hiç bakmaz karı oturtur. Frenk ülkesine geldi mi, karının hükmü yürür ki, padişah fermanı kaç para... Çünkü, 'Aceptir Frenk'in hali, mülke sahiptir avratlar' denilmiştir. Avradın mülke sahip olması nasıl bir uğursuzluk ve de nasıl bir töresizlik... Biz karı milletinin mülksüzlüğünde hakkından gelebilemezken... Bir de mülk peydahlayınca güç mü yeter, aman kurban olduğum?.. Erkek milletini yerler çiğ iken... 'Nedir o?' ya getirirler düpedüz..." Bir kötülüğü önlemek çabalamasıyla davranır gibi kavuğunu arkaya attı, birden kendini toplayıp düzeltti. Yüreğinden geçenleri anladılar mı diye üçüne de ürkek ürkek bakıp gülümsemeye çalıştı.

Alişar Bey, tam sırasını kollamış da Hophop Kadı'sının imdadına koşmuş gibi, kasıntıyla girdi. Bayramlıklarını giydiğinden görünüşü gerçekten etkileyiciydi. Sırtına sarı çuhadan kara kaytan işlemeli bir kaftan, bunun altına Bilecik'in kırmızı karanfil işlemeli mor kadifesinden entari giymiş, beline halis Buhara şalından kuşak dolayıp buna gümüş kını firuze kakmalı, sapı yeşim işlemeli bir Bağdat cenbiyesi sokmuştu. Kavuğunda elmas iğne, ayağında sarı meşinden çizme vardı.

Şövalye'yle Uranha kalkıp eğildiler. Alişar Bey onları ağırbaşlı selamladı. Bir dizini yere koyan Çudar'a sert baktı:

— Hele şuna... Bize edep satacak aklı sıra... Kalk dedim, kalk, çiğnerim!

Çudar aldırmadı:

— Beylerimizi biz sayacağız ki, yabanlar da saya...

Alişar çok şaşırmış gibi Hophop Kadı'ya baktı:

— Hay bre asılacak... Ne demeli? Hele şu şeytan çerisine hele! Vay bre maskara Çudaaaar! Sen beğenmezsin ya, gör ne terbiyeler, nasıl nezaketler... Vay anan öle Çudar, e mi?

— Ne sandınız beyim! Dağda eğleştiğimize ne baktınız! Biz de, haddimiz olmayarak dükkan kirası öder sanat ehliyiz ve de pir sahibi iş eriyiz!

— Buyur bakalım Hophop! Bunlar ne şirin sözler... Ne derinden ince söyleşmeler. Kalk teres, bitmektesin!

Çudaroğlu kalktı, ayakta durdu. Aslında gizliden gizliye eğleniyordu.

Alişar Bey yabancı konukları oturtup özel minderine kasıntıyla kuruldu. Çudar arkadaşlarını tanıtırken Alişar Bey gözleri biraz dargın, dimdik yüzüne bakıyordu. Gereksiz yere uzayan sözü elinin keskin bir hareketiyle kesti:

— Türkçe bilir mi bunlar?

— Bunlar mı? Yok... N'olacak?.. Rumca bilirler.

— Bırak... Niçin karıştırdın, elin yabanlarını bizim işimize?.. Tüh yüzüne!.. Kalıbının adamı değilmişsin kötü Çudar!

— Biz tartımızı biliriz beyim! Çizmeden yukarı çıkamayız! İmparatorun kızını iste, sürüyüp getirmezsem, ak Tanrı belamı versin! Bunca iyiliğin vardır bize... Para bile vermesen olur! Bizde tuz ekmek hakkını izlemek ve de unutmamak vardır. Ayrıca her bir parmağımızda kırk hüner vardır ve de yüreğimizde korkmazlık vardır. Bizi kimse bilmezse, zatın iyi bilir, çünkü denemiştir. Aklımız da kendimize yeter. Akılsızla iş tutmayacaksın ki, zarar etmeyesin! Pişman olunacak işe ben yapışmam gerek ki, sen, "Geri dur" diyerek önleyesin! Bir işe hesapsız kitapsız saldıran kişiyi adam sayma! Çünkü sana zararı dokunur! Mavi görünen gök, dağ ve de soluk renkli Tanrı tanık!

— Hele velet!.. Duydun mu Hophop, bunlar ne derinden ince söyleşiler ki, büyük caminin baş imamında yok...

Hophop Kadı suratını astı:

— Yanı sıra kılıç sürüyene ürkeklik ayıp! Ömründe eline kitaptan başka bir şey almamış bir tekke şeyhinden yılıp... Kızı çekip alamayıp... "Korkak hizmetçi sağ kalmasın" denilmesi hak değil mi?

— Boşuna soluk tüketmektesin kadı efendim. Tefeci kepçe şeyhin avradını göster, gündüz gözü, sürüyüp getirmezsem, dediğin yüreksiz; benim! Ama, Buraların Ahi Şeyhi Edebâli'ye geldi mi, biz öylesine bulaşma kârının adamı değiliz. Germiyanoğlu'nun ve de Moğol genel valisinin yasağı var. "Bizi Ahilerle çatıştırmayacaksın" diye kılıç atlattılar. Ahiler korkuludur, bulaşan iflah olmaz!

— Eskinin işiymiş o! Şimdilerde Ahilik mi kaldı yüreksiz Çudar! Çarşı mı kaldı ki, Ahilik var olabile... Kalkamadığından oturmakta Ahilik... Sen bu kez boşuna yıldın! Vah ki, akılsızlığından ürktün de, şıkır şıkır altınları dil bilmez Frenklere kaptırdın!

— Vah Kadı Hüsamettin Efendim! Bunlar Darendeli akılları mı? Bunlar adamı ateşe süren düşman öğütleri... Ben işimi bilirim Şunu da iyi bilirim

ki, Ahilere dokunan, toza gübüre Karışır.
Yiter gider ki, izi belirsiz...
— Tüh yüzüne ve de yanın sıra sürüdüğün fukara kılıca, tüh! Canavarları dişinde getirir yiğit bellediydik seni biz... Yazııık! Yazık ki, ne kadar... Kızı çeker alırlarsa, paraları yiyip içip sindirirlerse utanmaz mısın?
— Duymazdan gelirim ben böyle lafları hey kadı efendimiz... Gereği budur, ve de bunca zaman bu korkulu geçitte böyle taşıdık deldirmeden postu biz... Kelleyi böyle kurtardık. Moğol, bilmezden yapıştığını bir çekimde koparamadı mı, tövbe deyip bırakacak... Yararı budur. Nah sana iki avanak yiğit... Dilediğin yere sal, sırıtaraktan yürüsünler. Kullan tepe tepe... Bize geldi mi, biz işimizi biliriz. Alişar efendim "Öl" desin, şuraya yatıp ölmezsem, Demirciler piri Davut Peygamber örsünde ezileyim! Ahi şeyhi kızını sürümeye geldi mi... Kışkırtma bize işlemez, at sürülerinin tanrısı kara kartala şükür. Ateş demekle ağız yanmaz ve de öküz ayağı olmaktan buzağı başı olma yeğdir.
— "Yılgınız, döneğimiz tez" desene şuna... Bilir bilmez atasözü yuvarlamayı bırakıp...
— İyi bildin, tezdir bizim döneğimiz gerektiği yerde... Yüreksiz yiğit çok yaşar, çünkü yiğidi yüreğinden tutup yüreğinden vururlar. Silahşorluğun töresi kadılığın töresini hiç tutmaz.
Çudaroğlu kendi sözünü gene kendisi beğenip keskin bir kahkaha patlattı. Alişar Bey'le o kadar senli benli değilse de, Hophop Kadı'yla tenhada pek açık saçık, pek yutturmacalı konuşuyorlar, çok ağır dil şakaları yapıyorlardı. Aslında, Moğol genel valileriyle arası iyi olduğundan, herhangi bir sancakbeyinden korkusu da yoktu. Geldi geleli biraz da gönül eğlendirmek için tutturduğu saygılı davranışı, kahkahayı patlattıktan sonra bıraktı, kasılarak yabancılara döndü. Kasıntısı hemen geçip gözlerini kuşkuyla kırpıştırdı. Şövalye can sıkıntısıyla suratını asmış, Uranha büsbütün donuklaştı. ikisinin de gözlerinde kanlı bir suç tasarlayanların, ya da, kendilerini ölüm tehlikesinde sananların ürkütücü donukluğu vardı. Evet, bu herifler, tedirginler nedense... Gülmeye çalışınca, şövalye bakışlarını hemen kaçırdı, gerekirse arka verip direnecek, ya da atlayıp savuşacak yer arar gibi, duvarlara, sonra pencerelere bakıp dişlerinin arasından konuştu:
— Uzatmayalım Çudar Reis! Kısa keselim. Uyuşamazsak basıp gidelim vaktiyle...
— Ne uyuşması?.. Az kalsın "Üç yüz altına" diyecekti, kendini zorla tuttu. Kesiştik ya...

— Kesiştikti ama, bu Türkopol caydı.
— Neden?
— Soruşturmuş... "Önemsiz yerin kızı" demiştin... Şeyhmiş babası... Çok da zorluymuş... "Tebriz'den İstanbul'a kadar sözünü geçirir, dediğini yaptırır" demişler. Ahilerin en büyük şeyhlerindenmiş... Senin bu işi neden bize bıraktığını anlayınca, "Üç yüz altına yüklenir iş değil" dedi, caydı. Fazladan Kara Osman Bey de ilgiliymiş bu meseleyle... Bunu da sakladın bizden... Biliyorsun, Kara Osman Bey casuslar saldı dört yana, hani hani izimizi sürdürmekte... Bu kadar belalı bir iş, üç yüz altına görülemez.
Alişar Bey'le Hophop Kadı, Şövalye Notüs Gladyüs'ün konuştuğu Latinceden bir şey anlamamışlardı ama, iki kere "Kara Osman" demesine şaşmışlardı. Alişar Bey merakla sordu:
— Ne demekte bu kefere? Osman Bey'e n'olmuş?
Çudaroğlu, ötekilerden daha çok şaşmış, ayrıca da canı başına sıçramıştı. Kıvranıyordu. Heriflere vereceğinden fazla istediği meydana çıkarsa Alişar Bey'le bozuşması bile yazılıydı. "Kara Osman'ı sordum, sefil Çudar!" diye üsteleyen Alişar Bey'i duymazdan gelip şövalyeye döndü, dargın bir sesle konuştu:
— Olmadı bu şövalye... Kesilmiş pazarlığı kapı ağzında bozmak hayır getirmez ve de yiğitliğe sığmaz ve de pazarlık bozan buralarda hiç barınamaz.
— Pey almadık, iş sahibiyle yüz yüze konuşmadık. Bizde yapılacak işi, bir de yapacak adamlar anlar, diler, ölçüp biçer. Alişar Bey, istese istese, şu içtiğimiz şarabın parasını ister. Hemen öderiz.
— Ne demekte bu herif? Ne demekte, demekteyim! Neyi neden uzatmakta bu kadar? Suratı karardı ki, domuzlandı iyicene... Nedir?
— Bu Frenkler, Alişar Bey, bize hiç benzemez. Kadı efendimiz daha iyisini bilir ya, bunlarda, bizim töremizce pazarlık kesişmesi yoktur. Bunların pazarlığı ayak üzengide kesilir.
— Anlamadım. Bunca Frenk tüccarı gördük biz... Pazarlığına çok sağlam gördük hepsini... Uzatma, "Dört yüz altına olmaz" mı der kefere? Ne ister?
— Dur ki oh Beyim... -Canı çok sıkılmış gibi suratını astı-: Yahu ne iş! Ben aracılığı neden sevmem, işte bundan sevmem! -Şövalye'ye döndü, dargın dargın sordu-: "Yaraşıksız ya, peki" dedi, Alişar Bey, ne kadara olur?
Şövalye Notüs Gladyüs hiç duraklamadan kestirip attı:
— Beş yüz altın... Yüzü senin! Dirhem aşağı yok!..

— Dur aman... Hiç söylenebilemez. Beş yüz altınlık iş midir bu?.. Dere boyunda, bir kızı, karıların arasından kapıp yürümek?.. Bizim buralarda bu pahaya beylik alınır!

— Orasını bilmem. Biz şimdi beylik alıp satmıyoruz. Şaştığım, beyden mi yanasın, bizden mi? Yüz altını senin cebine girecek bu paranın... Uzatmayalım boş yere... Bizde soyluların para sözü bir olur, pazarlık ayaktakımının harcıdır. Batağı beriye geçince Alişar Bey rastlamış olacak bize, üstümüze yürüyüp kızı elimizden zorla almış olacak... Salt bu maskaralık, beş yüz altına yutulmaz.

— Essahtan mı? Yalandan...

— Essahtan olsa, "Güç yetiremedi" derler. Bunun yalanı kötü...

Alişar Bey dayanamadı:

— Ne demekte yahu? Ağzımza bakmaktan gözlerim şaşıladı. Neyin fanfini bu böyle bu kadar?..

— Keşiş dağı çarpsın ki, Alişar Bey, ben şaştım. Şeytan ne demekte? Demekte ki, kör şeytan...

— Şeytanı bırak be herif... Kaça olurmuş, orasını bilelim!

— Dile kolay Beyim! Benim yerimde ol da, hadi söyleyebil! Bu deli Frenk, "Beş yüzden, bakır akça inmem" dedi kesti.

Alişar Bey'le Hophop Kadı sıçrayıp bakıştılar, birbirlerinin sözünü keserek konuştular:

— Beş yüz mü?

— Beş yüz altın...

— Deliii...

— Beş yüz altına...

— Edebâli kavatının sülalesini sürür getirir bu Alişar, demedin mi, Çudaroğlu?

— Bugün nasıl bir gün?

— Beş yüz altın nasıl bir para?

Alişar Bey, son sözleri çok yanık söylediğinden, bağırıp çağırmasını, kalkıp tepinmesini, sövüp sayarak akılsız Frenkleri kapı dışarı etmesini bekleyen Çudaroğlu'nu gerçekten şaşırttı. Oysa Frenkleri görür görmez, Alişar Bey'in gözü tutmuş, Balkız'ı ele geçireceğine hiç şüphesi kalmamıştı. Debelenmesi beş yüz lirayı bulamayacağı korkusundandı. Hazırda olsa, beş yüzü değil, altı yüzü, yedi yüzü bile gülerekten sayacaktı. Çaresizlikle ellerine dayanıp iki kere kalktı oturdu:

— Söyle şuna dediklerimi, tek tek!.. Bir harfini geçiştirdin mi, gör, neler olur? Kesilmiş pazarlığı bozmak, Frenk konuğumuzun soyluluğuna yaraşmaz, bu biiir... Hani bunların töresinde, bir beyin toprağındakilerin ırzı, malı, canı beyindi. Hani bunların töresinde, reâyâsı kızlarının kızlığını almak beylerin hakları demekteydin! Bu hesapça, kız bizim baba mirası malımız... Kendi malını birine alıp gelivermenin pahası bu kadar olur mu? Nerde vicdan? Nerde kaldı, din iman? Hanidir soylunun soyluya mededi?

Çudaroğlu, Alişar Bey'in alttan almasıyla umutlanmıştı. Bey'in dediklerini çevirecek yerde kısa kesti:

— Biraz ineceğiz şövalye... "Biraz inmeli ki, bir iş yapılabilmeli" demekte bu Türkmen...

— Yok...

"Yok" sözünü Hophop Kadı anlamıştı. Şaşkınlıktan kurtulmaya çalışarak sordu:

— Nesi yokmuş kötü Çudar? Bunlarda Frenk töresi mi yokmuş?

Çudaroğlu, Kadı'ya aldırmadı, Alişar Bey'e döndü:

— Yolumu kara kızlar kessin ki, beyim, yüreğimi kimse bilmezse bir sen bilirsin! Yere baktırdılar sana karşı, bu Frenkler bizi... Ama hakçası... Şimdilerde... Bunlardan yarar ve de gözüpekini, hiç bulamayız ülkede... Bunun sonunda yanmak var, cayır cayır... "Heyvah ki, pintilik ettik, bedelini vermedik, n'olaydı olaydı, ah keşke gözümüzü para hırsı bürümeyeydi," diyerekten dizleri dövmek var! Çünkü, karı işidir bu, çapraşık iştir. "Halıda nakış bir gerek, gönülde tutkunluk bir gerek" denilmiştir, "Değerli karıya paha yetmez" denilmiştir. Bunlar, ilerde bize lazımlı Frenk'tir. Çünkü, ben bunları bulaşık işlere gayet yatkın gördüm. "Müslüman mısın, gâvur musun?" diyene, bunlar, "Ağama bağlıyım, Müslüman'sa Müslüman'ım, gâvursa gâvurum" diyen bir alçaklar!

Alişar Bey gözlerini belerterek Şövalye Notüs Gladyüs'le Uranha'ya canlarını alacak gibi baktı:

— Hele şu nuhusetlere... Böyle nursuz domuzlardan hayır mı gelir ki, sen bu lafları böyle etmektesin kötü Çudar? Resmen soyulalım mı, şimdicik kendi obamızda, gözlerimiz vıcır vıcır bakarken?..

— Zorla soyulmakta değiliz ki, Aslan beyim, yüzkarası ola, zarla soyulmaktayız. Bunlardan, evet, hayır gelir, gelir ki gör nasıl! Suratlarının domuzluğu bize ne lazım? "Er kişinin güzelliği, akıl ve de yürek ve de bilek" denilmiştir. Benim gördüğüm, bu heriflerde bunlar, yeterince var.

— Kesilmiş pazarlığı bozmanın neresindedir yiğitlik bre Çudar?

— İş halidir, böyle olur. Bunlar iki sefil ve de rezil heriftir. Ayrı dindeyken senin işine koşulmaları niçin? Para için... Şimdi, biraz altın yüzünden caydıralım mı bunları? Edebâli'ye bulaşmak ne demek? Bilmezden yumulmaktalar bu işe avanaklar! Beysin, ulu yerden kız almaya çabalamaktasın. Edebâli papazı gönlüyle vereydi, kaç bin altın sayacaktın başlık? Eeee? Maslahatı, Allahlarıma şükür, yarısına , belki üçte birine kurtarmaktayız. Sizde töredir, kız kaçtı mı, damat, kaynataya gönlünden kopanı verir. Bana sorarsan bu para, senin kesenden çıkmamakta, Edebâli kodoşunun cebinden çıkmakta... Doğru muyum, kadı kardaş?

Hophop Kadı, soluğunu kesmiş dinliyordu. Kendini şimdi toplamış, Alişar Bey, lafı daha uzatırsa, belki Çudaroğlu'nun, "Yılda bunca para kazanmaktasın" diye çevirdikleri dolabı açıklayacağını düşünmüştü. Hemen araya girdi:

— Yahu nedir Alişar Beyim, bunlar nasıl bir akıllar, bu şebek maymunu suratlı Çudaroğlu'nda? Bunlar, bildiğin, Vezir Nizam'ülmülk akılları. Nur ol nursuz Çudar, Allah belanı vere!.. Höst, kapa toprak dolası ağzını ... Verdik gitti, beş yüz altını, kızı alıp gelsinler... Bey vermezlenirse ben verdim, kesemden...

Alişar Bey paranın kendi kesesinden çıkacağını bilmediği için, Hophop Kadı'nın gösterdiği dostluktan duygulandı, gözleri yaşardı.

Çudaroğlu, ülkeye dün gelmiş iki bilmez Frenk'in, bunca yıl içli dışlı yaşadığı herifleri kendisinden daha iyi tanıyıp domuzdan kaç kıl koparılacağını hemen bilivermesine şaşmış, Hophop Kadı'nın yüzüne bakakalmıştı.

Dördüncü Bölüm

Fal

1

Bacıbey, gövdesini hayvanın rahvanına bırakmıştı ama, rahat değildi. Suratında, kendisine dargın olduğu için yaşamaktan usandığı zamanların somurtkan yorgunluğu vardı. Bu yorgunluk, kırmızı ipek poşunun sardığı dik başına, eğri kılıcının kabzasındaki güçlü eline, bu elin bileğine asılı ürkütücü kırbacına hiç yaraşmıyordu.

Mağaranın kara ağzı uzaktan görüldü görüleli suratının aşıklığı artmıştı. Bir adım sol gerisindeki Aslıhan'a, çıkışır gibi, üçüncü kez söylendi:

— "El elin yiğitini, türkü çağırarak arar" demiş atalarımız...

Doğru!

Aslıhan bu kez duymazdan gelemedi:

— Canım Bacıbey abla, el midir bize, Osman Beyimiz?

— Ben Osman Bey'e mi dedim, hayır, para gücüyle çalıştırdığı gâvur martaloslarına, dedim.

Gâvur martolostan yararlı haber çıkmayacağı belli değil mi?

— Gâvur olmakla... Mavro oğlun da nah, gâvur...

— Mavro oğlum başkadır ve de para martalosu değildir ve de yatı Müslüman sayılır, çünkü temizdir yüreği...

— Yüreğini demedim, gâvurluğunu, dedim. Martalos ne yapsın, bir şey sezinleyemediyse?

— Var gücünü ortaya komuş da he mi? -Bileğine kırbaç asılı elini salladı-: Görelim bakalım, bey martalosu mu güçlü, bizim Kamagan Derviş mi?

Aslıhan, Bacıbey'in yamçı gibi terkeye bağladığı kara kuzuya acıyarak baktı. Kendisinin götürdüğü kara horozu hatırlayınca gülmesi tuttu. Horoz için, "Komşu karılardan birinin adağı" diye yalan söylemişti. Adak kendinindi. "Kerim'le kavuşursak, İnönü Mağarasındaki Kamagan Derviş'e bir kara horoz alıp gideyim" demesinin adağı... Koca Tanrı, bunca ağlayıp yakarışını duymuş, umutsuz işini olura bağlamıştı. Bu yıl, yayla dönüşü evleneceklerdi. "Fukara Demircan ağamın başına gelen de gelmeyeydi ne vardı, hey kurban olduğum Allah!.." içini çekti. Güldüğünü fark edince ürktü. Yerli yersiz gülmesi tutmaktaydı bu sıra... Babası farkına varmış,

"Nedir bu sırıtmalar, durduğun yerde köçek? Şamara bak, şamara!" diye şakadan çıkışmıştı. Mavro'yla Kerim lafa dalıp epey geride kalmışlardı. Dönüp bakmamak için kendisini zorladı. Geçen gece, "Kız kısmının sözü mü olabilirmiş, babası razı gelmeyince" diyerek, sabaha kadar, karılar gibi yalvartmıştı Kerim domuzunu, "Oh ne güzel" ancak savuştururken, "Tanrı yazdıysa bozulmaz" deyivermişti. Yüreğini sevinç kavradı, yüzüne ateş bastı, yutkundu. "Neden tatlı bu kadar, hey Allah, elin oğlunu sevmek... Şundan ki, birini sevdin mi, güvenirsin!.." Nerden mi biliyordu? Mağaralarda eğleşen dervişlere kaç kez gelmişse, yüreğini ürperti sarmıştı. Gülmesi tutuyordu bugün... "Sevdiğinle oldun mu, Kamagan Derviş'ten bile korkmazsın... Çünkü güvenirsin! Erkek milletinde de böyle midir, bu? Hiç olmaz. Erkekte akıl n'arasın?"

Bacıbey, başıboş bıraktığı için yavaşlayan atını "hele şuna hele" diyerek biraz hızlandırdı:

— Yetişelim vaktiyken... Eğe kemiği falına baksın Kamagan Derviş! Ateş falına baksın! Göklere çıksın, alıcı kuş gibi, fırlasın dolansın, baksın! Kanlımızı bulsun bize... Kesimini bildirsin, zorlasın, adını sanını bile söylesin... Nerden girip nerden çıkılacak, hayın düşmanın yakası ele nasıl girecek, bir bir anlatsın!

— Söylesin ya... -Aslıhan biraz sustu-: Bilebilir mi oh Bacıbey, doğrusunu hiç yanıltısız bilir mi?

— Hele akılsız... Ya neden çekilmiş, koca Tanrı'nın mağarasına, bu domuz, şuncacık şeyi bilemeyince?

— Kerimcan ne dedi, demincek, "Gözüyle görmeyen kaybı bilemez" demedi mi?

— Kerimcan... Bir tanık bul ki, adama benzesin az biraz...

— Okumuşluğunu n'apalım, bunca kitap karıştırmışlığını?

— Kitap adamı adam etse, vah kızım...

— Bilir mi bu Kamagan Derviş, olmuşun, olacağın gizlisini, aman Bacıbey abla, bilir mi gözüyle görmüşçesine gerçekten?..

— Hüsss! "Güvenini bozanın falı olmaz" denilmiştir. Bilmesine bilir ya, söylemesine, bakalım, söyler mi?

Aslıhan biraz düşündü, gözlerini kırpıştırdı, yutkundu. Sonunda alt dudağını ısırıp "n'olursa olsun" anlamına yumruğunu sallayarak sordu:

— Acep bilir mi Bacıbey abla...

Bacıbey biraz bekledi:

— Desene kız çengi!

— Soralım anlayalım bakalım, oh Bacıbey, Şeyh Edebâli Efendimiz ikinci kez verimkâr olmuşken, niçin vermezlenmiş kızını Osman Beyimize?.. Öğrenelim nedenini şunun...

— Şeyh kısmıdır, bir düş görür verimkârlanır, bir düş görür, cayar gerisin geri... Şeyh kızı olmak neden kötüdür, bu yüzden kötüdür. Evde kocamak bile yazılıdır şeyh kızlarına...

— Benim şaştığım, babasına kızıp küseceği yerde, akılsız Balkız bizim Osman Beyimize küsmüş ki, ne kadar...

— Hay alık! Ne suçu varmış Osman Bey'in?

— Aklım hiç elvermedi. "Açmayın bana Kara Osman'ın lafını" diye tersleyivermiş Yahşi imam'ın karıyı!..

— O mu sizin haberciniz, kazı koz anlayan dil bilmez Çerkez? Duyduğunu anlar mı ki, yanlışsız noksansız getirip söyleyebile? -Biraz düşündü-: Kendi başına bulamadın mı, Balkız'ın neye küstüğünü?

— Yok...

— "Birkaç yiğit alıp gelip babam olacağın tekkesini başına yıkıp beni neden alıp gitmez?" diye kızmıştır.

— Vay başımaaaa!

Bacıbey, yeniyetmelerin akılsızlığına çok yanmış gibi, yalandan içini çekti derin derin, sonra, gönülsüz güldü.

Kamagan Derviş'in mağarası, ev iriliğinde sivri kayalarla kaplı bir çorak tepedeydi. Önünde harman yeri kadar bir düzlük vardı. Kamagan Derviş, gelenleri, çoğunluk, burda karşılar, burdan savardı. Yolu geceye kalanlar, bahar herklerinde öküzlerini gövertiye salmak için kırlarda geceleyenler, genellikle çobanlar, Kamagan Derviş'in mağarasında kırmızı, mor, yeşil, sarı ışıklar yandığını söylüyorlardı. Dervişliğin yanı sıra simyacılıkla uğraştığı, kurşunu, bakırı altın etmeye çabaladığı yaygındı. Bunu inanılır hale getiren Dündar Alp'in akıldânesi Daskalos Derviş'in buraya sıkça gelmesi, Kamagan'la mağaraya girip kaybolup uzun uzadıya kalmasıydı.

Mağaraya yaklaştıkça Bacıbey'in sinirliliği artmıştı.

Mavro'nunsa, "Allah adamlarıdır bunlar, tekin değildirler, n'olsa olur" dediği keşişe, dervişe karşı, hiç yüzü yoktu. Ortasında kocaman bir ateş yanan düzlüğe çıkınca beti benzi atmış, boğazı kurumuştu.

Kamagan Derviş mağaranın kapısında göründü. Uzun cüppesi, iki arşın külahıyla boyu kestirilemiyor, çekik gözleri, fırlak elmacıklarıyla adamdan çok Moğol'a benziyordu. Sakalları seyrek, boynu ince, omuzları daracıktı.

Bütün dişleri döküldüğünden çenesi nerdeyse burnuna değecekti. Buruşuk suratı, insana ürküntü verecek biçimde oynuyor, gerilip gevşeyerek aralıksız değişiyordu. Gelenlere ayrı ayrı baktı. Bacıbey'in sağrısına bağlı kara kuzuyu, Aslıhan'ın heybesinden başını çıkarmış horuzu görünce işi anlamıştı. Ellerini göğsünde çaprazlayıp eğildi:

— Fala geldin Bacıbey! İyi zamanda geldin... Ateşin yandığı zamanda...

Bacıbey, Kerim'in yüzüne ürküntüyle baktı. Mavro üst üste yutkunuyordu. Kerim suratını asarak gözlerini kaçırdı. Vakit kuşluğa yakındı. "Aş pişirme zamanı... Adam olan yerde ateş bulunmaz mı bu saat bre Bacıbey?.."

Hayvanları gölgeye bağladılar. İşleri uzun süreceğinden torbaları başlarına astılar.

Kamagan Derviş, çevrede herkesi tanıyordu. Bütün olaylardan haberliydi. Bu sebeple Bacıbey'e, Kerim'e, Mavro'ya başsağlığı diledi. Aslıhan'a babasını sordu. Kerim'in mollalığı bırakmasını nedense görmezden geldi. Aslıhan'a, fal ocağını gösterip odunları çatmasını, altlarına çırpı koyup hazırlamasını emretti. Adak horuzu mağaraya götürdü. Gündeliklerini tören giyimleriyle değiştirmiş olarak döndü.

Cüppesinin üstü maral postundandı. Eteği altmış parçaydı. Yakasına yedi bebek dikilmişti. Bunlar, insanoğlunun atası, yağız yerin Tanrısı, şimşekçi, yıldırımcı Ülgen'in, şamanlara fala bakarken yol gösteren yedi ak kızıydı. Bu yedi bebeğin yanına küçücük yaylar, oklar, çıngıraklar asılmış; ay, güneş, yıldız, kurbağa, yılan, kuş, kulak, burun resimleri yapılmıştı. Bunlar şamanın dövüş silahlarıydı. Yolunu kesmek isteyen, şaşırtıp baştan çıkarmak için gök katlarında pusu kurmuş, yol azdırıcı kara kızların, ancak bu silahlarla hakkından gelebiliyordu. Kırmızı bezden her biri bir karış boyunda üç boğumlu, tepesine başak kuyruğu asılı içi yapağıyla tıka basa doldurulduğu için dimdik duran külahını başına geçirmişti. Şaman kılıcıyla kasap bıçağını bir taşın üstüne koydu. Aslıhan’ın hazırladığı ocağı çakmakla yaktı. Bacıbey'in döktüğü suyla kara kuzuyu güzelce yıkadı. Kesti, göz açıp kapamaya bırakmadan yüzdü. Kürek kemiğini çıkarıp dikkatle sıyırdı. Ateşi koydu. Etleri mağaraya götürdü. Göklere çıkmak, enine boyuna gezinmek için kullandığı köpük taşından yontulmuş kaz heykelini getirip ortaya koydu. Davulu, derisi gerilsin diye fal ateşinin yakınına bıraktı. Sığır kemiğinden tokmağı üç kez öpüp kasnağın üstüne yerleştirdi. Ateşin önüne çömeldi. Bir yandan kürek kemiğini kurutmak için çevirirken bir yandan yüksek sesle konuşmaya başladı:

— Gele gele, KALACAK olan ÇAĞ'a geldik dayandık. Vah bize, vah bize! Azdı âdemoğlu, vah bize! Günaha battık deriiin... Kötülükleri işledik keyif içiiin! Unuttuk koca Tanrı'yı, unuttuk. Yaramaz işler tuttuk. Atamız yağız yerin düzeni, güveni kalmadı, vah vah bize! Gele gele KALACAK ÇAĞ'a geldiğimiz nerden belli? Kara yer ateşe döner kızarır, ondan belli. Mavi gök, katrana keser kararır, ondan belli! Hanlar hanlara, beyler beylere, adam adama saldırır kırışır, ondan belli! Baba ana, bacı kardaş bilinmez, ondan belli! Taşlar durdukları yerde ufalanır, kargılar durdukları yerde kırılır, sert yaylar mum gibi yumuşar, kılıçlar kınlarında körelir, ondan belli! Kişi oğlu dirsek boyu kısalır, erkekliği serçe parmak kadar ufalır, boyunları karılara karşı eğri olur, ondan belli! Ayaktakımı beyliği alır başa geçer, beyler soyları adını unutur, ondan belli! Dünyayı kıtlık kavrar, yaban soğanı ele geçmez, at başı kadar altın versen bir doyum ekmek alınmaz, ondan belli! Koca Tanrı kulaklarını tıkadığından adamda, hayvanda, yerde gökte töre kalmaz, demir üzenginin dibi delinir, keskin ucu aşınır, çuvaldızın deliği yırtılır, ondan belli! Ulus söz dinlemekten kalır, kişi oğlu kara böcek gibi kanatlanır, gözünü hırs bürür, ondan belli! Tepeler çalkanır, ak köpüklü sular kan olur, kızıl akar, yer uğuldar yıkılır, gök gümbürdeyip çatlar, deniz yarılıp dibi görünür, ondan belli!

Bacıbey takımı çömelimdeydi. Dinledikçe, Kerim'den başkasının ürküntüden solukları ağızlarına sığmaz olmuştu.

Kamagan Derviş kemiği ateşten aldı, Moğolca dualar okuyarak toprağa süre süre soğuttu, ince yerinden tutup kaldırdı, üstündeki çizgileri bir zaman dikkatle inceledi. Başını salladı:

— Bakalım, KALACAK olan ÇAĞ'a yakın bize n'oldu? Demir yürekli iki hayın canavar uğradı, biri uzun biri kısa... Din iman, dil delil bilmez iki canavar! Bindikleri atların ön ayakları kılıçlı, kuyrukları kamalı... Ağaçları biçer, canlıyı doğrar. Estiler yel gibi, geçtiler sel gibi... Bataktan gelip batağa gittiler. Yolları ırak mı ırak, yürekleri çorak mı çorak! Bastıkları yerde ot bitmez. Gölgelendikleri ağaç yeşermez.

Mavro, uzaktan uzağa bulanık bir şeyler sezinleyerek kımıldadı. "Biri uzun biri kısa" sözüyle, niçin olduğunu kendisi de pek bilmeden Şövalyeyle Türkopol yüzbaşıyı hatırlamıştı. Hemen külahını eline aldı. Böylece fal üstüne vurursa atıp yakalayacaktı. Bir an aklından geçenleri Kerim'e söylemeyi düşündü, sonra, elin dil bilmez, yer tanımaz yabanlarıyla Demircan Ağa'nın hiçbir ilintisi olamayacağını düşünerek vazgeçti.

Kamagan Derviş, kemiği evirip çeviriyor, vakit kazanmaya çalışıyordu. Boş bulunup ileri gitmiş, daha ilk sözlerde iki yabancı savaşçıyı belirterek hata etmişti.

Kamagan Derviş kemiğe bakarak yeniden anlatmaya girişti:

— Ele girseler gerek... Kan borcunu ödeseler gerek... -Biraz durdu-: Olmaya ki, yedi deniz ötesinde gideler, belalarını başkasından bulalar!

Bacıbey ellerini ileri uzatarak can havliyle atıldı:

— Olmaaaaz! Aman, kurban olduğum Kamagan Derviş! Kes yollarını kanlımızın... Aman bağla yolunu, kördüğüm... Aman yetiştir yağmur taşını, umudum Kamagan! Yolları batak olsun batsın, yağış olsun, seller kopası kafalarından aşsın!

Kamagan çarpık binici bacaklarıyla harmanlayarak seğirtti, mağaradan yağmur taşını kapıp döndü. Sağa sola atarak, düştüğü yere yetişip havaya fırlatarak meydanı bir zaman çark etti. Bir yandan da var gücüyle bağırıyordu:

— Ak köpüklü sularım! Kara taşlı sularım! Yerden kaynayan, gökten yağan sularım! Bir dileğim var sizlerden... Vay sularım vay vay... Can alıcı sularım, yiğit alp sularım! Yukarda mavi gök aşağıda yağız yer yarıldıkta, aralarında çalkanan sularım! Tanrı'nın hiçbir şey düşünmediği sırada, kendiliğinden çalkanan sularım! Bağla yollarını kanlımızın, bir dileğim budur sizlerden... Geçit vermesin geçitlerin, köprülük etmesin köprülerin... Bir dileğim vardır, budur sizden... Uruuuuy! Uruuuuuy! Uuruuuuuy!

Fal sahipleri de "Amin" anlamında "Uruy" diye çığnştılar.

Kamagan Derviş gittikçe coşuyor, yaptığı işe kendini kaptırarak, denetimi yitiriyordu. Önceleri yağmur taşının arkasından koşar, onu şuraya buraya fırlatırken, anık coşmuş, yerden yere atılmaya, havalara sıçramaya loğ taşı gibi yuvarlanmaya başlamıştı. Soluğu kesilince, kalkmaya davrandı, gücü yetmediğine kızıp suratını yoldu. Beli kırılmış it gibi davula doğru süründü. Tokmağı kavrar kavramaz, sanki yorulan o değilmiş gibi, zıplayıp kalktı, davulu .boynuna asıp sığır kemiğiyle dövmeye girişti. Vuruşlara ayak uydurarak dolaşıyor, arada bir çalmayı kesip bağırıyordu:

— Ey bilinmezlerin ham! Ey gizlilerin beyi! Bu oyunu size kurduk, oynaya oynaya gel! Yolda gecikme! Beni utandırma! Saçlarını yolarım, yolarım. -Saçlarını yolar gibi yaptı-: Kanın dökerim dökerim! Allah hey! Tanrı hey! Çalap hey! Bir dileğim var sizlerden, bir dileğim var bunlardan, bir dileğim var şunlardan, bir dileğim var onlardan... İşin başı bismillah! Kuran'ın başı bismillah! Batağa gittim batağa... Yalnız batağa... Derin

batağa... İşte oyuna çıktım yüreksiz batak, hayın batak! Ey ulu ışık! Bir dileğim var senden, yırt karanlığı, sıyır, gizlileri göster bana... Acıyıcı adlı, acıyışından, verici adlı, vericiliğinden, bitirici adlı, bitkiciliğinden kanlılarımı isterim, bir dileğim budur sizlerden... Analar hakkına... Kardaşlar hakkına... Bir dileğim budur onlardan...

Davulu havalarda savurarak dövüyor, dizlerini yere vurup, yuvarlanarak tokmaklıyor, ardına yatıp göbeğini dikip üstünde çalıyordu. Yaptıklarında artık hiçbir düzen kalmamış, her şey birbirine karışmıştı. Düpedüz çırpınıyordu. Sesi hırıltıya döndüğünden, dediklerini anlayabilmek için, çekinerek sokuldular.

— Kıldan ince, kılıçtan keskin köprüye dayandım, medet! Kuzgunlar uçmaz sarı çoraklara dayandım, medet! Medet, davulum, medet! Karada kanatlı atım, davul! Coşkun sularda yelkenli gemim davul, mavi göklerde ak kanadım davul! Medeeeeet!

Epeyce debelendikten sonra birden durdu, kendini mağarası önünde buluşuna çok şaşmış gibi çevresine bel bel baktı. Bumburuşuk sıska suratını ter kaplamıştı. İçeri basık göğsü hırıl hırıl kalkıp iniyor, görüntüsü acıma veriyordu.

Bacıbey çekinerek sordu:

— Aman Kamagan Derviş, kanlılarımdan bir haber!

— Düzde yolumu kesti ateş kamçılı şeytan, bre Bacıbey! Heyvah! Atımı hoplatıp geçeyim dedim, düşürdü, yüzeyim geçeyim dedim, boğayazdı, ağaca çıkayım ulaşayım dedim, Bacıbey, söktü devirdi.

— Bre hay kötü Kamagan! Dervişlik hani? Bre davran!

— Buna güç yetmez, koca Tanrı "Uğraş" demeyince ve de "Yen" demeyince... Susss! -Elini kulağının ardına atarak havaları dinledi-: Nedir? "Uğraş" sesi geldi. Muştular olsun! "Yen" sesi geldi, hay haaay! -Davulu patlatacak gibi çalmaya girişti-: Çekil yolumdan kötü şeytan! Çekil koca buruşuk! Çekil kaşları kömür karası... Sakalı dizlerinde hayın düşman! Bıyıkları yaban domuzunun azılarına benzer kötü, çekil! Çekil hey, çenesi tokmak, boynuzu çatal, kılıcı yeşil demirden, dizgini kara deriden, kamçısı kara yılandan kâfir, çekil! -Davulu döverekten, sanki birinin üstüne yürüdü-: Vardım davran! -Birini çiğniyor gibi tepindi-: Ayakladım oooh, çiğnedim geçtim işte! Oh oh! Keşiş Dağı'nı tuttum, sevin Bacıbey, ayağını düze bastı. Bu kurbanım sana ulaşsın Keşiş Dağı! Senden kopsun, Ülgen'in yoluna düşsün! Bir dileğim budur senden! Ey göklerin direği Keşiş Dağı... Ey bize serin esintiler veren... Karlar veren tohumun dinlenmesi için...

Yağmur veren ekinlerin yeşermesi için... Davarlarımızı sütlendiren, bineklerimizi güçlendiren, bizi korumazsan olmaaaz! -Davulu çırpınarak çıkarıp attı, kuşağını çözüp boynuna doladı, külahını koltuğuna sıkıştırıp güneşe döndü, göğsünü yumruklayarak dokuz kez diz çöktü, sonra ateşin çevresinde dolaşmaya başladı-: Aman dağılmış aklımı topla, ısıtıcı, pişirici, temizleyici ateş! Görmez gözüme gizlileri aç! Yüce dağım, çamlığım, çağlayanlım, Keşiş Dağı; güvendir bizi... Yiğitlerimizin atası, gelinlerimizin kayınbabası yüce Keşiş dağı, bir dileğim budur senden... -Bir zaman dolaştı, havaları dinledi-: Kanatlılar uçamayan, tırnaklılar basamayan doruğuna, neden mi geldim? Kanlılarımızı aramaya geldim. Kimlerden miyim? Geyik tüysüz, kişi adsız olmaz. Kamagan Derviş derler bana... Kara kartal adına ant içerim, ak kaz adına yemin ederim, dönmek yok! -Hemen koşup köpük taşından yontulmuş ak kaz heykeline ata biner gibi oturdu-: Yola girdim hay! Keşiş Dağı'mın doruğundan koptum hay! Tek çamın ucunu geçtim hay! Dümbelekçiler piri Şit peygamber, terziler piri İdris peygamber, rençperler piri dem baba, Demirciler piri Davut Sultan bir dileğim budur sizlerden... Ak kazım ağsın mavi göklere... Varayım gideyim, aradığımı bulayım! Pirler hakkına Allah! Kırklar hakkına Tanrı! Tuğlar hakkına Çalap! Bir dileğim var bunlardan... -Ellerini gözleri üstüne siperleyip uzakları bir zaman taradı, birden irkildi-: Aman heyvah! Kara kızlar gelmekte aman! Heyvah heyvah... Aman aman! Çekilin utanmazlar! Savuşun maskaralar! Soyunmayın boşuna! Yatakları sermeyin boşuna! Aman, Atam Ülgen'in perdecisi Tufan Hatun, medet senden! Gün ışısın sürsün kara kızları... Aman kızıl bulut giyimlim, ebemkuşağı dizginlim, boz alev kamçılım Tufan Ana! Yetiş uğurlu gün! -Kazı saldırıya kaldırmak ister gibi tepikledi, kılıç çekti, hamle etti, savunmak için ak kazın boynuna yattı, bir an güçten düşmüş gibi, kaykıldı, sonra birden dikildi-: Yedi ak oğlu, yedi ak kızı yetişti oh, Ülgen Ata'nın... Sürdü dağıttı kara kızları, oh! At sürülerinin tanrısı kartal, düş önüme izleyeyim, güneş perileri ayhanlar, ay perileri sultanlar, bir dileğim vardır sizlerden... Yakıcı yıldırıcı, ateşten örme kamçılı ak bulut, samur derisinden başlıklı Güneş Ata, yaprakları altın mübarek kayın ağacı, mavi gökten etekli, pembe buluttan ayaklı çoban yıldızım, bir dileğim var sizlerden... Aman yolum kapanmasın, dilim kapanmasın, gözüm kapanmasın, özüm kapanmasın! Aman gördüm! Batağı geçmekte öteee... Sarısu'dan su içmekte, batağı geçmekte beriii... Dargınpınar'dan içmekte domuuuuz! Demir donlu, demin gönlü, demir ünlü hayın düşman! Kısa düşman, uzun düşman! İlle de kara düşman! Yaban

düşmanın kara yedicisi... Aman girdiler batağa, batıp gittiler. Gören gözüm görmez oldu, duyan kulağım duymaz oldu. Dikbaşlı sıra dağlar, karmakarışık yüce dağlar, deve hörgüçlü, deve boyunlu koca dağlar, bir dileğim budur sizlerden... Derin derin geçitler, kanlı kanlı boğazlar, bir dileğim var sizlerden?.. Komayın geçsin, hemiii?.. Aman Tufan Ana yetiiiş! Son dileğim budur senden... Adını bağışla kanlımızın, batası adını...

Elini kulağının ardına koyup ileri uzandı, bir zaman duymaya çabaladı, sonunda, derin bir şikâyet iniltisi koyuvererek kaz heykelinin üstünden sol yanına düşüp katıldı. Kadınlar koşup sürüyerek ateşten biraz ayırdılar. Gözleri kaymış, çenesi kitlenmiş, yumrukları sıkılmıştı. Mavro eğerlerde asılı ağaç mataralardan birini kapıp geldi. Yüzüne su serptiler. Neden sonra hıçkırarak, inleyerek, üşümüş gibi içini çekerekten kendine geldi.

— Adlarını dedi mi, Tufan Anamız, oh Kamagan Derviş, kanlılarımın batasıca adlarını?

Kamagan Derviş, Bacıbey'in suratına, önce hiçbir şey anlamadan baktı, sonra biraz düşündü:

— Demedi Bacıbey, çünkü sizin kanlınız buranın adamı değil, yabanın adamı...

— Neyi alıp verememekte yabanın adamı benim Demircanımdan... -Mavro'ya döndü-: Liya kızımdan?..

Mavro aklını toplamak istiyormuş gibi gözlerini kırpıştırıyordu. Bir an Şövalye Notüs Gladyüs'le Türkopol Uranha'yı anlatacak oldu. Kerimle yalnız konuşmayı daha uygun görerek vazgeçti.

Bacıbey, delikanlının aklından geçirdiklerini bilmediği için, gene Kamagan Derviş'e dönmüştü:

— Çaresi? Yolunu sordum Kamagan...

— Şimdilik bu kadardır bu... Huma kuşu falı açsam gerek ve de kuğu kuşu ruhunu çağırıp gümüş tüylü ak kısrağı binek istesem gerek... Bugünden sonra üç gün say, dördüncü gün gel!

— Umayım mı aman Kamagan... Öcümüzü tezce alacağıma güveneyim mi?

— Koca Tanrı ne demiştir? "Zora düştükte adımı çağırın" demiştir. Âdemoğluna oltayla balık tutmayı kim öğretti, Bacıbey? Sincabı avlamasını kim öğretti, atı alıştırıp binek etmeyi, yünü, pamuğu büküp dokumayı, makasla kesip biçmeyi, iğneyle delip iplikle doldurmayı kim öğretti, akılsız Bacıbey?.. Hele tekerleğin döndürülmesini kim öğretti?

Bacıbey başını önüne eğdi.

Mavro dalmıştı. "Neden sordu derinden derine Ertuğrul Bey'in işlerini şövalye olacak domuuuz!?" Kamagan Derviş'e ürküntüyle baktı. Buruşuk Moğol suratı iyice sarkmış, soluması daha basılmamıştı. İri bir kuşun gölgesi geçti önlerinden... Ateş kora dönmüş, çıtırdısı kalmamıştı. Havada çıt yoktu.

Uzayan sessizliğin çok ötesinden ilk davul sesini duyup irkildiler.
Gümbürtü, çok uzaktan, bozkırın derinlerinden, sanki yerde sürünerek geliyordu. Ne davulu vurulduğunu anlamak için soluklarını kestiler.
Kamagan birden canlanmış, ellerini yere dayayıp hoplamaya hazırlanmıştı. Davulun imdat istediği anlaşılınca, "Heeeeyt!" diye kayaları inleten keskin bir bağırtı kopardı, bir yandan davuluna doğru koşarken, bir yandan bağırıyordu'.
— Davran Bacıbey! Kanlılarını gökten yere indirdik koca Tanrı'nın izniyle... Davran!
Kamagan, korkunç bir hınçla imdat davulunu dövmeye başladığı zaman fal baktırmaya gelenler bineklerine yetişmişlerdi. Torbaları alıp kolanları sıkarak atladılar. Yokuş aşağı yumuldular. Bu kez erkekler önde, kadınlar arkadaydı. Bir ara Kamagan'ın bağırdığını duydular:
— Düşman hayındır haaa! Pek durun'. Diri sokulun!
Fal baktırmaya geldikleri için "Hiç gerekmez" diye yaylarıyla ok torbalarını yanlarına almamışlardı. Oysa Kaplan Çavuş'un ilk dersi silah taşımak üstüneydi. "Savaşçı olayım diyen, silahlarını taşımaktan hiç yüksünmeyecek! Çünkü, silahı kırk yıl boşuna taşırsın, bir gün gereklenir. Gerçek savaşçı, gerdeğe girerken tepeden tırnağa silahlanacak da, savaşa girerken ister silahlanacak, ister silahlanmayacak..."
İlk davul sesi Dönmezköy tarafından geldiği için, düze inince o yana yöneldiler.
Gümlemeler, bozkırın üstünde, sağnak gibi, hoplayarak yayılıyordu. Yalnız batak sessizdi domuzuna... Kamışları salınıyordu kahpe karı cilvesiyle, belli belirsiz, kancık...
Osman Bey, at hırsızlarını yeniden heveslendirip pusuya çekmek için Dönmezköy'ün otlağına en değerlilerinden üç savaş atı yollamış, Ermeni Toros'un yanına da, iyi savaşçı oldukları anlaşılan düzmece cavlakları, Âdem Ejderhası Pir Elvan takımını vermişti. Köylülerin eli silah tutanları da gece gündüz, kurulu yay gibi hazır, kulakları seste, birer gözleriyle uyuyarak bekliyorlardı.

— Bu kez, baskın basanın değil Kerimcan!
— Anlamadım!
— Bu kez bizi gaflette bastıramaz hayın düşman, arkadan vuramaz.
— Davul seslerine bakarsan, bunu bildiğinden gene gündüz gözü gelmiş...
— Orasını bilmem!
— Şu tepeye çıkıp baksak...
— Olmaz. "Yolsuzdan çoban izi güvenli" derdi rahmetli babam... Tepikle hayvanı... Kadınlar öne geçerse rezilliktir.
Yol, burada alçacık tepelerin arasından kıvrıla büküle gittiği için göz yayılımı hemen hiç yoktu.
Davul sesleri de kıvrıntılara göre bir sertleşip bir hafifliyordu. Yarın Söğüt'ün pazarı olduğundan yol kalabalıktı. Pazara giden köylüler, imdat davullarıyla iyice tedirgin olmuşlardı. Doludizgin gelen atlıları görünce yoldan çıkıp birbirlerine sokuluyorlar, Kerim'in "Nedir? N'oluyor?" sorusuna, karşılık vermiyorlardı.
Son tepeyi dolaşıp düze çıkınca, bir sınır çizgisi gibi göz alabildiğine uzanan sazlığa yakın kalabalığı gördüler. Atlılar atlarından inmişler, bir yere kümelenmişlerdi.
Bacıbey kamçısını kaldırarak, "Sürün bre'." diye naralanıp hayvanını tepiklemeye hazırlanan Mavro'yu durdurttu:
— Dur... Durun dedim! Yayınız yok! Bilinmeyen kalabalık korkuludur. Yanaşılmaz anlamadan... Biri gitsin önümüz sıra...
Sözünü bitirmeye kalmadan Aslıhan bağırdı:
— Âdem Ejderhası kötü cavlağı bildim, Bacıbey, sür yetişelim!
Karşılık beklemeden ok gibi fırladı. Ötekiler de dirseklerini yaylandırıp üzengilerin keskiniyle hayvanların karınlarını yoklayarak doludizgin koptular.
Kalabalığa yetiştikleri zaman, Şeyh Edebâli'nin Balkız daha ayılmamıştı. Ölü gibi yatıyordu. Aralarında kadın bulunmadığı için başına toplananlar el sürememişlerdi. Bacıbey'e Aslıhan, "Vay n'oldu?", "N'oldu buna?" diyerek yere atlayıp koştular.
Âdem Ejderhası eski cavlak Pir Elvan, elinde yalınkılıç, baygın kızın çevresinde çarkalanıyordu. Öfkeden gözleri dönmüş, söz anlayacağı, babasını tanıyacağı kalmamıştı. Ermeni Toros'un, "Kıza sahip ol Pir Elvan! Bir tamam isterim senden" emri kafasında ötüyordu, o kadar...

Yaklaşanların üstüne harlayıp, "Geri dur, bitiririm" diye kılıcını kaldırdı, Bacıbey'i tanıyınca hem şaştı, hem sevindi:

— Aman Bacıbey ana! Aman Hızır mısın yahu sen? Gel yetiş!

— N'oldu buna? -Bacıbey çevresine bakıp tekkeden kimseyi göremeyince durakladı-: N'aramaktaymış burada, bir başına bu?

Aslıhan çömelip Balkız'ın başını dizine almıştı. Sevinçle bağırdı:

— Ölmemiş abla, şükürler olsun!

Bacıbey ayağını yere vurdu:

— Nerde Toros maskarası?

— Batakta Bacıbey...

— Ne işi var?

— Hırsızların ardındadır Toros Ağamız...

— Ne hırsızı? Atları mı sürdüler yeniden?

— Bunu kaptılar ya... -Âdem Ejderhası kılıcının ucuyla Balkız'ı gösterdi-: Güç ile yetiştik de bıraktırdık.

— Allah Allah! Kimmiş bu canlarına susayanlar? Bilmezden mi almışlar, reâyâ kızı sanıp?

Şeyhin genç müritlerinden biri topallayan atını çekerek yaklaşmıştı. Bacıbey'in sorusunu karşıladı:

— Yunaktan kaptılar Bal bacımızı, ana... Karıları dağıtmışlar kamçılayıp, birkaçının da kafasını yarmışlar kılıç tersiyle...

— Kudurmuş mu bunlar? Şeyh'in kızına el atacaklar da kurtulmak için göğe mi çekilecekler?

— Bilmem!

— Gâvur savaşçısı olmasın! Şarap şaşkınlığıyla, ne halt ettiğini bilmezden uğramış?..

Âdem Ejderhası araya girdi:

— Gâvur değil Bacıbey ana, bildiğin Moğol eşkıyası...

— Moğol mu? -Gözlerini kısarak düşündü-: Çudar domuzu desem... Yok! Ne ağzına... Aklım ermedi.

Mavro mataradan su döküyor, Aslıhan, Balkız'ın yüzüne çarpıyordu. Balkız titreyerek kendine geldi. Çevresine dehşetle baktı, Aslıhan'ı tanıyınca, boynuna sarılıp ağlamaya başladı. Bacıbey başına dikilip hışımla sordu:

— N'oldu kız? Nasıl oldu? Hele şuna... Hiç utanır mı? Kendini yabanlara kaptırıp gündüz gözü... Tüh yüzüne... "Nasıl oldu bu iş?" demekteyim.

Balkız iki hıçkırık arasında kesik kesik anlattı:

— Yunaktaydık Bacıbey ana... Daldılar kurdun sürüye dalması gibi, elim ayağını kesilmiş... Kaptı beni uzun boylusu, kapıp sürdü. Doğruldular Sarısu'yun geçidine..

— Allah Allah... İleri, Eskişehir Sancakbeyi toprağı... Şaşırmışlar mı?

— Bilmem... Geçide yakın bir kalabalık göründü. Söğüt pazarına giden iğneciler, kaşıkçılar, çerçiler besbelli... Seçemediler uzaktan köylü, çerçi olduğunu yüreksizler, yolu çevirdiler, sürdüler batağın yanı sıra, baş yukarı... Davul sesi çevreyi sarınca, batağı denediler birkaç kez, yol vermedi. Bir zaman gittik. Yolun ilerisinde pazarcıları görünce korktular iyice... Kurban olduğum batak... Uzun namussuzun atı, iki kişi taşıdığından ağırlaştı. Fundaya saptılar, indiler. Konuştular fısıl fısıl...

— Dilleri?

— Duyduğum, bildiğim dil değil...

— Moğolca olmasın?

— Yok... Bir yandan da, bozkırı gözetlemekteler... Bunları görmeleriyle durasıları kalmadı. Baktım alıp gidecekler. Uzun domuzun bıçağını çekeyim dedim, tetikteymiş, kaptı bileğimi büktü, yumruğu vurdu enseme eli kırılası... Bayılmışım...

Bacıbey genç müride döndü:

— Nasıl duydunuz da bindiniz?

— Aşçı ana yanlarındaydı çok şükür! Bakmış ki, kız elden gitti, devirmiş koca kazanı, almış eline çamaşır tokacını, girişmiş imdat davulu vurmaya... Duymamızla atlanıp sürdük. Gittikleri yönü gösterdi aşçı ana, izledik... Yetiştik geçidin başına... Köylü tarakçı, kaçıkçı köylüsü, çerçi takımı, kendin bilmez değilsin ya, imdat davullarını duyunca, mal derdine düşmüş reziller, vardık ki, yükünü yıkıp, hayvana atlayıp süren mi istersin, yayalardan torbasını batağa gömen mi... Sorar Dursun Halifemiz, sözü bir etmişler, "Görmedim bilmem, duymadım haberim yok"... Kudurdu, Allah beterinden saklasın, Dursun Fakı, birini ikisini pala tersiyle yıktı. Baktılar ki can elden gitti gidecek, hırsızlarımızın kaçtığı yönü gösterdiler. Düştük artlarına... Derviş kısmı iz sürmeyi ne bilsin, bereket herifler de Buraların yabancısıymış... Birkaç kez batağa vurmuşlar, sökemeyip dönmüşler de, buraya kadar gelebildik çamuru kollayıp, ama fundalık başlayınca yitirdik izi... Sağa sola seğirtirken Hızır gibi yetişti esir kardaş...

Dört yana bakıp arandı. Çevreleyenler açıldıkları için, bir taşın üstünde dalgın oturan Aydınlı levent yüzbaşısı Ali Bey'i Mavro görür görmez, tanıyıp sevinçle atıldı:

— Vay sen misin Esir Dayı!
Ali Bey, herkes kendine baktığı için utangaç gülümsedi:
— Merhaba Mavro! Ne işin var buralarda? Ablan nasıl, Liya ablan? İyi mi? -Mavro'nun yüzündeki sevinçli gülümseme birden silinince kuşkulandı-: N'oldu? Bir şey mi geldi başına?..
Mavro ayaklarını sürüyerek yanına gitti. Ablasını hatırlayınca kolu kanadı kırılmış, elindeki mataradan suyun döküldüğünü bile fark edemez olmuştu.
Edebâli'nin müridi kaldığı yerden anlattı:
— Dediğim gibi şaşırttık biz... Esir kardaş görmüş heriflerin fundaya girdiğini, söyleyince Dursun Halife sürecek oldu. Koyuvermedi esir kardaş... "Yardım gelsin, bekleyin" dedi, "Batağa giremediklerine göre kaçamazlar" dedi, "Siz dilediğiniz gibi atamazsınız, onlar atar, bir sakatlık olur" dedi. Dönmezköy'ün adamı Toros Ağa'nın ardında naralanarak yetişince, baktılar pabuç pahalı... Düze çıkıp yolu kalabalık görünce bırakmışlar Bal bacımızı... Biz öldü sandık önce, başına biriktik. Sağ olduğunu anlamasıyla, "Heyvah" diye hopladı Toros Ağa, -Çenesiyle Âdem Ejderhası'nı gösterdi-: bu yiğidi koruyucu dikip sürdü. Bana kalırsa...
Nal seslerine karışan enikonu keyifli naralara döndüler. Birisi elini dizine vurarak çırpındı:
— Tuttu şart olsun, Toros Ağa hırsızlarımızı...
Doludizgin yaklaşan hayvanlar karınlarına kadar çamura batmışlardı. Ermeni Toros kılıcını başı üstünde çevirerek bağırdı:
— Yakaladık namertleri, kardaşlar, müjde... Göğe çekilseler çıkamazlar pençemizden, müjdeler olsun!
Bacıbey bir Toros'a, bir Dursun Fakı'ya baktı:
— Hep burdasınız... Kim tutacak peki, siz olmayınca? Kim dedim akılsız Toros?
— İşimiz rast gitti Bacıbey ana, ferah ol, denk düştü bu kez...
— Hüsss! Neden kodun geldin iz sürmeyi? Kim var şimdi, batakta?
— Batağı hiç düşünme Bacıbey ana, batak bizim...
— Nasıl bizim olabilirmiş, biz batakta olmayınca? Karacahisar'ın kömüş boğaları mu tutacak uğrularımızı?
— Ferah ol, biz şimdi, kamışın berisini kollayacağız. -Âdem Ejderhası'na emretti-: Okçuları alacaksın ardına Pir Elvanım, çıkacaksın baş yukarı nöbetçi dökerekten... Burnunu çıkaranı... Çıkaran olmaz ya, Tanrıma şükür, sözgelimi, çıkaran olursa, oklayacaksın can evinden... Allah'ın işine

bakmalı ki Hey Bacıbey... Kime çattık batakta? Alişar Bey'in Pervane Subaşı'ya çattık...

— Pervane Subaşı mı? Vay başıma... Pervane domuzu... Anladıım! Demek...

Balkız boş bulunup bağırmıştı. Herkes kendisine dönünce sözünü yarıda kesiverdi.

Bacıbey, Halife Dursun Fakı'ya baktı. Fukara Dursun, Edebâli'nin kızına kimin, ne cesaretle el sürebildiğini kestiremediğinden işin başında hiçbir şey anlamaz olmuş, biniciliğinin yalınkatlığı yüzünden büsbütün sersemlemişti. Balkız'ın sözlerini anlayacak, onlardan anlam çıkaracak halde değildi. Toros da hiç aldırmamıştı. Keyifle anlatıyordu:

— Allah'ın bir hikmeti, Bacıbey ana, Alişar Bey ava binmemiş mi bugün... Kapısı yiğitlerini ardına alıp... Davul seslerini duymasıyla sürmüş gelmiş batağa... Pervane Subaşı'yı salmış, "Anla gel" diyerek... Biz batakta boğuşurken, ilerden bir, "Hey hey!" koptu, "Kimsin?" dedim, baktım, Pervane... Meseleyi duymasıyla kudurdu. Allah esirgesin, "Siz batağı bize bırakın da, öte yakayı sıkı tutun" dedi. Bunlar yaban, Bacıbey ana, bunlar batağı söküp çıkamaz ve de benim bildiğim, Pervane Subaşı'nın elinden kurtulamaz. -Elini kabadayıca salladı-: Hadi, Pir Elvanım... Haydindi yiğitler, domuz avına...

Savaşçılar atlı yayan yürüdüler. Bacıbey'in de aklı yatmıştı kız uğrularının yakayı sıyıramayacaklarına, rahatlamıştı.

Aslıhan, gözlerini kırpmadan Balkız'a bakıyordu. Balkız bakışlarını ikinci kez yere eğince çömeldi, yavaşça sordu:

— Neyi anladın kız?

— Neyi mi? Hiiiç... Yok bir şey...

— Neyi anladın demekteyim? Pervane Subaşı'yı duyunca, sen bir şey anladın!..

Bacıbey dönmüş araştıran bakışlarla bakıyordu. Balkız ürperdi, fısıldayarak yalvardı:

— Al git beni oh Aslıhan, derim yolda... -Bacıbey yaklaşınca sesini yükseltti-: Al git beni oh Bacıbey ana... Korkudan yüreğim yarıldı benim...

Alt dudağını dişleyerek ağlamaya başlayınca Bacıbey öfkeyle bağırdı:

— Nerdesin Kerimcan? Hey Mavro nerdesiniz? Öldünüz mü kansızlar? Bir at bulmak yok mudur şunun altına?

Mavro koşup kendi bineğini getirdi:

— Buyur ana, ben yetişirim ardınızdan...

Hayvanı kızın önüne çekti. Balkız, Aslıhan'a tutunup kalktı ama, diz çöken Mavro'nun dizine basmadan, eğerin üstüne kuş gibi hopladı. .

Aslıhan n'apmış yapmış, Bacıbey'le Kerim'i geride bırakıp Balkızla öne geçmişti. Meraktan çatlayacaktı. Ardına bakıp yeteri kadar aralandıklarını görünce dişlerinin arasından sordu:

— Söyle bakalım, Balkız, neyi anladındı, Pervâne'nin adını duyunca?

Balkız gene gözlerini kaçırdı. O da kendisince düşünmüş, bu soruya nasıl karşılık vereceğini tasarlamıştı.

— Önemi yok... -Dudaklarını yaladı, gülmeye çalıştı-: Pervâne'nin adını duymamla... Sevindim. "Anladım" demem şu ki... "Tutar, hiç bakmaz" diyeceğim yerde...

— Beri bak, Bala Hatun, derdini yanmayan dermanını bulamaz ve de kendi başına iş tutan belayı savuşturamaz. Bir akıldan, iki akıl iyi... Anladığını bilelim ki, işimiz sarpa sarmasın! Bacıbey duyduğunu unutacak karı değildir bu bir, ikincisiyse, Şeyh Edebâli'nin kızını değme adam sürüyemez. Sen bunun gerçeğini demeden bu işi külleyemezsin ve de babanın pençesinden çıkamazsın!

Aslıhan konuşurken, bir yandan da, Balkız'ı gözetlemekte, içinden geçirdiklerini sezmeye çalışmaktaydı. Balkız da var gücüyle düşünüyor, olanların hepsini mi söylemeli, Birazını mı, diye ölçüp biçiyordu. Vakit kazanmaya çabaladı:

— Hep sizin Kara Osman Beyinizin yüzünden Aslıhan bacım, hep bunların suçlusu Kara Osman Beyiniz...

Aslıhan böyle bir suçlamayı hiç beklemiyordu. Çok şaşırdı:

— Neden kız, töbeeee! -Birden, "Beni Osman Bey kaçırtmak istedi" demeye getirdiği aklına gelerek ödü koptu-: Yanılmaktasın Balkız! Bizde yoktur böyle muzurluklar... Hayır, suçlu olabilemez Kara Osman Bey...

— Suçlu ki, ne kadar...

— Neden bakalım?

Balkız omzu üstünden arkasını kollayarak dargın, acılı bir sesle fısıldadı:

— Haber saldım, gelip isteseydi, n'olmak ihtimali vardı!

— İstemedi mi? -Aslıhan'ın şaşkınlığı arttıkça artıyordu-: Gelip istemedi de hemi?

— İstemedi ya... -Balkız'ın alt dudağı titremeye başlamıştı-: Haber saldım, kız başımla, utanmayı aradan kaldırıp...

— Sen haber saldınsa... Osman Beyimiz de hopladı kalktı, istemeye seğirtti ki, ardından oklar yetişmez.

Balkız hızla döndü, arkadaşının suratına araştırarak baktı:
— Nereye seğirtmiş bize gelmeyen herif?.. Dünür münür salmadan?..
— Saldı ki, ne güzel! Bindi koştu İnönü Voyvodası'na... Allah Allah... Eskişehir'in koca sancakbeyi dünür gelmedi mi babana?
— Gelmekle?
— Baban, olmaz demedi mi ikinci kez?
Balkız'ın gözleri büyümüş, dili dişi kitlenmişti. Yutkunarak zorla konuştu:
— Aman bacım, Alişar namerdi Osman'ın dünürü müydü? Vay başıma... Vay bu ne rezillik!
— Ya Konya Sultanı'nın dünürü mü olacaktı? -Aslıhan ayıplamış gibi suratını astı-: Aklınızı mı şaşırdınız İtburnu milleti, siz ev ocak.
— Aman Aslı, herif beni kendine istedi ya... Osman Bey'in adını hiç anmayıp...
— Nasıl iş! Kudurmuş mu bu domuz? Canına mı susamış akılsız Alişar? Bu mızrağı hangi çuvala sığdırırım sanmış? Bu nasıl bir kancıklık? Duyarsa yanına kor muymuş bunu Kara Osman Bey?
Balkız kendini yeni topluyordu. Dalmıştı. Gözlerinin içi mutlulukla ışıldayarak kendine geldi. "Adam salmadı beni istemeye Osman Bey" diye kaç zamandır çektiği acı geçip gitmiş, yüreğini tatlı bir sevinç kaplamıştı. Eskinin keyifli, güvenli, şımarık sesiyle sordu:
— Yalanı yok öyle ya, oh Aslıhan! Doğrusu bu değil mi?
— Yalanı da neymiş! Ozan Yunus Emre emmim haberi getirince, Osman Beyimiz bize geldi, gecenin bir vakti... Gerçeğini sorup öğrendi, az kaldı ki sevinçten aklı çatlaya... Ertesi gün, Kerim'i ulak çıkardı. Ardından bindi. Namert Alişar gidip gelmiş, "Bu işten sana hayır yok Osman Bey kardaşım, babası olacak herif, nal dedi, mıh demedi. Fazladan suratını astı, 'Nasıl beymiş bu Osman Bey ki, vaktiyle eli boş döndüğü bir kapıya bir daha yönelir? Türkmen'de töre midir acaba yüzsüzlük?' dedi, yere geçtim" demiş...
— Hele yalanlara hele... Hele namert Alişar... Hele karnı çatlayası... Cehenneme direk olası rezil!
— Orhan Bey Kerim'e demiş ki, "Babamı göreydin" demiş, "boynu vurulsa, kanı akmazdı" demiş... Yere bakmış bir zaman, fukara Beyimiz, el içinde... Çünkü kansız Alişar, Nurettin Voyvoda'nın, Hophop Kadı'nın önünde söylemekte bunları... Bunalmış Osman Beyimiz ki epey kıvranmış... Kendi onurunun yanı sıra, saldığı dünürün onuru da lekelenmiş

çünkü... Bana kalırsa, kıvranmasının nedeni başka... "Haber geldi de seni ikinci kez ondan saldım" demeli mi, dememeli mi? Sonunda, boynuna sarılmış Alişar namussuzunun, "Kusurumu bağışla kardaş" demiş, "seni ikinci kez salmamız tekkeden 'Olur' haberi aldığımızdandı. Meğer eğlenmişler bizimle" demiş, kalkmış yürümüş... Ağlarsın şimdi, suçluyu suçsuzu bilmeden küsüp...

— Vay başıma... Ben de "İstemedi" diyerek...

— Ah akılsız! -Kaşları öfkeyle çatılmış, gözleri kinle kısılmıştı-: Kendine istemiş demek, kötü nöker parçası olduğunu düşünmeyip... -Birden ürktü-: Ya "Olur verdim" deseydi, Şeyh baban?

— Vaktiyle Ertuğrul kardaşının oğluna vermeyen, öylesine verir mi? Karılar gibi yalvarmış namert Alişar, dizlerini tutup... Babam sevmez böyle cıvıklığı... Şu kadar bin altın başlık vereceğinden açmaz mı, darasını bilmez alçak? Babam suratını asmış, "Bizde satılık et yoktur Alişar Bey, beğenmedim" diye terslemiş...

— Vay domuz! Ya Osman Bey duymaz mıymış bunu hiç? Duyarsa n'olurmuş bakalım, kudurmuş mu ki, düşünmemekte? -Biraz daldı-: Aklımın ermediği... Evet, bildiğimiz kudurganlık ama, nerden azma? Sarhoş marhoş olmasın, Voyvoda'nın konakta, şarabı dikip...

— Bilmem...

— Bilmem yok... Görülmemiş duyulmamış bir mesele... Dünür giden herif... Kızı kendine hayır, isteyebilemez. -Biraz durdu. Balkız'a canını alacak gibi baktı-: Beri bak kız! Beri bak dedim. "Ateş olmayan yerde duman bulunmaz" denilmiştir. Ardında dolandı mı bu rezil senin? Doğru söyle! Doğruyu söylemedin mi, bak neler olur! "Osman Bey'e kavuşayım" dersen, akılsız başının dikine gitmeyeceksin. Beni işit, durum kötü... Elin yabanlarına kendini kaptıran kızı, anlamadan dinlemeden almazlar, hele bizim Osman Beyimiz hiç almaz..

— Aman Aslıhan bacım... Vay başıma! Gerçeeek...

— Ağlamanın hiç yararı yok... Babamın öğüdüdür, "İstemediği bir herif edepsizlendi mi, kız kısmı, babasına, yoksa ağasına, o da yoksa erkek hısımlarına, hiç yoksa baba dostlarına işi açacak hiç vakit geçirmeden" der benim Kaplan babam... Der ki, "Kızlar, kız anaları, karı başlarıyla belayı savuştururuz sanırlar. Erkeklerimizin başı derde girmesin derler. Olmaz ki, hiç olmaz. Çünkü kızların, karıların durdukları yerde lekelenmesi bundandır, lekelenir ki, bir kervan yükü sabun temizleyemez" der benim babam... işin doğrusu gelsin!..

— Doğru bacım... Bu herif beni geçende Eskişehir'in Nakip düğününde görmüş, nasılsa... Babamın ağzını yoklatmış Nakipimize gizliden..? Babam "Olmaz" demiş...

— Ona olmaz, buna olmaz... Neymiş niyeti senin şeyh babanın? Şeyh oğluna mı verecek?

— Alişar alçağına vermezlenmesi... Karı düşkünü bilinir, biraz da şarapçılığı... Şimdilerdeyse... İşi azıtmış bunlar. Hophop Kadı geleli beri, köylerde faizciliğe girişmişler.

— Vay bu nasıl bir gâvurluktur! Faizcilik var mıymış bizim dinimizde? Faize el süren cehennemde yanmaz mıymış ebedî?..

— Bunlarda Allah korkusu n’arasın! Kitaba uydurmuştur Hophop Kadı... Hemi de uydurmuş... Dahası, sipahiden tımarını, köylüden çiftliğini borçlandırıp alıp ektirmekteymişler mülk gibisine...

— Deme... Ya Sultan duymaz mıymış? Duyunca n'olurmuş?

— Allah'ı saymayan sultanı sayar mı? Babam bunu bildiğinden olmazlandı. Bu kez azdı kudurdu Alişar iti, edebini bilmeyip cadı karılar salmaya başladı tekkemize... Ben neler çektim "Konuk var" demezler mi, kaçacak yer arar oldum ben baba evimde... Altınlar mı salmadı, elmaslar mı? Büyülerini, tütsülerini tuttum elimle... -İçini çekerek yavaş yavaş ağlıyordu-: Bunalmasaydım... Kız başımla...

— Dünürümüz kahpelik etmeyeydi, verimkâr mıydı, bu kez baban?

— Verimkârlığı bilinmeyince, bir kez geri çevrilmişe, "Gelsin istesin" denebilir mi?

— Neden belli?

— Anama ağzını yoklattım. "Eh" demiş, "Allah yazdıysa olur" demiş...

— Vay hayın Alişar! Vay domuuuz! Bunca yılın dostluğu... Kardaşlığı... Yılan! Tüh yüzüne! -Biraz düşünüp kesti attı-: Evet, bu kaçırma işi, Alişar domuzunun... Şeyh Edebâli'nin kızına, bu kuduz köpekten başkası el süremez. Peki, ne diyeceksin, tekkeye varınca?

— Ne diyeceği kaldı mı? Tutacağım Kaplan emmimin öğüdünü, diyeceğim olanları olduğu gibi...

— Tamam! Ben de babama derim işin içyüzünü... Gider konuşur Osman Beyimizle...

Nal seslerine döndüler, Mavro dörtnala geliyordu.

Balkız, tekkeye mümkün olduğu kadar çabuk yetişmek için topuklarını yaşlı kısrağın karnına hiç acımadan vurdu.

Kerimcan, Şeyh Edebâli'nin kızını kaçırmayı, çevrede kimin göze alabileceğini bulmaya, bunun at hırsızlığı, Demircan ağasıyla Liya'nın öldürülmesi işine bağlanabilip bağlanamayacağını kestirmeye çalıştığından Mavro'nun telaşını, ilk bakışta fark edememişti.

Mavro soluk soluğa fısıldadı:

— Az geri kalalım...

Kerim bir şey anlayamadı:

— Geri mi? N'olacak?

Bacıbey dalgındı. Hayvanı gidişine bırakmış, suratını asmıştı iyice... Kerim dizgini toplayıp yavaşladı. Mavro'nun Dönmez'den uydurduğu at, köpük içindeydi. Meraklandı:

— Zorlamışsın hayvanı...

— Tekkeye varmadan yetişemem, diye korktum. Kerim çevresine baktı. Tekke görünmek üzereydi.

— Nerde kaldın bu zamana kadar?..

— Bir at buldum, tam yola çıkacağım sıra Esir Dayı, durdurttu. -Dört beş adım önlerinden giden Bacıbey'i kollayarak konuşuyordu-: İyi oldu çok... Öğrendik galiba, Kerimcan, kanlılarımızın kimliğini...

Kerim irkilip dikkat kesildi:

— Öğrendik mi? Kimden? Esirden mi sakın? Nerden bilmiş, yabanın ayağı zincirli fukarası burda olup bitenleri?.. Boşuna umutlanma! Osman Bey'in bunca para döküp bunca yarar martalosla bulamadığını...

Mavro, Şövalye Notüs Gladyûs'ün hana gelmesinden başlayarak kendi bildiklerini kısaca anlattı. Gece olanlarla, sabahleyin ava çıktıktan sonrasını da esir Levent yüzbaşısından öğrenmişti.

— Öyle mi'si böyle mi'si kalmadı bu işin, Kerimcan... Şövalye olan namussuzla Türkopol alçağı, bir at meselesi konuşmuşlar, gece fısıl fısıl... Sarhoşluklarını beğenmemiş Esir Dayı... Namussuz olduklarını anlamış... Ben sabah erken ava gidince, kuşkulanıp şövalye rezilini kollamış... Eğer Liya ablam, hançeri çekip "Zehirlidir" diye korkutup kendini kurtaramasaymış, bitirecekmiş Esir Dayı, namussuzu...

Mavro birden sustu. Düşündü, havada kalakalan elini dizine vurdu.

— Ne var? Ne geldi aklına?

— Aklıma mı? Bende akıl var da he mi? Hay beni şeytan alsın!

— N'oldu yahu?

— N'olacak! Keşiş Benito naralanarak Kanlı Boğaz'ı inletince ürktüydü Şövalye olacak yüreksiz, koştuydu benimle beraber korkuluğa... Bakar

bakmaz, "Benito köpeği mi bu?" dediydi. Anladın mı?

— Yok...

— Ben bu lafı duyunca, "Nereden bilmekte, mağarada oturan keşişi, yabanın adalı Frenk'i?" diye şaştıydım. Sonra durmadım üstünde... -Kafasını yumrukladı-: Vay kafa, kuru kafa! Gözümüzü bağladı rezil Frenk bizim, ağzımıza bayraktarlık balı çalıp... Bunlar birbirlerini tanımaz göründüler. Oysa Esir Dayı, Türkopol'la Benito Keşiş'e, şarap içerken rastlamış, Dargınpınar yolunda... Dur aman... Duuuur! Anan öle e mi Mavro!

— Nedir?

— Bilir misin Dargınpınar'ı sen?

— Yok...

— Şövalye rezili Dargınpınar'ı sorduysa bana... Dargınpınar, yağışsız havalarda, Çudaroğlu çetesinin dinlenme yeridir.

— Olmakla?

— Olmaklası kalmış mı? Buralarda at çalan kime götürür?

— Bilmem!

— Ben bilirim! Doğru Çudaroğlu'na götürür. Kanlılarımızı bildik, çok şükür, Kerimcan, elimi ateşe sokarım ki, bildik hiç yanlışsız. Bunlar at çalmaya geldiler. Ablamla Demircan Ağanı oynaşır görünce kudurmuştur, şövalye rezili... "Bana yakınlık vermedi bu karı" diyerek... Kudurgandı herif çünkü... Fazladan, Esir Dayı, "Kızı kaçıranların kesimlerini handaki heriflere benzettim" dedi. Doğru... Şeyh Edebâli'nin kızına, buralarda kim el sürebilir, yabanın kudurgan delilerinden başka?.. -Gözlerini kinle kısarak biraz düşündü-: Bak, n'apacağız arkadaş... Ben... Bugün yarın... Gecenin birinde Karacahisar toprağına geçsem gerek...

— Höst! Kazıklar seni Filatyos, şart olsun! Hiç bakmaz. Ayrıca Osman Bey'in sıkı emri var, Tekfur toprağına kimse geçmeyecek...

— Nerden bilecek Osman Beyimiz? Gider gelirim. Görüp konuşacaklarım, vermezler Filatyos alçağına beni...

— Olmaz. Vallah billah söylerim Osman Bey'e...

Mavro, Kerimcan'ın boşuna yemin etmediğini biliyordu. Suratını asarak biraz düşündü:

— Peki ama, benim de bir şartım var!

— Neymiş?

— Lafını etmeyeceksin bu iki namussuzun Orhan Bey'e...

— Neden?

— Babasına der. Artlarına martalos takmaya kalkar Osman Beyimiz... Kıyıcı bu herifler... Kıyıcı ürkek olur. Sezinlemeleriyle savuşurlar. İkincisi... Osman Bey pusulayıp temizler, haberimiz olmaz.
— Temizlemesin mi?
— Temizlemesin elbet... -Mavro hınçla dişlerini gıcırdattı-: Temizlemeyecek ki, öcümüzü biz alalım kendi elimizle... -Kerim'in suratına bakıp parmağını salladı-: Ben de, vallah billah söylerim Bacıbey anama, "Bu senin yüreksiz oğlun, başkalarına aldıracak ağasının öcünü" derim. Yatırır ki, seni Rüstem babanın kırbacı altına, rahmetli Ertuğrul Bey alamaz elinden, mezardan kalksa... -Önden gidenlere baktı. Kederle gülümsedi-: Dahası arkadaş, Aslıhan bacı duymasıyla, bak neler olur!

İtburnu'nun ünlü şeyhi Edebâli, karısının Balkız'dan öğrendiklerini, hiçbir şey sormadan, hiç kımıldamadan, bir eli sakalında, bir eli kemerinde dikkatle dinlemiş, gözlerini yerden hiç kaldırmamıştı. Kızına dokunulması, çevredeki Ahi gücünü hiçe saymaktı, hele bunun Sancakbeyi Alişar tarafından yaptırılması buralarda yaşama güveni kalmadığının açık ispatıydı. Kişiliği eskiden beri gevşek olan beyin, Hophop Kadı denilen maskara geldikten sonra, yavaş yavaş değiştiğini biliyordu. Köylerde çevrilmeye başlanan tefecilik dolabını da duymuştu ama, şimdiye kadar çarşılıyla çatışmadıkları için bilmezden gelmişti. "Demek yılan, umduğundan çabuk palazlandı ki azıp kudurup ırzına saldırarak çevrenin bütün Ahi güçlerini gözüne kestirir oldu!" Belki, rezillikten korkup "Olan oldu, görünüşü kurtaralım" diye kızı vermek zorunda kalacağı, böylece, kurulacak akrabalık bağıyla sancakbeyliğini ister istemez desteklemesi de, hesaplanmış olabilirdi. Ülkeyi saran düzensizliği günü gününe izlediğini sandığı halde, demek ki olayların, göründüğünden çok daha hızlı geliştiğini fark edememişti. Durumun gelip buraya dayanacağını, gırtlağına kadar borca batmış bilinen sefil Alişar'ın son zamanlarda, besleyebileceğinden çok kapı toplamaya kalkmasından sezinlemeliydi. Kızını Osman Bey'e vermekte geciktiğini, karısını dinlerken anlamış, kendisini ayıplamıştı.
Bir zaman, gözleri kısık, kaşları çatık, sakalını sıvazlayarak ocağa baktı. Derin düşüncelere daldığı zaman yaptığı gibi arada bir, burnunu iki parmağıyla tutup çekiştiriyordu.
Neden sonra Alişar'ın dünürlükte hiyle yaptığını Balkız'ın Söğütlülere söyleyip söylemediğini sordu. Söylediğini öğrenince can sıkıntısıyla,

"Hıı... Hıı" diye soludu. Hepsini yanına istedi. Karşısına dizilenleri bir zaman gözden geçirdi. Sözü dolaştırıp uzatmadı:

— Bu işin içinde, aklınızın ermeyeceği noktalar vardır. Yolladığı dünürün kendisine hiyle yaptığını Osman Beyiniz bilmesin. Irz meselesinde serttir. Bugünlerde sancakbeyiyle uç beyinin çatışması hiç olmaz. Sonu çok kötüye varır. Ben gereğini yapacağım. -İşin içyüzünü bilmediğinden gözlerini şaşkın şaşkın kırpıştıran Bacıbey'e gönülsüz gülümsedi-: Göz kulak ol Bacıbey, bunlar gevezelik etmesin! Bu işin sonunda rahmetli Demircan oğlumuzun öcünü almak da var! -Hepsini ayrı ayrı süzdü. Mavro'nun üstünde biraz daha durdu-: Görelim bakalım, gizlimizi nasıl saklarsınız?

Başını ocağa çevirdiği için konuşmanın bittiğini anladılar, arka arka gerileyerek çıktılar.

2

Koyu lacivert gökte, ışıklı bir iz bırakarak bir yıldız aktı.

Kerimcan, bunu ne zaman görse ürperiyordu. Uğursuzdu yıldız akması çünkü, bugün yarın, uzak yakın biri öldü ölecek demekti. "Sakın Akçakoca emmi... Tanrı esirgesin..."

Biraz önce, Osman Bey, Akçakoca'yı istetmiş, hasta haberi gelince oğlu Orhan'ı alıp kendisi gitmişti. Bugün öğleye kadar çok keyifliydi Osman Bey... "Oğlu Orhan'ın yonttuğu cirit değneklerini gözden geçirdi, bizim Mavro'yu sınava çekti binicilikte..." N'olduysa Şeyh Edebâli'nin halifesi Dursun Fakı gelip gittikten sonra olmuş, bey konağında bir telaştır başlamıştı. Önce Kaplan Çavuş kapandı Bey'le, ardından Ahi Nakibi Hasan Efendi istendi, çok geçmeden Söğüt'ün ünlü ulağı Kedigöz bindirilip salındı bir yere... "Aslıhan bilir mi ola, babasının beyimizle neler konuştuğunu?" Sorusuna karşılık alabilecekmiş gibi, soluklarını tutup geceyi dinledi. Söğüt, her zamanki gibi, sessizdi. Akan yıldızın bıraktığı ürküntüyle, Ertuğrul Bey'in ölümü gecesi, kasabayı dört yandan sarıp temellerini sallayan keskin kadın çığlıklarını duyar gibi oldu. Ertuğrul Bey'in ölümü, ağası Demircan'ın vurulmasına rastladığından, hep böyle aklında duruyor olmalıydı taptaze... Başını salladı. "Nerenin tazesi?.. Ölenle ölmek yok... Aslıhan'ın yanında aklımıza gelmekte mi fukara ağamız şuncacık?.." Somurttu. Aslıhan, salt Demircan ağasını değil, yarı bıraktığı mollalığı da çoktan unutturmuştu.

Sayvanda, yumuşak çizmeleriyle hiç gürültü etmeden, biraz dolaştı, gönülsüz... Eskişehir yolunun aştığı tepenin öte yüzünde, Kaplan Çavuş'un gezgin çingenelere yaktırdığı kömür ocağının ışığı, arada bir harlayıp kara geceyi kızıla boyuyor, arada bir basılıp, yerini, burularak göğe çıkan ak dumanlara bırakıyordu.

Büyük caminin minaresinde Yahşi İmam'ın kambur müezzini Arapoğlu, çevreye ün salmış yanık sesiyle yatsı ezanına başlayınca durup dinledi. Arapoğlu'nun sesi, evet, hem inadına gürdü, hem de yanık tatlıydı. Aslında ezandan çok, uzun Türkmen havalarına giriyor, hele Söğüt milleti Domaniç yaylağına çıkarken keyfe gelip eli kulağa atarsa, dağı taşı inletiyordu.

Savaşçılığa geçti geçeli, camiye uğramadığından Yahşi İmam, geçenlerde haber yollamış, "Mollalığı bıraktı ya, Müslümanlığı da mı boşladı?" diye çekişmişti. Caminin içine girmeyi değil, yakınından geçmeyi bile canı istemiyordu artık... Bunun gibi, sazdan, saz çalınan toplantılardan, kitaptan, defterden, kâğıttan, divitten de sıtkı sıyrılmıştı. "Okumaktan, yazmaktan soğuduk ya, kılıca kalkana ısınaydık, belki..."

Dalmış, aşağıdaki ahırda, hayvanların tepişmeye başladıklarını neden sonra fark etmişti. Omzundaki kaftanı silkip düşürdü, kılıcını acele çıkarıp sedire koydu. Deli Balta'nın yatsıyı kılmaya giderken merdiven başına bıraktığı yağ kandilini yaktı, alevini avcuyla siperleyerek indi.

Osman Bey'in özel binekleri, koruyucularıyla ulaklar için bulundurduğu atlar iyi beslendiklerinden, sert başlı, didişken, şımarıktılar. Uzun süre insansız kalmayı da hiç sevmiyorlar, biraz da bu yüzden dalaşıyorlardı. Bütün günü hemen hemen ahırda geçiren Deli Balta'nın yakında bulunmadığını enikonu sezdiklerine, bu yüzden daha sık tepiştiklerine dikkat etmişti. Deli Balta burdayken hiç kimse ahırla ilgilenmediği için, şimdi Kerim'e öyle geliyordu belki de...

Kandilin sarı ışığı ahırı aydınlatınca, hayvanlar tepişmeyi kesip kapıya döndüler. İri gözlerinde kızgınlık değil, insanoğluna oyun oynamışlar gibi kurnaz ışıltılar vardı. Kerim yaklaşınca, kulaklarını kısıp yelelerini kabartarak, kalçalarıyla yeniden itişmeye başladılar.

— Höst reziller! Hele şunlara hele... -Kerim yumuşak molla sesini kalınlaştırmaya çalışıyordu-: Höst dedim, Karaduman!

Yaklaştı, Karaduman'ın boynunu yavaşça tokatladı. Hayvan, kulaklarını dikti, ıslak burnunu, Kerimin sol omzuna iki kez, nazla sürdü. Ötekiler de, hemen, alışık koyunlar gibi ehlileşivermişlerdi.

— N'oldu Akkız? Rezillendi mi, bu Karaduman?..

Kerim, bu şımarık bey hayvanlarını sakinleştiren kelimeleri, kimden, ne zaman öğrendiğine, onlara bu ses özelliğini nasıl verebildiğine şaştı, kibirle gülümsedi.

Ahır enikonu sıcaktı. Kuru ot, taze mayıs, keskin sidik kokuyordu. Kandili başından yukarı kaldırarak bakındı. İnmişken bir şey yapmak, hiç olmazsa, şunlara birer avuç arpa vermek geçti aklından. Üşendi. Çoktan beri burdaymış, nöbet yerini, tehlikeli sayılacak kadar boş bırakmış gibi tedirgin oldu. "Bey konakta bulunmayınca... Ne lazım gelir?" diye kısa kısa güldü, kendini hemen çıkmaya zorlamak için kandili üfledi. Hayvanların n'apacaklarını kollayarak soluklarını tuttu. Sonra mümkün mertebe hızla

yürüdü. Deli Balta'nın "Ahır kısmı tekin değil" sözü aklına gelmiş, ışığı söndürünce pişman olmuştu. Açık kapının yıldız alacasında, bir gölge görünce ürperip durakladı.

— Orhan Bey,.. Hişşşt, Orhan Bey...

Ses, incecik kız sesiydi, adamakıllı ürkekti.

Kerim, bir yandan sesin sahibini tanımaya çabalarken, bir yandan nasıl davranması gerektiğini kestirmeye çalışıyordu. "Şirin kız olmasın bu... Aman haaaa! Dediydi de Aslıhan, inanmadıydım!"

— Orhan Bey... Ses versene...

Aslıhan'ın anlattıklarından sonra Orhan Bey'in ağzını aramış, epeyce de üstelemişti. "Yemin etti duraklamadan... Yeminler ki, adamın ağzını bükecek, karnını yırtacak bir yeminler... Vay yalancı, vay! Tüh yüzünüze!" Kerim, işin içyüzünü anlamak, Orhan'ın da yalanını tutmak için, karanlıktan yararlanmaya karar verdi, sesini değiştirip yavaşça sordu:

— Neymiş? Kimdir o?

Kız içeri giriverdi:

— Bir de sorar... Sesimi bilemez oldun öyle ya, unuttun!

— Höst köçek! Ne işin var burda, geçe vakti?

— Ne işim varmış? Nerdesin kaç zaman?..

— Kaç zaman mı? -Hızla düşündü. Orhan, günlerdir hiçbir yere gitmemişti-: Burdayım?

— Burdaymış... Hani, çıkarım, dedindi, neden çıkmadın dün geçe?

Kerim, kızı pirelendirmemek için, her anlamda gelecek sözleri aradığından duraklayarak konuştu:

— Çıkamadık... Çünkü... Babam uyumadı.

— Uyumamış? Hiç mi uyumadı sabaha dek Osman Bey?

— Nöbeti n'apalım?..

— Nöbet dönüşü uğrarım, diyen kim?

— Babam seslendi.

— Yalan! Seslese ben duymaz mıyım? Usandın benden... Gönlün geçti. Kart karıda gözünü açan oğlan, körpeye alışamazmış...

Kerim bu lafın ucunun nereye vardığını bulmaya çalışarak sıkıntıyla soludu:

— Ne karıymış... Yok öyle şey...

— Yokmuş... Yok da, rahmetli Ertuğrul Beyim neden köye savuşturdu, Pakize kudurganını?.. Seni tüketeyazmış değil mi azkala?

— Hööööst!

— Höstmüş... Rahmetli Ertuğrul Beyim karıyı köye salınca yüreğin yanmış ki, odalara, evlere sığasın kalmamış...

— Kim dedi kız?

— Kimse kim... Oooh, Malhatun anan, "İstemem konakta" demiş ya... Sürmüşler ya, kudurganı Oluklu köye... Yanmış yüreğin, oh ne güzel! Uykular girmemiş gözüne şunca zaman... Sütana dedi bize hepsini... Sezdirmemeye çabalamışsın, beylik gücü taslayıp ama sezmiş sütana, apaçık... Tüh yüzüne...

Kerim, beykonağı horantasından Pakize'yi hemen hatırlamıştı. İrikıyımdı gerçekten, marazlı kocası batakta yitmiş, genç yaşında dul kalıp Hayma Hatun'a hizmetçi gelmişti. Yelli karıydı, oynaktı düpedüz... Evet bir yıl oluyordu Oluklu'dan biriyle everilip sürüleli... Bir yıl önce, on ikisindeydi Orhan Bey... El kadar çocukla dağ gibi Pakize'yi yan yana getirmeye çalıştı. "Vay ki vay... Nasıl işler! Olmaz bir işler!"

— Pakize kuduruğu olsa, çıkardın duvarları yırtıp öyle ya...

— Höst kız... Şaplağa bak şaplağa...

— Şaplakmış... Ben kız başımla, bir bölük karıyı uyutup atlatıp çıkayım da... Anan kollar, Hayma Hatun kollar, sütana desen hiç uyumaz. Ben kız başımla... -Sesi titremeye başlamıştı-: Yüreksiz Orhan! Böyle miydin önceleri?.. Değildin. -Hıçkırdı-: Hepsinden haberim var benim...

— N'olmuş... Hele şuna...

— Gâvur kızının etini buran ben miyim? Marya gâvurunun etini...

— Töbe yalan!

— Yalanı yoook, burmuşsun ne güzel, burmuşsun ki, canını almacasına... Yemin verdirdim, Meryem Anası üstüne, hiç duraklamadan içiverdi. Burduğun yeri gösterdi gömgök... Utanmadın mı şimdi? -Birden atılıp Kerim'in göğsünü hınçla burdu-: Al bakalım, nasılmış?

— Uf kız... Ellerin kırıla... Dur aman...

— Uf yaa... Nasılmış bu böylece... Neden günahını alsın, gâvur kızı senin? Gâvur kızında, çıkası gözün... Gâvur kızını canın çekmese gelmez miydin dün gece?.. Durur muydun bağlasalar?.. Önceleri ben gelmezlenince, keserim diyen ben miyim?

Sokulmuştu. Sıcak solukları Kerim'in yüzünü yalıyor, yüreğini ürpertiyordu. Foyası meydana çıkmak üzereyken, sütananın sesi sayvandan duyuldu:

— Şirin... Kız Şirin... Huuuu... Şirin dedim, çengi?..

Şirin, "Heyvah" diye dehşetle irkilip Orhan Bey sandığı Kerim'in göğsüne yaslandı. Kerim fırsattan yararlanarak fısıldadı:
— Savuş kız... Savuş dedim...
— Aman Orhan Bey... Tutarsa yatırır beni değneğin altına...
Sütana merdivenden birkaç ayak inmişti:
— Şirin!.. Kız dedim rezil...
— Aman Orhan Bey... Malhatun'dan ayırıp... Hayma Hatun'dan...
Üst kattan ahıra inen merdiven geldi aklına Kerim'in, kızı oraya bileğinden tutup çekti, sürgüyü açıp merdivene doğru itti:
— Hadisene kız...
— Çıkacaksın bu gece öyle ya...
— Daha savuşur mu?
— Çıkacaksın... Yemin et...
— Kız sırası mı? Savuş!
Kapıyı sürgüleyip orta yere geldi. Hayvanlar, sanki telaşını sezmişler gibi huysuzlaşmaya başlamışlardı. Dişlerinin arasından söverek kemerine asılı meşin torbadan çakmak taşını, demiri, kavı çıkardı; çaktı; yanan kavı, bir avuç otun üstüne koyup üfledi, tutuşunca kandili yaktı.
Hayvanları azarlarken sütana da kapıya inmişti. Dargın bir sesle çıkıştı:
— Kıpranma akılsız Orhan, basıldın!
Kerim tanımazdan geldi:
— Kimdir? Ne basılması?
— Sesimi alamadın mı Kara Osman'ın Orhan? Solumaktasın canavarın boğduğu toklu gibi...
— Vay sütana, sesini alamadım birden... Buyur! Deli Balta'ya mı baktın?
— Allah korusun, Deli Balta köpeğine ben neden bakacak mışım? Yok mu burda senden başka kimse? -İçeri çekinerek girip bakındı-: Bir ses geldiydi kulağıma, fısıl fısıl...
— Şunlar tepiştiler de...
— Nerde Orhan Bey? Bulamadım yukarda...
— Osman Bey'le Akçakoca'ya gittiler.
— Haber salmadı mıydı Kara Osmanım, Akçakoca'ya gelsin diyerek...
— Saldıydı ya, hastaymış Akçakoca emmim...
— Nesi varmış?
Hayvanlar tepişince Kerim karşılık vermedi. Höstleyip şamarlarken sütanayla biraz gönül eğlendirmeyi kararlaştırdı:
— Orhan diye seslendin demincek sütana, aradığının adı başkaydı.

— Adı batsın! -Sütana buruk suratını büsbütün buruşturarak içini çekti-: Dünya bozuldu Kerim oğlum, düzeleceği geçti ki, çoktan geçti. Geldik, Kamagan Derviş'in KALACAK GÜNÜ'ne dayandık. Görmediğimiz işleri görmekteyiz. Bu yaşta, benim, ahırlarda işim nedir? Seccadeye oturup Tanrı'yı bulmaya çabalayacağım yerde...

Sütana, Osman Bey'i emzirmişti. Konakta, Ertuğrul Bey'in karısı Hayma Hatun'dan sonra geliyor, sırasında, Osman Bey'e bile söz geçiriyordu. Dışarıya kulak verdi, başını salladı:

— Kulağım pıtırtıda... Şaştım Allah! Namazlarımı kılamaz oldum. Bu Orhan mı babasına çekmedi, yoksama, karılar mı kudurdu? Evet, bizim zamanımızda da, bey oğullarına göz koyan olurdu ya, böyle el kadar bebelere göz koyan kızgın karı görülmezdi.

— Bir laf etmeli ki, az biraz yaraştırabilmeli, bre sütana... Bebe kısmına kızgın karıdan ne olmak ihtimali vardır?

— Hele şuna... Sen molla bozuntusu olduğundan, aklın mı erer. Öğreten çok olduğundan, bey oğlunun gözü tez açılır, Çelebi Kerim, acemiliğini alan kıyamet gibidir, sen sana bak!

— Ben bana bakarım, orası kolay... Sen Orhan Bey'den neyi alıp verememektesin?

— İş işten geçtiii, derbeder Kerim, ben ardını gütmesem, oğlanı körpeliğinde tüketseler gerek ve de döle döşe, kılıca kalkana güç yetiremez etseler gerek...

— Aman sütana, vay ki nasıl aman... Anaşahan gibi kanat germelerin... Geceleri uyumayıp gezinmelerin... Anladım! Nöbetteyim" desene...

Sütana şakayı anlayamadı. Gene içini çekti:

— Nöbetteyim ama, Kerim yavrum, canlı etin tadını almış körpeye nöbetçi n'eylesin?..

Sütana başını sallayarak hareme geçti.

Kerim oturdu, kadının son sözlerine daldı. Bu işleri Orhan Bey'in, kendisinden sıkı sıkıya saklamasını güvensizlik sayarak biraz canı sıkılmıştı. Düşündükçe hak verdi. Bey kısmı, şuncacıktan karı meselesini hiç önemsememek, bir de çevresine karşı ağır olmak zorundaydı. Dahası, Orhan Bey de, babası Kara Osman Bey gibi, açık saçık konuşmaları, cinsel şakaları hiç sevmiyordu. Şirin kız küçükten satın alınıp Müslüman edilmişti. Kitabın yazdığına göre, cariye kısmının efendisine karşı savunacak ırzı olmaz, aralarındaki birleşme, nikâhsızsa bile günah sayılmazdı. Pakize'ye geldi mi, burda suç on iki yaşındaki çocukta değil,

otuzuna yaklaşmış dul karıdaydı. Kısacası, karının çok olduğu yerde, böyle rezilliklerin, ne kadar uğraşılsa önü alınamıyordu. "Bunun daha kötüsü, medreselerde, tekkelerde, kimi Ahi topluluklarında, gâvurların manastırlarında, şövalye tarikatlarındaki oğlancılık!.."

Köpek ulumalarından sonra ayak sesleri duyulunca, Kerim telaşla kalkıp kılıcını yokladı. Ahırdan dönüşte takmayı unutmuştu. Davrandı. Bunu bir türlü Orhan Bey gibi, hatta Mavro gibi kıvrak kuşanamıyordu. Osman Bey sayvana çıktığı zaman ancak toparlayabilmişti. Bey'in suratı, gittiğinden daha çok asıktı. Öğleden beri Orhan Bey'le konuşamamış, nasıl olsa öğrenirim diye bir aralık tutup sormayı da gerekli saymamıştı. Birden meraklandı. Osman Bey'e duyurmamaya çalışarak yavaşça sordu:

— N'oluyor arkadaş?

— Eğlen, anlarsın...

Orhan Bey de tıpkı kendisi gibi fısıltıyla konuşmuştu. Merakı büsbütün arttı. Bereket, her zamanki gibi, gecikmemişti. Orhan Bey, hemen dönmüş, hiç akıl almaz şeyler anlatmaya başlamıştı.

Anlatılanların akıl almaz oluşu, Aslıhan’ın domuzuna sır saklamasındandı. Alişar Bey'in dünür gönderildiği yerden, kızı kendine isteyip gönderene vermediler diye yalan söylediğinden, kızı alamayınca kudurup Koca Edebâli'nin gücünü hiçe sayıp yabanlara kaçırtmaya kalktığından bütün Söğüt gibi, Kerim'in de haberi yoktu. Bu sebepten, kızının kaçırılmasını Osman Bey'den, Şeyh Edebâli'nin niçin saklamak istediğini de anlayamamıştı. Orhan Bey'i dinledikçe aklı Karışıyordu:

— Kimden haber aldı, Osman Bey, Alişar’ın işlerini?

— Bugün halifesi geldi, Şeyh Edebâli Efendimizin... Şeyh Efendimiz, bu yıl yaylaya çıkmak niyetindeymiş bizimle... Babam şaşırdı. "Hay hay" dedi ama, tatsız... Dursun Halife gidince, başladı düşünmeye... "Kızını bize vermeyen adam, niçin Domaniç'e çıkmak ister bizimle?.." Düşünüp dururken Kaplan Çavuş çıkageldi, Yolları tozutarak...

— Neden?

— Şeyh'in halifesi uğramış, "Biz bu yıl yaylada beraberiz, müjdeler olsun, Kaplan" demiş... Kaplan Çavuş ne demek? Şeytanın yattığı yeri bilir, demek... Kaplan da "Neyin nesi?" diyerek dalmış düşünceye... Sonunda, Aslıhan'ı çekmiş sorguya, sıkılamış... "Beylerden gerçekler gizlenemez, sen serçe aklınla, bizi kırdıracak mısın bire kadar?.." diye kabarıp üstüne yürümüş. Meğer, olanları, Balkız anlatmışmış Aslıhan'a... Kaplan börkü basıp, seğirtmiş gelmiş... Kaplan’ın gelmesiyle işin gizlisi kalmadı. Babam,

Nakip Hasan Efendi'yi istedi. Kedigöz'ü saldılar Eskişehir'e... Gitmesiyle dönmesi bir oldu. Çünkü, Eskişehir Ahi Nakip'inde haber hazırmış...

— Ne haberi?

— Çudaroğlu domuzunun iki Moğol savaşçısıyla gece gizliden gelip Alişar'la halvet olduğu... Bunların o gece bey konağında kaldığı... Kızın kaçırıldığı günün sabahı, ışımadan yola çıktıkları... Fazladan, heriflerin Moğol olmayıp bildiğin Frenk olduğu... Araya Çudaroğlu girince, at hırsızlığını, Demircan Ağa'nın vurulmasını da, babam bu Frenklere bağladı.

— N'olacak şimdi?

— Canı çok sıkıldı babamın... "Benim bildiğim Alişar, bu namertliği bana yapmaz" deyip durdu, sonunda, yüzbeyüz konuşmaya karar verdi. Akçakoca emmime bundan gittik. Nakip Hasan Efendi, "Bilmezden gelelim bir zaman, bakalım n'olur?" dedi, Akçakoca emmim, yatmadı buna... "Yakında burasını boş koyup yaylaya çıkılacak, yüz yüze görüşülsün, herif inkâra saparsa, üstelemesin" dedi. Sen yarın erkenden İnönü'ne gideceksin yeniden... Öğle ekmeğine Nurettin Voyvoda, Alişar alçağını n'apıp edip çağıracak... Akçakoca emmim ol görüp babamı yanı sıra seçme savaşçılar götürmeye razı edemedi. "N'olur n'olmaz" dediyse de...

— Neden razı gelmemekte?

— Özel işi olduğundan bu bir; ikinciye, ne kadar bunalırsa bunalsın, dövüşmek niyetinde değil...Yarın sen Mavro'yu al git yanın sıra! iyice silahlanın... Benden sonra Mavro tutacak değil miydi nöbeti?

— Evet!

— Hiç uyarma... Ben beklerim. Yarın erken yetişin, İnönü'ne... Haberi vaktinde yetiştirsin, Nurettin Voyvoda, Eskişehir'e... -Biraz durdu, sesini alçalttı-: Bana sorarsan Alişar alçağı gelmez ya, rezilliğinin duyulmadığına güvenip gelirse... Konuşsun bakalım babam... "Yok öyle şey, iftiradır" lafından başka bir karşılık alabilir mi?

Bir baykuş ötmeye başladı. Delikanlılar soluklarını kesip dinlediler. Üç kez ötüp susunca, asık suratları körpeliğin iyimserliğiyle rahatladı. Baykuşun üç kez ötmesi uğurlu sayılıyordu. Daha az, daha çok öterse berbattı.

Mavro, külahını sağ başına kabadayıca yıkmış, göğsünü şişirerek İnönü çarşısına yönelmişti. Sol omzunda eğri Türkmen kılıcı, sağ omzunda işlemeli yay torbası, sadağı asılıydı. Kaşlarının çatıklığından, göğsünün

şişkinliğinden, silahlarıyla adamakıllı övündüğü, kötü hancılıktan onurlu savaşçılığa geçtiği için ne kadar mutlu olduğu anlaşılıyordu.

Söğüt'e sığındığından bu yana, Osman Bey'in uç sınırını ilk defa geçerken Filatyos'un eline düşmek korkusuyla yüreği epey hoplamıştı ama, bunu Kerim'e sezdirmemeyi becermişti. Karacahisar savaşçılarına rastlarsa n'apacağını tasarladı bir zaman, kimdir, nedir anlamayı gereksemeden hayvanın başını çevirip savuşmayı kararlaştırdı. Filatyos'un eline düşerse başına gelecekleri düşündükçe sırtı ürperiyor, arada bir düşünü görüp tere batmış uyanıyordu. Gece gündüz, her an, Karacahisarlıların Söğüt'ü basmaları, ya da Osman Bey'in topraklarında bile kendisini pusuya düşürmeleri mümkündü. Filatyos kızdıklarını hemen öldürmemekle ün salmıştı. Hele Konya Sultanlığı'nın gücü tükenip ceza görmek korkusu kalktı kalkalı, köylüleri yıldırmak için yeni yeni işkence biçimleri bulup deniyor, yalnız istenen azaları koparıp belli sinirleri keserek ölüm süresini mümkün olduğu kadar uzatacak özel avadanlıklar yaptırdığı, insanlara acı çektirmek için, suyu, ateşi, kızgın demirleri, kaynar yağları, görülmemiş işitilmemiş biçimlerde kullandığı, yeterince aç bırakılmış iri fareler, canavarlaştırılmış kocaman itlerle insan yüreklerine dehşet saldığı söyleniyordu. Mavro, bunları dinledikçe, dinlediklerini geceleri hatırladıkça kendine yapılıyormuş gibi, enikonu acı duymakta, saatlerce uykuyu yitirip dönelemekteydi.

Biraz önce, İnönü Voyvodası Nurettin Bey'in avlusundan çıkarken, her adımda duraklamış, "Ne işin var çarşıda... Dön geri" diye kendisini azarlamıştı. Çarşıya çıkmamazlık edememesi, baba dostu, Ermeni milletinden bakırcı Karabet Usta'yı görmek isteğini yenememesindendi. Kendini bildi bileli "Dayı" dediği Karabet Usta'dan, Issızhan'ın durumunu soracak, daha doğrusu, bir türlü unutamadığı al kısrağın nerde bulunduğunu öğrenmeye çalışacaktı. Avcunda kuru üzümler yedirerek büyüttüğü, dizgine eğere alıştırırken adam gibi söz anlar hale getirdiği al kısrağın Filatyos canavarının elinde bulunması, erkeklik onurunu kırıp yüreğini sızlatıyor, sanki, esir verdiği hayvan değilmiş, zavallı Liya ablasıymış da, her an zorla ırzına geçiliyormuş gibi acı duyuyordu. Kasılmaya çabalaması, Filatyos korkusunu yenmek, al kısrağı hatırladıkça duyduğu aşağılık duygusunu alt edebilmek içindi, Konaktan canı istemeye istemeye çıkmasının bir başka nedeni de, beklemenin uzaması, açlıkla karışarak sinir bozucu hale gelmesiydi. Belli etmemeye çalışmıştı ama, önce Orhan Bey telaşlanmaya başlamıştı. İkide bir pencereye gidip Eskişehir yoluna bakıyor, yeşil

gözlerini kısıp kulağının ardındaki beni kaşıyarak kıvranıyordu. Osman Bey'in her şeyi öğrendiğinden haberi olmadığı için, Alişar Bey'in bu kadar gecikmemesi gerekti. Voyvoda Nurettin Bey'in ulağına hiç duraklamadan "Hay hay" demişti. İşin içyüzünü bilmediğinden, gecikmeye asıl Nurettin Voyvoda şaşıyor, konuklarını yemeğe buyur edemediği için, büsbütün üzülüyordu. Osman Bey her zamanki gibi, sakindi. Öfkesini zapt etmek, dışarı vurmamak gücünü kolayca kullanmakta. Voyvoda'nın yedi yaşındaki oğluyla büyük bir adammış gibi ciddi ciddi konuşmaktaydı.

Mavro bunları aklından geçirdiği için çarşıdaki acayipliği önceleri fark edememişti. Arada bir silahlarına çekidüzen veriyor, kaşınışını sürdürmeye çabalayarak başı dik, kolları kabarık kabarık yürüyordu. Çarşıya girince dükkanların kapalılığına, ortalığın tenhalığına şaştı. Namaz zamanı dese, değildi. "Namaza giden esnaf kepengi çekip kitlemez, önüne bir iskemle koyar". Kasaptan et alan herif, sağına soluna bakmadan koşarak savuşmuş, kasap da asık suratla dükkanı kapamaya girişmişti. Bakırcılar arastasına yaklaştığı halde, leylek takırdılarına benzeyen her zamanki hamarat çekiç seslerini duymayınca, insanı bırakıp kaçmış bir yabancı kasabaya girmiş gibi tedirgin oldu. "Yortu değil, bayram değil, ya neyin nesi?.." Hızlandı, köşeyi döndü.

Kendini bildi bileli "Dayı" dediği baba dostu, İnönü'nün bakırcılar kâhyası Karabet Usta da dükkanı kapatıyor, daha doğrusu, kepenkleri kavuşturmaya çalışan oğlunu bekliyordu. Canı sıkkın zamanlarda yaptığı gibi başlığını gözlerinin üstüne indirmişti. Ensesini kaşımaya başlayınca, öfkeli olduğunu anladı.

Karabet Usta, ayak sesine dönmüş, tepeden tırnağa silahlı savaşçıyı görünce, dişlerinin arasından, "Çabuk!" diye çıkışıp Ermenice sövmüştü.

Mavro, "Bakalım bilecek mi?" diye düşünüp önceden tanışıklık vermemek niyetiyle yaklaştı.

Babasının sıkılaması, on dört yaşındaki oğlanı şaşırtmıştı. Kepenkleri bir türlü kavuşturamıyordu. Karabet Usta, koştu, omuzlayarak halkanın yerine geçmesini, kilidin takılmasını sağladı. Mavro durunca omzu üstünden ürkek baktı, isteksiz gülümsedi. Tanıyınca, gözlerini kırpıştırdı, ağzını açıp kapadı. Belli ki, şaşırmış, şaşkınlık da ürküntüsünü artırmıştı.

— Sen misin Mavro?.. Nedir bu kılık?

— Merhaba Karabet dayı... Hayrola, neden kapatmaktasın dükkanı gün ortası?

Karabet Usta kendini toplamaya çalışıyordu. Sokağın iki yanına çekinerek baktı:

— Kimlerdensin Kara Vasil'in Mavro? Bu silahlar neyin nesi?

— Kimlerden miyim? Haberin yok mu, Söğüt'e göçtüğümden... Başımıza gelenlerden?

— Ne işin var buralarda? -Bir an düşündü-: Bağışladı mı yoksa, Filatyos tekfur suçunu?

— Yok yahu, bağışlar mı hiç?.. Eline geçsek bizi...

Karabet Usta irkildi. Çevresini gerçekten büyük bir korkuyla araştırdı. Oğlu, yenmemiş yemeklerle dolu sepeti kulpundan tutmuş, konuşulanları dinlemeye dalmıştı. Karabet Usta, bunu görünce enikonu kudurdu:

— Hele şuna hele!.. Sepeti omuzlayıp savuşur mu? -Vuracak bir şey arayarak tepindi, sepeti kapıp koşmaya başlayan çocuğun ardından tükürdü-: Kafanı kırmaz mıyım eşek kafanı... -Mavro'ya döndü-: Suçun bağışlanmadı mı da belanı aramaktasın? -Durakladı-: Bir işe mi saldılar seni sakın?

— Yok... Nurettin Voyvoda Bey'e konuk geldik.

— Gördün mü Nurettin Voyvoda'yı? N'apmakta?

— Hiç! N'apsın, Alişar Bey'i beklemekte...

— Beklemekte mi? Demek haberi var?

— Neden?

— Baskından...

— Ne baskını?

Dükkanı kapamaya duran kasap, omzunda zembille köşeyi dönmüş, evinin kapısına koşar gibi gelmiş, anahtarı kilide sokarken, Karabet'le tanımadığı savaşçıya kuşkulu kuşkulu bakmıştı.

Karabet Usta telaşlandı. Dişlerinin arasından bu kez, kendine sövdü:

— Ne baskını olur! Şaka ettim. Hadi kal sağlıkla... -Bir iki adım atıp döndü-: Çok yandım Liya kıza, evdekiler ağlamayı kesmediler o zaman bu zamandır. -Bir adım daha attı, durakladı, döndü, yaklaşıp kulağına fısıldadı-: Aklın varsa, bacaklarını omuzla, savuş Kara Vasil'in Mavro... Bir binek uydurup binip sürsen daha iyi...

— Neden Karabet dayı? Ne var?

— Ne varın sırası değil... Savuş...

Hızlı hızlı yürümeye başlayınca, Mavro, çok şakacı olan Karabet Usta'nın eğlenip eğlenmediğini kestirmeye çalışarak ardından şaşkın şaşkın baktı. Bunca silahın hiç etki yapmamasına biraz içerlemişti. "Yaraştıramadı bize

kuşandığımız silahları... Türkmen kapısına yamanmamızı beğenmedi" diye düşünerek hem kızdı, hem üzüldü. Niçin olduğunu pek de bilemeden Karabet dayısının ardından seğirtti. Gövdesi fıçıya benzeyen Karabet Usta, kısacık bacaklarının üstünde yuvarlanır gibi gidiyordu. Kolay yetişti. Önleyip sordu:

— Eğlen dayı... Neden binip savuşacakmışım? Osman Bey'in yanı sıra geldim. N'olmak ihtimali var?

— Git işine akılsız... -Bir an sıyrılıp geçmeye zorlattı, sonra, durdu, soluk soluğa sordu-: Osman Bey mi dedin? Hangi Osman Bey?

— Kaç Osman Bey var? Ertuğrul oğlu...

— Uç Beyi Kara Osman he mi? Nerede Osman Bey şimdi?

— Nurettin Voyvoda’nın konakta... Nerde olur?

Karabet Usta, ellerini başı hizasına kaldırıp çaresizlikle birkaç kez döneledi. Eve gitmekten cayıp Voyvoda konağına koşmayı aklından geçirdiği, şişman gövdesiyle yolu göze alamadığı belliydi. Kendini savruntudan kurtarıp çırpındı.

— Daha durmakta mısın rezil? Seğirt! Koş yetiş... Nurettin Bey'e sezdirmeden Osman Bey'e söyle, binip savuşsun!

— Neden? Ne var ? Bilmeyince, oh Karabet dayı, Osman Bey binip savuşur mu?

— Essah... Vay başıma... Savuşmaz evet, "Konuğuyum, bırakıp gidemem" dedi mi, hiç olmaz.

Selçuklu'nun, Moğol'un konak basma, baş kesme işine karıştı mı, sultan fermanına karşı gelmiş olur. Kop yetiş! Yoluyla sıyrılıp savuşsun! Bu kez iş kötü... Filatyos rezili Çudaroğlu'nu da almış gelmiş... İki de ünlü savaşçı varmış Frenkten... Duyduğum doğruysa. Voyvoda konağını basacakmış bunlar...

— Suçu neymiş, Nurettin Voyvoda’nın? Voyvoda konağını basacaklar da yakalarını nasıl alacaklar Alişar Bey'in pençesinden?..

— Hey avanak! Alişar Bey'i beklemekteler, bir saattir, baskın için kasabanın kıyısında...

Mavro birden dehşete kapıldı. Boğazı kurumuştu. Zorlattığı halde yutkunamıyordu. Boğuk bir sesle yalvardı:

— Neyin nesi oh Karabet dayı? Ne suçu varmış Nurettin Bey'in? Baskın maskın bekler hali yok... Ulak saldı, yemeğe çağırdı Alişar Bey'i...

— Orasını bilmem. Devlet işine akıl ermez. Dün baş tacısın, bugün kafa gider elden... Ya bir halt etti, ya da, karalamaya uğradı! -Birden aklı başına

gelip hopladı-: Hele rezil! Filatyos'un kılıcı altında, Selçuk Sultanı'nın devlet düzenini araştırmada... Çekil yolumdan... Seğirt bul Osman Bey'i... Dediklerimi ulaştır. Bildiğini işlesin!

Mavro'yu yana itip atıldı, yuvarlanarak köşeyi döndü.

Mavro ıssız çarşının ortasında bir başına kalakalmış, bir Filatyos'la değil, yüzlerce Filatyos'la çevrilmiş gibi korkudan dizlerinin bağı çözülmüştü. Var gücüyle koşup bu tenhalıktan kurtulmak, konağa yetişmek, daha doğrusu konağa hiç uğramadan uç sınırını tutmak istediği halde, ayaklarını topraktan koparamıyordu. "Aman İsa Efendimiz! Aman Meryem Anamız, yetiş!" diye dişleri birbirine vurarak inledi, yekindi, ilk adımı atınca sanki kök saldığı topraktan kendini söküp almış, birden ferahlayıp kuş gibi hafiflemişti. Sol eliyle kılıcını kavrayıp koşmaya başladı, tik adımlarda sadaktaki okların, yay torbasının çıkardığı gürültü, kendi ayak sesleri, kovalanıyormuş, kovalayanlar da gittikçe yaklaşıyorlarmış gibi, yüreğine korku salmıştı. Bir köşeyi dönüp Voyvoda konağını hiç ummadığı kadar yakında görünce, sevinçten az kalsın yere yıkılacaktı, ileri doğru birkaç kere sendeledi. Tıkanacak halde olduğunu anlayınca sağ elini göğsüne bastırdı. Koşmaktan değil, korkudan kesilmişti bu kadar... Ayaklarını sürüyerek yürüdü. Konağın açık avlu kapısında Voyvoda Nurettin Bey'in kâhyası görününce, sanki bu görünme çok şaşılacak bir halmiş gibi durakladı. Kâhya belli ki, başlarına geleceklerden habersizdi. Geciken Alişar Bey'i gözlemeye çıkmış olmalıydı. Mavro'yu tanıyınca biraz şaşırdı:

— Nereden bu geliş yiğit! Çarşıya mı saldılardı beyler seni?

— Çarşıya...

Duyduklarını söyleyip söylememek için bir an durakladı. Sonra, "Osman Bey'den başkasına denebilir mi?" diye düşünerek vazgeçti.

— Nerde Osman Bey?

— Nerde mi? Nerde olur, selamlıkta...

Yakıcı bahar güneşinin altında çırılçıplak yatan kocaman avluyu bomboş görünce, "Kapıları çevir, sürgüleri sür, desem mi hey Allah?" diye bir daha duraladı.

Avlu cirit meydanı kadar büyüktü. Dört köşeydi. İki katlı Voyvoda konağı giriş kapısının tam karşısına düşüyor, üç yanı, tek katlı ahırlar, koğuşlar çeviriyordu. Bina gibi bunlar da kızıl taştan yontulmuştu. İznik Kalesi kadar güçlü görünüyordu. Yüreğine güven geldi, konağa doğru yürürken korkusu hızla dağılmış, yerini dövüşme ihtimalinin sarhoşluğa benzer keyfi almıştı. Silahlarını kasılarak yokladı, düzeltti. Adımları, korkusuz genç

savaşçılarınki gibi, geniş, çevik, sağlamdı. Dişlerini sıkmasa, "Hayda bre kurtlarım!" diye Kaplan Çavuş'un ünlü savaş narasını patlatacaktı.

Merdivene enikonu saldırdı. Bir düşman hisarına çıkmanın yürek oynamasını duyarak sayvana yetişti.

Orhan Bey'le Kerim sedire yan uzanmışlardı. İkisinin suratı da asıktı. Önce usanmış baktılar, sonra, yüzünde neler gördülerse merakla doğruldular.

Orhan Bey içinden gelmediği halde, alay etmeye çalıştı:

— Hayrola Mavro! İnönü kızları mı takıldı ardına? -Biraz durdu-: Yoksa baskın mı var?

"Baskın" kelimesini düşünmeden söylemiş, aklındakini istemeden açığa vurmuş gibi, söylediğine de pişman olmuştu.

Mavro, karşısındakilerden önce kendisini şaşırtan bir sakinlikle doğruladı:

— İyi bildin Orhan Bey, baskın var!

— Ne baskınıymış deli gâvur?

— Bildiğin düşman baskını... Nerde beyimiz?

Yürüyüp geçecekken Orhan Bey atılıp kemerine yapıştı:

— Höst! Dur bakalım! -Çevresini kollayıp sesini alçalttı-: Gürültü istemez. Ne baskını? Kim dedi?

Mavro kısaca anlattı. Kerim o kadar şaşırtmıştı ki, korkmayı bile akıl edememişti. Orhan Bey, bir yandan dinliyor, bir yandan n'apması gerektiğini araştırıyordu.

Mavro sözlerini bitirince, hiç duraklamadan arkadaşlarını kollarından tutup merdivene doğru çekti:

— Gelin çabuk... Hadi hadi...

— Osman Beyimize haber vermeyince...

— Bırak şimdi... Bırak onu bana... Yürü!

Merdiveni hızla indi, kılıcını tutarak hayvanların bağlandığı ahıra doğru koştu. Voyvoda leventlerinden biri koğuş kapısına çıkmış, güneşle kamaşan gözlerini eliyle örterek geri dönmüştü.

— N'olacak Orhan Bey... Nereye?

— Kes dedim. Ne boşboğaz gâvur yahu!

Orhan Bey ahırın loşluğuna gözlerini alıştırıp yem kesmiş, iyice dinlenmiş hayvanlara bakarak hep öyle fısıldar gibi konuştu:

— Benim Karaduman'ın eğerini... Çabuk... Eğeri dedim, Mav ro! Hadisene Kerimcan, sen de başlığını, gemini kap gel!

Kerimle Mavro seğirtti. Biri eğeri kapatırken öteki gemi takmıştı.
Orhan atını başından tutarak dışarıya çekti:
— Gel arslanım... Hadi Karaduman... Avluya çıkınca emretti:
— Atla Mavro çabuk...
— Atlayayım mı?
— Daha sorar... Atla, dedim.
Mavro davranıp hayvanın soluna iki büklüm yetiştiği zaman Kerim önledi:
— Dur bakalım! Nereye gidecek bu?
Orhan biraz şaşırdı:
— Yetişsin Dönmezköy'e... Toros'la cavlakları yola çıkarsın... İmdat davulu vurdursun, yetişenleri de artlarından salsın!
— Filatyos yakındaysa olmaz Mavro'nun gitmesi...
— Gerçeeek... -Orhan Bey bir an düşündü-: Olmaz Mavro'nun gitmesi, doğru... Ama... Burası da tehlikeli...
Mavro bir adım geriledi:
— Kerim haklı Orhan Bey!.. Kerim'in gitmesi doğru... -Elini kılıcının kabzasına atıp dikildi-: Bakalım, şu bizim Filatyos korkusu, herif karşımıza çıkınca artacak mı, alıp başını savuşacak mı büsbütün...
Orhan baktı, beğendi:
— Aşk olsun gâvur oğlu!.. -Kerim'e döndü-: Peki, atla Kerimcan...
— Babana demeyince...
— Bırak babamı... -Atı yedekledi-: Dışarda bin ki, nal seslerini duymasın Kara Osman Bey... Sarığı çıkar, gözcü varsa, uzaktan köylü sansın... -Kapıdan çıkınca, sağ üzengiyi tutup arkadaşının binmesine yardım etti-: Aman yakalanma Kerimcan, göreyim seni... Bu kahpe oğlu Alişar Bey yüzünden birimize bir şey olursa yanarım. Yel gibi git, sel gibi gel. Hayda yolun açık ola! -Bir adım geriledi, elini kaldırdı-: Gelişinde düşmana sezdirmeden bize işaret versin Toros, "Geldik" borusu çalsın!
Kerim hayvana sıçradı, dizginleri toplayıp yarım döndü, hafif meyilli tepeden aşağı sürdü.
Orhan Bey'le Mavro koşarak sayvana çıktılar.
Kerim, yokuşu bitirmiş, düze inmişti. Düzlük batağın sazlarına doğru çırçıplak uzanıyor, arkasında ince bir toz bulutu bırakan atlı, gittikçe ufalıyordu. Soldaki top ağaçlardan, apansız bir atlı çıktı, bineğini tepikleyerek salıverdi.

Mavro "Heyvah" diye çırpınmaya başladığı halde, Orhan Bey kısık gözlerle bakıyordu. Biraz sonra, güler gibi bir ses çıkardı:

— Meraklanma Mavro! Tutamaz benim Karaduman'ı bu kiracı beygiri...

Gerçekten, Karaduman gözleyenlere keyif verecek gibi süzülerek uzaklaşmaktaydı. Gözcü de tutamayacağını anlamış olmalı ki, gemleri kasarak bineğini durdurttu, telaşla çalındı. Bu kez Orhan Bey güvenle güldü:

— Oklayacak bizim Kerimcan'ı aklı sıra bu kötü sürücü... Bakalım yetiştirir mi okunu kırk elli adıma...

Adamın acemi olduğu, yayı bir türlü çıkaramamasından belliydi. Oku neden sonra yerleştirdi, iş olsun diye attı. Gene debelenerek yayı yerine koyup hayvanı bu kez ters yüzü, kasabadan yana sürdü.

— Niyeti haber vermek, Orhan Bey...

— Gözcüye "Kaçırdım" demek zordur, Allah yardımcısı ola...

— Sen Osman Beyimize durumu bildir, ben hayvanlara eğerleri kapatayım.

Orhan Bey biraz düşündü:

— Gerekirse kapatırım. Babam ne kadar geç duysa, o kadar iyi... Vakit kazanalım ki, Kerim'in getireceği imdat yetişebile... -Mavro'ya bir zaman araştırıcı gözlerle baktı-: Yürek nasıl Gâvur oğlu, yürekteki Filatyos ürküntüsü?..

Mavro rahatça gülümsedi:

— Çarşının tenhalığında çok korktum ama, Orhan Bey, geçti gitti, nedense...

— Ferah ol, koruruz yardım gelesiye kelleleri... Benim bildiğim Nurettin Voyvoda, kolay vermez konuklarını bu bir, ikinciye, Kara Osman Bey, Gündüz Alp emmi, Bayhoca yeğenim, Yiğit Mavro, Tanrı’nın izniyle kolay alt edilmez.

— Orhan Bey'i saymadın.

— Saymadım, çünkü saydığım yiğitlerin arasına adı girebilemez!

Mavro on üç yaşındaki çocuğun yüzüne sevgiyle, saygıyla, güvenle baktı, gözlerinin yaşardığını göstermemek için hızla ovaya döndü. Kerim çok uzakta, baca dumanı gibi kalkan toz bulutunun ucunda parmak kadar görünüyordu.

Orhan Bey'in amcası Gündüz Bey'in oğlu Bayhoca esneyerek dışarı çıktı. Yaklaştı:

— Nerdesiniz yahu?.. -Çevresine bakarak sesini alçalttı-: Öldüm acımdan... Neden gecikti bu rezil Alişar, dersin, emmioğlu?
Orhan omuzlarını kaldırdı.
Bayhoca, ince uzundu. On altısında olduğu halde, körpe irisiydi. Yirmisinde gösteriyordu. Olağanüstü pazı gücüyle çevrede ünü vardı. Kara yağızın yakışıklısı, biraz da öfkelisiydi. Akınlarda, Ertuğrul dedesi, "Laf dinlemez bu oğlan, göz kulak olun" diye mutlaka kolbaşları tembihler, sağ esen dönene kadar telaşını başaramazdı. Birkaç kez, kesin ölümden, baht işi kurtulmuş, bu kurtuluşlar, aklını başına getireceğine gözünü budaktan sakınmazlığını birkaç kat artırmıştı. Soylu Türkmenlerde ayıp sayılacak kadar Boğazına düşkündü. Bu yüzden şimdi Voyvoda konuklarının hepsinden fazla kıvranıyordu. Aşevinin bacasından tüten dumana bakarak içini çekti:
— Bir sini yağlı ekmek olsa... Bir helke de ayran... Et met aramazdım, emmioğlu...
Mavro gönülsüz gülümsedi;
— Derdi ki rahmetli babam... "İmparatorun sofrasına okusalar, sultanın şölenine çağırsalar, akıllı herif karnını doyurup gidecek" derdi. Nasıl bu söz böylece, Bayhoca?
— Bak sen... Gâvurda böyle akıl bulunmayacak ya, bu senin Kara Vasil baban...
Orhan Bey birden dikkat kesilince Bayhoca'yla Mavro da kapıya döndüler. Üç kişi girmişti içeri... Uygun adımla konağı doğrulamış geliyordu.
Orhan Bey'le Mavro gelenlerin dost mu, düşman mı olduğunu bilmediklerinden ellerini kılıçlarına attılar. Mavro, önde gelenlerden soldakinin Karabet Usta olduğunu tanıyınca, "Neyin nesi." diye söylendi.
Bayhoca meseleden habersiz olduğu için umursamamıştı. Fazladan, İnönü adamını iyi tanıyordu. Başka bir şeye şaştı.
— Yahu bunlar, buranın Ahi ululları... Nah, öndekinin biri Nakip Yaver Usta, öteki, Karabet gâvur... Neden silahlarını kuşanmışlar bunlar peki, kuşaklarına Ahi palası sokulduktan başka, omuzlarına kılıçları neden asmışlar?
Ahi Nakibi Yaver Usta, Frenk içine ün salmış İnönü saf dokumacılarının da kâhyasıydı. Çevrede, sancakbeyi tahtı Eskişehir Ahi Nakibi'nden daha çok hükmü geçiyordu, iki adım arkasından gelen çavuşbaşısını, bir el işmarıyla kapıya dikip yürümüştü. Sayvana çıkınca selam verdi, Voyvoda

Nurettin Bey'i sordu. Orhan Bey durumu sezmeye çalışıyordu. Mavro, Karabet dayısının yüzüne bakakalmıştı. Bayhoca önlerine geçti:

— Buyrun! İçerde...

İnönü'nün, Ahi ululları, Söğütlü delikanlılara önünden biraz dargın, ama çok kararlı geçtiler. Bayhoca’nın arkasından selamlık divanhanesine girdiler.

3

Yaver Usta'yla Karabet Usta beyleri selamlayıp sedirde gösterilen yere oturmuşlardı. Osman Bey, suratı biraz asık, dizlerine dayanmış küçük oğlanın yanağını okşuyor, Gündüz Bey yere bakarak tespih çekiyordu.

Voyvoda Nurettin Bey, dışardaki hazırlığı, hatta Osman Bey'in Alişar Bey'i niçin çağırdığını bilmediği için çok rahattı, yemeğin gecikmesinden başka derdi yoktu. Ustaların gelmesine sevindi:

— Yaver Usta'nınkini bilmem ya, Karabet Ağa kaynanan seni sever evvel eski... Ekmek yemedik daha biz...

Karabet zoraki gülümseyerek Yaver Usta'ya baktı. Yaver Usta, kapı dibinde sıralanmış delikanlıları gözden geçiriyor, önlerinde lafı açıp açmamayı tasarlıyordu. Elini kaldırarak Voyvoda'yı susturdu:

— Haberin yok mu olanlardan, Nurettin Bey?

— Yok... N'olmuş Allah'ımıza şükür?

Karabetle Yaver aynı zamanda Mavro'ya biraz şaşkın baktılar, sonra kötü bir şey düşünmüşler gibi suratlarını astılar.

— N'olmuş? Ne var?

Karabet kalın parmağını sallayarak Mavro'ya çıkıştı:

— Dediğimi gelip yetişip demedin mi vaktiyken Kara Vasil'in Mavro?

Mavro, birden dehşete kapılıp sallandı. Orhan Bey'i dinlemekle ne kadar aptallık ettiğini anlamış, "Suç Orhan Bey'in" diyemediği için de, kendisine dikilen meraklı bakışların altında katılıp kalmıştı.

— Suç benim, ağa... Bana dedi geldiğinde...

Gözler bunu söyleyen Orhan Bey'e çevrilmişti. Orhan Bey her zamanki gibi, sakindi, güvenliydi.

— Gereğinde söyleriz dedim.

— Ne zamanmış gereği bunun?..

Yaver Usta, çekişmeyi kesmek için araya girdi:

— Filatyos yanına birkaç kopuk alıp gelmiş, Çudaroğlu çeteyi toplamış gelmiş, Alişar Bey de yeni topladığı levent eşkıyasından birazını Pervane Subaşı reziline katıp salmış... Niyetleri seni basıp bitirmekmiş, Nurettin Bey!

— Beni mi? -Nurettin Voyvoda’nın her zaman pembe olan sevimli yüzü sararmıştı. Kekeledi-: Neymiş suçumuz?
— Suç arandığı sıra mıdır? Din iman, insaf acıma yitti çoktan, akıl bunlardan önce göğe çekildi. Yiğitler korkmazlığı unuttu. "Eşkıya gelmiş İnönü'nün kıyısına" fısıltısı çarşıya düşmesiyle dükkanları çekip hep evlere kaçtık karılar gibi... Bereket, aklını yitirmeyen, bir yiğit kalmış içimizde... -Çenesiyle Karabet Usta'yı gösterdi-: Koştu geldi, dürttü uyardı da...
Nurettin Voyvoda kendini daha toplayamamıştı:
— Suçumuz neymiş ki, fermanlı olmuşuz?.. Hangi karalamayı, hangi hayınlar yaraştırmış bize?..
— Orasını sonra anlarız. Sen hele kâhyanı çağır, konak halkını uyar, kapıları çevirt ki, bir de kahpe baskınıyla uğraşmayalım.
Nurettin Voyvoda’nın küçük oğlu konuşulanlardan bir şey çıkaramamış, salt "Kâhyayı çağır" sözünü anlamıştı. Adam çağırmak için kapı yanında asılı bakır levhaya vurmayı çok seviyordu.
Hemen koştu:
— Ben sesliyecem, ben sesliyecem...
Tokmağı aldı, ayaklarının ucuna basıp yükselerek iki kez vurdu. Ona kadar sayıp bekledi, iki kez daha vurdu, büyük bir hüner göstermiş gibi kasılarak gelip Osman Bey'in dizine dayandı.
Çocuğun dünyadan habersizliği, çok yumuşak, çok doğru bir adam olan Nurettin Voyvoda'ya duyulan acımayı artıracağına, odada bulunan bütün erkekleri bir anda, hep birlikte gazaplandırmıştı. Alişar’ın eski dostluğu bu biçimde ayak altına alabileceğine hâlâ inanamayan Osman Bey, kişisel işinin çok kötü bir sıraya rastladığı kanısındaydı. Dünden beri sürüp gelen can sıkıntısı, kapıldığı öfkeyi, gemleme gücü bırakmamıştı. Ne anlama geldiği tanıdıklarınca iyi bilinen dargın bir sesle teker teker konuştu:
— İşin içyüzünü anlamadan seni vermeyiz Nurettin Bey... Gerekirse, yarar çıkar, alıp seni Söğüt'e götürürüz. Hele gelsin bakalım, Alişar... Bey!
— Sağol Osman Bey, yiğitliğini bilirim. Sağol! Kapı kuluyuz biz... Boynumuz kıldan incedir. Fermanlıya arka çıkmak olmaz. -Alt dudağını ısırdı. Gülümsemeye çalışarak Ahilere döndü-: Siz de sağolun kardaşlar! Sultan fermanına karşı çıkarmam sizi, bir can için...
— İftiraysa... Hemi de iftiradır. Kötüler dünyayı tuttuysa, iyiler tükendi. Hakkımızı ararız sultan divanında... Edebâli Hazretleri yazar Konya'daki Ahi babamıza...

Nurettin Bey, Yaver Usta’nın dediklerini "Olmaz" anlamına başını sallayarak dinliyordu. Gerçekten cellat kılıcı altına çökertilmiş olduğu halde, kendisini yavaş yavaş toplamış, korkuyu bastırıp ancak namuslu kapıkullarında görülen kibar yiğitlikte kendini Tanrı'ya bırakmıştı.

Bu sırada Voyvoda leventlerinden biri koşarak içeri girdi:

— Kâhyamızı istemişsin beyim... Her yanı aradık, bulamadık! Emret!

Nurettin Bey, duydukları sanki hiç olmayacak bir işmiş gibi, odadakilerin yüzüne şaşkın şaşkın bakarken, Mavro biraz durakladıktan sonra anlattı:

— Dışarı çıktı kâhya ağa... Eskişehir'den geleceklere bakmaya gitti.

Nurettin Bey gözlerini kırpıştırarak anlamaya çalışıyordu. Osman Bey ayağa kalktı. Kararını vermişti. Büsbütün değişik bir sesle Voyvoda leventlerine emretti:

— Kapıyı çevirin! Kol demirlerini vurun! Herkes kuşansın silahlarını... İçeriye yabancı alınmasın! -Delikanlı fırlayacakken elini kaldırarak durdurttu-: Kadınlara duyurmayın bir şey... Eğerleri kapatın hayvanlara... -Yaver Usta'ya döndü-: Önceki, sözündeysen Usta, birini salalım yiğitlere, gönlü isteyen Voyvoda'sını korumaya hazır olsun! Kötüsü gelirse suçu bana yıkarsınız. Alıp gideceğim Nurettin kardaşımı çünkü...

Gündüz Bey, çok sevinçli bir haber almış gibi, ellerini ovuşturarak kalktı. Yüzü gülmüştü. Her zamanki şakacılığıyla Nurettin Bey'e takıldı:

— Boşuna bekledik Alişar Bey'i yemeğe... Boşuna aç kaldık. -Nurettin Bey, büyük bir ayıbı önlemek için hızla ayağa kalkınca, elini omzuna koydu-: Ferah ol, ben gerekenleri yaparım. Sizin yemeği yollarım buraya! -Yürüdü, kapıdan çıkarken Söğüt delikanlılarına elini salladı-: Hadi bakalım yiğitler, savaş çorbasıdır bu, görelim nasıl yumulursunuz!..

Karabet Usta arkasından seslendi:

— Türkmensin, çorbayı görünce dünyayı unutursun! Önce kapıdaki çavuşu sal gitsin, yiğitleri toplasın, davul sesini beklesin!

Gündüz Bey, "Gidi yüreksiz Karabeeet!" diye bir şeyler söyledi, bir de kahkaha patlattı.

Nurettin Bey, ayak seslerini duyulmaz olana kadar dinledi. İki kez "Sağol!.. Sağolun!.." dedi. Boşunaydı bütün bunlar... Razıolamazdı fermanlı olmuşu arkalamalarına... Kapıda olanın bahtıydı bu... Bekliyordu aslına bakılırsa, kaç zamandır, başına böyle bir iş getirileceğini... On gün önce, Karacahisar reâyâsından Osman Bey'in toprağına kaçan iki aileyi tutup Filatyos'a teslim etmesi için buyrultu gelmişti Eskişehir'den... Eskişehir'de olanlarsa, Filatyos hınzırının ettiklerinden farksızdı. Mirî topraklar hızla

mülkleştirilmekte, Frengistan'a yasak mal kaçırmak arttıkça artmaktaydı. Sancakbeyi tahtı topraklarının bütün çift bozanlarını aralıksız istiyordu Hophop Kadı rezili... Gün geçmiyordu ki, bir kâğıt gelmesin, "Zincire dizip yolla... Geciktirirsen bak neler olur" diyerek...

— Tanrı yaramaz adam şerrinden korusun hepinizi... Kardaşlık olursa bu kadar olur. -Oğluna baktı-: Bunu sana ısmarladım Osman Bey, benden sonra al git... Öz oğlun gibi yetişir. Yiğit olsun... Doğru olsun! Ertuğrul Bey'in torunluğunu hak etsin! -Farkına varmadan gözlerinden yaşlar akmaya başlamıştı-: Adını kazansın alın akıyla...

Osman Bey elini kaldırdı:

— Dur hele... Çocukladın ki büsbütün?.. Sen direnmeden gitmek niyetindesin ama, yağma yok...

— Fermanlı olmak ne demek...

— Ne fermanı yahu? Kimin fermanıymış bakalım? Konya tahtı boş sayılır yıllardan beri... Tebriz ilhanı dersen ölümle pençeleşmekte... Aynada yüzünü görse tanıyası kalmamış... Bana sorarsan, dün ölmediyse, yarına çıkacağı şüpheli... Bunların fermanını kötü Filatyos, ondan daha kötü Hophop Kadı tutmayınca, biz dünyanın avanağı mıyız? Yoksa korku aklımızı alıp elimizi kolumuzu bağlamış mıdır?

Osman Bey soluklanmak için susunca. Karabet Usta, çok önemli bir şey hatırlamış gibi elini dizine vurdu:

— Durun bakalım! Hey babam, hey hey!.. Üstünüze hiç alınmayın arslan beylerim, ben bu dünyada akıllı bey... hiç görmedim desem, edepten dışarı olur, pek az gördüm. -Sözünü kesmeye kalkan Yaver Usta'yı, elini hışımla sallayıp susturdu-: Höst, akılsız Yaver, höst dedim, sana zararım dokunur! Eveeet... Bu bizim voyvodamız, diyelim ki, fermanlı oldu ya, üstüne, Filatyos kâfiriyle Çudaroğlu eşkıyasının salınması neyin nesi? Neyin nesi dedim akılsız Yaver, soruma karşılık isterim!..

Beyler umutla doğrulmuşlardı. Osman Bey kötüsü gelse, Nurettin Bey'e, sonuna kadar arka çıkmaya karar vermişti ama, fermanlıya arka çıkmanın ne demek olduğunu da bilmez değildi. Üçü birden soluklarını kesip Karabet Usta'nın ağzına bakıyorlardı. Karabet elini fırıldak gibi çevirdi:

— Hehehey... Ferman görülmedikçe, ele alınıp bir iyi okunmadıkça, altının mührü, üstünün pençesi, varsa, sultan tuğrası incelenmedikçe...

Susup kulak verdi. Uzaktan uzağa yürüyüş davulları vurulmaya başlamıştı. Bir delikanlı koşarak içeri girdi:

— Beyim, göründü sancak askerinin ucu, alt baştan...

Osman Bey gülümseyerek kalktı. Yüzüne bakan küçük oğlanın yanağını okşadı:

— Hadi ananın yanına git arslanım... -Ötekilere gülümsedi-: Haklı Karabet Usta... Çudaroğlu'nun getirdiği fermana inan olmaz. Gelin bir bakalım, tuğrasına pençesine... -Kılıcını tuttu-: Yanlışı, düzmeciliği varsa silip düzeltelim kılıç ucuyla...

İnönü'nün voyvoda konağı kapısı, bir çalım, hisar kapısına benziyordu. Üstünde savunu için dişli korkuluk vardı. Gündüz Bey buraya çıkmıştı. Bir yandan dışarıyı gözlüyor, bir yandan içerinin savunu hazırlıklarına bakıyordu. Beylerle Ahi ulularını yanına çağırdı. Bunlar bedene yaklaştıkları zaman Alişar Bey'in takımı da elli metre ilerdeki köşeyi dönmüş, davullarını vurup düdüklerini öttürerek meydana girmişti.

Filatyos'un son zamanlarda Bizans savaşçıları gibi giydirmeye başladığı adamları on kişi kadardı. Yalnız beşi atlıydı. Çudaroğlu yırtıcı Moğollardan on beş kadarını alıp gelmişti. Bunlardan başka, Selçuk çerisi kılığında on iki sancakbeyi levendi vardı. Hepsi yaylarını sıkıca germişler, belli ki, vuruşmaya hazırlanmışlardı. Kapının sağına, soluna, karşısına üç küme halinde yerleştiler. Her biri birer onbaşının emrindeydi. Filatyos gibi, Alişar'la kâhyası Pervane Subaşı da görünmüyordu.

Alişar yürekliydi, Filatyos, hele Çudaroğlu gibi çapulcuların arkasına saklanacak adamlardan değildi. Sultan fermanını uygulamak görevi olduğundan ya kendisinin gelmesi, ya da kâhyasını göndermesi kanundu. Ayrıca , fermanı İnönü mahkemesine yazdırması, hükmünü yerine getirmek için, kasabalıdan yardım istemesi gerekiyor, bunları yapmadığı, ya yüz yüze gelmekten utandığını, ya da düzen dışı bir iş tuttuğunu gösteriyordu.

Osman Bey bunları düşünerek dalmıştı. Sancakbeyi kanun dışına çıktıysa, konaktaki kadınların durumu tehlikede sayılırdı. İnönü Ahileri, voyvodalarını arkalayacaklarına göre, bu otuz kişilik derme çatma kuvvet, zorla bir şey yapamazdı ama, ateşli oklarla konağı tutuşturup çoluğu çocuğu dışarı çıkmaya zorlayarak savunucuların istedikleri gibi dövüşmelerini güçleştirir, arada, kapıp kaçırdığı kadınlara kötülük edebilirdi. Lafa dalmışlar, kadınlarla çocukları Ahi dergâhına savmayı akıl edememişlerdi. Bunun biricik sakıncası, haber alıp orayı basarak fukara Nurettin Voyvoda'nın ev külfetini rehin almalarıydı. Göstermemeye çalışıyordu ama, düşündükçe öfkesi artıyordu. Devlet gücünün, kişisel çıkarlar sağlamak, kıyıcı tutkuları doyurmak için kullanılmasından her zaman iğrenmişti.

Edebâli'nin öğüdünü tutarak yanı sıra on, on beş usta savaşçı getirmediğine gerçekten pişman oldu. İnsanlara zulmedilmesi gibi, pişman olmayı da hiç sevmiyordu. Yüzüne ürkek ürkek bakan Voyvoda Nurettin Bey'e gülümsedi:

— Meraklanma bey kardaşım, bu direntiyi süpürürüz Tanrı’nın izniyle... Konya'ya, Tebriz'e yazar, düzeltiriz yanlışlığı... Baktık olmadı...

Köşeden, üstü başı parçalanmış, yalınayak, başı kabak biri, ardından tekmelenmiş gibi, iki büklüm çıktı. Hızlanmak istediği halde, ayaklarına basamadığından sendeliyor, düşmemek için insan üstü zorlattığı anlaşılıyordu.

Voyvoda leventlerden biri şaşkın, bağırdı:

— Kâhyamız değil mi bu? Süleyman Kâhya’mız...

Süleyman kâhyayı tanımak, gerçekten zordu. Kavuğu alınıp sarığı boynuna dolanmıştı. Usturayla kazınmış koca kafasından, kanlar akıyordu. Çok gaddarca hırpalandığı, ayakta duracak dermanı kalmadığı belliydi.

Arkasından Alişar Bey'in kıyıcılığıyla ün salmış Pervane Subaşı göründü. Yetişti, Kâhya’nın sırtına kılıcın tersiyle vurdu, zavallıyı yüzünün üstüne yere yıktı, sonra tekmeleyerek kaldırdı.

— Yalan dersin asılacak... Uğraştırırsın sultanın koca sancak beyini...

Şaşkınlıktan Gündüz Bey kurtulmuştu önce... Parladı:

— Davran Bayhoca... Şu köpeği oklarsan... -Oğlu Bayhoca, gerisini beklemeden oku yayına yerleştirmişti-: Dile dileğini al muradını...

— Dur Bayhoca! -Osman Bey'in sesi kimi olsa şaşırtacak kadar sakindi. Bayhoca durakladı-: Vakit kazanmak gerek ve de işi anlamak gerek...

Ne milletten olduğu belirsiz Pervane Subaşı kıyıcı olduğu kadar da ödlekti. Köşeyi dönmeden ok menzilini hesaplamıştı. Fukara Süleyman Kâhya’nın ardından gelmedi. Ellerini beline koyup yalancı bir korkmazlıkla göğsünü kabarttı. Aklı sıra, voyvoda konağındakilere meydan okuyordu.

Gündüz Bey dişlerinin arasından homurdandı:

— Düşmanı oklamaktan iyi vakit kazanmak mı olur?

Osman Bey sinirli sinirli güldü:

— "Öldürmek keseden gitmektir ve de düzeltmesi hiç yoktur" derdi rahmetli babam!

Mavro hızla döndü. Osman Bey'in tıpkı kendisi gibi konuşmasına hem çok şaşmış, hem de çok sevinmişti. Kapının savunağına çıktı çıkalı, düğündeymiş de, ortaoyunu seyrediyormuş gibi rahattı, keyifliydi. Avcılığı sayılmazsa, ilk defa silah oyununa giriyor, bunun ne demek olduğunu

araştırmayı hiç gerekli görmüyordu. Ölümü gerçekten unutmuş, kendini körpeliğin hiçbir hesaba dayanmayan iyimserliğine kaptırmıştı. Süleyman Kâhya'nın başına gelenler bile sanki şakaydı, oyunun gereklerindendi. Sırıttığını fark edince kendini toplamaya, suratını asmaya çalıştı.

Süleyman Kâhya hep sendeleyerek kapıyı tutabilmiş, içeriye yarı baygın can atmıştı. Yukarıya kollarına girip çıkardılar. Su istedi. Koşturdular. Biraz içti, birazını suratına çaldı. Hırıl hırıl soluyor, dilini yarılmış dudaklarından geçirdikçe derinden derine inliyordu.

Can alışverişinde olan Voyvoda Nurettin Bey daha fazla dayanamadı, yakışıksızlığına bakmadan, kâhyasına alışkanlıkla çıkıştı:

— Hele yüreksiz... Topla toparlan! Neden fermanlı olmuşuz, suçumuz neymiş?

Süleyman Kâhya önce hiçbir şey anlamadı, gözlerini var gücüyle açtı, sonra dilini ağzında zorla çevirdiğinden peltek peltek sordu:

— Fermanlı mı? Ne fermanlısı? Kim?

— Delirdin mi herif... Ya biz fermanlı olmadık da bu it sürüsü neden üşüştü başımıza? Neden çevirdi konağımızı?

— Tövbe arslan beyim!.. Tövbe sana bir şey yok..

— Ya?

Süleyman Kâhya gözlerini Osman Bey'den kaçırıp yere indirdi. Ürküntüyle anlatmaya başladı:

— "Gelenler nerelerde?" derken çarşının kapandığı haberini aldım, "Bakalım neyin nesi?" dedim, sürdüm vardım ki, gerçek... Duydum ki, kasabanın dışına birileri gelmiş... "Anlayalım, kimin nesidir ve de dilekleri nedir?" dedim. -Zorla yutkundu. Lafı isteyerek uzattığı belliydi-: Çudaroğlu domuzuyla Filatyos alçağını görmemle...

Voyvoda Nurettin Bey apansız içine düştüğü ölüm tehlikesinden kurtulunca sevinç şaşkınlığına düşmüş, ama bunu çok çabuk atlatmıştı. Birden dikilip çıkıştı:

— Neymiş rezil!.. Neymiş dedim!.. Kısa kesmedin mi... Kısa... Kısadan...

— Kısası Beyim, bunların alıp veremediği bizimle değil... Osman Beyimle...

— Hey avanak, Osman Bey'le vazgeçtisi olan rezil, benim kâhyamı neden tepelesin?

Lafı uzatmamazlık edemeyen Süleyman Kâhya ağlar gibi yüzünü buruşturdu:

— Soluk vermezsin ki oh Beyim, aman vermezsin ki, anlatalım!

Osman Bey araya girdi:
— Bırak da Bey, anlatsın bildiği gibi...
— Bildiğimiz, arslan beyim, gitmemle rezil Filatyos bizi kaptı, yakamızdan tutup silkelemeye girişti ki...
— Derdi ne?
— Senin yanında kaç kişi olduğunu sormakta... Filatyos'un ne domuz olduğunu bilmez miyim? Anladım ki, iyiliğe gelmemiş, kötülüğe gelmiş, "Herif bizim gizlimizi sorarken, biz öğrenelim niyetini şunun" dedim, "On beş yirmi kişi var, n'olmuş?" dedim. Meğer gözetirlermiş bunlar bizim konağı... O, "Yalan" dedi, ben, "Essah" dedim, o, "Yalan" dedi, ben, "inan olsun" dedim. Bu sıra ovadan yana bir atlı koptu geldi. Çudaroğlu'nun kulağına bir şeyler fısladı. Domuz Çudar kudurdu. Allah göstermesin, yere göğe sığası kalmadı. Yıktırdı bizi yere, çektirdi pabuçları, başladı çalmaya... Moğol kırbacını çaldı ki, Tanrı yarattı dememecesine! Nesini uzatmalı, arslan beyim, beni bu hale kodu savuştu. Biraz direndimse de, baktım elden gitmemize bir şey kalmamakta... Doğruyu söyledim. Yanında beş kişi olduğunu duymalarıyla bunlar, sevindiler ki, torbayla altın bulsalar o kadar olur. Bu kez, domuz Çudar, yanın sıra getirdiklerinin adlarını istedi. "Hele yüreksiz" dedim ama, açıktan demedim! -Gözleriyle çevresine toplananları taradı, Mavro'nun üstünde durdu-: Bunun adını duymasıyla Filatyos gâvuru bir nara saldı, az kaldı ki, aklım sıçraya... Kudurdu, ötesi yok... Çudaroğlu önüne gerilmese sürüp gelecek, bilmem n'apacak! İşte bu sıra Alişar Bey geldi yetişti. Bunlar biraz aralanıp ve de üçü baş başa verip biraz konuştular.
— Peki istedikleri?
— İstedikleri, Osman Beyim... Bu Mavro, Karacahisar reâyâsından değil mi? Bunu istemekte Filatyos... Teslim edecekmişsin edebinle...
— Alişar Bey ne dedi buna karşı?
— Buna karşı... Benim şaştığım, "Höst, geri dur, ne yabanca söylersin!" diyeceğine... "Vermezse kendi bilir, tepeler alırız" demesin mi? Bu Mavro'nun üstünde ablasının kanı varmış... Türkmen'e yakınlık verdiğinden ablasını bu boğasıymış... Kanlıyı arkalamak kanun değilmiş...
— Anlaşıldı. -Osman Bey elini Nurettin Bey'in omzuna koydu-: Geçmiş olsun Beyim, yüzümüzden bunaldın biraz... Bağışla... -Adamlarına baktı-: Kerim’i epeydir görmediğini fark edip Mavro'ya sordu. Nerede bizim Kerimcan, yiğit Mavro?

Mavro duyduklarıyla dehşete kapılmış, aklı başından gitmişti. Osman Bey'in sorusunu bu yüzden anlayamadı, Orhan Bey'in yüzüne yalvaran, çaresiz bakışlarla baktı. Orhan Bey konağın avlusuna doğru "Kerim! Hey Kerimcan!" diye seslenen Bayho'ca'yı susturdu:

— Mavro'dan olanları duyunca, Dönmez'e saldım... Gelir nerdeyse...

Osman Bey'in bir şey demesine meydan bırakmadan Gündüz Bey atıldı:

— Var ol yeğenim! Çok yaşa... -Meydandakilere hınçla baktı-: Bekleyin yavrularım, alır gidersiniz dileğinizi, yakındır. -Süleyman Kâhya'ya döndü-: "Mavro verilebilemez, çünkü Müslüman oldu çoktan" diyemedin mi, akılsız Sülümaaan! Diyemedin mi buncacık şeyi, kendi aklınla bulup buluşturup?..

Süleyman umutsuzlukla başını salladı:

— Denilmez mi hay Gündüz Beyim?.. "Kuran hafızlığına bile başladı" dedim de, kafamı yardırdım ya, bu akılsız kafamı...

— Müslüman olanı da mı alıp verecekmiş Alişar namerdi?

Süleyman'ın bir şey demesine meydan kalmadan Gündüz Bey, sorusunun karşılığını Alişar Bey'in kendisinden aldı. Pervane Subaşı ellerini boru yapmış, dik sesiyle bağırmaya başlamıştı:

— Heeeey! Ertuğrul oğlu Osman Beeeey! Duymakta mısın Osman Bey! Karacahisar reâyâsından Mavro veled-i Vasil'i almaya geldik! Sultan fermanı var. Kanlıdır. Tekfuru Senyör Filatyos'a teslim edilecek! Olmaz diyen, karşı duran fermanlı olur haaa... Gönder gelsin!..

Mavro'da bet beniz kalmamıştı. Korkudan kocaman kocaman açılmış kara gözleriyle oradakilerin yüzlerine dehşetle bakıyordu. Osman Bey gülümsedi:

— Korkma sakın Mavro, seni biz vermeyiz, bunlar da zorla alamazlar.

Mavro, Osman Bey'in ayaklarına atılacakken Orhan Bey kolunu tutup önleyince, mırıldandı:

— Sağol beyim... Sağol!

Osman Bey kardeşi Gündüz'e döndü:

— İste bakalım şu fermanı...

— Ferman mı okunur bu tozda dumanda bre Kara Osman?.. Kılıçları sıyırıp...

— Her şey sırasıyla... Fermanı iste de vakit kazanalım!

Gündüz Bey, işi anlayıp öksürerek gırtlağını ayarladı, o da ellerini boru yaptı, davul gibi sesiyle meydanı inletmeye başladı:

— Salın sultan fermanını gelsin, okuyalım bakalım!.. Dediğiniz gibi midir?

Pervane Subaşı köşeyi dönüp gözden kayboldu. Alişar'ın yüz yüze gelmek istemediği büsbütün anlaşılmıştı.

Pervane göründü. Yerine geldi. Bacaklarını açıp kasıntıyla seslendi:

— Korkudan dili mi tutuldu Ertuğrul oğlu Kara Osman Bey'in? Saklanmasın, meydana çıksın, kendi söyleşsin. Bu işin sonunda fermanlı olmak var! Elçi kabul değil!

Osman Bey'in yüzünde müthiş öfkesi ince bir gülümsemeyle beraber hafif bir pembelik halinde görünüp kayboldu. Ağabeysi Gündüz'e, karşılık vermesi için elini salladı.

— Beri bak kötü Pervane! Osman Bey köçek takımıyla söyleşmez. Dünyanın en doğru dünürü Alişar Bey'e n'oldu ki, senin gibi bir çingenin kuyruğu altına sinmekte... Çıksın ortaya... Ferman sözü çingen ağzına yaraşmaz.

— Biz sancakbeyi subaşıyız Gündüz Bey!..

— Bre yıkıl teres! Gırtlağın elime geçmez mi?

Pervane Subaşı dönüp gitti. Biraz sonra yolun ağzından birtakım atlılar çıktı. Öndekilerin Alişar'la Filatyos olduğunu tanıdılar. Arkadakilerden biri sancakbeyinin eski dostlarından Harmankaya Tekfuru, Türkmenlerin "Köse Mihal" dedikleri Kosifos Mihaelis Senyör'dü. Şövalye Notüs Gladyüs'le Türkopol Yüzbaşısı Uranha'yı o zamana kadar hiç görmediklerinden Mavro'dan başkası tanıyamamıştı. Filatyos'un kapısı savaşçılardan olmadıkları kılıklarından belliydi. Osman Bey merak edip ortaya sordu:

— İkisini bilemedim. Kimdir onlar?

Mavro herifleri görünce hıh diye irkilmiş, bir adım ilerlemişti. Kinden pürüzlü sesiyle karşılık verdi:

— Kanlılarımız Osman Beyim... Kanlılarımız bunlar bizim...

— Ne kanlısı?

— Liya ablamla Demircan eniştemi öldürenler.

— Nereden bildin?

— Bildim. Esir Dayı söyledi, ondan bildim. Kamagan Derviş falını görüp üstüne vurdurup söyledi, ondan bildim. Düşündüm geceleri, uyku uyumayıp, ondan bildim.

Osman kimliklerini sordu. Mavro anlatırken Alişar Bey bağırdı:

— Hey hey... Kara Osman Bey! "Hey" dedim.

Osman Bey suratını iğrenmiş gibi buruşturdu. Gündüz Bey'e çıkışır gibi emretti:

— Ses ver şuna!..

— Nedir Alişar Bey, derdin nedir?
— Orda mı Osman Bey?
— Burda...
— Fermanı istemiş... Subaşımızı, "Çingen" diye aşağılamış... Gerçekte, bizedir bu söz! Ferman bana geldi. Gördüm. Kara Osman, Türkmen çobanı olduğunu unutmasın! Çoban takımı sultan fermanına el süremez. Kuş canını pençemden kurtarmak isterse, Soylu Senyör Filatyos tekfurumuzun suçlu reâyâsını gecikmeden versin! Fermana karşı çıkanların başına neler gelir, bilsin!
— Yazıııık! Sancakbeyi olmuşsun ama, adam olamamışsın Kötü Alişar! Sana acımam, yanlış gelen fermana acırım. Karacahisar Tekfuru Filatyos çorbacının reâyâsından Mavro'yu aramaktasın öyle ya...
— İnkâr boş...
— Höst! Sözün gerisini dinlemeden... Adam olamadın gitti sefil Alişar... İnkâr eden yok... Mavro Mavro'luktan çıktı çoktaaan... Müslüman oldu Mavro... Adı Abdullah oğlu Yavru'dur, iki cumadan beri, Tanrıma şükür...
Herifler bu lafı duyunca, kendilerini tutamayıp yekinip bineklerini tepiklemiş olacaklar ki, hayvanlar birbirine girdi. Gem kasıp fırlanıp geri basarak zorla diziye geldiler.
Filatyos eğilip Alişar'a bir şeyler söyledi. Alişar biraz düşünüp "Hayhay" anlamına baş salladı. Bu kez Osman Bey'i bırakıp daha güçsüz yerden saldırmayı kararlaştırmışlardı. Voyvodasından meydana çıkmasını istedi.
Nurettin Bey hiç duraklamadan yürüdü. Bütün namuslu kapıkulları gibi, İnönü Voyvodası da dünyada Tanrı'dan da önce devlet fermanından korkuyor, bundan beriye, şeytan bile, vız geliyordu. Önlemeye çalışan Osman Bey'den çevik bir bükülüşle Sıyrılıp sağ yandaki şeddin üstüne çıkıverdi. Bacaklarını açıp sağlamca durdu:
— Buyur Alişar Bey...
— Üç kopukla iki yabani Türkmen'in hakkından gelemedin mi, tüh yüzüne... Mavro denilen iti hemen isterim senden... Şuncacık gecikti mi bak neler olur?
Kapının üstündekiler gibi avludakiler de soluklarını kesip Nurettin Bey'in vereceği karşılığı beklediler.
— Sarhoş musun Alişar Bey, sakın kulağın mı duymazlandı? Burası Rimpapa divanı mı, Müslüman tutulup kâfire verilsin? Sen sana gel, ferman kovalamak öyle değil!

Alişar Bey kudurdu, bir işe yararmış gibi, konağa doğru at koparmak istedi. Köse Mihal atılıp önledi. Öylesine çırpınıyordu ki, üzengisi uçlarıyla bineğinin karnını yarayazdı. Köse'yle Pervane Kâhya zor güç önleyip geri çevirdiler. Bu kez, Şövalye Notüs Gladyüs akıl vermeye durdu, bir şeyler söyledi. Pervane Kâhya sürdü geldi, seslendi:

— Nurettin Bey kardaşım, gel beni işit! Sultan fermanıdır bu, şakası yoktur ve de ertelenmesi yoktur. Oğlanı ver, alıp gidelim Eskişehir'e... Gerçeğini yazalım Konya'ya; gelen karşılığa göre iş tutalım. Yanılmaktasın ve de yok yere tatlı candan olmaktasın! Şeriatın kestiği parmak acımaz ve de fermana karşı gelmekten iyilik çıkmaz.

— Kâhyamızı dövüp suçsuz yere kafasını yardığınızda, şeriat nerdeydi; Pervane, sen nerdeydin? Fermanla adam istemek böyle midir?

— Beysin, bilirsin, beydir döver. N'olmak ihtimali vardır. Kâhya kısmı kötek yiyegelmiştir. Gerekirse karşılığı görülür, yeterince altın verip helalliği alınır. Çizgiden çıkmaktasın ve de tatlı canı ateşe atmaktasın! Oğlanın Müslüman olduğu, aracıyla bilinmez. Göz görmekle, kulak işitmekle bilinir. Çıksın söylesin! Duyalım bakalım! Gereğini düşünelim!

Nurettin Bey böyle bir teklif beklemiyordu. Önce Osman Bey'e, sonra Mavro'ya baktı. Osman Bey, böyle düzenciliklere alışık değildi. Konuşmaların bu konuda uzaması bunca yıldır övündüğü doğruculuğunu yaralıyordu. Ne çare ki, dönülmez yere gelmişti. Daha kötüsü, Balkız yüzünden, rahmetli babasının, bunca yıl, bunca zorlukla sürdürdüğü barış tutumu tehlikeye giriyor. Şeyh Edebâli'ye verdiği sözü de tutmamış oluyordu. Filatyos’la çekişmek Tebriz'in emirlerine karşı gelmekti ama, gene su götürürdü. Alişar'la çatışmaya geldi mi, bunun hiç şakası yoktu. Bunları düşünürken Pervane Kâhya'nın yumuşacık sesi duyuldu:

— N'oldu Nurettin Bey kardaşım?.. Caymış mı Müslümanınız gerisin geri... Şahadet kelimesini mi unutmuş sakın!

Mavro apansız üstüne yıkılan bu din değiştirme zorunluğunun şaşkınlığını yeni savuşturmuştu. Yüzü kül gibiydi. Bir an gözlerini kapadı. Sallandı. Sonra Nurettin Bey'in durduğu açıklığa doğru, metin adımlarla yürüdü. Kimseye bakmıyordu. Osman Bey, yanından geçen delikanlıyı kolundan tutup durdurttu:

— Zor altında din değiştirmek yoktur bizde, Mavro oğlum! Savaş hilesidir bu... Biz tanığız, dinin din...

Mavro bir an alt dudağını kemirdi. Sonra birden başını açıp Osman Bey'in önüne diz çöktü:

— Liya ablamı öldürenlerin dininde olmaktansa senin dininde olmak doğru... Rabbimiz İsa tanık ki, hilesi yok bunun. Gönlümle girdim dinine, zorla değil!..

Osman Bey çok duygulanmıştı. Yutkundu. Elini delikanlının başına koyup Karabet Usta'ya sordu:

— Tanıksın Usta!

— Tanığım Osman Bey ve de haklıdır Mavro oğlum! -İstavroz çıkardı-: Rabbimiz İsa bağışlasın, âmin!

Mavro acele kalktı. Türkmen börkünü giydi. Osman Bey'in, sonra da Karabet dayısının ellerini öptü. Rahatlamıştı. Sert adımlarla Nurettin Bey'in yanına gitti. Göğsünü şişirip dimdik durdu.Mavro görünür görünmez, Pervane Kâhya nedense atını fırıldak gibi döndürüp dörtnala beyinin yanına koşmuştu.

Mavro yeterince bekledikten sonra tek elini ağzının yanına koyup güçlü bir sesle teker teker bağırdı:

— Ben... Kara Vasil... oğlu... Mavrooo... -Sesi tepelerde yankılanıyordu-: Size derim kiii... Kendi isteğimle Müslüman oldum... Tanrı'dan başka Tanrı yoktuuuur... Muhammet, Tanrı'nın elçisidir... Vay nâ...

Mavro, "Vaynâ"nın son hecesini yüzükoyun kapandığı yerden söylemiş, kahpece atılan ok, bıraktığı boşluktan, göğüs yüksekliğinde geçip avluya düşmüştü.

— Vay kahpe avratlılar...

— Kancıklar gidiii...

— Hele namussuz Alişar...

Orhan Bey hepsinden atik davranıp koşmuştu.

Mavro keyifli, kurnaz gülümseyerek döndü, çömelime gelip üstünü süpürürken konuştu:

— Yok bir şey Orhan Beyim...

— Hiylelendin miydi?

— Elbet...

— Pervâne'nin geri kaçmasından hiylelendim. Bir yerde Frenk savaşçısı varsa, kahpeliği aklından hiç çıkarmayacaksın, kardaş!

Bu sırada, Gündüz Bey'in ovayı gözlemek ödevine diktiği levent koşarak geldi:

— Müjdeler olsun! Toz kalktı bataktan beride... Ertuğrul Beyliler gelmekte ki, fırtına gibi...

Herkes, ne yapacağını hiç düşünmeden davranmıştı. Osman Bey, ilk defa komutayı eline aldı:

— Kıpraşmayın! Sözümü kesmeyin ki, iş işten geçmesin! -Kâhya'ya döndü-: Uğrun kapısı var mı konağınızın?

Kâhya toparlanamadı:

— Uğrun kapısı mı?

Nurettin Bey atıldı:

— Var. Olmaz mı?

— İyi... -Gözlerini adamlarından geçirdi-: Orhan, çık sezdirmeden, bul Toros'u... Gözcü yoksa ne iyi... Yanaşsınlar, üçe bölünüp üç sokağın gerisini tutsunlar. -Karabet Usta'ya döndü-: Davulun çomağını al, bekle... Meydandaki duruma bak! Kertesi gelince, "Yetiş" davulunu tokmaklayacaksın var gücünle... -Orhan'a emretti-: Toros takımı, davul dövülmedikçe uğramayacak meydana... Davulu duymanızla naralanaraktan salarsınız. Sen de yanında bulunursun, Toros Ağa'nın!

— Giderken Kerimcan'ı tembihledimdi baba, geldiklerinde görüşecekler bizimle...

Osman Bey'in, Orhan oğluyla övündüğünü meydana vuran bir yumuşak gülümseme geçti yüzünden...

— Bildiğin gibi yap... Beri bak Mavro...

Sözünü bitirmeye vakit kalmadı, Alişar Bey'in kızgın sesi duyuldu:

— Hey Nurettin! Hey dedim!

Nurettin Osman Bey'e "n'apalım" anlamına baktı. Osman Bey sesini düşmanlar duyabilirmiş gibi fısıldadı:

— Aman iyi. Vakit kazanalım. Sor bakalım, derdi neymiş?

Nurettin Bey bedene doğru yürüdü, bağırdı:

— Buyur Alişar Bey!

— Konukların, sultan fermanına karşı geldi. Fermana karşı gelen fermanlı olur. Voyvodasın! Bağla kollarını, getir teslim et!

Nurettin Bey, dönüp baktı. Osman Bey, kötüsü gelirse, Nurettin'in başını derde sokmamak için en uygun karşılığı seçmeye çalışıyordu. Sessizlik uzayınca, Alişar kükredi:

— Bugünü başka güne benzetme akılsız Nurettin... Konağın yıkılacağını bil. Karı kız, çoluk çocuk ayak altında kalacağını bil Çoluk çocuk, karı kız ayak altında kalır. Kellen de caba gider, kopası kellen...

Osman Bey gülümseyerek Nurettin Bey'in yanına gitti. Ellerini asasının iki yanına koyup seslendi:

— Boşuna böğürme kancık Alişar! Beri bak!
— Neeee! Kimsin? Vay bize...
Osman Bey'in, adam sırasına girdi gireli, ne kızdığı, ne de birine sövdüğü görülmüştü. Öfkesine güç yetiremeyenleri ayıpladığı, güç yeterse yanında hiç kimseye küfrettirmediği biliniyordu. Bu yüzden konaktakiler Alişar'dan daha çok şaşmışlardı. Alişar öfkeden çatallaşmış bir sesle sordu: Kimdir o? Kimdir canından geçmiş?
Osman Bey hep gülümsüyordu:
— Benim ben, Ertuğrul'un oğlu Osman... Kara Osman!
— Sensin he mi? Bitti, eskinin hukuku, kötü Türkmen... Çekil aradan... Nurettin! Nurettin dedim!
— Bırak Nurettin Bey'i... Boşuna zorlamaktasın, akılsız! Oğlunu rehin aldım, parmağını oynatsa, kafasını koparacak Bayhoca... Bilirsin şakası yoktur hiç... Höst, adam gibi dinle, karı kız lafını gevelemek erlik değil! Fermanı da koy kesesine... Senin hesabın benimle... Çıkalım er meydanına... Bölüşelim kozumuzu...
Susup bekledi. İnönü Voyvoda konağının önündeki küçük meydanı ağır bir sessizlik kaplamıştı. Başta kardeşi Gündüz Bey olduğu halde Osman Bey'in takımı, beylerinin, işi böylece olup bittiye getirip en önden tek başına dövüşe çıkmasını hiç beğenmemişler, taş kesilmişlerdi. Karşıda, Alişar Bey de, Kara Osman'ın hele teke tek vuruşmalarda ne kadar korkunç olduğunu bildiğinden, aklını başına toplayıp bir uygun Sıyrılma yolu bulmak için kıvranıyordu.
Osman Bey yeterince bekleyip keyifle bağırdı:
— N'oldu Alişar? Nerdesin? Hadindi, her zaman bulamazsın beni bu tavda... Sahanın kargayla tutuşması kanun değil ya, çıktı ağzımdan böyle bir söz... Cayarım haaa...
Alişar Beyle Filatyos ağız ağıza verip biraz fısıldaştılar.
Gündüz Bey kendini toplamış kardeşinin yanına atılmıştı.
Osman Bey, hep o yumuşak gülümsemesiyle parmağını ağzına koyup "Sus" işmarı verdi. Yüz metre ötedeki fısıldaşmayı duyabilirmiş gibi kulağını uzatmıştı. Hiçbir şey duymasına, hatta, konuşanların yüzlerinden niyetlerini sezmesine imkân olmadığı halde, Filatyos'u iyi tanıdığından neyi öğütleyeceğini kestiriyordu. Bunu Gündüz Gazi de kestirmiş olmalı.ki, kızgınlıkla konuştu:
— Olmaz Kara Osman, bırakmam bir başına... Kancık bunlar... Yumulur üstüne hepsi... Ya da seni oka tuttururlar Çudar'ın okçu milletine... İmdat

geldi, boşuna attırmam seni ateşe...

— Dur, telaşlanma! Teke tek vuruşmayı göze alamayacak bu herif... Aldı mı, vardır bir domuzlukları... Domuzluk düşünen dalgın olur. Dalgınlığa düşürmeyince, artlarını alıp tepeleyemeyiz bunları...

— Ben çıkacağım öyleyse...

— Ben çıkmayınca hiç olmaz. Bu iş benim işim, bu sebepten olmaz, ikinciye, ben çıkmayınca gafil avlayamaz bu takımı... -"Hey" sesine döndü-: Kimsin? Alamadım sesini Alişar! Anladım, korku yüreğine yol buldu, soluğun tıkandı, sesin çıkmazlandı. Korkma, pis canını alacak değilim, kulaklarını budayacağım, az biraz!.. Ad koyacağım sana, Kulaksız Alişar, diyerek...

— Dırlanma kocakarı gibi, Kara Osman, beylikte, bitli Türkmen çobanına kılıç çekmek kanun değil! Sana çok bile meşe sopası...

— Çabuk "he" dedin, sefil Alişar! Hesabımca, çıkmalı değildin, bu er meydanına sen... Nedir kurduğun kahpelik?..

Alişar, öfkesinden atını iki kere fırıldak gibi çevirdi:

— Pişmanlık mı elverdi, yüreksiz Türkmen? Yalayıp yuttun mu tükürdüğünü?

— Böğürme koca öküz gibi, "Aklın belası övünmek, yüreğin belası bağırmak" denilmiştir. -Vakit kazanmak istiyordu-: Davulun gümbürtüsü, kuru deri, ince kasnak ve de hava boşluğudur ki, korkaklardan gayrisini korkutamaz.

Bayhoca merdivenleri üçer dörder hoplayarak çıktı:

— Orhan Bey, kavuştu Toros'la... Kavaklıktaki gözcüyü tutmuşlar. Dolandılar arkaya...

Osman Bey, elini börkünden, sonra da kuşağından geçirdi, kılıcının kabzasına götürdü:

— Çekin benim atı... -Gündüz Gazi'ye döndü-: Hazırlanın siz de... Davul vurulunca, salarsınız bir uğurdan... -Nurettin Bey'e parmağını kaldırdı-: Bu iş başka iştir Nurettin Bey kardaşım! Konuk savunmak işi değildir. Kara Osman kardaşının alnı lekelenmesin, dersen hiç karışma... Karışma ki, dileğim yerini bulursa, Konya'ya gidecek kâğıda yalan yazmak zorunda kalmayalım. -Meydana döndü-: Hazır ol vaktine, sancakbeylerinin yüzkarası... Hööööööst! Höst dedim, sözün yoktur ya senin, bizden istemesi... Oklarınıza sahip olamamaktasınız bugün... Unutma, kılıç kılıca vuruşacağız, teke tek... Çudaroğlu pek tutsun okçularını...

— Uzatma yüreksiz Türkmen, sözüm söz! Bir sözüm daha var: Kılıcın keskin yüzünü çalmayacağım kopası boynuna... Sırtıyla kıracağım akılsız kuru kafanı...

Osman'la Gündüz bakıştılar. Böyle bir söz, "Korkma atıl" demekti, ancak pusuya çekmek tasarlandığı zaman verilebilirdi. Gündüz Gazi'nin yüzündeki kuşku birden dağıldı. "Akıllıyı hor görmek akıllı işi değil" diye rahatça gülümsedi. İlk çarpışmada bir uğursuzluktan korkuyordu. Hayvan sürçer, kılıç kırılır. Alişar son zamanlarda et yağ bağlamıştı ama, küçümsenir savaşçılardan değildi, hele öfkeye bindiği sıralar...

Osman Bey yürüdü. Açılarak yol verdiler. Merdivenleri, güvenli, keyifli, çevik indi. Kapı altına çekilmiş atına yaklaştı. Hayvan, bakılmaya doyulamayacak kadar güzel, oynak, güçlüydü. Kulaklarını çekti, kolanlarını yoklayıp perkitti, boynunu yavaşça şamarlayıp "Ya Allah" diyerek hoplayıp bindi.

Kapıyı iki yandan çekip bir anda açtılar, sürüp çıkınca hemen kapattılar.

Küçük meydan ilkbaharın ağır öğle güneşi altında yamyassı tütüyor, titreyen havanın ötesinde, her şeyi olduğundan birkaç kat küçülterek uçsuz bucaksız bir çöle benzetiyordu.

Bu yüzden, Osman Bey, tek başına çıkacağını hiç ummayan düşmanlarına yedi yaşındaki bir çocuk kadar ufacık, güçsüz geldi.

Gölgeden çıkmış, güneşte bir an şimşek gibi parlayan kılıcını yere eğerek kımıldamadan durmuştu.

Böyle bir şeyi hiç ummadan bekleyenler, soluklarını hep birden bırakıp bakıştılar. Alişar ötekilerden daha çok şaşmış, ilk defa da gerçekten korkmuştu. Ama kendini, çabuk topladı. Hiçbir bir tehlike yoktu. Kâhya'nın duraklamadan ettiği yemin üzerine kimsenin imdat getirmeye gitmediği gerçekti. Hesaplamışlar, İnegöl göçmenlerinin buraya gelmeyi göze alamayacaklarına kesinlikle emin olduklarından, Söğütlü'nün ancak ikindiye doğru yetişebileceği sonucuna varmışlardı. Yanındaki çocukları adam yerine koymuyorlar, Osman'ı Gündüz Bey'le iki kişi sayıyorlardı. Filatyos'un reâyâsı Mavro'nun içerde olduğunu duyup uydurdukları ferman sözüne giderek kendilerini inandırmışlar, Nurettin'le bir avuç levendinin, İnönü Ahilerinin, bu işe karışmayı göze alamayacaklarından şüphe etmez olmuşlardı. Alişar Bey, sövüp sayıp kudurtarak Osman Bey'i kapıdan biraz ayırmayı başarır, beriden at koparıp akılsız Türkmen'i içeri girmeden çevirirlerse buraya gelmelerinin sonucu elde edilmiş olacaktı.

Alişar Bey, kılıcını kabadayıca çekip kafası üstünde ışıltılarla çevirerek atını tepikledi, "Hayda brrre, vardım kötü Türkmen! Hayda braaaa diri dur!" diye naralanarak ve de atın nallarıyla meydanı depreme vererek alıcı kuşun ava yumulduğu gibi, geldi, sözünde durup kılıcın tersiyle çaldı, kalkandan kıvılcım koparıp ok gibi geçti.

Osman Bey, kılıç tersiyle oynamanın pusuya çekmek için olduğunu bildiğinden bıyığı altından gülümsemişti. ikisinin de niyeti başka olduğundan, çarpışma, ister istemez, silah idmanına dönecekti.

Osman Bey atını kısadan çark edip bekledi. Arkasını düşman kalabalığa dönmüştü. Alişar durumdan yararlanmak istedi. Bu kez, var gücüyle yüklenmiyor, daha civelek hamlelerle arka arka geriletmeye bakıyordu. Başından beri savunuda olan Osman Bey, apansız parlayıp uzun kolunun verdiği üstünlükle hırıl hırıl solumaya başlayan derbeder Alişar'ın başındaki sancakbeyi kavuğunu, kılıcının ucuyla, yağdan kıl çeker gibi, yere düşürüverdi. Çarkalayan hayvanların kaldırdığı toz, görüşü zorlaştırdığı için, Alişar takımı, kavuğun kafayla beraber düştüğünü sanıp çırpındılar:

— Heyvaaaah!

— Gitti Beyimiz, gitti...

— Al haaa...

— Vur haaaa...

— Bre kes haaaa...

Atılmalarına kalmadan Alişar toz bulutundan cascavlak çıkmıştı. Beylerinin kafasını yerinde gören takımın daha çok şaşırdığı belliydi. Alişar, düşen kavuğuyla, sancakbeyi heybetini yitirdiğinden, savaşçılığa yeni özenmiş levent acemisine benziyordu. Güneş gözüne girmiş, öğle üstü, dünya kararmıştı. "Körbekör olasın sefil Türkmen" demeye kalmadan davul sesini duyarak aklı büsbütün karıştı.

Karabet Usta'nın hiç telaşsız, biraz da keyifle vurduğu imdat davulunun gümbürtüsü arasından Toros takımının naraları aralık aralık duyulmaya, giderek, fırtına gibi yaklaşmaya başlamıştı:

— Çal kılıcı Osman Beyim, Toros yettiii...

— Çal bre, yetti geldi, Âdem Ejderhası Pir Elvan'dır buuuu...

— Bre çalın Ertuğrul’un kurdan...

— Çal kılıcı Kara Osman Beyim, çaaal!

Söğütlü'nün narası basılmadan İnönü Ahi yiğitlerinin "Yektir Allah yek" bağırışı dağları tutmuş, yeri göğü inletmişti.

Şaşkınlığı savuşturamamışken, ölüm dehşetine kapılan Alişar, kime dediğini kendisi de bilemeden var gücüyle, "Vay kahpe avradı vay" diye bağırdı. Böyle bağırmasaydı, belki eski arkadaşına yaptığı alçaklığı ucuz atlatacaktı. Bu sözü duyunca, dün geceden beri öfkesini bastırmaya çalışan Osman Bey gerçekten kudurdu. Balkız'a sövülüyor gibi gelmişti. n'aptığını pek bilemeden, sürdü yetişti, kılıcı var hıncıyla çaldı. Çaldığı anda amansız vurduğunu anlamış, pişman olmuştu. Alişar önce kılıcını, kalkanını bıraktı, kan fışkıran cavlak başı atın boynuna düştü, sonra gövdesi sol yandan yere kaydı. Birdenbire boş kalan soylu hayvan olanları anlamış gibi, toprağı kazıyıp acı acı kişnerken Osman Bey Bayhoca'nın haykırışını duydu.

— Kolla sağını emmiii... Diri dur!

Usta savaşçı sezgisiyle kılıcı çalıp sola atılmış, Filatyos'un kargı temrenini boş böğrünün ancak bir parmak ötesinde budayabilmişti.

Köse Mihal, Şövalye Notüs Gladyüs, Türkopol Uranha, Çudaroğlu. Kâhya Pervane; Filatyos'un birkaç savaşçısıyla yumulmuşlar geliyorlardı.

Çark edip döndü. Bu sırada Gündüz Bey'le Bayhoca, Nurettin Bey'le leventleri yetişmişlerdi. İki taraf naralar salıp döne döne vuruşarak kılıç şakırtıları arasında uzaklaşınca, Köse Mihal, bir an çevresine bakmış, kendi konağının kapısındaymış gibi, atından telaşsız atlayıp dostu Alişar Bey'i koltuk altlarından tutarak duvar dibindeki gölgeye çekmişti. Yatırdı. Üstüne eğilip bir an sonsuz bir acımayla baktı. Alişar inleyince eğildi, yavaşça sordu:

— Nasılsın?

— Bittim! İflah olmam bu yaradan ben... Yedi beni Kara Osman!

— Yok bir şey... Meraklanma, baktım, değil önemli...

Alişar hafifçe öksürdû, ağzından biraz kanlı köpük geldi. Gülümsemeye çalıştı.

— Heeeey, kimlerdensin?

Köse Mihal hep öyle telaşsız döndü. Toros'un, afyon yemeyi daha boşlamamış cavlaklarından Kel Derviş'ti. Mestlikten dostu düşmanı ayırt edeceği kalmamıştı, ama, Köse'nin canını alacak gibi bakan donuk düşman bakışlarından hem ürkmüş, hem şüphelenmişti. Kılıcını kaldırdı:

— Geri dur! Oklanmış avımızdır bizim!..

Köse Mihal, suçiu hizmetçisini dövüyor gibi, kılıcının tersiyle şahdamarına vurup fukara Kel Derviş'i yere serdi. Bacaklarını biraz açıp Alişar Bey'in önüne dikilerek biraz dalgın, adamakıllı ilgisiz, çarpışanları, köselerin çokbilmiş gülümsemesiyle seyre başladı.

Osman Bey'e arka çıkanlar daha kalabalıktı ama, Söğütlülerle Nurettin Bey'in birkaç leventinden başkası, bir de irikıyım herifle yanındaki üç kişiden -Toros'la iki cavlaktan-başkası savaşmakta pek usta değillerdi. Buna karşı, başta iki Frenk olmak üzere Çudar'ın bütün takımı, Filatyos'un adamları gerçekten bilgili, güçlü, dahası çok kıyıcıydılar.

Köse, gözlerini kısıp bakarken yüzündeki çokbilmiş gülümseme gitmiş, yerini garip bir keder almıştı, ilk görüşte kimliğini bildirmeyen, kalıba gelmez adamlardandı. Orta boylu, ince kesim gövdesi, olağanüstü kuvvetini saklıyordu. başını sağdan sola çevirerek bütün meydanı süzdü. Alt dudağının ucunu dişleyerek "Çokluk hemen bozulmazsa, sonunda kazanır" diye düşündü. Bu düşünce kendisiyle hiç ilgili değilmiş gibi, sakindi.

Çudar'ın takımı, Ahi yiğitlerini meydandan püskürtüp çıkarmış, Âdem Ejderhası'yla Nurettin Bey'in leventlerine dönmüştü. Aç kurtlara benziyorlar, anlaşılmaz Moğolca naralarıyla yüreklere ürperdi veriyorlardı.

Osman'ın çevresinde dövüşenlerden ikisi vuruşarak ayrıldı. Köse Mihal, Sen-Jan şövalyelerinden Notüs Gladyüs'le Gündüz Bey'i tanıyınca dikkat kesildi. Her ikisi de, gerçekten ustaydı. Atışlarda olduğu kadar savunularda, soğukkanlı, keskin, kıyıcıydılar. Şövalye daha çok gerileyerek, Gündüz Bey'se ilerleyerek çarpışıyorlardı. Sıraya koymuşlar gibi, biri çok değişik hamlelerle üst üste saldırmaya başlayınca öteki istifini bozmadan, hiç telaşlanmadan çelmekle, hamle sırası karşısındakine geçince öteki de aynı ustalığı göstermekteydi.

Köse Mihal işten anlayan bir insanın önüne geçilmez merakına kapılmış, ikisinin de, zorda kalınca, hayvanlara saldırmamasını pek beğenmişti. Şövalye üst üste vururken, Gündüz Bey'in atı tökezledi, art ayakları üstüne çöktü. Köse, gözlerini kapattı. Şövalye böyle fırsatları kaçıracak savaşçılardan değildi.

— Uranhaaaaaa!..

Köse Mihal bu müthiş bağırtıyla gözlerini açtı. Şövalye'nin sol gözüne bir ok saplanmıştı. Gündüz Bey'le beraber okun geldiği yeri bulmaya çalıştı. Kapının üstünde Mavro'yu elindeki yayla görünce işi anladı.

Uranha, sese dönmüş, hiç duraklamadan at koparmıştı. Yaralı arkadaşına tam zamanında yetişti, çok az binicinin becerebileceği bir ustalıkla çarkalanıp sağa geçti, sol koluyla arkadaşını kavrayıp iki hayvanı birden dörtnala kaldırdı.

Mavro şaşkınlıktan kurtulmuş, yayına ikinci oku yetiştirip var gücüyle çekerek atmıştı. Tutturamayınca tepindi. Gündüz Bey keyifle kılıcını

salladı:
— Çok yaşa Mavro!
Frenklerin meydandan kaçtıklarını önce Filatyos fark etti. Bir an n'apacağını araştırır gibi bakındı, birden hayvanını mahmuzlayıp kaçmaya başladı, takımının başında dövüşe dalmış Çudaroğlu'nun yanından geçerken bir şeyler bağırdı. Çudaroğlu, yıllardan beri eşkıyalığa vurduğundan, kaçmakla kovmak arasındaki ayrıntıyı çoktan unutmuştu. Hiç duraklamadan, telaşsız, Moğolca gerilemek emri verdi. Böyle değişik durumlara alışık takım, iyi eğitilmiş bir ordu birliği gibi, yer değiştirip dövüşerek çekilmeye başladı. Herkes, kazanma sevinci bağırtılarıyla o yana koşmuştu. Köse Mihal, çevresinde meydana geliveren tenhalığı birden yadırgadı, ürktü. Her zaman biraz kısık duran gözlerini açarak atını aradı. Hayvan, bahtsız Alişar'ın ünlü kısrağıyla gölgede duruyordu. Yürüyüp gitse, binip sürse, ovaya çıkar, kavaklığı tutunca da, savuşur giderdi kolayca... "Ne dersin?" anlamına Alişar'a baktı. Zorla soluyordu. Dünya ile ahretin çizgisine vardığı, orda uğraştığı belliydi. Kısrağa atıp yedeklemeyi geçirdi aklından...
— Teslim ol çorbacı!..
Rumca konuşan sesin çocuk inceliğine şaştığı için hemen dönmüştü. Orhan Bey'i tanıyıp somurttu. Türkçe sordu:
— Ne demektir o? Necedir, yavrum?
Orhan Bey, Harmankaya Tekfuru Kosifos Mihaelis'i Türkmen deyimiyle Köse Mihal Senyör'ü tanıyınca alayı anladı. Genellikle yabancıların kendisiyle eğlenmesine, hele çocuk sayılıp "Yavrum" diye küçümsenmesine bir yıldır çok kızıyordu. Köse Mihal'in ne kadar yaman bir savaşçı olduğunu bildiği halde, hırsla atıldı:
— Teslim ol!
Köse Mihal, Orhan Bey'in hamlesini kolayca savuşturdu. Gülümseyerek konuştu:
— Silahlı adam, silahsıza teslim olmak kanun değil... Hani bakalım, senin kılıcın?
Köse sözünü bitirir bitirmez, Orhan Bey'in kılıcını bir vuruşta ikiye bölmüştü. Orhan Bey, bunu hiç beklemiyordu. Boş bulunmuştu. Tın diye uçan çelik parçasının arkasından bakakaldı.
— Gebert itoğlu iti, Köse... Deş karnını şunun...
Alişar Bey'in sesinde müthiş bir kin, aynı zamanda yürek parçalayan bir yalvarış vardı. Orhan Bey ölümün buz gibi soluğunu derisinde duyarak

irkildi. Köse Mihal kılıcını indirmişti:

— Silahsızı öldürmek yoktur bizde Alişar Bey, hele çocuk öldürmek hiç yoktur.

Bu sözler, hiç kasıntısız, çok terbiyeli, biraz da özür diler gibi söylenmişti.

Orhan Bey elindeki kırık kılıcı yavaşça yere bırakıp ciğerlerini sıkan soluğu boşalttı, iki yanına ürkek ürkek baktı Önce, dokuz on adım ötede, yerde kımıldayan sağlam kılıcı gördü, sonra, arkası dönük olarak diz çökmüş sahibini, tanıdı. Kerimcan, mataradan ıslattığı bir mendille birinin kafasındaki yarayı siliyordu. Büyük bir kesiklik duyarak, gönülsüz yürüdü. Yaralı, Köse Mihal'in tepelediği cavlak Kel Derviş'ti. Aksıra tıksıra kendine geliyordu. Kerim'i tanıyınca çok şaştı:

— Cennette miyiz Kerimcan? Öldük öyle ya, cennetteyiz!

— Höst! Cennetten berisi hiç olmaz mı demek?

— Şehitlik şerbetini içince, evet olabilemez.

— Hele rezil! Aklın fikrin şerbette... "Yeme" dedim, "şu afyon zıkkımını... Karışmam, kelle gider elden" dedim.

— Zıkkım yoook! Zıkkım, dedin mi, günaaah! -Birden telaşlandı-: Aman Kerimcan! Savunmadık kelleyi öyle ya... Gitti mi, bizim fukara kelle şimdicik teker meker?..

Orhan Bey gülümsememek için kendini sıktı:

— Kerimcan, alacağım, senin kılıcı...

— Kılıcı mı? -Kerim aşağıdan yukarı, anlayamadan baktı-: N'olacak?

Orhan Bey, lafı uzatmadı, kabzasından tutup kılıcı çekti, aldı, doğrulup döndü. Köse Mihal, sol yumruğu belinde, biraz dalgın, belli belirsiz gülümseyerek bakıyordu. Buna çok kızdı, nedense, "Eğlen vardım" diye atılacakken şaşarak durdu. Âdem Ejderhası Pir Elvan, Köse Mihal'in arkasına, iki büklüm, sokuluyordu. Dört adım kala, durup doğruldu, koca bir taşı sırtına yapıştırıp fukarayı yüzükoyun yere devirdi, Kaplan gibi sıçrayıp üstüne çöktü, dizini beline bastı, zanaatını çok iyi bilen cellat ustalığıyla iki parmağını burun deliklerine geçirip, sanki en küçük bir direnme gücü yokmuş gibi, kafayı kolayca kanırdı. Kılıcının sapına "Tuu bismillah"diye tükürerek gergin gırtlağa... Çalacaktı ki, Orhan Bey, kendisini de şaşırtan müthiş bir sesle bağırdı:

— Pir Elvan! Dur çalma! Pir, çalma, dedim!

Yetişemeyeceğini anladığından her bağırtıda, hopluyor, bir işe yarayabilirmiş gibi, kılıcı başının üstünde çeviriyordu.

Pir Elvan tam zamanında durmuş, sesin geldiği yanı kestirmek için bakınmaya başlamıştı.
Orhan Bey koşarak yetişti:
— Bırak Pir! Kalk hadi, bırak!
Elini uzattı, Köse Mihal tutup kalktı, Pir Elvan'a gülümseyerek, Orhan Bey'e, yüzünü biraz asıp baktı:
— Sağolun Orhan Bey! Borçlu kalmadınız uzunboylu... Çabuk ödeştiniz!
— Ödeşme yok! Seni ben yıkmadım ki, ödeşelim!
Köse'nin kısık bakışlarından bir beğeni ışıltısı geçti.
Âdem Ejderhası Pir Elvan suratını asmıştı. Arada bir, Alişar'a bakarak, günlerdir aç kalmış gibi yalanıyor, herifin koynunu koltuğunu, kemerini kesesini çarpamadığı, inci düğmelerini, taş kakmalı hançerini soyamadığı için hırsından ölüp ölüp gerisin geri yeniden diriliyordu.
— Orhan Bey, nedir, ne var orda?
Orhan Bey, atının üstünde, yumruğu dizine dayalı, kaşları çatık bakıyordu. Hızla gidip hayvanın dizginini tuttu:
— Bağışla bu kez Kosifos Mihaelis Senyör'ü baba..,
— Kimin yesiridir?
— Pir Elvan'ın... Bağışla bu kez...
— Neden?
— Vuruştuk. Kılıcımı kırdı. "Deş karnını" dedi Alişar... Dinlemedi, bağışladı canımı...
— Ne işi varmış yanında? Neden koşulup gelmiş? Ne yüzden düşman olmuş bize?
Baba oğul, Köse Mihal'in yüzüne bakarak karşılık beklediler.
Köse Mihal, ürküntüyle, yalvarmakla hiç ilintisi olmayan sakin bir sesle anlattı:
— Çoktandır yolum düşmediydi, Eskişehre... Bugün bilmezden uğradım. "Kalk gidelim" dedi.
— Sormadın mı, neyin nesi?
— Sormadım. Dostumdur.
— Haksızdı.
— Dostu haksız yerde, birkaç kez arkalamazsak ayıplı oluruz, Kara Osman Bey! Birkaç yıl öncesine gelene kadar, pek haksız işler tutmazdı, Alişar Bey, DOSTUMUZ!
Osman Bey gözlerini kırpıştırarak biraz düşündü.

Yakında bulunanlar konuşmayı kımıldamadan dinlemişler, Beyin vereceği karşılığı kaçırmamak için soluklarını kesmişlerdi.

— Yiğitsin, Senyör Kosifos Mihaelis, git sağlıkla... -Köse Mihal kılıcını kırmak için dizine dayayınca, elini kaldırıp önledi-: Kırma yazıktır. Lekeli çıkmadı bu vuruşmadan, ben tanığım!

Köse Mihal'in tüysüz yüzünü, bir an, sevinç pembeliği güzelleştirdi. Başıyla selam verip kılıcını yavaşça kınına soktu. Bir an, bineğine doğru atılacak oldu, kendini tutmak için sallandı:

— Yiğit savaşçı Kara Osman Bey'e rica ederim, beni anlasın! -Yutkundu, başıyla arkasını gösterdi-: Dostumu da alıp gideyim. "Bırakıp savuşmuş" dedirtmesin bize!

Meydanda çıt yoktu. Pir Elvan, yaralı kurt gibi, homurdandı, o kadar... Çok zor bir istek karşısında kalmış gibi, Osman Bey'in suratı asılmıştı. Oysa, sultanın sancakbeyine hiçbir şey yapamayacağını bilmiyor değildi. Böyle kurtulmak çok da işine geliyordu. Gene de çok ağır bir şey bağışlıyormuş gibi, duraklayarak konuştu:

— Töremizde yoktur ya... Peki, soylu Kosifos Mihaelis... Dediğin gibi olsun!.. Al git! Köse Mihal, yumruklarını sevinçle göğsüne vurdu. Hızla dönüp koştu, Alişar Bey'in üstüne eğildi, yavaşça adını sesledi. Bir daha sesleyip karşılık alamayınca biraz çekinerek elini tuttu, kaldırıp bıraktı, kol cansız düştü.

Köse Mihal, eliyle gözlerini kapatıp bir an durdu. Sonra istavroz çıkardı. Ayaklarını sürüyerek yürüdü. Atının yerde sürünen dizginlerini topladı. Alışkanlıkla elini kolanlardan geçirirken Orhan Bey koşarak gelmiş, sağ üzenginin kayışını tutup yardıma hazırlanmıştı.

Köse Mihal önce şaşırdı, sonra saygıyla başını eğdi:

— Sağolun! -Hemen bindi-: Sağolun Orhan Bey!

— Daha ödeşmedik, soylu Kosifos Mihaelis!

Kösenin yüzünden acılı bir gülümseme geçti:

— Çoktan ödeştik de, ben bir ÜZENGİ TUTMA borçlandım. Sağol!

Köse Mihal, kimsenin yüzüne bakmadan meydanı ağır ağır geçti, eğerinin üstünde dimdik, atının adımlarını hiç bozmadan uzaklaştı, gözden kayboldu.

Şeyh Edebâli, Osman Bey'in anlattıklarını dinlerken, suratını astıkça asmış, her çeşit çekişmeyi önlemek için, bunca yıldır harcadığı bunca

emeğin, böyle apansız boşa gitmesine, hele, iki yönlü çatışmanın kızı yüzünden çıkmasına, çok sıkılmıştı. İki saat önce kızgın bir savaşa girmiş, ölümle elleşmiş yiğitlere, sakalını kurcalayarak bir zaman baktı. Diz çökmüşler, ellerini göbeklerine uslu-edepli bağlamışlardı. Ilgarla geldiklerinden, yıkanıp değişemediklerinden toz toprak içindeydiler. Yorgundular. Uzaktan uzağa ter kokuyorlardı.

Edebâli sesindeki yumuşaklığı değiştirmeye çalışmadan sordu:

— Yok muydu bir yolu. Yaver Usta, önlenemez miydi şu uğursuz iş?

— Önlenemezdi efendim. Son zamanlarda, rahmetli Alişar Bey, kendine sahiplik ve de tutku dizginlerini kaçırmıştı elinden... Hophop namerdine sakalı kaptırmıştı. Sultan Divanı’na gerekeni yazacak Nurettin Bey... Siz de vaktiyken bildirseniz durumu Konya'daki şeyhimize...

Patavatsız Gündüz Bey sözü tamamladı:

— Bu iş küllenir güzelce... Adam kökü, dünyadan kesildi mi ki sultan, Alişar gibisinin kanını araya...

Edebâli gülümsedi:

— Evet, ölenin arandığı çağ değil... Canımı sıkan, bunca çabaladık, çatışmayı önleyemedik!

— Suç bizim mi?

— Suç... Suç kimde olursa olsun, hüner, barışı korumaktı. -İçini çeker gibi soluklandı-: Hünerimizi gösteremedik!

— "Tutkunluklar zapt olunmazsa barış uyur, kavga uyanır" denilmiştir, Şeyhim, kendin bilmez değilsin ya?

Gündüz Bey sustu, son bir duralama geçirdi. Şeyh Edebâli'nin, olanlardan kendini de suçlu saydığına inanmış, şaklabanlığa vurup bu kerteden yararlanmayı tasarlamıştı. İnceden öksürdü:

— Balkızını Osman Bey'e vereydin vaktiyken, başımıza hiç gelmezdi bu işler... Hünerini yürütürdün güzelce... -"Destur" deyip hızla dışarı çıkan Osman Bey'i çenesiyle gösterdi-: Suçlar hep bunun... Adam gibi adam bulup dünür salacağına...

Yaver Usta, şeyhinin çok utandığını, iyice de bunaldığını anlayınca telaşla söze karıştı:

— Senin gibi patavatsızın birini mi, sakın?

— Patavatsız, diyeceğine bre Yaver, imdadıma yetişip arka çıkıp şeyhimizin ayağına düşüp... Kızı almaklığa çabalasan ya!..

Gündüz Bey, dediklerini yapmış, önüne diz çöküp şeyhin eteğine yapışmıştı. Edebâli, gülümseyerek kollarından tutup kaldırdı.

Şeyhi çok iyi tanıyan Yaver Usta, bu gülümsemenin, böyle bir durumda, "Kızı verdim" demek olduğunu anlamasıyla bir kez, "Allah-ı Ekber!" diye bağırıp Osman Bey'i müjdelemek, İtburnu Tekkesi'ni velveleye vermek için kapı dibindeki pabuçlarını bile giyemeden seğirtti.

Gündüz Bey, yalnız kalmalarından faydalanarak, nikâhın hemen kıyılması iznini almadan şeyhin eteğini bırakmamıştı.

İnönü vuruşmasının arkasından, davullu köçekli, güreşli yarışlı meydan düğünü kurulamayacağı için, Osman Bey, o gece, İtburnu Tekkesi'nde, sessiz sadasız, sadece sırtı yumruklanarak gerdeğe sokuldu.

Sağdıç Yaver Usta, "Su uyur düşman uyumaz ve de yavuz düşman sevinç gafletini kollar" diye düşünerek, Tekke'nin çevresine yer yer ateşler yaktırıp Söğütlüleri nöbete dikmişti.

İtburnu'nun aşevinde, aşçı ana, nöbettekilere özel sofralar döküyor, derviş çömezleri, ateş başında oturanlar arasında, şerbet, kımız, ayran testileri dolaştırıyordu.

Mavro, ilk savaşta, yüreklilik sınavını yüz aldığıyla geçirmiş, fazladan, "Kanlımız" dediği, hayın Şövalye Notüs Gladyüs'ü tam sırasında, gözünden oklayıp herifin "Piç Kılıç" adını, "Kör Kılıç"a çevirmişti.

Yeni Müslüman olanlara, "Sarık Paha" vermek Selçuk töresiydi. Bu sebeple Mavro'nun omzunda çifte kılıç, kuşağında çifte hançer, kendi yayının yanında bir Moğol yayı, bir de büyücek çıkın vardı. Başta Nurettin Voyvoda olmak üzere, İnönü Ahileri, Osman Bey, Gündüz Bey, Orhan Bey, Bayhoca güçlerince ayrı ayrı armağanlar vermişlerdi.

Mavro, karşısında oturan Kerimcan'dan utanmasa bunları tekrar tekrar, elden, gözden geçirecekti. Utanıyor, utandığına da canı sıkılıyordu.

Kerim, Moğol yayını aldı, biraz kurcaladı:

— Yaman arkadaş, bu Moğol yayları... Heriflere "Okçu milleti" dememişler boşuna...

— Hay hay... Hiylelenip diri durmasaydım, yemişti bizi Moğol oku...

— Gerçek...

Mavro içini çekti:

— Ne fayda, geç geldi bu yay elimize... Şövalye namerdine yetiştiremedik ikinci oku...

— Belki de kurtulamaz o yaradan... Yok... İşleseydi, yıkılırdı. Gözünü alabildikse ne devlet...

Kerimcan, yüzünü buruşturdu. Ateşin oynak kızıllığında, kederli bir gülümseme geçmişti ağzından... Gözleri daldı:

— Karı tutkusu ayırdı tatlı canından Alişar Bey'i...
— Evet... "Karı tutkusu... Para tutkusu... Fırsat elverdi sanıp üste çıkma tutkusu yıkar âdemoğlunu" derdi rahmetli babam... "Tutkusuna gem vuramayan kısa yaşar" derdi. -Biraz düşündü-: Gem de vurdu mu, yaşasa da bir, yaşamasa da...
— Essah... Tutkunun sonu yok çünkü... Duru durağı hiç yok...
Tekke'nin kapısından "Mavrooo" diye seslendiler. İkisi de sesi tanımak için kulak verdi.
— Mavrooo! Heeey, Abdullah oğlu Yavruuu... Nerdesin? Ses ver!
— Kel Derviş bu...
— Evet... Birincisi de, Âdem Ejderhası Pir Elvan'dır. Nedir?
Mavro, "Abdullah oğlu"nu yadırgamıştı biraz... Pürüzlü bir sesle karşıladı:
— Burdayım! Hayrola...
Bağıranlar yöneldiler. Salt Âdem Ejderhası'yla Kel Derviş değildi. Dört... Hayır, beş kişi geliyordu.
Ateşin ışığına girince Pir Elvan, yerden alıp başına götürerek Mavro'yu aşırı bir saygıyla selamlayarak yana çekilip ellerini göğsüne bağlayınca Mavro, alayı, alayla karşıladı:
— Tımar için geldinizse yiğitler... Defteri kapattım. Gelecek sefere...
— Sağol ağa... Sağlığın ne devlet!
Kel Derviş büsbütün azıtıp diz çökmüştü. Önüne bir küçük bohça bıraktı:
— Gelinimiz Bala Hatun'un "Sarık Pahası"dır efendim, "Azımızı çoğa tutsun, Mavro Ağa’mız" dedi.
Mavro, önce şaka sanmıştı. Açıp içindekileri ateşe kaldırınca sevinçten soluğu kesildi.
Gerçekten, bohçada, bir şal kuşak, dışa giyilecek, ak ipekten uzun kollu bir gömlek, bir çift çorap, bir tiftik eldiven, birkaç işlemeli yağlık vardı.
N'apacağını şaşıran Mavro, hemen iki dizi üstüne gelmişti. Yutkunuyordu:
— Sağolsun, Bala Hatunumuz... Sağolsun! Canım kurban yoluna...
Derviş çömezleri, el çırptılar:
— Uğurun açık ola yiğit! Çok yaşa...
Mavro yardım arayarak Kerim'in yüzüne baktı.
Öteki nöbetçiler "N'oluyor" diye koşmuşlardı.
Bayhoca, "Görelim yahu" dedi, birazı "Giyinsin de öyle görünsün" diye güldü. Mavro yutkundu.

Gerçekten duygulanmıştı. Âdem Ejderhası Pir Elvan elini kaldırıp gülüşenleri susturdu:

— "Sarık Paha'lar yağmakta ya, yağmur gibi... Hay anan öle, kötü Kel... Töresince şartlandı mı bunun İslâm'a girmesi?

Kel Derviş hopladı:

— Essah... Aman Mavro!.. Aman din kardaşım... Aldırırız elimizden sarık pahaları... Yanarız kıyamete kadar... Gel aman... -Mavro'nun ellerine yapıştı-: Dediğimi deyiver bi solukta... Aman berbatlık elvermeden, hoplayalım bu berzahı kardaaaaş...

"Tanrı'dan başka Tanrı yoktur, Muhammet onun elçisidir" dedirtti!.. İslâm'ın şartını, inançlarını tekrarlattı. Sonunda parmağını göğe kaldırdı:

— Kulağını ver, can kulağını... Beni sağlam işit... İslâm'a giren, Tanrı'yı her yerde var göre... Peygamberden gayet utana... Halka karşı edepsiz olmaya sakın... Töresiz iş tutmaya hiç... Kendinden büyüğe kasıntılı olmaya... Küçüğe kıyıcı olmaya... Sözünde, yemininde dura sımsıkı... Kimselere haset etmeye... Doğru söze "Evet" diye... Ayıp görse gerilip örte, kendi günahlarını bilip... Çünkü, yere güç yetmez, göğe el vermez. Tamamsın, Kara Vasil'in Mavro kardaşım, var yürü... Bundan böyle cennetliksin, çünkü sana kör şeytan girişebilemez!

Bayhoca laf attı:

— Oldu mu ya, Kel Derviş, hani bunun Arapça duası?

Kel Derviş suratını buruşturarak baktı:

— Biz Türk dili biliriz. Suyun geldiği yana "Yukarı", gittiği yana "Aşağı" deriz, Bayhoca, dilin anlaşılmazından hiçbir şey anlamazız, koca Tanrı'ya şükür!

Beşinci Bölüm

Derin Geçit

1

Dündar Alp'in büyük karısı Gurgan Hatun, iki metre boyu, gaga burnuyla, soyu tükenmiş bir yırtıcı kuş gibi, atılmaya hazır, Karasu'yun kıyısında duruyor, "Marazlı köpek! Gâvur dölüüü... Domuuuuz!" diye hırlayarak, halı denkleri yüklenmiş yaşlı öküzü sudan geçirmeye çalışan, on üç yaşındaki köle Balaban'a, dimdik bakıyordu.

Gündüz sedirin, gece yatağının yanından ayırmadığı, ucu çivili, tutamağı demir kancalı asasına dayanmıştı. Sabah esintisi ipek giyimlerini, mor, sarı, kırmızı, lâcivert ışıltılarla dalgalandırıyordu. Yetmişi aşkın olduğu halde sırım gibiydi. Moğol komutanı olan babasından çekik gözleriyle acımasızlığı, bir Gürcü soylusu olan anasından iştahlı ağzıyla öfkeli kibrini almıştı. Üç adım gerisinde, çok iyi eğitilmiş savaşçılar gibi, sıraya dizilmiş dört cariye, iki halayık, iki körpe ortağı, ürkek duruşlarıyla harem halkının yüreğine saldığı korkuyu gösteriyordu. Yalnız, günahı kadar sevmediği Daskalos Derviş madrabazının selamlığa yerleşmesini önleyememiş, bir de, körpeliğinde dul kalan kızı Deli Nazife'nin düzen tanımazlığına çare bulamamıştı. Aslında bulmak da istemiyor, dünyada Yalnız delişmen kızını, acıması ağır basan garip bir tutkunlukla seviyordu. Gurgan Hatun kesinlikle yasakladığı halde, Balabancık itine yardım için suya girmiş kızına gözlerini kısarak bir zaman baktı. Suyun akarına doğru zorlatan koca öküzü sövüp sayarak sopalıyor, yuları çeken çelimsiz Balaban oğlan davarın başını ol görüp çeviremiyordu. Dişlerinin arasından hınçla homurdandı:

— Mala vuracağına gâvurun eniğine vursana... Çalsana şu domuza!

"Gâvur dölü" uçlarda kısaca "Adalı" denilen Rumlardandı. Karasi korsanlarından anasıyla birlikte süt çocuğuyken satın alınmış, körpe ana, apansız ölünce Nazife tarafından keçi sütüyle büyütülmüştü. On dördünde olduğu halde, çelimsizliğinden onunda gösteriyor, bu yüzden, haremde, dahası, Nazife'nin koynunda yatıyordu. Bir türlü etlenip kanlanamaması bu yüzdendi. Gurgan Hatun bu aşırı sevginin bir iki yıldan beri ulaşılamamış ana sevgisi olmaktan çıktığını önce duymuş, sonra izleyip gözleriyle görmüş, fakat deli kızına söz anlatıp marazlı oğlanı selamlığa defleyememişti.

Bunları düşünürken her zamanki gibi yüzü kıpkırmızı oldu. İçinden geçenlerin sezilmesi korkusuyla gözlerini kızıyla kölesinden çevirdi.
Başta Bacılar takımı olmak üzere, Söğütlü kadınlar yüklü hayvanları, bağıra çağıra sudan geçirmeye çabalıyorlardı. Karasu burda, dört kola bölünüp aktığı için geçit veriyor, öyleyken, demir çemberli sandıklar, halı, kilim, ipekli kumaş denkleri ıslanmak tehlikesi gösteriyordu.
1290 kışı uzun sürmüş, tepelere aralıksız kar yağmıştı. Bu yıl yaylaya çıkmak çeşitli nedenlerle gecikip mayısın ortasını bulduğu halde Karasu inadına coşkun akıyor, Söğüt'ün değerli mallarını Bilecik Hisarı'na emanet bırakmakla görevli kadınlar takımını saatlerden beri uğraştırıyordu. Aslında varlıklıların altınları gümüşleri bir yerlere derinlemesine gömülmüş bulunduğu için, Hisar'a bırakılanlar, yükte ağır, pahada hafif şeylerdi.
Gurgan Hatun, dünyayı çarpıp iliklerine kadar soymuş Moğol ordusunun yüksek rütbeli subaylarından birinin kızı olduğu için, Türkmen karılarının debelenmelerini aşağılık, açması görüyor, suratını buruşturup kaşlarını kasıntıyla çatarak bunu dışarı vurmaktan da çekinmiyordu.
Kerimcan deminden beri gizlice gözetlediği Moğol melezi cadının niçin kasıldığını sezdiğinden, "Hele rezil... Hele şunun şişinmelerine bakmalı" diye söylendi, sabahtan beri ilk defa Mavro'nun yokluğunu yadırgadı. Gece nöbetten döndüğünü duymamış, sabahleyin de görememişti. Aslıhan'la konuşmaya dalıp bütün yol boyu arkadaşını hatırlamamasından utandı. Şimdi buraya da, bineğini sulamak bahanesi tutturup kızı bir kez daha görmek için gelmişti. Emanetleri Bilecik Hisarı'na yalnız kadınların bırakması kafile kolcusu erkeklerin dönüşlerini Karasu'yun berisinde beklemeleri kanundu. Gidiş gelişi topu topu dört fersah yol, sanki hiç bitmeyecek, Aslıhan'ı yıllarca göremeyecekmiş gibi, daha şimdiden, anlamsız bir özleyiş duygusuna kapılmıştı. Su içmeyi kesip başını kaldırarak soluklanan hayvana çaldığı ıslığı keskinleştirince Aslıhan dönüp baktı. Şalvarını dizkapaklarından yukarıya kadar sıvadığı halde, su çamaşırlarını ıslatıyordu. Kırk elli adım ilerde birden o kadar ince, o kadar güçsüz göründü ki, Karasu toparlayıp alacakmış gibi yüreği sıkışıp soluğu kesildi. Aslıhan haydaladığı katırın kuyruğunu tutmuştu. Gülüyordu.
Anasını aradı. Bacıbey ellerini beline koymuş, bir oğluna, bir Kaplan Çavuş'un edepsiz kızına bakıyordu. Kerim, hayvanın ağzına gemi acele taktı, suratını asarak arkadaşlarının yanına döndü.
Karılar kafilesini Karasu'ya kadar götürmek, bekleyip yayla göçüyle buluşulacak Kozpınar'a getirmek görevi, o yıl Orhan Bey'e verilmiş, o da,

yanına yeğeni Bayhoca'yı, Kerim'i, bir de Mavro'yu seçmişti. Ortalarda görünmeyen Mavro'yu sorup aramadığına bakılırsa, nerde olduğundan haberli bulunsa gerekti.

Orhan Bey sevgili atı Karaduman'ı torbalıyordu. Göç şerefine, süslü giyinmiş, çoğu dedesinin armağanı, değerli silahlar kuşanmıştı. Beline soktuğu kını kakmalı Bursa bıçağı babasının yeni kaynatası Şeyh Edebâli'nin hediyesiydi. Delikanlı yaşı ilerledikçe giyime kuşama önem vermeye, kendi gibi atını da donatmaya başlamıştı. "Ne demektir bu? Hovardalaştı ve de keklik etinin tadını aldı demektir!" Evet, Orhan Bey, işi edepsizliğe dökmeksizin baba çöplüğünde genç horoz gibi eşinmeye girişmişti. Kırmızı çizmeleri, mavi kaytanla işlenmiş lâcivert çuha şalvarı, sarı içliği, koyu kırmızı softan harmaniyesi hep dedesinden kalanların bozuntusuydu. Sarığını kırmızı börküne babası gibi sarmıştı. Kakmaları güneşte ışıldayan pahalı silahlarıyla gerçekten her çeşit boğuşma yeteneğiyle övünen çok genç, çok güçlü bir dövüş horozuna benziyordu. Onun yanında, dört yaş büyüğü olduğu halde, on yaş farklı gösteren irikıyım, Bayhoca, babayani kılığıyla bir aylıklı asker gibi gösterişsizdi. Kendini bildi bileli, Köslük meydanında, Yayla panayırı'nda güreşip çevreye pelvanlıkta nam salmayı, yatak güreşlerinden yeğ tutmuştu. Sırası geldikçe, "Karı eti, pervanın tilki zehiridir" diyerek suratını buruşturuyordu. Kerimin hayvan sulamakta niçin geciktiğini kestirdiğinden suratını asarak küçümseyen bir sesle sordu:

— Yardımın hora geçti mi molla eskisi? Dualarını aldın mı karıların?

— Ne yardımı?

— "Fukara hayvana içirdi de, Karasu'yun kudurganlığını aldı az biraz, karı tutkunluğu gücüyle" dedi bu benim Orhan Bey yeğenim!

— Yok... Bir şey demedim ben, Kerimcan, kendi karalaması...

— Gerçeğe karalama deyince... Oldu mu şimdicik, emmioğlu... Yazık rahmetli Ertuğrul dedemizin bunca emeklerine... Anladım, sen Kayı'nın tuğunu dolaştırmayacaksın gereğince...

Kerim atının başına torbasını asarken, Orhan, Bayhoca’nın takılmalarına aldırmamış, Karaduman'ın kolanlarını yoklamaya dalmıştı.

Dündar'ın tek gözü kör, yaşlı katırı, tökezlendi, ama büsbütün düşmedi, zorlatıp yükünden sular akarak kalktı.

— Kör katırı az kaldı ki, Karasu toparlıya... Bir kızmıştır ki, Gurgan Hatun bibim...

Orhan Bey hızla döndü:

— Balaban’ın yedeğinde mi oldu bu iş?.. Tamam... Marazlı Balaban'ın yedeğinde... Yaylaya çıkar çıkmaz falakaya yatırır fukarayı Gurgan bibi...
Bayhoca bu düşüncenin karşısına çıktı:
— Ne falakasıymış? Gündüz falakasına Gurgan bibim yatırsın, gece falakasına Deli Nazife... Adalıdan yesir mi aldılar kaşık kadar oğlanı?
Orhan Bey böyle şakaları sevmiyordu, tersledi:
— Höst... Ayıp... Gurgan bibim, hele ki, Nazife ablam duymalı da bak bakalım...
Nedir yahu, Frenk'in Rimpapa divanına mı çevirdiniz bizim Söğüt'ü?.. Gayrı , doğrular hiç mi açılmayacak?
"Frenk'in Rimpapa" sözüyle Kerimcan, Mavro'yu hatırladı. Orhan Bey'e soracakken, Bayhoca’nın boşboğazlığı karışmıştı. Bu kez de, Dündar'ın cariyelerinden biri koşarak gelip sözünü ağızında bıraktı.
— Orhan Bey!.. Gurgan Hatun'umuz bineğini istedi, suyu karşıya geçecek...
Orhan önce hemen atıldı, sonra somurtarak yavaşladı. Dündar emmisini ne kadar sevmiyorsa, bu Moğol kırması, kasıntılı Gurgan karıyı o kadar sevmiyordu. İsteğini yerine getirmekle Karaduman'a hiç hak etmediği bir kötülük yapıyormuş gibi, bir an, çaresizlikle öteki hayvanlara baktı, sonra yüzünü azdırıp torbayı hışımla çıkardı, fukara Karaduman'ı gemleyip dizgini kıza uzattı, çok ayıp olacağını anlayınca Kerimcan'a döndü:
— Sen de bin Kerim, bindir, yedekle...
Kerim, karşı yakada Aslıhan'ı görmek umuduyla birden sevindi.
Hayvanları dizginlerinden çekerek Gurgan Hatun'a yaklaştı.
Karı bir bakmış, suratını buruşturarak gözlerini gene karşıya dikmişti. Sanki karşıdakiler bilmediği bir kalabalıktı da, içlerinden can düşmanlarının bulunmasından kuşkulanmıştı. Neden sonra, Kerim’i ilk defa görüyormuş, burda bulunmasına da çok şaşmış gibi, süzdü:
— Nedir?
— Binek gönderdi Orhan Bey...
— Bir istedik, iki gelmiş... Doğrusunu mu diyemedi benim habercim, dedi de Orhan akılsızı mı anlayamadı?
— Yedekçi geldim ben, Gurgan Hatun...
— Sen... Bizi yedekleyeceksin, he mi, molla eskisi... Geri dur! -Asasını hırsla yere batırdı-: Yıkıl! -Karaduman'a iğrenmiş gibi baktı-: Yoksa Osman Bey'in tavlası hayvanları bizi çekemez de, payandacı mı gerek?

Eteklerini topladı, Kerim'in şaşkınlıktan ağzını bir karış açık bırakan bir çeviklikle ata binip sürdü, arkasına bakmadan konuştu:

— Geri gönderirim sağlıkla bineğinizi, korkmayın, suya verdirmem.

Kerim, bir patavatsızlık yapmış gibi, cariyeler gülüşüyorlardı. Bunlara, Gurgan cadısından daha çok kızdı.

Gurgan Hatun, hayvanın üstünde imrenilecek kadar dik, güvenli duruyor, elindeki asasıyla yaman bir savaşçıya benziyordu. Kerim, değme yiğidin hızlı akan derin suları geçerken nasıl ürperdiğini, başının nasıl döndüğünü bildiği için, öfkesini unutuvermişti. "Yaman karı haaa... Anam kadar yiğit değilse de, eksikliği de yok desem yeri..." Karaduman'ın arkasından gitmek için zorlatan hayvanı tersledi: "Host! Hele şuna hele..."

Birden gülmesi tutmuştu. "Kızların birini önüme, birini ardıma bindirip sürsem geçsem; kızar ki, Gurgan Hatun, kudurur..."

Gurgan Hatun, Türkmenleri soylu saydığından değil, Cengiz'in soyluluk yasalarına sıkı sıkıya bağlı olduğundan Orhan Bey'in atına Balaban'ı bindirmemiş, hayvanı geriye yedekte yollamıştı. Kerim bundan hiçbir şey anlamadığından Balaban'a eziyet edilmiş gibi canı sıkıldı. Çocuğun omzunu okşadı:

— Sağol, Balabancık... Bineydin...

— Balaban'a Dündar'ın evindekilerden başkası her yerde "Balabancık" diyorlardı. Bunu ilk defa Osman Bey söylemişti. Balabancık yorgun, biraz da kederli gülümsedi. Çelimsizdi, ama, kaşık kadar suratının ne kadar güzel olduğu, biraz dikkat edilince görülüyordu.

— Kızları geçireceksen, al hayvanları...

Balaban enikonu ürktü, sanki bu sözde bir suç varmış, suç da kendisininmiş, Gurgan Hatun duyarsa kıyamet kopabilirmiş gibi karşı kıyıya ürkek ürkek baktı.

— Sağol Kerim Efendi... Olmaz. Gidip binek getireceğim.

— Hani binek?... Hepsi yüklü hayvanların?

— Olsun! Yükleri indiririz, aşağı...

— Sonra yüklersiniz yeniden?

— Yükleriz, sağol...

Kar suyuna girip çıkmaktan dudakları morarmıştı. Adım attıkça eski kunduralarından sular sıçrıyordu. Kerim'in yüreği sızladı. Savaşçılığa geçti geçeli, aralıksız yoklayan esir olma korkusunu keskin bir sızı gibi duydu. Ayaklarını sürükleyerek döndü.

Orhan Bey'le Bayhoca, dibinde Karasu'yun dirseklendiği küçük tepenin üstüne çıkmışlar, esinti serince olduğundan yamçıyı çamların gölgesine değil, güneşe serip uzanmışlardı.

Kerim hayvanları yeniden torbalayıp tepenin düzlüğüne çıktığı zaman arkadaşlarını sırtüstü yatmış buldu. Mavro'yu sordu.

Hayır Orhan Bey bir işe salmamıştı. Nerde olabileceğini de kestiremiyordu ama, yayla göçü sırası bu böyleydi hep... Dolabı ele geçene çevirtiyorlardı. Herhal babası, emmilerinden biri, ya da, anası Malhatun bir hizmete yollasa gerek...

Bayhoca, uyumaya hazırlanmış, gözlerini yummuştu. Kerim'in bir sözü üstüne birden ilgilenip dirseği üstüne geldi:

— Ne demek, "Yatağına girmemiş gece..." Ben almadım bey nöbetini gâvuroğlundan, gece yarısı... Eve gelip denklere yardım etmedi mi?

— Gece yarısı bizim denkler çoktan bağlanmıştı da, anam Orhan Beylere yardımcı gittiydi.

— Peki... -Bayhoca, Orhan'dan Kerim'e, Kerim'den Orhan'a baktı-: Ne demektir bu arkadaşlar... Sakın bu gâvuroğlu...

— Gâvuroğlunu bırak, demedim mi, sana yeğen, gâvurluğu mu kalmış on gün önce Müslüman olan din kardeşimizin?

— Vay vay!.. Ben dededen Müslümanım, daha ele geçiremedim gerçek Müslümanlığı... Dünün gâvuru... Direğini bilmez, şartını bilmez İslâm'ın! Ne kolay!.. Bunca yılın dervişiyken Daskalos gâvurluğu atabildi mi bakalım, sırtından şuncacık... Kel Derviş'in yedeklediği herife Müslüman, dedin mi...

— Birine benzet ki, yaraşsın! Bizim Mavro hiç Müslümanlığa girmese, Daskalos kâfirinden yüz kat Müslüman'dır. Ne diyeceksen gâvursuz de...

— Diyeceğim şu, arkadaş... Bir kopuk gece yatağında yatmadı mı...

— Eee?

— Yatmadı mı, bil ki, bir oynak karının yatağındadır. Oğlan İnönü'nde, Filatyos hınzırının korkusuyla Müslüman olalı beri, senin haberin yok, Söğüt'ün oynak dullarıyla utanmaz kızları, bu pis Mavro'nun ardına düşmüşler. Benim duyduğum, Bacıbey'den korkmasalar, sırtlayıp götüreceklermiş, çeşmenin yanından geçerkene... Durum vaziyetler bu kerte kötüleşmiştir ve de Yahşi İmam'ın "Dünya bozuldu, kıyamet belirtileri yüryüzünü kapladı" demesi, gerçek...

Orhan Bey, Kerim'in yüzüne araştırarak baktı:

— Ne dersin Kerimcan? Sezinledin mi, bir şeyler sen?.. İnanayım mı bu yobazın karalamasına?.. Baştan çıktı mı, bizim fukara Mavro, Müslüman olur olmaz, boyunca günaha batıp cehennemlikler alayına katıldı mı?

Kerim, gözlerini kısarak Mavro'nun son davranışlarını hatırlamaya çalıştı. Hayır... Oğlanın gizli bir işi yok gibiydi. Durdu. Elini çenesine attı. İki kez Deli Balta'yla, bir kez, İnönü dönüşü Osman Bey'in yanına koruyucu alıp esirlerin başına bekçi diktiği Âdem Ejderhası Pir Elvan'la konuşurken üstlerine varmış, bunlar, lafı hırpadak kesmişlerdi. Bunların önemi olup olmadığını, Bayhoca’nın yanında açmak doğru mu, değil mi, diye ölçüp biçerken Orhan Bey'in "Kimdir o?" sesine döndü.

Söğüt yolundan dolu dizgin bir atlı geliyordu.

Üçü de ellerini gözlerine siperleyerek seçmeye çalıştılar. Herif, her kimse, seçilemeyecek kadar uzaktaydı ama, altındaki hayvana "Allah yarattı" demediği belliydi. Ayrıca yolu tozutarak yaklaşan at, kırbaç, üzengi zoruyla koşan mekkâreye hiç benzemiyordu. Biraz sonra şaştılar. Üstündeki, evet Mavro'ydu ama, altındaki bineği çevrede hiç görmemişlerdi. Göğüslü, sağrılı bir al hayvan ki, uçmuyorsa da, ayaklarının yerden kesilmesine çok bir şey kalmıyor. Harlayıp gelmekte ki, yolu sömürüp içmecesine...

— Nedir yahu?

— Bildim, haramiliğe gitti bu Gâvuroğlu... Birinin evini yıkıp ocağını söndürüp umudunu kesip geldi. Tuh yüzüne hırsız köpek!

Bayhoca’nın "Hırsız köpek" dediği Kara Vasil'in Mavro, Müslüman olduktan sonraki adıyla Kara Yavru, atların bağlandığı yere hışım gibi gelmiş, hayvanın dört ayağını, bir nal izinde toplayıp çivileyerek durmuş, arkadaşlarına vardığını bildirmek için iki kez "Hooo... Hooo!" diye bağırmıştı. Kerim karşılık verdi. Mavro yere atladı, bineğine sarılıp gözlerinden üst üste öptü, sırtına bir çul çekip başına torbasını takıp tepeye sardı. Bir çıkıyordu ki, tazı önüne düşmüş tavşan dahi öyle değil!..

Düzlüğü tuttuğu zaman göğsü körük gibi kalkıp iniyor, soluğu ağzına sığmıyordu ama, ağzı da keyfinden kapanmıyordu. Üç adım kala durup ellerini havaya kaldırıp müjdeyi verdi:

— Gözümüz aydın arkadaşlar, al kısrağımıza kavuştuk, kutsal Meryem Anamızın arkalamasıyla...

Orhan'la Kerim, "Kısrağımız" sözünün ne demeğe geldiğini bulmaya çalışırken Bayhoca biraz alayla, biraz şüpheyle sordu:

— Nerden bizim olmakta bu al kısrak, Arslan Mavro, bizim olduğunu bilmediğimiz al kısrağımızı sen nerde buldun bakalım?

Mavro o kadar sevinçliydi ki, Bayhoca'nın domuzluğunu fark etmedi bile?.. Soluk soluğa anlattı:

— Bizim al kısraktır bu... Ben bunu, Issızhan'da, avuç avuç kuru üzüm yedirerek besledim, fındıkla besledim. Geme eğere ben alıştırdım bunu... -Al kısrağa kasılarak baktı-: Tavlamızın dölüdür bu... Dededen sürmelidir. Rahmetli ablamın öldüğü gün yittiydi bizim al kısrak...

— Şimdi nasıl bulundu?

Mavro hiç duraklamadı:

— Kendi başına, Bayhoca kardaş... Baktım, yularını sürüyerekten gelmekte...

— Kendi başına... Yuları sürüyerekten... Peki nerden gelmekte böylece? Sakın batağı yırtıp Karacahisar toprağından mı?

— Tamam! Çok yaşa... iyi bildin! Evet, Karacahisar toprağından...

— Bildim! Şu halde, üstüne vurdurdum. Kokuna mı gelmiş yolu eline alıp... Havaları koklayaraktan mı, gelip seni bulmuş Söğüt gibi yerde?

— Tamam!..

— Tamamsa... Dur hele... -Elini gözüne siper edip bir zaman al kısrağa baktı-: Mavrooo... Mavro dedim, doğrucular başı Mavro, hiç yalan bilmez Mavro... Beri bak, bu sizin al kısrak... Şuncacık şüphen yok, öyle ya?.. Bu sizin, tavlanızın yedi göbek dölü, al kısrak he mi?

— He ya... N'olmuş?

Mavro soluğunu kesip arkadaşlarının yüzlerine ayrı ayrı bakarak biraz bekledi, Bayhoca susmayı uzatınca patladı:

— Boğulayazdım rezil! Sözün ardı gelsin!

— Sözün ardı, Kara Yavru’m, bu al kısrağı gözüm tutmadı benim. Karacahisar gibi yerden kalksın sürsün, gecenin bir vakti, hemi de, yayla göçlerinin denkleri bağlandığı geceeee... Batağı yırtıp gelip Söğüt'te seni bulsun, hayır!

— Geldi ya... Nah işte...

— "Nah işte" ne kadar kolaaay! Hayır, ben bu al kısrakta, senin kondurduğun Düldül feraseti görememekteyim.

— Neden?

— Şundan ki, öyle ferasetli al kısrak senin gibi biniciye bel vermeyecek, bilmezden üstüne hoplasan, kıç atıp düşürüp üstüne çıkıp tepinip seni bitirecek...

— Neden yahu, kudurmuş mu, avucumda üzüm fındık yedirerekten beslediğim...

— Şundan ki, rezil Mavro, benim bildiğim, soylu bir hayvan yalancı biniciyi hiç taşımaz üstünde... Höst, beni dinle! Kitabın yazdığı kurban olduğum Allah, atı yaratayım, demesiyle düşünceye daldı ki, çok derin yerlere daldı. Neden mi? Çünkü hiç şakası yok bu işin... At ne demektir? Müslüman'a güven, gâvura kıran demektir. Kanatsız uçan bir yaratık ki, kovduğunu tutar, kaçtığından kurtulur. Beli güçlü de bacakları gayetle yörük... Yelesinde hayırlıyı, terkesinde doyumu taşır, getirir. Evet, koca Tanrı, "Atı yaratsam" demesiyle, elini uzatıp güney yelinin yakasını kavradı. "Dur eğlen, iki çift sözüm var. Senden atı yaratsam gerek" dedi. Fukara güney yeli, at nedir bilmezse de, karşısındaki koca Tanrı olduğundan, gerisini kurcalamadı, "Keyfin bilir" diye boyun eğdi. Tanrı'dır, aldı bir avuç yel, yoğurdu avcunda, atı meydana getirdi, saldı çayıra... Attır, cennet otlaklarında kişneyerekten, kıç ataraktan doyunadursun, biz şimdicik nerden verelim haberi, şeytana uyup Havva Anamıza o hakareti edip cennetten kovulan, fukara dem Baba'mızdan verelim. dem Baba'mız, o sıra Serendip Adası'nda, ki, bizim Söğüt'ümüz tam yetmiş bin yıllık yoldur, serseri olmuş gezinmektedir ki, yakarışı yeri göğü ırgalamaktadır. Neden mi? Çünkü cennet bağında alışmıştı hazır yiyip yan gelmeye... İş yok, güç yok, ye iç» biraz gezin, yat uyu... "Kocamak bile yok" diyeyim de gâvur aklın ersin! Kısası, herif alışmamış ekmek ardından seğirtmeye, çul çaput yolunda çabalamaya... Bir eli apış arasında, açlıktan karnı bel kemiğine yapışmış, koca Tanrı'yı çağırmakta ki, haykırışına, yerde kurt kuş, gökte melek melâike ağlaşmakta... Koca Tanrı, ağlaşma bağırtısından amansız kaldı, "Nedir yahu, biz şunda, hiç mi oh demeyeceğiz?" diye kızdı, soruşturmaya bir aklı eren adamını saldı. Melek melâike takımı, soruşturmacıyı görünce, "Biz bu derbeder dem Baha'nın bağırtısından tespihi şaşırttık, sayısını yitirdik, aman, amanı bilir misin? Şunun suçu her neyse, koca Tanrı'ya bağışlattır, bizi bu beladan kurtar," dediler. Koca Tanrı'dır, kurban olduğum, suratını asıp başını duvara çevirdi, "Ben nasıl bir Allah olmalıyım ki, tutma dediğimi tutan, tut dediğimi tutmayan ve de cennetimde o işi işleyip ortalığı pisliğe veren bir akılsızı, ters yüzü döndürüp cennetime kondurayım," dedi, "Hayır gerisin geri cennetine kondurmasın, derdine azdan çoktan bir derman bağışlasın âdemoğlu, bir dem Baba olmakla adamlıktan çıkmaz ve de Tanrı'ya en kötü kulundan geçmek hiç yaraşmaz," dediler. Koca Tanrı biraz düşündü, naza vurup biraz

daha olmazlandı, niyeti, dem Baba'yı bunaltıp yasağını tutturmak... Sonunda, canından usanmışlığa vurup "Peki," dedi, "kefil misiniz?" "Kefiliz" demeleriyle Serendip Adası'na uzandı, "Ya dem" dedi, "bir kötü iş tuttun, canımı sıktın, o naneyi yemeseydin iyiydi ya, yedin. Bak neler oldu? Tüh yüzüne! Bunca melek melâike, bunca peygamber, evliya, bunca ermiş, bunca çokbilmiş, filanı falanı kefil verip yakarıcı oldu, ağzından peki lafını zor güç aldılar. "Hadi, müjdedir hökürtüyü kes, dile dileğini al muradını" demesiyle dem Baba'mız sevinç delisi olup külahını yere çaldı ve de çekip gömleğini yırttı, bu kez naçarlıktan değil haaa, keyfinden yolunmakta... Sonu, iki dizi üstüne düşüp hiç duraklamadan atı istedi. Koca Tanrı şaştı bir zaman, şaşması, "Benim gökte güney yeliyle gizli söyleşmemizi ve de yelden at yaptığımı, bu herif Serendip dağında nasıl bildi?" demesinden... Demek ki, gökteki sarayında, dem Baha'nın, martalos (casus) tuttuğundan kuşkulandı. Sonunda kör şeytan aklına getirince ferahlayıp kaskas güldü, "Hay köftehor, bilmezden bir dilek diledin, tam üstüne vurdurdun, kendi mutluluğunu ve de oğlanlarının mutluluğunu kaptın, yıkıl!" dedi. Böylece koca Tanrı, atı önce dem Ata'ya, ardından Müslüman yiğitlere bağışladı.

— Ya gâvurun, hele Frenk kötülerinin elindeki bunca binek?

— Hey akılsız Mavro, şeytanı n'apalım, koca Tanrı'yla çekişen taşlanası kör şeytanı?.. Evet, Müslüman'a bağışlanan atın birazını da gâvur Frenk takımı ele geçirmiştir, "At ağasına göre kişner" denilmesi de bundandır. At, fikirli olduğundan iyi biniciyi kötüsünden ayırır ossaat... Ayırt etmesi, "Bana bakar" diyerektendir. Ata bakacaksın ki, zora düştüğünde ardına bakmayacaksın! "Ata binersen koca Tanrı'yı, attan inersen atı unutma" denilmiştir ve de "Ata düşman gibi binmeli, dost gibi bakmalı" denilmiştir. "At atı yemlikte geçer" denilmesi, hey sefil Mavro bu anlamadır. Ne var ki, "Atım tepmez" denilmeyecektir, nitekim, "İtim kapmaz" demeklik de yoktur ve de at, ulu yaratık olduğundan, Tanrı'nın övgülüsü, yiğidin sevgilisi olduğundan kimsenin atına "Eşek" denilmeyecek ki, boşuna dövüş çıkmaya, sövüşmek tepişmek, dolaşıp çekişmek hiç olmaya...

— Heyvah ki, bunun gevezeliğinden bize Domaniç yaylasını keyfimizce yaylamak yoktur. Bunca lafı dedi de, al kısrağın bizi neden bindirmezleneceğini, hani, dedi mi?

— Boş bulundun kötü Mavro, say ki, soru sormadın, ayağını keskin baltayı vurdun! Sen bu al kısrağı aklın sıra keramet basamağına çıkardındı demincek... "Batağı yırttı geldi, bizi buldu" dedin. Oysa, böyle bir at, kitabın yazdığına göre, yalancı taşımaz. Höst, dilini tut! Batağın ötesinde

kalan usta çoban iti ve de av kokusunu otuz fersahtan alıp sürüp bastıran soylu av iti, batağı aşıp sürüsünü, sahibini bulamazken, bu senin al kısrak, Kara Kılavuzu şu kadar altınla tutup önüne mi kattı ki batağı aşabildi?

— Orasını bilmem, benim kısrak atladı geldi.

— Kısrak atladı geldi, seni nerde buldu bakalım?

— Buldu ki, dosdoğru... Gece düşünü gördüm ben, sıçradım kalktım, avluya çıktım ki...

— Kapıyı kurcalamakta ermiş evliya al kısrak?

— Tamam!

— Sakın bir de merhaba mı çekti?

— Çekti sayılır. İnceden bir kişneme saldı ki, senin gibilerin merhabası kaç para...

— Baktın batağı geçerken çamura batmış... Götürdün dereye soktun yıkadın?

— Tamam!

— Kısrağı yıkadın da, ayağındaki çizmeleri, neden güzelce yıkamadın, düzenci ve de yalancı Mavro?.. Höst, has, dedim, işin doğrusu gelsin, biz Osman Bey'in martalosları değiliz.

Mavro çaresizlikle Kerim'e baktı. Kerim başını salladı:

— Yalanı kurdun ama, yarayışlı kulpu takamadın Mavro, gelşu işin gerçeğini anlat da kurtul!

Mavro, biraz daha direndi. Yasağı tutmadığını Osman Bey'in duymasından korkuyordu. Orhan Bey, İnönü çarpışmasından bu yana, yasak masak kalmadığını söyleyince pek şaşırdı. Birden ferahladı, kasıldı.

— Gece, nöbetten sonra gittim, aldım geldim.

— Yerini kimden öğrendin peki?

— Yerini mi? Yeri meri... Aldım geldim. Bayhoca parmağını salladı:

— Yerini nasıl bildin, demekteyim... Kerim atıldı:

— Tamam, buldum! Karacahisarlı esirlerden öğrendin, değil mi?

Mavro daha fazla direnmedi, gittikçe şişinerek anlattı:

— Esirlerden evet... Karacahisar baba toprağı olduğundan bilmediğim yeri yoktur, İsa Efendimize şükür...

— Yavrum Mavro, İsa Efendimiz mi kaldı? Hani bundan böyle Muhammet Efendimizdi?

— Yahşi İmam'a danıştım, Bayhoca kardaş, "İkisi de hak peygamberidir hiç fark etmez, yüreğini temiz tutmaya bak"dedi.

— Demek günahı, Yahşi imam'ın boynuna... Oooh ne güzel! Bu gidişle boylar cehennemi teker meker... Evet, yerini öğrenmenle... Baba toprağınız olduğundan, attın sırtına arpa torbasını...

— Nasıl arpa torbası?.. Arpa torbası yok...

— Ya? "Boş torbaya at tutulmaz" demiştir Türkmen atalarımız.

— Meryem Ana çarpsın ki, arpa marpa yok... Sürdüm gittim, atladım batağı, Filatyos'un otlakta yılgıya sokuldum kurt gibi... Baktım, yıldız alacasında, al kısrağı seçtim. Islığı saldım hafiften... Al kısrak duymasıyla kulaklarını kaldıra indire, yüzünü dört yana çevirip kokumu arayaraktan yan yan bakıp ayak ayak geldi. Kavuşmasıyla sevinçten art ayakları üstüne kalktı, az kaldı ki, naraya bine... Sıçrayıp yetişip burnunu tuttum, kucakladım, sürmeli gözlerinden öptüm, hoplayıp bindim, "Umudum al kısrak, dedim, karanlık gecede yol iz bulan, batağın derinini deşip çıkan al kısrak, hadi bakalım parla!" dedim, yola kapandım. Coştu al kısrak, yel oldu esti, kanatlandı ayaklarını yerden kesti. Sazlığın sıkını biçti, batağı sıçrayıp geçti. Aldı geldi. Yaylaya çıkmak olmasa, göze alamazdım yasak çiğnemeyi. Dönüşe kalsa gitsem de bulamam, bulamayınca ölürüm, sandım. Orhan Bey... Kızarsa Osman Beyimiz, gerilir önümüze, böyle böyle diyerek, bağışlat suçumuzu...

Bayhoca keyifle güldü:

— Hele akılsız gâvur! Neden kızsın Osman Bey emmim, olmuş işe... At yitirmedin, at getirdin! Yayalıktan kurtuldun. Dinle oğlum! "Yayalık atlılıktan iyi" derlerse, diyene bakacaksın, yaya demekteyse buna hiç inanmayacaksın, atlı demekteyse, büsbütün inanmayacaksın!

Mavro gözlerini kırpıştırarak Bayhoca'nın gene yutturmacaya vurup vurmadığını araştırırken, karşı tepeyi bir kadın çığlığı keskin keskin çınlattı.

Delikanlılar hep birden sıçrayıp ellerini kılıçlarına atarak sesin geldiği yeri, bağırtının nedenini araştırdılar.

Orhan Bey kendini toplayıp "Atlaraaa" diye bağırdığı anda Bilecik Hisarı'nın yokuşu dönemecinden bir araba yaydan çıkan ok gibi fırladı. Bağırışlar bundan geliyordu. Soylu Rum kadınların bindiği çok süslü arabalardandı. Dört iri hayvan koşulmuştu. Bunların ürküp gemi azaya aldıkları, zapt olmaktan çıktıkları anlaşılıyordu. Durum arabada olanlar için gerçekten çok korkuluydu. Daha da tehlikeli bir hal almaması arabacının hem çok usta, hem çok güçlü olmasındandı. Atlarına doğru koşmaya hazırlanan Söğüt delikanlıları, bağıranların kendi kadınları olmadığını anlayınca at binmekten vazgeçmişler, seyre dalmışlardı. Araba kim bilir

kaçıncı devrilme tehlikesini savuşturunca Bayhoca güvensiz bir sesle teklif etti:

— Bir ok atıp öndeki hayvanlardan birini düşüreyim mi?

Orhan önlemek istiyormuş gibi elini kaldırdı:

— Olmaz. Daha kötü... Öndeki atlardan biri tökezlenirse araba devrilir. Herif devirmeden Karasu'yu tutarsa... Birden aklına kötü bir şey gelmiş gibi telaşlandı. Yolun geçidi derindir. Çocuk mocuk varsa boğulur haaa...

Sözün sonunu, koşmaya başladıktan sonra getirmişti. Tepeyi çoğu kayarak inip hayvanlara yetiştiler. Yem torbalarını yere çalıp bindiler, dirseklerini işletip "Hayda breee..." diye hayvanları coşturmaya çalışarak sürüdüler.

Yolun Karasu'ya giren beri ucuna vardıkları zaman, yokuş aşağı çığ gibi gelen araba da karşılarına yetişmişti, öndeki atlar, hızla akan derin suya batınca arkadakiler bunların üstüne devrildi. Ok, çatırdayarak kırılmış, baş tarafı suya gömülen araba, sert akıntıyla iyice yarılamıştı. Dört hayvan can havliyle çırpındıkları için, arabada kimin olduğu, kaç kişinin bulunduğu, köpükten, serpintiden görülemiyordu.

Orhan Bey kadın çığlıklarını bastırarak bağırdı:

— Mavro, hayvanların kolanlarını kes... Bayhoca, arabayı tutalım!

Ok kırılmıştı ama, atlar koşumlarından arabaya bağlı kalmıştı. Bu yüzden sürüklenmiyor, adamakıllı yanladığı halde devrilmiyordu.

Orhan Bey, gerekirse arabayı önlemek için, akıntıyı kollayarak suya girmişti. Karaduman güçlüydü, korkusuzdu, uzun bacaklarına güveniyordu. Hiç duraklamadan atılmıştı. Ayaklarının kesildiği yerde yüzüyor, tabanı bulduğu zaman sürüklenmemek için gayretle direniyordu.

— Parayacimuuuuu...

— Ah yetiş Hristos Efendimiz...

— Allah belanı versin Markooo...

Orhan Bey yetiştiği zaman, atlar, arabayı çukurdan çekmişlerdi. Gözleri dehşetle yuvalarından fırlamış, burun delikleri yumruk sığacak kadar açılmış soluyorlar, titreyen bacaklarıyla akıntıyı karşılamaya çabalıyorlardı.

— Aman Orhan Bey sen misin? Yetiş!

Orhan Bey sesi alamadığı için, adının çağırılmasına şaştı:

— Kimsiniz? Kimsin?

— Yetiş arslanım... Önce al şu kızı...

— Vay Artemis Ana!.. Neden ürktü?..

— Bırak gevezeliği de al şunu... Korkudan ölmezse, soğuktan donacak...

Orhan Bey arabanın tente demirini tutmuştu. Artemis Ana'nın "Kız" dediği, Yarhisar Tekfuru Senyör Hrisantos'un kızı Lotüs olacaktı. Artemis Ana'ya sımsıkı sarılmış üç kızdan hangisinin "Lülüfer" diye takılıp kızdırdığı küçük Lotüs olduğunu çıkaramıyordu. Bir geçen yıl, yaylaya erken çıkıldığı için görememişti. İki yılda bu kadar büyüyebileceğini aklı almıyordu.

Artemis Ana gerçekten kızdı, silkinip kendini kurtardı, yarı Rumca, yarı Türkçe beddualar ederek Meryem'i, Hristos'u yardımına çağırarak Lotüs'ü delikanlıya doğru itti. Kız Orhan Bey'in anlayamadığı bir ürküntüyle sütanasına sarılmak isteyince, Orhan Bey çıkıştı:

— Hadi... Hadi çabuk...

Çıkışmasının sebebi, arabanın yeniden kaymaya başlamasındandı.

Lotüs'ü saçlarından tutup kabaca, çekti, önüne aldı. Sağ koluyla sımsıkı sarıp, Karaduman'ı hemen tepikledi. Kız, bulanık, anaforlu akıntıdan büsbütün korkmuş, hafif bir çığlıkla göğsüne sığınmıştı. Suda bırakılmış bir sünger gibi ıslaktı, yumuşacıktı. Orhan Bey, birden keyiflenip alay etti:

— Islanmışsın kız, suya düşmüş tavşana dönmüşsün...

Yüzünü göğsüne bastıran Lotüs tüy kadar hafifti. Ayağının biri suya dokunuyordu. Orhan Bey'in alaycılığı, bir anda, acımaya döndü. Kolunu biraz sıktı:

— Korkma!.. Yok korkacak bir şey!..

Lotüs başını kaldırdı. Kocaman kara gözlerinde, Orhan'ı şaşırtan güvenli bir rahatlık, dahası, hemen gülümsemeye dönecek bir muziplik vardı. Orhan Bey, bu apaçık, dimdik, öyleyken gene de anlaşılmaz bakışlarından rahatsız oldu.

İnönü mağaralarından birinde oturan Cenevizli Keşiş Benito, Lotüs'ün, Kumbaros'u; Türkçesi, vaftiz babasıydı. Önceleri anasıyla, altı yaşından beri de sütanası Artemis Ana'yla her yıl, doğum gününde mutlaka Benito Keşiş'i görmeye geliyor, pahalı hediyeler, çeşitli yiyecekler getiriyordu.

Her gelişte, Söğüt'te, Ertuğrul Bey'in evinde iki üç gece kalırdı. Bu sebeple Orhan Bey'in çocukluk arkadaşıydı. Yaşıttılar. Öyleyken Orhan'la aralarında beş altı yıl fark varmış gibi gelmişti Lotüs'e, ilk görüşte... Utançla irkilmesi, belini sımsıkı saran güçlü koldan kurtulmak için kıvranması bundandı. Sırılsıklam giyimleri etine sımsıkı yapıştığı için kurtulmaya zorlatırken diri göğüslerinin, delikanlının etine sürünmesinden hem ürkmüş, hem de hoşlanmıştı. Sert sert soluyor, üşüdüğü için vücudunu sarsarak içini çekiyordu.

Orhan da heyecanlanmıştı. Kızın niçin debelendiğini bilemediğinden, büsbütün sıkılarak pürüzlü bir sesle yatıştırmaya çalıştı:

— Korkma Lotüs... Çıkıyoruz şimdi...

Karaduman kıyıyı bulunca ıslak kızı yavaşça kaydırıp yere indirdi, kendisi de atladı. Hayvan silkinince Lotüs hafif bir çığlıkla geriledi. Orhan Bey kalınlaştırmaya çalıştığı sesiyle atını azarlayıp kıza döndü:

— Üşüdün Lülüfer kız... -Gözlerini önce kaçırmış, sonra Lülüfer sözüyle alaya başlayıp rahatlamıştı-: N'apalım sana?

— Sandıkta çamaşır çok...

— Hani sandık? -Elleri belinde çevresini araştırdı, güneşlenmek için yamçıya uzanırken çıkardığı kaftanı hatırladı-: Dur buldum! Tamam! -Birkaç adım koştu, dönüp kuşağından çıkardığı kocaman bir mendili fırlattı-: Al şunu, geç çalılığın ardına... Soyun, kurulanmaya çalış...

— Panayamu... Olmaz.

— Höst! Dediğimi yap. Dudakların mosmor...

Koşup kaftanı aldı. Çizmeleri suyla dolduğundan her adımda ıslak ıslak ötüyordu. Çalı kümesine yaklaştı, çekinerek seslendi:

— Hey... Lülüfer Hatun... Hey dedim! Kız umutsuz inledi. Kurundun mu? Al şunu... Sarın iyice...

Lotüs çıplak kolunu uzatıp kaftanı atıldığı yerden hızla aldı.

Orhan Bey arkasını dönmüş sudakilere bakıyordu. Sütanayla iki hizmetçi kızı karşı kıyıya çıkarmışlardı. Artemis, çevresine bakıp süt kızını göremeyince bağırmaya başladı:

— Lotüüüüüüs! Lotüüüüüüüüsakimuuuuuu... Canakimuuuuu...

Orhan Bey ellerini boru yapıp seslendi:

— Meraklanma, Artemis Ana... Buradayız... Yok bir şey... -Kolunu suyun akarına doğru salladı-: Geçide yürüyün geçideee... Çalılığa dönüp çıkıştı. Hadisene kız...

Lotüs, kaftana sımsıkı sarılmış olarak çıktı. Ürkek durdu. Üşümesi gitmiş, yüzüne ateş basmıştı. Gülmemek için alt dudağını ısırıyordu.

Orhan Bey alıcı gözüyle baktı biraz, uzun bir beğeni ıslığı öttürdü:

— Büyümüşşün biz görmeyeli... -Az kalsın rahmetli Ertuğrul dedesinin akraba çocuklarına takıldığı gibi, "Eşek kadar olmuşsun" diyecekti. Kendini tuttu-:. Kocaman olmuşsun Lotüs Hanım. Yaman da güzelleşmişsin...

Lotüs gözlerini yere eğince son sözü söylediğine pişman oldu. Düzeltecek bir laf arıyor, bulamıyordu. Çaresizlikle çevresine bakarken Karaduman gözüne ilişti. Suya battıkları için eğer de ıslanmıştı. Su dolu

çizmelerinin içinde ayakları donuyordu. Patavatsızlığını örtmek için kızmışlığa vurup çıkıştı:

— Durur bakarsın... Gel çek şunları...

Lotüs önce bir şey anlamamış, bir Orhan'a, bir ileri uzattığı çizmeli ayağa bakmıştı. Ne demek istendiğini kestirince bir an suratını asıp durakladı, sonra, çok eğlenceli bir şey teklif edilmiş gibi gülümseyerek geldi, delikanlının önüne diz çöktü. Evet, bu Türkmenler, cariyelerle kölelerin görmesi gereken çoğu işleri karılarına yaptırıyorlardı. Biraz görgüsüz, biraz kasıntılı, biraz da çocuk gibi şımarık olduklarından...

Orhan Bey, soylu Rumlarda böyle âdetler bulunmadığını hatırlayınca bir patavatsızlık daha yaptığını anladı, şaşırdı, Türkmence özür diledi:

— Çizmeler ıslandı, kolay çıkmaz... Dondu ayaklarım...

Lotüs aşağıdan yukarıya hep öyle gülümseyerek dostça bakıyordu. Orhan Bey büsbütün sıkıldı. Karaduman'a sığındığını fark etmeden yalvardı:

— Hayvan da ıslak... Kurutmadık mı, sırtını yaralarız.

Lotüs karşılık vermedi, dudaklarını kısıp zorlayarak önce çizmeleri, sonra ıslak çorapları çıkardı.

— Sağol Lülüfer Hatun... Sağol efendim. Sizde...

Birden sustu. Kız zorlatırken kaftanı açılmış, sol göğsüyle sol bacağının, insanı çarpan çıplaklığı görünmüştü. Gözlerini kurtarmaya gücü yetmiyordu. Bu kez hiç özürsüz rezillik ettiğini anlamış, gerçekten taş kesilmişti.

Lotüs, yüzüne bakarak sözün gerisini bekliyordu. Sessizlik uzayınca kuşkulandı, arandı. Sebebini anlayınca öfkeden kıpkırmızı kesildi. Bir yandan kapanmaya çalışıyor, bir yandan yarı Türkçe, yarı Rumca çıkışıyordu:

— Allah belanı versin... Kaba Türkmen! Def ol! Canın cehenneme!..

Orhan Bey, utancını örtmek için şakaya vurdu:

— Suç benim mi, Lülüfer Hatun? Ben mi düşürdüm suya?.. Türkmen kaftanıdır bu... İçinde tetik duracaksın! n'apacağı hiç bilinmez.

Moğollar gibi yumruklarını böğürlerine dayamış, kahkahalarla gülüyordu. Gene birden büyümüş, sanki yirmi yaşında bir savaşçı olmuştu. Lotüs yüreğinde tatlı bir ürperti duyarak şaşaladı:

— Ne var gülecek? Utanmaz Türkmen! Tüh yüzüne... Bir de çizmelerini, çoraplarını çektirdi, esir almış gibi...

— Eh, esir almadıksa da, büsbütün aykırı değil... Suda bulduk biz seni... Su içinde kanunmuş... Kurtardığın helâl malın olurmuş, okladığın av

gibisine... Aydınlı bir levent yüzbaşısı esir geldi geçende... Ben onun yalancısıyım!

— Def ol! Onun da canı cehenneme, senin de... Şeytan alsın hepinizi...

Sütana koşarak yetişmişti:

— Üşüdün mü, canakimu... Aaaa... Soyunmuş... Nerden buldun? -Lotüs gülümsemeye çalışıyordu. Artemis Ana Türkmen kaftanı tanıyıp Orhan Bey'e döndü-: Çok yaşa beyimuuu... -Çömelip süt kızına sarıldı, kaftanı şefkatle sıkıladı-: Şimdi gelecek giyim sandıklarınız... Şimdi...

Orhan Bey fırtınayı kolay atlattığına sevinmiş, ıslık çalarak Karaduman'a doğru yürümüştü.

Lotüs, delikanlının çıplak ayaklarına bakarak, içinden, "Diken batar inşallah! Yılan sokar," derken, Artemis Ana, bir yandan Ertuğrul Bey'in ölümüne yakınıyor, bir yandan da Osman Bey'le Orhan Bey'in ömürlerine dua ediyordu. Lotüs'ün gülmesi tuttu.

Mekkâreler beri yakaya geçince Yarhisar kadınları hemen giyimlerini değiştirdiler.

Kerim bineklerin ıslaklığını alırken Bayhoca'yla Mavro savaş baltalarını kullanarak bir kavak devirmişler, acele bir ok uydurup hayvanları koşmuşlardı.

Artemis Ana, yola çıkmadan önce Benito Keşiş için getirdikleri kalın yün çoraplardan birini zorla Orhan Bey'e giydirdi. Tenteyi indirip çemberlerin üstüne kurumaları için ıslak çamaşırları astırdı.

Söğüt'ün hazinelerini Bilecik Hisarı'na teslim eden kadınlar ikişer üçer dönüyorlardı. Artemis Ana'yla iki hizmetçi bunların getirdiği boş hayvanlara bineceklerdi.

Orhan Bey, bacılar için sonunu beklemek zorunda olduklarından, Aslıhan'ın gecikeceğini düşünerek, Kerim'le Bayhoca'yı orada bıraktı. Al kısrağı Lotüs'e verdiğinden Mavro arabacının yanına binecekti.

Böylece, Orhan Bey'le Lotüs önde, ötekiler gittikçe uzayan bir kafile halinde arkada, yayla göçüyle buluşacakları Kozpınar'a doğru, yola çıktılar.

Nisan geçip mayıs başladığı halde bu yılm bahar güneşi yeni yeni kızdırıyordu. Bu yüzden bozkır göz alabildiğine yemyeşildi.

Bu yeşilliğin içinde, gök mavisinden ipek fistanı, pembe bürümcükten örtüsüyle Yarhisar Tekfuru Senyör Hrisantos'un biricik kızı Lotüs, taşıdığı ürpertici adı gerçekten yadırgatmıyordu. "Domuz Benito Keşiş bu adı, buna

kerametinden mi bulup kodu, hey Allah!" Orhan merak etmiş, bir gezginci Latin papazına sorup öğrenmişti. "Lotüs", her yiyen yabancıya, yurdunu unutturacak kadar tatlı, insanda akıl bırakmayacak kadar tutkunluk veren bin masal yemişiydi. Latin papazı, Ayrıca , "Mısır'ın ak nilüferine de Lotüs derler," demişti. Kıza şuncacıktan beri çiçeğin Türkçe adıyla "Lülüfer" diye takılması bundandı. İlk duyduğu zaman yadırgayıp kızmış, bir daha da hiç alışamamıştı. Daha önceki yıl, on bir yaşındayken somurtuyor, enikonu kızıyordu. Şimdi de buna mı canı sıkılmıştı acaba? Dalgınlığa vurması bundan mıydı? Belli etmemeye çalışarak yan gözle baktı. Evet, bir dalgınlık vardı bunda... Babası çok şımarttığı halde, anasını küçük yaşta yitiren bütün duygulu çocuklar gibi, bu Lotüs şuncacık bebeyken bile, doyasıya gülmez, hiçbir zaman yaşıtları gibi aşırı yaramazlık etmezdi.

Uzaktan uzağa araba atlarının çıngırak sesleri duyuluyor, bu ince çıngırtılar, nedense, uçsuz bucaksız genişliğe, yumuşak bir keder yayıyordu.

Orhan Bey hiç beklemediği halde, Lotüs'e acıdı. Uzayan sessizlik mutsuzluğunu artırıyormuş da, bunu önlemek istemiş gibi, yavaşça sordu:

— Neden parladı hayvanlar? Acemi miydi biri ikisi?

— Hayvanlar mı? -Lotüs dalgınlıktan kurtulmaya çalışarak kederle gülümsedi-: Yok.. Bir leylek kalktı apansız çalının ardından... Galiba yılan vardı ağzında,.. Nerdeyse atların kafasına sürünecekti.

— Tamam... Yılanı görmese de sezer at kısmı, ürker. -Biraz durup söz aradı-: Neden sürüp gelmediniz Söğüt'e dün... Hiç kalmadınız Bilecik'te?..

Lotüs belli belirsiz ürktü, araştırıcı bakışlarla bir zaman delikanlıya baktı. Bu soruyu gelişigüzel sorduğunu anlayınca rahatladı. Bilecik Tekfuru Senyör Rumanos'un kendisini istediği, babasının da, zenginliğini, güçlülüğünü düşünerek verimkâr olduğu, demek buralara yayılmamıştı daha...Tekfur Rumanos -kendisi "kırk dört" diyordu ama-elliyi aşkın, adamakıllı çökmüş bir adamdı. Çocuk yaşta kızlarla oynaştığı biliniyordu... Babasının ağzını aramasını Lotüs önce şakaya vermiş, ciddiliğini anlayınca dehşete kapılmıştı. Bu dehşetin içinde, öksüz olduğundan böyle bir kocayı kendisine lâyık görüyorlar, düşüncesinin büyük payı vardı. Aklını başına topladığı zaman bunun böyle olmadığını, anasının ölümünden sonra, evlenmeyi aklına getirmeyen babasının günahını aldığını biliyordu ama, dehşet bastırınca, öksüzlüğün ruhuna biriktirdiği kuşkular ağır basıyordu. Bütün teklifleri, biraz da iğrenerek, "Olmaz" diye kesip atınca, babası bir kere gidip Rumanos Tekfuru bu gözle görmesini rica etmiş Lotüs bir türlü,

"Hiç faydası yok, seninle evlenecekmişim gibi dehşete kapılıyorum" diyemediği için, razı olmuştu.

— Neden gelmediniz Söğüt'e?

— Yaylaya çıktığınızı düşündük. Geçen yıl yoktunuz.

— Olsun! Açıktır bizim konak yaz-kış... Gereğince ağırlayamadılar mıydı, geçen yıl?

— Bilmem... Bağışlayın... Bilmem olur mu? Çok rahat ettik.

— Yaylaya giderken bazı eşyaları Bilecik'e bıraktığımızı bilirsiniz! Baktınız ki, bırakmamışız...

Lotüs, bir şeyler biliyor da, sıkıştırıyor mu, diye sert sert baktı. Hayır, bu iri mavi gözlerde, kalın dudaklı yumuşacık gülümseyen ağızda, ne kurnazlık vardı, ne hayırdık... Rahatladı. Sözü değiştirmek için bir soru da kendi sordu:

— Neden sağlam bir hisar dikmedi tepenin birine bunca yıl rahmetli Ertuğrul Bey?

— Hisar mı? Orhan Bey gerçekten şaştı. N'olacak?

— Eşyalarınızı Bilecik'e bırakmazdınız o zaman... Kendi hisarınızda saklardınız...

Bir su birikintisinin yanından geçiyorlardı. Birkaç kurbağa viyaklayarak suya daldı. İlerde bir leylek, tek ayağı üstünde, gagasını göğsüne dayamış derin derin düşünüyor, bir başka leylek, tarlada evlek adımlar gibi geniş geniş dolaşıyordu.

Orhan Bey kendilerine sık sık sorulan bu sorudan usanmıştı. Her zaman olduğu gibi, karşılık vermeye gönülsüz başladı, fakat giderek bütün Ertuğrul milletini savunmaya kendini kaptırıp ateşlendi:

— Hisar kısmı tehlike yoksa bekler adamı... Hisarımız var, zorlu düşman geldi, kapandık diyelim... Nerden gelecek bize imdat? Allah'tan diyeceksin... Allah kısmı kurban olduğum, her sıkıştığın kertede yetişmez... Neden? Düşünürüm hep... Yetişmez çünkü, her zaman düşman haksız olmaz besbelli, sen de bilir bilmez, kendini haksız düşürürsün... Biz, bir avuç insanız Lotüs Hanım, yaban yere gelip konmuşuz. Bizim hisarımız atımızın sırtı, kılıcımızın kalkanımızın ardı... Zoru gördük mü, çekilir gideriz. Güçlü devleti olmayanın toprağı olmaz. -Acıyla gülümsedi-: Türkmen atamız, "Devletsiz kişinin bastığı yer vatanı" demiştir. Doğrudur.

— Bu yüzden mi, oturağa alışamadınız... Yaylaya çıkmadan edemeyişiniz bundan mı?

— Yok... Aslına bakarsan, oturağızdır biz... Ama çıkmayacak olursak sinekler yer adamı... Sıtma bitirir.
— Ya kalanlar?
— Çaresizlikten... Ertuğrul dedem, ovada kalmayı sıraya bindirdi, yıllardır. Ekin kaldırılmazsa yaşanmaz. Savaşçılar talancıları karşılayıp püskürtmezse yaşanmayacağı gibi... Savaşçının gerektiğinde ölümü göze aldırması gibidir, rençperin orakta harmanda uğraşması, hiç farksızdır.
Yaylaya çıkarsın da hep yaylada mı kalırsın? Yok... Orağa, harmana inerler çokları... Sürüler bile, biçilmiş tarlalarda başak yemeye indirilir.
— Çok merak ederim eskiden beri sizin Domaniç yaylanızı...
— Güzeldir yaylamız... Soğuk suları vardır. Ördek avlanır gölleri... Çam ormanları vardır ki, gövdeleri iki adam kucaklayamaz.
— Yüksek midir epey?
— Bilir misin Sipahi Dağı?
— Bilirim.
— İşte onun kadar... "Doruk, düzden, iki bin kulaç çeker" derdi rahmetli Ertuğrul dedem...
— Sürüler koyun ayağıyla kaç günde çıkar o kadar yükseğe?..
— Yayılarak çıkar. Kaç gün tutarsa... Biz keselerden vururuz.
İki günde tutarız yaylayı...
— Çadırda mı yaşarsınız bunca zaman?
— Kim demiş? Herkesin evi vardır, ikişer katlı, geceleri soğuk olur. Ocak yakılmadan barınılmaz. Sürüler iki kez çıkar. İkinciye güzleme deriz. Yağlar basılır, peynir tulumlanır boyuna... Derin inler vardır, kar kuyuları gibi serin... Yağı peyniri salarız urganlarla... Durur taptaze... Biraz kederli güldü. Bu dediğim, mal davar bolsa... -Hemen konuyu değiştirdi-: Kadınlar kilim dokur, içlik bez dokur, ipekli dokur.
— Erkekler?
— Ava gideriz. Panayırda ciride çıkarız. Silah idmanı hiç durmaz. Yeni taylar geme, eğere alıştırılır.
— Dönüş?
— İlk karla dönüş başlar ama, hırp diye inilmez. Karın önüsıra, kona göçe bulursun düzü... Senin anlayacağın, beş altı ayı geçmez, bizim Söğüt'te oturmamız.
— Zor mudur, böyle yarı göçebelik... Yılda iki kere göçmek?..
— Birazdan görürsün!.. Göçün başı ulaştığıyla bayram yerine dönmüştür, Bilecik Tekfuru Rumanos emminin ünlü Kozpınar Meydanı...

— Kolay alışır mı buna insan?..
— Bilmem... -Birden dikkat kesilip gözlerini kırpmadan baktı, yavaşça sordu-: Neden sordun Lotüs Hanım?
Lotüs hemen gözlerini kaçırdı. Yutkundu, telaşla karşılık verdi:
— Yeni analığın Bal Hatun aklıma geldi. Ömrünce babasınıntekkesinde oturmuş, elini sıcak sudan soğuk suya sokmadan... Bunca hizmetçi, aşçı ana... Sen yaylayı anlatırken... n'apar dağ başlarında, acaba, dedim. Yadırgar elbette biraz...
— Bilmem! İşe sıvanırsa yadırgamaya vakit bulamaz. "Erini seven avrat her bir şeye katlanır" demiş bizim Türkmen atalarımız...
Lotüs, yola çıktıklarından bu yana ilk kez gerçek bir ilgiyle sordu:
— Analığın her şeye katlanacak kadar sever mi, babanı?
Orhan biraz şaştı ama, pek umursamadı:
— Sever... Sevmez mi?
— Kaç yaşında Bal Hatun? Duyduğum doğruysa, on altı on yediymiş.
— O kadar...
— Baban?
— Otuz üç otuz dört...
— Doğru mu? Demek yaşı kadar fark var arada... -Sinirli sinirli güldü-: Sevebilir mi hiç? Osman Bey on altısında evlenseydi, onun kadar kızı olurdu. Babası yaşında demek... Hayır, sevemez. Hiç sevemez.
Orhan Bey, şakalaşıyor mu diye merakla baktı. Sözün ciddiliğinde hiç şüphesi kalmayınca gerçekten şaştı:
— Yaşlı mı benim babam senin hesapça Lülüfer Hanım?
— Otuz yaşındaki bir kadın için yaşlı değil ama, on yedi yaşındaki için...
— Yaşlı demek... Koca Osman Bey... Ağzında arslanları alıp gelen yiğit... Türkmen'de erkeğin yaşı yılla ölçülmez, yiğitliğiyle ölçülür. Bizde sakat makat olmayan erkeğin delikanlılığı kırkında başlar. Hele babam gibi güçlü, yiğit, yakışıklı oldu mu, yüz yaşına varsa delikanlılığı komaz elinden... İspatı: Ertuğrul dedem, doksanı aşmışa, delikanlı gitti bu dünyadan... Köslüğün imdat davulunu duymasıyla hopladı bir, "Atımı çekin" deyip öldü.
Nal seslerine döndüler. Kaplan Çavuş'un Aslıhan başörtüsü dörtnalın yelinde savrularak hışım gibi geliyordu.
Yaklaştı, hizaladı ama durmadı. Elini havada sallayarak bağırdı:
— Hadi tutalım tepeyi... Bakalım kavuşmuş mu yayla göçünün öncüleri Kozpınar'a...

Lotüs, açtığına pişman olduğu konudan kurtulmak için al kısrağı tepikledi. Orhan da sürdü ardından...

Tepenin doruğunda Kozpınar'ın sık ağaçları, çıplak bozkırın ortasında yeşil bir ada gibi duruyordu. Arkasında, bir mil kadar geride, sarı bir duvar gibi batağın sazlığı uzanmaktaydı.

Çevresi ulu çınarlarla çevrili meydana göçün öncüsü çoktan girmişti. Gerisi teker kol halinde gökle yerin kavuştuğu çizgideydi.

Sabah yeli kesildiğinden kebapları döndürmek için yakılan koca ateşin dumanı mavi gökyüzünün derinliklerine boz bir direk gibi yükseliyordu. Aslıhan, gözlerini kapatıp havayı kokladı, kebapların kokusunu almışçasına iştahla yalandı. Nedense gülüverdi fıkır fıkır...

— Bunları selden toplamışsınız öyle ya, Orhan Bey, neden dökülmüşler Karasu'ya, sordunuz mu? Bilecik'te neyi beğenmemişler de, "Aman kurtulalım" derken boğulayazmışlar?

Orhan Bey hiçbir şeyden şüphelenmediği için, gülerek Lotüs'e bakıp karşılamayı ona bıraktı.

Aslıhan çok sevdiği Lotüs'ün gözlerindeki acılı yalvarışı görünce, şakayı yanlış yerden açtığını hemen anladı.

Orhan pirelenmişti. Aslıhan sözü uzatmamak için elini salladı: -Sür bacım! Kebap yiyelim dersek, yetişmeye bakacağız vaktiyken... Sür!

Bineğinin karnına üzengilerin keskiniyle dokundu.

Bir at başı arayla toprak yola kapandılar. Böyle dörtnala kalkış Orhan'a hiçbir kaygıları yokmuş, tersine çok keyifliymişler duygusu verdi. Çok yaşlı bir erkek gibi, başını sallayarak "Gidi maskaralar" diye söylendi. Sabırsızlanan Karaduman'ı saldı hafif meyilden aşağı, köpüklü sel gibi... Boş bulunup "Yettim kızlar! Yettiiiim!" diyerek bir de yaman savaş narası patlattı ovaya doğru... Birden sevinç kavramıştı yüreğini... At sürmekten sandı, başka bir nedeni olabileceğinden şüphelenmedi bile... Mavro'nun al kısrağı Aslıhan'ın bineğini geçince aklına gelen türküyü salıverdi: *"Yokuşlar yukarı yeller çıkışlım / inişler aşağı seller inişlim / Alnı ak akmalı elvan bakışlım / Gelin gözlü kız perçemli al atım / Hey, hey! Aman al atım! Yaman al atım!"*

Kozpınar'ın adı, sekiz basamakla inilen ayazmanın yanındaki ulu ceviz ağacından geliyordu. Cevizin gövdesi, el ele vermiş beş delikanlının zor kavrayacağı kadar geniş, tepe dalları, karga seçilmeyecek kadar yüksekti. Ayazma suyunun gürlüğü de, üstündeki cevizin ululuğuna uymuştu. El

sokulamayacak kadar soğuk olduğu halde, altında dev ocaklar aralıksız yanıyor gibi kaynamakta, ilk görenlerin yüreğine korku salmaktaydı.

Söğütlüler her yıl yaylaya giderken Kozpınar'da büyük bir ateş yakarlar; ilk yayla yemeğini burada hep beraber yiyerek batağın bunaltıcı sıcağından kurtulma sevincini kutlamış olurlardı.

Eskinin bolluğu kalmayalı, dört beş yıldır, bu ateş gene yanıyordu ama, delikanlılar sürek avından iri hayvanlar getirmemişlerse, kebap kokusu hiç duyulmuyordu.

Bu yıl, Şeyh Edebâli, kızını evermesine karşılık tekkeye gelen on besili koyunla iki iri danayı, göç yemeğine vermiş, böylece Söğütlülerin bataktan kurtulma sevincine, varlıklı günlerin geri geldiği duygusu da katılmıştı.

Küçük çocuklar, kebap sevinciyle bağrışarak değnekten atlarda cirit oynarken, daha kabacaları takma sakallar takma bıyıklarla Ahi derneği kurmaya hazırlanıyorlar; taş atmada, güreşte, üç adımda çekişiyorlardı. Bir yanda davul zurnayla ağırdan Türkmen halayı başlamıştı. Adaklılar, nişanlılar, gizliden bakıp gülüşüyorlar; tutkunlar, analara babalara sezdirmemeye çalışarak kızların ardı sıra dolaşıyorlardı.

Yaşlılar, cevizin gölgesinde, suyun başına yan gelmişler, içlerini çekerek eskinin Kozpınar pazarını, yayla göçü panayırlarını ballandırmaya girişmişlerdi.

— Hani eskinin Kozpınar'ı.. Burda iki döneleye mi bilirdin, birkaç çerçi ayaklanmayınca...

— Vah ki, vah! Söğüt'ün yayla göçünün böyle geçe kaldığı görülmüş müydü kardaşlar?..

— Hay hay! Göçün günü bilinmeyince fukara çerçi nasıl sürüp gelsin de yükünü yıkıp dolabı bezesin!..

— Gerçek!.. Çarşı arastası gibi dükkan kuracaksa, başka!..

— Leblebi gelirdi vaktiyle buralara, katır yükleriyle, çuval çuval... Nah başparmağım gibi... Dağılırdı ağzına attın mı, un gibi...

— Leblebi helvasını desene, leblebi helvasını...

— Taraklı'dan tarak gelirdi, benzerini Konya Sultanı'nın hatunu hiç görmemiş... Boynuzdan, kemikten, ağaçtan taraklar ki... Vay ki ne taraklar... Hele ki şimşir taraklar...

— İğnecinin ya, çeşit çeşit, boy boy iğneleri... Çuvaldızları...

— Göynüklü bardak alır gelirdi ki, su sızdıran bardaklar... Burcu burcu çam kokulu... Kaşıklar ki sapının kırıldığı hiç görülmemiş...

— Ya gezgin demirci abdalının kazması küreği, tırpanı, orağı, nalmıhı, sacayağı, maşası...
— Kütahya'nın tın tın öten kızıl testileri, burunlu ibrikleri, cam gibi pişmiş güveçleri...
— Küpleri demedin küpleri... Pekmez küpleri, turşu küpleri, şarap küpleri, demedin!
— Beride, ip, urgan, kendir, sicim... Kayış sahtiyan, gön, kösele...
— Bilecik'ten ipek bürümcük, Afyon'dan pamuklu, Ankara'dan sof...
— Karı örtüleri, karı çemberleri...
— Yamçılar, abalar, kepenekler!
— Hay babam, kaputluk çuha, kolluk... Eğer, üzengi kayışı, kantarma, yular, belleme...
— Hele ki çeşitli zırhlar... Kılıç işlemez, kargı delmez yaman zırhlar...
— Çizme... Pabuç... Yahu buranın farkı mı vardı kardaşlar. Yellice, Uçkapılı, Göksün panayırlarından?
— Evet dağı taşı tutmuş bunca abdal nic'oldu yahu? Elekçi Abdalı, Teberci Abdalı ki, çömçe, fıçı, badya, külek, matara taşırdı arabalar dolusu...
— Heyvah ki görünmez olmuştur Tahtacı Abdalın hamur tahtaları, çamaşır tokaçları, tahta kürekleri, dirgenleri, boyundurukları... Hiç!
— Kuyumcu Abdalı hani, ve de Cambaz Abdalı, üfürükçü, dermancı, Bilici abdalı ve de maskara Yamak Abdalı, ilahiler, Dede Korkut masalları okuyan Gurbet Abdalı..."
— Ya geceleyin ateş söndürür ışık yakmaz, yazın çadır altında yatmaz Sepetçi Abdalı nerde ihvanlar?
— Ve de keyfinde havasında, saz bilir, namaz bilmez, çökür sapı takıp tambura oyar, davul gerip zuma deler, çalıp söyler, içer oynar eşinir. "Dünya ateşe gitse içinde hasırımız yoktur" diye şişinir, Hasırcı Kara Çingene Abdalı hani?
— Yahu, Söğütlü'de trampa edecek mal mı kaldı ki bunlar sürüp gelecek de, Kozpınar'da panayır kurup yayla göçü bekleyecek.. Harmana girdiğimiz mi var ki veresiye bıraksın harman ödemesi... Paraya geldi mi... Eyvah...
— Para!.. Hey kuzum! Bu sizin dediğiniz yakın zamanların işi... Git bakalım biraz gerilere... Frenk gemilerinin Gemlik önüne demirlediği sıralar... Aklında mı? Gümüş para getirirdi Frenk, gemi yükleriyle... Beriden, Hindiya, Çin-Maçin tüccarı kervanı yıkardı Kozpınar'a... Bunlar alışverişe girişirlerdi ki kardaşım, tozdan dumandan, tellâl bağırtısından ve

de pey sürme patırtısından, analar kızlarını, oğlanlar babalarını tanımaz olurdu. İyice aklımda, şu pınarın gölgesine cehennem suratlı Kafkas yesircilerinin ipek çadırlarda, yesir pazarları kurdukları ve de nice nice pelvanın sırtını yere getirir ve de cilvesinden nice nice evliyaya hayret elverdirir dünya güzellerinin, ağırlıklarıyla altına alınıp satıldığı...

Orhan Bey, hayvanları ilk rastladığı Söğüt savaşçısıyla Deli Balta'ya yollayıp Lotüs'le tanıştırmak için analığı Bal Hatun'u aramaya başladı. Bey gölgeliği daha kurulamadığından, kümelere bakarak yürüdüler.

— Aman Orhan Beyim! Taşın üstüne tünemiş herif, Kel Derviş değil mi?

Orhan Bey tanıdı:

— Tamam Aslıhan bacı!

Kel Derviş, kafasına bir sivri şeytan külahı geçirmiş, belinden yukarısı çıplak, elinde bir kocaman boynuz bar bar bağırıyordu:

— Kafdağından koptum geldim bacılar ve de yiğitler ve de körpe tosunlar! Hint'te, Çin'de, Arap'ta, Acem'de görmediğim kalmadı, aklıma yazdım geldim!

Boynuzu bir zaman İsrafil'in kıyamet borusu gibi öttürdü.

Pazıları üstüne renkli boyalarla dövülmüş çıplak karı tasvirleri vardı. Ellerini açıp kapayıp kollarını oynatükça bunlara köçek göbekleri attırıyor, milleti kırıp geçiriyordu:

— Altın aşıkla kumar oynayan beyleri, tekfurları kaça alırım ben! Kayzerin ak kızını, dünya güzeli bacısını ve de can alıcı gelinini kollarımda oynatmalarıma bakın!

Dövmeleri oynatırken bir yandan da, dümtekine uydurarak deyişler söylemekteydi:

— *Ah dile vefalar / Zevk ile sofalar / Bu yolda cefalar / Çekmeye kim gelir? / Ah ile gözyaşı / Cavlağın haldaşı / Şu cennetlik aşı / Yemeğe kim gelir?*

Oyunu kesip boruya sarıldı. Koca Kozpınar'ı bir zaman çın çın öttürdü:

— Merhaba ey Tanrı kulları... Merhaba ey yürekleri yunmuş arınmış adamlar! Merhaba ey gün yüzlü bacılar! Keloğlan deli cavlak geldi, baş indirdi, bağır bastı, diz vurup selam verdi. Ulu canlar, erenler katındandır bu geliş! Ham bellemeyin bizi duyanlar! Yedi kat yerin altından, yedi kat göğün üstünden haberli canlar gördük! Elinde âsa, dilinde "Ya kahhar" narasıyla erişip bizi döve döve kovaraktan doğru yola soktu pirimiz, seğirtmekten pabuçlarımızın dibi delinmiş, yetiştik meydana girdik! Huu!

Öyle meydan ki ortasında bir kez "Huu" diyen yoksul kalmaaz! Meydanda kol bağlayıp boyun büküp durduk. Dediler dinledik! Sordular söyledik. Oğuz'dan er olduğumuzu bildiler. Çiğ idik piştik! Yanıktık dolular içtik!

Biraz boru çaldı, biraz dövmelerindeki karıları oynattı. Başka bir makama geçmişti:

— *Yan yüreğim yan / Gör ki neler var / Bu halk içinde / Bize gülen var / Her kim pervane / Gelsin meydane / Bakmasın canı / Kimde hüner var.*

Orhan Bey, sağ yandaki dinleyicilerinin önünde analığı Bal Hâtun'ü görünce Lotüs'ü yanına götürdü:

— Bak bakalım Bala Hatun! Biz bunu suda avladık. Giyimine aldanma! Masalların denizkızıdır bu!

— Dur hele!.. -Bâlkız, Lotüs'ü dikkatle süzdü-: Öyle demeli çünkü... Bu güzellik âdem kızında olabilemez! -Kucakladı öptü-: Hoş geldiniz. Adınızdan mı çıkarmakta Orhan Bey denizkızlığını... Lotüs, denizkızı mı demektir?

Lotüs, Balkız'ın taptaze güzelliğine daldığından soruyu anlayamamış, duyduğu utanç yüzünün güzelliğini kat kat artırmıştı.

Aslıhan, atların ürkmesi olayını özetleyince Balkız telaşlandı:

— Vah vah... Korktunuz mu çok? Hastalanmayasınız7

Hepsi birden Kel Derviş'in "cimri" sözüyle ilgilendiler,

— Hey âdemoğulları ve de Tanrı kulları... Biz şimdi nerden verelim haberi? Fukara bir Türkmen oğlanı iken, yakasını Karamanoğlu'na kaptırıp "Selçuklu şehzadesiyim" diye Konya tahtı davasına kalkışan, ele geçirip hoplayıp üstüne oturan, çok kanlar döken, sonunda dirice derisi yüzülüp kargı ucunda gezinen derbeder Cimri'den haber verelim...

Balkız, Lotüs'e yavaşça sordu:

— Duyuldu mu sizin oralarda bu Cimri işi?

— Duyulmaz mı?

— Dinleyelim bakalım, bir şey diyecek mi, bildiğimizden artık?

— Bilin ki, koca Tanrı vermeyince kul baylanmaz. Bir yiğidin kara dağ boyu malı olsa, kısmetinden artığını yiyebilemez. Kasılan kişi adam olmaz. Yürümeyince yol alınmaz ya, doğru yolu tutmalı... istemeyince ele geçmez ya, helaldan istemeli, haramdan değil... İgreti ata binmekten binmemek yeğ... Namert ipiyle derine inmemek yeğ... Kötü yoldaştan tek gitmeli, kötü avrattan tek yatmalı... Cimri kalıplı yiğitti, yürekli ve de bilekli yiğitti. Bir belası vardı, cimriydi. Kartın hazinesini versen bir mangırını harcamazdı. Harcansa, ölürüm sanırdı. Bu sebepten deliliğe vurmuştu. Ben Selçuk

oğluyum, der gezerdi. Kapı baca, yol erkân bilmez, görünür, yürür, Karaman Bey katına gelir, yerlerini kılıç gücüyle almış, baş kesmiş, düşman bozmuş, aç doyurmuş, çıplak giydirmişlerin üstüne geçer otururdu. Sofraya önden çöker, baş döş kürek kuyruk bilmez tıkınırdı. O sıra, Moğol Konya'yı basmış, Sultan'ı alıp Tebriz'e götürmüş, zindana atıp zincire vurup saklamıştı. Bir gün Karamanoğlu Mehmet Bey şarap içti, şarap başına sıçradı, "Vay ki akıl, vay ki akıl," diye kaskas güldü. "Kalpak" dedi, koşturdular. Deli başına kalpak mı bulunmaz. "Giydirin" dedi, sefil Cimri'yi kalpaklattı. Çuha giydirdi, beline kılıç kuşattı. Al aygırı önüne çektirdi. Al aygır soylu binekti, düşman kokusu olsa, ayağıyla kara yeri deşer, tozunu göğe çıkarırdı. Binen bir yiğitse kasıntıdan on yiğit olurdu. Cimri'yi al aygırın üstünde gören şaştı. Karamanoğlu, "Müjdeler olsun Türkmen'e, Selçuklu tahtının sahibi bulundu" diye tellâl çağırttı. Oğuz'una, "Beni seven binsin" dedi. Karaman'dan Ermanak'tan çeri devşirdi. Gayret kemerini yedi yerden perkitti, kılıç çekti, tartıp yürüdü. Sürdü Konya hisarına dayandı. "Sultan İzzettin'in oğlu geldi, açın kapıları" diye kükredi. Naip vermezlenince, Cimri'yi meydana sürdü. Derbeder Cimri er diledi. Konya'nın başpelvanı "Eğlen vardım" diye uğradı. Altmış tutam kargısını koltuğuna kıstırıp at kopardı, Cimri'yi aktarırım sandı. Süsemedi. Cimri'dir, herifin kargısını çekti elinden aldı, kafasına vurdu, fukara pelvanın dünya gözüne zindan kesildi. Atından tekerlendi, yavuz Cimri, deve gibi çökertip boynunu vurdu, kafa derisini delip yay kirişine geçirdi, sürüye sürüye alıp geldi, beylerin önüne top gibi atıverdi. Bu kez Naib'in yetişkin oğlu çıktı. Cimri, "Katlan bre kavatoğlu, vardım" dedi. Topuzu savurdu, denkleyemedi. Bu kez oğlan topuzlayım dedi, tutturamadı. Kılıçları çektiler, serpe serpe meydanda kılıçlaştılar. Zırhları doğrandı, kılıçları körelip ufalandı. Birbirlerinin canlarına ulaşamadılar. Kargılarla su sığırı boğaları gibi birbirlerini süstüler, ol görüp biri ötekini aktaramadı. Kargılar kırılınca, at üstünde pazı gücüne döndüler. Birbirlerini bükemediler. Sonunda oğlan kesildi, burnundan kan, düdük gibi boşandı. Cimri oğlanı yiğitliğine bağışladı. Konyalıya bağırdı: "Ak kayanın kara kaplanından soyluyum heyyy... Kara dağın ak arslanından soyluyum! Gökler sahibi alaca şahandan, dağlar sahibi boz kurttan soyluyum! Açın kapıları, dedem tahtına geldim." Konyalının aklı ermez takımı aldandı, "Beyimizdir, yiğitliğinden belli," diyerek ayaklandı, kale kapılarına ateş verip içeri aldı Cimri'yi... Boynuna yağlı kemendi eliyle geçirdiğini heyvah ki, bilemedi. Cimri’dir ilk iş, karasalgın saldı Konya'ya kâfir toprağı gibisine, şu kadar haraç kesti.

Ardından Karamanoğlu'nu vezir dikti, "Bundan böyle divan Türkçedir ve de ferman dili Türkçedir" deyip tahta kuruldu. Olayı Tebriz'in Abaka İlhanı duymasıyla "Ne demek olsun?" diye hopladı kalktı, "Akındır ve de savaştır ve de çapuldur" diyerek yürüdü. Bunu duymasıyla Cimri "Çeri biriktirsem gerek" yalanıyla Konya'dan uğradı. Ülkeyi basıp yıkıp bulduğunu alıp alamadığını yakıp Karaman'a çekildi. Moğol ardınca yetişti, Karamanoğlu'nu, kardeşlerini tutup boğazladı. Cimri bir başına savuştu. At çeker yörüğe sığındı. Ayağındaki kırmızı meşinden sultan çizmesini cimriliği çıkarıp attırmadı. Bilindi. Bağlanıp Moğol'a verildi. Diri diri yüzüldü, derisine saman tepilip kargı ucuna çıkarıldı, "Kırmızı çizme yoluna tatlı candan olan sefil Cimri" diyerek, ülkede gezdirildi. Şunu bilelim ki ey Tanrı kulları...

Meydanın giriş yerine bakarak susunca dinleyenler de döndüler.

Önde Osman Bey'le Şeyh Edebâli, Akçakoca, arkalarında Söğüt'ün yaşlıları, geliyorlardı. Şeyh Edebâli ünlü ak katırına binmiş, büyük Ahi derneklerinde omzuna aldığı içi samur kaplı yeşil çuhadan uzun cüppesini giymişti. Ahi şalvarının altında sarı sahtiyandan yumuşak çizmeleri vardı. Horasan sarığıyla bir kat daha büyüyen kocaman kavuğunu, nasıl olup da bu kadar kolay taşıdığına şaşmamak mümkün değildi. Birlikte yaylaya çıktığı Türkmenlerin şerefine halis Buhara şalından kuşağına iki arşın Ahi palası sokmuştu. Katırın eğeri, başlığı, hele üzengileri gerçek sanat işiydi. Gözalıcıydı.

Lotüs, otuz üç yaşındaki Osman Bey'in daha on dördünde gösteren Bal Hatun'un yanında ne kadar yaşlı durduğunu merak etmiş, bunu araştırmaya hazırlanmıştı.

Fakat Edebâli'den gözlerini ayıramadı, yavaşça sordu:

— Kimdir bu güzel dede? Balkız, biraz kibirle, karşılık verdi:

— Babamdır. Şeyh babam...

Lotüs, biraz şaşkın ağzından kaçırdı:

— Dedeniz olmadığına emin misiniz.

Balkız buna kahkahalarla gülecekken kendini tuttu. Rum kızının elini sevgiyle okşadı.

Meydanda ses kesilmişti. Osman Bey, Edebâli'ye gidecekleri yönü gösterdi. Gerçekten yakışıklı erkekti. Esmerliğinde buğday tatlılığı, biraz iri burnunda, köşeli çenesinde, hele çatık kara kaşlarında gücüne, iyi bahtına güvenen, mutlu erkeklerin iyimser rahatlığı vardı. Orhan Bey'in buraya gelirken yabancılık, kimsesizlik üstüne söylediklerini hatırladı. Evet bu

Türkmenler, yurtlarından sökülüp buralara sürülmüşlerdi. Arkalarında güvenip dayanacakları hiçbir kuvvet yoktu. Öyleyken, bu iyimser rahatlık, bu palavrasız güven bunlara nerden geliyordu? Başta babası olmak üzere tanıdığı Bizans soylularının, ünlü savaşçıların örtbas etmeye çalıştıkları karamsarlıklarını, gerektiği yerde bir türlü zapt edemedikleri nedensiz öfkelerini, anlamsız küstahlıklarını hatırlayınca bu sorunun karşılığı büsbütün önemlenmekteydi. Fırsatını bulur bulmaz bunu Orhan Bey'e sormayı kararlaştırdı.

— Hadi güzelim... Yoruldun!

Lotüs, Balkız'ın, dostluk dolu bal gibi sesine gülümseyerek döndü. Gülümsedi.

Yürüdükleri zaman, Kel Derviş, kaldığı yerden alarak Cimri'nin başına gelenlerden çıkarılacak ibret dersine başlamıştı:

— Şunu bilelim ki, ey Tanrı kulları, mal canın yongasıdır, âdemoğlunun malı canına perdedir. Tatlı cana, cimriliğin yüzünden dünya malını kalkan tutmadın mı, akılsız kafanın gideceğini bil ve de suçsuz derine saman depileceğini bil.. Kargı ucunda halka maskara olacağın da fazladan...

Lotüs durakladı:

— İzin verir misiniz, biraz para yollasak... Balkız, telaşla kuşağına el attı:

— Hay çok yaşayın...

Aslıhan'a biraz para verdi göstermeden, Lotüs'ü kolundan tutup yürüttü.

Söğüt ulularının binekleri de, takımları da birbirinden güzeldi. İnsan hangisine bakacağını şaşırıyor, her baktığını bir öncekinden kat kat üstün sayıyordu. Lotüs, her birinin önünde biraz durmakta, hayvanın canlı güzelliğinden sonra mücevher gibi işlenmiş eğere, başlıklara, üzengilere, hatta Türkmen dokuması bellemelere beğenerek bakmaktaydı.

Kaplan Çavuş, Lotüs'ü görünce hem şaştı, hem sevindi:

— Vay Lotüs kızım... Büyümüşsün geçen yıldan bu yana... -Aslıhan'a sordu-: Nerde buldun bunu? Hani Artemis anası bunun?

— Gelmekte ağır ağır...

— Neden gelmemişler daha önce? Oldu mu şimdi? Hadi Lotüs kızım, bırak Kara Keşiş'in lanet suratını... Gel seni alıp gidelim, yaylaya...

Lotüs, önünde topallayarak geçen Aydınlı levent yüzbaşısı Ali Bey'in ayağındaki zinciri görüp birden ürkmüş, soruyu kaçırmıştı. Sığınır gibi telaşla döndü:

— Anlayamadım Çavuş dayı... Bağışlayın...

— İşine gelmedi öyle ya... Yılda bir, Kara Keşiş domuzunun kara suratını ...

— Yook... Vaftiz babama kötü söz istemem!

— Doğru sözün kötüsü olmaz. Aklının erdiği sıra olsa kabullenir miydin, öyle cehennem suratlı herifi vaftiz babalığa... Gel beni işit... Bir yılda üç yıl kadar büyümüşsün... Bu gidişle iki yıla varmaz kartalırsın. Evde kalır kocarsın, bil ki, uğursuzluk vaftiz baban olacağın uğursuzluğundandır. Orhan Bey koşarak gelmiş, son sözleri duymuştu. Gülmeye başlayınca Kaplan Çavuş şakadan kızdı. Neymiş bu gülmeler hıkır hıkır... Yalan mıyım? -

— Doğrusun Kaplan emmi... Doğrusun ki ne kadar...

2

Yaşlılar öğle namazına hazırlanırken, yemeklerini bitirenler birer ikişer yola çıkıyorlardı.

Orhan Bey, Yarhisar Tekfuru'nun kızını Keşiş Benito'ya götürecek arabanın uydurma okunu gözden geçirdi. Lotüs'ü dirseklerinden tutup tüy gibi hoplatarak bindirdi. Üçüncü kez hayıflandı:

— Birkaç gün önce geleydiniz ne vardı? Beraber giderdik Benito Keşiş'e...

Lotüs'ün gözlerinden kurnaz bir ışıltı geçti:

— Kolay... Gelin bizimle... öbür gün çıkarsınız yaylaya...

— Demeyin! Olur mu?

— Olur ya... -Kız, buncacık şeyi, şu erkeklerin neden akıl edemediklerine şaşarak acımaya yakın bir şefkatle bakıyordu-: Niçin olmasın?

Orhan biraz düşündü, birden sevinçle parmaklarını şakırdattı:

— Öyle ya... Hay çok yaşayın! -Hemen atına atlayacakmış gibi arandı-: Tamam!

Sütana fısıldaşılanları duymamış, arabacıya "Hadisene" diye çıkışmıştı. Orhan Bey arabanın yanı sıra yürüdü:

— Doğru... Babama söyleyim... Yetişirim ben size... -Sesi heyecandan pürüzlenmişti-: Yavaş gidin! Ok sakat...

Durup ellerini beline koydu. "Gelin bizimle" sözünde çok yaman bir şeyler varmış gibi, yüreği vuruyor, sert sert soluyordu. Söğüt'ün tenhalığından da umutlanmıştı.

Mavro, al kısrağının tüylerini bir keçe parçasıyla bastıra bastıra parlatmaya çalışıyor, yavaştan da türkü çağırıyordu:

— *"Hey hey, gene de hey hey! Başını başımdan da kardaş yukarı tutar / Haykırır düşmanı önüne katar / Kaçarsa kurtulur kovarsa tutar / Gelin gözlü, kız perçemli al atım / Hey hey, aman al atım! Yaman al atım!.."* Host, şımarmayalım deli! Tek dur!

— Mavro kardaş!

— Buyur! Kimsin? Vay Kel Derviş! Buyur ağa!

— Buyurması!.. Yesir levent yüzbaşısı var ya Ali Bey...

— Var!.. N'olmuş? Geçti gitti, zorlattım o kadar, sofraya oturmadı. İki dürüm sardım kebaplı... Yiyerekten gitti fukara, boynu bükük!..
— Seni istemiş nedense... "Aman yetişsin! Yetişsin çabuk!" demiş!
— Nerde? Allah Allah! Neymiş derdi? Kim dedi? Kendi mi?
— Yok! Balabancığı görmüş!.. Zorlatmış, geri çevirmiş!
Mavro arandı:
— . Hani Balabancık?
— Yahu Balabancık, Dündar korkusuna sokula mı bilir Osman Beylilere?.. Bizi yolladı!
Mavro pirelendi. Gözlerini kısarak Kel Derviş'i yokladı, tepeden tırnağa...
— Afyonu fazla kaçırmadın ya, Kel Ağa... Bizimle eğlenmekte değilsin ya?
— Hele edepsiz!.. Yahu bizi, afyon mestliğiyle şaşırtmış gördün mü hiç?
— Peki, ne istermiş, fukara Ali Bey?..
— Orasını bilmem! "Yetişsin yel gibi... Durumlar gayet korkulu" demiş.
— Korkulu mu? Allah Allah... Nerdeymiş ki, nereye binip yetişecekmişiz?
— Ermeni Derbendi'ne yakın beklemekte, Balabancığın dediği gerçekse...
Mavro birden hamaratlaştı. Elindeki keçeyi yere çalıp yellemeyi kapattı. Eğeri alacakken vazgeçti. Yuları büküp al kısrağın ağzına dişindirik yaptı.
— Mavrocan!
— Buyur!
— Bizi de al git oh Mavrocan!
— N'olacak?
— Al git! Alıp gitmezsen hiç olmaz! Meraktan çatlarım ben, şuraya düşer ölürüm!
Mavro, Kel Derviş'in tüy gibi hafif olduğunu düşünerek gülümsedi. Parmaklarını birbirine geçirmiş, basıp binmesini kolaylandırmaya hazırlanmıştı. Yalvararak bakıyordu.
Avuçlarına basıp bindi. Ayağını uzatıp Kel Derviş'in terkiye sıçramasına yardım etti. Meydanın karşılığını "Değmesin" diye geçip yola çıkınca "Hayda" diye naralanarak sürdü.
Söğüt'ün yayla göçü gittikçe kalabalıklaşarak uzuyordu. Ucu çoktan Kurudere'ye devrilmişti. Kozpınar'ın gölgeliğinde kaynayan su gibi, karmaKarışık çıkıyor, yol boyu seyrelip geliyordu. Rahmetli babasının, "Türkmen göçüdür, gide gide düzelir," sözünü hatırlayarak gülümsedi.

Fukara Ali Bey Söğüt'te umduğu savaş atını ele geçirememişti. "Allahtır bu, elbet bir sebep yaratır kurban olduğum," diye düşünerek suratını astı. Osman Bey durumun Karışık olduğunu, güvendiği atlardan üçünün çalındığını ileri sürmüş, domuz Dündar Alp'se bir kötü beygire anasının nikâhını istemişti. "Namerdin eline baktın mı yandın! Osman Beyimize geldi mi haklı!"

Söğütlüler, ata iki binmişten birinin. Kel Derviş olduğunu tanıyınca önden biraz şaşıyorlar, sonra şakaya vuruyorlardı.

Kel Cavlak hiçbir lafın altında kalmıyor, hepsine bir uygun karşılık yapıştırıyordu:

— Yesir mi aldın bunu Müslüman Mavro? Kaça bunun ceremesi?

— Höst, cavlak kısmı yesir alınabilemez. Biz tuttuk bu Mavro'yu Tanrı'ya şükür...

— Heyvah, kıyamet belirtisi... Yürümekten kalmış cavlak mı olur!

— Cavlak yürümekten niçin kalır. Söğütlünün pintiliğinden... Yedirdiniz de, yürümedik mi?

— Atı ver şunu Mavro, kurt kuş yesin de pislik temizlensin. Sevaptır!

— Söğütlüyü bire kadar yalayıp yutmadıkça, bize kurt kuş dokunabilemez!

Mavro, Aydınlı levent yüzbaşısının kendisini neden çağırdığını kestirmeye çalışıyordu. Bir ara al kısrağı istemesinden korktu. Elinde olmadan yuları çekti. Sonra, "n'apsın bizim al kısrağı yahu!" diye yüreğini cesaretlendirmeye çalıştı. "Derim ki... Biz buna yeni kavuştuk kardaş!" derim, "Denizaşırı, götürmesen değeri hiç yoktu, sen verirdin biz çeker alırdık!" derim. "Frenk içine gitmesi... Hayır, olabilemez!" derim! Balabancığa, Kel Derviş'e, kendisine kızdı: "Her lafı alıp koşturmak nasıl bir densizlik! Ya sen akılsız Mavro, neden ata hoplayıp yola kaptırırsın gerçeğini bilmeden... Buyur bakalım!.." Zora düşmüş, burnundan solumaya başlamıştı. "Adam gibi adam olsa, yesir gider mi Frenk'e..." Kendisini topladı, ayıpladı: "Yahu, deniz cengidir bu! Şaka mı? Ayağın sağlama basmış değil ki sıçrayasın da rezillikten kurullasın!."

— Bulamadı bu levent yüzbaşısı aradığı savaş atını öyle ya, Mavrocan!

— Anlamadım... He ya... Bulamadı!

— Bulamayınca kötü... Parasına razı gelmedi mi Frenk sahibin, gayet yandın ki büsbütün... Biraz düşündü. Al kısrağı mı isteyesi aman Mavro... Heyvah! Dönüşte yaya bindik desene...

— Ne yayası?.. Al kısrağı verdik de öyle mi? Bre Kel Derviş... Yahu, benim yılgılarım mı var ki?.. Kutsal Meryem Anamız günah saymasın!..

Bir dere ağzından hızla geçmişlerdi ki "Mavro!" diye çağrıldığını duydular.

Aydınlı Levent Yüzbaşısı Ali Bey, çok telaşlıydı. Boğaz'a gireceği sıra, İnegöl reâyâsından bir çoban önüne çıkmış, büyük bir korku içinde Boğaz'ın kesildiğini, pusuyu kuranların Karacahisar tekfurunun kardeşi Filatyos'la Çudaroğlu çetesi olduğunu, Eskişehir Subaşısı Pervâne'nin de aralarında bulunduğunu haber vermişti.

Mavro sözü ikiletmeden al kısrağı şahlandırıp, fukara Kel Derviş'i yere düşürdü, "Aman atla Ali Beyim, atla ki yetişelim!" diye sevinçle bağırdı. Levent yüzbaşısının al kısrağı istemediğine, daha doğrusu, kendisinin böyle bir isteğe "Olmaz" demek zorunda kalmadığına sevinmişti.

Kozpınar'a yetiştikleri zaman, Söğüt ulularının binekleri yeni çekiliyordu. Osman Bey, kaynatası Edebâli'nin katırına binmesine yardım etmek için üzengiyi tutmuştu ki, nal seslerini duyup döndü. Gelenlerin şakası olmadığı anlaşılmış, çocuklarla kadınlar bağrışarak kaçışmaya başlamıştı.

Osman Bey beğenmemiş gibi kaşlarını çattı:

— N'oluyor Mavro? Nasıl geliş bu? -Terkide levent yüzbaşısını tarayınca duraladı-: Ne var?

Mavro atladı, büyük adımlarla geldi. Eğildi, yalnız Osman Bey'in duyabileceği bir sesle fısıldadı:

— Dervent'te pusu var beyim, göçü durduralım!

— Pusu mu? Kim?

— Filatyos... Çudar... Pervane... Frenk Şövalyesi'yle Türkopol...

— Nerden öğrendin?

— Söylerim... Hele göç dursun!

— Bul Toros'u, çabuk... Seslesin... -Merakla bakan Edebâli'ye gülümsedi-: Biraz gecikecek yola çıkmamız Şeyhim... Buyrun sayvana...

— Neymiş?

— Buyrun... -Hayvandan inip ellerini göbeğine bağlamış levent yüzbaşısına işaret etti-: Gelin bakalım Ali Bey!

Mavro, gözleriyle Toros'u arayıp bulmuş, kolundan tutup kalabalıktan biraz uzaklaştırmıştı. N'apacağını kısaca anlattı. Toros, kılıcını tutarak bineğine doğru koştu, atladı. Bir yandan kalabalığı yarıp yol açmaya çalışırken, bir yandan da, gür sesiyle Söğüt'ün ünlü tellâllarını çağırmaya başlamıştı. Biraz sonra, kalın bir toz bulutu kaldırarak Domaniç'e doğru ağır

ağır yola çıkmış Söğüt göçünün ucuna doğru gökleri inleten bağırtılar duyulmaya başladı:

— Göç duuuur! Bre duuuur!

— Bre oturaktır, oturaaaak...

— Dur haaaa... Dur bre haaaa... Göç duuuur!

— Söğüt ululari bey sayvanınaaaa... Bey sayvanınaaaa...

Hayvanlar insanlar, bir an oldukları yerde taş gibi kaskatı kesilmişlerdi. Alışılmış seslerin ne kadar güçlü olduğu kesilince anlatıldı. Bu donmuş sessizliğin üstünde Ermeni Toros'un sesi fırtına gibi esiyordu:

— Göç duuuuuuuur! Dur bre haaaaa...

Ahi çavuşları bey sayvanını hemen çevirmişler, meraklıların yaklaşmasını önlemişlerdi. Söğüt ululari hiç telaşsız toplanıyorlardı

Osman Bey, esir yüzbaşının getirdiği haberi, Şeyh Edebâli'yle Akçakoca'ya kısaca anlatmış, niyetinin pusuyu' zorlamaktansa Söğüt'e dönmek olduğunu da eklemişti. Fakat evdeki pazar, bu kez çarşıya uymadı. Pusu lafını duyup hemen dövüş isteyen Dündar takımı bu kez, bütün sürü sahiplerini arkalarına aldılar. Üç dört gün önce yola çıkan sürüler Ermeni Derbendi'ni çoktan aşmış, Domaniç Dağı'na sarmıştı. Pusu kurmaktan çekinmeyenler, göçün döndüğünü görünce sürüleri alıp gideceklerdi yüzde yüz... Geri dönülecekse de, pusu dağıtılmalı, sürüler ovaya noksansız indirilmeliydi. Osman Bey biraz düşünüp Dündar takımına hak verdi. Ahi çavuşlarına savaşçıları hemen toplamalarını emretti.

Yüzü birden değişmiş, insanları ölüme götüren vicdanlı bir başkanın sorumlu ciddiliğiyle kaşları çatılmıştı. Böyle sıralarda âdeti olduğu gibi, eğri hançerini hafifçe çekip kınına koyarak nerden girip nerden çıkacağını, vuruşma yerinin, kullanacağı, güçlerin, özelliğine göre, en az kayıp vererek önüne koyduğu amaca keseden nasıl varacağını tasarlıyordu.

Aydınlı Levent Yüzbaşısı Ali Bey, çobana pusudakilerin sayısını sormuş, herif Boğaz'ın en dar yerindeki dirseği tuttuklarına göre yüz elliden fazla olamayacaklarını söylemişti. Öyleyse niyetleri ya kendisini Söğüt ulularıyla beraber bitirmek, ya da kargaşalıktan yararlanıp kadınlarını kaçırarak dilediklerini bu yoldan yaptırmaktı. Filatyos'la Çudaroğlu dalkılıç soyunup ölümü göze alarak kesin sonuca varmayı tasarlamışlar, eşkıyalığın kapkaç vurgunuyla yetinmeye başından karar vermişlerdi. Böyle bir kararla yola çıkanların hakkından gelmek kolaydı.

Edebâli, damadını, savaşa hazırlarken ilk defa görüyor, sezdirmeden ölçüp biçiyordu. Kara Osman Bey, birden, insanı gerçekten şaşırtacak kadar

rahmetli babası Ertuğrul Gazi'ye benzemişti. Ertuğrul Bey de vuruşma önceleri böyle heybetlenir, görünüşü, en yüreksiz savaşçılara bile güven, cesaret, vuruşma isteği verirdi. Koşarak gelip bey sayvanının yanına toplanan savaşçılar durdukları yerde, göğüslerini gerip sertleşerek, gözlerini başkanlarına dikmişlerdi.

Osman Bey tasarladığı saldırıyı derleyip toplayınca, Bacıbey'i istedi. n'apacağını açık, kısadan anlattı: Bacıları toplayacak, bir uydurma yayla göçü tertipleyip Boğaz'a girecekti:

— Benim yaşlı kula kısrağı semerlesinler, üstüne kuru ot doldurulmuş iki iri harar yükle, yedeğine alıp öne geç... Boğaz'ın dirseğe yakın daraldığı yerde, dereye uçmuş olsun kula kısrak... Toros Ağa’nın türküsü birden parlayıp yankılanınca ürkmüş olacak hayvan...

— Yazık günah değil mi, Osman Beyim, bunca zaman yükümüzü çekmiş fukaraya...

— Bre Bacıbey, can pazarında kula kısrağın sözü mü olur. Yükü çıkarmak için durursunuz. Ben o sıra yetişirim. Vuruşma başlayınca bacıları geri çekersin.

— Ne demek geri çekersin? Ya biz oklamayacak mıyız hayın düşmanı?

— Boğaz dardır, düşman pusudadır. Yeterinden çok adam dolarsa, sakatlık olur boşu boşuna... Sizden biri düştü mü, bu işi tadında kesemem. Aslına bakarsan, pusu bilinince, düşman tuzaktadır. Adım lekelenir can kaybına uğrarsak... Bu kez, dikine gitme, dediğimi tamam tut... Gidişata bakılırsa, hayın düşmanı doyasıya oklayacağın zaman uzak değil...

Gönülsüz gülümseyerek "Hadi" anlamına elini salladı.

Bacıbey bir an durakladı. Böyle sıralarda, rahmetli Ertuğrul Bey'in elini öpmek âdetiydi. Elinde büyümüş Kara Osman'a karşı nasıl davranması gerektiğini hızla aradı. Erkekler gibi, kollarını göğsünde çaprazlayıp eğildi.

Osman Bey, anası yerindeki Bacıbey tutup elini öpseydi ne bu kadar şaşırır, ne de bu kadar duygulanırdı. Bu selamda doğruca yüreğe dokunan, erkekçe güven, hür bir insanın isteyerek bağlanışı vardı.

Osman Bey, Bacıbey'in ardından bakarak oğlu Orhan'ı eliyle yanına çağırdı:

— Pir Elvan'ı, cavlaklarını, Mavro'yu, Kerim’i al, güçlülerinden daha on beş savaşçı seç... Mavro batağı iyi tanır, sizi alıp gitsin. Arkadan dolanıp pusu yerinin tepesine dikilin. Boğaz’ın ağzına gözcü koymuşlardır. Bağırmasına meydan vermeden tut. Oklarınızı ıslıklı oklarla değiştirin ki, gürültüsü herifleri şaşırta... Kaplan Çavuş'u da karşı tepeden pusu yerine

salacağım. Yerlerinizi tuttuğunuzda birbirinize işaret verirsiniz. Biz beriden Boğaz'ın dirseğine yanaşırken Toros Ağa, herifleri kuşkulandırmamak için "Alat" türküsüne başlayacak... "Kaçarsa kurtulur, kovarsa tutar" der demez, naralanarak okları, kayaları yağdırmaya başlarsınız.

— Boğaz'ın öteki ağzını kim tutacak?

— Tutmayacağım öteki ağzı... Kaçan kaçsın...

— Neden?

— Hiçbir işe yaramaz çarpışmalardandır bu. İstemeden zorlandık. Pusuya düşürülmüşüz, kendimizi savunmuşuz. Şu sıra bütün çarpışmalar bizim için ne kadar zararlıysa, düşmanlarımız için de o kadar faydalı... Sonumuzu hayra bağlasın koca Tanrı!

Orhan Bey babasının elini öpüp kılıcını tutarak koşmaya hazırlanmıştı. Osman Bey durdurttu:

— Kedigöz'ü bul, hemen atlanıp soylu dostumuz Bilecik Tekfuru Rumanos'a yetişsin, topraklarında yolumuzu vurmak için pusu kurulduğunu bildirsin.

Orhan Bey, koşarak atların başında duran Mavro'yla Kerim'e yetişti. Mavro'yu Kedigöz'e, Kerim'i Âdem Ejderhası Pir Elvan'ı bulmaya saldı. Karaduman'ın kolanlarını yokladı, kulaklarını çekti, omzunu dostça şamarladı. Babasının işaret olarak kullanacağı, "Alat" türküsünü buraya gelirken söylemesindeki rastlantıya şaştı. Oysa babası gibi rahmetli dedesinin de en sevdiği türkü olduğunu biliyordu.

Göçün apansız durması emri gelince, Türkmen âdetine uyarak herkes hayvanları iki yana çekip yolu boşaltmıştı.

Orhan Bey'in yirmi kişilik takımı tozu dumana katarak göç'ün başına yetiştiği zaman, arkadan, "Göç'tür, göç!" bağırtısı duyulmuş, duranlar ağır ağır yürümeye başlamıştı.

Orhan'ın takımı Boğaz'daki gözcülere görünmemek için, sel yatağına varmadan batağa saptı, Mavro'nun kılavuzluğuyla bir zaman çamurun yanı sıra gidip, bir korulukta hayvanları iki bekçiye bırakarak sazlığa daldı.

Ermeni Derbendi'nin batağa inen yamaçları meşelik olduğundan görünmeden tırmanmak kolaydı. Pusudakiler bu yakaya gözcü koymuşlarsa Kozpınar yolunu görecek, pusudan görünecek yere dikmiş olmalıydılar. Mavro bunu hesaplayarak dirseğin az ilerisinden takımı yamaca sürdü. Doruğa yaklaşınca Orhan Bey'e siperlenip beklemesini tembihleyerek yanına Âdem Ejderhası Pir Elvanla Kel Derviş'i alıp gözcü avına çıktı. Kel

Derviş, çocukluğunda cambazlık ettiğinden, sırasında en gevrek çalıları gölge gibi patırtısız açacağını, nöbetçiyi gaflette bastıracağını söylemişti.

Kozpınar'dan yana Altmış yetmiş adım yürüyüp bir koca kayayı bükülünce, gözcüyü gördüler. Bir yangın önüne çömelmişti. Kılığından Karacahisar savaşçısı olduğu anlaşılıyordu. Boğaz'dan buraya çıkmak, kayaların sarplığından çok çetin olduğu için, yayını, okluğunu, hatta ağır kılıcını almamıştı. Bütün silahı, kemerindeki hançerden ibaretti. Tetikte bir gözcüden çok, yorgun bir çobana benziyordu. Belli ki, dalmış gitmişti.

Mavro, neden olduğunu pek bilmeden arkadaşlarının yüzüne baktı, bakar bakmaz da, yüreği korkuyla ürperdi. Gerçek cavlak Kel Dervişle Levent Pir Elvan'ın yüzlerinde, av tutkunlarının öldürme hırsını görmüştü. İkisinin de çeneleri sımsıkı, gözleri kısıktı. Göğüsleri körük gibi kalkıp indiği halde hiçbir hışırtı duyulmuyor, sanki soluklanmıyorlarmış gibi bu sessiz kalkıp inişin görüntüsü, insanın ciğerlerini tıkıyordu. Mavro, gözcünün bu yorgun köylü dalgınlığıyla elden gittiğini kesin olarak anladı. Bir an, önlemek için elini kaldırdı. Hiçbir şey söylemenin, hatta, sertçe bir hareket yapmanın imkânı yoktu. Hırslı insan avcıları, avın dalgınlığını fark etmişler, Mavro'nun el kaldırmasını da "Hadi" anlamına almışlardı. Mavro'ya bir korkulu rüyadaymış gibi, gerçekdışı gelen, yere basmıyorlarmışçasına sessiz yürüdüler. Âdem Ejderhası Pir Elvan elinden hiç düşürmediği kısa kargısını, gürültü çıkarmasın diye, kılıcının yanına sokmuştu. Olağanüstü irilikteki parmakları, korkunç bir yırtıcı hayvanın pençeleri gibi açıktı. Bu açık parmaklar Mavro'ya o anda, kılıç tutan bir elden çok daha korkunç geldi.

Mavro için dünyada, şakak damarlarında atan kanın uğultusundan başka hiçbir ses kalmamıştı. Bu da, dışarıya doğru değil, yüreğine doğru gümbürdüyordu. Yaklaşanlar hiç gürültü etmedikleri halde, gözcü, ölümle arasında iki adım kalınca, hayvansı bir içgüdüyle döndü. Âdem Ejderhasının görüntüsü ne kadar dehşet verici olmalı ki, bir kez ağzını açtı, ama bağıramadı. Sesi kendisine kancıklık etmiş, bu da, bütün kurtulma umutlarını bitirmiş gibi gözlerini yumdu.

Pir Elvan, aynı anda atılmıştı. Mavro da gözlerini kapatıp soluklarını keserek bekledi. Yaş bir fidanın kırılmasına benzer, ıslak bir çatırtıyla gözlerini açtı. Pir Elvan sağ eliyle adamın ensesine basıp sol eliyle çenesini ağzıyla beraber kavramış, kanırıp boyun kemiğini kolayca kırıvermişti.

Çömelimdeki adam, önce bir dizinin üstüne çöktü, öteki ayağını iki kez uzatıp çekti. Bütün gövdesi baskıdan kurtulmak istercesine birkaç kez

seyirdi. Pir Elvan kafayı rahatça büküyordu. Debelenme kesilince, acıdığı bir hastayı sarsmadan yatırmak istiyor gibi, gövdeyi özenerek yere bıraktı. Boyun kemiği büsbütün kırıldığı için kafa kolayca tersine dönmüştü. Kel Derviş sinirli sinirli gülünce, Pir Elvan, ellerini tozunu silker gibi şalvarına sürerek sakin sakin sordu:

— Neye güldün akılsız Kel?

— Baksana... Kafasını kesmişler de ters yapıştırmışlara döndü herif...

Pir Elvan, söylenen yanlışlık, ölen adamda değilmiş de, Kel Derviş'teymiş gibi, araştırıcı bakışlarla bakıyordu. Keloğlan bu bakışlardan ürkmüş olacak ki, emekleyerek Mavro'ya doğru çekilirken mırıldandı:

— Yatacak yerin yok senin alçak Pir Elvan... Yatacak yerin yok...

Pir Elvan, adamın üstünü yokluyordu. Keseyi alıp kuşağına soktu, pala bıçağına baktı, beğenmemiş olmalı ki, Kel Derviş'in önüne attı. işini yüz aklığıyla bitirmiş namlı ustalar gibi rahatlamıştı. Kargısını çekip aldı. Bir elinden ötekine atıp tutarak keyifli bir ıslık öttürdü.

Mavro, ölüye bakmamaya çalışarak yarığa yaklaşmıştı. Burdan Ermeni Derbendi'nin dibindeki yolun büyük bir parçası görülüyordu.

Boğaz pek uzun değildi ama, göğe baş çekmiş keskin kayalarla gerçekten amansızdı. Carıpazarı bir beldi ki, gayet korkunçlu, kuş uçurmaz melun bir geçitti. Hiçbir esinti, hiçbir ses olmadığı halde, sanki kayalar içlerinden uğulduyorlardı.

Mavro palasıyla biraz çalı kesip başını bunlarla sıkıca örterek doruğa doğru süründü. Bir zaman karşı tepeleri kollayıp Kaplan Çavuş takımının işaretini görmeye çalıştı. Onlar batağın sık sazlarından yararlanamadıkları için daha uzaktan dolaşmak zorunda kalmışlar, doruğa varamamışlardı. Bu kez pusu yerini, pusudakileri görebilmek için Orhan Bey'in beklediği kayalara doğru süründü. Boğaz'ın en dar yeri dirsekti. Pusunun orda kurulduğu biliniyordu. Yerin özelliği, dirseğin her iki yanını ok yağmuruna tutabilir olmasıydı. Bu hesapça karşı tepede gözcü bulunmamak gerekti. Çünkü karşı gözcü, pusudakilere hiçbir işaret veremezdi.

Mavro, Boğaz'ı dirsekleyen kesme kayanın yanına yaklaşınca karşı tepenin eteğinde kayaların ardına sinmiş, çalılarla iyice örtünmüş pusucuları gördü. Yüz elli iki yüz kişi olmalıydılar. Boğaz burda, beş altı adım kadar daraldığından, pusuya bilmezden uğrayanların kurtulması, hemen de imkânsızdı. Çünkü siperlenip ok serpmek mümkün olmadığı gibi, arada dere yatağı, sonra da sıra kayalar bulunduğundan at sürüp kavuşmak da imkânsızdı.

Mavro karşı tepenin doruğunda, bir çalı kümesinin kımıldadığını fark edince dikkat kesildi. Havada hiçbir esinti yoktu. Şu halde Kaplan Çavuş da gelip yetişmişti. Gerileyip doğruldu. Gözcü işinin bitirildiği işaretini verip Orhan Bey'in yanına indi, durumu anlattı.

Dirseği meydana getiren yekpare kaya karşı tepeden yüksekti, üstü büyücek bir harman yeri gibi düzdü. Kaplan Çavuşla adamları bunun tam karşısına gelmişlerdi. Orhan Bey okçularını uygun yerlere yerleştirirken Kaplan Çavuş'un, adamlarına iri kayalar toplatarak uçurumun kıyısına getirttiğini görüp işi anladı. Buna en çok Âdem Ejderhası Pir Elvan sevinmiş, birden davranıp yarı beline kadar çıplanmıştı. Börkünü yere çalıp silahlarını soyunarak adam gövdesi iriliğindeki kayaları taşımaya girişti. Ötekiler de yardıma koştular. Boğaz'ın ağzından, mekkârelerin boyunlarındaki çıngırak sesleri duyulduğu zaman Âdem Ejderhası kayanın ucuna yeterince taş yığmıştı.

Göçün ucu alt baştan göründü. Hiçbir şeyden haberleri yokmuş gibi rahat bir dağınıklıkla yavaş yavaş geliyorlardı. En öndeki oynak hayvan, Bacıbey'in yedeğinde, dere yatağının en derinlediği yere gelince, arkadan Toros Ağa'nın türküsü apansız parladı, Boğaz'ı birden gökgürültüsüne benzer bir uğultu kapladı. Toros keyifli bir sesle "Hey heyyyy... Gene de hey heyyyy" diye "Alat" türküsüne başlayınca, Kara Osman Bey'in istediği gibi kula at biraz da Bacıbey'in kışkırtmasıyla yükünü dereye devirmişti. Kadınlar çığrışarak durdular.

Türkü Boğaz'ı gümleterek yaklaşıyordu. "Başını başımdan yüksekte tutar." Osman Bey ardında otuz otuz beş atlıyla göründü. Tırısla kadınlara yaklaştı. Durmadı, selam alıp geçti. Toros da türküyü kesmemişti. *"Haykırır düşmanı önüne katar"* dedikten sonra, soluklanır gibi biraz durup işareti verdi: *"Kaçarsa kurtulur kovarsa tutar / Gelin gözlü kız perçemli alatım! / Heyyy yaman alatım..."*

Son sözler, ıslıklanan okların, yağan kayaların, "Yettim kara dinli, Yettim ha, yettim!" naralarının kıyametine karışmış, pusudakiler neye uğradıklarını bilemediklerinden sindikleri yerde taş kesilmişlerdi.

Pir Elvan naralanarak adam gövdesi iriliğindeki taşları sapanla atıyormuş kolaylığıyla savuruyor, Orhan Bey'in takımıyla Kaplan Çavuş'un takımı, ıslıklı okları aralıksız yağdırıyordu.

Osman Bey'le yanındakiler atlarından atlamışlar, geniş dere yatağındaki kayalara siperlenerek ok savaşına girmişlerdi. İlk yaralananların bağırtıları,

aralık aralık duyuluyor, gelişigüzel atılan oklar pusudakilerin şaşkınlıktan kurtulamadıklarını gösteriyordu.

Mavro yayına taktığı oku hazır tutarak, Şövalye Notüs Gladyüs'ü kolluyordu. Kerim savaş işlerinde her zaman olduğu gibi gönülsüzdü. Önüne döktüğü okları hiç nişan almadan gelişigüzel atıyordu.

Baskın verecekken baskına uğrayanların içinde kendini ilk toplayan Çudaroğlu, eşkıyalığın verdiği alışkanlıkla "Zora çatınca kaçmak da erliktir" diye düşünmüş, Moğolca "Kaçan kurtulur" diye adamlarına seslenip kayadan kayaya yılan gibi ağarak atları bıraktıkları yere doğru koşmaya başlamıştı. Adamları da ardına düşünce pusucular can havliyle çil yavrusu gibi dağılıp kaçmaya başladılar. Söğüt savaşçıları bunu görünce "Al haaaa... Vur haaaa... Kır haaa... Bre yektir Allah, yeeeek!" diye bağrıştılar. Toros'un "Bre tutun şahbazlarım, bre komaaan!.." narası bütün gürültüleri bastırmasıyla, dere yatağındakiler sıçrayıp, tepedekiler, hoplayarak, kayarak pusu yerine yetiştiler.

Üçü ezilip oklanıp ölmüş, yedisi ağır, gerisi hafif yaralı yirmi kişi kalmıştı. Dördü Çudaroğlu'nun Moğollarından, ikisi Pervane Subaşı’nın levendi, gerisi Karacahisar savaşçısıydı.

Osman Bey çoğu yoksul takımından yaralıları esir götürmek istemedi. Üstündekileri savaşçıların bölüşmesine izin verip bu cezayı yeter saydı. Mal, para alanlar, bütün silahları toplayacaklar, yaraları tımar edip sarıp bırakacaklardı.

At uşakları binekleri getirince elli kişilik bir takım, boğazı birkaç gün önce geçmiş sürüleri döndürmeye gönderildi. Karacahisar Tekfuru'nun bu açık saldırısından sonra, Söğüt'ü boş bırakıp yaylaya çıkmayı Kara Osman Bey gibi yaşlılar da uygun bulmamışlardı.

Bilecik Tekfuru Senyör Rumanos arkasında yirmi atlıyla hışım gibi yetiştiği zaman, Osman Bey dönüş emrini vermek üzereydi. İki dost kucaklaşıp öpüştüler. Tekfur, en güvendiği dostuna topraklarında böyle bir pusu düzenleyenlere gerçekten kızmıştı. Rumcayı Türkçeye karıştırıp sövüyor, Karacahisar Tekfuru'nun kardeşi Filatyos'a aralıksız lanet okuyordu. Yaylaya çıkmanın geri bırakılmasını beğenmedi. Burdaki yenilgilerine rağmen rezilleri, bu çekingenlik azgınlaştırabilirdi. Söğüt'e gözkulak olmayı teklif ettiyse de, Osman Bey düşüncesini değiştirmedi. Tekfur Rumanos, Karacahisar'dan dilediği gibi öç aramasını, bunu yaparken arkasından hiç kuşkulanmamasını, eskiden beri Söğüt'e düşman olan İnegöl

Tekfuru Aya Nikola'nın bir edepsizlik etmesine meydan vermeyeceğini yeminlerle tekrarladı.
Bacıbey takımı, emanetleri almak için bugün ikinci kez atlanmıştı. Boğaz’ın ağzında bunlar Tekfur'la birlikte Bilecik'e saptılar.
Orhan Bey Söğüt'e hemen dönmek istediğinden arkadaşlarını yol ayrımında bırakarak babasından izin almak için atını sürdü. Eğer Osman Bey buna razı olursa işaretle beklememelerini bildirecekti.
Kerimle Mavro gerçek bir savaşa girip çıktıklarına bir türlü inanamıyorlar, sersemliği üstlerinden bir türlü atamıyorlardı.
Bu sırada, Aydınlı Levent Yüzbaşısı esir Ali Bey göründü. Pusuyu haber vermesine karşılık Osman Bey'in bağışladığı savaş atını, yedeğinde çekerek yaklaştı. Delikanlıları, yorgun, utangaç bir gülümsemeyle selamlayıp gözleri yerde, önlerinden yavaş yavaş geçti. Ermeni Derbendi'ne giren toprak yolda, tek başına, ne cesur, ne korkak, ne umutlu, ne umutsuz; ömründe hiç silah taşımamış, hiç yiğitçe vuruşmamış gibi başı önünde, boğaza girip gittikçe ufalarak kayboldu.

Gece ilerlemiş, ovanın yapışkan sıcağı Söğüt'ün üstüne adamakıllı çökmüştü. Geceyi yaylanın serinliğinde geçirmeye hazırlanmış Söğütlüler gibi, itler de tedirgindiler, olura olmaza ürüyorlardı.
Osman Bey'le Kayı ululları, Yahşi İmam'ın Konya Sultanlığı'na yazdığı mektubu dikkatle dinlediler. Bu mektupta, günün olayları kısaca anlatıyor, ucun arkasında bulunan Karacahisar'ın tehlikesi sayılıp döküldükten sonra, gereğinin yapılması için hisar çevirmesinde usta bir küçük birlikle yeterince mancınık isteniyordu.
Uç beyliği adına bu mektup yazılırken Şeyh Edebâli de Konya Ahi Şeyhi'ne durumu ayrıca bildirmekte, öncelikle Eskişehir Sancakbeyliği'ne yarar birinin atanmasını hiç vakit geçirmeden istemekteydi.
Mektupların torbalanıp mumlanması bitince Osman Bey, Kaplan Çavuş'a döndü, Kedigöz'le birlikte, iki konağı bir ederek Konya'ya yetişmesini, mektupları yerlerine verip karşılıklarını hiç vakit geçirmeden alarak aynı hızla geri dönmesi istedi. Gidip gelene kadar kızı Aslıhan dilerse bey konağında, dilerse Bacıbey'de kalacaktı.
Kaplan Çavuş bu isteği ikiletmedi, hemen sıçrayıp kalktı, bey ulaklığına soyunup Kedigöz'le beraber, gece karanlığında kervan yolunu eline aldı.

Yarhisarlılar arabayı Söğüt'te onarıma bırakmışlar, Keşiş Benito'nun mağarasına gitmek için atlara binmişlerdi. Yalnız sütana katırdaydı. Hediye sandıklarının arasına oturmuş, hayvana binmeği hiç sevmediğinden iyice somurtmuştu. Aklı sıra, sağına soluna aldığı atlı uşaklar, düşmesini önleyeceklerdi.

Orhan Bey'le Lotüs önden gidiyorlar, arayı da yavaş yavaş açıyorlardı. Orhan bey bunu sağlayabilmek için Karaduman'ı kızın altına çekmiş, kendisi babasının sert başlı savaş atlarından birine binmişti.

Epeyce geriden gelen Mavro'yla Kerim gene bakışıp gülüştüler. Bugün de bayramlıklarını giymiş, en şatafatlı silahlarını kuşanmış olan Orhan Bey'in Lotüs Hanım'la yalnız kalmaya çabaladığı belliydi. İkide bir yan gözle kıza bakıyor, Lotüs dönünce bakışlarını hemen kaçırıyordu.

— Bu Yarhisar Tekfuru kızı Lotüs Hanım'ı, Bilecik Tekfuru Senyör Rumanos'un istediğini bizim Aslıhan'dan duymasıyla canı başına sıçramış Orhan Bey'in, dili dişi kitlenmiş...

Mavro başka şeyler düşündüğü için, pek umursamadan sordu:

— Neden acaba?

— Dün, Karasu önünde debelenmesinden anladım, kızı görmesiyle vuruldu canevinden...

— Görmediği biri mi?

— Önceki görmeleri sayılmaz. Kız kısmı tez değişir bu çağında... Geçen yıl geldiğinde yayladaydık. İki yılda boylanmış, yakıcı güzel olmuş Lotüs Hanım...

— Olsun bakalım!

— Aslıhan'a yalvarmış Orhan Bey... "Amanı bilir misin Aslı Bacı, babası verimkâr mı, kendi varımkâr mı?" diyerek...

— Varımkârsa hiç şaşmam, Bilecik Tekfuru Rumanos Senyör az biraz farımıştır, dişi dökülmüş, suratı buruşmuştur ama...

— Daha n'olsun yahu! Ellisini aşmış herif...

— Olmakla... Rahmetli babam derdi ki, "Körpe kız, orta yaşlı erkeğe düşkündür" derdi, "İspatını istersen, Mavro oğlum, nah akılsız anan bak" derdi rahmetli babam... Çünkü babamdan on beş yaş küçüktü anacığım...

— Ya sonrası?..

— Sonrası arkadaş, on yedi yıl yaşadılar... Anacığım erkekten saymadı babamdan başkasını... Öldüğü gün beraber aldı gitti tutkunluğunu öte dünyaya...

— Her karı anana benzer mi bakalım? Lotüs Hanım on üçünde... Diyelim, Rumanos Tekfur elli... Diyelim geçti on yedi yıl... Hanım vardı otuzuna, herif dayandı Altmış yediye... Bu davul dengi dengine nasıl vuracak?
— Şöyle vuracak ki, karı kısmı bu dünyada erkek milletinden tez kocar. Rahmetli babam, "Karının bir yılı iki yıl sayılır bereket," derdi.
— Ya kocamayanına düştünse? Hele oynaksa az biraz...
— Heyvahtır durumun arkadaş, rezilliktir ki, komşular başınadır.
Susup Lotüs'le Orhan Bey'e baktılar. Kız, arada bir başını sallamakta, omuzlarını "Bilmem" anlamına kaldırmaktaydı.

— Yarhisar'dan çıkarken mi karar verdinizdi Bilecik'te kalmaya?
Orhan Bey biraz bekleyip baktı. Lotüs "Yok" anlamına başını salladı.
— Ermeni Derbendi'ne gelince sizi sordu iki kez, Rumanos Tekfur, bizim kadınlar Bilecik'e gidecek olmasalar, Söğüt'e gelecekti ardından... Neden peki?
Kız omuzlarını kaldırdı. Gülümsemeye çalışıyordu.
— Hiç kalmadınız bu zamana kadar Bilecik'te... Hep bize inerdiniz. N'oldu bu yıl?
— Geç çıktık yola... Söğüt'ü tutamayız sandı sütanam. Ürkektir, bilirsiniz, "Çudaroğlu buralarda... Sakın karanlığa kalmayın" demiş biri...
— Çudaroğlu ne zaman kız kadın kaptı ki... Hele Bilecik toprağında? Fazladan, Yarhisar Tekfuru'nun kızını...
— Moğol'dur, korkuludur. Para umarsa yapmayacağı yoktur Moğol'un... Çünkü töresizdir.
Orhan Bey yan gözle baktı. Lotüs'ün bu konudan sıkılmadığı, gülümsemesinden belliydi. Öksürdü:
— Benim duyduğum... Bu kez, Bilecik'te kalmanızın nedeni...
Lotüs, gözlerini açmış, merakla, biraz da ürkek, bekliyordu.
— Sizi almak istemekteymiş Senyör Rumanos... Var mı böyle bir şey?
— Kim dedi?
— Kim dediyse dedi. Var mı?
— Kimin söylediği bilinmeyince?
— Sağlam yerden duydum. Babanız verimkârmış... "Bir de bu gözle bak" demiş. O sebepten kalmışsınız dün gece Bilecik'te... Baktınız mı iyice... Kesti mi gözünüz?

Lotüs'ün yanaklarından hafif utanç pembeliği, gözlerinden muziplik ışıltısı geçti.

— Baktım evet... İyi adam... Çok da... Olgun!

Orhan Bey, kızın eğlendiğini anlayamamıştı. Yüzü kıpkırmızı oldu, sesi boğuklaştı.

— Yaşını n'apalım? Elli yaşında... Belki de elli bir, elli iki...

— Göstermiyor o kadar... Daha az gösteriyor. Üvey ananıza bakalım, şaşılacak şey, o da hiç göstermiyor yaşını... Demek oluyor böyle işler. On üçündeymiş Bal Hatun babanızı sevdiği zaman...

Orhan Bey, "Babam başka... Hem de otuz üçünde benim babam" diyecekti. Dişlerini sıkarak önledi.

— "Ah beni alsa" diyormuş çevrenin en soylu kızları kadınları Senyör Rumanos için...

— Çevrenin kızlarına kattınız mı kendinizi? -Hançerinin kabzasını parmaklarını acıtacak kadar sıkmıştı-: On üçündesiniz. Arada otuz yedi yaş var, en az... Siz yirmi beşinize varmadan, altmışım aşacak... -"Herif diyecekti, Rumanos "Emmisine" az kalsın, zorla tuttu kendini-: ...adam... Doğru değil babanızın verimkâr olması... "Hayır" demelisiniz!

— Nasıl derim? Günahtır bizim dinimizde, babaya karşı gelmek... Çok büyük günahtır. Bir başka mesele... Bilirsiniz, drahoma âdeti vardır bizde... Kızlar kocalarına soyluluklarına uygun çeyiz getirirler. Drahoma istemiyormuş, Senyör Rumanos benden... Azdır babamın toprağı... Drahoma için birkaç köy verdi mi, yoksulluğa düşer enikonu...

— Sizi, drahomasız alacak hiç kimse yok mu başka?

— Bilmem. Çıkmadı şimdiye kadar... Kederlenmiş gibi yalancıktan yüzünü astı. Çıkacağını da hiç ummam!

Orhan Bey yutkundu. Bir an durakladı. Sonra, çok zor bir işe karar vermiş gibi gözlerini kıstı:

— Yoktur bizde drahoma âdeti, çok da ayıp sayılır. Tersine üste başlık veririz biz Türkmenler, kız alırken...

Lotüs önce şaşırmış gibi gözlerini kırpıştırdı, sonra çapkın çapkın gülümseyerek sordu:

— Sözgelimi... Diyelim ben... Ne kadar olur benim başlığım, sizde?

Orhan Bey böyle bir soruyu hiç beklemiyordu. Birden umutlanmış, sevinç soluğunu kesmişti. Konunun şakaya dönme tehlikesini bu sevinçle sezemedi. Kandırmanın, atıp tutmanın acemisi olduğundan, doğrusunu bulmak için biraz düşündü.

— Bir sürü koyun veririz. Üç yüz baş... Sağmal inekler, su sığırları veririz... Mandalar... Soylu savaş atları, değerli silahlar veririz. Kilimler... Halılar... Kumaşlar...
— Toprak?..
Orhan Bey hemen telaşlandı. Kelimeleri arayarak karşılık verdi:
— Toprak bağışlanmaz bizde, kız karşılığında... Toprak beyin malı değildir çünkü...
— Ya kimindir?
— Allah'ın...
Lotüs, Türkmenlerdeki bu tersliği bildiğinden üstelemedi.
— Ya para?
Orhan Bey bu soruyu çok yadırgamış, bunu saklamayı da gerekli görmemişti. Şakayı anlayınca ferahladı:
— Kız alırken para için hiç çekişilmez bizde... İstendiği kadar verilir.
— Yoksa o kadarı?
— Bulur buluşturur veririz. Para lafı ikiletilmez Türkmen'de... Sevilen kadın alınırken...
Lotüs, delikanlının yüzüne kanı kaynayarak bakıp şakadan içini çekti:
— Keşke Türkmen kızı olaymışım...
— Neden?
— Din ayrılığını n'apalım?
— Din ayrılığı söz konusu değildir bizde...
— Değil olur mu? Öyle görünürlermiş ama, Müslüman olmasını isterlermiş sonradan karılarının Türkmenler...
— Yoktur öyle şey... Biz alacağımız kadının dinine bakmayız, yiğit olmasına bakarız bir, bir de doğurduğunu yiğit yetiştirmesine bakarız.
Sütananın katırı, ummadığı kadar yakında öksürünce Orhan Bey, omzu üzerinden ürkerek baktı. Lafa dalmışlar, yavaşlamışlardı. Çok önemli bir fırsat kaçıyormuş duyusuna kapılarak hiç hazır olmadığı halde, büyük bir telaşla fısıldadı:
— Olmaz deyin babanıza, olur mu Lotüs Hanım... "Dedem yerindeki adama varmam" deyin, "Beni istedi, Orhan drahomasız filan" deyin! -Durakladı-: Evlenir misiniz? -Yutkundu-: Benimle... Dünür yollarım... Gelecek yıl, yayla dönüşü... Bekler misiniz bir yıl?..
Bir an bakıştılar. Lotüs'ün yüzü ilk defa ciddileşmiş, Orhan'ın hiç görmediği kadar da güzelleşmişti. Sevinip heyecanlandığı soluklarından anlaşılıyordu. Gözlerini indirerek kekeledi:

— Bilmem ki... Razı olur mu babam?
— Orasını bana bırakın... Razı ederim ben... n'apar razı ederim. "Olmaz" deyin Bilecik Tekfuru'na, yeter. "Olmaz" der misiniz? Zorlarsa babanız, direnebilir misiniz gelecek yıla kadar?..
— Zorlamaz babam... İstemediğime vermek için sanmam zorlayacağını...
— Olmaz deyin öyleyse... Olmaz deyin...
— Nerden çıkardınız olur diyeceğimi? Size söyleyen, "Olur"mu diyecek mi dedi?
— Yok, hayır... -Orhan Bey birden o kadar sevindi ki, böyle sıralarda âdeti olduğu üzre bir savaş narası koyuvererek atını bozkıra doğru sürmemek için kendini zor tuttu-: Çok yaşayın! Hay Allah! Sağolun! Hey koca Tanrı heeey! -Hiç gerekli değilken atının dizginini hızla çekti, hayvan irkilince dizi kızın dizine çarptı. Lotüs acı duymuş gibi nazla inleyince n'apacağını şaşırdı-: Acıdı mı? Bağışlayın... -Şaşkınlıkla iki kez elini önce göğsüne, sonra çenesinden alnına götürerek derin bir saygıyla selam verdi-: Vah vah! Çok mu acıdı?
Lotüs fıkır fıkır güldü:
— Yok bir şey... Göründüğüm kadar güçsüz değilimdir ben... Bakmayın etsiz olduğuma... Türkmenlerde tombul kızlar makbul muş... İster mi bakalım, benim gibi sıskayı, ananız gelinliğe?..
Orhan Bey, bir an gözlerini kırpıştırarak baktı. Gördüğü güzellikle başı dönmüş gibi gözlerini kırpıştırdı. Sonra, her istediğini yapmaya alışık soylu delikanlıların güveniyle karşılık verdi:
— Türkmende karılar karışmaz erkek işine Lotüs Hanım... Biz canımızın çektiğini alırız.
— Ne demek canımızın çektiği?
— Yüreğimizin sevdiği demek...

— N'oldu ki, Orhan Bey, kıza selam verdi iki kez?
— Hangi kıza?
Mavro şaşkınlıktan kurtulmaya çalışıyordu. Yol boyu Kerim hangi konuyu açtıysa lafa koşulmamıştı. Orhan Bey'le Lotüs Hanım'a bakıp Keşiş Benito'nun mağarası ağzını, ilerde kapkara görünce, büyük bir tehlike varmış gibi atının dizginini çekti, sesini alçaltarak karmakarışık sordu:
— Söğüt'ün yaylaya çıkacağını nasıl haber aldılar bu herifler saati saatine?..
— Saati saatine mi? Hangi herifler?

— Pusu kuranlar... Öyle ya... Her yılkı göç günü olsa, önceden bilmekteler dersin... Akşam üstü çıktı, "Göçtür göç" tellâlları... Gece hazırlandı Söğüt... Sabah erken yürüdü. Demek, akşamdan bir haber uçuran olmuş hayın düşmana...

— Deme!

— Dedim ki ne güzel... Akşamdan düşmana haber uçurulmasa yed" ülkenin rezili toplanıp yolumuzu nasıl kesebilir? Eskişehir'in, Karacahisar'ın akılsız adamı... Çudaroğlu'nun çetesi... Frenk içinden gelmiş, yeri yurdu bellisiz, kanlılarımız...

— Gerçeeek Kimdir içimizdeki bu düşman martalozu, aman iki gözüm Mavro kardaş?..

— Tamam! İşte bu aranacak... Ardına düşeceğimiz sıradır.

— Osman Bey düşünmemiş midir senin aklına geleni?

— Düşünmüştür, bizim bilmediklerimizi de bilmektedir.

— Öyleyse...

— Bey kısmının düzeni başka olur. "Beylikte tavşanı arabayla avlamak vardır" derdi benim rahmetli babam... Mağaranın kara ağzına bir zaman çekinerek baktı. Bana kalırsa... -Gözlerini hemen yere indirdi, duraklayarak konuştu-: Kötülüğün başı... Rahmetli babam derdi ki, "Her bulaşık işte karı parmağı arayacaksın, oğlum Mavro," derdi, "Karı parmağı göremezsen, papaz parmağı arayacaksın," derdi. -Yutkundu-: Nasıl etsek de arkadaş... Şu Benito Keşiş'in inini birine yoklatsak... İki dinim gibi bilmekteyim ki, rezilliğin izi burdadır.

— Kolay, gelir yoklarız, mağarada olmadığı sıra...

— Olmaaaz! Keşiş takımı hiç tekin değildir Kerim kardaş... Mağara keşişi, köy papazına benzemez. Bunlarda oyunlar vardır ki güç yetmez oyunlardır. Kapısız bacasız mağarayı, neye güvenip bırakır gider bu herif? Kime bekletir?

— Kime?

— Büyülere, efsunlara... Tılsımlar serpelemiştir ki, adamı eğip büken, gövdesini kördüğüme döndüren bir tılsımlar... Ağzını yüzünü eğer ki, salyanı tutamaz olursun. Dilini ağzında dolandırasın kalmaz ki, bulduğun izi anlatabilesin! Rahmetli babam derdi ki, "Bu mağara keşişleri, cinle periyle iş görür korkunçlu heriflerdir" derdi, "Sakın bulaşma oğlum Mavro, bunu başka işe benzetme" derdi. Hayır, okuması zorlu, cin peri işinin bilgini bir derin hoca ele geçmeyince, bu mağaranın ağzından bakılabilemez. En azından Kamagan Derviş razı edilmedikçe, n'apsak boş!

Kerim biraz düşündü, güvenle kestirip attı:
— Hele yüreksiz gâvur eskisi... Keşişten yıldın he mi? Benito gibisi, yedi sülalesinden ermiş olsa, gücü nedir? Meraklanma, ben girer bakarım. Elverir ki, sen gözcülük edebil!
— Aman arkadaş olmaz... Hiç olmaz?
— Gözcülük mü?
— Gözcülük kolay... Girmen olmaz senin... İşlerin gizlisini öğrenelim derken batağa batarız ki, kaynar gideriz.
— Bırak batağı matağı... Gözcülüğe var mısın yok musun?
— Gözcülük mü?.. Dur ki bir...
— Kötü Kara Keşiş'in korkusundan "Gözcülük de yapamam" demelisin ki....
— Dur yahu!.. Hayır, rahmetli babamın gözcülük üstüne öğüdü yok... Gözcülük etmeye ederim ya, senin mağaraya girmen olmaz. Bir başına hiç olmaz. Yanılmaktasın. Bu iş bildiğin işlerden değildir ve de gayetle korkunçludur.
— Meraklanma akılsız gâvur!.. Biz de medresede okuduk az biraz... Keşiş dişi, yırtamaz molla derisini... Zehrimizin birbirine panzehiri vardır. Ferah ol! Hakkından gelirim ben, dua gücüyle, keşiş tılsımının... Perisi cini dersen beni hiç çarpamaz. Elverir ki, sen gözcülük ederken, korku şaşkını olup ıslığı çalacağın yerde, soluğun kesilerek bizi Kara Keşiş'e tutturma, acemi uğru hesabı...
Sözün burasında mağaranın ağzındaki düzlüğe çıkmışlardı.
Mavro, ne "Olur" diyebildi, ne "Olmaz..." iki yutkundu o kadar...
Yarhisar'ın silahlı uşaklarından biri ilen geçip seslendi:
— Sayın peder! -Biraz bekledi-: Aziz Benito pederimiz!
Mağara yerin altına doğru gümbürdediği halde karşılık gelmiyordu. Sırayla, sütana, Lotüs Hanım, Orhan Bey seslendiler. Yerin altı, gittikçe derinleşerek inildiyordu. Kerim, Mavro'nun yüzüne bakıp göz kırptı:
— Ne dersin arslan Mavro? Sırasıdır!
— Aman olmaz! Mavro'da bet beniz atmıştı. Dur aman!
— Neden oğlum? Sütana tespihe çöker, uşaklar hayvanları rahatlamaya girişir. Orhan Beyle Lotüs Hanım'ı hiç sayma... Kimseye sezdirmeden girerim, bu canavarın inine ben... Baktın domuz Kara Keşiş...
— Aman, Kerimcan, aman domuz denmeeez!
— Peki, darılma, rezil Keşiş...
— Aman kardaş... Aman ki, amanı bilir misin?

— Uzattın yüreksiz! Ben girmeye gireceğim. Dilersen gözle, dilersen yum gözünü, istavroz çıkarmaya çök! Üstüme gelir de edepsizlenirse... Anladım, sen bu Kara Keşiş alçağını bana paralatacaksın!

— Aman haaa... Hiç el kalkabilemez keşiş kısmına...

— Kim demiş el... Ya neden sürüyüp gezdirmekteyiz Yanımız sıra biz bu kılıcı?..

Atından atladı. Ellerini beline koyarak birine muziplik yapacakmış gibi çevresini gözden geçirdi. Uşaklar sütanayı katırdan indirmeye uğraşıyorlardı. Orhan Bey'le Lotüs sürüp gitmişler, bozkırın ucundaki batağın esintiyle sallanan sazlarına dalmışlardı. Metin adımlarla yürüdü. "Kerim... Aman Kerim dur, eğlen" diye yalvaran Mavro'ya aldırmadan mağaraya girdi.

Dışarının güneşinden sonra içerisi, hem enikonu soğuk, hem de, yıldızsız gece gibi karanlıktı. Neye sövdüğünü kendisi de pek bilemeden dişlerinin arasından küfrederek yerin altına doğru inip giden karanlığa göz alıştırmaya çalıştı. Sonra çevresine baktı. Duvarın yarığına, demir saplı bir meşale sokulmuştu. Kemerine asılı keseden çakmak demirini, taşı, kavı hiç telaşsız çıkardı. Keşişin tekin olmadığına hiç inanamıyor, bu sebeple, hiç korkmuyordu. Medreseli olmanın verdiği korkmazlıktı bu... Ocağın yanına yığılmış kuru otlardan bir tutam aldı, yaktığı kavı üstüne koyup üfleyerek tutuşturdu, nefte bulanmış meşaleyi kolayca ateşledi. Ürküntü şurda kalsın düpedüz keyiflenmişti. "Yallah bismillah... Hadi hayırlısı" diye avucuna tükürüp ışığı sol eline geçirerek karanlığa doğru yürüdü. Arada bir durup çevresine, yukarıya bakıyordu. Yıllardır ortada yakılan ateşten kayalar kapkara kurum bağlamıştı. İs kokuyordu. Bastığı yer gıcır gıcır kumdu. Hiç rutubet yok gibiydi. Yirmi adım kadar gidince kayalar birden alçaldı. Kerim ilk defa yüreğinde ürperti duyarak durakladı. Sonra pala bıçağının sapına sıkıca yapışıp eğildi. Yedi adım iki büklüm gitti. Taşlar yükselince doğruldu. Artık bastığı yer taş olduğundan her adımda mağara gümgüm ötüyordu. Bu gümbürtüde Mavro'nun ıslığını duyamayacağını düşünerek ürküp durdu, soluklarını keserek geldiği yönü dinledi. Pervazda ıslıklanan rüzgâr sesine benzer bir şey duyuluyordu. Yüreği sıkılmaya başlamıştı. Yürüdü. Beş on adım sonra mağaranın bitimine dayanınca çok şaştı. Taşları yoklayarak gizli bir geçit aradı. Yoktu. Yatağa matağa kaba kaçağa da rastlamamıştı. Hafif bir esinti meşalenin alevini savuruyor, rüzgârın ıslığı duyuluyordu.

Geri döndü, alçak geçidin ağzında, sağ yanda ot yığınını görünce durdu. Meşalenin demir sapını bir kaya yangına sokup ot yığınına yaklaştı. Otlar kuruydu ama tazeydi. Gölgesinin karaltısında belli belirsiz bir aydınlık fark etti. İşıkta kayboluyor, gölgesi vurunca ot yığınının üstünde hafiften ışıldıyordu. Yandan sokulup yığının üstünden bir kucak ot alınca yangı gördü. Kalıplı bir adamın kolay girip çıkacağı kadar genişti ama alçak olduğundan eğilmek gerekti. İçerde biri olabilirmiş gibi duvara sürünerek başını uzattı. Burası büyücek bir odaydı. Epey yüksekteki birkaç yarıktan hem ışık, hem hava alıyordu. Girdi, elini beline koyarak dört yana bakındı. Evet, Benito Keşişin barınağı burasıydı. Yattığı yer kaim kalaslardan yapılmıştı. Yerden iki karış yüksekti. Dört yanı bir karış yükseltilmiş, içine kuru ot doldurulmuş, üstüne kabaca dikilmiş kurt postları çekilmişti. Köşede bir ocak vardı. Iskatası üstünde küçük bir kazan iriliğinde bir bakır tencere duruyordu. Giriş yerinin sol yanında asılı elbiseleri görünce Kerim bir an dikkat kesildi. Bunlar tepeden tırnağa çamura batmış Rum köylüsü giyimleriydi. Yatağın ayak ucuna atılmış kara yünden örme başlık Kara Keşiş Benito'nun yıllardır kimliği bilinmeyen Kara Kılavuz olduğunda hiç şüphe bırakmıyordu. Giyimlerde batağın çamuru daha yamyaştı. Göçü saati saatine kimin düşmana haber verdiği belliydi. Hemen çıkıp gitmezse başına bir şeylerin geleceği, böylece de, öğrendiklerini Osman Bey'e ulaştırıp kötülüğün önünü alamayacağı duygusuna kapıldı. Tam çıkacakken yatağın ötesindeki sandıkları gördü. Bir an duraladı. Sonra koşup önlerine çömeldi. Birinde çeşitli savaşçı giyimleri, silahlar, çevre tekfurlarına, Türkmenlere, çeşitli Moğol birliklerine ait işaretli oklar vardı. Öteki, kitap doluydu. Önce papaz kitabıdır diye bakmayacaktı. Mollalığı ağır bastı. En üsttekini açınca şaşırdı. Kitapların çoğu Arapça, birkaçı da Türkçeydi. Bir yıl önce vurulan Istanbul-Tebriz kervanını, bu soygunda çok değerli kitapların kaybolduğunu hatırladı. Keşişin eşkıya yatağı ya da ortağı olduğu anlaşılıyordu. Yahşi İmam, İstanbul Kayzeri'nden Tebriz'e armağan giderken eşkıyaya kaptırılan bu kitapların on tane olduğunu, dünyada eşleri bulunmadığından, Frenk tüccarlarının eline geçerse gâvur içine götürüleceğini söylemişti. Bir yandan n'apması gerektiğini düşünürken, bir yandan kitapları sayıyordu. Evet kitaplar on taneydi. Altlarındakileri görünce şaşkınlığı büsbütün arttı. Kitapların altı silme Ortodoks ikonlarıyla doluydu. Çoğu inci, elmas kakmalı altın yaprakla yapılmış hazine değerinde antikalardı. Üç yıl önce Çudaroğlu çetesinin soyduğu sanılan iki kiliseden kaldırılmış resimler olsa gerekti.

Kerim daha fazla duramadı. Kitapları mümkün mertebe kurcalandığı bilinmeyecek gibi yerlerine koyup kalktı. Odadan çıktı. Az kalsın ışığı alıp savuşacaktı. Yangı kapatan otları eski haline getirmezse Kara Keşiş'in buraya birinin girdiğini bileceği aklına geldi. Otları kucakladı, kümeleyerek deliği kapatmaya çalışırken... Aynı zamanda hem sol ayağının altından kaya delinmiş, hem de tepesine mağara yıkılmış gibi yan üstü çöktü. Korkunç bir acı yüreğini kavramış, bütün gövdesini ateşe düşmüş gibi sarmıştı. Doğrulmak için zorlatıp gücünün yetmeyeceğini anlayınca, mağaraya girdi gireli ilk defa gerçekten dehşete kapıldı. "Yetiş Mavro! Aman koca Tanrı" diye hırıldayarak gözlerini yumdu. Bu dehşet, hiç inanmadığı tılsımlı bir şeye tutulduğu şüphesinden geliyordu. Faydasızlığını yüzde yüz bildiği halde, elini baldırına götürdü. Bir an soluklarını keserek şaşkın durdu. Tılsıma değil demircilerin yaptığı kurt kapanına yakalandığını anlayınca birden umutlanıp davrandı. Acı, gözlerini karartıp başını döndürünce biraz soluklandı. Kurtulması gerekti. Mümkündü de... Bir an, var gücüyle bağırıp dışardakilerden imdat istemeyi düşündü. Sonra, kendi gücünü bir kez denemeden bunu uygun bulmadı. Önce elleriyle uğraştı. Kapan gerçekten imansızdı. Dişleri sivri keskin, sustası iki parmak kalınlığında has çelikti. Zorlayıp kalktı. Sağ ayağını basarak yayı indirmeye çalıştı. Biraz indirince ellerinin acı gücünü de katıp bacağını kurtardı. Kemiğin tuz ufak olmasını, çizmesiyle kaİm yün çorapları önlemişti. Acı, eskisi gibi sürüyordu. Yere çöktü, ayak parmaklarını oynatmaya çalıştı. Oynayıp oynamadıklarını anlayamadı ama, o sıra pek aldırmadı. Kurtulduğuna seviniyor, "Gerisi kolay... Gerisi kolay," diye inliyordu. Kapanı kurması, otları da eski haline getirmesi gerekti. Kurtulma sevinciyle güç yetiririm sanıp kalkmaya davrandı, sol ayağına basamadığını anlayınca n'apacağını şaşırdı. Rüzgâr odanın kaya yarıklarında ıslıklanıyor, her geçen saniye Kerim'e yıl kadar uzun geliyordu.

Birden ölüm korkusunu açık seçik duydu. Dev gibi Kara Keşiş birini burda tutarsa, hiç duraklamaz öldürürdü. Bu korkuyla otu motu, kapanı mapanı yüzüstü bıraktı. Meşaleye doğru atılmak istedi. Sol bacağı diz kapağından kesilmiş gibi yere çöktü. Hırıl hırıl soluyor, bir faydası olabilirmiş gibi dua etmek istediği halde aklına "Eşhedü"den sonrası gelmiyordu. Elleriyle dizleri üstünde sürünerek gitti, duvara dayanarak zorla kalkıp meşaleyi soktuğu yarıktan aldı. Başı dönüyor, her kımıldanışta baldırının acısı yüreğine saplanıyordu. Duvara tutunarak tek ayağı üstünde yürümeyi denedi. Beceremeyince, umutsuz bakışlarla dayanacak bir sopa

aradı. Bir an kılıcına dayanmayı denedi. Kınına rağmen kılıcın çeliği sopanın yerini tutamayacak kadar inceydi. Belindeki iki arşın Ahi palasını hatırladı. Palanın namlusunu Kaplan Çavuş dövmüş, âdeti olduğu üzere, başkalarının yaptığından kalın tutmuştu. Sol ayağını sürükleyerek mağaranın ağzına yetiştiği zaman gücünün de sonuna gelmişti. Meşaleyi nasıl söndürüp yerine koyduğunu sonraları kendisini o kadar zorladığı halde hatırlayamamıştı.

Bereket versin, Mavro geciktiği için telaşla döneliyordu. Koşup kolunu tuttu:

— N'oldu? N'oldu Kerim?

Kerim yere çöküvermişti. İnledi:

— Çek benim atı... Çabuk... Sesle Yarhisarlıları... Atsınlar beni hayvana... Söğüt'e yetişmeye bakalım.

— Heyvah! Ecinniye mi uğradın, Kerim kardaş?..

— Bırak ecinliyi mecinliyi...

Orhan'la Lotüs "Ne var?" diye yaklaştılar. Kerim gülmeye çalıştı.

— Yok bir şey Orhan Bey... Ayağım burkuldu bilekten... Sızısı yüreğime vurmakta... Mavro beni götürsün iznin olursa...

— Hay hay... Deli Balta ustasıdır. Sarsın, bir şeyin kalmaz.

3

Kaplan Çavuş'un, Konya'ya ulak gidişinden bu yana, tam on beş gün geçmiş, kaç konaklık yol olduğu bilinmiyormuş gibi, son üç gündür Aslıhan'ın merakı arttıkça artmıştı. Sabah akşam Kerim'in yatağı başına dikiliyor, konakları yeniden yeniye hesaplattırıyordu. Bu hesaplatmayı Bacıbey'in evde bulunmadığı sıralara rastlatmasında, nişanlısıyla yalnız kalmak isteği kadar, yolların tehlikesi üstüne yeniden yeniye duyduklarının etkisi de vardı.

Avluyu başörtüsünün uçlarını uçurarak geçti, kapıda bir an durup Bacıbey'in olmadığını bildiği halde soluk soluğa seslendi:

— Bacıbey... Huuuuu, Bacıbey ana...

Biraz bekledi. Çok gizli bir iş yapıyormuş gibi iki yanına bakıp girdi. Güneş çoktan batmıştı. Evaltı karanlıktı.

Merdiveni tehlike varmış gibi tedirgin çıktı. Kerim'in yattığı odadan ışık geliyordu. Kapı aralığından gözetledi.

— Kimsin? Aslıhan... Aslıhan gülüverdi.

— Kız, sen misin alçak!

— Yok mu Bacıbey anam?

— Hele şuna... Bacıbey anammış... Nerdesin sabahtan beri? Haber saldım. Nerdesin?

— N'olmuş? "Sağalmakta" dedi demincek Deli Balta... Kalkarmışsın bir kaç güne kalmaz.

— Deli Balta... Birinin lafını et ki, adamdan sayılsın. Sağalmış da neden karı aldı, peki?.. -Yalandan içini çekti-: Hiç umudum yok, Aslıhan, bacaktan hayır kalmadı. Topal herife varmayım dersen, başının çaresine bak!

— Höst! Küserim demedim mi? -Önce korkuyla sonra acıyarak baktı-: Yalan... Sağaldı çoktan... Sağalmasa... Bağırtın göğe çıkmaktaydı ilk günler...

— Sağalma yok... Sülük vuracakmış Deli Balta... Gerekirse kan alacakmış neşteri çalıp...

Ayağını yorgandan çıkardı. Küçük damarlardan birkaçı koptuğundan derinin altına kan toplanmış, adamakıllı morarmıştı. İlk günün acıları

gerçekten korkunçtu. Yeni yüzülmüş hayvan derisine sararak biraz önünü alabilmişlerdi. Ezilmiş kaslar yüzünden parmaklarını oynattıkça hâlâ acı duyuyordu.

Aslıhan'ın dalgınlığından yararlanarak koluna yapışıp çekti. Kız kurtulmak için debelenince, "Uy bacak... Dur kız, bacak gitti," diye bağırıp aldattı. Önce yanaklarından, sonra ağzından öptü.

— Bırak... Bırak biri geldi. Valla Bacıbey anam geldi. Vay başıma...

— Dur kız... Dur dedim, imansız. Bunun dermanı bu... Şuncacık acısan, debelenir misin.

— Dermanıymış...

— Şart olsun... Neden taze deri sardı, Deli Balta? Dermanı körpe deri bunun çünkü... Bir yandan deri sarılacak, bir yandan sevdiği...

— Bırak kolumu... Bırak, dedim. Nah biri geldi. Bacıbey anam... Bırak, oh Kerimcan... Bileğini yavaşça kurtardı. Nerde kaldı babam?..

— Tutturmaaaa!

— Yollar korkuluymuş çok... Birine sordum, "Ulak kısmı tez gider, tez gelir, bunca zamana kalmayacaktı Kaplan Çavuş" dedi.

— Halt etmiş...

— Gelesi olmadı mı oh Kerim?.. Kaç konak kaldıydı senin hesapça?

— Kız anlattık ya...

— Aklım başımda mı benim... Dur durak yok, uyku muyku... Sabaha kadar okumaktayım... Bugün on beşinci gün... Nah akşam indi, yerler mühürlendi. Hani nerde? Konakları say bakalım... Unuttuğun var mı arada?

Kerim, iştahla yalanıp gözlerini kıstı:

— Sayması kolay... Şartını yapalım!

— Şartı neymiş?

— Bir öpücük...

— Hele utanmaz! Kaçıncı bir öpücük bu? Aklım kesti, türkü edeceksin beni Söğüt'ün karılarına sen... Fazladan Bacıbey anamın kırbacına yatıracaksın!

— Neden kız! Alırım üstüme suçu, basılırsak, var mı buna bir diyeceğin? N'olmuş yemine!..

"Apansız tuttum, zorla bastırdım, fukarayı" derim.

— Nasıl tutar da bastırabilirmiş ayağı sakat herif yattığı yerde? "Tüh, yüz kere yüzüne, senin gibi Rum bacısının" demezler mi? Bacıbey anam, önce gülerse de sonra döver beni...

— Sen bilirsin! Günah gitti benden! Öpücük gelmeyince konaklar sayılabilemez.

— Etme oh Kerim! Bana günah değil mi? Hiç mi acıman yok, gâvuuuur!

— Ya senin?.. Ayağımız sakatlanıp... Alnımıza topallık yazılıp... Bunca inileyip bağırtısı Söğüt tepelerini gümbürdetip... Bahtı kara Kerim'e, ya senin, imansızlıkların...

Aslıhan, kurnaz kurnaz gülümseyerek kapıya baktı, bir adım yaklaştı:

— Bir kezcik ama... Tadında kesmedin mi, basarım ayağına, böğürtürüm geçenki gibi...

— Hele şuna... Yalanımı ne zaman tuttun çengi. Erkek sözüdür bu! Bir dedik mi, bir, iki dedik mi salt iki...

Aslıhan yaklaşırken ürkek ceylan gibi durdu:

— Yanaktan ama... Yanaktan... Biricik...

— Halt ettin ki, tadını kaçırdın! Yanak da neymiş? Olacaksa ağız tadıyla olmalı... Şart olsun, kuşkulandım! Vah benim kara bahtım!

— Nedenmiş?

— Şundan ki... Kendini öptürmeyen karının yakınlığı yok demektir.

— Hadi ordan...

— Ve de yakınlık soğudu demektir, kitabın kavlince... Soğumanın birinci belirtisi, yakınlık vermez ağız tadıyla soğumuş avrat, der Leylâ Mecnun, Kerem Aslı kitabı...

— Yoktur böyle utanmazlık Kerem kitabında... Kitabın Kerem'i senin gibi koca Tanrı'dan korkmaz değil... Ermiş evliya...

— Vay bizim ermişliğimize n'olmuş! Eli ermez, gücü yetmez, topal herif... Kaçsa kurtulamaz, kovsa tutamaz. Bel bel bakar yattığı yerden... Gücü yeterse yalvarmaya yeter ya, acıması olan kız hani?

— Boşuna... Hiç acımam! Günahmış oh Kerim, nikâhı kıyılmayınca kendini eloğluna öptüren karının yatacak yeri yokmuş öte dünyada... Hadi oh Kerim! Kaplan Çavuş kaçıncı konaktadır şimdicik?

— Babasını seven kız uzatır mı bunu bu kadar? Ulan karı milleti! Tüh yüzünüze dinsiz imansızlar! Biz yatakta imlemekteyiz, aman Allah diyerek... Fukara kaynatam Kaplan Çavuş, gecenin bir vakti, at sırtında... Kurtla kuşla, batakla yokuşla boğuşmakta... Hayın düşmana çattıysa, kılıçlaşmakta ki, can pazarında debelenmekte...

— Vay başıma... Deme o Keriiiim! Evet, düşünü gördüm, gerçeği budur!

— Gerçeği buysa, pahasını peşincek vereceksin ki, molla duasına çökeceğiz, Allah'ın izniyle, yelin esintisini, selin köpüğünü arka

çıkaracağız! Yazıık! Yazık ki ne kadar...
Aslıhan amansız kalmış gibi yaklaştı. Eğildi. Kerim güçlü kollarıyla sarılınca kendini bıraktı. Kendini çekmek, kabaran iştahını bastırmak istediği halde, sertleşen göğüslerini oğlanın sıcaklığına iyice bastırıyor, böyle sıralarda, Söğüt'ün en utanmaz karısı Cinli Nefise'nin, Dede Korkut masalından ballandırarak anlattığı yeri hatırlıyordu: "Oğlan, kızı alıcı kuş gibi kaptı, kaldırıp yatağa vurdu, koca Tanrı yarattı demeyip yolup soyup bastırdı. Önceleri nazlanıp istemeze vurup kaçınan kız, giderek oğlanın tadını alıp kızıp azıp bunca yılın ergen açlığı kabarıp doyması kalmayıp koşuldu. Darısı hepimizin başına, hey avrat takımı, bunlar, böylece, ırağından yakınından sürüştüler, gizli yerlerinden elleştiler, dil verip dil alıp emiştiler, üstte altta boğuşarak eziştiler. Sönmez ateşlere girip çıkıp bunalıp gök terlere batıp ayılıp soluklanıp soluklanıp daldılar, otuz iki oyunu ve de yirmi bir düzeni ardı ardına ulayıp 'Pes edene yuf diye ant içip dilden elden belden düşene kadar uğraştılar. İkisi de inatlaşıp pes etmedi. Halden düşüp biri sağa, biri sola devrildi. Kızdır aklı başına gelmesiyle, başladı çırpınıp yolunmaya... 'Bre kavat kızı anaaa... Bunun tadı böyleymiş de, neden beni ere vermedin on birimde, on ikimde?.. Neden beklettin on dördüme kadar?' diye sövdü, siydi, yemin içti ki, ölene dek, helâllik vermeye anası gâvura..."
Aslıhan inleyerek dizlerinin üstüne çöktü. Aklından geçirdiklerini Kerim sezebilirmiş de, bunu önlemek istermiş gibi, göğsündeki eli hızla çekip yalvardı:
— Hadi oh Kerim... Say şu yere batası konakları da, fukara Kaplan Çavuş'un nerde olduğunu bilelim!
— Ne kadar olduydu gideli?
— Bugünle on beş...
— Tamam... Kaç konak dedikti burdan Konya?
— Bilmem!
— Dokuz konak...
— Ya ordan bura?
— Hele akılsız... Burdan ora dokuz olunca...
— Bilmem...
— Ordan bura da elbet, dokuz...
— Vay başıma... Gelesiye olmadı mı demek?
— Olmadıysa da bir şey kalmadı. Çünkü, kervan ayağı değil, zorlatan ulak ayağı... Yetmiş beş saattir Konya'dan bura... Bir saat iki fersahlık yok... Bildin mi fersahı?

Aslıhan gülüverdi:

— Yok...

— Hiç utanır mı hey koca Tanrı... Yörük atın düzenli ılgarıyla bir saatte aldığı yer... Kesti mi aklın?

— Kesmedi üüüf...

— Rezil... Burdan İnönü dört buçuk saat... Dokuz fersah aşağı yukarı...

— Nerde peki Kaplan Çavuş bu gece?

— Zorlam, altı yedi günde tuttu Konya'yı diyelim! Bir iki gün de orda kaldı.

— Neden? "Kâğıdı verip dönerim" dediydi.

— Nasıl dönebilirmiş karşılığını almadan?

— Alıversin...

— Alıversin ne kolay!.. Burdan giden kâğıdın ne yazdığı bilinmeyince... İnceden inceye okunup bilinip dört yanı hesaplanıp gerekli karşılık yazılmayınca..:

— Vay başıma!.. Desene, Yahşi İmam’ın hacca gitmesi hesabı...

— Yok öyle şey... Bana sorarsan, aldığı kâğıt önemliyse, benim bildiğim Kaplan Çavuş iki konağı bir eder. Bu gece, Eskişehir'i tutmadıysa, mutlak Seyitgazi'dedir. Seyitgazi dediğin her nereyse, ordan burası kaç gün? Seyitgazi'den Eskişehir sekiz saat, say ki bir günlük yol... Eskişehir'den burası da o kadar... Benim hesabımca, yarın akşam gelmezse, öbür gün akşamı hiç geçirmez.

— Yolda hayın Moğol'un mekrine uğramadıysa... Tatlı candan olup kurda kuşa paralanmadıysa...

— Höst Kaplan Çavuş he mi? Yanında fazladan Kedigöz bulunup Kedigöz ne demektir? Pusuya hiç uğramaz, yanından yöresinden yel gibi geçer demektir ya, bilmezden uğrasa da, kâğıt gibi yırtar savuşur demektir. Gözleri gece karanlığında, gün ortası gibi vıcır vıcır görmese, bir adam, Kedigöz lâkabını kazana mı bilir? Benim hesapca bunlar, bu gece burayı tutsalar gerekti ama, bilmem...

Kerim sözünü bitiremeden soluğu ağzına sığmayan bir kız sesi duyuldu:

— Heeey Aslıhan Bacın... Müjdemi hazırla... Aslı Bacı, hey hey!..

Aslıhan korkuyla irkildi, giderse bir daha hiç dönemeyecekrniş dönse de Kerim’i bulamayacakmış gibi hasta nişanlısına bir an, umutsuz baktı, sonra koşarak çıktı.

Şirin kız avludan bağırıyordu:

— Kaplan Çavuş emmim geldi, hey Aslıhan Bacıı, müjdemi...

Kaplan Çavuş, bey konağının avlusunda hayvandan zor inmişti. Eğerin başına tutunup "Hooooohhh" diye soluğunu boşalttı, nal seslerine çıkan Deli Balta'nın "Kimsin?" sorusunu inleyerek karşıladı:

— Bre yetiş Deli, yetiş, bittim!

— Aman! -Deli Balta sesi tanır tanımaz atıldı-: Sen misin Kaplan? Vurgun musun, aman kardaş?

— Vurguna kurban olayım Balta, Seyitgazi'den beri yoldayım!

— Heyvaaah, canına mı susadın akılsız! Ne demektir, at sürmek bu yaşta on yedi saat?

— Hele beni tut ki... Burda mıdır Osman Beyimiz, yalnız mıdır?

— Şeyh babamızla yatsıya durdular demincek...

— Aman iyi... Aman beni sayvana çıkarmanın kolayına bakılsın! Soluklanmayınca hiç olmaaaz! Ayran yetişsin arkadaş, karlı ayran yetişsin ki...

Deli Balta, kapısının ocak ışığı görünen aşevine doğru camları zıngırdatarak bağırdı:

— Kız Şirin!.. Hep mi öldünüz bre asılacaklar!

Şirin kız seğirtti:

— Buyur Balta emmi... Emret! Vay kimdir o? Geldi mi Çavuş emmim sağ esen...

— Hüst rezil... Ayran dedim, karlı ayran... -Körük gibi soluyan hayvanın sağrısına bir tokat çaldı-: Şunu da rahatlatsınlar... Terlidir, soluklarsa keyfinize...

Kaplan Çavuş'u enikonu omuzlayarak sayvana çıkarıp sedire oturttu, arkasına yastık koşturdu.

Gözlerini yumup hırıl hırıl inleyen arkadaşına bir zaman acıyarak baktı:

— Hele avanak! Öldürmeli seni, dövmeli değiiiil! Bey ulaklığına sıvanacak sıran mı?

— Doğrusun Balta! Geçmiiiş, vah ki, bizden bu işler...

— Yolda belde kalmalıydın ki, kurda,kuşa yem olup... Anadan çıplak gelmeliydin ki, eşkıyaya soyulup, ellerin apış aranda...

— Höst, alçak deli! Yanım sıra sürüdüğüm eğri Türkmen kılıcı neyin nesi? İkiye biçmez miyim adamı ben, ordular bozmaz mıyım? -Gözlerini aralayıp bakındı-: Mavro nerde? Hani Pir Elvan? Kerim hani, görememekteyim?

— Essah! Olanlardan haberin yok! Faka bastı senin Kerimcan, yola çıktığın gecenin ertesi... O gün bugündür yatmakta inleyerekten... Bacak kopmadıysa da, kopmasına çok bir şey kalmadı.
— Dur herif ne kapanı? Nerde bulup basıp kendini tutturmuş, bu alık molla eskisi? Yazık emeklerime...
— Yazık ki ne kadar... -Deli Balta, çevresini gözetleyerek eğildi-: Laf aramızda, Kara Keşiş Benito hınzırının mağarasını yoklamaya girmiş...
— Yok canım!
— Evet, koca Tanrı beterinden esirgeye, "Ağzım eğrilir kolum budum kurur, gövdem halat düğümüne döner" demeden...
— N'aramış Keşiş mağarasında? Kiminle girmiş?
— Bir başına... "Aman geri dur, olmaz, etme eyleme" diyerek önüne gerilen Mavro'yu savurup girmiş...
— Kudurmuş mu? işi ne?
— İşi... Bana sorarsan, iki gözüm Kaplan, sana damat olacak bu molla eskisi, akılsız ama, yüreksiz değil! Yallah bismillah demesiyle... Bir başına...
— Bırak yahu! Nedeni gelsin!
— Nedeni... Bunlar kanlılarını aramaktaymışlar Mavro'yla. Av iti gibi nicedir, yolu izi koklayaraktan...
— Gitmiş, Kara Keşiş mağarasına mı girmiş, kanlılarının izi?
— Hey yavrum! Ne denilmiştir, "Boynuz kulağı geçer" denilmiştir.
— Git işine bre Deli, keşiş mağarasında iz mi olur.
— Hemi aradı, hemi de bulduysa...
— Kimmiş bunların kanlıları peki?
— Kanlılar yok! Arslan Kerim'in bulduğu... Bunca yıldır, bunca beyin, tekfurun aradığı Kara Kılavuz...
Kaplan Çavuş bu kez hopladı:
— Aman Balta kardaş inanayım mı?
— Evet, inanacaksın, gerçeği budur çünkü...
— Dur uzatma! Bitirdi mi Kara Kılavuz'u, sakın, yiğitler yiğidi Kerimcan?..
— Bitirme yok!
— Ne demek! Buldu da bitirmediyse... Omzuna elimle astığım kılıcı çekip ikiye biçmediyse... Ya ben kemiklerini kırmaz mıyım yüreksizin...
— Bulsa bitirmez mi bre Kaplan! Bitirir ki, hiç bakmaz! Heyvah ki, giyimleri var da, içinde Kara Kılavuz yok!

— Nerden belli, Kara Kılavuz'un giyimleri olduğu, bakalım?
— Şundan ki, batağın çamuru üstünde... Hemi de kurumuş çamur değil, cıscıvık... Fazladan, kopası başına geçirdiği kara başlık da beraber...
— Vay vay!
— Helbet! Bunları görünce "Yanı yöreyi yoklayım" demiş, yiğitler yiğidi Kerim'im... Bir de baksın ki ne görsün... Geçen yıl Kanlı Boğaz'da vurulan Tebriz kervanını bildin mi? İstanbul'un kötü Kayzer'inden, Argun İlhan'a giden armağanları... "Altında elmasta değilim, ille kitaplar" dediydi Argun İlhan, Moğol'un izcileri pamuk gibi attıydı buraları... Her biri karun hazinesi değerinde kitaplar... Yazan her kimse, dünyanın aklını derleyip içine doldurmuş...
— Aman...
— Aman arkadaş, fazladan her biri som altın ve de altını cevahir taşından görünmez putlar... Abanozdan daskalos asaları ki, altın maltın kaç para... İsa Peygamber, Meryem Ana tasvirleri ki, her biri bir ülke değer.
— Dur yahu, dur bildim! İznik Ayasofyası hırsızlarının götürdüğü antikalar... Peki, nasıl gelmiş birikmiş, domuz Kara Keşiş'in mağarasına bunlar böylece?
— Bana sorarsan, ya Keşiş Benito, yok pahasına kapattı soyguncülardan... Ya da soyguncuların yatak yeri bu Kara Benito!
— Essah! Ne dedi buna, Osman Beyimiz.
— Dinlemiş eli sakalına atıp... Düşünmüş derinlere dalıp bir zaman... "Şimdilerde kimse duymasın! n'apacağımı ben bilirim sırası gelince" demiş...
— Tamam... Böyle dediyse, pençesinden çıkamaz Osman Bey'in, Kara Keşiş bitti.
Kaplan Çavuş keyifli keyifli gülerken durup kaşlarını çattı:
— Faka basmayı demedin! Nasıl tutulmuş kapana Kerim avanağı? Yakalanmış mı Kara Keşiş'e?
Deli Balta, olayı kısadan anlattı. Sonunda parmağını ısırdı:
— Benim şaştığım... Böyle kazan kadar yüreği nerden buldu, senin damat? Ne demektir Keşiş mağarasına girmek, Kaplan; ne demektir, karşılık isterim!
Kaplan Çavuş kasıldı:
— Mihenge vurmasam yanıma öğrenci alır mıydım kopuğu? Kızı istediklerinde "He" mi derdim, avanak Deli? -Biraz daldı, çok bilmiş gülümsedi-: Senin aklın mı erer? "Kılıç kınını kesmez" de nilmiştir. Keşiş

mağarasından, yatır türbesinden, ıssız mezarlıktan kim korkmaz? Medresede okumuş molla korkmaz. "Molla" dedimse her molla değil, er molla...

Şirin kızın soluk soluğa yetiştirip uzattığı koca ayran tasını, on gündür susuz kalmış çöl bedevisi gibi kaptı, başına dikti, soluklanmadan sonuna kadar içti. Ohladı, hohladı, yumruğuyla bıyıklarını sıvazlayarak sordu:

— Yavrum Şirin, nerede benim Aslıhan kız, haremde mi?

— Bilmem!

— Aman bul şunu... Eve seğirtsin! Kazanı ateşe bindirip doldursun. Bendeki tutukluk hiç yumuşamaz, kaynar suyla çimmeyince... "Bugünü başka güne benzetmesin, dedi" demeli... "Şaplağı vurursam bir de yer vurur, dedi" demeli...

Şirin kız, merdiveni inerken Deli Balta yaman bir kahkaha patlattı:

— Hay hay! Dilersen şaplağı ben çekeyim peşincek... Unutulup munutulmasın...

— Tamam! Yahu bunlar nasıl bir akıllar, sefil Balta, bunlar, bildiğimiz âdemoğlu akılları...

— Höst köpek! Karlı ayranı yetiştirdik de iyi halt ettik! Salmaya başladın hırlıyaraktan... -Bir şey hatırlayıp irkildi-: Nedir bu? Çift gittin, tek geldin! Pire izi süren ve de kara taşta yürür kara karıncayı kara gecede gören Kedigöz'ümüz hani? Yardan mardan mı uçtu, sakın, gündüz ortası, batağa matağa mı saplandı?

— Meraklanma! Seyitgazi'de uyur bıraktım sağ esen! Hancıya bir gümüş attım, "Uyarma, kendi başına kalkınca binsin, yetişmeye baksın, dedi demeli" dedim. Yarar binek uyduramazsa, şüphelidir. Söğüt'ü yarın akşamdan önce tutacağı...

— Vah vah! Ulaklığı da yüzüne gözüne bulaştırdın, tüh, yoldaş dökerekten yol boyunca, tüh... Söğüt'ümüzün altın adını bakır ettin, tüh... Tüh ki yüzüne sefil Kaplan, tüh ki ne kadar... -Şakadan dizini döverken durdu, Kaplan Çavuş'un üstüne eğilip gözlerini gözlerine dikti-: Beri bak! Beri bak, dedim, aman çavuşlar çavuşu ve de kaplanlar kaplanı, yiğit kardaşım, işin içinde aynalı işler olmasa, Kedigöz'ü uyur bırakıp yola kapanmazsın tezberi sen! Aman Çavuş'um, Konya'nın haberleri baldan tatlı mı? Akın buyrultusunu söktün aldın mı, sakın, Mesut Sultan'ımızdan? Akın var, he mi Kaplan, doyasıya akınlarımız var bundan böyle, he mi?

Kaplan Çavuş, deli herifle gönül eğlendirirken getirdiği önemli haberi unutmuştu. Telaşla hopladı:

— Aman Balta, heyvah! Aman duracak sıra değiiiil! Ve de savsaklamanın sırası hiç değil... Seğirt derbeder, geldiğimi bildir. Bu nasıl yatsı namazı ki, teravihi geçti? Bre durma koş!

Deli Balta, bir an "Çıtlatmamış olmaz" diye direnmeyi düşündü, yakışıksızlığını kestirip koştu.

Kaplan Çavuş yorgundu ama, gösterdiği kadar bitik değildi.

Deli herifle eğlenmişti az biraz... Divanhane aralığının kapısına bakıp bıyık altından gülerek kalktı. Elini sarığından, sonra yüzünden geçirdi. Saçı sakalı birbirine karışmış, dağ rüzgârlarından dudakları kavlamıştı. Yalandı. Kılıcını düzeltip palasını ortalayarak hazırlandı.

Şeyh Edebâli'yle Osman Bey divanhanenin sedirinde oturuyorlardı. Kaplan'ın, en erken, dört beş gün sonra geleceğini hesapladıkları için şaşmışlardı.

Edebâli bunun nedenini arıyor gibi bir zaman baktı:

— Hoş geldin Çavuş, hayrola!

Kaplan el öpüp selam verip üç adım geriledi:

— Hayırdır şeyhim, sayende...

— Yorgunsun! Otur. Geç şöyle... Otur dedim, ulak sözü kolayına bitmez. Otur. Oturmasını bekledi. Osman Bey'in hesapça, tez gelmeyecektin bu kadar?

— Konya'da hiç eğlenmedik şeyhim, vardığımız günün akşamı yolu ele aldık tersyüzü, iki konağı bir ettik.

— N'oldu ki? Karacahisar işine, Sultan "Olur" mu dedi sakın? İstenen araçlar, yeterince savaşçı yolda mı?

— Yok şeyhim!

Edebâli, damadına baktı. Böyle bir haber olmayınca Kaplan Çavuş'un gece yatmadan geri dönmesine, Osman Bey de akıl erdirememişti.

— Kâğıt saldı mı Konya Şeyhi kardaşım? Ver şunu...

— Yok!

— Savaşçı yok, kâğıt yok, ya iki konağı neden bir ettin de geri geldin? Beklemek gerekti Kaplan, şeyh kardaşımdan kâğıt almayınca dönmemek gerekti.

— Bize kalsa, şeyhim, gelir miydik kağıtsız mağıtsız...

— Ya nedir?

— Konya'yı tuttuk, sekiz günde, saraya koştuk. Konya çok bozulmuş şeyhim, çarşıda az kaldı ki, vuruşma kırışma...

— Bırak şimdi oraları... Saraya gittin.
— Gittik. Saray saraylıktan çıkmış... Ordan şeyh kardaşınıza vardık. Kâğıdınızı açtı okudu. Sarayda olanları sordu. Düşündü az biraz... Doluya koydu aldıramadı, boşa koydu dolduramadı besbelli... "Birkaç gün dinlen, göreceğim yerleri göreyim, önemli haberler beklemekteyim, alayım. Kâğıdın karşılığı ona göre yazılır," demesine kalmadı, içeriye birini soktular ki, ayaklarını yerden kesip havada uçuşarak, herif adamlıktan çıkmış, bildiğin kaskatı leş olmuş... Dili dönmez ki, "Merhaba" diyebilsin! Meğer bu herif, Konya'daki şeyh kardaşınızın özel ulağıymış, Tebriz'den gelirmiş, at çatlatmacasına... "Abaka oğlu Argun İlhan, sizlere ömür" demesiyle kaykılıp bayıldı.
— Ne dedi, aman Çavuş, Argun İlhan...
— Aman essah mı Kaplan, ölmüş mü?
— Ölmüş ki, büsbütün, Osman Beyim... Şeyh Efendimiz, bu lafı duymasıyla sıçradı, "Bre kapılar çekilsin, ne dışardan içeri, ne içerden dışarı," diyerek başladı dönelemeye... "Filânca ve de filânca ve de filânca, tez bulunup getirilsin" diye çırpındı. Bana gözü ilişince "Durmak geçti Çavuş," dedi, "dinlenmek geçtiiii... Tavlaya in, yararından bir hayvan seç, hopla sür, Söğüt'ü bir ayak önce tutmaya bak," dedi, "Bu haber duyulmadan yetiştin ne güzel, duyuldu mu, hiçbir işe yaramaz ve de emeklerin boşunadır," dedi, "gâvur, bilmezliğin güveninde uyurken, Karacahisar'ı kapmaya bakın" dedi. "Nasıl kapılacak, asker, araç olmayınca?" diyeyim derken, "Daha burda mısın akılsız, atlanıp yolda değil misin? Yıkıl!" diye kükremesiyle... Çıkmaya zıpladım. Aklı başına geldi ki, yakama sarıldı: "Dur eğlen, sözün gerisini almadan nereye savuşmaktasın?" diyerek bizi, birkaç kez sarsaladı. "Tahta, Keykhatu oturacak ya, kulak asmasın Edebâli kardaşımız," dedi. "Ayrıca, ölen Argun'un oğlu Kazan da, taht peşindedir ve de bunları, Edebâli kardaşımız bizden iyi bilmektedir," dedi. "Bunların boğuşması kolayına basılmaz. Ortalık durulana kadar, şeyh kardaşım dilediğini yapsın, serbesttir," dedi, "Yapsın, gerisini bana bıraksın," deyip yakamı koyuverdi. Bindim sürdüm, geldim yetiştim.
Şeyh Edebâli şakır şakır tespih dolandırmayı kesmiş, Osman Bey duvardaki silahlara dalmıştı. Koca divanhanede pire zıplasa duyulacaktı.
Kaplan Çavuş tuttuğu soluğunu hışırtıyla boşaltınca, damatla kayınbaba, "Bu ne arıyor burda?" anlamına, şaşkın, baktılar.
Kendini daha önce toplayan Şeyh Edebâli gülümsedi, elini kaldırıp Osman Bey'in konuşmasını önledi:

— Anlat bakalım, şimdi. Kaplan Çavuş, Sultan sarayı ne dedi, Osman Bey'in kâğıdına?

— Doğrusunu istersen şeyhim, Konya'yı çok kötü gördüm. Sarayda kâğıt okuyacak adam bulunduğundan şüpheliyim. Konya berbada gitmiştir ve de Konyalıktan çıkmıştır. Dediğim gibi, varır varmaz ayağımın tozuyla saraya koştum. Kapıda şarap sarhoşu birkaç derbeder... Uç nedir, ulak düzeni nedir, bilmez. Çavuşları olacak asılası, "Yarın torbaya mı girdi?" demez mi? "Şaka yeri değildir, önemlidir" demeye kalmadı, güldü bir zaman, "Acele işe şeytan Karışır, bas bakalım, avanak Türkmen," diye halt etmeye kalkışmaz mı? Sesim çıktığı kadar bağırıp aklı erer adam istedim. Biz çekişirken bir tüysüz oğlan geldi. Niyeti kâğıdı alıp gitmek... "Hiç olmaz. Önemlidir, el ele verilecektir, gecikmekte ağır suç vardır. Sultan, ya da başvezir sorular sorsa gerek," diye direttim. İçeri güç ile girdim. Beni divanhaneye aldı; tüysüz oğlan, kâğıdı kapıp savuştu. "Okuyacaklar, bir yere birikip aklı akla verecekler. Bu kâğıdın karşılığı tezberi gelebilemez!" dedim. Oturacak yer aradım Koca Sultan Mesut divanhanesinde minder şurda kalsın, tazı altına serilecek çul yok... "Nedir?" dememize kalmadı, tüysüz oğlan ırgalanarak geldi. Sultan diyesi ki... -Kaplan Çavuş gözlerini tavana dikip kırpıştırarak hatırlamaya çalıştı-: "Bana uçlardan böyle kâğıtları, sakın yazmasınlar!" diyesi... "Tekfur hisarı basmanın, uyur yılanı uyarmanın sırası hiç değildir," diyesi... " İstanbul Kayzeri Andronik'in bacısını Argun İlhan'a vereceğinden ve de marazı atlatır atlatmaz İlhan'ın kırk bin kişilik orduyla gidip İznik'ten gelini alacağından bunların haberi yok mu?" diyesi... "Türkmen göze hiç görünmesin ve de ayak altında dolaşıp kendini perişanlatmasın," diyesi... "İlhan'ın ülkeyi, imparatora başlık vereceği söylenmektedir. Durum gayetle korkuludur. Bana yazdıkları kâğıdı okumamla yakmam bir oldu. Konya'da Moğol casusu ve de Kayzer casusu kum gibidir. Bu ulak, bize kâğıt getirdiğini, birine söylese değil, aklından geçirse, düşünde görse, bak neler olur," diyesi... "Oturdukları yerde otursunlar, kimseye sakın bulaşmasınlar," diyesi... "Bu ulak, buralarda hiç eğleşmesin, atına hoplayıp dakka geçirmeden savuşmaya baksın," diyesi... "Soranlara ulak geldiğini dedi mi, Moğol sopasına dayanamayıp kâğıt getirdiğini söyledi mi, önce kazığa geçiririm, sonrası derisine saman doldururum, bunu böyle bilsin," diyesi... Oğlan bunları der demez savuşacak oldu. Eteğine yapıştım. "Dur eğlen, yavrum, bu nasıl iş? Anlaşıldı, gelmeseydik iyiydi ya, geldik bir kez... Aklı erer adam isterim, ağızdan söyleşeceklerim var," diyecek oldum. Oğlan, "Olmaaaz" diyerek eteğini elimden kurtarıp, ıslak sabun gibi, pençemden

çıkıp savuştu. Onu gördüm ki, şeyhim, Konya Sarayı'nda laf anlar adam kalmamıştır, saray, saraylıktan çıkmış, sözüm burdan dışarı, çingen çadırına dönmüştür. Say ki Moğol talanına uğramış fukara köy evidir. Altından gümüşten geçtim, tunç şamdan, bakır mangal yoktur. Mumlan, toprak çanakların kırıklarına diki dikivermişler. Şurda burda yağ kandilleri gördüm ki, dul karılar ellerine almaz.

— Şeyh kardaşımızla hiç mi konuşamadın? Ne demekte bu duruma?

— Saraydan uğramamla şeyh kardaşınıza yöneldim. Kâğıdınızı verdim, öptü başına koydu, açtı okumaya girişti, okudu güldü, güldü okudu.

— Ne varmış gülecek?

— Konya'dan yeterince asker, yarar mancınık istediğimize gülermiş meğerse... Dedi ki, "Geçti o günler" dedi, "Sultan Mesut, Moğol korkusundan parmağını oynatamaz ya, izin alsa da, burdan oraya, temrensiz bir tek kamış oku salamaz," dedi, "oku da yoktur parası da, çünkü," dedi. Sarayda sabah akşam sofraların nerden çıktığını bilen yokmuş ve de tavlada kalan işe yaramaz birkaç hayvan, birbirinin kuyruğunu kemirmekteymiş açlıktan... "Fukara Sultan'ın yatak odası da, gördüğün divanhaneden ayrıntısız," dedi. Saray takımının bu kışı donmadan nasıl atlatıp yazı nasıl tuttuğuna şaşmaktaymış Konya milleti... "Konya milleti" dedimse, Konya'da adam kalmamıştır. Çarşı pazar, arasta bedesten kapalı... Kaçabilen savuşmuş, dizleri gövdesini taşıyamayanlar kalmış... "Cuma camisinde, beş on gezgin derviş, birkaç sakat dilenci varsa vardır," dedi, şeyh kardaşınız... Karatay Medresesi'nde tavuklar eşinmekte, Sahip Ata Mescidi, Türbesi, ören olmuş göçmekte imiş... "Bedrettin Muslihin Sırçalı Medresesi'nde sırça şurda kalsın, sağlam taş bulamazsın," dediler. Sultan'ın akçası ayarsızlıktan geçmezlenmiş. Bu yüzden bölüklerde asker kalmamış... Çeri kılığında dolaşanlar, şarap sarhoşu besmelesizler... Gündüz gözüne hamam basıp çıplak avrat sürümektelermiş, bağırta çağırta, doğru mu, eğri mi seçmeden... Her sokak başında "Bre hay! Müslüman yok mu?" bağırışından geçilmediğini gözümüzle gördük, şeyhim! Girdik Konya'ya, sarayı doğruladık. Onu gördüm ki, çeri kılıklı dört asılacak, on iki yaşında bir oğlan kapmışlar, ayaklarını yere değdirmeden götürmekteler. Oğlan bağırdıkça, dövmekteler. "Yahu ne der?" diyecek oldum. İçlerinden biri, "Yoluna git, çıfıt oğlandır. Okumuz değmiş avımızdır," dedi. Beriden oğlancağız bağırmakta ki, "Medet ağam, ben Müslüman oğlu Müslüman'ım! Buralarla bir ilintim yoktur. Lâ ilhahe illallah!" diyerek gümbür gümbür şahadet getirmekte... Can başıma sıçradı. "Durun bakalım

ağalar! Bir yanlışlık olmasın?" derim sandım. Herif kılıcı çekip domuzlanıp, "Yoluna, kötü Türkmen, alırım akılsız başını," demez mi? "Bre sizi doğrayınca ne lazım gelir? Davran Kedigöz!" diyerekten atı tepiklememle, reziller oğlanı meydanda koyup mahalle aralığına Karışıverdiler. Çevremizi Konyalı sardı. Ak sakalı göbeğe indirmiş kocalar ki, bıraksam üzengiyi öpecekler. Biri ileri geçip dizgine yapışıp elini göğe açıp iniledi: "Bismillah ey zamanın sahibi! Yettin yetiştin mi? Kötülük ortaya saçıldı ve de zulüm baştan aştı ve de dayanılacağı kalmadı. Kılıcı başının üstüne çevirerekten ve de kargını göklere atıp tutaraktan şunlara bir Ebamüslim satırı çalmaz mısın?" diyerek ağlamaya başladı. Şeyh kardaşınız bunu dakkasında duymuş... "Yerin cennet ola" diyerek sırtımı sıvazladı. Konya'nın bu ıssızlığı nedendir ve de nasıl bir beladır?" dediğimde, başını büküp derinden soluyarak kentlinin Moğol'dan kaçtığını, köyde, kasabada can kalmayıp insanın tüm dağıldığını, çünkü, ele geçenin, "Malını çıkar" diyerek sopadan geçirildiğini, etlerinin yarılıp kaya tuzu ve de acı biber basıldığını, bu yüzden reâyânın yılan çıyan durağı ve de incitici canavarlar yatağı dağların mağaralarına ve de ağaç kovuklarına sığınıp meşe palamutu ve de ot kökleri yiyerekten Mehdi gözlediklerini söyledi. Dediğine göre, derbentleri, geçideri, amansız belleri ve de su başlarını birtakım gözü kara zorbalar tutup "Ya devlet başa, ya kuzgun leşe" diyen kapısız bacasız kalmış levent tayfasını çevresine toplayıp geleni gideni soymakta, çobanlar bile sopalarına birer çaput bayrak çekip reâyâyı ünleyip "Bölüktür"demesiyle, köylü düzen tutmaktan çıkıp koşan koşana olup doğruluk ve de çalışma çabalama çizgisinde adam kalmayıp haramiliğe soyunup böylece bir köyden öbürüne, bir mahalleden ötekine gidip gelmek kesilip tarla taban, bahçe bostan yüzüstü kalmakta imiş... "Halkta paranın görüntüsü unutulup mal adına hiçbir kırıntı kalmamıştır, insan, giyeceği dökülüp cavlağa dönüp birbirine düşüp vuruşup kaçıp kovalaşıp yetişen yetiştiğini basıp bozup kesip biçip âdem eti yemek derecelerine gelmiştir," buyurdu Konya'daki şeyh kardaşınız! Dediğine göre şeyhim, Sultan kaç para, İlhan'ın fermanını dinleyen kalmamış... Vazife umanlar, bir boy sürüp Tebriz'e varıp zorlu Moğol beylerinden birine yanaşıp rüşveti sunup arka peydahlayıp şuranın kadılığını,'buranın sancakbeyliğini ya da berinin subaşıhğını kapıp savuşmaktaymış... Şeyh kardaşınız dedi ki, "Şimdi mansap rezildedir / Ruspi elinde zildedir" dedi. Rüşvetle vazifeye konanlar önce rüşveti çıkarmaya bakıp verginin kat kat artığını toplayıp uygun kadarını kapılandığını Moğol beyine salıp sürdürdüğü kadar sürdürüp

savuşup yerine gelen alınmış vergiyi yeniden arayıp alamayınca yukarıya yazıp çeri isteyip zora bindirip gelen çeri de kendini bedava besletip fazladan bulduğunu kapıp alıp bulamadığını sopa gücüyle çıkartmaya çabalayıp ilhanlığa bir kuruş göndermeyip masraf diye sultanı ıhtırıp sıkıştırıp altındaki seccadeyi sattırıp cebe indirip kışlağına giderken de yol boyu kap kacak, tüten ocak komayıp ülkeyi batırıp reâyâ fukarasının kütükte, ev başına, yüz ölçek buğday, elli ölçek şarap, iki torba pirinç, üç torba çeltik, şu kadar kulaç yeni urgan, bir tek demir temrenli ok, bir tek nal, davarda yirmide bir, bir ak gümüş ve de yirmi kızıl akça vergisi görünüp katiyen ödenmemiş sayılıp veremeyenin kızını oğlanını, yoksa körpe gelinini esir götürmekte imişler. Şeyh kardaşınıza "Argun İlhan'ın kırk bin kişiyle İznik'ten gelin almaya gelip gelmeyeceğini" sormuşsunuz. Güldü ki ne kadar... "Bre Kaplan Çavuş," dedi, "bugün sürdün geldin, yolların halini gördün, konaklayıp at değiştirdin, yemledin, yedin," dedi, "kırk bin kişiyi bırak, kırk kişiyi taşıyacak yol, barındıracak konağı, geçtim; gölgesinde soluklanacak ağaç kalmış mı yol boylarında? Dolusunu bırak, boş ambar, damı göçmemiş ahır, gördün mü? Suvaracak çeşme, körelmemiş kuyu, geçilir köprü, var mı? Kışın taşkınını batağını, yazın kurağını çorağını nasıl aşıp gelin almaklığa gidecek ve de alıp dönebilecekmiş bu kırk bin kişi?" dedi. Doğrudur şeyhim, yollarda yolluk, kervansaraylarda kervansaraylık kalmamıştır. Köyleri geç, adı belli kasaba pazarlarında bir tutam ota, bir avuç arpaya, yumruk kadar ekmeye ağırlığınca altın versen bulunmaz. Kira hayvanı göğe çekilmiştir, değme Arap atlarını beğenmez beyler ağalar, sözüm burdan dışarı, eşek bulamaz olmuştur. Eğer bizim dünya durdukça durası Ahi zaviyelerimiz desteklemese, Konya'ya bir ayda varılacağı şüphelidir ve de gerisin geri, sağ esen, gelinebileceğinde kuşkum vardır. Kısası şeyhim, Konya'nın Selçuk Sultanlığı'nı öldü bilmeli, kendi gücümüzden gayrısına hiç güvenmemeli. İlhan fermanı, Sultan buyrultusu, vezir emri, kadı hükmü kalmamıştır. Tutulacak işler bu hesapça tutulmalıdır.

Kaplan Çavuş derin derin soludu. Boğazı kurumuştu. Zorla yutkunuyordu.

Osman Beyle Şeyh Edebâli son gücünü harcayıp direnmeye çabaladığını anladılar. Osman Bey dalgın dalgın gülümsedi:

— Yorgunsun Çavuş! Git soluklan, rahatla! Soracağımız olursa, yarın konuşuruz.

Fukara Kaplan, beyin bu sözünü ikiletmedi, el öpüp diz büküp kıçın kıçın savuştu.

Osman Bey, Kaplan Çavuş'un Konya için anlattıklarını, yolların durumunu bildiğinden Argun İlhan'ın ölümünden berisini dinlememiş, başka düşüncelere dalmıştı. Kayınbabasının "Ne dersin Moğol'un ölmesine oğlum?" sorusuna döndü, gülümseyerek dalgınlıktan kurtulmaya çalıştı:

— Karacahisar üstüne yürüsek gerektir, Şeyh Baba... Fatihasını çekseniz gerektir.

— Ne zaman?

— Duanız gücüyle bu gece yola çıkarız, koca Tanrı'nın izniyle bahtımızı deneriz.

Şeyh Edebâli, damadının yüzüne araştıran bakışlarla bir zaman baktı:

— Kostantin yapısı çetin hisardır. Filatyos zorlu kâfirdir. Bunaltıp amana düşürecek araçlarınız yok...

— Konya'dan umut olmadığını bildiğimden her yanını ölçtüm biçtim. İlhan'ın ölümü yaman fırsat... Duyulmaması daha yaman fırsat... İlhan korkusuyla depreşmediğimizi, Filatyos bilir. Ölüm haberini duymadıkça kendini güvende sayar. Korkmaz savaşçıdır, gayet öfkelidir. Huyu suyu bilinir düşmanı aldatmak güç değil... Tasarladığım savaş düzeni aksamadan uygulanırsa, gaflette basıp şaşırtıp hisarını kavrayıp kapacağıma güvenliyim. Bunca bekledik, çok şükür, bahtımızı deneyecek kerteyi tuttuk. Geçirdiğimiz korkunçlu günlerin daha kötüsü olmaz. Fırsatı koca Tanrı verdi, kaçırmak günahtır. Filatyos, Frenk töresine özenmiş, köylüsüne zulmetmiştir. Karacahisar pazarı bozulalı, halk ekmeğe bunalmıştır. Irzı, canı, malı ayak altındadır. Tekfurunu savunmaz. Çoktan haber salmıştım, Eskişehir'deki nakibinize, "Ölüm haberi gelirse, yayılmadan bana ulaştırmanın kolayı," demiştim.

— Bir de Akçakoca'ya danışsak, Söğüt ulularına...

— Korkuludur şeyhim, düşman şuncacık sezinlese perişanlık olur.

Osman Bey fatihanın bitmesini, gözleri yerde, sabırsız bekledi, "Amin" der demez, fırladı kalktı. Yıllardır güçsüzlük, yoksulluk içinde beklediği fırsatın gelmesi yüzünü birden değiştirmiş, bakışlarına ürkütücü bir kesinlik vermişti. Kayınbabasının elini öptü:

— Destur verirseniz toplayalım savaşçıları... Yola çıkalım hemen!

Bitinya ucunun silahlı köylüleri, gazi, Ahi, derviş, abdal bölükleri, oymak başkanlarının yönetiminde batağı üç noktadan geçip Osman Bey'in istediği yerlere sabaha karşı varmışlar, tasarladıklarını kılı kılına uygulayarak Karacahisar'ı almışlardı. Bu işin, köylüden üç ölü, ikisi ağır on beş yaralıya kolay başarıldığı duyulalı beri Köslük Meydanı'nda çalınan davul zurna sesleri tepeleri gümbürdetip gökleri inletiyordu. Sevinçten alacaklar bağışlanıp dargınlar barışmış, yaşlıların huysuzluğu yüzünden, belki de kıyamete kadar kavuşamayacak yavuklular, "Verdim gitti" sözüyle mutluluğun en umulmazına erişmişlerdi. Avlularda koca kazanlar kaynıyor, her ev gücü yettiğince köylü savaşçılara bayram sofraları dökmeye hazırlanıyordu.

Bacıbey, sol ayağına basamadığı için savaşa katılmayan Kerim oğlunun yakın arkadaşlarıyla tımarları olan Dönmez'in dört Rum savaşçısını ağırlayacak, kocası Rüstem Pelvan'ın ölümünden beri ilk defa sofrasına şarap koyacaktı. Gırtlağına kadar borçlanıp öteberi peydahlanmış, yanına Aslıhan'la iki komşu kızını alıp aşevine girmişti.

Kerimcan bahçedeki sedirde oturuyor, sabırsızlıkla arkadaşlarını bekliyordu. Salkım söğüdün gölgesine kilimler serilmiş, meydan sinisinin çevresine minderler atılmıştı. Şarap testileri, kiraz erik sepetleri havuzdaydı. Aşevinden kebap kokuları geliyor, arada bir, Bacıbey'in çıkışmalarına karşı kızların gülüşmeleri duyuluyordu.

Sokağın alt başında çocuk bağrışmaları başlayınca Kerim kapıya döndü. İki oğlan yarışa tutuşmuşlardı. Avluya ok gibi girip aşevine doğru koştular:

— Müjde Bacıbey ana, kıvrıldılar dönemeci...

— Mavro Ağa’nın... Pir Elvan Ağa’nın... Toros Ağa’nın!

— Pir Elvan Ağam Karakuş kanadı kuşanmış...

— Çamura batmış ki Kel Derviş, görmeli!

— Sakarya'nın coşkunu temizlemez.

Bacıbey çocuklara birer çörek verip dışarı çıktı. Elinde kocaman et satırı vardı. Kerim'e ayıplayarak baktı. Keşiş mağarasına girmesini hiç beğenmemişti. Uğursuzluğu kapana tutulmakla savuşturduğuna hiç inanmıyor, yüreğinin ürküntüsünü def edemiyordu.

Aslıhan kolları sıvalı, elleri hamurluydu.

Âdem Ejderhası Pir Elvan görününce kızlar enikonu korkup "Abooooov" diye çığrışarak irkildiler.

Pir Elvan sırtındaki kartal kanatlarını, başındaki manda boynuzlarını çıkarmamıştı. Belinden yukarısı çıplaktı ama, tepeden tırnağa çamur

içindeydi. Elinden hiç bırakmadığı kısa kargısını iki kez havaya atıp tuttu, kanatlarını oynatıp süsecek gibi başını eğerek korkunç bir sesle böğürdü. Görüntüsü gerçekten korkunçtu.

Bacıbey, bakakalmış kızlara çıkıştı:

— Hele şuna... Hele şunun kasıntısına... Karacahisar'ı alıp gelmiş gibi...

— Aldık duan gücüyle Bacıbey ana, hiç aman vermedik! Boooo!

Kerim'in önünde durup sultan selamlar gibi eğildi:

— Hiç somurtma Kerimcan!.. Yokluğunu bildirmedik, koca Tanrı'nın izniyle...

Mavro koşup Kerimcan'ı kucakladı. Yüzü bile silme çamurdu. Batak kokuyordu.

— Cenginiz kutlu ola kardaşlar!

— Sağol!

Bacıbey bakakalmış kızlara çıkıştı:

— Su yetiştirelim, dediler mi? Vay başıma... Kız Aslım...

Kızlar hemen koca güğümlerle sıcak su koşturdular. Oğlanlar da yardıma girişmişlerdi. Bacıbey'in Söğüt'e nam salmış gölgeli bahçesi bir anda, büyük panayır güreşlerinin yağlanma yerine döndü.

Kel Derviş kösele zırhını gömleğini atmış, çevresine toplanan çocuklara pazılarındaki dövme kızları oynatmaya başlamıştı.

Âdem Ejderhası Pir Elvan şarap tasını aldı, bir zaman, davul-zurna seslerini dinledi. Kasıntıyla gülümsedi:

— Gerçek düğündür bu. -Biraz içti-: Yolumuz açılmıştır koca Tanrı'nın izniyle...

Kel Derviş tersledi:

— Hele bak... Molla kesildi başımıza... Uzatır ki, cıscıvık! Oğlum Ejderha, tadını kaçırmayalım! Karacahisar cengine gel! Bunalttın Kerimcan'ımızı iyice...

— Bunun bunalması, akılsız cavlak, faka basaraktan bacağı kötületip Karacahisar cengini kaçırdıyçin ve de gaziliği, ucuzuna kazanamadıyçin... -Bir yudum daha içti, damağını şaklattı-: Ama ben derim ki, boşunadır bunun hayıflanması... Çünkü Osman Beyimize bundan böyle at sırtından inmek yoktur ve de kılıcı kına sokmak yoktur. Bu gidişle yaman cenklere girilse gerek ve de tarih kitaplarına yazılacak namlar alınsa gerek... Hayır, bundan böyle Müslüman'a dur durak olabilemez. -Şarabı bitirdi, kükredi-: Şarap gelsin!

Sofrayı çevirip can kulağıyla dinleyen çocuklardan kabacaları koşup havuzdan bir testi getirdiler. Âdem Ejderhası Pir Elvan tasının doldurulmasını bekledi.

— Ne demekteydim Kerimcan? Eveeet. Biz koca Tanrı'nın izniyle çok savaşlara girdik çıktık. Rahmetli Cimri derbederinin ardı sıra, kendimizi çok yaman ordulara vurduk. Gözümüzün önüne bineğinden aktarıp fukara Karamanoğlu'nun, alıverdiler akılsız başını, Diyarbakır'ın karpuz bostanı gibi... Evet, çok aynalı işler gördü, senin Âdem Ejderhası... Ne fayda ki...

— Oğlum Pir Elvan...

Aslıhan, buran buram tereyağı kokan bir koca lenger yumurtayla geldi.

Kel Derviş sözünü kesip naralandı:

— Diri durun kardaşlar! Kayganadır buuuu... Halisinden Bacıbey kayganasıdır. -Tasını Kerim'e doğru kaldırdı-: Hadindi Kerimcan!.. -Dikti. Boşalmış olduğunu görünce çok şaştı-: Yahu nedir? Ben mi içmekteyim, dibi mi delik bunun?..

Âdem Ejderhası, yufka ekmeğini, Konya'nın imaret kepçesi büyüklüğünde külahlayıp yağda yüzen yumurtalardan birini olduğu gibi avladı, "Yallah bismillah" diye göçürdü. Geceyarısından beri at üstünde uğraşmış olduğu halde yorgun görünmüyordu. Ötekiler de sevinç dirisiydiler.

— Kaygana yaman! Bu kaygana benliktir Mavro kardaş... Evet, ne demekteydim? N'olaydı, olaydı, ayak kapana kaptırılmayaydı, Kerimcan; çünkü bu Karacahisar cengi, körpelikte görülmeli bir savaştı. Ah ki heyvah! -Çenesiyle Mavro'yu gösterdi-: Uyandım ki, bu senin imansız Mavro, baş böğrümüzü muştalamakta bizim ve de hiç Allah yarattı dememekte... Tanrı tanık, "Bay hal, bey nöbetine seslenmektedir," dedim. Doğrulup oturdum. "Müjdeler olsun Pir Elvan Ağa, akındır," demez mi? Baktım, kara gecenin bir vakti... Cama zift sıvansa öyle olmaz. Dışarıya kulak verdim. Pisi miyavlaması yok! "Hele şuna hele! Gâvur aklıyla, bizi, uykumuzun sersemliğinde şaşırtıp hoplatacak, seyrimize bakıp zevklenecek!" dedim. "Kanmışa vurup yakasını kapayım, şaplağı yetiştirmeye bakayım," demeye kalmadı, nedir o? Söğüt'ümüzde evden eve gidip gelmeler var ve de peri kızı düğünü gibi, çıra koşturmalar var! "Aman inanayım mı, din kardaşım, Kara Vasilin Mavro," diye hopladım. Ben gömleği bulmak çabalamasındayım, bu domuz sırıtmakta ki, çenesinin kavuşacağı kalmamış. Aklım başıma geldi. "Gömlek de neymiş" diyerek şalvarı çektim, uğradım belden yukarı çıplak! Avluda kimi görsem iyi? Orhan Beyimizi...

Kılıcı atmış omza! Sadağını yay torbasını takınmış... Ahi palası kuşağa sokulu... Kalkanı bile kolunda... "Bre nerdesin Pir Elvan?" dedi. "Aman essah mı beyim?" dememe bırakmadı, "Durmak zamanı mıdır? Akçakoca emmimin avluya yetişegör" diye çıkış». Seğirttim, vardım, hey hey... Miskin derviş takımı ve de şaşkın abdal takımı biraz da bu keloğlan gibi, hiçbir işe yaramaz cavlak takımı...

— Höst... Edebini bil Ejderha... Kaleye el vurmuş keldir senin karşındaki...

— Evet, Kerimcan, bunun gibileri de birikmiş... Akçakoca emmi beni görmesiyle, "Vay ki kalıbın adamı değilmişsin kötü Elvan! Üç adımı bir hoplayıp bunlardan önce yetişmek yok muydu, yazık!" diye şakadan azarladı. Sekiye baktım, onu gördüm ki, Akçakoca emmi, kartal kuşu kanatlarını ve de manda boynuzlu başlıkları ve de renk renk boya Kaplarını sıram sıram dizmiş... "Müjdeler olsun Pir Elvan" dedi, "Osman Beyimiz, akıncı koluna seni delibaşı dikti, şanına yaraşır kanadı, boynuzu seç bakalım" dedi, "Şarap mahmurluğuyla besmele çekmeden el atmalısın ki, Akçakoca şaplağı neymiş görmelisin," diyerek eğlendi. Yararından iki kanat seçtim, bu keloğlanı çağırıp sırtıma iyice bağlattım. Kafama boynuzlu külahı geçirip kanat çırparaktan, moğlayıp böğürerekten iki dolandım ki, Koca Emmi, "Maşallah" dedi, ve de bu yüreksiz kel, aklını sıçratayazdı.

— Höst Pir Elvan! Korkudan akıl sıçratmak bizim kitapta yazılmamıştır, edebini bil! Belki maskaralığını görmemizle gülmekten karnımız yarılayazmıştır.

— Ne fayda! "Böööö" diyerekten şunun ödünü çatlatmadık da, halt ettik! Evet, ben avluyu, akıncı töresince harmanlayıp Koca Emmi'ye sokuldum, "Aman beyim, biz kaç yiğidiz, karakuş kanadı kuşanıp hayın düşmana dalacak?" diye sordum. "Kırk" demesiyle dünyalar benim olup...

— Kalabalığı görüp soluğun genişledi öyle mi yüreksiz?

— Yavrum Kel Derviş yediyi bilmezsin, kırkı bilmezsin! "Vay bre, kırklar akımı, desene Koca Emmi! Moğol ordusu gelse güç yetiremez, bunu böyle bil!" diyerek eğilip eteğini öptüm. Tayfaya dönüp, "Seladır cümle yarana yiğit gelsin, rezil gitsin" diye bağırdım. Yoldaşlar bitamam kanatlanıp ve de boynuzlu külahları giyinip yüzünü dileyen kırmızıya, karaya, mora, yeşile, güzelce boyayıp hazır durdu. "Bu gidiş candan baştan geçme gidişidir. Geri durmak hiç yoktur, öyle mi?" diye sordum, "Hay hay! N'olmak ihtimali var?" diye çığrıştılar. "İyi, hadindi, yolcu yolunda gerek ve de akıncı bir kez bezendi mi, durmayıp binip sürmek gerek... Binekler

nerde, Koca Emmi?" dedim. "Hele eğlen sefil Elvan, senin bildiğin gibi değil," dedi. Meğerse bizi bataktan karşıya hoplatacak yarar kılavuz aratmaktaymış... Kedigöz'ün, gelip yetişemediğine yanmaktaymış... Biz kırklar bölüğü, kanat sırtta, boynuz başta, azgın aygır gibi yeri eşeleyerekten beklemekte olalım, bu senin Mavro kardaşın, karanlıktan, ecinni çıkar gibi, sıçramasıyla Akça emminin eteğine sarıldı. Akça emmi, birden tanımayıp, "Geri dur! Kimsin? Derdin nedir?" diye cüppeyi çektiyse de bu alçağın pençesinden söküp alamadı.

— Nedir istediği?

— Önümüze düşüp kılavuzluk edecek.,, Filatyos Tekfur'un, bunu asmak için demircisine özel kanca büktürüp divanhanesi tavanına çaktırdığını ve de pelvan manda boğası zapt eder özel kendir ördürüp aylardır yağda beklettiğini bilmezlenip "İlle kılavuzluk benim" diye zorlatmakta değil mi? Uzatmayalım, fukara Koca Emmi, bu rezilin elinden eteğini söküp alamayınca, "Bre değnek" diye bağırdı. Uşakları yetiştilerse de, ne dersin, onlar da güç yetiremediler. Sonunda Akçakoca Beyimiz amansız kalıp Osman Bey'e haber saldı. Baktım iş uzamakta ve de tadı kaçmakta... Sokuldun^ "Oğlum Mavro, boşuna diretmektesin, akın kısmı kolayına başlar ama, kolayına basılmaz. Nice nice akınlara kanatlanılacak, dur eğlen! İştahını geleceğe sakla!" dedimse de, söz geçiremedim. Biz çekişirken Deli Balta seğirterek koptu geldi, dili döndüğünce, "Etme eyleme" dedi, "Beri bak, akılsız Rum, sana kurtuluş yoktur Filatyos'un eline geçtin mi... Ölümü ararsın ya, bulamazsın," dedi, "Derinin yüzülmesi yazılı... Değirmen çarkına bağlanıp yavaştan boğulmalar yazılı... Dahası, budaklı kazığa geçirilip meşe ateşi korunda kebap edilip itlere doğranmak yazılı, sen sana gel!" dediyse de laf anlatamayıp şaşıp bir zaman bakıp, "Yıkıl Allah belanı vere!" deyip Akçakoca'ya döndü, "Bırak gitsin de, belasını bulsun Koca Emmi! Azmışla kudurmuşa durak olmaz. Eceline zorlatmakta bu alçak," dedi. Bunu duymasıyla bu senin Mavro bir nara vurup çırpınıp Akçakoca'nın elini, Deli Balta'nın yüzünü öpüp karşıma dikildi. "Neye apıştın, sefil Ejderha? Gel bakalım izime basaraktan," deyip bizi ardına taktı. Hey kuzum! Bu Söğüt'te, fukara Kedigöz'ün adı boşuna çıkmıştır, usta kılavuza... Meğerse, Kerimcan, bu Mavro kardaşın, âdemoğlu değilmiş, bildiğimiz bataklık yılanıymış... Evet, gecenin karanlığında, yolu eline alıp batağı tuttu, tutmasıyla sağı solu kollamadan "Dur aman, olmaz" dememize bakmadan, yallah etti, kendini batağa vurdu. Atları yedekleyip ardına dizildik tespih tanesi gibi... Herif hışır hışır gitmekte ki, su balığı kaç para!

"Yahu nedir?" demekteyim, "Yaban ördeklerinin aşamayacağı sazlıkları nasıl yarmakta, tilkilerin bulamayacağı ince geçitleri, gecenin mağara karanlığında nasıl seçmekte!" demekteyim. Şaştım ki arkadaş, iyicene şaşırttım. Hayır buna batakta güç yetmez, ve de "Batakta doğmuş batak çakal!" desem yabana gitmez. Zorlamaktayım, yetişememekteyim. Baktım ki soluğum ağzıma sığmazlanmış, yalvarmaya döktüm. "Dur eğlen, oh Mavro kardaş, dur eğlen ki, bölüğün batağa dökülüp yitmesine bir şey kalmadı, beni duy!" diye yalvarmaktayım. Hayın batakta ses var, bunda yok! Koca Tanrı'nın bildiğini senden niçin saklamak? Yüreğimi ürküntü kavradı. Gayret parmağımı ağzıma almışım, dişlemekteyim, parmak koptu kopacak...

Âdem Ejderhası Pir Elvan şarap tasını alıp Mavro'yu beğeniyle süzdü. Mavro utanmış gibi yere bakıyordu ama, belli ki, şişiniyordu gizliden...

— Gülersin alçak! Hindi gibi kabarırsın! -Şarabı dikip Kerim'e döndü-: Eskinin yaşlıları, "Bursa'nın bezi, İnegöl'ün kozu, Yarhisar'ın kızı" mı demişler? Bilememişler. "İlle de Söğüt'ün kılavuzu..." denilecekti. Evet, gecenin karanlığında ve de batağın amansız cıvığında, hışılayarak gitmekteyken, beni can kaygısının öfkesi kavradı. "N'olmalı olmalı, bu sefil Mavro, yolu azdırıp döndüre dolandıra, bizi Söğüt'e çıkarmalı... Boynunu burup kafasını almalıyım!" derken, dağların doruğu ışıdı, güneş kan kulesinden başını kaldırıp karanlığı sürüp, ovaya devirdi. Bir de ne göreyim, bu arslan Mavro, bizi batırıp matırmadan, sapıtıp mapıtmadan batağı aşırıp Filatyos kâfirinin toprağına ulaştırmamış mı? "Aman Mavro kardaş inanayım mı? Ulan aferin kötü Mavro, bilmezden yürüdün, eğrisi doğrusuna denk geldi nasılsa rezil, geldi de kopasıca kafanı kurtardın!" diye güldüm. "Yahu bu nasıl bir ustalık?" dedim, "Sağol, var ol! Allah belanı vere" diye sevindim. Uzatmayalım, yiğit Mavro bizi aldı götürdü, bir değirmen yıkığına soktu. Kanatları boynuzları çıkardık, hayvanları torbaladık. Üstümüzün çamurunu temizledik az biraz, karnımızı doyurduk, su içtik, mataraları doldurduk. Akıncı araçlarını kuşanıp beklemeye oturduk.

— Neyi beklemektesiniz?

— Geriden ateş dumanıyla, "Haydin akına yumul" emri verilecek... Ne demektir bu? "Pusuya girecekler yerlerini tuttu. Hisarın kapısını çevirecekler arkaya dolandı" demektir. Duman görülünce yiğit Mavro yeniden önümüze düştü, bir saate vardırmadan Filatyos'un otlağına bizi ulaştırdı. At yılgıları, sığır sürüleri yayılmakta ki, sayısı bellisiz! Çobanları

apansız basıp bağırıp ve de görüntü heybetiyle ürkütüp kaçırıp biraz kovup yetiştiğimizi kılıç tersiyle biraz hırpalayıp bıraktık. Çünkü Osman Bey'in sıkı emri, fukara çobanları öldürmek, yesir mesir almak yok! Malları çevirdik sürdük. Bu kez sapaya vurulmayacak, köylerden geçilecek... Görüleceğiz ki, avanak Filatyos'a haberimiz erişe... "Yemleme" derler buna cenk halinde... Öfkeli ve de yürekli düşmana kazılır bu kuyu... Öfkeyle tedbiri şaşar, yürekli olduğundan sonunu düşünmez binip sürer. Birinci köyü fırtına gibi geçip ikinciye yaklaştık ki, "Düşman bastı" canları inim inim inileyerekten yeryüzünü kaplayıp gökyüzüne vurdu. Korkuya düşmüşüz de şaşırtmışız gibi, köye girince sürdüğümüz hayvanları dağıttık. "Saati hesaplayamadık, gündüze kaldık" diye bağırmaktayız, sövüp saymaktayız. Birazımız köye hiç girmedi, sayımız eksik bilinsin için... Çok geçmeden, Karacahisar yolunda toz bulutu kalktı. Ne demektir bu? Filatyos kâfiri akını duymasıyla, binip sürdü, demektir. Hayvanları yola indirip biraz haydaladık ki, tozumuzu görsün de "Tuttum" diye heveslensin. Hemi de heveslendi. Sokuldu, biraz ok serpti. Köyden "Kötü çapulcudur, azlıktır" Haberini alınca naralanarak yumuldu. Biz de tepikledik. Can kaygısıyla at boynuna düşmüş gibisine biraz kamçı üzengi işlettik. Çenesiyle Ermeni Toros'u gösterdi. Bunların pususunu yel gibi geçtik. Say ki avanak Filatyos'u getirip Ezrail peygambere teslim ettik!

Şarap tası elinde, davul zurna seslerini bir zaman keyifle dinledi. Halaya girmiş gibi gövdesini ırgalıyor, başını, omuzlarını sallıyordu.

— Sonra?

— Sonrasını Kerimcan, biz diyebilemeyiz. Çünkü bundan gerisi Toros kardaşımdadır ve de tarih kitaplarına yazılacak meseledir.

— Ardını mı aldınız Toros Ağa, hırpadak?

Ermeni oğlu Toros'un kaşık kadar suratında, kaim kara kaşlarıyla kara pos bıyıkları aşağı düşük olduğundan, sevinci belli olmuyor, derin kederlere dalmış çok umutsuz bir adam görüntüsü veriyordu. Sözün kendisine geçirilmesini hiç sevmemiş gibi başını iki kez sola büktü:

— Yok... Filatyos çorbacı, alık Türkmen'i beş on kişiyle çapula bindi saymıştır, dahası vakti hesaplayamayıp gündüze kaldı bellemiştir. Yetiştim, kavradım, bilmiş, sevinmiş... Torosların köpüklü seli gibi gümüleyerekten geldi, yavrum Kerimcan, oklarımızın altından geçti ferahça...

— Yağdırdınız...

— Yağdırma yok... Önce Gündüz Bey takımına çatacak çünkü, az biraz solumaya başladıkça, sırtına hoplayacağız.

— Ne kadar Filatyoslu?

— İki yüzü aşkın... Otuzu konağın kapısı... Üst yanı, köylünün başına bela ettiği serserilerden çan seslerine koşmuş direnti...

— Gündüz Bey takımı?

Toros çenesiyle Pir Elvan'ı gösterdi:

— Bunlar da dönüp katılınca yüz yirmiyi bulur bulmaz.

— Siz?

— O kadar...

Aşevinden Mavro'yu seslediler. Koştu. Kocaman bir tencereyle göründü:

— Yer açın kardaşlar... Yahnidir bu... Bacıbey anamın dünyaya ün salmış soğanlı et yahnisidir... Kaşığa kuvvettir. Kaşığı büyüğe aşk olsun!

Kel Derviş sininin ortasında yer açtı, Mavro tencereyi oturtup söze hiç karışmayan, çekinerek yiyip içen Dönmez'in Rum köylülerine sordu:

— Kaşıklarınız tamam mı yiğitler, aslında sizi, bu kara kaş Toros kollayacak ya, görememekteyim öyle bir vicdan...

Köylüler utançla gülümsediler. Toros, Mavro'ya bakıp aşağılık bir şey görmüş gibi suratını buruşturdu, Kerimcan'a döndü:

— Nerde kaldıktı? Tamam! Filatyos, öfkeden kızıl demir kesilmiş, pusuyu sezinleyemeden bizi atlayıp geçti, aç kurt gibi uluyaraktan Gündüz Bey bölüğüne daldı. Tutuştuklarını, kılıç şakırtısından, kargı çatırtısından, kalkan gümlemelerinden ve de çeşitli savaş naralarından bildik. Sıçrayıp kalkıp kolanları yoklayıp gayret kemerlerini sıkıca perkittik. Müslüman, "Allah" diye çağırıp, "Amin" diye eli yüze çaldı, biz Meryem Anamıza sığınıp istavrozları çevirdik. Birazımız arkadan gelecek perakendeyi toplamaya kaldı. Üst yanımız Osman Beyimizin arkasında, cenk yerine ayak ayak sokulduk. Bir de baktık ki, kavuşmuşlar, karışıp tutuşmuşlar. At kişnemesine, "Yektir, Allah yek!" bağırtısına, "Yetiş İsa Baba!", "Aman Meryem Ana!" çığrışına yürek dayanmaz, binekler çarkalanarak tepiştikçe yer tozundan gâvur-Müslüman ayırt edilmez. Say ki, bildiğin kıyamet kopmuştur. Kargılaşıp kılıç kılıca gelip herkes var gücüyle tepinip uğraşıp yiğitler pertav edip döne döne vuruştuklarından meydan daralmakta, yüreksizler kuytu arayıp kuytular ele geçmemekte... İki taraf koç gibi toslaştığından, toslaşırken, "Sakınıp gerileyim"i aklından çıkardığından dağ gibi savaş atları gök tere batıp yorulup hoplamaktan kalıp, kargılar kırılıp kılıçlar körelmekte... Bir amansız geçit ki, bey nökerinden, nöker beyden ayrılmış... Bu böylece sürdü bir zaman, hayın düşmanın çokluğu sebebiyle Gündüz Bey takımı başladı vuruşaraktan gerilemekliğe... Osman Beyimize

baktık. Oralı değil! Oysa Gündüz Alp ateşe düşmüş gibi bağırdı, "Aman kurtlarım! Bre Türkmen yiğitleri! Cenge sarılmak sırasıdır. Göreyim sizi nasıl direnirsiniz!" Biz eli kılıca atmışız, Osman Bey'den, "Hadindi" emri beklemekteyiz. Osman Bey oralı değil! "Ayâ bunun sonu nereye varır?" derken bu Pir Elvan'ın, kanatlı takımını derlemiş düzenlemiş, tufan gibi yetiştiği görüldü ve de "Çal kılıcı ağam Gündüz, yettim" dediği duyuldu. Fukara Gündüz Alp bir "Hey hey" çekti ki, dağ taş iniledi. Arkadan girişti, Pir Elvan'ı övmekliğe... "Ermeni Derbendi'nde pusuları tepip yıkan, kayaları koparıp düşman başına yağdıran, nice yiğitleri ezip yaralı sırtlan gibi böğürten, tepe aşağı dağ keçisi gibi parlayıp uçan, çiğ et yiyen karakuş yumuluşlu ve de yerleri yırtan al at tepinişli Âdem Ejderhası Pir Elvan yetti heeey!" diyerek bölüğünü yürekledi.

Evet, bunların yetmesiyle savaşa bir başka heybet ve de bir başka halâvet elverip taraflar yaka yakaya gelip birbirine çataçat kilitlenip, hâşâ, domuz topuna dönüp öyle uğraştılar ki, az kalsın ortada sağlam yiğit kalmaya, birbirini kıra kıra tükete... Onu gördük ki, Gündüz Alp Beyimiz kendini savaşın yeline kaptırmıştır. Arslan gibi kükreyerekten, Kaplan gibi kızgınlanıp şimşek gibi çakıp yıldırım gibi urup, sanki düşman çıralı çam odunudur, Gündüz Alp'imiz ateş komuştur cayır cayır yakmaktadır. Buna karşı Filatyos domuzu, candan baştan geçip Türkmen akıncısını, eline girmiş avıdır sanıp, neye uğradığını daha sezinleyemediğinden Altmış boğum, kargısını koltuğuna kıstırıp at koparıp Gündüz Alp'i delip aktarırım, sandı. Süsemedi. Gündüz Alp'imiz "Yektir Allah, yek!" diyerekten kılıcı savurmasıyla kargıyı tutamadığından budayıp düşürdü. Filatyos topuza el atıp kafaya çalayım dedi, dengeleyemedi. Savruldu, attan uçmasına çok bir şey kalmadı. İkinci hamlede, Gündüz Alp kalkan gösterip topuzu nezaketle çeldi. Çünkü Filatyos'un bineği yorulmuş, atılımdan kalmış, topuzu çiftesine uyduramamıştı. Bunu görmesiyle Gündüz Alp, "Teslim ol Filatyos, iş işten geçti" diye bağırdı. Filatyos anladı ki, cenk haliyle şaşırtmıştır. "Oldum Gündüz Bey" diyerek kılıcını indirdi. Beriden hayın düşmanın hiylesini sezen Osman Bey'in, "Bre kardaş diri dur" demesine kalmadan Filatyos aman zaman vermeyip çalıp kılıcı var gücüyle kafaya yetiştirdi. Gündüz Bey yanlanıp kafayı kurtardı ama, sol omzunu kurtaramadı. Burnundan kan boşanıp at boynuna düştü, ikinci kez çalıp almasına meydan vermeden bu Pir Elvan uluyarak aralarına girdi. Bizimle bile olan oğlu Bayhoca babasının kanını görmesiyle, "Aman Osman emmi destur! Şuna dalsam gerek ve de pis kanını kara yere akıtsam gerek" dediyse de Osman

Bey destur vermeyip, "Sık dişini yeğenim! Sırası vardır ve de Gündüz Alp hamleyi ucuza savuşturmuştur," deyip önüne gerildi. Bu sıra Filatyos'un imrahoru yedeğini yetiştirmişti. Herif at değiştirmesiyle kudurdu, ıssız yerin kurdu gibi uluyarak başbuğsuz kalmış çeriye daldı. Göz açıp kapamaya bırakmadan üç kişiyi aktardı. Osman Bey iş işten geçtiğini ve de beklediği kertenin geldiğini bilip kılıcı sıyırıp "Hayda"yı saldı. Biz at teptik. Havalar, kara derya gibi, çalkandı, karayelin estiğinde kara meşe ormanı gibi uğuldadı. Filatyos ardının alındığını görüp neye uğradığını anladı, sırtından oklanmış koca hınzıra döndü. Osman Bey, "Ad yoluna! Baht yoluna!" diye bağırarak ve de "Bre ur!" diye naralanarak at koparıp meydana hışım gibi daldı. Bölük başıları, hayın düşmanı parça parça bölüp ufalayıp sarıp sarmalayıp kavramayı tembihlemişti. Bu yüzden her birimiz savaşa düzenle sarıldık. Filatyos hangi oyuna geldiğini anlayıp hisar yolunu açmak için kendini bize vurdu. Vurmasıyla hakçası, yaman ırgaladı. Çünkü omuz omuza kenetlenmiş, arkasından yel geçmez olmuştu. Tozdan dumandan hiç kimse yanındaki yoldaşını tanımaktan geçti. Filatyos bu kargaşalıkta atını ökçeleyip kükreyerek kopup hisarıma yol açarım, can atarım sandı. Önleyip çevirdik. Osman Beyimizin, "Bre Filatyos yettim!" narasını duymasıyla ve de bizi sökemeyeceğini anlamasıyla herifin aklı sıçradı, tedbiri şaşıp batağa düştü. Balçığa tutuldu. Çukurun birinden çıkıp birine saplanarak kamışa girip iz yitirmek istedi. Atını bıraktı. Oturaraktan, kurtulmayı denedi. Bu senin Âdem Ejderhası'yla Mavro kardaşın ardına düştüler. Ben de koştum. Fukara Filatyos çamurda debelenirken bu Ejderha'yı karşısında görmesiyle yere abanıp kalkayım dedi, baktı yer batak, İsa Peygamber'i çağırarak göğe tutunayım dedi, baktı gökler ırak... Kılıca davranırken Pil Elvan çalıp kafasını aldı. Tulgasını sıyırıp kısa kargısının ucuna taktı. "Tanrı uludur" diye kükreyerek düşmanın üstüne yürüdü. Herifler tekfurlarının kesik başını kargıya binmiş görmeleriyle iş işten geçtiğini anladılar. Bunlara perişanlık elverdi. Hiçbirinin kılıç tutmaya güçleri kalmayıp bütün silahları döküp at boynuna düşüp yola kapandılar. Bu kez Osman Bey, "Bırakın" dediğinden önlerini kesmedik, artlarına düştük. Yetiştiğimizi kılıçladık. Yetişemediğimiz Karacahisar'a doğru savuştu.

Toros susunca Köslük meydanında çalınan davul zurna sesleri birden duyulmuştu. Arada bir halay çekenlerin, hora tepenlerin bağırtıları da geliyordu.

Kızlar kuru kaymak, turşu, börek getirip yahniyi ısıtmaya götürdüler. Mavro taslara şarap koydu.

— Hisara nasıl güç yetirdiniz Toros Ağa, Karacahisar'ın bedenlerine?
— Orasının hakçası bu Kel Derviş bizden iyi bilir, hisarı çeviren bunlar çünkü...
Keloğlan başarının coşkunluğuyla bir avuç afyon yutmuş, üst üste içtiği şaraplarla adamakıllı gevşemişti. Toros'u dinlerken arada bir gözlerini kapayıp dalıyor, gülüşmelerle ayılıp kasıntıyla sırıtıyordu.
Toros dirsekleyince "Hay hay" diye uyanıp gülümsedi.
— Sizin hisar cengini sormakta Kerimcan! Demekte ki... "Siz yetişene kadar, bu arslan Kel Derviş nasıl oldu da sabredebildi? Duvarlarını yırtıp neden alıvermedi Karacahisarı" demekte...
— Hey gibi kahpe dünya ve de arslanı çakala maskara eden kötü dünya. Bu yüreksiz Ermeni, aklı sıra, bizim hisar cengimize kara bulaştıracak! Pusuda adam bekleyip arkadan yüklenerek Gündüz Bey'in bozduğu düşmanı kovmak erlik değil ve de batağın tuttuğu şaşkın Filatyos'un kafasını alıp kargıya geçirmekte yiğitlik hiç yok... -Elini kaldıran Âdem Ejderhası Pir Elvan'ı tersleyip susturdu-: Hüsss... Buldunuz ayağını kapana tutturmuş molla eskisini... Hüs dedim, hüner odur ki, Karacahisar gibi Süleyman Peygamber yapısı bir kaleye sarılmalı, içerden dışarı, dışardan içeri kara sinek uçurmamalı... Kâfirini çarmıha gerilmiş öküz derisi gibi zapt etmeli...
— Ettiniz de he mi?
— Hey Ermenioğlu, etmedik de, bu davullar neye dövülmekte gümbür gümbür?..
— Size?
Kel Derviş bir zaman şişinerek baktı. Karşılık vermeyi şanına yaraştırmamış gibi kasıntıyla Kerim'e döndü:
— Batağa yakın çeri üçe bölünürken Osman Bey bizim takıma döndü, "Hisarı kapacak sizsiniz aslında yiğitlerim" dedi, "Göreyim nasıl uğraşırsınız," dedi. Ne demektir bu? -Biraz şarap içti-: Beri bak Kerimcan, Dedem Korkut sazına alınacak ve de tarihlere yazılacak mesele bizdedir. N'apmış bu Pir Elvan takımı, davar sürmüş gece karanlığında uluyarak ve de kaçmış, Filatyos hisardan uğrayınca... Peki, ya bunlar? Bunlar pusuya girmişler, koyun çalmaya çabalayan kurt gibi... Biz tepeleri yel gibi aşıp...
— Kaç kişi?
— Vah ki bilmeden sordun, molla eskisi Kerimcan! Çünkü, "Yiğidin sayısı sorulmaz ve de kötü çerinin çokluğu kötü" denilmiştir.
Toros atıldı:

— Çokluk bunlar Kerimcan, anladın mı şimdicik?
— Höst! Sayı bilmeyince ne kadar çetin! Doksan yedi yiğidiz arkadaş ve de düşman toprağına girip hisarın ardına dolanmışız. Yürek isterim.
— Neden? Kapısını kesseniz daha uygun değil mi?
— Bre Kerim Çelebi, kapıyı çevireceğiz de, avanak Filatyos nasıl gidecek ölümüne? Bizim işimiz, Filatyos çıktıktan sonra, hisarı kavramak... Evet, koca Tanrı ömür versin, Osman Bey'in savaş düzeni yaman... Ve de kurduğu tuzaktan kurtuluş yok... Çanlar inim inim inilemeye başlamasıyla Filatyos çapulu duyup öfkeden kudurup uğradı. Biz geriden hisara sokulduk. Vay babam! Göğe baş çekmiş bir hisar ki, bedenine bakayım diyenin börkü düşer. Süleyman Peygamber yapısı ki, duvarlarının örülmesinde in cin, kurt kuş, bunun gibi Âdem Ejderhası ve de Kaf dağı devleri ve de Toros gâvurunun soyundan Ermeni ustaları uğraşmış... Fazladan, her bir taşı, Eskişehir'in ılıca hamamı kubbesi kadar, dahası, horasanla dondurulmuş ve de harcı çeşitli tılsımla karılmış. Bakarken şaşkınlık elvermesi bundan... Yüreği korku sarması... Dil diş kitlenmekte ki, "Aman" diyesin kalmamakta... Kapısını açıp kapayan ve de önünün köprüsünü indirip kaldıran bucurgadı var ki, "Saat gibi kurularaktan işlermiş" diyeyim de sen anla!
— Hele kötü Keeel! Afyon düşünde misin alçak, uzatma!
— Görmeyince ne desem boş! Evet, Hisarın ardına sokulduk, çalıya, fundaya siperlendik. Dediğim gibi, sabah geldi yetişti, "Baskın var" çanları dövülmeye başladı inim inim... Ortalık çalkandı. "Kör be kör olasın hay sefil Türkmen" bağırtısı Hisarı depreme verdi. Ülkenin basıldığı, yılgısındaki hergelenin, öz malı davarlarının sürüldüğü Filatyos kâfirine ulaşmakla, gecenin şarap sarhoşu herif, "Tez atım ve de savaşçılarım" diye uluyarak uğramış yatağından... Aksakal subaşısı önlemeye çabalamış, "Otur oturduğun yerde... Anlayalım bakalım neyin nesidir? Benim bildiğim Ertuğrul oğlu Kara Osman Bey, bu sıra ülke basıp davar sürmese gerek" dediyse de, ol görüp söz geçirememiş... Avanak Filatyos gayret kemerini kuşanıp üç yerden perkitlemiş ve de uğurlu daskalos palaskasını beş yerden sıkılamış, kızgın demir kesilip, "Hay bre atım gelsin ve de beni seven binsin! Bu kez Türkmen'i bire kadar kırmadıkça, karısını kızını esir pazarlarına sürmedikçe kılıcı kına komak yoktur. Bu işi başka zamanların işlerine benzeten olursa zararım dokunur" diye naralanıp ata hoplayıp tepiklemesiyle hisardan uğramış ki, Sakarya'nın taşkını, Karadeniz'in coşkunu da öyle değil! Herif gerisini ardına sürmesiyle biz hisar boşaldı

sandık. "Kapı aralansa da, 'Tektir koca Tanrı tek!' diye uğrayıp girsek baskınla alsak" derken, meğer Aksakal Subaşı, nice gün görmüş, çember atlamış kocalardan olmakla kapıların açılmasını yasaklamamış mı? Bekledik ki çobanlar davarı çıkara... Yok! Arabasını koşup atına eşeğine binip millet bağına, bahçesine tarlasına gide... Yok! Dahası, baktık, bedenlere birer ikişer adam çıktı. Çevreyi gözetleyerekten dolanmaklığa girişti. Biz beriden "yâ, nedir, bu haller! Acaba Pir Elvan davar süreyim derken basılıp alınıp zincire mi vuruldu?" derken bir bağırtı koptu.

— Hisardan mı?

— İyi bildin Kerimcan...

— Ne bağırtısı?

— Vaveyla! "Türkmen var!" bağırtısı... Meğerse bizden biri, gayet meraklı olduğundan, "Dur otur" dinlememiş, bedendekilerden birini biliş çıkarmaya çabalarken ak sarığı gâvura göstermiş... Sonunda tatlı canı da verdi ya, bu derbeder merak yoluna... Üçüncü şehidimiz budur. Evet ossaat borular ötmeye, çanlar vurmaya başladı. Baltayı nacağı, sopayı kazmayı kavrayıp kâfirin eri, avradı bedenlere döküldü. Biraz geçti, Aksakal Subaşı göründü, elini boru yapıp seslendi: "Hey Türkmen! Göründün, saklanmaya çabalaman boşuna! Yiğit alp olanın ve de yanı sıra kılıç gezdirenin karılar gibi erden sakınması ve de ad saklaması töre değil! Hey Türkmen başbuğu, adın gelsin," dedi. Bölükbaşımız Orhan Bey, iş erlerini, yaşlıları topladı, "Düşman sözüyle ad verelim mi? Yararlı mıdır, zararlı mıdır?" diye sordu. Kimi, "Hiç bilmesin! Bilinmeyince yüreğine vesvese düşer," dedi, kimi, "Varsın bilsin ki dudağı yarılsın. Biz ne biçim gazi bölüğü ve de Ahi bölüğü ve de savaşçı derviş, Rum abdalı takımı olalım ki kâfirden ad saklayalım!" dedi. Sonunda Orhan Bey, ad gizlemenin utancına razı gelmedi, ortaya çıktı, "Hey hey!" diye bağırdı, "Ad sordun, yiğit aradın! Adımız Orhan Bey'dir, gaziliği de vardır. Osman oğluyuz ve de Ertuğrul Bey torunuyuz. Sürmüş gelmiş, bu hisara sarılmışız. Niyetim vuruşup almak... Gel boşuna direnme! Ya İslam ol, canını, malını, bu dünya'yı, öte dünyayı kurtar. Ya vireyle hisarı bırak, götürebildiğin kadar malla, çoluğun çocuğunla çekil git!" dedi. Aksakal Subaşı hisarın sağlamlığına güvenip Türkmen eline bir şey geçemez sandı, yumruğunu karnına vururaktan bir zaman güldü. "Orhan Bey de kimmiş?" diye kasıldı, "Başı tülbent sarıklı, beli kasap bıçaklı Türkmen bebesine hisar verilmez. Adı sanı belli yiğit gelsin!" dedi. Bizim yaşlılar gene birikip söyleştiler. "Gerektir kendi özün bilmeyene kendini bildirmek," dediler ve de, "Şu aksakala bir Abâ Müslim satırı

çalalım ki, mahşere kadar türküsü çağrılsın," dediler. Bu kez iş başka türlü olup hisar alıcı gözüyle incelendi. Görüntüsünün adam ürkütür olduğu, sarılıp alınmasının, yırtılıp girilmesinin peygamber mucizesi istediği anlaşıldı. Baş başa verilip hisarı kapmanın Yolları arandı. Her kafadan bir ses çıkmakla laf uzadı. Kimi "reâyâ toplansın, toprak sürülerekten bedene ulaşılsın" dedi, kimisi, "Şimdi bunca adam bulup bedene yetişmek, olmaz iştir. İyisi, merdivenler çatalım, ucuna çengeller takalım, düşene bakmadan koşturup yanaşıp duvara sıkıca dayayıp, 'Ya hey' edelim, gaziler gülbank çekerek göz açıp kapamaya komadan örümcek gibi tırmanıp 'Aman bre din iman uğrunadır. Can verip ad almak kertesidir. Aman kılıç bizden, destek peygamberden' diye bağırarak içeri hoplasın. Hoplayanlar, 'Aman yoldaşlar, tutun beni, diyecek düşmana dalkılıç koyulup kendini koç gibi vurup bileli tırpan gibi dönüp biçerekten kâfiri dağıtsın, ulaştığının pis canını cehenneme göndersin. Böylece Osman Beyimiz, gelene kadar bir yarar iş görülsün," dedi. Ne fayda ki, söz bir yere toplanıp fatihası çekilemedi. "Şöyledir ha, böyledir ha, vaktin birinde bu iş filan keşçe şu biçim başarılıydı" deniledursun, beride gaziler hayın düşmana inceden çekilmiş ve de ak kaz tüyleriyle bezenmiş süslü değerli oklar atıp birkaçının canını zarafetle aldılar. Aksakal Subaşı, tayfasından düşenleri görmesiyle kuduz ite dönüp yayını gerip kendi dilince ve de dinince besmele çekip istavroz dolandırıp ve de Meryem Ana'yı çağırıp oku salmasıyla, bizim taraftan, "yâ bu koca buruşuk neye çabalar?" diye başını çıkaran akılsız meraklıyı tepeledi. Orhan Beyimiz, öfkeden harlayıp dumanı ve de alafı gözlerinden çıkıp, "Şu koca hınzır düşse, hisar alındı gittiydi. Yok mudur pazısına güvenen okçu bir Müslüman?" demesiyle, birkaçı, katı yaylarına yapışıp gerip gözleyip "Ya hak" diye ok bıraktılarsa da, Aksakal Subaşı, Türkçe bilir, gayet cenkçi, atik çevik bir gâvur olduğundan, sırasında geri hoplayıp yakasını Azrail'in pençesinden kurtardı. Herifin kurtulduğunu gören Söğüt ulularından biri, "Anladım! Müslüman eli bedene değmeyince hisar kısmı hiç alınabilemez!" demesin mi? Vay ki kardaşlar, bunu duymamızla bizi hal kaptı, ve de cavlaklık gayreti kavradı. Apansız n'olduğumuzu bilmekten geçip azıp kudurup "Ya Allah! Ya pir!" diye naralanıp önümüze gerilenleri savurup kopup pertav edip hisara doğru yumulup ok yağmuru altında, tazı gibi seğirtip, Tanrı'nın işine bakmalı ki, bunca oktan hiçbiri değmeyip bedene ulaştık ve de şak şak el vurup "Müjdeler olsun! Müslüman eli değmiştir ve de gayrı kurtuluşu kalmamıştır," derken...

— Müslüman eli!..

— Ne sandın kötü Pir Elvan...
— Aman inanayım mı arslan Keeel! Bunlar nasıl bir işler yahu! Tıpkı tıpkısına kitabın yazdığı Zaloğlu Pelvan işleri bunlar!
— Hay haaay Ermeni Toros... Hiç ayrıntısız! Höst, tadını kaçırma, hatırını yıkarım. Derken Kerimcan, bağırtımızın sonunu almaya kalmadı, tepemize bir taş değmesiyle...
— Heyvah, Kel Ağa, nasıl taş?
— Bildiğin bela taşı... Değmesiyle ben beni duvarın dibine atayım dedim, meğerse hayın düşman, oraya tuzak kuyusu kazıp üstünü çırpıyla kapatmamış mı? Kuytu arayıp bulmak için dönelerken apansız yer yarılıp çöküp "Aman" dememize komadan bizi canlı canlı kapıp mezara indirip üstümüze kara toprağı yığakomaz mı? Bereket Orhan Beyim gözetlemekteymiş... Yittiğimizi görmesiyle çırpınıp, "Bre Kel Dervişimi kurtarana tımar!" demesiyle yoldaşlar, din kardaşlığı ve de gazilik gayretiyle bir uğurdan pertav edip taş ve de ok yağmuruna karşı kalkan oynataraktan yürüyüp yetişip göz açıp kapamaya komadan var gücü pazıya verip toprağı atıp bize ulaşıp bacağımızdan tutup çekip çıkarmışlar, havada uçuraraktan taş değmez ve de ok ulaşmaz kuytuya koşturmuşlar. Biz, dil diş kitli, ses soluk vermez, kırk yıllık dondurulmuş Mısır ölüsü gibi, bir zaman kaskatı yatıp güneşin ısısı ve de havanın esintisi gücüyle aksırıp kendimize gelmişiz. Kalkıp oturup çevremize bel bel bakınıp, "Aman yoldaşlar bize n'oldu? Bura nere? Öte dünyanın cennet bağı mı?" diye sormamızla kimde can kalır!
— Hay anan öle kötü Kel, hisar cengini de maskara ettin desene rezil!
— Höst! Maskara etmek yok! "Öte dünyaya gidip de geri geliş" derler buna Ermeni Toros! Ermişlik ve de nebilik mertebesidir, sen nerden bileceksin kötü gâvur aklınla? Evet, Kerimcan, biz hisarın karşısında böyle debelenirken ilerden bir toz bulutu kalktı, bağırtı, çağırtı koptu. Nedir demeye kalmadan onu gördük ki, birtakım savaşçılar at boynuna düşmüş, kamçı üzengi işleterek bora gibi gelmekte... Az biraz sokuldular. Filatyos çerisi döküntüleri olduğu bilinmekle, "Bre davranın yoldaşlar! Bre at bin!" haykırışı koptu. Hemen adanıp kılıca el atıp yollarını kesmeye durduk. Meğer herifler can kurtarma kaygısıyla kılıçları yere çalıp kargıları margıları döküp hisara yetişmek çabalamasındaymışlar. Silahsız olmalarıyla ossaat çil yavrusu gibi dağılıp, meşeye girip gözden kayboldular, say ki, duman hesabı, göke çekildiler. Anlarına düşülsün mü, düşülmesin mi, derken, bir toz bulutu daha kalktı, hışım gibi sürüp geldi. Ok atımına

sokulunca baktık, bu senin Âdem Ejderhası Pir Elvan kardaşımın kargısı ucunda, fukara Filatyos'un kesik başı, saçlarını tug gibi savuraraktan gelmekte değil mi? Ben işi anlamamla, hopladım kalktım. Önce parmaklarımı şıklatarak iki döndüm, sonra, elimi boru yapıp Aksakal Subaşı'ya sesim çıktığı kadar bağırdım: "Hey hey! Beri bak akılsız Aksakal! Nah işte, dilediğin adı belli yiğit, kargıya binmiş, salınıp savrularak gelmekte... Var mı buna bir sözün! Hisarı ver, tatlı canı kurtar," dedim. Hisarda bir velvele koptu ki, olursa o kadar olur! Erler dizlerini döverekten, avratlar saçlarını yolaraktan bir zaman ağlaştılar. Gördüler ki, dövünmenin, ağlaşmanın hiç faydası yok... Osman Beyimiz gelince, Aksakal Subaşı'yla boyunları altın zincirli iki üç belli başlı kâfir, vire bayrağını açıp çıkıp diz çöküp, yüzlerini yere sürüp bağışlanmalarını yalvarıp Hisarı verdiler. Kapıdan tekbir getirerek ve de gülbank çekerek ve de keyifli ezanlar okuyarak girdik ki, cennete girmek de öyle değil!

Altıncı Bölüm

Kerimcan'ın Yolu

1

Mavro yirmi adım gerilemiş, var gücüyle koşup kendini sapan taşı gibi boşluğa fırlatmıştı. Bir perende attı dertop, sonra kalem gibi düzeldi, bir damla sıçratmadan, şuncacık köpürtmeden gölün masmavi sularına girdi, seyredenlerin soluğunu kesecek kadar derinledi. İri bir balığa benziyor, iri bir balık kadar suyla uyuşmuş görünüyordu.

Orhan Bey tuttuğu soluğu boşaltarak ürpertisini önlemek istiyor gibi, ellerini çıplak gövdesinden geçirdi:

— Yiğit bu senin Mavro... Aşık atamayız bununla...

Kerim kayanın ucuna gidip aşağıya ürkek baktı. Ürperdi. Yükseklik otuz metreden artıktı.

— Bahse tutuştuk da halt ettik. Demircan Ağamın şeşperi verip kurtulacağım ben...

— Yok yahu! Dönmez'in karılara baksana... Türkü ederler bizi...

— N'olacak?

— Kaldırıp atacaksın kendini... Koca Tanrı'ya sığınıp...

— Hep senin işlerin bunlar Orhan Bey... Siz bu gidişle...

Birden Toros'un davul gümbürtüsüne benzer sesi duyuldu.

— Orhan Beeeeey! Bre Orhan Beeeey!

Dönüp arandılar. "Gel" anlamına el sallıyordu. Keskin haziran güneşi gözlerini kamaştırdığından yanındaki atlıyı biliş çıkaramamışlardı.

— Söğüt'ten haberci...

Orhan Bey elini siperleyip seçmeye çalıştı:

— Yok... Rum bu... Yabancı... Dur aman...

Koşmaya başladı. Düzlüğü geçince hızını kesmemiş, iniş aşağı kayalardan keçi gibi hoplamaya başlamıştı.

Kerim de hızlandı. Şu kadar kulaçtan göle atlamayı savuşturduğuna seviniyordu. Düze yaklaştıkça yapışkan sıcağı çıplak derisinde duydu. Sabahtan beri Toros'un dizgine alıştırdığı yarı vahşi taylarla uğraşmışlar, tere batmışlardı. "Âdemoğlu canının çektiği yerde yanılır. Canımız suya girmeyi çekti, başaramayacağımız işte bahse tutuştuk. Güneş

kızdırmasaydı, suya girmeyi canımız çekmezdi. Sözgelimi, soğuktan titreşir olaydık..."

Orhan Bey gittikçe hızlanıyordu. Kerim, attan inip iki büklüm Rum selamı veren herifi tanıyınca gülümseyerek yavaşladı. Yarhisar Tekfuru'nun kızı Lotüs Hanım'ın uşaklarından genciydi. "Orhan Bey'in aklı fikri kızda olduğundan görmesiyle bildi. Âdemoğlu, çok ilgilendiğini tez tanır!"

Orhan Bey telaşla sordu:

— Hayrola, Yanaki, nedir? Yaramaz bir iş mi?

Yanaki, gülümsemeye çalıştı ama, "Hayır" demedi, Toros'la Kerimcan'a utangaç baktı.

— Gel hele...

Orhan yürüdü. Ensesinin kızarmasından canı başına sıçradığı anlaşılıyordu. Yeterince uzaklaşınca, uşağın kolunu kaptı:

— Nedir? Kısa... N'oldu, hasta mı?

— Yok, Meryem Anamıza şükür...

— Ya...

— Hanımım dedi ki... "Gelsin beni kaçırsın" dedi.

— Neee! Ne demek?

— "Seviyorsa..." dedi, "Vakit geçirmesin. Yoksa beni kaybeder," dedi.

— N'oldu?

— Bilmem. Geleceğiniz geceyi söyleyeceksiniz. Buluşma yerini kararlaştıracağız. Hemen yola çıkacağım. Tutmaya bakacağım Yarhisar'ı keseden...

Orhan'ın şaşkınlığı, kötü haber korkusu geçmiş, yüreğini dayanılmaz bir sevinç kavramıştı. Kulağının arkasındaki beni arayarak bir an düşündü, birden döndü;

— Atımı çabuk... -Toros'la Kerim'in bir şey anlamadan baktıklarını görünce ayağını yere vurdu-: Bre Toros, atımı dedim...

Toros da tıpkı Orhan Bey gibi dönüp koşmaya başlamıştı. Kerim şaşkın sordu:

— Nereye?

— Söğüt'e...

— Çıplak mı böylece...

Orhan çaresizlikle ellerini göğsünden geçirdi. Lotüs'ün uşağına enikonu yalvardı:

— Bir dakika... Hemen...

— Söyleyin ne zaman geleceğinizi Beyimu, ben burdan...

— Söğüt'e gitmeden kestiremem. Bir dakika...

Kerim kendini topladı. "Ne var?" diye el sallayarak gelen Mavro'ya seslendi:

— Giyimlerini kap gel Orhan Bey'in... Çabuk...

Orhan beklemedi. Mavro'nun arkasından koştu. Kerim, "Ne var?" demeyi aklından geçirdi, hemen vazgeçip Toros'un yanına gitti.

Hayvan hazırladığı zaman, Orhan da giyinip gelmişti. Dizgini topladı, ayağı üzengide konuştu:

— Gecikmeyin, yetişmeye bakın, ardımdan...

Binip sürdü.

— Dört gün... Hayır, beş gün önce... İkindi vakti, konağa üç kişi geldi. Biri Keşiş Benito pederimiz... Biri Frenk... Bir gözü kör... Adı çıkmış aklımdan...

— Notüs Gladyüs olmasın!

— Tamam... Biri de uzun boylu... Adı...

— Uranha... Kısa kes. Neden toplanmış bir araya bu kadar rezil? N'arıyorlarmış Yarhisar'da? Dertleri ne?

— Anlayamadık orasını Orhan Beyim... Bunlar geldiler. Tekfurumuz "Şarap" dedi, "Yok" dediler, "Rakı" dedi, "Konyak" dedi, "Yok" dediler. "Durucu değiliz, konuşup hemen gideceğiz" dediler.

— Neymiş konuşacakları?

— Anlayamadık orasını... Çektiler kapıları... Konuştular bir saat, bir buçuk saat... Tekfurumuz çıktı, canı çok sıkkın... Kızını sordu. "Vaftiz babasının geldiğini duydu, sevindi. Eliyle börek yapmaya gitti," dedik. "Bıraksın gelsin" dedi. Aldı hanımımızı, bir başka odaya götürdü. Yarım saat kapandılar.

— Anlayamadınız bir şey...

— Anlayamadık. Yarım saat sonra, Tekfurumuz daha öfkeli çıktı. Keşiş Benito pederimizi çağırttı. Bu kez üçü konuştular bir zaman. Benito pederimiz çıktı, suratı asık... Sonra Tekfurumuz önüne kattı küçük hanımımızı, götürüp kulenin mahpus odasına kitledi.

— Ne demek... Yok canım...

— Şaştık hepimiz Orhan Beyim...

— Sütana?.. N'aptı sütana? Kıyameti koparmadı mı?

— Haber alınca...'Bir baş Tekfurumuza koşayım dedi, yanında yabancılar olduğunu düşündü. Bu kez kuleye koştu. Meğer efendimiz kapıya nöbetçi dikmiş... Sıkıca yasaklamış... Giremedi.

— Allah Allah...

— Gelenler gitti. Sütana koştu. "N'oldu? Ne var?" demesine bırakmadı Tekfurumuz, "Def ol, gözüm görmesin" diye bağırdı. "Aman" demeye komadı, zavallı sütanamızı sürdü çıkardı konaktan...

— Delirmiş...

— Delirmediyse de Orhan Beyim, sapıttığı yüzde yüz... Şarap istedi, başladı içmeye...

— İçer miydi çok?

— Hayır canım... Sofrada bir kupa... Saydığı konuklar varsa, çok çok, iki... Oturdu içmeye... Geleni gideni haşladı. Biz alışmışız efendilerimizin yumuşaklığına... n'apacağımızı şaşırdık. İçti gezindi, gezindi içti. Sonunda, bir testi suyla biraz ekmek istedi. Aldı götürdü, Lotüs Hanım'ımıza verdi. Ne dediyse dedi. Daha öfkeli çıktı. "Yemek yok! Konuşmak yasak! Dinlemeyeni Hisarın kapısına kulağından çivilerim" dedi. O gece hiç yatmadı. Ertesi gün, sabahtan başladı şaraba gene... Az biraz sızıp uyanıp yumulmakta... Devirmekte testileri...

Orhan dalgındı. Keşiş Benito'yla iki yabancının işe karıştığını duydu duyalı, yüreğini, hemen fark edemediği garip bir sıkıntı sarmıştı. Birbirini yiyen yaratıkların karşılaştıklarında duydukları korkunç tedirginlikti bu... Kurtulup aklını başına toplamak için kendini zorladı:

— Kulede mi şimdi hanımınız?

— Yok...

Orhan, soluğunu boşalttı:

— Peki, anlat!

— Sonrası... Biz n'apacağımızı şaşırdık. Aradan iki gün geçip Tekfurumuz düzelmeyince, sütanamıza gittim gizliden... Ağlamaktan gözleri şişmiş... Durumu anlattım. "Mesele neymiş?" dedi. "Öğrenemedik" dedim. Akıllıdır sütanamız... Düşünmüş kaç gündür, "N'olursa olsun" dedi, "salt ölüme çare yoktur" dedi, "kuledeki odanın kapısına git, Lotüs kızıma de ki" dedi, "Kendisinden istenen her neyse, peki desin, kuleden kurtulmaya baksın, gerisine de karışmasın" dedi. "Yasak" diyecek oldum. Bastona sarıldı, başımı yaracaktı, az kalsın... "Sarhoş bunağın yasağı mı olurmuş?" diye kükredi. Önüme bir meşin kese attı, "Al şunu... Defol! 'Çıktı' haberini yarın getirmezsen gözüme görünme! O alık kız da, benden medet ummasın"

dedi. Gittim, nöbetçinin birini razı ettim. Sütanamızın dediklerini söyledim. Babasını görmek istedi küçük hanımımız... Konuştular on dakika... Kol kola, sarmaş dolaş çıktılar. Sütana hemen çağırıldı. Tekfurumuz, kızına iki yüz duka altını değerinde bir gerdanlık, sütanaya da, bir top Bursa ipeklisi verdi. Hepimize bahşişler dağıttı. Dün oldu bu işler. Bu sabah sütana beni yola çıkardı.

— Neymiş işin içyüzü, demedi mi?

— Demedi.

Orhan Bey, gözlerini kısıp bozkırın uzaklarına bakarak biraz düşündü:

— Evlendirmek meselesi olmasın?

— Bilmem! Belki... Nedir yoksa, el kadar kızcağızdan alıp veremedikleri bunların?

— Evet... -Orhan biraz daha düşündü-: Bilecik Tekfuru için gelip istemiş olmasınlar?

— Yok... Sanmam! Şundan ki... Benim bildiğim, Bilecik Tekfuru Rumanos Beyimiz, şeytan görmüşe döner, Keşiş Benito pederimiz adı anılsa... -Kendi sözünden ürkerek hemen istavroz çıkardı-: Frenklere geldi mi, su içtikleri çeşmeden içmez. Dahası, hayvanını sulamaz. Hayır, Bilecik Tekfuru Soylu Rumanos, bunları dünür salmaz. Ayrıca , Keşiş Benito Pederimiz de Rumanos'un işine hiç koşulmaz.

— Nedir öyleyse?

— Bilmem, Orhan Beyim, aklım ermedi. Bu dünyada, çok işler olmaktadır akıl ermedik... Biri deseydi ki, sizin tekfurunuz, soylu Hırisantos Efendi'niz canından çok sevdiği biricik kızını, kuleye kapatacak, aç susuz... Bunca yıllık sütanamızı kovacak... -İstavroz çıkardı-: Ne kadar zorda kalmalı ki... -İçini çekti-: Köyümüzün rahmetli popu söylerdi hep... "Eskiden İncil'imizde, 'Frenk' yazılıydı, 'Şeytan' yerine... Frenkler kazıdı, şeytanlık edip," derdi. İnandım bu kez... Doğru...

Orhan Bey, işin içyüzü n'olursa olsun, kendisine yaradığını, ancak şimdi kavramıştı. Omzundan baktı. Kerim'le Mavro, kırk adım geriden geliyorlardı. "Haydin" diye bir sevinç narası salıp Karaduman'ı tepikleyecekken, Yanaki'nin yorgun hayvanına acıyarak vazgeçti. Elini sallayarak arkadaşlarını yanına çağırdı. Demin, Dönmezköy'ün kayasından Mavro'nun kendisini boşluğa fırlattığı gibi havalarda uçuyor, göle daldığı gibi mutlulukla yüzüyordu.

Söğüt görününceye kadar Karaduman'ı sürmemek için kendisini zorlarken, böyle bir işi babasına nasıl açacağını düşünerek yavaşlamıştı. Telaşla bir çare bulmaya çalıştı. Tam, Kerim'e açacağı zaman, Akçakoca'nın evi gözüne ilişti. Birden ferahladı. Çevrenin genci yaşlısı, Müslüman'ı, Hıristiyan'ı, gerçekten saygı duyardı ama, herkes, babasına söyleyemediği en çapraşık işleri de, doğruca gidip hiç duraklamadan Koca Emmi'ye açardı. Saygıyla sevilmesi, sevgiyle sayılması bundandı.

Kapıda dizgini çekip seslendi. Çıkan uşağa Koca Emmi'sinin evde olup olmadığını sordu. "Size gitti" karşılığını alınca, biraz düşündü. İnip beklemek vardı. Burası da kendi evi sayılırdı. Hayvanları ahıra çektirip dinlendirmek, sofra söyleyip gelmesini beklemek mümkündü. Gecikebileceğini hesapladı. Osman Bey, genellikle yemeğe tutardı Akçakoca'yı, hele Edebâli dedesi hiç bırakmazdı. Kızı bu gece gidip getirmek istiyordu. Yarına kalırsa bir aksilik çıkacakmış gibi, yüreğini birden kuşku sarmıştı.

Hızlandı.

Avluya girince dizgini Deli Balta'ya atıp Yanaki'yi, doyurmasını emrederek merdivenlere saldırdı. Yarıda durup döndü:

— Kerimcan... Kaybolmayın... Birlikte yiyin yemeği...

Divanhane aralığına girdiği zaman, uşaklar kocaman bakır siniyi yuvarlayarak çıkarıyorlardı. Aralıktan baktı. Yabancı görmeyince sevindi. Oysa hiç önemi yoktu. Nasıl olsa, dışarı çağıracaktı. Çağırılırdı Akçakoca, kim isterse çıkar, hem de hiç kızmazdı. Sabırsızlanarak bekledi. Leğen ibrikle aptes suyu koşturan uşağa, Akçakoca emmisiyle görüşmek istediğini söyledi, hiç gereği yokken, "Babam duymasın," dedi.

Birden gövdesini ter basmış, gömleği derisine yapışmıştı. Konuşmasını zorlaştırırmış gibi, tedirgin tedirgin kımıldadı. Burası inadına sıcaktı. Sayvana çıktı. Arkadaşlarıyla Yanaki, aşevine giriyorlardı. Birden açlığını, midesini yalayıp geçen bir keskin sızı gibi duydu.

— Nedir o? Ne var?

Hızla döndü. Koşup Akçakoca'nın, yumuşaklığı her zaman kendisine şaşkınlık veren kocaman elini öptü.

— Bağışla Koca Emmi... Destur verirsen...

— Neymiş?

Akçakoca'nın suratı, birbirine girmiş gür kaşları, ağzını örten ak bıyıkları, ak sakalıyla korkunçtu ama, yakından tanıyanlar için, insana acıyarak bakan mavi gözleri, bu korkunçluğu şaşıma bir dostluğa, güvene çeviriyordu.

— İznin olursa. Koca Emmi... Gidip... Yarhisar Tekfuru Hırisantos'un kızını alıp geleceğim...
İznin olursa...
Akçakoca, gülmesini önlemeye çalışarak, Hırisantos Tekfurun adını ilk defa duyuyormuş da kimliğini hatırlamaya çalışıyormuş gibi gözlerini yummuştu. Gözlerini yumduğu için de, Orhan'ın yüreğini bir ürküntü yaladı.
— Ne zaman?
Orhan anlayamadı;
— Ne?
— Ne zaman alıp geleceksin.
— İznin olursa... Bu gece...
— Babanın haberi var mı bu işten?
— Yok!
— Hırisantos Tekfurun... Hiç yok... Babana söylesek, dünür salsak adam gibi, isteyip alsak, alnımız açık?
— Olmaz Koca Emmi... Hiç olmaz!
— Demek her yanını tarttın, doğru yolun olmazlığını bildin! -Biraz düşündü-: Hele babana danışalım bakalım!
— Babam kolay oh Koca Emmi, sen he deyiver bir kez...
— Hele saygısız! Babana danışmadan...
— Oh Koca Emmi, sen olur demeyince... -Suratını astı-: Babama hiç açılmasın! n'apalım!
Nazlanıyordu. Akçakoca da dilediği vakti kazanmış, düşüneceğini düşünmüştü. Çok yaşlıydı Yarhisar'ın Tekfuru Hırisantos; kızından başka mirasçısı da yoktu. Böyle bir hısımlık, Bitinya ucunu düşman tekfurların ardına düşürmüş olacaktı. Yüzüne aç köpek gibi soluyarak bakan Orhan'ı ayıplamış gibi somurttu:
— Geçende burdaydı değil mi, kız? Höst, hiç utanır mı? Etsiz gördüm, çeviremezse bey evini... Benden demesi... "Körpe kısmının, kokladığı torbayı boynuna geçirmeli" denilmiştir. -Biraz durakladı, acımış gibi gülümsedi-: Demek yarına kalsa kıyamet kopar! Hele danışalım bakalım. Savuşma! -İki adım atıp döndü-: Yanın sıra alıp geldiğin herif mi haberciniz?
Orhan ürktü:
— Ne habercisi?

— "Gelsin, beni alsın" demeyince, kudurdun mu? Elini sallayıp susturdu. Savuşma! Bezdim sizden... Bezdim ki, ne kadar...

Orhan, sayvanda dönelemeye başlamıştı. Farkına varmadan gittikçe hızlanıyor, değirmen taşı gibi fır dönüyordu. Aklı başına gelince güldü. Rahmetli Ertuğrul Gazi dedesi böyle fırlanan birini görse, "Tabanı yanmış it gibi" derdi. Ölmeseydi, dedesine de açabilirdi bu sözü... Belki de Akçakoca emmiden daha kolay... Akçakoca'nın, Ertuğrul Gazi'ye benzerliği burdaydı, sanki ölmemiş gibi yerini doldurması bundan... Açlığı gene sızı gibi duydu. Akçakoca gideli sanki saatler geçmişti. Babası, olmaz demiş gibi, yüreğini korku sardı. Gidip gözetlemeyi geçirdi aklından, göze alamadı. İçi içine sığmıyordu.

Akçakoca görününce yüzüne araştırarak baktı, yutkundu:

— N'oldu Emmi?

— N'olur! Kızdı.

— Aman...

— Aman yaa!

— Ne dedi babam, oh Koca Emmi?..

— Sevin kopuk, keyifli sırasında rastladık Kara Osman Bey'in... Güldü bir zaman... "Tekfur kızı çalacak kadar büyüdü mü, bu bizim utanmaz?" diye sordu. "Bana dememiş sana demiş, oğlun gibi ever uygun görürsen" dedi.

— Sağol Emmi... -Orhan davranıp eline sarıldı-: Sağol!

— Hele şuna... "Vuruşma kırışma istemem" dedi, "Kimleri alıp gideceğini bilelim" dedi.

— Kimleri mi? Kerimcan? Mavro...

— Mavro olmaz! İnegöl Tekfurunun eline geçerse, Filatyos'tan kötü bunaltır, iyisi Kerimcan'la Pir Elvan'ı al git!

Orhan, Akçakoca'nın eline bir daha davranırken bir şey hatırlamış gibi durdu:

— Şeyh dedem duydu mu?

— Sağır mı ki senin şeyh deden, duymayacak...

— Ne dedi?

— Uzattın iyice... Tadını kaçırdın!

— Ne dedi, Koca Emmi, neler dedi?

— Bilmez misin? Güldü bıyığının altından, çöktü tespihe... Bana sorarsan, "Hiç utanması var mı?" demiştir. Bir de güler! Tüh yüzüne... Yıkıl!

Orhan Bey sayvanın merdivenini uçar gibi inip aşevine daldı. Yemek yenilen yan odaya fırtına gibi girdi. Kadınlara duyurmamak için sesini alçaltarak, Yanaki'ye karnını doyurduysa hemen yola çıkmasını, yatsı zamanı kendisini Karasu'yun geçit yerinde beklemesini söyledi. "Neyin nesi?" diye gözlerini kısıp başlarını sallayarak arkadaşlarına "neler neler" anlamına elini çevirdi. Kesesindeki ölümlük dirimlik iki Venedik altınından birini çıkarıp Yanaki'nin kuşağına soktu.

Haberci teşekkür edip çıkınca kadınlara şakadan çıkıştı:

— Acımızdan öldük! Ya ben sizin kemiklerinizi kırmaz mıyım!

Arkadaşlarına keyifle göz kırptı, oturup olanları fısıl fısıl anlatmaya başladı.

Yabanlık giyimlerini hazırlamışlar, silahların en değerlilerini seçmişlerdi. Şimdi tavlada hayvanları kaşağılıyorlardı. "Gitmesin" dendiği halde, Mavro'yu Bacıbey'lerden alacaklardı geçerken... Her yanını düşünüp hesaplamışlar, ikindiden önce yola çıkmayı kararlaştırmışlardı. Keseden dört saatlik yoldu Yarhisar... Buluşma yerine yatsıdan önce ferah varacaklardı. Bir eksikleri, tam üstlerindeki divanhanede Osman Bey, Şeyh Edebâli, Akçakoca oturduğu için türkü çağıramamaktı. Kerim değil ama, Âdem Ejderhası Pir Elvan gövdesine hiç yaraşmayan ince sesiyle arada bir Karaman ellerinden yanık bir hava tutturuyor, Kerim "Hüs" dedikçe, "Tüh" diye elini dizine vuruyordu. Tımar yarılanmıştı ki, avluya bir atlı girdi. Aldırmadılar.

Biraz sonra uşaklardan biri gelip Orhan Bey'in yukardan çağırıldığını söyledi.

Orhan, Karaduman’ın boynuna bir şamar çekip yürüdü. Dalgındı. Mutluluk gitgide artan yorgunluk gibi bastırıyordu. Hiçbir şey umurunda değildi. Bir an, merdivenin yarısında, şeyh dedesiyle babasından utanacağını düşünerek belli belirsiz duraladı. Sonra, cesur, güvenli çıktı sayvana, divanhaneye gözleri yerde, fakat çekinmeden girdi. Şeyh Edebâli, şıkır şıkır tespih döndürüyor, Akçakoca suçluymuş gibi yere bakıyordu. Yalnız, babası gülümsemekteydi. Gülümsemenin acılığını fark edince birden irkildi.

— Buyrun!

Sesi boğuk çıkmış, kendisini de şaşırtmıştı. Babası yumuşacık sordu:

— Saldın mı haberciyi oğlum?

— Hangi haberciyi? Ne var?

Babasının, kendisine hangi durumda, bu sesle "Oğlum" dediğini var gücüyle bulmaya çalıştı.

— Haberci... Yarhisar'dan gelen...

— Saldım. Bir şey mi var?

— Ne kadar oldu gideli...

— Oldu bir saat...

— İyi... -Hafiften öksürdü-: Bak bana... Bu iş, kaldı.

— Hangi iş... -Birden boğazı kurumuştu. Yutkundu-: Neden?

— Kaldı, dedimse... Olmayacak... Mümkünü yok!

— Neden? -İsyan etmek, kafa tutmak için bağırmak istemiş, sesi çıkmamıştı-: Niçin? -Akçakoca'ya düşmanca, daha doğrusu aşağılayarak bakıyordu-: Olur dediniz... Gitsin demediniz miydi?

— Dedik ama... Biraz önce, okuntu geldi, Bilecik Tekfuru Rumanos emminden... Yarhisar'ın kızını...

— Kız Varımkâr değil... Zorlamışlar. Haberiniz yok... Aç komuşlar, susuz komuşlar... Varımkâr olmadığından haber saldı bize...

Osman Bey, çok sevdiği, çok da güvendiği oğlunun ağlamaya başlamasından korkmuştu. Birden sesini değiştirdi. Yüzü de başkalaşmış, çok ender görülen, karşı durulmaz ürkütücü halini almıştı:

— İş bozulduğu zaman isteseydik, yeniden almaya kalkmazdı, Rumanos emmin... -Bu kez Emmi kelimesine adamakıllı basıyordu, istemiş vermişler.-:Düğün pazar günü başlayacak Kozpınar'da...

— Zorlamışlar...

— Zorlasınlar... Bizimle ilintisi yok... Mal onların...

— Haber saldı... Güvendi...

— Küçüktür. Avunur. Unutur. Sen de büyü biraz daha... beysin, bey kısmı, hem güçlüdür, hem güçsüz. Bey kısmı, yeri gelir her dilediğini yapar, yeri gelir yapamaz. Çünkü yaptıkları iş salt kendilerini ilgilendirmez. Bütün halkı ilgilendirir. Çevremiz düşmanla dolu... Yarın n'olacağı belli değil... Burda, bir tek gerçek dostumuz var, Rumanos emmin... Bunalırsak ona güveniriz. Yarhisarla hısım olursa, güçlenir. Dostumuzun güçlenmesi bize iyi... Bize zarar verecek güçte olan ve de kendi çıkan için bize dostluk gösterene bile bile kötülük edilmez. -Elini kaldırıp Orhan'ı susturdu-: Hemen atları, haberciyi tut, bu işin olamayacağını söyle... Hadi...

Orhan çıkmamak, bir tek söz daha etmek için durmak istediği halde yapamadı. Ayaklarını sürüyerek çıkarken babası durdurttu:

— Bak bana... Pir Elvan'ı gör, gitsin bulsun başçobanımızı... İyisinden elli toklu seçsin, bugünden yola çıkarsın Bilecik'e... Hadi!

Orhan sayvana çıkınca gerçekten dehşete kapıldı. Haziranın öğle güneşi dünyayı ışığa boğduğu halde, gece çökmüş gibi gözleri kararmıştı. Korkuluğa tutunmasa düşecekti. Birden arkadaşlarına bunu nasıl söyleyeceğini telaşla araştırdı. Sanki, kurtarılabilecek bir işi korkaklığından batırmıştı. Kısacık ömründe tatmadığı, belki yüz yıl yaşasa hiç tatmayacağı korkunç bir yenilme utancı duyuyordu. Bir an, habercinin ardından Kerim'i salmayı, Söğüt'ten çıkıp gidip kimsenin görmeyeceği bir kuytuda gizlenmeyi geçirdi aklından... Olamayacağını kestirerek çaresiz bakındı. Haberciye yoluyla anlatmalıydı, bu beklenmez değişikliği, biraz düşünmeli... Düşünmek için vakit kazanmalıydı. Kuş gibi çıktığı merdiveni ayakları dolaşarak indi.

Kerim, değişikliği bir bakışta görmüştü. Gözlerini kırpıştırdı:

— N'oldu? Neymiş?

Orhan belli belirsiz sallandı, gülümsemeye çalıştı:

— Yok bir şey...

Atının egerlenmiş olduğunu görünce acıyla güldü. Sonra çocuk suratını öfkeli bir savaşçı gibi astı. Babasının Bilecik'e yollayacağı sürü için verdiği emri Pir Elvan'a tekrarladı. Karaduman'ın dizginini dişlerinin arasından söverek çözdü. Kerim'e elini salladı:

— Hadi biz gidiyoruz...

Çok ağır bir yükü zorla sürükler gibi atını çekti.

Bir zaman tırısla gittiler. Sonra Orhan, bir yavaşlayıp bir hızlanarak garip bir yürüyüş tutturdu. İki kere "N'oldu?" diye soran Kerim'i ya hiç duymamıştı, ya duymazlığa vurmuştu.

— Mavro'yu almadık?

— Gereği kalmadı.

— Gidilmeyecek mi Yarhisar'a?

— Yok!

— N'oldu yahu? Nereye gitmekteyiz şimdi?

Orhan, Karaduman'ın ağzına acımadan dizgini hınçla çekip yavaşladı. Haberciyi tutmamak mümkün değildi ama, tutmak da, ölümden beterdi. Lotüs'ü büsbütün kaptırırsa n'apacağını bitürlü bulamıyordu. Bilecik Tekfuruna varmayacağı haberi gelince çok sevinmişti. Arada bir hatırlıyor, yüreğini kasıntıya benzer ılık bir sevinç yokluyordu. Ancak bu sabah fark etmişti kızı bu kadar sevdiğini, daha doğrusu Osman Bey, "Olmaz bu iş"

diyeli beri... Belki çok sevmiyordu da, elime geçirdim sanırken kaptırmayı kibrine yediremiyordu. Ne kadar güçsüz olduğunu apansız anlamıştı. Kendini yeterince savunmadığını sezerek gittikçe ağırlaşan garip bir utanç duyuyordu.

— N'oldu söylesene?.. Niçin sürü göndermekte Osman Beyimiz, Bilecik'e, bu yıl yaylaya çıkılmayacakken?

Orhan, önce bir şeyler uydurmayı düşündü, sonra, çok kısa kesmek niyetiyle başladı. Kısa kesmeye uğraştıkça uzatıyor, hiç istemediği halde, yanıp yakılıyordu. "Dert adamı söyletir" dedikleri rezillik buydu.

Kerim, onuru kırılmanın ne çetin bir şey olduğunu birden anladı, "Kız razı... Gidip alsak... Oldubittiye vursak" demeyi geçirdi aklından... Ürkerek itti bu düşünceyi... Osman Bey'e kafa tutmaktı bu... Dünyada basacak yeri kalmamak... Buraya dört bucaktan sökülüp gelen, kimliği bilinmezlere katılmak... Çingenlerden başkasının, yanı sıra karı getirmediğini şaşarak hatırladı. "Öyle ya, karıyı sürükleyemezsin ardına takıp... Ayak bağı olur. Çok kahredersen başını alır gidersin." Savaşçı derviş, cavlak, abdal olanların içinde kim bilir kaç kişi, sevdiğini başkasına bırakıp gurbete düşmüştü. Derbederlikleri, gem almazlıkları, bundandı belki de... Aslıhan aklına gelip ürperdi. Bu ürperişte, başına böyle bir iş gelmeyeceğine güvenmenin mutluluğu kadar, "Olmadık olur" tedirginliğinin etkisi de vardı.

Yolun dönemecini tırısla kıvrılan atlıyı görünce Orhan Bey sözünü kesivermişti. Yanaki olmadığını anlayıp sözü kaldığı yerden aldı:

— Kuleye hapsetmişler... Aç susuz... Kovmuşlar sütanasını...

Atlı yaklaştı, "Yasu" deyip geçti. Orhan seslenmedi. Kerim yarım ağızla merhabaladı.

— Sütana bakmış ki, durum kötü... Altın dolu bir kese atmış ortaya... Ne demeli şimdicik? "Bizi erkekten saydın ya, bizde erlik aramayacaksın" mı? Doğrusu arkadaş...

— Bakar mısınız! Bağışlayın yiğitler...

Orhan bütün öfkesini bu sesten çıkarmak istiyor gibi, Karaduman'ı hışımla döndürdü.

Biraz önce geçen Rum atlısıydı. Hiç bilmediği, görmediği yılışık bir herif...

— Nedir?

— Söğüt'ten misiniz?

— N'olacak?

— Bağışlayın, yolunuzu tuttum!..

— Kısa kes...
— Orhan Bey Söğüt'te mi acaba?
Orhan Bey tersleyecekken duraladı:
— N'apacaksın? Tanır mısın Orhan Bey'i?
— Yok... Bir sözüm var da... Önemli... Siz yaştaymış... Tanır mısınız?
— Tanırız! Kerim'e baktı. Nerden gelmektesin? Yarhisar'dan mı?
— Yok...
— Nerden?
— Orhan Bey'e söylerim ancak... Nasıl bulurum Orhan Bey'i kuytuda? Pek görünmeden?
— Tanır mı Orhan Bey seni?
— Yok...
— Kimden gelmektesin?
— Orhan Bey'e söylenecek...
— Hadi söyle bakalım! Benim, aradığın Orhan Bey...
Herif bir an şüphelenip irkildi. Gülmeye çalıştı:
— Şaka etmeyin! Orhan Bey olsanız, gizlenmezdiniz.
— İşareti var mıymış bu Orhan Beyin?
— Evet! Kulağının ardında bir ben varmış.
— Bak bakalım, bu mu?
Adam baktı, beni görmesiyle hemen atından indi. İki büklüm selamladı:
— Selam Orhan Beyim... -Kerim'e çekinerek baktı, utangaç gülümsedi-: İki çift sözüm var! Gizli...Bağışlayın!
Orhan da kederle gülümsedi. Bugün ikinci defadır ki, arkadaşlarından gizli haber geliyordu kendisine... Atını sürdü, epey uzaklaştı. Eğildi. Adam da çizmelerinin burnunda yükseldi. Ancak birkaç kelime söylemişti ki, Kerim’i çok şaşırtan bir iş oldu. Orhan Bey yere atladı, telaşla, başı sert Karaduman'ın dizginini bile bıraktı, savuşacağını, zor tutulacağını hiç düşünmeden... Kerim gözlerini kıstı: "Kızın yalvarmasına dayanamadı da, vermezlendi mi, bir kez daha bu Yarhisar Tekfuru olacak?" Bu sıra, Orhan Bey ancak böyle bir müjdeyle bu kadar ilgilenebilirdi. Orhan Bey, omuzlarından tutmuş, sarsalamaya başlamıştı herifi... "Dur aman! Öfke sarsalaması değil..." Birden yüreği ferahladı. Çok sevdiği Orhan Bey'in yüzündeki değişme, hayırlı haber belirtisi... Herifin "Yarhisarlı değilim" dediği aklına geldi. Orhan kesesini çözmeye uğraşıyor, herif telaşsız anlatıyordu. "Elleri titrediğinden açamadı kaytanın düğümünü... Neyin nesi, hey koca Tanrı?"

Orhan Bey vereceğini verip döneleyerek çalındı. Karaduman uslu uslu duruyordu. Dizgini kavrayıp sırtına hopladı. Herifi olduğu yerde bırakıp iyice şaşırmış gibi, bir çarkaladı, "Bre heeey! Bre yettiiim!" diye dünyanın en vahşi, en de keyifli narasını salarak yanından kasırga gibi geçti, Yarhisar habercisinin ardından yola kapandı. Bineği irkildiğinden Kerim az kalsın düşecekti. Toparlandı. Herife bir şey diyecek oldu. Aklını başına devşirip hayvanı var gücüyle tepikledi. Orhan Bey zorlatırsa Karaduman'a yetişemeyeceğini biliyordu ama, meraklandığından, çok da geri kalmak istemiyordu.

Yarhisar habercisine, yorgun hayvanıyla, bir yokuşu yavaş yavaş çıkarken yetiştiler.

Yanaki nal seslerine döndü, tanıyıp durdu. İnecekti. Orhan Bey bağırıp önledi.

— Hayrola Beyim! Beraber mi geleceksiniz? Hani yedek hayvan?.. Belki yararına bulamayız gece vakti...

Orhan Bey uzatmadı:

— İyi dinle Yanaki!.. Şuncacık unuttun mu, ya da karıştırdın mı, tatlı candan olmak yazılı... Geri kaldı bu gece gelip almamız. Aslında hanımına söylemeyeceksin bunu... Başka biri duydu mu gör neler olur! Diyeceksin ki, "Hiç korkmasın, keyfine baksın! dedi" diyeceksin, "Durum n'olursa olsun, dağları devirip ordular bozup gelip alacağım, dedi" diyeceksin. Bunu küçük hanımla senden başka duyan olursa, karışmam...

Yanaki'nin suratı değişti:

— Bu gece geleydin, iyiydi Orhan Beyim... Bu gece...

— Höst! Bunu başka biri duydu mu sen elden gidersin ya, küçük hanımın lanet okur sana, kıyamete kadar...

Yanaki korkuyla istavroz çıkardı.

Orhan kesesine çalındı, içinde para kalmadığını hatırlayınca, bir an durakladı, sonra yüz altınlık hançeri çıkarıp herifin kuşağına soktu:

— Daha burda mısın? Beri bak! Dersin ki... "Gerdeğe soksalar, girsin gülerekten, çekip alacağımı bilsin, dedi," dersin! Höst beri bak, hançeri birine gösterdin mi, kulaklarını kesildi bil!

Şaşkın şaşkın bakan Kerim'e elini güvenle salladı:

— Hadi, Kerimcan!..

Bir zaman konuşmadan yan yana yol aldılar. Kerim sezdirmeden bakıyor, değişmenin çok merak ettiği nedenini sormamak için kendini zorluyordu.

— Kimin habercisiydi, rastladığımız adam, bildin mi Kerim can?

— Yok!
— Köse Mihal Tekfur'un...
Kerim hiç beklemiyordu. Şaşırdı:
— Hangi Köse Mihal?
— Harmankaya Tekfuru, Kosifos Mihaelis... Senyör!
— İlintisi? Allah Allah! "Kızı çıkarma, bu gece bırak" mı dedi, Harmankaya gibi yerden, ermişlik gücüyle?
— Dediği şu, arkadaş... Düğüne okudu ya, Bilecik Tekfuru Rumanos emmim... Niçinmiş bil bakalım! Bire kadar bitirmekmiş niyeti, bizi!
— Ne demek? Rumanos Tekfur?.. Bunca yılın...
— Dostu.
— Durduğu yerde... Kudurmuş mu? Nedenini bildi mi Köse Mihal Tekfur?
— Yok... "Diri dursunlar" diyesi...
— Neden? Bir iyilik edecekse, doğrusu denilmeli değil mi, enine boyuna?
— Duyulur, diye çekindi bana sorarsan... Enini boyunu söyledin mi, duyuldu mu, "Kaç kişi bilmekte bunları," diyerek iz sürer, diyeni bulursun. Bana sorarsan arkadaş, Karacahisar'ı kaptık kolayına... Dostun, düşmanın aptesi bozuldu. -Gözlerini kısıp güvenle karşılara baktı, gülümsedi-: Bozulması da, döndü geldi, bizim işimize yaradı Kerimcan... Sür bakalım!
Karaduman'ı tırısa kaldırdı. Yavaştan bir türkü tutturmuş, gittikçe yükseltmişti. Sesi ne inceydi, ne kalın ama, çok tatlıydı. Yüreğini dolduran mutluluk sesin tatlılığını birkaç kat artırıyordu.
— *Hey bre yoldaşlar... Ermiye ermiş miyim / Gönülsüz derviş miyim / Sevem de eller ala / Bre ben ölmüş müyüm...*
Söğüt'e yakın bir dönemeci kıvrılınca, Osman Bey'in, "Soylu kardaşım" dediği, Bilecik Tekfuru Rumanos Senyör'e düğün hediyesi sürüye rastladılar. Tokluların en semizleri seçilmiş, aralarına birkaç da körpe koç katılmıştı. Sürüyü iki yamağıyla başçoban götürüyordu. Yamakları da kendisi de, Türkmen kılıklarının en gözalıcılarını giymişler, değerli silahlar sokunmuşlardı. Orhan Bey'i görünce yolun kıyısına çekilip selama durdular.
— Uğur ola Dumrul Reis, Bilecik'e mi böylece?..
— İznin olursa beyim...
— Soylu Rumanos emmimizin ellerini öperiz. "Orhan yeğenin uğurlu olsun, dedi, düğün haberine çok sevindi" dersin. "Destur verirsen, armağanını da hazırlamakta," dersin...

Geçtiler.
Arkalarında koyunlar meliyor, önlerinde Söğüt'ün akşam ekmeği için yakılan ocakları, kızıllaşan göklere doğru dümdüz tütüyordu.
Kerim, bir zaman ölçüp biçtikten sonra, çekinerek sordu:
— Dur hele arkadaş! Ya Osman Beyimiz inanmazsa, Köse Mihal Tekfur'un martalozuna?.. "Olmaz öyle şey!" derse... "Kızı ,yakarız" diyecekti, yutkundu.
Orhan da bir an irkilmiş, dizgini çekip Karaduman'ı durdurtmuştu. Suratı karıştı. Sonra yavaş yavaş güvenle açıldı:
— Köse Mihal Tekfur yalan söylemez, hele yalanın inanılmazını hiç söylemez! Babama geldi mi! Bu kadar önemli bir haberi soruşturup araştırmadan düğüne müğüne gitmez. Korkma, koca Tanrı’nın izniyle kız bizim!
Bir leylek kalka ağzında bir kara yılanla, bir zaman ayaklarını sürüdü batakta, sonra kopardı,kendini yerden, havalanıp rahatladı.

2

— Evet Osman Beyim, sana gelen haber doğru... Canına susamışlık vardır ve de bu işin içinde, baba dostun, Bilecik Tekfuru Rumanos Senyör de vardır. Düşmanlarına katılması da, Yarhisar Tekfuru'nun kızını alabilmek içindir.

Osman Bey'in babadan kalma martalosu Sarı Aratos söylediklerinden suçluymuş gibi, yeşil gözlerini utançla yere eğmiş, seyrek sakallarını kederle kurcalamaya durmuştu. İlk bakışta, toprak işlerinin ezdiği hastalıklı bir köylüye ya da hesabını bilmeyen alıkça bir çeriye benziyordu. Bunca yıl, Türkmen'e martalosluk ettiği halde, kimseyi kuşkulandırmaması bundandı.

Osman Bey, Köse Mihal'in habercisinden beri böyle bir doğrulamaya kendini hazırlamıştı ama, elli yaşına kadar, çevresine mertliğiyle nam salmış soylu bir insanın kadın tutkusunu yenemeyip düğününü, bunca yıllık dostuna karşı, bu kadar kancık bir pusu olarak kullanabileceğini gene de sığdıramıyordu aklına... Akçakoca'ya biraz ürkek, biraz iğrenmiş, baktı. Koca Emmi, sinire dokunacak kadar sakindi.

— Bana sorarsanız... Karacahisar’ın kolay alınması, Rumanos'u da şaşırttı. Konya'dan sancakbeyliği beratıyla beraber gelen mehterin sultan nöbeti bitmeden, salmışsınız Orhan Beyle Voyvoda Nurettin Bey'i Eskişehir'e, Pervane Subaşı savuşmuş ama, malını mühürleyip Hophop Kadı'yı tıkmışsınız zindana... Tellallar çağırmış, "Bunlardan davası olan, bey konağına" diyerek... Tımar sahiplerinin işe yararlarına, tımarlarını geri vermişsiniz, reâyânın faizli borç senetlerini yırtmışsınız. Yasaklamışsınız adalara kaçak mal çıkarmayı... "Yörükler, eğer Karacahisar eğer Eskişehir topraklarında, köyleri çiğnemeyeler, eski yürüdükleri yerden yürüyeler," demişsiniz. Bunlardan ürkmüş tekfurlar... Çünkü velvele düştü Rum köylülerinin içine... Dönmezköy'ün Popu sözüyle meydan dayağına yatırmışsınız, Rum karısının malını parasız alan Germiyanoğlu savaşçısını... Davul dövdürerek sopalatıp rezil etmişsiniz Germiyan adını... "Germiyanlı n'apar?" dememişsiniz. O gün size Eskişehir Sancakbeyliği beratı gelmiş de, Germiyanoğlu vazgeçmiş öç almaktan şimdilik... Ama, "Şu kötü

Türkmen'i bitirenin ardındayım" demiş... Çapul edelim Karacahisar'ı" demiş Türkmen'in kimi... "Esir pazarına sürelim karısını kızını, çoluğunu çocuğunu" diyenler olmuş... "Yağmasız yiğit tutulmaz ve de savaşçı biriktirilmez!" demişler, "Esir, ayaklı paradır. Esir sıkıştırılmayınca gömüdekiler çıkarılabilemez. Esirsiz ev susuz değirmene benzer. Altından gümüşten değerlidir esir kısmı... Peygamber buyruğudur kapıda kul köle bulundurmak... İt yerine köle bağlayacak, eline fırsat geçti mi, avlusuna Müslüman... Cariyesiz dönmez bey konaklarının işleri," diye çok yakınmışlar.

Sarı Aratos, bunları anlatırken Osman Bey'le Akçakoca'nın, niçin irkilip dikkat kesildiklerini biliyordu. Haber alma gücünün kasıntısıyla sakalını karıştırarak biraz sustu.

— Evet, halvette en uzun çekişme, pazar bacı üstüne, olmuş... Amcanız Dündar Bey, demiş ki, "Türkmen'de 'pazar bacı' yoktur, tımar dağıtın ak, reâyâyı, toprağı deftere yazmak yoktur ve de hazine toplamak gazi töresine sığmaz," demiş... "Gazilikte, bir elden alınır, öbür elden verilir," demiş... "Baç almak, defter kalem danışman gâvurluğudur, kitabımızın kavlince küfürdür. Çünkü savaşta alın teriyle elde edilmiş mal değildir, askere haramdır," demiş... "Çünkü Müslümanlıkta gerek zekat, gerek sadaka yoksulundur. Bey kesesine giremez. Malı parayı gâvur kazanır, Müslüman bulduğu yerde alır, keyfi nasıl isterse yer tüketir. Beyliği mal biriktirmek, hazine peydahlamak yıkar. Çünkü beyi kasıntıya sürer, pintiliğe alıştırır, doğruluktan ayırır," demiş... "Tarih kitaplarında yazılı... Beyin mal toplaması ülkeye kıtlık düşürür. Nitekim, topladığı, sonunda düşmana kalır. Şeriatımızın töresince beye hazine gerekmez!" diye bağırmış...

Karacahisar'ın alınmasından on beş gün sonra, Germiyanlının kötek yediği cuma pazarı ikindisinde İnönü Voyvodası Nurettin Bey, Osman Bey'in Eskişehir beyliği tuğunu bayrağını çekip mehteri dövdürerek gelmiş, fermanı vermeden halvet istemişti. Sarı Aratos'un anlattıkları, bu halvetin gizlileriydi ve de hüvesi hüvesine doğruydu. Osman Bey, "Yanımızda olsalar, bu kadarını tutamazlar aklılarında, düşmanlarımız," diye düşünerek Akçakoca'ya baktı. Koca Emmi de bu kez kuşkulanmıştı. Gülümsemeye çalışarak sordu:

— Ne denilmiş buna karşı bakalım?

— Buna karşı, Akçakoca Beyim, demişsin ki sen... Önce, Germiyanlının sopa yemesini önlemek istemişler, "Cuma namazından sonraya kalsın," demişler. "Adalet namazdan ileridir" demişsin halvette, Dündar Bey'e karşı,

"Pazar kolay kurulmaz" demişsin, "Çerçi milleti, tüccar milleti, pazara mal getiren reâyâ milleti hayvanının kuyruğunu tutaraktan sürünüp gelir ki, aksata ederek nafakasını çıkarsın, noksanını kapatsın! İnişte yokuşta bunca yorgunluk çekmesi, bunca belaya göğüs germesi bundandır. Hele çerçi tüccar kısmının, sürecek tarlası, dönen değirmeni, dikili ağacı, yürür davarı yoktur. Nice yükleri çözüp bağlayaraktan ve de harami yaramaz tutmuş yollara mal can dökerekten gelip birikmesi mülkü güvende bildiğindendir. Güven kadıyla olur, subaşıyla olur, pazar bekçisiyle olur ki, şarap sarhoşu rezil Germiyanlı, düzen sevmezlerin kışkırtmasına gidip, başına gelecekten gafillenip bey kılıcı gölgesinde, talan ederim sanmasın!" demişsin. "Pazar sahipsiz olmaz, Dündar Alp edepsize değnek ister," demişsin. "Ayrıca, çerçi tüccar takımı da halkı haklamayacak... Meydan kantarı ister ki, el vurmadan kendi başına doğru tartsın! Ölçekler, kileler, halkalar örften küçük olmasın! Pekmezine su katan, yağsızı yağlı diye satmaya kalkan değnek ister. Paralarda silik, kulağı kırpılmış, kalp var mı bakılacak ki, "Pazar"adına layık olabilsin bey pazarları... Pazara kılıç gölgesi gerek... Doğruları güldürücü, eğrileri yıldırıcı sıkı düzen gerek," demişsin. "Bey kısmı, kalkıp, it kovalayamaz. El ulağı ister," demişsin. "El ulağı, kuldur, kul doyurmadan dikilebilemez. Baç almayınca bunun suyu nerden gelir?" demişsin. "Kanundur, beylik kul ile olur, kul hazine ile olur, hazine reâyâ ile olur, reâyâ adalet ile olur" demişsin. "Beyde hazine olmayınca Tebriz İlhanı'na, Moğol valilerine, Konya Sultanı'na yıllık vergiler, salgılar, armağanlar nerden gidecek?" diye sormuşsun. Arada başka korkunçlu sözler edilmiş... "Armağan da neymiş?" diyerek dikilmiş Dündar Bey, "Bildiğimiz haraçtır. Müslüman'ın haraç vermesi kitapta var mı? Biz bu Hisarı sultanın, Moğol'un arkalamasıyla mı kaptık, hayır, gazilerin çabalamasıyla vireledik. Sultan sultansa, biz de beyiz. Selçukluysa, biz de Gök Alp soyundanız. Aslında biz bu ülkeye onlardan önce geldik," diye bağırmış. "Doğrusu, İnegöl Tekfuru'yla çekişeceğimize, Konya'yı göze alalım. Oğuzname'de yeri görülmüştür, Selçuk tahtı, Kayılıya düşmektedir. Yoksa biz, kötü Karamanoğlu'ndan daha yüksek ağa değil miyiz?" demiş... Buna karşı, köpürmüşsün, Akçakoca Beyim, "Bu ne sırasız, yaraşıksız laftır?" diye bağırmışsın.

Bu kez Osman Bey'le Akçakoca, gerçekten ürkmüşlerdi. Kaş çatarak bakıştılar. Burunlarından soluyorlardı. Yerlerin kulağı olduğu biliniyordu ama, düşman casuslarının halvete bu kadar sokulabileceklerine gene de akılları alamıyordu.

— Aslında bu laflar, pirelendirmiş bizim tekfurları... Pervane Subaşı da, bire bin katıp büsbütün kışkırtmış, "Bu Türkmen, burada beylik kursa gerek, hisarlarımızı bir bir başınıza yıksa gerek,"demiş...
— Pervane Subaşı mı? N'aramaktaymış tekfurların arasında bu köpek?
— Eskişehir'den sıçrayınca Çudar çetesine katıldığını duymadınız mıydı sakın?
Osman Bey gözlerini kıstı. Karacahisar cenginden sonra, gösterdiği maskara kıvraklığa karşı Kel Derviş Issızhan'ı istemiş, "Boğaz'ı tutarım ki, Tebriz'den İstanbul'a kadar olmuşu olacağı kuşun kanadıyla, sabahın yeliyle Söğüt'e yetiştiririm," diye şişinip ilk haber olarak da, Pervane Subaşı'nın Çudar çetesine katıldığını bildirmişti. Akçakoca da, herhal, inanmadıklarına gülüyordu.
— Bunlar bunu duyunca toplanmışlar Osman Beyim...
— Kim? Kaç kişi?
— İnegöl Tekfuru Aya Nikola başta... İkinci, Atranos Tekfuru Aleksi, Çudar Moğol, bana kalırsa Germiyanoğlu'nun desteği... Frenk şövalyesi Notüs Gladyüs, Türkopol Uranha, bir de Pervane Subaşı...
— Neyi alıp verememekte bizden bu Frenk serserisiyle bu Türkopol alçağı?
— Biri Karacahisar kontu olacakmış, Frenk töresince; Türkopol da Issızhan baronu...
— Yok canım... Kolay mıymış bu?
— "Söğüt ucu bitirilirse çok kolaydır," diyormuş Pervane... "Siz Kara Osman'ı bitirin, gerisine karışmayın!" diyormuş... Bunlar İnegöl Tekfuru Aya Nikola'nın sofrasında kebabı yiyip şarabı içip iyice sarhoşlanmışlar. Her biri yumruğunu gürz, pençesini topuz sanıp kendini, evinde arslan, avlusunda Kaplan sandığı sıra, Pervane bunlara yemin ettirmiş... Ardından, sözü Frenk şövalyesi almış demiş ki, "Ey hak dini yolunun Hıristiyanları, karı örtüsü örtünecek çağa geldik. Karacahisar'ı, gündüz gözüyle kapıp alanlar, Moğol önünde karı gibi kaçan Türkmenler değil mi? Yazık... Yazık bizim sürüdüğümüz kılıçlara..." Lafın gerisini Pervane kapmış: "Şaşkınlığın sırası değildir ve de soylu şövalye kardaşım doğrusunu demiştir. Kalkmak sırasıdır ve de eli kılıca atıp davranma günüdür. Kara düşman kara kuş gibi yumulup gelmekte... Rahmetli Filatyos kardaşınıza olanlar size ibret yetmez mi? Bir öfkeli yiğitti, keyif ehliydi ama, kılıcına güç yetirir, bineğine dilediğini yaptırır yaman savaşçıydı. Merdane deprenip çok uğraştı, çok Türkmen'i tatlı canından ayırdı. Ne fayda ki, batağa düşüp tutuldu, kafası

kargıya geçti. Durmak zamanı değildir, el bir edip çaresini yakın yoldan görmek günüdür." Bu sefer şövalye tekrar söz almış: "Yazıklar olsun size:.. Bu Türk'ün atını, itini, avradını bu toprağa hiç uğratmamak gerekti. Kitabımızda yeri vardır. Müslüman kâfirler, bir Hıristiyan toprağına yerleşti mi, söküp çıkarması kıyamete kalır. Çünkü, avrata binip ürer, ata binip yiğitlenir, itinin sürdüğü ize basarak yürür. Benim gördüğüm, Türk'ü bire kadar kırmadıkça, İsa ümmetine dünyada barınmak geçmiştir. Yol yakınken, büsbütün güçlenmeden, el birliğiyle, imansız Türkmen'in hesabını görmeliyiz!" Tekgöz Frenk sözü bitirince, bu kez Atranos Tekfuru Aleksi diz üstü gelip, "Bana bakın soylu kardaşlarım," demiş. "Bu Ertuğrul oğlu Kara Osman kolayına oklanır av değildir," demiş, "Ermeni Derbendi'nde pusu kurduk, yırtıp çıktıktan başka, fukara Filatyos kardaşımızın da, dağ gibi Hisarını başına yıktı. Fazladan Eskişehir Sancakbeyliği'ni de çekip aldı. Subaşı Ağa benden iyisini bilir, bu sancakbeyliği meselesi, Ahilerin başı altından çıkmıştır, başaran da, kaynatası Şeyh Edebâli'dir. Eskişehir Sancakbeyliği bunca tımar besler, her bir tımar birkaç cebeli çıkarır. Ahi yiğitleri Osman'dan yanadır. Kendi Türkmenleri yaman savaşçılardır. Beyleri uğruna ölümden dönmezler. Bu iş, bizim gücümüzle başarılmaz. Germiyanoğlu, Konya Sultanı’nın sancakbeyine karşı, kendi savaşçısını koruyamadı. İmparator'dan ordu istemek, hesabımıza gelmez. Çünkü, Frenk zagonu yürütmeye kalkıp çizgiden çıktık. Gelen ordu, Türkmen'i mi kırar, önce bizi mi bitirir, bilmem! Bildiğim, Osman Bey, gündüz savaşında, gece baskınında kolayına boyun vermez. Kapışırsak, kimin sağ kalacağı belli olmaz! Frenk zagonu köylüyü bizden soğuttu, düşman etti. Frenk ülkesindeki tutumlar bize hiç uymaz. Soylu Şövalye Notüs Gladyüs bizi kolayca suçlamasın. Korkaklığımızdan yerleşmedi Türkmen buralara... O zaman öyle gerekti, öyle oldu. Bana sorarsanız, bugün zorla hakkından gelinemez Kara Osman'ın... Belki zarla, oyunla, düzenle gelinir. Var mı hazırda böyle bir düzenimiz?" Aleksi Tekfur sözünü bitirince, herifler bir zaman düşünmüşler. Sonunda, bir amansız yere çekip bitirmekte karar kılmışlar. "Şöyle mi tutsak, böyle mi kapsak" derken, domuz Frenk'in tek göz şövalyesi, dikilip sormuş, "Kimdir bunun güvendiği dostu buralarda?" Berikiler şaşırmışlar, "N'olacak?" demişler. "Adam kısmı, düşmanının aracılığıyla pusuya düşürülmez, dostuyla çekilir," demiş... Peki, dostu kim Kara Osman Bey'in?.. Bilecik Tekfuru Rumanos. Güvenir mi?.. Hem de gözü kapalı... Ne fayda ki, böyle söz, Rumanos Tekfur'a, söylenebilir değil... Kör şövalye meğerse, bildiğimiz kör şeytanmış, Osman Beyim,

demiş ki, "Dostluk değişir" demiş, "Heriften durduğu yerde kahpelik istenmeyecek, karşılığında, tutkun olduğu neyse vaat edilecek... Tutkusu azsa biraz güç yatar, pahalıya gelir, deliliğe varmışsa eğer, üste bile verir. Tutkusu yoksa, hep birlikte üstüne varırız, biraz korkuturuz. Bakar ki, dostluk yoluna hem istediğine kavuşmaktan geçecek, hem de tatlı candan olacak..." Lafın burasında İnegöl Tekfuru Aya Nikola yumruğunu "Yaşşa!" diyerek masaya vurmuş, "Tamam," demiş. "Yarhisar Tekfuru Hırisantos'un kızını istediydi geçende, bunak herif vermediydi!.." "Ey, demişler, vermemiş ya", "O kez vermedi, bu kez verir. Güçsüzdür, parasızdır. Baskınıza dayanamaz!" Epey laf edilmiş bunun üstüne... Sonunda, Bilecik Tekfuru Rumanos'la konuşma işi, Aya Nikola'ya bırakılmış...

— Rumanos da kızı duymasıyla he mi...

— Kızı duymasıyla değil, Akçakoca Beyim, Aya Nikola demiş ki, "Filatyos, Konya Sultanı'na haraç verir tekfurdu, tatlı canını Türkmen'den kurtaramadı," demiş... "Buna olur demezsen, imparatordan ordu istenecek," demiş, "Ordu geldi mi, neye niçin çarpacağı hiç belli değil," demiş, "İznik kumandanıyla Bursa kumandanı bu Karacahisar işine çok kızdı, bunun öcünü almaya koşulmadığını duyarlarsa... Ordu da gelirse... Gerisini kendin düşün," demiş... "Benden bu kadar din kardaşlığı... Son pişmanlık fayda vermez," demiş... Hasılı çok söz etmiş... "Kızı da sana alırız," deyince, "Peki," demiş.

— Yarhisar Tekfuru'nu nasıl razı etmişler?

— Bu kez inegöl Tekfuru gitmemiş, Frenk'in tek göz Şövalyesiyle uzun Türkopol'u salmış; yanlarına da, sizin Keşiş Benito'yu katmış... Kız istemediğinden, "Belki vaftiz babası razı eder," demişler. Ötekileri salmaları, yabancılardan korkar bu Yarhisar Tekfuru doğdu doğalı... Biraz da imparator ordusuyla korkutulmuş, aslında kızı vermezlendiğinden bu yana, Bilecik Tekfuru'ndan ödü kopuyormuş... Drahomadan vazgeçip kolayca peki dedirmişler. Kız gene diretmiş. Herif kızını zindana atmış... Sonunda çocuk değil mi, dayanamamış... Müjdesini ulaştırmışlar Bilecik Tekfuru Rumanos'a, yaşına bakmadan, kalkmış şıkır şıkır oynamış... Onar altın ayak kirası vermiş... Düğün gününü birlikte kararlaştırmışlar. Bu kadar yakın olmasını Frenk'in tek göz şövalyesi istemiş... "Bizden neyi alıp veremiyorlar?" dedin. Gözünü kaybetmiş İnönü çatışmasından bu herif... Yemin etmiş, canımzı almaya...

Sarı Aratos, geldiğinden beri, ilk defa, kurnaz kurnaz gülümsedi.

— Neye güldün sarı martalos?

— Şundan ki koca bey... Kırla geçtikten sonra körpe kız tutkunluğu gibi rezillik olmaz. Sarhoş sofralarında, maskara oldu, kendisini bu kahpeliğe düşüren alçaklara, bunca zamanın saygılı Bilecik Tekfuru Rumanos Senyör...

— Ne gibi?

— N'apacak elli yaşındaki herif on üç yaşındaki bebeyi, dersiniz?" diye soruyorlarmış. Tek göz Frenk, "Korkmayın kardaşlar, bizde bunun dermanı var," diyormuş, "NAMUS KEMERİ" derler, diyormuş, "Nerde bulacak fukara Bilecik Tekfuru bu namus kemerini?" diye soruyorlarmış. "Din kardaşlığı öldü mü? Verdiği on lira bahşişle gümüşten ısmarladım. Bursa'nın kuyumcusuna" diyormuş, "Anahtarını iki yapdıraydın, n'olacaksa!" demiş İnegöl Tekfuru Aya Nikola; rezil Frenk, "Hep iki yapılır bunun anahtarı bizim oralarda, karının acıması çoksa, dört beş bile yapılır," diye gülüyormuş...

Osman Bey suratını asıp duymazdan gelince Sarı Artanos izin istedi. Osman'ın uzattığı keseyi alıp Türkmen töresince öptü, başına götürdü, yüzünü sıkıca sarıp arka arka çıktı.

Kapı örtüldüğü zaman, Akçakoca'nın duygularını dışarı vurmayan yüzü kederlenmişti. Osman Bey'in, Bilecik tekfuruna götürmek için seçip sedire yaydığı hediyelere dalmıştı. En azdan iki yüz altın değerindeydi. Hele kabzaları put biçimi Venedik hançeriyle meç vardı ki, kralları bile sevindirirdi. Bunlar, oğluna, "Beni gelip kaçırsın," diye haber salan kızın düğünü için hazırlanmıştı.

— Kim götürdü, halvet konuşmalarını hiç eksiksiz düşmanlarımıza Koca emmi?

— Suç bizde... "Meşe çakalsız olmaz," denilmiştir.

— Çakal işine benzemez Koca emmi, bunca konuşmadan ayıklanıp ulaştırılanlar yaman...

— Buluruz, meraklanma Ertuğrul'un oğlu... Rahmetli baban söylerdi. "Bu Dündar alçağı her namussuzluğu yapar," derdi. Ben seni sevdiğine verirdim. "Kırık kol yen içinde... Dışarı çıkmaz," derdim. Ferah ol! Sezinleyene kadardır bunun gizlisi...

Osman Bey camdan dışarıya dalmıştı. Gülümseyerek döndü:

— Vakittir Koca emmi, salalım gitsin, Soylu Rumanos dostumuza düğün armağanlarımızı... "Yarın biz de varacağız düğüne..." diyelim, "Fazladan yaylaya çıkmaktayız," diyelim... Elini kaldırıp susturdu. Diyelim ki, bir

taşla şu kadar kuş vuracağım, sevincine kapılsın! Yaylaya çıkmak olmayınca, kalabalık gidilmez ve de Bilecik Hisarı kolayına alınmaz.

Akçakoca birden tetikleşip gözlerini kıstı:

— Etme, Kara Osmanım, Rumanos Tekfur yüz kere oynanmış oyuna gelip karılara hisar kaptırır mı?

— Gör ki nasıl kaptırır. Âdemoğlu bir kez kahpeliğe vurdu mu, şaşırmasın olmaz, şaşkın adam da, kolay kazancı görünce bildiğini unutur. Ne denilmiştir, "Deveyi yardan uçuran bir tutam ot," denilmiştir. Hadi sen tellâlları çıkart, "Göçtür, göç! Yayla göçüdür" diye bağıranlar. Köylere haberciler gitsin. Bey mahallesinin ulularına ben derim, yarınki düğünün nasıl bir düğün olduğunu, olacağını... Ona göre hazırlansınlar. Aşağı mahallenin ulularına gerekeni sen söyle gerektiğince...

Osman Bey, Koca emmiyi kapıya kadar geçirdi. Elini öptü.

Yarın belki öleceklerdi. Belki çoluk çocuk, en kıyıcı düşmanların eline geçip esir pazarlarında satılacaktı. Öyleyken ikisinin de kılı depremiyordu. Uçların değişmez yasasıydı bu... "Tam, soluğun genişledi sanırsın, bela bindirir."

— Balabancık... Balabancık hey!..

Aslıhan ara duvara dayadığı merdivenden bir basamak daha çıktı. Elinde büyücek bir bakır tas vardı. Ağzına yağlı pide kapatmış, bunun üstüne de bir tahta kaşık koymuştu. Başkalarına duyurmamak için yavaşça sesleniyordu:

— Hey Balabancık... Balabancık...

Dündar Alp'in küçük kölesini sokakta tutmuş, duvara gelmesini söylemişti. Çok acıyordu bu çelimsiz oğlana... Horluyorlardı domuzuna, yarı aç, yarı tok en ağır işlere sürüyorlardı.

— Balabancık...

— Buyur Aslıhan abla...

— Paça koydum sana... Yiyiver.

— İstemezdi. Sağol!

— Geçenlerde "Çok severim" dedindi ya...

— Zahmet ettin! Doyurduktu karnımızı...

— Hadi hadi... -Sesini biraz daha alçalttı-: Dündar Bey'in sofraları doyumluk değildir, tadımlıktır. Soğutma, hadi... Ben buradayım, acele etme, yakma ağzını... Okuntu geldi mi, Rumanos Tekfurdan Dündar Bey'e?

— Geldi.

— Ne zaman gidecekmişsiniz?
— Bilmem. "Sırasız" diye suratını astı Dündar Bey. "Az bir şey götürsem adıma elvermez, çok götürsem işime gelmez. Düğünü derneği... İcatlıyanın da, kuranın da geçmişini..." diye sövdü bir zaman...
— Kudurmuş mu? Gücü yetse, düğünlerimizi yasaklayacak desene!.. Hele, cimri!
Susup kulak verdi. Köslük meydanının koca kösü vurulmaya başlamıştı derinden derine... Yüreği hopladı. Söğütlü belli etmemeye çabalıyordu ama, Karacahisar pazarında Osman Bey, Germiyan savaşçısını sopaya çekeli beri Germiyanoğlu baskınından korkuyordu.
— Nedir? Ne davulu vurmakta, hey aman Balabancık, çıkaramadım.
— Korkma abla, baskın davulu değil...
Soluklarını keserek dinlediler. İkisi birden sevinçle konuştu:
— Göç davulu...
— Gööööç... Neyin nesi?
— Yayla göçü olmasın...
— Yok. Çıkılmayacak bu yıl yaylaya, geçti.
Kalın bir ses, Aslıhan'la eğlenmek istiyormuş gibi, apansız çok yakından duyuldu:
— Göçtür haaa! Yarın göç haaa! Yayla göçüdür haaaa... Yarın göçtür, yay göçü haaa!
Gerisinde koca kös, göç davulunu, yakın köylerden karşılık bekleyerek, belli aralıklarla vuruyordu. Söğüt'ü sevinçli bir "Hoooooo" uğultusu kaplamıştı.
— Yayla göçü!.. Hay çok yaşasın Osman Beyimiz...
— Sevindin mi, Balabancık?
— Sevinilmez mi abla! Sıcağına dayanılmaz bu çukurun... Ölürdük hep... Başkasını bilmem ya ben ölürdüm yüzde yüz...
— Olmazdı bir şeycik... Canı yok mu kalanların?..
Konaktan "Balabancık" diye seslendiler. Çocuk "Hın" diye ürkerek kalktı.
— Aldırma, bitir yemeğini... Denk sarmaya çağırtmakta karılar... Biraz geç oluversin. -Şapırtıları dinledi-: Yavaş ol!
— Dündar Bey istediyse... Olmaaaaz!
— Bitir şunu...
— Olmaz oh abla...

— Peki, koy oraya. Neymiş anla gel, bitir. Seslen duyarım. îyisi... Çekiver bir ıslık...

İnerken sokak kapısının sert sert vurulduğunu duydu. "Kerim!" diye koştu. Akçakoca'yla karşılaşınca hem şaştı, hem sıkıldı.

— Nerdesin kız çengi? Kapı dövmekteyiz sabahtan beri...

— Burdayım Koca emmi, buyur! Emrin?

— Nerde baban olacak... Duymadı mı, kösü, tellâlı?

— Şüpheliyim duyduğundan... Mahzende... Dalmıştır ateş otuna... Dünyayı unutmuştur. Buyur geç... Sesleyim.

— Bırak... İnerim ben... Deliliği, bakalım eksildi mi, arttı mı?

— Nerden çıktı yayla? Hani gidilmeyecekti bu yıl?

— Çıktı. Denklerini sıkı sarmaya bak sen...

Aslıhan, Akçakoca emmiyi mahzene inilen merdiven başına kadar getirip aşağıya seslendi:

— Babaaa... Hey Kaplan baba, kim geldi, bak!

Akçakoca yavaş yavaş indi taş basamakları... Alçak demir kapının altından ışık vuruyordu. Açıp girdi. Döküm yapıldığı için, burası cehennem kadar sıcaktı. Yanmış toprak kokuyordu.

Kaplan Çavuş, tezgâhtaki boru parçasından gözlerini ayırıp dönmeden konuştu:

— Yemek biraz sonra, Aslıhan kardaş... Bitmediyse de, bitmesine çok bir şey kalmadı, koca Tanrı'ya şükür...

— Hele şuna... Hiç utanır mı?

Kaplan Çavuş omzu üstünden baktı, dalgın gülümsedi:

— Sen misin, Koca emmi, hayrola! Yatsıya gitmedin mi? Niçin?

— Hangi yatsı?

— Vay... Bir değil miydi mübarek, zorlatıp ikiye mi çıkardınız? Bir bağırtı duydum, "Ezandır, dedim, namazda gözü olanlar duysa, ne eyi!" dedim.

— Hele derbeder!.. Kıyamet kopsa, farkına varamayacak... -Tezgâhtaki borulara baktı-: Oldu mu sonunda... Çıktı mı balık kavağa.

— Çıkmadıysa da Koca emmi, çok bir şey kalmadı. -Sıvalı kollarını göğsüne kavuşturup sakalını kurcalayarak daldı-: Boruyu bu kez yarmadı mı tamam!

— Yarmadısı kalmış mı, nah yarmış!

— Evet, yardı, rezil ateş tozu... Bugün tuncu denemekteyim. Gene ağzını yardı fındık, az kaldı ki bizi sakatlıya... Gittim, yattım kızgınlıkla...

Yatmamla, aklıma geldi. Bir de geniş yapalım ağzını şunun dedim, indim. Patlaması arttı ama, fındık iki adım önüme düştü pıssadak... Büyüttüm, zorlayıp tıktım, Bu kez boru yarıldı gene...

— Bırak oğlum... Çıkmaz bundan bir şey... Taşa zorlatmaktır bu, boştur.

— Yarması gücündedir Emmi... -Akçakoca'nın dediklerini duymamıştı bile... Gözlerini kısarak bakıyordu-: Yaman bu domuz ateş tozu... -Birden durup dışarıya kulak verdi. Tellâlın uzaktan anlaşılmayan bağırtısını, koca kösün gümbürtüsünü dinledi. Sanki biri duyarmış da, bunun çok büyük sakıncası varmış gibi sesini alçaltı-: Patlamasından umutluyum, Koca Emmi, zorlu patlayacak ki, fındığı savursun sapan taşı gibi... Patlatsın.... Patlatması güçlülüğünden... Hiç yarmasa kötü, anladın mı?

— Tüh yüzüne... Bu yaşta... Geldin gitmektesin... Bebelerden beter, hele şuna!.. Bırak gel... İşimiz var işimiz! Can tehlikesindeyiz sefil Kaplan!

— Can mı? Ne canı?.. -Birden tetikleşti-: Nedir? -Mumları söndürüp yağ kandilini aldı-: Hele anlat... Germiyan'ın edepsizliği midir?

Akçakoca, yukarı çıkınca odaya girmedi. Aslıhan inceden bir türkü tutturmuş, denk bağlamaya girişmişti. Onları kısadan anlattı:

— Gizlimizin düşmana ulaşmasında Dündar'dan kuşkuluyum, İslam dini açık, Kaplan!.. Gelirken uğradım, böyle böyle dedim. Suratı karıştı ki, mosmor... Debelenmeye başladı. Aman sıkı gözle... Bak bakalım, kimler gelir gider, ne olur?

— Vay başıma! Yahu nedir? Ya bu dünya bunca mı bozuldu? Bunlar nasıl bir işler Akçakoca! Vay ki vay! Geçti yaşamımız desene!

Akçakoca, Aslıhan'ın koşturduğu nar şerbetini ayaküstü içip gidince, Kaplan Çavuş yukarı çıktı, Dündar'ın avlusuna bakan pencerelerden birinin önüne oturdu.

Ay ışığı gündüz gibiydi. Söğüt'ün kösü yakın köylerden beklediği davul seslerini alınca susmuştu. Bütün evlerin ışıkları yanıyor, sevinç bağırtılarıyla koşuşan çocukları azarlayarak karılar, yayla göçünün denklerini hazırlıyordu:

Kaplan Çavuş rahmetli karısını hatırlayıp kederlendi. Elini yüzündeki yanık yerinden geçirdi. Akçakoca'nın anlattıklarıyla üzüntüsü yavaş yavaş öfkeye dönüyordu: "Şu cenabet ateş tozu, densizlik etmeyip boruyu yarmasa... Kurşunu savursa dilediğim gibi... Çalsam rezil takımının bağrına... Çalsam!"

Aslıhan da yayla göçüne dalmış, tası ması unutmuştu. Hatırlayınca gitti, merdivene çıktı, uzanıp baktı. Tası duvarın dibindeydi ama, Balabancık

görünürlerde yoktu. Bir, iki "Hu... hu" çekti, hafiften seslendi. Fukara oğlan komşuların öteberi verdiğini konaktakilere bildirmek istemiyor, yasaklamış olmalılar ki, biri görecek diye ödü kopuyordu. Bu yaşta köle olmanın şuradan şuraya satılmanın zorluğunu düşünürken, Balabancık ahırdan çıktı. Adını duymasıyla çırayı yere atıp çiğneyerek söndürdü, koştu:

— Geldim Aslıhan abla! -Tası uzattı-: Buyur! Güzel olmuş ki... Çok yaman olmuş! Ellerin dert görmesin!

— Neye seslenmişler? Denk sardırmaya mı?

— Yok! Daskalos Derviş'i istedi Dündar Bey... Ardından "Kara katırı eğerle" dedi.

— N'olacakmış gece vakti kara katır?

— Daskalos, mağaradaki Benito Keşiş'e gidecek!

— Allah Allah! Ne ilintisi var, Dündar Bey'in mağara keşişiyle?

— Vardır! Öteberi salar arada sırada... -Ürperir gibi içini çekti-: İsa Efendimize şükür... -Ürkerek hemen düzeltmeye çalıştı-: Töbe, "Tanrı'ya şükür" diyecektim! Gönülsüz gönülsüz güldü. Bi korktum ki beni salacak, diye...

— Hele yüreksiz! Ay ışığı gündüz gibi... Korkmak var mı erlikte?

— Korkum gece yolculuğundan değil abla! Benito... -Durakladı. Sesi nedense değişmişti-: Bu keşiş çok rezil!..

Aslıhan "rezil" sözünü yadırgadı. Çevrede ermiş sayılan bir din adamına, Adalı Rum çocuğunun sövmesi gerçekten garipti.

— Neden rezil? N'aptı kara domuz sana?

— Yok!.. Yapmadı bir şey! -Söylemekte söylememek arasında bocaladığı belliydi-: Hiç Aslıhan abla!.. N'apar? Hiç...

Aslıhan, çocukta, sokağa atılmış bir küçük kedi yavrusunun insanlara sığınma ihtiyacını sezdi:

— Sıkça gönderir mi Dündar Bey seni, Kara Keşiş'e?

— Eh!

— Öyleyse, Balabancık, herifin rezilliğini saklamak olmaz. Söyleyeceksin ki dermanı bulunsun! Neden "Rezil" dedin, n'aptı sana? Ağladığından şüphelenerek uzandı. Bak bakayım! Ağlamak da neyin nesi? Söyleyeceksin, n'aptı? Küserim ki...

— Yanağımı sıktı önce... Öptü birkaç kez... Geçende... Zorladı!

— Vay başıma! Hele domuz! Hani boşlamışmış dünyayı bu... Canına mı susadı. "Yatırır keser adamı Türkmen" diye hiç mi korkmamakta bu rezil? -Biraz düşündü-: Peki, Dündar Bey ne dedi bu işe?

— Demedim!
— Neden? Oldu mu ya! -Aslıhan'ın sesi birden değişip dargınlaşmıştı-: Saklanır mı böyle pislik?
Balabancık telaşla anlattı:.
— Daskalos Derviş'e dedim abla... Dedi ki Daskalos... "Aman Dündar Bey duymasın" dedi, "satar seni çöl Araplarına... Adam eti yiyen Moğol'a!" dedi, "İnanmaz desen de... Çünkü doğru bilir keşişi" dedi! -Çaresizlikle içini çekti-: Daskalos iyi mi? Keşiş bir rezilse bu beş rezil! Bak ne dedi Aslıhan abla... "Allah adamıdır Benito pederimiz yavrum Balabancık," dedi, "gönlünü etmek günah değildir, sevaptır" diye güldü!
— Vay namert Daskalos! Duyulmamış işler mi çıkaracaklar bunlar bizim toprağımızda?.. Ekinimize kıtlık, davarımıza kıran mı düşürecekler? Sevap he mi? Dur sen! Ya Kaplan Çavuş'a, "Böyle, böyle" demez miyim? Duymasıyla gökleri başlarına yıkmaz mı?
— Nedir o kız? N'aramaktasın gece vakti duvar üstlerinde?
— Anaaa! -Aslıhan babasının sesini tanıyınca kızdı-: Böyle mi sokulunur, pisi gibi tıpırtısız? Yüreğim yarılayazdı!
— Hele yavuz uğruuuu! Kimdir konuştuğun? Tepme gelmekte ki, bak nasıl gelmekte... Kimdir?
Balabancık şakayı anlayamamış, enikonu korkmuştu:
— Benim Kaplan Ağa! Ben Balabancık... Paça verdi bana. Sağolsun, Aslıhan ablam!
— Vay Balabancık'la oynaşmaktaymış bu benim kızım! Ya ben bunları doğrayınca haksız mıyım komşular!
— Gönül eğlendirmenin sırası hiç değil, Kaplan Çavuş! Bitişikte olanlardan habersiz gezinip... Neden taşımalı koca Dağıstan kılıcını boşuna... Yazıklar olsun!
Kaplan Çavuş "Höst!" deyip dönecekti, Akçakoca'nın dediklerini hatırlayarak durdu:
— N'olmuş kız? Ne var?
Aslıhan, utandığı için, sözleri seçerek, edepsizliği duraklaya duraklaya anlattı.
— Bu rezilliği er olup temizlediniz ne iyi, Kaplan Çavuş! -Nerdeyse ağlayacaktı-: Yoksa, bak bakalım bizim Bacı Bölüğü...
— Höst! Höst dedim çengi! -Hızla düşünüyordu-: Nereden geldi girdi, bu duvar yarenliğine, Keşiş Benito lafı?

— Nerdenmiş! "Katıra eğeri kapat" demiş ya Dündar Bey... Bu da korkmuş "Beni salar" diye...

Kaplan Çavuş sesini alçaltarak sordu:

— Ya kimi salacakmış, bunu salmazsa...

— Daskalos rezilini!

— Vay vay! Ne zaman kız?

— Ne zaman olur, katır şimdi eğerlenince...

— Essaaah! Öyle ya... Höst! Patırtı istemem! Balabancık'a söyle, ferah olsun alırız önünü... İn çabuk! İn dedim!

Aslıhan merdivenden indi. Babasının sokak kapısına doğru gittiğini görünce şaşırdı:

— Nereye? Allah Allah! N'olacak yayla denkleri?..

— Sen toplanacakları biriktir! Gelir bağlarım ben... İşim var!

Kılıcını toplayıp savaş meydanına girer gibi hışımla yürüdü.

Kamagan Derviş, değirmen taşına benzeyen yuvarlak bir kayanın üstüne, çok yaşlı bir akbaba gibi tünemiş, batakta yer yer parlayan ay ışığına dalmıştı.

Nal sesleri duyunca birden sıçrayıp döndü.

Kerim, soluğunu tutarak, sanki olabilirmiş gibi, herifin kanat çırparak havalanmasını bekledi.

— Kimdir? Kimsiz?

Orhan Bey hayvandan atladı. Geniş adımlarla yürüdü. Yaklaşınca Moğol töresince üç kez diz vurup selam verdi:

— Selam Kamagan baba! Biziz! Osman Bey oğlu Orhan Bey!

— Buyur Osman Bey oğlu! Ay ışığıyla geldin, ne mutlu! Bir emri mi var Osman Beyimizin?

— Selamlar saldı. "Çok yaşasın Kamagan Dervişimiz," dedi. "Benito Keşiş'e biri gelecek bu gece... Konuştuklarını sana dinletsin," dedi.

— Kolay! Ne kadar kolay! Sağolsun Osman Beyimiz, Kamagan Derviş'e buyurduğu iş kolay!.. -Avcuna sıkıştırılan keseyi, hemen kuşağına soktu-: Sağolsun, var olsun! -O zamana kadar iki büklümdü hemen dikildi-: Çeksinler hayvanları mağaranın ardına!.. Çakıp torbalasınlar!

— Burdan mı geçer Benito Keşiş'e gidenler? Başka yolu...

— Yoktur, yok! Burdandır! Bataktan gelirse bilmem! -Hoplaya hoplaya birkaç adım atıp döndü-: Kelebek kuşu uçamaz Kamagan'dan habersiz buralarda Osman Bey oğlu! Pire zıplayamaz!

Parmağı havada, duruyormuş da, altından toprak kayıp gidiyormuş gibi mağaraya kadar kaydı, karanlığa karışıverdi.

Pir Elvan'la Mavro, hayvanları sikkeleyip döndükleri zaman, Moğol dervişi de bir elinde kocaman bir testi, ötekinde büyük bir bakır tasla göründü:

— Buyur Orhan Bey! Bilecik şarabıdır. Yirmi yıllıktır! Yarasın Bey oğlu, yağ bal olsun!

— Sağol Kamagan baba!

Orhan'la Kerim dudaklarını ıslattılar. Mavro, belli belirsiz irkildi, sonra gözünü kapayarak iki yudum içti. Pir Elvan kalanı dikmiş, tası, şarap testisinin altına tutmuştu. Yalanıp damağını şaklatıyor, otuz iki dişini göstererek sırıtıyordu:

— Yavuz şarapmış gayet! Hele doldur baba!

Kamagan Derviş, biraz önce oturduğu taşı gösterdi:

— Buyrun geçin!.. Dikilmekten oturmak iyi, oturmaktan yatmak...

Karmakarışık böcek seslerini, batağın çakal ulumaları kesiliyor, gecenin serinliğiyle belli belirsiz kımıldanan hava, kekik kokuyordu.

Göz yaylımı boyunca uzanan bozkır, ay ışığının altında su baskınına uğramış gibi ürkütücüydü.

Kamagan Derviş bir zaman yıldızlara baktı:

— Bizim yerimiz, hey Osman Bey'in oğlu, doksan dokuz dünyanın en ufağıdır ama üstünde yeşil cennet, altında kara cehennem vardır! -Gözlerini kapayıp elini kulağının ardına atarak Söğüt yönünü dinledi-: Göç davulunuzu duydum gün inerken... Gecikti bu yıl sizin yaylamanız... Bu yıl iki kez vuruldu yayla göçü davulları... Bu yıl başka bir yıldır çünkü... Bu yıl, dönemeç yılı!.. Ölümün keskin tırpanı, Tebriz'de, Abakaoğlu Argun İlhan'ı biçti bu yıl... Geldi, burada, öfkeli Filatyos Tekfuru biçti! Büyük düşler yılıdır bu 90'ıncı yılımız! Düşler gördüm, Osman Bey'in oğlu, nice nice mutlu düşler! Kanat uçları kara, kafası yeşil Hümâ kuşunu, Söğüt'ünüz üstünde uçar gördüm. Ertuğrul Bey'in konağı damına kırk arşın yaklaşır gördüm! Gölgesini, baban Osman Bey'in başına sürer gördüm, ne mutlu! Beyliği güçlü olsun! Ömürlü olsun! Uruy!

Ötekiler de "Uruy" dediler.

İniltiler basılınca Kamagan şarap döndürdü. Sonra küçük adımlarla hoplaya hoplaya meydanın öbür ucuna gitti. Kulağını koyup bir zaman yeri dinledi. Kalkınca dönüp gelmedi. Diz üstü kaldı.

Kerim dalgındı. Öz amcası Dündar Alp'le bunca yıllık dostu Rumanos Tekfur'un Osman Bey'i öldürmeye kalkışmalarından çok, dünyayı boşlayıp bir mağaraya sığınmış Kamagan Derviş'in para karşılığı casusluk etmesine şaşıyordu. Kılıç kuşanıp bey kapısına yerleşmeseydi, Yahşi imam'ın hizmetini görerek mollalığa çabalasaydı, dünyada böyle insanlar bulunduğundan habersiz mi yaşayıp ölecekti? Benito Keşiş de tekfurlara elbet bedava çalışmıyordu. Bunlar, yurtlarını bırakıp, şu kadar bir fersahtan dönülmez gurbete çıkıp, gelip dağ başlarında birer mağara peydahlayıp "Say ki" birer dükkan açmışlardı. "Asıl akıl almazı, müşteri bulabilmeleri... Sürdük indik, keseyi avcuna koyduk, gece vakti!.. Koca Tanrı'nın bir işleri canım, karmakarışık işleri..."

Ak bulutların arasında, yusyuvarlak ay, hızla geçip gidiyordu. "Hayalleme, buluttur geçen... Ay durur! Nasıl durur? Batıp gitmez mi zamanı gelince!"

Mağaranın kara ağzından, birisi tarafından havaya atılmış gibi bir gece kuşu, telaşlı, darmadağın, fırlamış, gözleri görmüyor gibi, sağa sola, yukarıya aşağıya yalpalayıp yeniden yeraltının karanlığına dalmıştı.

Ürküntüden içi katıldı Kerim'in... Geçenlerde nasıl girebilmişti Benito Keşiş'in inine? Kapana kısılan ayağını ovuşturdu. Hayır, artık göze alamazdı tek başına, böyle bir işi... "Millet haklı! Tekin değil bu yerler, bu insanlar!" Birden irkildi. "Osman Bey'in, Dündar Alp'in Rumanos Tekfur'un konakları tekin değil, aslına bakarsan!.. Buraların tekin olmayışı oralara bağlı! Demek ki bu dünyada tekin yer yok!"

Orhan sıçrayıp taştan inince ürkerek davrandı.

— Nedir?

— Tamam! Hadi!

Kamagan Derviş, maymun gibi sıçrayarak, kolunu sallıyordu. Yanına koştular.

— Müjdeler olsun! Girmiştir avımız ok menziline! -Ellerini ovuşturup, buruşuk suratında çenesini burnuna değdirerek güldü-: Pençemizden çıkası kalmamıştır!..

Birinin başı belaya girecek diye ne kadar sevindiği hırıl hırıl solumasından anlaşılıyordu. Nedense elini ağzına götürüp "Sus" işmarı verdi. Gözlerini yumarak fısıldadı:

— Hadi gelin bakalım!

Mağaranın yanından bükülüp kayaların arasına girdiler, Kamagan'ın arkasından tek sıra yürüdüler. Herifin adımları küçüktü ama, gidişi hızlıydı.

İniş aşağı yokuş yukarı demiyor, tırısı bırakmıyordu. Buraları çok iyi bildiği hiç duraklamamasından belliydi. Oysa kayalar, Pir Elvan'ın zor geçeceği kadar sıklaşmış, çalı kümeleri, fundalar yükselmişti. Tepenin ardına dolandılar. Burası üst üste binmiş cilalı kayalardan ibaretti. Çukurlar gitgide derin hendeklere, hatta uçurumlara dönüyordu.

Kamagan Derviş, duvar gibi dümdüz bir kara kayanın dibinde durdu. Gene parmağını ağzına götürdü:

— Buradan ileriye söyleşmek yok! Yankılanır burdan ilerisi... Davul gibi gümler! -Orhan Bey'e sordu-: Görüp dinlenmeye kaç kişi gelecek seninle?

Orhan anlayamadı:

— Hep gitsek olmaz mı?

— Olmaz! Şundan olmaz! -Pir Elvan'ı gösterdi-: Bu geçemez bu gövdeyle... Bir sakatlık çıkar! Çetindir geçit... İncedir! Hep gidilecek de mağaranın ağzı n'olacak? Hilelenirse Benito Keşiş, atlarsa bir kez batağa, ordular güç yetiremez! Doğanlar atmacalar bulamaz!.. İzini süremez değme av itleri...

— Anladım! -Arkadaşlarını gözden geçirdi-: Kerim, tutun siz, Pir Elvanla mağaranın ağzını... Baktınız kaçacak... Kaçırmazsınız! Kaçtı mı çok kötü olur! Berbatlıktır ki...

Âdem Ejderhası Pir Elvan, kısa kargısını sağ elinden sol eline, sol elinden gene sağ eline atıp tutarak Kerim'in yerine karşılık verdi:

— Ferah ol Orhan Beyim! Kara kuş olsa kaçabilemez! -Kamagan'a döndü-: Nerden gidilir mağaranın ağzına?

Kamagan Derviş, güvendiği bineğin sağrısını sıvazlar gibi elini kara kayaya sürdü:

— Budur mağara... Bunun içindedir! Yanı sıra gidin! Döndüre dolandıra sizi götürür, kendi ağzına bu! Yankısı vardır bunun kendi başına... iniltileri, homurtuları vardır. Sıkı sokunun kılıçları, kayış tokalarını sıkılayın ki şıkırdamasın! Sendeleyip taş düşürmek yok!..

Kerimle Pir Elvan gözden kaybolunca Kamagan Derviş, ağır bir işe hazırlanır gibi ellerini birbirine sürdü:

— İyisi, Orhan Beyim, silahları bırakın burada... Demirin yumuşağı olmaz. Kayaya değdi mi, ses verir tın tın... Birbirinizi kollayacaksınız! N'aparsam onu işleyeceksiniz! Geçit korkuludur! Hadi koca Tanrı rast getire!

Yürüdü, elli adım gidince durdu. Burada toprak birden bitmiş, önlerini derin bir uçurum kesmişti. Kara kaya, dibi görünmeyen bu uçuruma

dümdüz iniyordu.

Kamagan Derviş, duyulur duyulmaz bir sesle kayanın yüzünde biraz yükselerek giden yarığı gösterdi:

— Ayak kolay sığar, üstü destek olur. Yukarda tutunacak kovuklar vardır. Tutunduktan sonra çıkarırsınız ayaklarınızı... Doruktaki kara kuşun yuvasını dağıtmasaydım, yol vermezdi burası... Benito'nun gizlisine erişilebilemezdi!

Eliyle arayıp tutunacak kovuğu buldu. Yere basıyormuş gibi rahatça uçurumun üstünde, dümdüz kayaya asıldı.

Orhan da hiç duraklamadan söyleneni yapmış, herifin arkasından yürümüştü.

Mavro böyle cambazlıklara alışık olduğu halde, uçurumun dibi görünmediği için, bir an duraladı. Sonra korkaklığı kendine yediremeyerek, yukardaki kovuğu tutup sol ayağını yarığa soktu. Gövdesini kayaya sürterek ileri aldı. Orhan Bey'in korkmazlığını çok beğenmişti. Başa geçmek, insanlara hükmetmek kolay değildi. Sırasında tatlı canını ortaya atmak gerekti ve de iş bu kerteye geldi mi, gözünü hiç kırpmamak şarttı. Birdenbire saatlerdir böyle düz bir kayaya yapışıp duruyormuş duygusuna kapıldı. Sanki bu gidişin artık ne dönüşü vardı ne de bitişi! ilk defa gidilen yolların insana uzun geldiğini hatırladı, "Adımları saymadık da hak ettik!" derken, kebap kokusunu şiddetle duyup sarsıldı. Bu korku, bulunduğu durumda, tuzaklara koyulan yem etkisi yapmış, büyük bir tehlike belirmiş gibi yüreği hoplamıştı. Orhan Bey, "Bitti Mavro!" diye fısıldayarak kolunu tutmasaydı, n'olurdu kim bilir? Ayağını düze basıp soluğunu bıraktı, Kamagan'ı göremeyince şaşırdı. Burası, Issızhan'ın sayvanı kadar düz, onun kadar da genişti.

Kamagan, kayanın keskin köşesini kıvrılmış olmalıydı. Orhan'ın arkasından yürüdü, köşeyi döndü, önce yarıktan vuran sarı ışığı, sonra başını kaldırıp kayanın tepesinde, göğün derinliklerine yükselen dumanı gördü.

Kamagan Derviş, sürek avında, değerli bir avı döndüre dolandıra öldürmeleri için beylerin önüne getiren usta, fakat usanmış bir sürekçi gibi sırtını kayaya dayayıp çömelmiş, bulanık aydınlıklığın altında batağa doğru uzanan ovaya dalmıştı.

Mavro yarığa çekinerek sokuldu, Orhan Bey'in omzundan baktı.

Keşiş Benito, ocağın karşısına dizlerini dikerek oturmuştu. Ucundan tuttuğu bir kemiği iştahla sıyırıyordu. Dişleyip koparmak için başını her

sallayışta omzuna kadar inen gür kara saçları dalgalanmakta, ıslak soluklarıyla nedense, insan eti yiyor duygusunu vermekteydi.

Duvara sokulu bir bakır kapta yaktığı meşalenin ışığı, suratına vahşi bir kızıllık veriyor, oturuşu Kamagan'a şaşılacak kadar benzediği halde, yırtıcı bir hayvandan çok, bir yamyamı düşündürüyordu.

Bir yandan kemiği ayırırken bir yandan ateşteki etleri çevirmekte, üstlerine kaşıkla tereyağı sürmekteydi. Kemiği kapıdan dışarı attı. Duvar dibindeki kalın bir kalasın üstünde, yuvalarına oturtulmuş, sıra sıra ince boyunlu testiler vardı. Birini aldı, havaya kaldırıp şarabı ağzına dört parmak aralıkla akıtmaya başladı. O kadar içti ki, Mavro'nun bakarken solukları tıkandı.

Testiyi yerine koydu. Gök gürültüsü gibi geğirip mağarayı inletti.

Kebap şişlerinden birine uzanacağı sıra, birden yay gibi dikilip dışarıya kulak verdi. Saçları sakalları dikilmiş, gerçekten çok korkunç bir hal almıştı. Mağarada yaşaya yaşaya hayvan sezgilerini geliştirdiği anlaşılıyordu. Tedirgin olması, ayak sesi duyduğundan değildi. Mağarasındaki karanlığa birinin yaklaştığını sezinlemiş olacaktı.

Ayak sesleri duyulunca, el yordamıyla aradığı küçük bir hançeri bulup arkasına saklayarak, avuna atılacak bir Kaplan gibi toplandı. Bir an öyle durdu. Sonra gelenin bir kişi olduğunu anlayıp rahatladı. Kınına koyduğu hançeri kuşağına soktu.

— Heyyyy Benito! Tuzak muzak var mı?

— Yok! Gel doğruca, korkma!..

Daskalos Derviş kapıda göründü. Her zaman kuşağında küçük bir hançerle gezerken bu kez beline bir de kılıç bağlamıştı. Havayı kokladı:

— Ne eti bu?

— Karaca! Yer misin?

— Yok.

— Nedir gece vakti? -Daskalos'un ayağı dibine bir ağaç kökü yuvarladı-: Otur bakalım!.. -Testileri gösterdi-: Şarap iç! Neymiş? -Karşılığını beklemedi-: Neden getirmedin oğlanı?

— Hangi oğlanı?

— Balabancık mı, ne karın ağrısı!..

— Etme Keşiş Benito! Kaç kez dedim, bu Türkmenler anlamaz bu işten... Başın derde girecek!

— Hadi vire! Kullanmaz mı ipek gibi çocuğu Dündar kâfiri? Kullanmaz da neden saydı o kadar altını?

— Olmaz öyle şey!.. Canı çekse de yapamaz. Çünkü duyulmasıyla mahvolur.
— Allah Allah, Araplardan zorlu Müslüman mı, bu kara cahil Türkmenler! Acemlerde var, Türkistan'da var, Selçuklardaysa tekkesi var, resmen! Mevlevîlik... Tebriz'de İlhanlar bile, karının tadını unutmuşlar çoktan... Konya Sultanlığı'nda nikâh kıyacaklar nerdeyse... Anadolu'daki Moğollar dersen, yaman tutkunu bu işin...
— Saydığın yerlerle Bitinya ucunun farkı burda... Ertuğrul Bey hiç aman vermezdi. Duyuldu mu kaçmalı ki kurtulabilmeli! Osman Bey daha beter! Babası kaçamak vererek kovarlardı, bu sopayla gebertir!..
— Hele avanak Türkmen! -Şişi aldı, sallayarak soğutmaya çalıştı-: Neyse Daskalos Ağa, çoğu gitti azı kaldı! -Büyük bir lokma kopardı, karşısındakinin zıddına basmak istiyormuş gibi, yayvan yayvan çiğnedi-: Yarın öbür gün temizlenecek bu pislik...
Daskalos bir an, Frenk keşişine düşmanca baktı. Benito başını kaldırınca güldü:
— Öyle mi dersin sayın peder! Temizlenecek mi bu pislik yarın öbür gün, demek?
— Göklerdeki İsa Efendimizin yardımıyla... -Şarabı ağzına akıttı, yalandı-: Göç davulları vurdunuz akşamüstü! Yayla göçü denklerini bağlamakta Türkmen şimdi... Düğün eğlentisine hazırlanmakta sırıtaraktan...
Daskalos sırtını kayaya dayamış, sakalını kurcalıyordu. Türkmenleri ne kadar sevmiyorsa, bu akılsız Frenkleri de o kadar sevmediği anlaşılıyordu. Kısa kısa gülünce Benito Keşiş işkillendi.
— Ne var? -Gözlerini kıstı, açtı-: Ne var dedim? Neye geldin gece vakti? Uğursuz Rum?
— Şundan geldim ki uğurlu Frenk! İş işten geçti, Türkmen pusuyu haber aldı, eğer davranıp yetişip zamanında haber vermezsek Tekfur adını silse gerek dünyanın yüzünden.,.
— Yalan! -Sıçradı, it oturumuna geldi-: Olmaz öyle şey! Neye geldin söyle çabuk, canımı sıkma...
— Sıkılsa da sıkılmasa da böyle bu... Dündar Bey "Yetişmeye baksın!" dedi, "İş işten geçti bilsin Rumanos Tekfur," dedi.
— Yarın düğüne gelmeyecek mi Osman? Gelmeyecek de yayla göçü neyin nesi?

— Anlayamadın mı bu kadarcık şeyi Benito peder? Baskıncıları basacak...
Benito Keşiş, elindeki kebabı var gücüyle yere çalarak Latince sövüp saymaya başlamıştı.
Orhan'la Mavro, kalkıp tepinmesini, hatta hırsını almak için kötü kötü gülümseyen Daskalos'u tartaklamasını beklediler!
Tersine sakalını kurcalayarak bir zaman düşündü:
Daskalos da, bu değişmeye şaşmış, gülmeyi bırakmıştı.
— Osman bizim pusuyu duyduysa biz de onun haberli olduğunu bildik, dostum Daskalos!.. Sağ olsun, var olsun Dündar Beyimiz! -Ayağıyla kebabı itti-: N'olduysa bizim kebaba oldu!
Daskalos gözlerini kırpıştırarak anlamaya çabalıyordu.
Benito Keşiş önce yavaş yavaş, sonra kahkahalarla güldü. Şarap testisini kaldırdı. Gene, görenlerin soluğunu kesecek kadar uzun içti. Sanki hiç yutkunmuyor, boğazına döktüğü şarap doğruca midesine iniyordu. Testiyi apansız Daskalos'a doğru attı.
— Dur aman!
Daskalos yere değmeden tutup şaşkın durdu.
— N'aptın deli Frenk?
— İç dostum Daskalos, iç rahatça... Akılsız Osman'ın cehenneme gidecek canına!
— Nasıl gidiyor canı cehenneme, pusuyu haber almış Osman'ın?
— Biz de onun haber saldığını haber aldık! O bizim pusu zamanımıza kadar güvendeydi, şimdi de biz canımızın istediği kadar güvendeyiz!
Daskalos, birden dizlerini dövmeye başladı:
— Anladım! Hay sen çok yaşa Benito peder! Öyle ya... "Nasıl olsa bende ipin ucu" diyerek atılacağı zamana kadar gevşek duracak Türkmen!.. Biz daha önce davranıp...
— Şükür kestirdin, bilge Daskalos! İç içebildiğin kadar... Hak ettin çünkü. Dünyanın en uygun akıl pahası, şaraptır. -Birden ciddileşti-: Kim haber veriyor işlerimizi bu avanak Türkmen'e, anlayabildiniz mi?
— Yok! Yüzü kapalı biri gelmiş...
— Boyu, poşu?
— Dikkat etmemiş gören! Birkaç kez daha gelip gittiği biliniyor!
— Önemli değil! Ertuğrul oğlu Kara Osman kalmayınca martalosu da kalmaz! -Bir eliyle kebabı çevirirken ateşe bakarak daldı-: Yayla göçü davulu vurdurursun öyle mi, pusuyu haber alınca?.. "Kazandım" diye

sevinmiştir. Yaylaya gidiyorum diye gelecek yavaş yavaş... -İnsanın yüreğini ürperten bir kıyıcılıkla dişlerini gıcırdatıp kısa kısa güldü-: Kendisini güvendi sayacak yüzde yüz! Ya şimdi aptal Rumanos ne kadar seviniyordur, "Hem canını alacağım, hem de kendi ayağıyla hazinesini getirip hisarıma bırakacak! Türkmen kardeşim!" diye... Anladın mı? İki taraf da şimdi ellerini ovuşturuyor, kazandım diyerek... Alık Türkmen kuşkulandırmamak için dağınık gelir! -Parmaklarını çakırdatarak yırtıcı kuş pençesi gibi, havada açıp kapadı-: Kaparsın gırtlağını, söker alırsın! Uykuda bastırmakla birdir! Ağır sarhoşluk başlasın, diye bekleyeceğiz yarın geceye kadar sanıyor! Çudaroğlu, Pervane Subaşı, şövalye mövalye, yarı geceye doğru yanaşacak sanıyor Kozpınar'a... -Kebabı ışığa kaldırıp bir zaman baktı, birine acımış gibi içini çekti-: İsa Efendimiz, yarın, kimseyi Osman'ın yerine koymasın!

— Doğru!

— Neye doğru dedin bakalım? Hiç!... Akıllı olsanız bu vahşi Türkmenleri uğratmazdınız toprağınıza... Güç yetiremediniz, geldiler diyelim, bu kadar zaman yaşatmazdınız. "Çürüdü Bizans" derler bizim ülkemizde... Katoliklik-Ortodoksluk çekişmesinden değil!.. Gerçek budur çünkü... Çürümüşsünüz tuzsuz kalıp. Tuz, yani akıl, bir de yürek!.. Size kalsa çok yaşardı buralarda Türk men, yerleşirdi sökülmemecesine... Şövalyeye dua edin! Şövalye Notüs Gladyüs'e... Tam zamanında yetişti! "Yarın Allah kimseyi Osman'ın yerine koymasın" Yanlış! Şövalyenin eline düşecek Osman'ın yerine koymasın!

— Neden?

— Bir gözünü kaybetti İnönü'nde Osman takımıyla vuruşurken... O gün bugündür yemin etti Osman'ı diri tutmaya... O gün bugündür işi gücü yeni işkenceler tasarlamak... Yeni işkence araçları yaptırmak! Hayır, insan değil artık gözünü yitirdikten bu yana, soylu dostum Gladyüs! Bildiğin kudurmuş canavar! Sarhoşlandığı zaman görmedinse anlatamam! -Eti hınçla ısırdı-: Herif doğuştan deli... Birini öldürmeyince ya da, taze insan kanı görmeyince uyanmazmış erkekliği...

— Yok yahu! Zor mesele!..

— Kime zor? -Kötü kötü güldü-: Kendine değil elbet, ölene, kanı akana...

— Deli!

— Deli!.. Sıkacakmış dişini, Osman iyice güçten düşene kadar... Baktı ki ölümüne çok bir şey kalmadı, n'apacak bil bakalım!

— Yeniden diriltecek değil ya, gerisin geri...

— Bir bakıma diriltmek sayılır, "Uranha, diye sesleneceğim" dedi, "Getir bakalım Balkız'ı" diyecek! -Göz kırptı-: Kaçırmaya kalktılar ya, bunlar Şeyh Edebâli'nin kızını... Sürüklerken boynunu görmüş... Meğerse boyun meraklısıymış herif! -Biraz daldı-: Boynunu seviyor! Hem sevmeyi, hem sıkmayı, anladın mı?

— Yok!

— Severken severken sıkmaya başlarsın işin sonuna doğru... Uranha dedi ki, "Farkına varmam, demektedir ama ben inanamıyorum!" dedi. Issızhan'ı şenleten Kara Vasil'in Liya kızı da öyle boğmuş!

Orhan Bey sırtına dayanarak bakıp dinleyen Mavro'nun tepeden tırnağa titrediğini duydu, hemen kolunu omzuna attı.

Kara Keşiş, Şövalye Notüs Gladyüs'ün, at çalmaya gidince Demircan'ı nasıl okladığını kısa kesip, Liya işini anlatmaya girişmişti. Yanlarındaymış gibi en ince ayrıntılarına kadar uzatıyor, olanları büsbütün abartarak ballandırırken sanki gerçekten cinsel zevk duyuyordu. Bitirince kemiklerini kütürdederek gerindi.

— İşte böyle dostum Daskalos! Yarın da Balkız’ın tadına bakacak düğün meydanında... Türkmen soylusu Kara Osman Bey'in gözü önünde... Saygıdeğer şeyh babası Edebâli hazretlerinin gözü önünde... Bütün sağ kalmış Türkmen ulularının gözü önünde... Rum gazileri takımının, Rum Ahiler takımının, savaşçı dervişler, yarı ermiş abdallar takımının, ille de elma yanaklı Rum bacıları takımının gözü önünde... -Gözlerini kapatarak derin derin soludu. Birden silkindi-: Sonunda sıkar mı dersin boynunu,.. Yavaş yavaş... Farkında olmadan?.. Farkında olmazsa daha iyi... Farkındaysa on para etmez! Ha ne dersin?

— Aklım ermedi! Olur iş değil! Yok canım! Nefsi uyanır mı kalabalığın ortasında insanın!

— "İnsanın" dedin! Şövalye Notüs Gladyüs insan mı yahu? -Kendi sorusunun karşılığını gene kendisi ararken apansız sıçradı. Çok önemli bir buluşmaya geç kalmış gibi döneledi-: Aman Daskalos... Şu asılı pantolonu, gömleği veriver çabuk! Veriver ki Rumanos avanağını yatağından hoplatıp aklını başından alalım! Yabancımız değildir! Vaftiz kızımızın kocasıdır! Güveyimiz sayılır!..

Orhan Bey herifin Yarhisar Tekfuru'nun kızı Lotüs hakkında da kötü şeyler söylemesinden korkarak, Kamagan Derviş'in omzuna dokunup "Hadi" anlamına elini salladı, Mavro'nun omzunu okşayıp kederle

gülümsedi. Mavro, hiçbir şey anlamadı. Hiçbir şey duymuyor, görmüyor, düşünmüyordu.

— Daskalos tek dur! Kıpranma Kara Keşiş, baskındır!

Keşiş Benito, mağaranın önündeki küçük meydanı onar adım ara ile tutan dört kişiyi hiç telaşsız gözden geçirdi. İçlerinde, bir tek bağıran herif adama benziyordu. Ötekiler çoluk çocuktu.

Sırtında Bizans köylüsü giyimi bulunduğu halde, Keşiş kılığındaymış gibi, kollarını göğsüne çaprazlayarak şişindi.

— Yanılıyorsun yiğit! Bizim basılacak işimiz yok! Derdiniz nedir?

Âdem Ejderhası hemen vuruşma bekliyordu. Şaşırarak Orhan Bey'e baktı.

Orhan Bey babasının karısı Balkız için duyduklarına çok kızmıştı. Öfkesini dışarı vurmamak için yutkundu.

— Baksana, Daskalos böyle dememekte, Kara Keşiş!

Daskalos Derviş, Orhan Bey'i daha doğrusu Âdem Ejderhası'nı görmesiyle işinin bittiğini anlamış, dizleri tırpanla biçilmiş gibi, yere çöküvermişti.

Benito bunu gördü, iğrenerek yüzünü çevirdi. Önce ay ışığı alanda taştan yontulmuş gibi kaskatı duran Dündar Alp'in katırına, sonra da Mavro'nun omzundan, batağa kaçamak bakışlarla baktı. Çıra gibi yanan gözlerinden, niyeti hemen anladılar.

Mavro, yayını yukardan aşağıya birkaç kez sallamış, Kerim koşacak gibi biraz öne eğilmişti.

Orhan Bey emretti:

— Bağla şunları Pir Elvan!

Pir Elvan kısa kargısını "tut" diye Kerimcan'a geçirdi, kılıcını yoklayıp kemerine asılı kement ipini eline aldı.

Yürüyüşü ürkek taylara sokulmak isteyen hayvan terbiyecilerine benziyordu. Mavro, biraz önce nasıl öldürüldüğünü uzun uzadıya dinlediği eniştesi rahmetli Demircan'ı hatırlayarak dişlerini sıktı çatır çatır!..

Kara Keşiş, başından beri tutturduğu dünyadan geçmiş, saygıdeğer din adamı kasıntısını, bırakmamıştı. Kımıldamadan duruyordu.

Pir Elvan aşırı pazı güçlerine güvenenlerin gevşekliğiyle yaklaştı:

— Uzat kollarını kara dinli!

Keşiş Benito, apansız peydahlanan kurtuluş umuduyla tepeden tırnağa titremiş, kaim bacakları üstünde belli belirsiz yaylanmıştı. Şu adam

azmanın hesabını görebilse tehlikenin yandan çoğunu savuşturmuş olacaktı. Geri kalanların, nasıl olsa haklarından geleceğine güveniyordu.

Pir Elvan yeteri kadar yaklaşınca kuşağındaki hançeri şimşek gibi çekip "İsa aşkına!" diye bağırarak atıldığı anda Mavro'nun korkudan pürüzlenmiş sesi de çınladı:

— Zehirlidir pıçak! Diri dur Elvan ağa!

Böyle oyunları çok görmüş geçirmiş Pir Elvan, herifin bileğini kapmıştı ama, eğer Mavro zehir lafı etmeseydi, işi de bitmişti.

İlk tartmalar. Kara Keşiş'in pazı gücünde, Âdem Ejderhasından pek aşağı olmadığını gösterdi. Herif fazladan ölüm-kalım çizgisinde boğuşuyordu. Elinde zehirli olduğu söylenen bir de hançer vardı.

İki adam azmanı, toslaşmış iki azgın manda gibi, bir zaman birbirine var güçleriyle yüklendiler.

Benito, bileklerine demir mengene gibi sıkan parmakların şakaya gelmezliğini anlayarak, deriye değdirebilmek için bir yandan hançerin ucunu yavaş yavaş bükerken, sol bileğini de geriye çevirerek kurtarmaya çalışıyordu.

Orhan Bey çaresizlikle çevresine baktı. Mavro'nun yayını kapıp kara domuzu oklamayı geçirdi aklından, Pir Elvan'ın vurulması tehlikesini değil, bir an şaşırması ihtimalini düşünüp vazgeçti.

Ölüm, şimdi Benito'nun boynundan zehirli hançerin ucuna inmişti.

— Dayan bıçağı karnına!

Önce Mavro bile kendi sesini tanıyamadı ama, Pir Elvan ne demek istediğini anladı. Hançerin gövdeye dönük olmasından yararlanarak yüklendi.

Kara Keşiş can havliyle zorlamış, iki gövdenin kemikleri çatırdamıştı.

Zehirli demir yavaş yavaş, herifin dışarı fırlayıp gerilmiş karnına yaklaşıyordu.

Nihayet hançerin ucu derisine değince Benito dili kesilmiş gibi, mağarayı gümbürdetip mehtaplı yaz gecesinin derin sessizliğini parçalayan korkunç bir uluma koyverdi.

Pir Elvan direnmenin apansız kesilmesine şaştı, pis bir şeyi uzaklaştırmak ister gibi, herifi itip bıraktı.

Kara Keşiş, sıçramaya benzer keskin bir hareketle kafasını eğip dizlerim göbeğine topladı, düştüğü yerde tostoparlak katıldı kaldı.

Söğütlüler zehrin müthiş gücü karşısında duydukları şaşkınlıktan kurtulmaya çalışırken, ince bir çığlıkla, irkilip bakındılar.

Benito'nun ölümüyle dehşete düşüp sarsılan Daskalos, sustası kurtulmuş bir yay gibi gövdesini topraktan koparmış, havalanmaya çabalayan iri bir kuş çırpınışıyla iki büklüm, mağaranın karanlığına girivermişti.

— Kerim kargıyı...

— Bre Mavro oklamaz mı adam!

— Kav çakalım!

— Kuru çalı... Çabuk!

— Kamagan! Hey Kamagan! Başka çıkışı var mı bunun?

Orhan Bey sözünü bitirmeden Kamagan Derviş göründü, karşılık vermeden seğirtip mağaraya daldı. Kara Keşiş'in bulunmadığı sıralarda, sandığını sepetini, köşesini bucağını yoklamış, hırsızlık mallardan birkaç değerli parçayı, ille de kitaplardan üçünü gözüne kestirmişti.

Kendilerini ürküten karanlığa sıska herifin duraklamadan girmesi Osman Bey'in, savaşçılarını utandırıp debelenmekten kurtardı. Naralanarak koştular ama, içerde katran kuyusuna dalmışlar gibi duraladılar.

— Aman haaa... Kapan var!

Kerim'in sesine, mağaranın derinlerinden Daskalos'un acı bağırtısı karıştı.

— Kapana tutuldu Daskalos!

— Tamam yürüyün!

Ulumalara doğru el yordamıyla yürüdüler.

— Diri dur Pir Elvan! Kafanı kolla!

Geçidin daralıp alçaldığı yere hafif bir ışık vuruyordu. İki büklüm geçip ayağa kalkınca Kamagan Derviş'i gördüler. On beş adım ilerde, köşeye siperlenmişti. Alacakaranlıkta büsbütün çelimsiz görünüyor, saklambaç oynayan bir çocuğa benziyordu.

Ayak seslerine döndü. Ardından gelecekleri hiç hesaplamamış gibi ürktü. Arka arka giderek yarıktan vurmuş ay ışığına çıktı. Yüzü birden kuru kemik rengi almış, görünüşünü korkunçlaştırmıştı.

"Gelme üstüme! Gelme!" diye hırıldayan sese dönüp çenesiyle burnunu birleştirerek gülerken havada bir parıltı yanıp söndü.

Kamagan ellerini göğsüne götürüp sendeleyerek duvara dayandı. Sıyrılarak çöktü. Sanki geldikleri zaman, kayanın üstünde oturup gördükleri kadar rahatu. Çoktandır, fala bakarken uydurduklarını, gerçek yaşamanın yerine koymuş, kendisini aldattığını da giderek unutup ölümsüzlük güvenine kapılmıştı. Yüzündeki şaşkınlık bundandı.

Daskalos Derviş bıçağı kime attığını bilmediği gibi, vurup vurmadığının da farkında değildi. Canlı bir avı didikleyen aç kurt solumalarıyla bacağını

kurtarmak için debeleniyordu.
Pir Elvan palasını çekti, gerçekten korkunç bir soğukkanlılıkla yaklaştı. Büyük bir dostluk, sınırsız bir acıma duyuyor gibi yavaşça: "Daskalos!" diye seslendi.
Daskalos, elleri kapana tutulmuş bacağında, başını hızla kaldırdı. Gözlerindeki umut parıltısının sönmesine bırakmadan Âdem Ejderhası Pir Elvan çalıp kafayı düşürdü.
Mağaraları inceden inceye aradılar. Dünyayı boşlamış görünen heriflerin karanlık işlerde biriktirdikleri paralarla topladıkları paha biçilmez eşyaları sandıklara koyup Dündar Alp'in kara katırına sararak Söğüt'ün yolunu tuttular.

Osman Bey, saygı gösterir gibi hafifçe kımıldadı:
— Buyur Dündar emmi, geç şöyle!
Dündar uyku sersemiydi. Gecenin bu geç saatinde uyandırılıp ulular toplantısına çağrılmasından hiçbir şey anlamamıştı.
Bey divanhanesinin sedirinde oturanlara canı biraz sıkkın baktı:
— Hayrola! Nedir bu vakit, bu dernek?
— Hele geç!
Gösterilen yere oturdu. Kim var kim yok, araştırdı. Herkes gözlerini kaçırıyor gibiydi. Pirelendi:
— Neymiş? Torbaya mı girdi sabah! Osman soruyu duymazdan geldi:
— Nerde, senin Daskalos, Dündar emmi?
— Daskalos mu? Bilmem!.. N'olmuş?
— Bunu sormaya mı seslendiniz beni? -Tedirginliği artıyordu-: Ne bileyim ben... çobanı mıyım?
— Keşiş Benito'yla bir işi olmasın?
— Keşiş Benito mu? -Yutkundu üst üste, yalanladı-: Olur olur! -Biraz düşündü, tamamladı-: O da gâvur, o da...
— Merak etmez misin?
— Edilmez mi? Neymiş?
— Görelim bakalım!..
Osman Bey böyle diyerek elini kaldırdı. Kapının sağında duran Orhan Bey'le Kerim, solunda duran Pir Elvanla Mavro, dört adım ilerleyip yan yana dizildiler.
— Anlat Mavro! Neler oldu bu gece? Neler gördünüz! Neler duydunuz! Anlat baştan sona...

Mumların oynak ışığıyla aydınlanan koca divanhanede sanki herkes taş kesilmişti.

Mavro anlatmaya başladı. Dimdik duruyor, duvarda bir yere bakarak sesini yükseltmeden, araya gereksiz hiçbir şey sokuşturmadan konuşuyordu.

Dündar tespihi çıkarmak istedi, sonra aramaktan vazgeçti. Ter basmıştı gövdesini... Şakaklarındaki zonklama, zaman zaman söylenenleri duyamayacak kadar şiddetleniyordu. "Nerde bu Daskalos rezili?" Sezdirmeden kapıya baktı. "Tutuldu mu? Söyledi mi gizlilerimizi!" Bir ara korkulu bir düş gördüğünden şüphelendi. Nasıl bir savunma tutturması gerektiğini hızla araştırıyor, akla yakın hiçbir açıklama bulamıyordu. "İnkâr yiğidin kalesi... İnkâr eteğine yapışacağız! İnkâr gibi yok!"

— Vay gâvur oğlu vay! Hele alçak! Tümü yalan! Vay ki sarı yılan beslemişiz koynumuzda...

Bunları kendisinin söylendiğini anlayınca, vartayı atlatmış gibi umutlandı.

Mavro susmasını beklemişti.

— Daskalos dedi ki Kara Keşiş'e... "Dündar Bey'in emri" dedi, "Yüzü sarılı biri geldi Söğüt'e... Bunlar pusuyu haber aldılar! Aman Bilecik'e yetişsin," dedi.

— Hele yalancı kâfir! Yakası elime geçmez mi? Yalandır yoldaşlar! Getirin kitabı... Aptesimle el basıp...

İmdat ister gibi bakındı. Yüzlerdeki donukluktan kurtuluş kalmadığına ilk defa inanarak dehşete kapıldı. "N'aparlar bunlar! Hayır bir şey yapamazlar! Yezit divanı mı bura?.. Kötü Daskalos lafıyla..."

Çaresizlikle sakalını çekiştirdi, soluğu tıkanmış gibi, göğsünü yoldu. "Ölüm yok! Ne hadlerine!.. Sürer çıkarırlarsa o kadar..." Bu düşünceyle ferahlaması çok sürmedi, büsbütün bunaldı. "Nereye gidebilirsin, derbeder! Soyguncu tutmuş ülkeyi baştan başa... Seni paralamazlar mı şuraya varmadan! Bunca kul cariye, bunca mal davar, bunca altın gümüş!" Birden hoplayıp orta yerde dize gelip yakasını yırtarak, kanlılar gibi ağlayarak, başlarına bey olmak için yıllardır çabaladığı Söğütlülere yalvarmayı geçirdi aklından... "Ayaklarına sarılsam şu Edebâli domuzunun, ben beni bağışlatmadan kalkmasam!" Akçakoca'ya, Ahi nakibi Hasan Çelebi'ye, Kaplan Çavuş'a kendisini hiç sevmeyen, kendisinin de hiç sevmediği bu heriflere bir şeyler araştırarak baktı. Osman'ı ölçüp biçti. Evet, Osman'dan avanağı yoktu bunların... "Yalvarsak dayanamaz Osman, yumuşar!"

Kurtuluş yolunu bulduğuna yüzde yüz inanıp umutla davranırken eline hançeri değdi, ne yaptığını pek de bilemeden sıyırıp atıldı:

— Al kara Osman!..

Hiç kimse bu kadar gevşek Dündar'dan, bu yaşta, böyle kudurmuş kaplan atılışı beklemiyordu.

Ustura gibi keskin hançer Osman Bey'in şahdamarını, kıl kaldı, Doğrayacaktı ki, Pir Elvan'ın "Yettim!" narasıyla koca konak temellerinden sarsıldı. Kısa kargı, yılan gibi ıslıklanarak gelip Dündar Alp'in sol omzu altına girdi, göğsünden çıktı.

Bunca nam sahibi savaşçıdan biri deprenememiş, Osman Bey, ancak gövdesini biraz geri alıp kolunu biraz kaldırabilmişti.

Yüzüstü kapanan Dündar Alp, kusar gibi öksürerek yana devrilip yavaş yavaş yere kaydı.

Hançeri sedirde kalmıştı. Çıplak çeliğinde yanıp sönen mum ışıklarıyla canlıymış, kımıldamıyormuş duygusu veriyordu.

3

Bilecik Hisarı'nın kapısı üstündeki dört köşe burca gözcü dikilmiş Panayot, sabahtan beri içtiği şarabın, ortalığı cayır cayır yakan ikindi güneşinin ağırlığıyla çenelerini çatırdatarak esnedi, kemiklerini kütürdeterek gerindi. İki kere matarasına el atıp caydı. Üçüncüde şarabı kafasına dikti. İçtikçe, susuzluğu artıyor, ağzı köpürüyordu. Hiç gerekli değilken: "Göklerdeki İsa babamız! Suçlarımızı bağışla!" diye mırıldandı.

Aşağıdaki koğuşta sesler kesilmişti. "Uyudular desem, çavuş efendimizin hiç şakası yoktur! Sopayı çeker ki bir hafta oturamazsın kabalarının üstüne."

Herkes Kozpınar'da kurulan düğüne gittiği için koca Bilecik'te birkaç kocakarıyla birkaç yatalak heriften, bir de, kapı nöbetçilerinin yemeklerini versin diye çavuş efendinin hizmetçisi, Panayot'un da sözlüsü Popolina'dan başka kimse kalmamıştı.

Düğünün on gün süreceği; on gün, yerli yabancı bütün gelenlere içebildiği kadar şarap, yiyebildiği kadar et, pilav, börek verileceği söyleniyordu. "Git işine oğlum! Duyan koşar. Ülkede adam kalmaz. Tekfurumuz soylu Rumanos Efendimiz, batar!"

Düğün, iki saatlik yolda, Kozpınar'da kurulmasaydı da, şu Hisariçi'nin koca meydanında yapılsaydı, korkuluğa dayanıp rahatça seyreder, uykuyla boğuşmak zorunda kalmazdı.

Kasabanın bomboş yollarına, evlerin kapalı pencerelerine garip bir tedirginlikle baktı. Anlamsızlığını bildiği halde, sırtını yoklayan ürpertiyi önleyemedi.

Bilecik,göklerdeki Rab İsa'nın hışmına uğrayıp ahalisi kapı kapamacasına taundan kırılmış lanetli kentlere benzemişti. "Hisarını bırakıp şu kadar fersahlık yere gittin mi böyledir bu!" İstavroz çıkardı: "Rumanos Efendimize kalsa gitmezdi ya, dostumuz Osman Bey yüzünden gitti! Çünkü Türkmen karıları rahat edemezmiş kasabada! Çavuş efendimiz haklı! Ne kadar yerleşseler, yurt ocak sahibi olsalar, göçebe geçmişleri kıra bayıra çekmekte bu Türkmenleri..." Çok acımış gibi kafasını salladı: "Yabanilik kolay değil!"

Panayot, elini yüzünden geçirdi. "Her şey Rab İsa Efendimizin emriyle... Türkmen'i dağa bayıra sürmüş. Vardır elbet bir nedeni!.. Hiç akıl ermez!" Ayaklarını sürüyerek gitti dirseklerini korkuluğa, çenesini yumruklarına dayadı. Karasu, yemyeşil bağların, top ağaçların, kavak dizilerinin arasından parça parça görünüyordu. "Kim Karasu demiş buna yahu! Nah, masmavi! Yok canım! Rum aklı değil... Vaktiyle İznik'imizi basıp alan Selçuk kâfirinin halt etmesi!" Suratını astı. "Bir adam kâfir oldu mu, karayı, maviyi ne bilsin! Zor mesele Müslüman kâfiri olmak, zor gayret! Göklerde yaşayan Rab İsa Efendimize ne kadar hamdetsek azdır. Bizleri doğru yolda yaratmış çünkü..."

İstanbul-Tebriz caddesi karşı tepenin yamacından geçip Karasu'yun yatağına devriliyordu. Köprüsünü, kıtlık yılının taşkını toparlayıp götürmüştü. "Götürsün varsın! Durdu mu İstanbul-Tebriz caddesi?.. Hayır! Geçer hiç bakmaz! Kışın az biraz zorluk çekse de geçidini bulur, hoplar!" Uyuklayınca dürtülmüş gibi sıçradı: "Hoplasa da köprü şarttır, çünkü caddelerin şanı şerefi köprüdür. Tekfurlar yapamaz köprüleri, bu kesin! İmparatorumuzun üstüneymiş köprüler... Demek İmparator da olsan, kurtuluş yok... ödev ödev!.." İki yudum şarap içti, suratını buruşturdu, yumruğunu kırmızı ağzından geçirdi. "Gemi yapıp denize salmak da imparatorumuzun ödevi... Yer altından madenleri çekip çıkarmak... 'Gücü kalmadı, eskisi gibi İmparatorumuzun' diyenler var! Yalan! Olmaz böyle şey!.. İmparatorsan güçlüsün, gücün yoksa hiç... 'Gücü yetse, Karasu'yu köprülemez mi? Dakka geçirmez' diyenlere, hadi şaşma, bakalım!" Derin derin soludu. "İmparatorumuzun Rab İsa Efendimiz keskin ede kılıcını, âmin!" İstavroz çıkardı ama, gönülsüz...

İstanbul-Tebriz caddesi, yayvan tepelerden ine çıka, kıvrıla büküle gidiyordu göz alabildiğine... "Maşallah arpalar orağa gelmiş, buğdaylar bile sararmış adamakıllı... Arada yeşillikler, bağ bahçe... Ağaçlar... Zeytin, elma, armut, ille de ille dut!.. Solda çok uzaklarda, Lefke'ye doğru, birbirine girmiş dar boğazlar, şavulla yontulmuşa benzeyen kesme dağlar... Vay ki bu dünyanın ucu bucağı yok! Git git, ömür tükenir, dünya tükenmez! Dünya bu kadar büyük olmadı mı, hey oğlum Panayot, adam birbirini ezer, birbirinin ayağına basmadan kımıldayamaz. Türkmen neredense yetmez olur köylüye... Orman tükenir. Açlıktan, soğuktan kırılır dini bütün Hıristiyanlar! Göklerdeki aziz pederimiz Rab İsa'ya şükür ki dünya büyük..." Yüreğini yaşama sevinci kavradı apansız... İnledi, çevresine şaşkın şaşkın bakarak minnetle yutkundu. "Rab Isa efendimize şükür! Çok

yaşasın tekfurumuz soylu Rumanos Efendimiz! Yeni hanımı da çok yaşasın! İmparatorumuz hepsinden çok yaşamalı... Frenk şerrinden korusun kutsal beldemizi, Rab İsa Efendimiz, âmin!"

Panayot veled-i Haralambos, on altı yaşında topaç gibi bir delikanlıydı. Köylüydü. Taun yılında anadan öksüz, babadan yetim kalmış, açlıktan öleceği sırada, Bilecik Hisarı'nın kapı çavuşu, oğlu olmadığı için, evlatlık almıştı. On birindeydi o zamanlar; Panayot yedi, içti, çabucak gelişti. İlk zamanlar biraz horlayan hanım giderek yumuşamış, son zamanlarda iyiden iyiye hoşlanmaya başlamıştı.

Çavuş efendi, bundan mı pirelendi, yoksa Popolina'yla bir evde kalmalarını mı doğru bulmadı, bilinmez, iki hafta önce, kapı bölüğüne savaşçı adayı yaptı, bir hafta önce de yatağını koğuşa getirterek evden büsbütün çıkardı. Panayot, kılıç taşıyabilmek için canını vermeye hazır olduğundan, işin nedenini araştırmamış, çavuş efendisine eskisinden yüz kat fazla bağlanmıştı. O gün bugündür mavi gözleri mutlulukla parlıyor, her "Panayot" bağırtısına ağzı kulaklarında, "Buyrun efendimiz!" diye candan yürekten seğirtiyordu.

— Panayot!

— Buyrun efendimiz! -Panayot sesi tanımayı bile gerekli görmeden merdivene doğru var gücüyle atılmıştı-: Buyrun!

İnecekken durakladı. Çavuş efendisi, "Nöbetinden ayrılmayacaksın!" demişti. Aşağının boşluğunda Popolina'yı tanıyınca n'apacağını şaşırdı:

— Aman Popolina!.. Sen misin? Buyur canımın içi... Kurban olsun Panayot sana... Emret!

— Soruyor çavuş efendimiz! "Uyudu mu?" diyor!

— Uyumadım! Uyunur mu? Gelsene acık... Geliver oh Popolina!..

— Çavuş efendimiz diyor ki... "Türkmen göründü mü?" diyor!

— Yoktur güzeller güzeli!.. Hayır Türkmen görünmedi. Görünse koşup haber vermez miyim! Gel acık, n'olur şuraya... Bak ne diyeceğim!

— Hadi ordan!.. Çavuş efendimiz dedi ki, "İyi gözlesin" dedi, "Sakın ayrılmasın bir yere," dedi.

— Ayrılınır mı? Elbette... Geliver oh Popolina... Acık gel de sonra hemen git.

Parmağını "Seni edepsiz" anlamına sallayan Popolina da çavuşun beslemesiydi. On beşindeydi ama, kalça da göğüsler de, çavuş efendisinin çalımlı, tombul tombul hanımından hiç farkı yoktu. "Farkı... Hanımımız merhametlidir! Bu merhametsiz! Ah vire, ah!"

Ayaklarını sürüyerek güneşe çıktı, çaresizlikle döneledi. İki aydan beri sözlüydüler. Arada sırada şurasını burasını sıktırıp yanağını öptürüyordu o kadar... "Ah vire! Tam, 'alıştı' diye umutlanırsın, edepsizlenir. Geçende öptüren sanki başkası... Çıkıverseydi kıyamet mi kopardı bi soluk? Canı hiç mi çekmez öpüşmeyi Popolina'nın, kutsal Meryem Anamız? Çeker ya, nazlanmak daha tadı gelir besbelli, erkek milletini kıvrandırmak! Evet bu kız, Müslüman kâfirlerden daha taş yürekli... Frenk kâfirlerinden bile taş yürekli! Geliverseydi, öptürseydi, ağız tadıyla..." Ağız tadıyla öpmenin n'olduğunu, -göklerde yaşayan Rab İsa günah yazmasın!-Çavuş Efendinin hanımından öğrenmişti. Geçen hafta yatağı koğuşa taşımak için gittiğinde... Aklına o gün bugündür geldikçe soluğu kesiliyor, tepeden tırnağa titriyordu. Nedense bu yatak götürme işine kızmıştı hanım... "Bak sen! Vay maymunaki vay!" dedi, Panayot'a baktı bir zaman, yeni görüyormuş gibi, "Üzülme yavrum" dedi, "kendinden yaşlı heriflerle sakın içli dışlı olma," dedi, "el şakaları yaptırma kendine," dedi. Apansız sarılıp ağzını ağzına yapıştırdı. Bir eliyle ensesini koparacak gibi sıkarken ötekiyle orasını burasını yokluyordu. Panayot'un soluğu kesilecekti az kalsın! Bereket, tam sırasında bıraktı. "Ne aptalmışım" diye güldü. Dışarıya kulak verdi, bir daha öptü ama büsbütün ağız tadıyla... "Oh doyumum!" dedi, "hadi git artık, uygun sırada çağırırım seni ben," dedi. Evet o gün bugündür, hatırladıkça, Panayot'un sırtını ter basıyor, sonra bu imansız Popolina'ya babasını öldürmüş gibi kızıyordu.

Kocaman yumruğunu "Ah vire ah" diyerek göğsüne vurdu, iki kere yavaşça... Kızın bu imansızlığı, gerçek savaşçılığa geçip savaşlara girip dünyaya nam salmamış olmasındandı.

El şakasına meraklı kapı yoldaşlarından, İstafo'nun zorla hediye ettiği süslü hançerini çekti. "Herkes uyurken... Ya da, bugünkü gibi Bilecik boşken, arkadaşlar sarhoşken... Din düşmanı Müslümanlar, ya da Frenk kâfirleri hisara yanaşmalılar... Merdiveni dayamalılar... Farkına varmalıyım, salt ben... Çünkü nöbetteyim böyle... Hemen hançeri çekip önlerine dikilmeliyim!.. Vurmalıyım... Vurmalıyım... Vurmalıyım..."

Bunları aklından geçirirken hançeri hınçla kaldırıp indiriyordu. Çocuk suratına kıyıcı savaşçıların sertliği gelmişti.

Birden durup merdiven başına ürkek ürkek baktı. Bir suç delilini saklar gibi hançeri kınına sokuverdi. Şimdiye kadar, var gücüyle dişini sıktığı halde tavuk kesememişti. "Akıllı ol Panayot! Savaş başka, tavuk kesmek başka!" diyerek gülmeye çalıştı. Matarasını açtı, tam kafasına kaldıracağı

sırada Karasu'ya vuran ilk Türkmen hayvanını gördü. Kapkara bir kömüş! Dev gibi... "Manda kömüşü der buna Türkmen nedense, bakarsın döner, su sığırı der!.." Mataraya biraz şaşırarak baktı. "Oh be! Geldiler şükür... Bitti nöbet!" Matarayı tıpaladı. Arkadan yüklü öküzler, katırlar, atlar görününce hiç şüphesi kalmamıştı. Osman Bey'in her yıl yaylaya çıkarken Bilecik'e bıraktığı Söğüt hazinesi kervanıydı bu... Çavuş Efendi'ye müjde vermek için koştu. Merdiveni inerken kılıcı ayağına dolaştı, az kalsın düşüyordu. Söverek toparlandı.

Aşağıda hisar kapısını nöbetçisiz görünce şaşırdı, ürktü, bu gevşekliğe gerçekten canı sıkıldı. Yeminliydi kapıcılar, kapı açık olsun, kapalı olsun nöbet yerinde bulunacaklardı mutlaka! "Sıkışsan altına edeceksin! Şaka yemini değil çünkü... İncil üstüne yemin ki, tutmadın mı, teker meker cehennem!" İstavroz çıkardı. Yumuşak çizmeleriyle patırtısız yürüyüp koğuşa baktı. "Oh babam'. Çekmişler şarabı, kaşık istifi yatmışlar!.. Burunlarını kessen duyacakları kalmamış!" Müjde sevincini arkadaşlarının ödevi savsaklamalan azaltmıştı biraz... Çavuş Efendisine söylesin mi? Söylemesin mi? Arkadaşlarının suçlarını üste yetiştirmeyi sevmiyordu hiç... "Sevmiyoruz ama... Günah bizden gitmiştir!"

Çavuş Efendi'nin odasına dolandı. Kapı kapalı... "Hoppala!" Çavuş efendi de uyuduysa, tut kelin perçeminden! Kapıyı kurcaladı. Aralanıverince soluğunu kesti. Çavuş efendiyi uyuyor görmesi bile kötü... Birden, nazlı bir inilti, sonra hışır hışır bir soluma duydu. "Dur kız! Dur dedim! Koparırım İsa çarpsın!"

Gözleri boşluğa alıştı. "Aman Rab İsa! Aman Meryem Anamız, nedir bu." Çavuş Efendi, Popolina'yı sedire yatırmıştı. Enikonu didikliyordu. "Nasıl olur? Babamız yerinde, babamızdan ileri ve de barut gibi çavuş efendimiz!" Çekildi. Elini yüreğinin üstüne koyup çaresizlikle bakındı. "Ne iştir bu! Kırk yıl yaşasam aklıma gelmez! Aman göklerdeki Rab İsa Efendimiz! Suç, hayır Çavuş Efendimizde olamaz! Popolina yedi bu haltı... Rab İsa'dan korkmaz aşifte! Meryem Anamızdan utanmaz!" Popolina’nın suçluluğuna yüzde yüz inanınca ömründe ilk defa gerçekten kızdı. Ne yaptığını bilmeden matarasını iki kere küt küt vurdu.

— Kimdir o?

— Benim çavuş efendimiz... Türkmenler göründü.

— Hay Allah belalarını versin! Tam buldular sırasını...

Panayot gene istemeden kapıyı itip dayanmıştı arkasına...

— Panayot, oğlum, yanılmayasın! -Panayot ürktü. Çavuş arkası dönük, pantolonunu çekiyordu. Ensesi kıpkırmızıydı-: Düğüne gelenlerse n'aparım seni? Yirmi sopadır! Kıçına yirmi sopa ki... Bak bakalım!

Panayot yanılmadığına güvendiği halde, gözlerini yere indirmişti. Gülümsemeye çabalıyordu. "Yanılmadım denilmez büyüklere çünkü... Bakarsın yanlış çıkar!"

Çavuş efendi kemeri bağladı. "Şeytan canını alsın!" diye söylenerek donmuş kalmış Panayot'u itip burcun merdivenine yöneldi.

Popolina, hemen sedirden fırlamış, kalçalarını ırgalayaraktan ki düpedüz can alaraktan, aynanın önüne gidip üstünü başını, darmadağın saçlarını düzeltmeye durmuştu.

Panayot çekinerekten girdi. Perdeleri de kapatmıştı nedense, bu rezil Popolina... İçerisi ondan bu kadar loştu.

— Kız!.. Kız dedim, n'apıyordun Çavuş Efendimizle...

— N'apıyormuşum! Hiiiç!

— Nasıl hiç! Gördüm!

— Neyi?

— Şurda... Neyi ne demek! Görmedim mi?

Popolina, omzu üstünden kaçamak baktı:

— Görmedin ya... Yok ki bir şey! Çavuş efendimiz şarap istedi. Koşayım, dedim ayağını kaydı, kaldırırken... Tam kaldırırken... Kapıyı açtın!

— Nasıl kaldırmakmış o?.. Tastamam üstüne abanıp...

— Kaldırmak işte... "Hıristiyan kardeşin için kötülük düşünmeyeceksin" dememiş mi Rab İsa Efendimiz!. Dedem yerinde bir adam... Dini bütün Hıristiyan! Çavuşumuz, Efendimiz... Ne dedi, sen gelmeden önce?

Panayot birden ilgilendi:

— Ne dedi?

— Dedi ki... Bizi seviyor sayın çavuşumuz, Panayot, Meryem Anamız tuttuğunu altın ede... Seni; hele, çok seviyor, oğlu olmadığından... "Panayot ödevine sağlam!" dedi, "Uykucu değil, hırsız da değil, laf taşıyıp arkadaşları birbirine düşürmüyor" dedi, "Denedim, bana bağlı buldum," dedi, "Pırlanta gibi kocaya düştün kızım, sevin!" dedi. Tam sen kapıyı açtın, ne demekteydi bil bakalım!.. "Panayot oğluma adaylık zamanı bekletecek değilim," dedi.

— Ya? "Ya" dedim aman Popolina?

— "Savaşçılığa ahvereceğim" dedi. Yakında aylığa geçirecek seni... Yemin etti.

— Deme! inanayım mı, oh Popolina... Yanlış manlış olmasın!
— Yanlışı yok! Yemin etti. Yemin eder mi, tutmayacak olsa çavuş efendimiz?..
— Hiç etmez! Aman Popolina... -Sokulup sarıldı-: Popolina gerçek mi, bak bana... -Kız, bir an çekilecek oldu, gerekmeyeceğini anlayıp öptürdü-: Oh tombul güvercinim! Oh kuş tüyünden yumuşağım! Rab İsa günah yazmasın! -Çavuş Efendisi'yle hanımını gözetlemişti de onlardan öğrenip ezberlemişti bunları-:... Oh ballım! Tatlı şarabım! Doyumum!
— Bırak... Bırak yeter! Uf bırak! Çavuş efendimiz, ya görürse... Ayıp! Ölürüm utancımdan...
— Dur biraz... Demek, "aylığa" mı dedi? Bekletmeyecek... Hemen geçirecek... -Kızın göğsündeki düğmelerden ikisinin eksik olduğunu görünce kaşlarını çattı-: N'oldu bunlara... Düğmelerin kopmuş! Asıl ayıp bu... Ne der Çavuş Efendimiz?
— Kopmuş mu? Dur aman, gerçek! -Popolina hemen kurtulup aranmaya başladı-: Buralarda düşmüştür oh Panayot, buluver şunları... Hadi bul! Düğüne gidemem yoksa!
Panayot biraz bakındı, sonra diz çöktü. Düzensizliğin, çapulculuğun hiçbir çeşidini küçüklüğünden beri sevmiyordu. Ellerini döşemeye sürerken çıkıştı:
— Açsana şu perdeleri... Allah Allah! Ne var gündüz ortası bunları kapatacak...
Popolina "kik" diye gülüp koştu.
Panayot düğmeleri bulunca o kadar sevindi ki, sabahleyin evde kopan şeylerin buraya nasıl geldiğini artık düşünmedi.

Bacıbey, ak örtüsünün üstüne morlu mavili, kırmızılı yeşilli ipek pusuyu sımsıkı sarmış, oyalı uçlarını sol omzuna sallandırmıştı.
Bilecik Hisarı’nın açık kapısı önüne gelince, hayvanından atladı. Elini göğsüne koyarak Kosti Çavuş'u selamladı. Bileğinde her zamanki gibi kırbacı asılıydı.
Çavuşun bağırışıyla uyanan kapı bölüğü daha kendisini toparlayamamıştı. Kimi kılıcını, kimi kemerini düzeltiyor, kimisi de saçlarını şapkasına sokmaya, yakasını iliklemeye çabalıyordu. Sarhoşluktan hepsinin gözleri kan çanağına dönmüştü.
Bacıbey, parmaklarının boğumlarıyla tespih çeker gibi saydı, çavuşla beraber on sekiz kişi olduklarını anlayınca gülümsedi. Demek Osman

Bey'in martalosunda, yalan yanlış yoktu.
Kosti çavuş başına geleceklerden habersiz, kalın bacaklarını güvenle açmış, başparmakları kılıcının işlemeli kemerine sokulu, ileri geri sallayıp kendi kendine şımararak yokuşu çıkan mekkârelere alıcı gözüyle bakıyordu.
Karı kılığındaki Mavro ile Ermeni Toros önceden kararlaştırıldığı gibi gerektiğinde kollarını kavrayacak kadar yanına sokulmuşlardı. Gülüşüp fikırdaşıyorlardı.
— Geciktin Bacıbey Hanım! Düğün yerini akşamdan önce tutacağınız şüpheli bu gidişle...
— N'olur?
— Güzel gelinimizi göremezsin gündüz gözüyle...
— Ilgara n'olmuş! Meraklanma, bir saate komaz ulaşırım ben... At süremez olmadık senin gibi, Kosti Çavuş!
— Bacıbey Hanım! Kosti Çavuş Türkmen binicilerinden pek üstün sayılmazsa da Rab İsa Efendimize şükürler olsun, pek düşkün de sayılmaz!
— Anlarız bakalım! Cirit meydanında belli olur!
— Ciritle yıldıramazsın bu kez benim gözümü, Bacıbey hanım! -Yanında hıkırdaşanları Türkmen gelinleri saydığından elini bıyığına attı-: Tekfur düğününün ciridAfter bu, hiç olmayan olur!
— Ne gibi arslanım! Rumanos Tekfur, körpe gelin getirdiğinden mi şişinmektesin?
— Tamam!
— Ya, Kosti Çavuş, yanılıp kaldırılmaz yükün kulpuna yapıştınızsa?
— Bu dünyada kaldırılmaz yük yoktur Bacıbey hanım, yiğidini bulmaya bakar!
— Heyvah! Böyle mi bilinir sizde bu? Kulağını ver, Türkmen kocakarının öğüdünü işit! "Kaynar çorba, buzlu şerbet, olmaz; dişi çürütür / Koca kişi, körpe avrat, uymaz işi çürütür".
— Yazık! Yazık ki ne kadar... Durumları kötü desene Türkmen yaşlılarının...
— Türkmen yaşlılarıyla Rum yaşlısının ayrıntısı?
— Şurada ki... Biz Rum milleti şarap gibiyizdir, Bacıbey hanım, eskidikçe güçleniriz, hem de körpelere tövbe çektirmecesine...
Bacıbey suratını buruşturdu. Böyle pis konuşmaları hiç sevmezdi ama Kosti Çavuş avanağının bayıldığını bildiğinden katlanıyordu.
Çavuş biraz bekledi. Yanında duran Türkmen kızlarını tepeden tırnağa süzüp kasıldı:

— Hani ya, ses gelmedi? Nerdesin Bacıbey hanım?

— Erkek milletinin tanıklığı geçmez bu işte... Avratlarınıza soralım bakalım, he diyecek çıkar mı?

Çavuş başından beri gülümseyerek dinleyen Popolina'nın yanağını makasladı:

— Nah sana tanık! Sor bakalım yalan mı?

Bacıbey utanmaz kıza bir zaman baktı.

— Yağma yok Kosti çavuş! Böyle el kadar bebeler kolay! Avrat gibi yiğit avrat isterim! -Yokuşa vurmuş kervanın sallanmasına kızmış gibi kocaman sesiyle çıkıştı-: Hadisenize! Haylayın şunları...

Denkler öküzlere mandalara, sandıklar katırlarla atlara sarılmıştı. Kafile öndeki koca kömüşün ayağıyla duraklayarak geliyordu.

Bacıbey, kapının iki yanına sıralanmış savaşçıları gizlice gözden geçirirken içini yokladı. Biraz sonra tehlikeli bir vuruşmaya girişeceği halde, kılı kıpırdamıyordu. İri kesimini, bu kesime çok uyan kabadayı davranışını, birçoklarında olduğu gibi, korkusunu gizlemek için kullanmaya alışık değildi. Ne zamandan beri palavrasız cesur olduğunu artık hatırlamıyor, arada bir kadınlığı tutup birine şımarmak isteğiyle korkmayı özlediği bile oluyordu. Yol kavşağında bekleyip hisarda kaç savaşçı olduğunu bildiren sarı martalostan ayrılınca, kasıntılı Kosti Çavuş'u kendi eliyle tutup bağlamayı, olmazsa hiç acımadan tepelemeyi tasarlamıştı. Bunu nasıl başaracağını şimdi kestiremiyordu, ama çok kolay olacağına inanıyordu. Herifin bir şey sezinleyip sezinlemediğini yüzünden anlamaya çalıştı.

Hayır! Ya hiçbir şey sezinlemiyordu ya da durumunun sağlamlığına güveniyordu yüzde yüz... Hilelenemiyorsa âdemoğluna, koca Tanrı, şuncacık sezgi vermemiş demekti. Kendisini çavuşun yerine koydu. Herif böyle gelse, attan hoplasa... İstemediği lafa koşulsa... Yanına iki delikanlı sokulsa civelek... Pirelenmez miydi hiç? Birazdan atlayıp kapıyı tutacağından, koca Hisarı çekip alacağından kuşkulanmaz mıydı?

Aslıhan öndeki koca kömüşü, boynuzuna vurarak kapıya doğrulttu. Yanında Osman Bey'in küçük cariyesi Şirin kız vardı. Gelini olacak haspanın boyu daha uzun, Sirin'in gövde kesimi daha tıkızdı. İkisi de sanki bu yaşlarda gerekliymiş gibi göğsülerini sımsıkı sarıp savaşa hazırlanmışlardı.

— Hadindi Kosti Çavuş! Yoklatacaksan yoklat. Gecikmeyelim boşuna...

Aslıhan'la Şirin, elleri göğüslerinde, edeple durdular. Birkaç yıldır hazine getirdiklerinden giriş töresini biliyorlardı.
Kosti çavuş kızlara baygın baygın sırıttı, Popolina'ya emretti:
— Bak bakalım! Türkmen hanımları kılıçsız, kamasız dolaşmazlar! İlle de Bacıbey'in bölüğü!
Kısa kısa güldü.
Popolina, göze girmek için adamakıllı mıncıklamaya başlayınca Aslıhan gıdıklandı, biraz da direndi, sonra kikirdeyip kıvranarak yalvardı:
— Yeter oh bacım!
— Uzatma Popolina! Osman Beyli bunlar... Soylu Tekfurumuzun kardeşten yakın dostları...
Aslıhan soluk soluğa geçti.
Savaşçıların yarısı kapının iki yanında kalmış, yarısı denklerde kuşkulanacak bir şey olup olmadığını araştırmaya ya girişmişti.
Çavuş, onlara da uzatmamalarını söyleyince Bacıbey'in hiç şüphesi kalmadı. "Haberli bu domuz! Nasıl olsa Osman Bey'i takımıyla kavrayıp bitirecek bu gece Tekfurumuz demekte... Bir Bacıbey oyunu göstereyim ki sana, kitaplara yazılıp kıyamete kadar mesel olsun!"
Akçakoca'yla Kaplan Çavuş'un baş başa verip düzenledikleri oyunda, karılar silahsız olarak içeri girecek, karı kılığındaki savaşçılar Kaplan Çavuş'la dışarda kalacaklardı.
Aranan karılar, bakılan yüklerin ardı sıra, hisar kapısından geçiyorlardı.
Kosti Çavuş, Panayot'u parmağını bükerek yanına çağırdı. Kemerine sokulu kocaman anahtarı çıkarıp verdi.
— Soylu Osman Beyimizin hazine mahzenini bildin! Koş, kilidini aç! Anahtarı bana getir!
Panayot kılıcını tutarak koştu. Gücünün yettiğinden daha hızla gitmek istiyor, gövdesi hantal, beli kalın, kalçalan tombul olduğundan harmanlayarak debeleniyordu.
Soluk soluğa döndü. Çok önemli bir ödev verilmiş, bunu yüz akıyla başarmış gibi şişinerek anahtarı uzattı:
— Buyrun çavuşum! Mahzeni açtım geldim!
Kosti çavuş gözlerinin içine, canını alacak gibi bakan Dündar'ın dul kızı Cinli Nefise'ye dalmıştı. "Gönüllü bu karı... N'apsak, hey göklerdeki Rab İsa Efendimiz! N'apsak haaa..."
Nefise cimriliğinden yanıp yakıldığı babasının ölümüne hiç acımamış, Bacıbey takımına katılarak Söğüt'ü şaşırtan "yaza çıkmaz" bir iş daha

yapmıştı. Şurasını burasını üstünkörü yoklayan Popolina'nın yanağını erkek gibi makasladı:

— Bu nasıl güzellik civanım! Ben karılığımla bittim!

Popolina ürkerek geriledi, gözlerini var gücüyle açarak yardım ister gibi, çavuşa baktı, Kosti Çavuş, ağzının tadını bilir bu kara gözlü Türkmen karısını Kozpınar'da başkasına kaptırmamak için n'apacağını tasarlayarak dalmıştı.

Önüne dikilen Panayot hayvanının def olmadığını görünce kükredi:

— Yıkıl be! Savuş önümden...

— Anahtarı çavuşum... Mahzeni açtım...

— Anahtarı mı? Neyin anahtarı?.. Haaa... Ver Bacıbey hanıma... Ver eliyle kitlesin, yayla dönüşü eliyle açsın, göklerde bulunan Rab İsa Efendimizin izniyle, kendi mahzeni gibi...

Bacıbey anahtarı aldı, eğilip çavuşu selamladı.

— Yayla dönüşü, bu kez, Kosti Çavuş, yedi endaze Türkmen kilimim, odana serilmiş bil!

Kosti Çavuş da şapkasını çıkarıp, iki büklüm oldu.

Karıların hepsi, yüklerin yarısı girmiş, Hisar meydanı, pazar yerine dönmüştü. Söğütlüler, sandıklarını denklerini iki yandan tutarak mahzene iniyorlardı.

Bacıbey geride kalanlara yalandan çıkıştı:

— Hadisenize bacılar! Öldünüz mü?.. Beri bak...

Sözünü bitirmesine kalmadan atlardan biri hopladı. Kuyruğu altına, Kaplan Çavuş'un yanar kav koyduğu hayvan tepinerek, çifte savurarak, kıç atarak ortalığı bir anda karıştırdı. "Höst... Dur oğlum! Dur aman!" bağırtıları arasında, sırtındaki sandıkları yere çalıp yuları çekip alıp bayır aşağı savuştu; gitti.

— Heyvah!

— Tutsana bacım! Tut haa...

— Aman, Bacıbey yetiş!

Düşen sandıklardan biri ağzına kadar para doluydu. Bilecik Hisarı görününce Kaplan Çavuş bunu indirmiş, çemberlerini kesip çivilerini gevşeterek düşer düşmez dağılacak hale getirmişti. Akçakoca'nın dediğine bakılırsa, "Gâvur kısmının aklını başından, bu dünyada, salt para görüntüsü alır, ne kadar da çok görünürse o kadar da çok alır." Ne fayda ki evdeki pazar çarşıya uymadı, fukara Bacıbey'in, "Heyvah paralar gitti" diye bağırtısı hiçbir işe yaramadı. Çünkü namert sandık, gevrek karpuz gibi

parçalanıp içindekileri ceviz gibi dağıtacağına, saman torbası gibi yığılakalmıştı.

Söğütlüler n'apacaklarını bilemeden çevresine toplandılar, elleri böğürlerinde, bir ayaklarını indirip bir ayaklarını kaldırarak kıvranmaya başladılar.

Hepsinden önce Bacıbey topladı kendini, bağırtıyı bıraktığı yerden kavradı aldı:

— Gitti hazine sandığı... Vay başıma, öldüm! Altın doludur bu! Kime teslimdi karılar? Söğüt'ün varı? Gözü gibi bakacak değil miydi teslim alan! Altın ne demektir?

Altın, gümüş lafıyla çavuş başta olmak üzere bütün Bilecik savaşçıları ilgilenmişler, koşup gelmişlerdi.

Bacıbey çırpınarak sandığın çevresinde birkaç kez dolandı. Sonra başına çömeldi, açmaya uğraşırken kapak elinde kalınca, eline ateş değmiş gibi yırtınarak hopladı:

— Keser bizi Osman Bey!.. Boynumuzu vursa hak değil mi? Hiç açılmayacaktı bunun ağzı... Açıldı mı bittiii!

Kosti Çavuş ağzına kadar para dolu sandıktan gözlerini bir türlü ayıramıyor, bu kadar paranın sahici olabileceğine bir türlü inanamıyordu. Türkmenler geldi geleli tutturduğu kasıntı birden sönmüş, sanki gövdesi birden eriyip küçülüvermişti.

Kendini tutmak istediği halde, güç yetiremedi, hırıl hırıl soluyarak eğildi, avuçlarını doldurup güneşe kaldırdı. Venedik, Ceneviz, Malta, Kıbrıs, Frenkî, duka altınları, kızıl flörtler, gümüş dirhemler, kuruşlar, dinarlarda kamaşan gözlerini kırpıştırarak çevresine, umutsuz umutsuz baktı.

— Sahiciymiş be! Aman kutsal Meryem Anamız! Sağlam paraymış, Bacıbey!

— Vay başıma! Keser bizi Osman Beyimiz, çavuş kardaşım!.. -Başını yumruklamaya başlamıştı-: Vurur boynumuzu... Vurur! Aman bize medet!

Gerilerden Söğütlünün biri sakin bir sesle sordu:

— Boşuna yolunma, akılsız Bacıbey! Giden yok, yiten yok! Sayısı belli değil mi?

— Yere batsın! -Dizlerine pat pat vurdu-: Sayısı belli m'olur Türkmen hazinesinin bacım! Belli mi olur.

Bilecikliler "Hıı" diye bir ağzından soludular. Kosti Çavuş, ellerindekileri çaresizlikle sandığa yavaş yavaş akıttı.

Bacıbey para şıkırtısıyla kendine gelmiş gibi davrandı, çevresine can alacak gibi göz gezdirdi. Mavro'nun üstüne saldırdı:

— Bir de bakarsın Fatma kız! Sana teslim değil miydi bu sandık! Tuh yüzüne! Yüklen şunu... Kaldırın oh bacılar! Yükleyin kurban olduklarım! Tüh yüzüne Fatmaaa... N'olacak peki, bunun ağzı açık!

Çavuş:

— Meraklanma Bacıbey Hanım! Anahtarı sende... Gerekirse bir kilit daha vururuz kapıya... Ferah ol!

— Tamam! Hay çok yaşa Kosti Çavuş kardaşım! -Sanki birden her şey düzelmiş gibi kendisini toplayıp kafasını dikerek emretti-: Yükleyin şunu, şu çengiye... Dökmelisin ki ben seni bu kırbaçla...

Bileğine asılı korkunç kırbacı birkaç kere şaklattı. Mavro, Bacıbey'in kendisinden ne beklediğini anlamıştı. Sandığı sırtlayıp cilveli oyun adımlarıyla kapıya doğru yürüdü. Herkes altına yol ' vermek için saygıyla açılmıştı. Mavro, Bacıbey'in "Aman!" demesine bırakmadan, hiç kimsenin beceremeyeceği bir ustalıkla, küçük bir taşa takılıp görülmemiş bir cambaz perendesi attı, savruldu; sandık sırtında olduğu halde içindekileri bir tek bakır onluk kalmamacasına etrafa saçtı.

Bacıbey önce bakakalmış, sonra yere çöküp dövünmeye başlamıştı:

— Amanın bittim! Kalkmaya çabaladı. Bu kahpeyi öldürünce... Bu kahpeyi...

Başta Kosti Çavuşla Popolina olmak üzere, bütün Bilecik takımı Bacıbey'e acımışlar gibi sayısız bellisiz Türkmen altınlarını toplamak için yere kapanmışlardı.

Karı kılığındaki Söğütlü savaşçılar, ellerindeki kalın sopalan tartarak gizlice bakıştılar. Bacıbey "Koca Tanrı" der demez çömelimdeki Bileciklileri bitireceklerdi.

Panayot, çömelmeyi eskiden beri hem sevmiyor, hem de beceremiyordu. Bu sebepten altınları iki büklüm toplamaktaydı. Aslına bakılırsa, n'apacağını da kestirememişti. Bunları Çavuş Efendisi verecek mi Türkmen'e, yoksa cebe atılanlar yana kâr mı kalacak? Bacaklarının arasından bakıp arkadaşlarının ne yaptıklarını anlamak istedi. İki eli de artık bir tek altın alamayacak kadar dolmuştu. Sıcacık... Birden, içerdeki Söğüt karılarının mahzene doğru koştuklarını görüp şaştı. Hem buraya yetişecekleri yerde mahzene, hem denk menk götürmeden... Sarsılmaz ödev duygusuyla pirelendi. Emekleyerek çavuşa sokuldu. Kosti çavuş altınları

göğsüne sokuşturuyordu. İlk kelimede dişlerinin arasından bir "Yıkıl" dedi ki hiç şakası yok!..

Panayot, bir daha baktı bacaklarının arasından... Hayır! Bir iş dönüyordu içerde... Altını maltını düşünecek sıra değildi. Bir iki Söğütlü karının paraları toplayacaklarına kendisine baktıklarını fark edemeden, ödev aşkıyla fırladı. Kılıcını tutarak koşmaya başladı. Kapıdan geçince elindeki altınları ne yapacağını düşünerek durakladı. Götürüp çavuş odasının penceresine koydu.

Mahzenin merdivenlerini ayaklarının ucuna basarak indi. Savaş nedir bilmediğinden silaha davranmayı aklına getirmemişti. Kadınlar toplanmış bir şeye bakıyorlardı. Hep öyle sessiz yaklaştı. Ayaklarının ucuna basarak n'olduğunu görmeye çalıştı. Ortada duran iki büyük sandık ağzına kadar, her çeşitten kılıç doluydu. Türkmen kanları birini bırakıp birini alıyorlar, çekip tartıp havada vınlatarak bileklerine uygununu arıyorlardı. Önce bunu, pek önemsiz bir şaka, erkekliğe bir özeniş sandı. Fakat Cinli Nefise'nin kılıcı savururken suratındaki değişmeyi görünce dehşete kapıldı. Hayır şaka maka değildi bu... Korkunç bir işe hazırlanıyorlardı bunlar... Kapıdaki aramaların önlemeye çalıştığı neyse, ona hazırlanıyorlardı, belki altın sandığının dökülmesi de, bununla ilgiliydi. Bağıracakken elini ağzına kapatıp hızla geriledi. Birine çarptı, ürkerek dönüp baktı. Şirin kız da, bir Rum savaşçısının aralarında bulunmasına, çok şaşmıştı. Panayot gülmeye çalıştı, hiç gerekli değilken parmağıyla sus işmarı verdi. Kızın gözlerindeki korkudan nerdeyse bağıracağını anlayınca, itip geçti, kapıya doğru koşmaya başladı. Şirin de kendisini hemen toplayıp atılmıştı. Tam merdiven ayağında yetişip arkadan beline sarıldı, parmaklarını birbirine geçirip göbeğinde kenetledi.

Panayot bir zaman bileklerden tutup çekerek kolları çözmek istedi, güç yetiremeyince, iki yana savurarak, "Bırak! Rab İsa aşkına bırak!" diye yalvardı.

Kılıçlı karıların gelip kendisini doğrayacaklarını düşünerek boğazı kurumuş, dili dönmez olmuştu. Birden küçük hançeri aklına geldi. Beline sarıları ellere batırarak kurtulmayı tasarlayıp çekti. Bir kez daha, "Bırak hemşire! Rab İsa aşkına bırak!" diye inledi. Şirin hançeri görüp bağırmaya başlayınca n'aptığını bilmeden, bıçağı arkasına doğru üst üste savurdu.

Söğütlü kadınlar bağırtıya dönmüşlerdi, kanlı bıçağın aralıksız işlediğini görüp donakalmışlardı.

Hepsinden önce, Cinli Nefise kendini topladı, "Vay kahpe dölü!" diye atıldı. Yetiştiği zaman, Şirin kızın parmakları çözülmüş, kolları sıyrılıp vücudu yere serilmişti.

Nefise bir daha, "Kahpe dölü!" diye bağırdı, kılıcı, karşısındaki aptal surata var gücüyle vurup sol yanağı çenesine kadar açtı. Panayot uluyup ellerini yüzüne kapatmış, iki dizi üstüne çökmüştü. Nefise bir an bile duraklamadan ustura gibi Dağıstan kılıcını sol omzuna doğru kaldırdı, çok sevdiği çapraz vuruşla enseye indirdi. Kılıç, kemikte kasap satın sesi verince, yüzünü iğrenmiş gibi buruşturarak gözlerini yumdu.

Dışarda bağrışmalar, ulumalar, iniltiler başlamış, "Hayda Rum bacıları" diye korkunç bir çığlık, mahzeni çınlatmıştı. Nefise merdivene atıldı, iki kere sürçtü, kan tutmasından korkarak parmağını kılıcına sürüp alnına kırmızı bir nokta koydu. Ferahlayıp üç basamağı bir ederek koştu.

Ödev kurbanı Panayot'un iki saat önce sınır tanımaz görünen yaşama sevinciyle, göklerdeki Rab İsa'yı, İstanbul'daki imparatoru, dünyayı, caddeleri, köprüleri, kazanacağı namı şanı, altına alacağı kadınları kızları düşünerek dayandığı korkuluğun önünde, şimdi Kerimcan duruyordu. Bilecik'in, sadece Şirin kız kurban verilerek, kolayca alınmasına hiç sevinmemişti. Bunun sebebi, tam ölürken kızın yanında bulunmasıydı belki de...

Uzaklara bakarak, ağzının acılığını dışarıya tükürdü.

Burada gördüğü her şey keder vericiydi. Ekini orağa yükselmiş tarlalar, yemiş yüklü ağaçlar, akşam güneşinde kızıl pırıltılarla akan Karasu... Hele yıllardır kervan geçmez olmuş

İstanbul-Tebriz yolu... Köprünün yarı yarıya göçmüş taş ayaklan... Dünyanın yüzünü karmakarışık çizen yollan, bunların üstünde sürünen, insan hayvan kalabalıklarını düşündü. Yükleri her akşam çözüp her sabah saran, neyi kime, kaça satacaklarını bilmeden aralıksız yürüyen bu insanların, alın yazısından ürktü. "İnsanlar ne yana gitseler, ölümlerine doğru giderler," demişti bir gün Şeyh Edebâli... Salt ölümün yeri, biçimi değişiyordu. Rahat yatağında ölmek... Eşkıya tarafından tutulmuş boğazları zorlarken ölmek, en iyi dostunun pusunda... Cellat olarak doğmuş Pir Elvan'ın ellerinde ölmek... Kansının verdiği zehirle, kocanın hançeriyle ölmek... Sonra bu ölümlü dünyada para için çabalamak... Şu, birkaç saat önce, anası Bacıbey'in Bilecik kapıcılarının ayakları dibine yem olarak saçtığı maden parçalan için... Korkunçlu nesneydi para... Böyle bir yem

olmasaydı, bu kadar kolay alınabilemezdi bu Bilecik Hisarı... Evet, altını görünce gâvur milletinin aklı başından gitmişti. Dündar Alp'i hatırlayarak suratını astı: "Salt gâvur milletinin değil, nice Müslüman'ın aklını şaşırtmakta bu pis!" Kapının önündeki rezillik gözünün önüne geldi. Sayısının bilinmezliğini öğrenir öğrenmez, deliye dönmüşlerdi herifler... Topladıkları kendilerine kalacak sanmışlardı. Nitekim, bu paraların sahipleri Keşiş Benito ile Kamagan Derviş, Daskalos, Dündar Bey de öyle sanmışlardı. Bilecik'in savaşçıları hırsla yumulup topladıklarını ellerinden bırakamadıkları için kılıçlarına davranamadı hiçbiri... Arkadaşları sopalarla yere serilirken şaşkın şaşkın bakakalmaları, altının tuzağına yakalandıklarından... Tuzak kelimesini aklından geçirince, sol bacağı sızladı, Daskalos'u debelenirken görür gibi oldu. Demek tuzakla boğuşurken Benito Keşiş üstüne gelseydi... Gözlerini kapayıp uzakları dinledi. Yaprak oynamıyordu. Osman Bey de, Kozpınar'daki işi, bu saate çoktan bitirmiş olmalıydı.

Bilecik ele geçirilsin geçirilmesin, birinin kaçıp Rumanos Tekfur'a durumu haber verebileceği düşünülerek karşı baskının geceye bırakılmaması kararlaştırılmıştı. İnegöl Tekfuru kadar Atranoslu da çetin gâvurdu. "Uyanık durmuşlarsa... Kılıçları sıyırmaya fırsat bulmuşlarsa..." Orhan Bey'i, Ermeni Toros'u, bütün yakınlarını, sonra Osman Bey'le Söğüt ulularını düşünüp yüreği titredi. Hatta, cellatlığa o kadar yakın Pir Elvan alçağına bile bir şey olsa üzülecekti.

Vuruşmayı hiç sevmiyordu ama, bunun sırasında kaçınılmaz olduğuna da yavaş yavaş inanıyordu. "Kılıç taşıyarak yaşamanın töresi, ya öleceksin, ya öldüreceksin! İyi ya, sonu neye varır bunun böylece? Gözlerini kırpıştırdı. Düşmanların tükenmesine... Gene Dündar Alp'i hatırladı. Ya düşman tükenir mi? Kendi soyundan bile türedikçe?.. Biraz düşündü. Evet, düşmanlık kalkmadıkça düşman tükenmez!"

Ayak sesine yüreği üşendiğinden, dönmedi. Boşboğazın birisine, hiç katlanamayacaktı. Burada gidip başını dinleyecek bir yeri yoktu. Bunun ne kadar önemli bir yoksulluk olduğunu, birkaç aydan beri ikinci defa duyuyordu.

— Burada mısın yahu? Araya araya!..

"Çok şükür Mavro'ymuş!" diye gülümseyerek omzundan baktı:

— Buradayım! Sen nerdesin?

— Fukara Şirin kızı gömecekler... Savuştum.

— Hocasız mocasız mı?

— Şehit olduğundan, yıkanması namazı olmazmış... Bir yandım ki Şirin bacıya...

Kerim yutkundu. Elini yüzünden geçirdi. İsteksiz anlattı:

— Karılardan biri "Şirin vuruldu" deyince koştum. Daha ölmemişti. Soluyordu kesik kesik... Kafasını dizime koydum. "Şirin! Bak bana!" dedim. Tanıyamadı önce, sonra gülmeye çabaladı. "Ölür müyüm bu yaradan Kerim abi?" diye sordu sesi duyulur duyulmaz... "Yok canım! Yok bir şey!.. Zıplar kalkarsın birkaç güne kadar" dedim. "Görür müyüm güzel gelinimizi?" dedi. "Hay hay! Hiç kuşkun olmasın!" dedim. "Ölürsem..." dedi, "Orhan Bey'e de ki..." dedi. Dudaklarını yaladı var zorlayışıyla... "Deme bir şey!.. Hiç deme! Hiç..." dedi. Başı yana kaydı. Canı boşaldı birden... Tıkızlığı gevşeyiverdi. Şaşırdım n'apacağımı... "Ana" diye seslenmişim! Yatırdım taşlara... "Üşürse müşürse..." demez miyim?

Mavro gözlerini yumruğunun üstüyle kuruladı.

— Oğlanı bildin mi, vuran namerdi?

— Yok!

— Mahzeni açıp gelen avanak köylü... Anahtarı Bacıbey anama veren alçak! Kız dedi ki!..

— Hangi kız?

— Bir kız var aşada... Çavuşun beslemesiymiş... Dedi ki, "İnanmazdım gözlerimle görmesem," dedi. Tavuk kesmekten geç, tahta biti ezemezmiş... -Biraz düşündü-: Böylesi kıyar insana... Çünkü ne halt ettiğini bilmez! -Sesindeki acılık birden sahici düşmanlığa dönüverdi-: Ama, Cinci Nefise ablam n'apmış, elleri yeşil olası... Bir vurmuş, yanağını açmış şöyle elim gibi... Çökertmiş, ikinciyi vurmasıyla bitirmiş!.. Kaplan Çavuş emmim de çok yan dı Şirin kıza... "Götürün şu iti tekfur konağının adam gübresine gömün!" dedi. Bacağından sürüdü biraz, "Tüh yüzüne" deyip bı raktı.

— Nerede şimdi?

— Kim? Kaplan Çavuş mu? Şeyh Edebâli Efendimize tekke yeri seçmekte...

Kerim hemen ilgilendi:

— Buraya mı konacakmış şeyhimiz? Söğüt'te kurduğu tekke ne olacak?

— Ahi Hasan Efendi'ye bırakacak... Konuk evi... Buraya sak bir tekke kondurmayacakmış Edebâli Efendimiz! Konuk evi, imaretten başka, bir medrese konduracakmış ki Konya medreseleri kaç para... "Horasan'dan, Mısır'dan, Rum'dan, Bağdat'tan müderris hocalar getirtsem gerek... Ona göre... Aman Kaplan Çavuş göreyim seni," demiş, "Hisarlara, kentlere

kadılar, subaşılar dikilse gerek. Ve de çerinin yanına kazaskerler koşulsa gerek," demiş, "Türkmen'den yeterince okumuş yetişmeli, ülkeyi çekip çevirecek yazıcı peydahlamalı," demiş. "Beli kılıçlı kimden olsa olur, hele akıncılar Rum'dan seçilir, çünkü bizim akınlar Rumluğa yönelmiştir ve de yakıp yıkmak, vurup almak akım değildir, adalet gösterip güven vermek akınıdır," demiş! İyi mi?

Kerim dalmıştı. Mavro omzuna vurdu. Bundan böyle arkadaş, benim sezinlediğim, Osman Beyimiz Bursa'ya, İznik'e yönelse gerek...

— Yok canım! Nerden belli?

— Şeyh Edebâli Efendimizin koca Eskişehir dururken gelip Bilecik'e konmasından... Biraz durakladı, sordu. Bursa'ya, İznik'e yolun düştü müydü hiç?

— Yok! Ya senin?

— Ben de görmedim ama, rahmetli babam çok anlatırdı. Osman Beyimiz Bursa'yı da, Bacıbey eliyle kapısına altın saçarak çekip alırsa...

Ayak seslerini duyunca sözünü bitiremedi. Popolina bir elinde büyücek bir şarap testisi, ötekinde bir gümüş kupayla görünmüştü. Kupa, Kosti Çavuş'undu. Yaklaşıp, dizlerini kırarak selam verdi:

— Buyrun Türkmen beyim! Araya araya başım döndü. Az kalsın testiyi kapacaklardı elimden... Vermedim!..

— Nedir o?

— Şarap istemişsiniz ya!

Kerim şaşırarak Mavro'ya baktı:

— Şarap nerden geldi aklına?

Mavro, kızı süzüyordu. Aşağıdaki alacakaranlıkta iyi görememişti.

— Adın neydi senin?

— Popolina, Türkmen efendimiz!

— Popolina... -Omzu üstünden Kerim'i cevapladı-: Uzanıp kızın yanağını makasladı. Bu kadar güzel bir kıza "istemem" denir mi? "Hayhay"ı bastırdım! -Kupayı alıp Kerim'e uzattı-: Bak bakalım tadına!

Kerim biraz içti. Yüzünden belli ki şarapla başı hoş değildi. Mavro bir dikişte boşalttı, damağını şaklattı:

— Sağol, var ol Popolinamu! Göklerdeki Rab İsa Efendimiz seni sevdiğine bağışlasın!

Popolina başını yana almış, gülümseyerek bakıyordu. Mavro'nun duasını duyar duymaz, sağ kaşını kaldırıp toplandı. Göklerdeki Rab İsa'ya dua eden hiçbir Türkmen görmemişti, şimdiye kadar...

— Doldur bakalım Popolina... Doldur ama, bu kez bedava değil... Sen de benden bir şey isteyeceksin!

Kızın kara gözleri sevinçle parladı. İsteyeceğini çoktan tasarlamış gibi hiç duraklamadan diz büküp selam verdi:

— Düğüne gidecek misiniz, Türkmen efendilerim! Düğünü var soylu Tekfurumuz Rumanos Efendimizin Kozpınar'da... -Başıyla gösterdi-: Şu yana düşer, Kozpınar!.. Gidecekseniz, n'olur, beni de götürün!..

Kerim'le Mavro gülmeye başladılar.

Popolina niçin güldükleri gibi, götürüp götürmeyeceklerini de anlayamamıştı. Niyetlerini sezmeye çalışarak, biraz tedirgin, bakıyor, Türkmenlerle anlaşmanın zorluğuna şaşıyordu.

— İstediğin düğünse, can baş üstüne güzelim! -Yanağını bir daha makasladı-: Hele doldur şunu!.. -Kerim'e döndü-: Demekteyim ki... Bak ben ne demekteyim arkadaş... Bu dünya güzeli Popolina'yı alıp Kozpınar'a mı gidelim, yoksa haber salalım da soylu Rumanos Tekfur, gelini kapıp buraya mı getirsin!..

Popolina bir zaman anlayamadı. Anlayınca da somurttu:

— Sordunuz, soylu Türkmen efendi, ben de söyledim. Ayıp mı sizde, kızların düğüne gitmeleri?

— Vay inanmadı, gördün mü Kerimcan! Bak Popolina, benim kim olduğumu demek ki öğrenmedin! Ya ben, büyük Moğol'un otuzuncu şehzadesi değil miyim! Fermanım yürümez mi benim buralarda? -Sözünü kesip, elini gözlerine siper ederek İstanbul-Tebriz yolunun en uzun dönemecindeki karaltıyı seçmeye çalıştı-: Nedir o! Aman haa... Vay ki vay! -Şarap kupasını kaldırıp parmaklarını şıkırdatarak iki kere döndü-: Yalan mıymış Popolina! İnanmadın mı şimdicik! Nah, Soylu Rumanos Tekfur, gelini sırtlamış gelmekte ki, Yolları tozutaraktan, gör, nasıl gelmekte...

Kerim telaşlandı:

— Kapalı mı kapılar? Bırak şaklabanlığı... "Kapılar" dedim, akılsız Mavro!

Popolina, güvenle karşılık verdi:

— Çekildi Türkmen efendimiz! Meraklanmayın, vurdurdu bütün kol demirlerini çavuşunuz!

Biraz sonra Mavro kestirip attı:

— Arabadır Kerim Ağa... Güneşte parlaması, sırma saçaklı, ipek örtülü gelin arabası olduğundandır. Kılıcım üstüne bahse girerim ki, çevresindekiler de bizim Söğüt savaşçıları... -Kupayı kaldırıp var gücüyle

bağırdı-: Heyy! Bu iş tamam Kerim Ağa! -Şarabı dikti, yüzüne şaşkın şaşkın bakakalmış Popolina'ya şakadan çıkıştı-: Doldur şunu! Durmakta, başına neler geleceğini bilmeyip... Türkmen'de şarabı geç doldurmanın cezası nedir? -Kızı tutup yanaklarından şap şap öptü-: İşte budur!

Araba, nedense, yavaş geliyordu ama, çevresindeki savaşçıların, ileri geri seğirtmelerinden, havaya kargılarını atıp tutmalarından çok keyifli oldukları anlaşılıyordu.

Bilecik alındı almalı Kerim'in ilk defa yüzü gülmüştü.

Araba biraz yaklaşınca, dev iriliğindeki bir ata binmiş Âdem Ejderhası Pir Elvan, Karasu'yu değirmen çarkı gibi köpürdeterek, beri yakaya geçip yokuşa sardı. Hayvanı Allah yarattı demeden sürüyordu. Bilecik Hisarı'nın kapısına dayanır dayanmaz, narayı gürledi:

— Bre Yettim Kaplan Çavuş! Bre bunun kapıcısı yok mu?

Kerim ellerini boru yapıp seslendi:

— Elvan Ağa... Nasılız Elvan Ağa, kötü bir iş, ölen mölen?

— Müjdeler olsun Kerimcan, ölenimiz hiç yoktur. Yaralımıza da, kulak asmalı değil...

Bunları söylerken, herhalde ganimet aldığı, kesimine uygun Macar kadanasını oynatıyor, bineğine dilediğini yaptırır usta binici olduğunu, hakçası, ispatlıyordu.

Âdem Ejderhası Pir Elvan'ın getirdiği haberlere bakılırsa, ilk kavuşmada tekfurları ölen İnegöl, Atranos savaşçıları, uzatıp tadını kaçırmadan pes etmişler, Yarhisarlılarsa biraz çabaladıktan sonra ele geçmişlerdi. "Söğütlü Kozpınar'a girer girmez, kılıç sıyırıp 'Bre kıpranma' diye bağırıp dalmasıyla, fukara tekfurlar ayak altında kalıp toza gübüre karıştı, Kaplan Çavuş," diyordu, "Osman Beyimizin canı sıkıldı ya, 'Beyim aldırma' dedim, 'cenk halidir böyle olur' diye güldürdüm!" diyordu.

— Nerede şimdi Osman Beyimiz?

— Osman Beyimiz, İnegöl Hisarı'nı kapmaya gitti, koca Tanrı'nın izniyle Kaplan Çavuş! Ahi Hasan Efendi Yarhisar'a, Turgut Alp Atranos Hisar'a seğirtti. Karasu'yu geçen arabayı mı sordun? Hayır, doyum yüklü değildir, bildiğin gelin arabasıdır. İçinde Lülüfer Hanımımızla sütanası vardır ve de Orhan Beyimizin kaynatası olacak derbeder Yarhisar Tekfuru vardır ki yaralıdır. Korkma, ağır değildir. Yaşlılık şaşkınhgıyla kılıca davranırım sanıp çekip, "Bre kızımın saç teline hata erişse böyle keserim, şöyle biçerim," diye esip üfürüp, Orhan Bey'in, "Etme babacığım! Dur otur, iş başkadır," demesine kulak asmayıp dönelerken terkelenip at basıp bacağını

az biraz kırmakla gelin arabasına bindirilmiştir, arada bir inileyerekten ve de n'olduğunu anlamak çabalamasıyla bel bel bakınarak gelmektedir. Evet, arabanın yanı sıra at süren, Orhan Beyimizin kendisidir ki sevinmenin ve de güvenmenin ve de kasılmanın son kertesindedir. Gerideki karaltılar... Düğün milletidir, karı erkek, çoluk çocuktur. Ayrıca savaşçı yesirler urganlara dizilmiştir ki tespih tanesi de öyle değildir. Osman Beyimiz, Kozpınar'da, canlı serçe kuşu bırakmadı, dört yana gözcü dikti ki Çudar çetesine haber ulaştıran olmasın için... Sana geldi mi, Kaplan Çavuş Ağa, birazdan yoldasın! Çünkü Oynaşhisar yıkığında, Çudar avanağını sarıp basıp takımından bir can kaçırmayıp tutup Kozpınar'a getirmek sana ısmarlanmıştır. Orada Osman Beyimizi beklesen gerektir. Çudar’ın yanında ve de uzun Türkopol ve de Pervane Subaşı vardır. Tutarları on dokuz nefer olup basıldıklarını ve de alındıklarını görmekle her biri oklarnmış hınzıra döneceğinden canı pahalı satma çabalamasında Söğütlüye bir sakatlık elvermesin için, bölüğünü yarar savaşçılardan derlemene ve de en azdan kırk kişi alıp gitmene sıkı emirler vardır. Bana sorarsan, eğerleri kapattırsan gerek ve de Orhan Bey gelir gelmez binip sürüp hayın düşmanın kopası başına, karakuş gibi yumulsan gerek...

— Hay anan öle, kötü Pir Elvan! Ne demeli şunun akıl vermelerine, adam gibi?..

— Yeterince urgan ipi götürmelisin ki... "Çudar'ı neyle bağlasam hey koca Tanrı!" diyerek dolanmalısın ki, Oynaşhisar yıkığında, ben gülmeliyim!"

Kaplan Çavuş yeterince urganı yumaklayıp kırk savaşçıyı da kolay seçti ama bunların arasında Mavro'yla Kerim'in bulunmadığı anlaşılır anlaşılmaz kıyamet koptu.

Ne Orhan Bey, ne de Şeyh Edebâli, suçluları, şeriat yasalarına göre, sancakbeyinin cezalandıracağını Bacıbey'e anlatamadılar.

Devlet Ana kükremişti Allah beterinden saklasın, yere göğe sığacağı kalmamıştı. "Kör Frenkle uzun Türkopol kanlımızdır ve de oklanmış avımızdır. Kerim oğlumla Mavro oğlum gitmemiş olur mu, imansız Kaplan, olmaz ve de öcümüzü elimizle almamış hiç olmaz!" diyerek kapıyı kesti ve de yemini bastı:

— Yemindir, töre bilmez Kaplan! Devlet Ana ve de Bacıbey yeminidir. Bunları alıp gitmedin mi, bindim bil ve de Bacı takımım ardıma alıp sürdüm bil!

Yemine karşı söz kalmadığından fukara Kaplan Çavuş elini ağzına kapatıp bir zaman baktı:

— Vay ki Bacıbey, neler çekmiş senden rahmetli Rüstem Pelvan! Ne hoş ki ölüp kurtulmuş! Koca Tanrı'dan bul e mi? Yüzüne hasta koyun bakışlarıyla yalvararak bakan Mavro'yu, çiğneyecekmiş gibi tepindi. Hele şuna hele! Atlanın çabuk! Günah benden gitmiştir. Sözümü tuttunuz, ne iyi, tutmazsanız görün ki neler olur!

Yere tükürdü. "Hadi" anlamına elini kaldırdı. Baskın takımım ardına alıp Bilecik'in yokuşundan Karasu'ya indi ki, Sakarya'nın bulanık seli de öyle korkunçlu değil!

Ay ışığı bütün kestirim alışkanlıklarını alt üst ettiğinden Ermeni Derbendi'nin çıplak tepeleri sanki uzaklaşıp yer değiştirerek kendisine sığınmak isteyenlere düşmanlık ediyor, bineklerini kıyasıya mahmuzlayan Şövalye Notüs Gladyüs'le Türkopol Yüzbaşısı Uranha'ya haftalarca durmadan dörtnal gitseler boğazı tutamayacaklarmış gibi, umutsuzluk veriyordu.

Pervane Subaşı, Oynaşhisar yıkığında, Söğütlülerin çemberinden sıyrılıp çıktıklarından beri öndeydi. Herifin yüreğine işlemiş "Osman Bey korkusu" olmasaydı, Çudar takımıyla beraber, şimdi ya öldürülmüş ya da zincire vurulmuş bulunacaklardı. Korkusu alaya alındıkça, Pervane Subaşı, hep parmağını kaldırmış, "Yamandır Kara Türkmen, korkulur. Çünkü kurnazdır, düzenleri bitirici, pençesi koparıcıdır. Ülkenin en yaman iş erlerini de başına toplamıştır," demiş durmuştu. "Evet, kurnaz olmasa, ava çıkanları avlayabilir mi? Yarar adamları olmasa, gönderdiği bölükbaşı, kan uykuda gözleri gören, kulakları işiten Moğol nöbetçileri bastırıp Çudaroğlu'nu çevirebilir miydi kıskıvrak?.." Büyük tehlike atlatmışlardı. Şövalye Notüs Gladyüs dişlerinin arasından söylendi. "Yakalansaydık ölümdü yüzde yüz... Hem de boynumuz vurularak değil, kazığa geçirilerek..." Gövdesini soğuk ter kapladı. Sırtında iç gömleğinden başka giyim olmadığı için, atın hızıyla ürperdi. Pervane Subaşı'nın öğüdünü tutup tetik duracağına, Çudar hayvanına uymuş, Türkmen'i küçümseyerek serinlemek için zırhını çıkarmıştı. "Asıl hayvan, Çudaroğlu değil, biz... Savaşçının zırhı derisi, yazmaz mı şövalyelik kitabı? Adama derisi yük olur mu, kaltaban?" Buraya geldi geleli, alışkanlıklarından birçoğunu gevşetmişti. Bu Doğulu barbarları insan sayamıyordu bir türlü!.. Kafasına tulga yerine keçe giyen, sırtına çelik

zırh yerine kösele geçiren, balyoz gibi ağır kılıç yerine, eğri büğrü, tüy gibi hafif demir parçası taşıyan Türkmen'in aklı olamazdı. Dış görüntüsüyle insana benzemesi bile şaşılacak şeydi.

Ay ışığının bulanık aydınlığında, atını, gövdesinden bir parçaymış rahatlığıyla süren Pervane Subaşı'ya, arkasından bıçak alacakmış gibi, kindar baktı. Herif bir çalım, yarısı adam yarısı aygır, santorlara benziyordu. "İnsana düşman yaratık duygusunu veren bu olmasın, kutsal Meryem Anamız?" Yarım saat önce kendisini korkunç bir ölümden kurtarmıştı, Pervane, şimdi de, selamete çıkarmak için önüne düşmüştü. İsteseydi, arada bir gemi kasmasaydı, çoktan geçip gider, alacakaranlığa karışıp kaybolurdu. Altındaki, çevrenin, en ünlü kaçma kovma atıydı. Sancağın Kara Osman'a verildiğini duyar duymaz, Alişar Bey'in tavlasından seçip savuşmuştu. Basıp gitmemekle, dostluk gösteriyor, yardım ediyordu aklı sıra... "Neden peki? Babamın oğlu mu? Dişlerini göstererek sırıttı. Babamın oğlu olsa, keyif için öldürür beni... Mirastan bir pay eksilsin diye... Kılavuz mu tuttum parasıyla... Kızımı, bacımı vermeyi mi vaat ettim? Ortak mıyız? Neden karşılıksız dostluk gösterir bu Türkmenler yabancılara... Din düşmanlarına... Neden bedava hizmet etmek için köpekleşirler peki, ben niçin bu dostluğa karşı düşmanlık duymaktayım? Herifler 'Hizmet edeceğiz' diye çırpınırken, niçin kusma geliyor içimden? Çünkü gözlerinden duygularını sezemiyorum, sözlerinden gerçeği yalanı ayıramıyorum, davranışlarını hiçbir anlama bağlayamıyorum. Kırk yıl bir arada yaşasam budur bu... Öyleyse bu herifler insana benzer, insan düşmanı yaratıklar..." Hıhlayarak boğazına biriken tozları tükürdü. Bir at başı boyu sol gerisinde, dörtnal gelen Uranha'yı gözetledi. Hayır, bu hayvanın Türkmen'le hiçbir ilintisi yoktu. Hayvandı sadece. Kedi gibi, köpek gibi, at gibi, eşek gibi... Hayır, yüzde yüz katır gibi bir hayvan... Rumları da sevmemişti. Palavracı gevezelerdi. Yurtlarını savunmaya üşenecek kadar tembeldiler, Ortodoksluk tutturup Rab İsa'nın doğru yolundan ayrılacak kadar akılsızdılar ama, nihayet insandılar. Hiç olmazsa iğrenç değillerdi. "Türkmenler de Hıristiyanlığı kabul etseler, bize verdikleri bu düşmanlık duygusu, bu kusturucu iğrenme geçer mi biraz?" Bu soruya her zamanki kesinlikle "Hayır" deyince, nedenini aradı, Pervane Subaşı, atını yavaşlatıp geceyi dinlerken de bulduğunu sandı: "Beni ölümden kurtardığı halde neden minnet duymuyorum bu herife?.. Çünkü bunun için sadece korkaklığını kullandı. Örneğini görmediğim pis bir hayvanın yalnız korkuya dayanır iğrenç içgüdüsünü..." Evet bunların korkusu bile insan korkusu

değildi. Kara Osman'dan ödü koptuğu halde, istese gelmeyebilirken Çudar çetesine katılmış, sonra da korkusunu hiç yenememişti. Daha şaşılacağı, yenmeye de, saklamaya da çalışmaması... Utanmıyordu korkusundan... Tersine övünüyordu, enikonu... İkide bir, "Korkuludur Kara Osman Bey!" derken hem korku, hem de tapmaya benzeyen derin bir saygıyla titriyordu sesi... "Peki, neyin nesidir bu, göklerde yaşayan Rab İsa Efendimiz, bunları da bizim Allah'ımız mı yarattı?" Ne düşünüyordu acaba, şimdi, böyle ılgarla giderken? Gene Kara Osman'ı, hatırladıkça yalanıyor muydu gözlerini kırpıştırarak?.. Nasıl tanıyabildi gecenin içinde apansız duyulan, "Kıpranma Çudaroğlu, sarıldın!" sözlerinden bağıranın Kaplan Çavuş adında biri olduğunu? Neden, bir an bile, direnmeyi aklından geçirmeyip, "Aman savuşalım!" diye hopladı. Çevirenlerin kaç kişi olduğunu merak bile etmeden, belki yenebileceğimizi hiç düşünmeden... Kaçma kararını nasıl verebildi o kadar çabuk, nasıl da, artık, kıyamet kopsa değiştirmedi. "O zamana kadar uyuklayan herif, çevikleşti ki suda balık, kayada kertenkele de öyle değil!" Moğollara da benzemiyorlardı bu Türkmenler! Çudaroğlu boş bulunmuştu ama, kendisini hemen toplamış, savunuya geçmişti, ilk iş, ateşin üstüne bir manda postu çekti, böylece ışığı karartıp düşmanın görmesini önledi. Bir yandan, "Kimsin? Sokulma! Bitiririm!" diye oyalarken yayı kapmış, sesin geldiği yöne ok yağdırmaya girişmişti. Adamları da nice baskın görmüş usta savaşçılar olduğundan Delibaşılarma uyup, karanlığı oklayarak, hisar yıkığının dört duvarı kalmış ahırına doğru çekildiler. Eğer dünyada okçu millet diye nam salmış Moğollar oklarına yaylarına güç yitirip baskıncıları az biraz göğüslemeseydiler, Pervane Subaşı'nın gerektiğinde savuşmayı düşünerek en uygun yere bağladığı atlara yetişmeleri katiyen mümkün olamayacaktı. Herif, ikindi vakti, üşenmemiş, yakındaki küçük gölü dolaşıp görüntüsünün tersine pek derin olmadığını anlamış, atların çakıldığı yeri değiştirmişti.

Basanlarla basılanlar karşılıklı bağrışarak birbirlerini yıldırmaya çalışırken şövalye ile Uranha'yı ardına aldı, yılan gibi sürünerek bineklerin bulunduğu yere yetişti. "Hayvanların boynuna kapanacaksınız ki uzaktan adam var mı yok mu bilinmesin!" dedi. "Dur kıpranma!" sesi duyulana kadar gayet yavaş gitmeyi, ilk bağırtıda ok yağmuruna ve de düşene bakmayıp çalakamçı, çemberi atlayıp gölü tutmayı öğütledi. Baskıncılar bu yönü batak sanıp beş bırakmış olmalılar ki, kötü Pervâne'nin hesabı doğru çıkmıştı. Artlarına düşmemeleri de, "Birkaç kişiyi tutalım," derken bütün çeteyi kaçırmak korkusundan ileri gelse gerekti.

Pervane Subaşı bir zaman dörtnal gittikten sonra durup geceyi dinlemiş, izleyen olmadığını anlayınca ferahlayıp, "Sürelim arkadaşlar! Ermeni Derbendi'ni aşıp Germiyan toprağına can atmaya bakalım! Bu kez de, koca Tanrı'nın desteğiyle yırttık kefenleri!" diyerek yola kapanmıştı. Şimdi böyle doludizgin oraya gidiyorlardı. "Peki, n'olacak Germiyan toprağında?" Şövalye Notüs Gladyüs, bu soruyu sorar sormaz, Oynaşhisarı'ndan beri, asıl önemli gerçeği zihninden uzaklaştırmaya çabaladığını anlayarak ömründe benzerini hiç duymadığı gayet kara bir umutsuzluğa, bütün güçlerim yok eden derin bir usanca kapıldı. İki buçuk aydır, kan dökerek, dünyanın en sefil işlerine girip canını tehlikeye atarak, daha beteri, bir gözünü kaybederek kurduğu plan, Kozpınar yenilgisiyle bir daha kalkamamak üzere yere serilmişti. "Uranha'yı alıp savuşmalı! Bizim oraların meteliksiz baronluğu, Buraların imparatorluğundan yeğdir!" İnönü'nde sol gözünü yitirdiğinden beri bütün kazanma şansım kaybettiğinden kuşkulanıyor, kimden duyduğunu bilmediği bir sözü aklından bir türlü çıkaramıyordu: "Sakat savaşçı kendini savunmayı becerememiş demektir. Kendini savunamayan kazanamaz, kazansa da kazancını elinde tutamaz." Dişlerini hınçla gıcırdattı. "Kara Osman denilen sefil Türkmen'i tepelemeyince gitmek yok! Gözünü alarak yolunu keseni gebertmeden nereye gidiyorsun yüreksiz? Üç buçuk çobanın, evini başına yıkmadan..." Dizginini hırsla çekerek atım şahlandırdı. Bunu, Pervane Subaşı ansızın durduğu için, usta binici sezgisiyle yapmıştı. Çevresine baktı şaşırdı, sevindi. Pervane de ulaşılamayacak sanıları tepelerin, birdenbire bu kadar yakma gelivermesinden ürkmüş olmalıydı. Aslında, ayı bulutlar örtmüş, ortalık geçici olarak kararmıştı. Pervane Subaşı boş bulunmasına kızıp, "Yok bir şey! Sürelim!" diye homurdanarak, öfkesini bineğinden çıkarmak istermiş gibi, hayvanı acımadan ökçeledi.

Kayaları yer yer parlayan iki çıplak tepenin arasında, Ermeni Boğazı'nın ağzı bir mağara gibi kapkara görünmüş, bu karanlık görüntü kuşkularını artıracağına, yüreklerindeki bütün tedirginlikleri silip süpürmüştü. Ölüm tehlikesini kesinlikle atlattıklarına hemen inandılar, aynı zamanda birer hoh sesi çıkararak tıkanmış ciğerlerini boşalttılar.

Şövalye Notüs Gladyüs, Pervane Subaşı denilen pis Türkmen'le aynı şeyleri duyup aynı şeyleri tıpkı tıpkısına yapmaktan ilk defa utanç duymadı. Ölüm korkusu, umutsuzluk bu kadar sıkı kavramıştı demek kendisini?.. Şimdi duyduğu hayvansı sevinç demek bundandı. Kaçmaya başladıklarından beri ilk defa düğünü hatırladı:

— Kozpınar'da n'oldu acaba? Pervane Bey? Tekfurlar n'oldu?
— Kozpınar mı? -Pervane az kalsın, "Ora da neresi?" diye soracaktı, insan sesi duymak, sanki imkânsız bir şeydi de, bu şaşkınlık ondan ileri gelmişti. Toparlanmaya çalıştı-: Kozpınar'da... Tekfurlar... Berbatlık olmuştur şövalye, bitirmiştir Osman Bey, tekfurları... Kozpınar'ı kavramasaydı, Çudar'ı basamazdı. Çünkü biri gelir haber verirdi. -Biraz düşündü-: Evet, çok sırasız öldü Argun İlhan! Benim gördüğüm, artık imparator da güç yetiremez bu Türkmen'e... -Biraz daha düşündü-: Kötüdür bu işin sonu... Şundan ki... Köylüyü okşar Kara Osman! Haklıyı arkalamakta, Gâvur Müslüman ayırmaz! Vergiyle bunaltmaz adamı... Kötüdür, arkadaşlar, çok kötüdür bu gidişat...
Tam bu anda, sert bir ses kayaları inletti:
— Sokulma! Kimdir o?
Pervane Subaşı’nın şaşkınlığı gene saniye sürmüş, boğazın ağzına elli adım kaldığını, yani ok menziline girildiğini kestirmesiyle atını topaç gibi çevirip kamçı üzengi savuşması bir olmuştu.
Şövalye Notüs Gladyüs, Uranha'nın da aynı işi yapacağını anlayınca var gücüyle bağırarak önledi:
— Dur Uranha!
Duyulan Türkçenin Rumcaya çalmasından umutlanmıştı. Kozpınar'dan kaçacak Türkmenleri yakalamak için İnegöl Tekfuru Aya Nikola, boğaza nöbetçiler koymuş olabilirdi.
— Kimsiniz? Kimlerdensiniz?
— Sen kimlerdensin?
— Biz İnegöl Tekfuru soylu Aya Nikola'nın dostları... Şövalye Notüs Gladyüs...
— Vay kahpe dölü!
Mavro, kim olduğunu daha bilmeden, yayını var gücüyle gerip ak gömlekli herifi nişanlamıştı.
Şövalye sağ omzundaki keskin acıyı, okun korkunç ıslığıyla beraber duydu, aynı anda, iyi rastlantı ummakla, ne kadar aptallık ettiğini anlayarak atını çevirdi, Pervane Subaşı’nın gittiği yöne saldırdı. Bu kez, gerçekten, Azrail ensesinde soluyordu. Okların kanı donduran ıslıkları arasında, mahmuzlarını hayvanın karnına gömüp kırbacını var gücüyle çalıştırarak ölümün ağzından can havliyle çıktı, nal seslerini duyup bineğine çok güvendiği için biraz yavaşlayan Pervane Subaşı'ya yetişti.

— Osman Bey'in savaşçılarıymış değil mi? Haksız mıymışım "Korkuludur" demekte... Anladınız mı neden ardımıza düşmedi Kaplan Çavuş? Çünkü önümüzü kesmişti çoktan...

— N'apacağız?

— Batakta deneyeceğiz bahtımızı... Doğru değil ama, yok başka çıkarı?

Uranha, Oynaşhisar baskınından beri ilk defa konuştu:

— Neden?

— Bilmem buralarını pek... Batağı buralarda tanımam... -Susup geceyi dinledi-: Kolay söksek bile... Karşısı Karacahisar topraklan... Osman Bey'in hükmünde... Tanır bizi köylüler... Gündüze kalırsak, görünmeden geçip Kanlıboğaz'ı tutamayız!

— Başka yol var mı?

— Yok!

— Yoksa lafı ne uzatıyorsun bre Pervane... Sür haydi!

Şövalye Notüs Gladyüs inledi. İnlemesi hem yarasının acımasından, hem de batağın verdiği dehşettendi.

Uranha döndü. Ay ışığı, uzun at suratına vurmuştu. Her zaman uykulu gibi bakan anlamsız gözlerinde bu kez çelik parıltısı vardı.

— Yaralandın mı sen Şövalye?

Kalınca bir bulut ayı birden örttü. Şövalye ne diyeceğini düşünürken Pervane Subaşı telaşla sordu:

— Ne yaralanması?

Telaşı, yaralının baş belası olacağı korkusundan geliyordu.

Şövalye Notüs Gladyüs bunu kaç kez, başkaları için kendisi de böyle düşünmüştü. Korkunç bir öfkeyle, korkunç güçsüzlüğü iç içe duydu.

— Yok bir şey!.. -Sesindeki yalvarışı beğenmemişti, sertleşmeye çabaladı-: Yok, çizdi biraz...

Türkopol Uranha ilk okun ete değdiğini sesinden anlamıştı ama, can kaygısıyla üstünde durmamıştı. Gene umursamadı:

— Kan?

— Yok!..

Pervane Subaşı birden atıldı:

— Susss!

— Nedir?

— Sus dedim!

Attan atlayıp kulağını yere dayamıştı.

Şövalye atını biraz çevirip yarasını saklamaya çalıştı. Çok kanamıyordu ama kolu gittikçe uyuşuyordu. Bir an, yabancı topraklarda güvenecek kimsesi olmamanın yırtıcı yalnızlığını duydu. İlk defa, ölüm korkusunun, daha doğrusu gerçek umutsuzluğun ne demek olduğunu anlıyordu. Yarası belki önemsizdi ama, seçtiği yaşama düzeninde her çeşit güçsüzlük, ölüm demekti. Bunları, bir an, karmakarışık düşünürken korkudan boğazı kurumuştu. Yutkundu. En iyisi, oku çekip almak, şu namussuz batağı aşana kadar yaralandığını belli etmemekti. Oka dokunur dokunmaz acı yüreğine vurdu. Çocukluğundan beri her çeşit acıya karşı tabansızdı. Aşırı kıyıcılığı burdan geliyordu. Aslında çekip çıkarabilirmiş de temrenin kılçıklarını, birden kan boşanmasını düşünerek, vazgeçmiş gibi elini arkasına sakladı.

Pervane Subaşı sıçrayıp kalkmış, ayaklarının altında toprak tutuşmuş gibi atına saldırmıştı:

— Nal sesleri... Yöneldi bu yana... Sürün!..

Uranha, bineğine pek güvenemediği için, yarayı marayı unutup hemen sürdü.

Batağa yetiştiler çalakamçı, önceden sözleşmeler gibi, atları başıboş bırakıp sazlığa daldılar.

Şövalye Notüs Gladyüs, batağın ağdalı çamuruna ayağı ilk bauşta, tepeden tırnağa titredi. Benito Keşişle at çalmaya giderlerken tanıdığı bu cıvıklık, gecelerce kâbus olup rüyalarına girmişti. O gün bugündür bastığı yerin kancık gevşekliğini düşünmeye bile katlanamıyordu. Bu ürküntüde, gövde ağırlığının da büyük etkisi vardı.

Omzundaki düşman oku, üçüncü defa kalın bir saza takılınca bunun böyle sürüp gidemeyeceğini anlayarak "Uranha" diye inledi.

— Ne var!

Uranha döndü. Ay ışığı, şövalyeyi baştan ayağa aydınlattığı için önce gömleğindeki büyük kan lekesini, sonra da omza sapla oku gördü.

— Uranha...

— Yaralısın! -Uzaktan uzağa suçladı-: Neden sakladın? -Birden değişmiş, üstüne amirlik gelmişti. Sertçe seslendi-: Dur bakalım Pervane Bey!

Pervane Subaşı, bütün dikkatini batağa vermiş, konuşulanları dinlememişti:

— Nedir?

— Yaralı bu... -Eğilip yakından dikkatle baktı-: Çok kanamamış... Önemsiz görünür! Oynat bakalım parmaklarını... -Parmaklar zor

kımıldanıyordu-: Yok bir şey! Oynat kolunu!
Şövalye zorladı ama acıya katlanamadığı için istenileni yapamadı, inledi:
— Çıkaralım şunu Uranha... Çek çıkar!.. Sazlara çarpıyor! Gidemem böyle...
— Dur bakalım!..
Uranha, "Hadisenize! Delirdiniz mi?" diye çıkışan Pervâne'ye aldırmadı. Türkopol, bölüğünden alışıkü yara umar etmeye, eli yatkındı. Hançerini çekerken, Şövalye hıh diye irkilip elini kılıcına atınca güldü:
— Yok bir şey!.. Kesmeden çekilmez! -Enikonu keyiflenmişti-: Sık dişini... Dua et, kan boşanmasın!
Okun girdiği yerle çıktığı yeri yokladı. Pervane durmalarından yararlanarak batağı dinliyordu.
Uzaktan hışırtılar duyulunca parmağını uzatarak fısıldadı:
— Haydi... Batakta adam var! Yakalatacaksınız kendinizi...
Bu sözdeki bırakıp savuşma anlamını Uranha hiç umursamadı.
Ok, temrenli taraftan kesileceği için, Şövalye Notüs Gladyüs'ün Uranha'ya sırtını dönmesi gerekiyordu. Bir an vazgeçmeyi düşündü, imkânsızlığı anlayarak yavaş yavaş döndü. Eli kılıcında, gözleri omzu üstünden Türkopol'un yüzündeydi. Arkasından vurulma korkusu o kadar ağır bastı ki okun kesilme acısını duymadı bile...
Uranha, garip bir ses çıkararak önüne geçince, fısıldadı:
— Kesildi bitti mi?
— Tamam! Şimdi sık biraz dişini...
Şövalye gözlerini yumdu, bir yere tutunuyormuş gibi, sol eliyle kılıcının kabzasını sıktı.
— Tamam!
Ok parçasını yere çaldı, gömleği önünden, kollarından kesip sıyırdı. Telaşsız hareketlerle sargı bezi halinde yırttı. Yarayı iki yandan tamponlayıp sıkıca sardı.
— Damara değmemiş bereket!.. Birazdan belki...
Uranha birden susmuş, çok garip bir şey görmüş gibi gözlerini kısmıştı.
Şövalye Notüs Gladyüs gömleği alındığı için, derisine sarılı altın kemerin meydanda kaldığını anladı. Çıplaklığından utanmış bir körpe kadın gibi, gülümseyerek, tek eliyle pantolonunu yukarı çekip kemeri örtmeye çalıştı. Uranha’nın suratı donuklaşmış, bakışları, ömründe hiçbir aniam taşımamış gibi boşalmıştı. Ustura gibi keskin hançeri elindeydi. Var gücüyle sıktığını,

şövalye nasılsa, anladı. İliklerini donduran bir ürperme geçti içinden... Tepeden tırnağa titredi. Ölümün, gerçek dokunmasıydı bu...

— Belki üşüme başlar birazdan... -Uranha'nın sesi pürüzlüydü. Bunu saklamak istemiş gibi yutkundu-: Sonra, belki... Ateş gelir! Aldırmayacaksın! Yürüyeceksin! Yüreyemezsen... Kalırsın!

Pervane geçit aramak için biraz ilerlemişti. Boğuk boğuk çıkıştı:

— Haydisenize, delirdiniz mi?

Uranha duymamış, nasıl bir tehlikeden kurtulabilmek için burada bulunduklarını da sanki unutmuştu. Bu hal şövalyeyi büsbütün dehşete düşürdü.

Pervane sesleniyordu:

— Haydi yahu! Haydi!..

Uranha arkadan saldırıya uğramış gibi hançerini kaldırarak hışımla sese döndü:

— Nedir? Nedir dedim?

— Sus! Kesildi hışırtılar!

— Ne hışırtısı?

— Şimdi tepemize binerlerse ne hışırtısı olduğunu anlarsın! Haydi yürüyelim! Koca Tanrı yardımcımız olsun! Batakta adam var!

Uranha, "Ne diyor bu herif?" anlamına baktı, nedense, dişlerini göstererek sırıttı. Çok zor bir iş yapıyormuş gibi, hançerini kınına soktu. Bunu hiç istemeden yaptığı için kendisine çok kızdığı, demirin çıkardığı sert sesten anlaşılıyordu.

Her adımda yılan hışırtıları çıkararak yürüdüler.

Şövalye Notüs Gladyus için, ömrünün en müthiş kâbusu başlamıştı.

Beş altı adım önde Pervane Subaşı, belli ki, ayak yordamıyla gidiyor, çamur dizlerinden yukarı çıkınca, kollarını ileri uzatıp gövdesini iki yana döndürerek, gözleri kapalı, kendisini sanki hayvansı sezgilerine bırakıyordu.

Ortalarına yaklaştıkça, batak, dehşet vermekten zevk duyan akıllı bir düşman gibi, rezilliğini artırmakta, kılavuzu yanıltmak için, sazların sıklığını seyrekliğini, çamurun gevşekliğini katılığını, ay ışığını gölgeleri kullanmaktaydı.

Pervane Subaşı birkaç kere yan beline kadar batmış, bir keresinde, duyduğu dehşeti dışarıya vuran korkunç bir sesle, "Tutun bizi!" diye imdat istemek zorunda kalmıştı.

Sağlam tabanı bulabilmek için, gerilemeler, dolanmalar, gittikçe uzayan zikzaklar, kılavuza güvensizlikle beraber, yorgunluğu da kat kat artırıyordu.

Batağın ortalarında en çetin yerlerinde debelendiklerinin geceyi de yanladıklarının, hiçbiri farkında değildi.

Hele Şövalye Notüs Gladyüs, nedenini kestiremediği tedirginliğinin gittikçe artmasıyla büsbütün güçten düşmüştü. Beli kırılmış gibi zorla sürüklenirken Uranha'yı kollayamamazlık edemiyordu.

Çoktandır geriye kalıp arkasına geçmeye çalıştığından şüphelenmiş, içinde debelendiği ölüm korkusu dehşet halini almıştı. Bazen hırıltılı soluklarının herife acıma vereceğini düşünüp umutlanıyor, sonra "Nasıl olsa sökemez batağı" dedirip tasarladığını daha kolay yapacağından ödü kopuyordu. Bunaltısı arttıkça, soluklanın ayarlamak çabası, gerçekten bitirici olmaktaydı. Pervane Subaşı'nın, son defa çevreyi dinleyip korkudan titreyen bir fısıltıyla: "Aramızda adam var!" demesinden bu yana, sırtında kendi ölüsünü taşıyormuş duygusuna kapılmıştı. Tepeden tırnağa çamur içindeydi. Ağzında bile, çürümüş çamur tadı vardı. Bu tadı yutkundukça mezarının toprağını yutkunuyormuş gibi kusacağı geliyordu. Çıplak vücudunu buz gibi saran rutubetli esintiyle dişleri çatırdamaya başlamıştı. "N'olursa olsun" diyerek yere çöküp, biraz soluklanmaması, artık arkalarından gelenlerin korkusundan değil, batağın verdiği tiksintidendi.

Pervane Subaşı, gene yan beline kadar batmış, "Dur!" diye fısıldayıp sendeleye sendeleye gerilemişti. Sağlam yer aramak için sağa sola saldıracaktı.

Şövalye Notüs Gladyüs, arkadaş olduklarından beri, ilk defa Uranha'yla yalnız kalmaktan korkması gerektiğini düşünerek elini kılıcına attı. Herif bir adım sol gerisinde kütük gibi dimdik duruyor, ay ışığı, suratını tanınmaz hale getiriyordu. Yarasını saralıdan bu yana hiç ilgilenmemiş, daha beteri, göz göze gelmemek için, her bekleyişte böyle arkasını dönmüştü.

Şövalye Notüs Gladyüs, apansız, yavaş yavaş çamura gömülmekte olduğu duygusuna kapılarak son ümit kırıntısını da yitirdi. Artık Allah'ın bile kendisini kurtaramayacağına inanarak, gövdesinde kalan son seyirme gücüyle "Uranha" diye fısıldadı.

Türkopol sanki böyle bir çağrıyı bekliyormuş gibi hızla döndü. "Nedir başımın belası!" anlamına baktı.

Yaralanmakla şövalye kendisine sanki kötülük etmiş, buraya kadar da sanki sırtına binmişti. Şaşılacak kadar uzun parmaklarıyla hançerinin

tutamağını öfkeyle kısıp bırakıyor, tehlikeli bir yerden atlayacakmış gibi gözlerini kısıp açıyordu.

Şövalye, saatlerdir şuuraltında, evirip çevirdiği, ölçüp biçtiği ölüm tehlikesinin gerçek kaynağını birden buldu. Bu tehlike, omzundaki yaradan, dizlerini kesen yorgunluktan, amansız bataktan gelmiyordu. Belindeki altın dolu kemerdi, ayaklarının altındaki toprağı böyle cıvıldaştıran; bu cıvıklığı söküp geçmesini önleyen... Altındı. Rab İsa'nın biriktirilmesini kesinlikle yasakladığı kanlı maden!.. Bunca yıl Allah'a karşı gelerek, en kirli yerlerden, en günahkâr biçimde toplayıp yüklendiği çarmıh!.. Çok korkunç bir yerde duruyordu. Saniyeleri sayılıydı. Her an iş işten geçebilirdi. Bir şey yapması gerekti. Yapacaktı. n'apacağını şu anda bilmiyordu ama acıklı bir yalnızlık içinde geçen otuz şu kadar yıllık ömründe, hırsla, güvenle yapıştığı biricik dayanaktan vazgeçmek üzere olduğunu seziyordu. Din değiştirmekten daha müthiş bir çöküntü ile çıkacaktı bu bataktan. İleri geri sallandı, yani son defa neyi bırakarak neyi kurtaracağını hesaplamak istedi. Uranha eli hançerinin sapında, vuracağı en uygun yeri araştırarak, bundan, hiçbir insanın o zamana kadar tatmadığı dayanılmaz derecede büyük bir zevk alacağından emin, karar vermesini bekliyor gibi yüzüne bakıyordu.

— Uranha!

Şövalye Notüs Gladyüs'ü, ölümün dipsiz uçurumuyla ruhunun karanlık kargaşalığı üstünde sallanan bu korkunç karar anında, Uranha'nın hançerinden apansız duyulan ayak sesleri kurtarmıştı.

— Uranha... Kardeşim!.. -Karar verdiği için sözleri bundan sonra, gerçekten, inandırıcı oluvermişti-: Kurtulamam ben bu yaradan... Çöz şu kemeri... Al senin olsun! -Uranha göğsüne topuzla vurulmuş gibi hırlayarak sarsılınca, en zor yeri beraber geçtiklerine inanıp sevinçli bir ferahlık duydu-: Çöz haydi!.. Kolum kalkmıyor benim...

Uranha elini hançerinin sapından hızla çekti, pis bir şeyden temizlemek istiyormuş gibi, avcunu kalçasına sert sert sürdü, sonra söylenenleri anlamasına yardım edebilirmiş gibi yüzünden geçirdi:

— Delirdin mi? Olmaz öyle şey...

— Olacak! Sana veriyorum! Bir adım bile taşıyamayacağım çünkü... Atacağım nasılsa... -Sesini alçalttı-: Atmadan, şu alık Türkmen'e teklif edeceğim çaresiz... -Birine muzipliğe hazırlanıyor gibi gittikçe keyifleniyordu-: Sökeceğim şüpheli, bu bataklığı benim...

— Yok öyle şey... Meraklanma... Bırakmam seni...

— Sağol! Bilmez miyim! Söksem de kemer senin Uranha! Acırım Müslüman kâfire giderse... Al haydi! Rica ederim! Kardeşiz... Ha senin, ha benim!..

— Olmaz. Delirdin mi! Kurtulacağız!.. Gerekirse... Yaran önemsiz... -Yüreğinin acıyla titrediği sesinden belliydi-: Sık dişini... Geldik sonuna...

— Aman Uranha kes sesini!..

— Nedir be herif?

Uranha birden dikilmiş, iki metre boyu, sanki iki misli uzamıştı.

Pervane Subaşı, korkuyla gerileyip kekeledi:

— Adamlar geliyor Uranha... Bu kez hiç şüphesiz batakta adam var!

— Höst yüreksiz! Olmakla... Biz de adamız, bataktayız!.. -Şövalyenin kolunu tuttu-: Haydi şövalyem. Yürü! Göklerdeki Rab İsa Efendimiz tanık! Ölürüm çıkarının bu bataktan seni... Gerekirse omuzlar çıkarırım!

— Sağol kardeşim! Önce şu... -"Beladan" diyecekti, yaraşıksızlığını kestirerek sözü değiştirdi-: Şu kemerden kurtar beni... Bir adım atamam bununla... -Elini tutarak gerçekten, yalvardı-: Haydi kurtar beni... Rica ediyorum!

Uranha, bir an durakladı. Sonra almazsa uğruna er geç kan dökeceğine emin olduğu, alırsa hiçbir değeri kalmayacağını garip bir sezgiyle bildiği kemeri, çözdü. Sanki bu kemerin dünyada, Şövalyenin çıplak etinden başka yeri yokmuş gibi, ne yapacağını kestiremeden, bir an öylece durdu. Sonra çok ayıp bir şeyi zorla yapanların acelesiyle omzuna atıverdi.

Aynı zamanda, aynı güçlendirici rahatlığı duyup birbirlerini gerçekten sevmek için böyle bir olayın neden mutlak gerekli olduğuna şaşarak gülümsediler.

— Sağol Uranha! Hafifledim, inanır mısın tüy gibi...

— Artık yürü hadi! Tut kolumu! Yorulursan haber ver! -Hiçbir şeyin farkında olmayan Pervane Subaşı'ya döndü. Tanıştıkların dan beri ilk defa emretti-: Al bakalım şunu Türkmen! -Kemeri attı, Pervane böyle bir şey beklemediği için yere düşürünce tersledi-: Uyuma hayvan! Altın doludur! Bağışladık sanma! Bu cenabet bataktan çıkınca alacağız!

Pervane Subaşı, kemeri şöyle bir okkalayıp yokladı. Gerçekten sucuk gibi parayla dolu olduğunu anlayınca koca Tanrı’nın, bu Frenklere şuncacık akıl vermediği halde, bu kadar parayı neden kemerlerine doldurduğuna şaştı.

Altın dolu kemeri yüklendikten bir saat sonra, Pervane Subaşı, "Hele biraz bekleyin bakalım soylu efendiler!" deyip geçit aramak için

uzaklaşmış, Uranha fırsattan faydalanarak şövalyeyi, kılıcıyla kesip yığdığı sazların üstüne yatırmıştı.

Şövalye Notüs Gladyüs, hiçbir kuşkusu kalmadığından, artık güçsüzlüğünü saklamaya çabalamıyor, hatta, dostuna nazlanarak rahatça ahlayıp ofluyordu.

Ay devrilmiş, yıldızlar uzaklı yakınlı parlamaya başlamıştı.

Şövalye vartayı atlattığına gene yüzde yüz emindi. Omzunu kımıldatmasa yarası sızlamıyordu. Dişleri birbirine vuracak kadar üşümese, bir de Pervane yüreksizi "Batakta adam var" demese, eski gezgin şövalye türkülerinden birine başlayacaktı.

Uranha, ağır kılıcını tırpan gibi kullanarak, haziran güneşinin sıcaklığından hâlâ biraz ılıklık taşıyan sazları kucak kucak getirip dostunun çıplak vücuduna örtüyordu:

— Oh ellerine sağlık Uranha kardeşim! Çok yaşa...

— Sık dişini... Ayağımız düze bassa, ben biliyorum yapacağımı... Bunun dermanı...

— Şaraptır! Yarayı da şarapla tımar edersin! Çünkü denemişim! Benim yaralarını şarapla sağalır. Hele biraz da kebap olursa...

— Nerde kaldı bu alık Türkmen?

— Şarap... Bir de uyku çektin mi. On iki saat, deliksiz!

— Amma yaptın şövalye!.. "Şarap, kebap... Körpe avrat," demez miydi fukara Çudaroğlu... -Susup batağı dinledi. Esinti kesildiğinden kamışların filizleri bile sallanmıyordu-: Ne cehennemde kaldı bu hayvan?

— İster misin, senin kemeri sırtlayıp savuşsun!

Şövalyenin sesi önce biraz kaygılıydı ama, sonra enikonu keyiflenmişti.

— Yapamaz! Çünkü bilir elime geçerse neler olacağını.

— Derisini canlı canlı yüzüp... Gerisini itlere kebap... Öyle mi?

Biraz daha beklediler. Uranha elini boru edip alçaktan yükseğe doğru, her yöne seslendi. Karşılık alamayınca herifin kemeri alıp savuştuğuna hemen inandı.

Böyle soyulmak gene de savaşçı onurlarına dokundu, sövdüler bir zaman Pervâne'nin gelmişine geçmişine ana avrat... Sonra şövalye birden gülmeye başladı. İki kahkaha nöbeti arasında, "Dükkan bulmuştur, batakta harcamaya durmuştur," diyordu.

Uranha birtakım işkence biçimleri sayıp döktü, birkaç da yeni icat küfür denedi.

Kalktılar.

Batak gittikçe sığlaşıyor, arada sırada edepsizlense de, her adımda biraz daha toprağa benzeyip katılaşıyordu.

Kerimcan, Mavro'yla beraber, Şövalye Notüs Gladyüs'le Uranha'yı izleyerek batağı geçip, sabaha karşı, Karacahisar toprağına ayak basmıştı. Tepeden tırnağa çamur içindeydi. Yorgunluktan kemikleri sızlıyordu. Hem avcı olup kovalanmaktan, hem de pusuya düşmek korkusuyla av gibi saklanmaktan sinirleri koparcasına gerildiği için, bütün gövdesi aralıksız, zonklamakta, içi derinden derine ürpermekteydi.

Kaplan Çavuş, ne hesaplamışsa hesaplamış, ikisini de. Ermeni Boğazı'nı tutacak takıma katıp, kendisinden haber gelene kadar yerlerinden ayrılmamalarını sıkı sıkıya tembihlemişti.

Kerim'e kalsa, bu emri dinlemezlik edemeyecekti ama, ablasını öldürenlerle karşılaşınca deliye dönen, ata binip tek başına sürmeye kalkan Mavro'yu, Söğütlü savaşçıların önünde yalnız bırakmak da uygun düşmeyecekti.

Batağa doğru, çalakamçı gelirken, üçüncü herifin kimliğini, bunları nerede bastırıp haklarından nasıl gelebileceklerim bir türlü kestirememiş, Mavro'dan da işe yarar bir karşılık alamamıştı. Eğer üçüncü kişi Çudar'sa, durum gerçekten korkuluydu. Kendileri gibi yeni yetme iki savaşçı için, çevreye ün salmış üç kılıcı kovup tutmak, vuruşmaya zorlamak düpedüz delilik olacaktı.

Batağın bitimine doğru, Uranha'nın seslenmesinden Çudar'ın yerini, Pervane Subaşı'nın almasıyla tehlike azalmamış, bir başka bakımdan, kat kat artmıştı.

Çudaroğlu savaşçılıkta ne kadar ustaysa Pervane, pusular düzenlemekte o kadar yamandı.

İşin başında, sokulup basıp ilk şaşkınlıktan yararlanmayı tasarladıktan halde, Çudar'ın yerine Pervane geçince, pusuya düşmemek için arayı açmak zorunda kalmışlar, bu yüzden Karacahisar toprağında heriflerin izini yitirmişlerdi.

Mavro dört yana seğirterek geceyi dinledi, yere yatıp kulak verdi. İz yitirmeyi kılavuzluğuna yediremiyor, hırıl hırıl soluyarak debeleniyordu:

— Işısa bir... Aydınlansa ortalık... Batağın balçığını sürer bulurduk!

— Bırak şimdi! Aydınlansa düşman da bizi görür! Nerde kaldı Kanlı Boğaz, sen onu söyle!

— Kanlı Boğaz mı? N'olacak?

— Kanlı Boğaz'dan başka Yolları var mı bunların?
— Deme! Girerler mi kendi ayaklarıyla yürüyerekten bizim Kanlı Boğaz'ımıza, Kerim kardaş?Yaparlar mı bu kadar avanaklığı?
— Germiyan toprağına geçmekten başka çareleri yoksa... Neden can attılardı Ermeni Derbendi'ne.
— Essah! Aman Kerimcan! Hay çok yaşa! Tamam, Boğaz'a yönelmişlerdir! Yaşadık girdilerse... Girsinler, gerisini bana bırak! Üç değil otuz olsalar gelirim haklarından...
— Taş yuvarlayaraktan mı?
— Taş maş... Pençemden çıkamazlar! -Sesi birden umutlanmıştı-: Benim bildiğim Kanlı Boğaz, kendi başına alır, Liya ablamın öcünü... Yürü de bak bakalım, yalan mı?
Arada bir durup dinleyerek Boğaz'ın ağzına vardılar. Mavro, Kerim'in kolunu tutarak fısıldadı:
— Aman haaa... Burdan ilerde "Hoh" demek yoktur. Gümbür der ki Kanlı Boğaz, davul kaç para... Burdan ilerisi, pisi ayağı, dil siz işmarı...
Sözünü bitirmeye kalmadı, düşen bir taş, kayalardan çarparak dereye inip Boğaz'ı derinden inletti.
— Demedim mi arkadaş! Ses verdi işte. Kanlı Boğaz! Müjdeler olsun kurtulmaları kalmadı.
— N'apacağız?
— ervane kahpesinin tuzaklarından sakıncağız, bu bir... Uranha namerdinin oklarını kollayacağız!
Batağın sınırında bırakılmış başı boş atlarla yay torbalan, sadaklar göremediklerinden heriflerde ok bulunduğunu sanıyorlardı.
— Şövalyeyi saymadın?
— Yaralıdır Şövalye...
— Yaralı da nasıl söktü batağı?
— Orasını bilmem! Vuruktur. Ete değmiştir benim okum!
Düşen taşın yankıları dinmiş, ortalığı, gene ürkütücü sessizlik kaplamıştı.
Mavro, Ortodoks istavrozu çıkarıp kılıcını "Bismillah" diye yoklayarak Kanlı Boğaz'a girdi. Hem evine gelmiş gibi güvenli, hem de boğazın her türlü kalleşliğine yatkın olduğunu bildiğinden, tedirgindi.
Yokuşun alt başında, ayak seslerini açık seçik duydular.
Kanlı Boğaz, Liya bacısının öcünü kendiliğinden alır mıydı bilinmez ama, en küçük pırıltıyı belli ki saklamıyordu.

Mavro kaşlarını çatıp gözlerini kısarak bir zaman kulak verdi, "Nedir, kutsal Meryem Anamız!" deyip boynunu biraz daha uzattı. Suratının kasıntısı yavaş yavaş kuşkuya dönüyordu.
— Ne var?
— İki kişi bunlar... -Ses ürküntülüydü-: Evet, iki kalmış bunlar nedense... Üçüncüyü duymamaktayım!
— Pervane başladı mı dersin kötü karı oyunlarına?..
— Bilmem!
— Bilmem olmaz! Bir kuytuya sinip ardımıza düşmesin!
Mavro'nun ödü koptu:
— Aman haa... Aman Rab İsa Efendimiz, bitirir bizi... Aman Kutsal Meryem Anamız!.. Pusuya girdik mi Kerimcan, alındık mı heyvah!
Kerim’i de korkunun kavradığı sesindeki titremeden belliydi. Yokuş dimdik çıkıyordu, baş
yukan... Sağında gittikçe derinleşen uçurum, solunda karmaKarışık kayalar vardı. İki yüz adım kadar ilerdeki dönemece yaklaştıkça Kanlıdere kayalara çarparak çağladığından ayak sesleri duyulmaz olmuştu. Uyuyan korkunç bir canavara sokulur gibi, ayaklarının ucuna basarak dirseği tuttular.
Mavro kayalardan birinin ardına sinerek gözetledi, hiçbir şey göremeyince ürküntüsü şaşkınlığa döndü, inledi.
— Nedir?
— Yok arkadaş! Göğe mi çekildiler göz göre?.. İlerdeki dönemeci kıvrılası oldu mu?
— Oldu oldu.
— Ya pusuya girdilerse... Okları yağdırırlarsa vızır vızır?..
— Baht işi... -Aslında Kerim, düşmanı görmeyi görmemekten daha yararlı buluyordu. Can sıkıntısıyla sordu-: Keseden yolu yok mudur Issızhan’ın?
— N'olacak?
— Heriflerden önce yetişirdik! Kel Derviş'i uyarırdık. Üçe üç olmak iyi ve de Issızhan’ın içinde olmak iyi... Yayı oku vardır Keloğlan'ın... Belki atıp avlarız birini, ikisini...
— Essah! Ne fayda ki buradan kesesi yoktur yere batası Issız'ın... Kanatlanmadıkça ulaşılabilemez!
— "İmparator'un sınır kuleleri üstüne binbaşı hisarıdır" demedin miydi buna sen geçenlerde...

— Dedim!
— Kuyusu var mı? Sarnıcı filan?.. -Mavro bir şey anlayamadığı için gözlerini kırpıştırıyordu. Kerim suratını büsbütün astı-: Su yolları olur böyle hisarların... Uğrun kapıları olur... Çevrilirse mevrilirse...
— Dur aman! Hay anam öle... -Kafasını yumrukladı-: Vay kafa... Kuru kafa... Var ya... Olmaz mı?
— Yakın mıdır ağzı?.. Çıkımı kolay mıdır?
Mavro biraz düşündü, kolu kanadı kırılmış gibi sırtını kayaya verdi.
— Ağzı epey çeker Kerimcan. Vah ki çıkımı zordur gayet... Biz boğuşurken yeraltında... Bunlar Issız'ı tutarlar, karınlarını bile doyururlar.
— Bırak öyleyse... Hadi yürü bakalım! İzime basarak gel... Kayaya siperlenerek gideceğiz!
Mavro "Olmaaaz" diye hemen davranıp öne geçti. Kerim’i zorla sürüklediği için, sorumluluk duyuyor, başına bir şey gelmesini önlemek gayretiyle hep kendini ileri atıyordu, Suyun hem güven veren, hem tedirgin eden şırıltısını arkada bırakıp kayadan kayaya geçerek iki büklüm ilerlediler.
Mavro bu kez, dönemeçten bakar bakmaz, hıh diye geriledi, yanına gelen Kerim’i elinden tutup çömelmeye zorladı.
Burada yokuş, koyu lâcivertten açık maviye dönen gökyüzüne dayanıyor, uzunluğu Türkopol yüzbaşısı Uranha'ya, tıkızlığı Şövalye Notüs Gladyüs'e benzeyen kopkuyu iki gölde, mavilikte yavaş yavaş yükselip beliriyordu.
Soluklarını keserek boy vermelerini beklediler. Evet, tıkız herif, uzunun koluna enikonu asılmıştı. Dura sendeleye, sürüklenir gibi gitmesine bakıp "yaralı" demek mümkündü.
— Nasılmış Kerimcan! Oklamış değil miyim kahpe dölünü?
Mavro'nun bataktan beri, çeşitli duygular içinde yuvarlanmasından biraz yatışmış kini, yeniden azgınlaşmış, fısıltısı, gene yılan ıslığına dönmüştü.
— Peki, hani Pervane?
Bu soruyla, Kara Vasil'in Mavro, arkasından saldırıya uğramış gibi hızla döndü, omzu üstünden gözetleyerek Boğaz'ı dinledi. Suyun hafif şırıltısından, sabahın tanıdık seslerinden başka bir şey duyulmuyordu.
— Essah! Nerde aman kardaş?
— Aklım ermedi! Bildiğim, kurnazlıkta, sizin İncil'in yazdığı yılan gibidir ve de kıyıcılıkta kuduz canavar gibidir ve de kahpelikte, ölü kemirici sırdan gibidir! Ona göre...

Uranha ile Şövalye köşeyi kıvrılıp gözden kaybolmuş, maviliği gittikçe açılan gökyüzü pislikten temizlenmişti.

Mavro birkaç kez yutkundu, hiçbir şey tasarlayamadığı, işi tamamıyla bahtına bıraktığı halde, n'apacağını iyice kestirmiş gibi elini salladı:

— Hadi arkadaş! Görelim n'olur!

Kerim omzuna basarak kalkmasını önleyip yanına çömeldi:

— Mavro! Benim anladığım... Her nedense, bıraktı savuştu bunları Pervane Subaşı, ya da bir halt etti...

— Aman Kerim, "Tepelediler" demeye mi getirmektesin? Aman kardaş! -Parmaklarını şıkırdattı-: Öcümüzü aldık bil ve de bunları yedik bil! Fark ettim, okları yayları da yok bunların... -Kaşlarını güvenle çatıp elini çevirdi-: Pervane cehennem olduysa... Kör Frenk yaralı... Ayakta durası kalmamış! Issız'da arslan Kör Derviş... Daha ne isteriz, bre Kerimcan? -Mavro yere bıraktığı yalınkılıcını kaptı, alacakaranlıkta bir iki oynatıp keyifle ışıldattı-: Kel Derviş uyanıksa... Ayak seslerini duyup herifleri bilip oku çekerse... Hele birkaç da dervişten, abdaldan. Horasanlı gazilerden müşterisi varsa... Biz bunları sürek avında kovup getirip... Ortaya alıp, oklanacak hınzır gibi...

— Ya Pervane rezili, önden gittiyse... Aldatmacaysa bunların görüntüsü... Okları yere döküp yayları kurup sokulmamızı beklemekteyseler...

Mavro'nun bakışlarındaki sevinç pırıltısı birden sönüverdi. Akşamdan beri umuttan umutsuzluğa çıkıp inmekten yanakları çökmüş, biçimli ağzının iki yanındaki derin çizgilerle körpe yüzü, sanki yirmi yıl yaşlanmıştı.

Kerim acıdı. Güç vermek ister gibi omzuna iki kez yavaşça vurdu:

— Hadi yürüyelim! Anlarız! Çoğu gitti azı kaldı!

Her an ok yağmuruna tutulmayı bekleyerek Issızhan'a çıkan son dönemece yetiştiler. Hedef vermemek için çok uğraşmışlar, epey gecikmişlerdi.

Uzanıp baktıkları zaman, Uranha, yaralı Şövalyeyi duvarın dibine oturtuyordu. Pervane Subaşı görünürlerde yoktu.

Mavro, sevinecek gücü kalmamış gibi, "Yok, gördün mü, herif yok!" derken Uranha, Issızhan'ın kapısını yumruklamaya başlayınca, sanki bu hiç beklenmez, görülmedik bir işmiş gibi susuvermişti.

Kerim de kapının açılmasından, ya da açılmamasından başka bir şey olabilir daha doğrusu izlediği olay kendisini hiç ilgilendirmez gibi, dikkatle bakıyordu.

İkisi de batağa girdiklerinden beri bütün davranışlarıyla vuruşmayı mümkün olduğu kadar geriye atmak için uğraştıklarının, Türkçesi, bu heriflerle kılıç kılıca gelmekten ölesiye korktuklarının farkında değillerdi.

Issızhan'ın avlusu birden ışıklandı. Kel Derviş, kapıyı açmaya geliyordu.

Kerim aradaki açıklığı bir anda göz kararıyla ölçtü. Yüz elli adımdan artığı var, eksiği yoktu. Artık koşsalar da yetişemeyecekler, yetişseler de baskın şaşkınlığından yararlanma üstünlüklerini kaybetmiş olacaklardı.

Ağır kapı kanadı yavaş yavaş aralanmaya başladığı zaman, Mavro büyük bir tehlikeyi önlemeye çalışır gibi, sonunu hiç düşünmeden can havliyle sordu:

— "Açma Kel Derviş, düşmandır!" diye bağırsak Kerimcan?

— Sakın haa... Geçti! Bağırtı yankılanır boğazda... Anlaşılmaz büsbütün... Uyku sersemidir bizim Keloğlan... İyisi bilmesinler izlediğimizi... Şüphelenmedilerse buraya kadar.,.

— Aman...

— Vay namert!

Kapının yeterince aralanmasını bekleyen Uranha, birden canavar gibi atlamış, ensesine vurarak, kanadı açmaya çalışan fukara Kel Derviş'i, yüzü üstüne yere sermişti.

Sonra dönüp bakmadan, "Merhaba" demiş gibi rahat, şövalyeyi kaldırdı, belinden tutarak içeriye adeta taşıdı, kapıyı hiç telaşsız örttü.

— Bağıracaktık arkadaş... Bağırmadık da halt ettik!

Kerim elleri belinde, bu işin gerisi gelecekmiş gibi dikkatle bakıyordu.

— Boşuna bildirirdik burada olduğumuzu... Tetik dururlardı içerde... Basamazdık!

— Yazık oldu Kel Derviş'e...

— Yetişemezdik zorlasak da... Yetişsek, güç yetiremezdik o yorgunlukla... Korkma, öldürmezler dururken... -Biraz düşündü-: İşlerine yarar çünkü... Açtır bunlar... Yemek, içmek... Yanlarında merhem falan yoksa, yara için derman merman... -Kesip attı-: Meraklanma! Kendini kurtarmanın yolunu bulur benim bildiğim Kel Derviş!

— Göklerdeki Rab İsa Efendimiz işitsin! -İçini çekti-: Hiç umudum yok! Domuzuna kıyıcıdır bu herifler Kerimcan, bunlar keyif için öldürür adamı... Bağırsak iyiydi!

— Bırak boş lafı... Heriflere görünmeden inelim de, ıssızca girmeye bakalım, su yolundan...

— Ortalığın hızla ağardığını görünce, yokuş aşağı koşmaya başladılar.

Merdivenleri rutubetten, dondan yer yer ufalanıp parçalanmış su yolundan gerektiğinde birbirlerine omuz vererek çıra ışığıyla çıkmışlar, Issızhan’ın mutfak kapısına kadar gürültüsüz gelebilmişlerdi.

Yalınkılıçlarını çarpışmaya hazır tutarak, kanadı yavaş yavaş ittiler. Ocakta ateş yanıyor, içerisi, yağda kızartılmış sucuk kokuyordu.

Biraz bekleyip" kimsenin bulunmadığını anlayınca çekinerek girdiler, direklerden birinin dibinde, arkası dönük oturan Kel Derviş'i gördüler. Yarı belinden yukarısı çıplaktı. Elleri ayaklan, dertop bağlanmış, fazladan direğe kat kat sarılmıştı. Adamakıllı hırpalandığı iniltilerinden anlaşılıyordu.

Gözlerini açıp Kerimle Mavro'yu karşısında görmesiyle taze can bulmuş gibi yekindi. Az kalsın bağıracaktı. İnsan üstü bir zorlamayla kendisini tuttu.

Mavro ipleri keserken Kerim eğilip sordu.

— Nerdeler?

— Yukarda... Sayvanda...

— İçmeye başladılar mı?

— Çoktan...

— Yaralı mı şövalye?

— Yaralı...

— İki kişi değil mi?

— Evet! Neden sordun? -Kesilen iplerden silkinerek kurtulmaya çalıştı-: Nereden çıktınız? Su yolundan mı?

— Su yolundan... Ağır mı yarası herifin?...

— Bilmem! Ağır gibi.. Sıcak sirkeyle tımarladı uzun domuz... Sardı sıkıca... Bodur namert, bu yaradan, gebermeye gebermez ya, zıplayıp kalkamaz da, tezberi... -Yüzünü buruşturarak ensesini bir zaman ovdu-: Ensemi koparayazdı, eli kırılası gâvur.

Mavro çekinerek sordu:

— Yumruğu zorlu mu o kadar Kel Ağa?... Balyozdan farksız mı sakın?

— Ne yumruğu? Yumruğa kurban olayım! Taşla vurdu rezil! Sürüdü getirdi it leşi gibi... Arada bir tepmeledi çizmesinin burnuyla... Dahası... Mahmuzladı kabalarımı...

— Hele domuz!

Mavro, sayvana çıkan merdiveni dinleyip dönmüştü. Yorgunluktan, heyecandan, daha beteri korkudan soluyor, kavlamış dudaklarını aralıksız yalıyordu.

— Bırakın şimdi... N'apacağız? Nerde senin yayın, okların?
Kel Derviş anlayamadı. Kerim, sinirli sinirli güldü:
— Şaşırma ok işler yerde değiliz! Kel Derviş'te döndü. Kılıcını aldı mı Türkopol?
— Almaz mı? Çekti kınından, fırlattı boğazdan aşağıya...
— İyi... Biraz düşündü. Şakaları yoktur bu rezillerin kılıç oyununda... Apansız basıp şaşırtamazsak gelinmez haklarından... Kolayına da şaşırmaz feleğin çemberinden geçmiş alçaklar! Biz şaşırmayalım da, onları şaşırtacağız derken... Nasıldır sayvana çıkan kapı?
— Dar epey... Alçak da az biraz... İkiniz birden hoplayamazsınız, Kerim oğlum! -Kel Derviş'in aklı başına geliyor, aklı başına geldikçe Uranha'ya kızgınlığı kudurganlık halini alıyordu-: Teker teker saldırılacak... Bu sebepten kiminle kimin eşleşeceği burada bilinmeli!..
— Bilineceği... -Kerim gözlerini kaçırarak yutkundu-: Yaralı herif, Mavro'nun oklanmış avıdır. Mavro ona dalsın ben uzun domuzla uğraşırım!..
Mavro elini kaldırdı.
— Olmaz Kemican! Kör Frenk senin, uzun domuz benim!
— Ne demek? Hiç olmaz!.. Okladığın herif...
Kel Derviş, delikanlıların ne kadar korktuklarını apansız fark etmişti. Bir yandan yüreklerini güçlendirmeye çalışıyorlar, bir yandan vuruşmayı mümkün mertebe geciktirmeye bakıyorlardı.
Yüzünde çok az görülen acımalı derviş gülümsemesiyle araya girdi:
— Uzatmayın! Herif bir şey almaya inerse berbattık olur. Beri bak, Kerimcan! Hakçası uzun gâvuru Mavro'ya bırakacaksın! Neden mi! Kılıçta yufkasın bu bir ikincisi, savaşçılığı yürekten sever değilsin!.. Bu Mavro, savaşlarda nam arasa gerek... Yaralıya salması olmaz! Benim gördüğüm, kör Frenk, yaralı maralı ama, kuduz canavardan yırtıcı!.. Biz berikini bitirene kadar kendini yitirmezsen ne devlet! Fazladan herif solak vuruşacak! Görelim n'aparsın ve de... Amanın nedir bu.
Boş bulunup hopladılar, iki büklüm kulak verdiler.
Bir boru sesi, Kanlı Boğaz'ı inim inim inletip kayalarda uzun uzun yankılanarak Osman Bey'in "savaşta toplan" emrini üflüyordu.
Kerim ölüm tehlikesinden kurtulmuş gibi sevinçle çırpındı:
— Osman Beyimiz... Yetti geldi!
Mavro hayal kırıklığına uğramak korkusuyla kendini tutmaya çalıştı:
— N'arasın burda Osman Beyimiz, bu zaman?

Kel Derviş tepindi:
— Kim olursa olsun yahu! Bundan iyi şaşkınlık sırası mı olur?
Yürüyün çabuk! Bastırırsak kertesidir ki...
Mavro önde, Kerim arkada, sayvanın merdivenini kedi gibi sessiz çıktılar, duvara sırtlarını vererek dışarısını dinlediler.

— Türkmenlerse yandık Uranha...
— Türkmen değil dedim! Türkmen de olsa, kolayına giremezler içeri... Sıyrılırız!
— Aman Uranha kardaş... Atacaksın bizi sağ esen Germiyan toprağına... Germiyan toprağını tutalım, gerisine karışma!
— Elbette... Ferah ol! Türkmen değil bunlar... Adıdır Türkmen... Bunların yayası çok! Bildiğimiz çerçi kervanı... Yanmadık, yaşadık! Çeker alırım iki hayvan! Atarım seni birine...
— Ya bu ne borusu?.. Mahvolduk! Türkmen bunlar! Aman Uranha... Bırakma beni... Aman, buraya kapanmak olmaz! Aman meşeyi tutalım! Bizi meşe saklar!
— Saçmalama şövalye... -Uranha birinin damarına basmak istiyormuş gibi kesik kesik güldü-: Çerçi kervanıdır. İyi rastladı, binek bulacağız! Paraya konmak bile var!..

Bu sırada Kel Derviş, elinde yeni bilenmiş bir nacakla soluk soluğa yetişmişti. Boru yeniden çalmaya başladığı için delikanlıları rahatça azarladı:
— Hadisenize yüreksizler! Kılıç taşımak böyle midir? Tüh yüzünüze!..
Kerim'in suratında kan kalmamış, derisi ak kâğıda dönmüştü. Mavro, dudaklarını yalayarak arka arkaya istavroz çıkarıyordu.
Kel Derviş, "Hadindi!" deyince, Mavro, sayvana sıçradı. Heriflerin arkası dönüktü. Boğazın sırtındaki kalabalığı seçmeye çalışıyorlardı.
Mavro ileri geri sallanarak Kerim'in yanına gelmesini beklemiş, sonra, bağırmaması gerektiğini kestirdiği halde, atılırken, "Yetiş Meryem Anamız!" diye naralanmamazlık edememişti.
Uranha'yla Şövalye, fırıldak gibi dönüp kılıçlanın çekerek bir anda savunuya geçtiler, ilk vuruşları kolayca savuşturdular.
Bir yandan da sırtlarını nasıl sağlama vereceklerini araştırıyorlardı. Zaman geçip sayvana bu iki delikanlıdan başka kimsenin çıkmadığını görür

görmez, biraz şaşırdılar, pek inanamadılar, inanır inanmaz da, birer sevinç uluması koyuvererek savunmayı saldırıya çevirdiler.

Kerim, ilk defa, gerçekten ve de teke tek dövüşüyordu. Çok acemi olduğu için, çağın en yaman kılıçlarından biriyle karşılaşmanın heyecanına bile kapılmamıştı. Her saniye şaşılacak kadar yakın gördüğü kılıcın parlak ucunu Kaplan Çavuş'un ögrettikleriyle değil, hele aklıyla hiç değil, derisinin ürpertilere benzer sezgisiyle çelmek için aralıksız çırpınıyor, bu çırpınmaya ölüm korkusuyla öldürmek hırsı hiç karışmıyordu. Bir işe zorlanmışa. Bunu sürdürmesi gerekti. Şövalye durumun farkında olmadığından acemi düşmanını biraz da, sinirlenerek güçsüz düşürmek için, bütün kiralık kılıçların yaptığı gibi en ağza alınmaz küfürleri savurarak kızdırmaya çalışıyordu. Kerim bir an bunaldı, Kaplan Çavuş'un öğrettiği gibi geri sıçradı. Şövalyenin kılıcı gırtlağına sürünmüş geçmişti. Kerim, aynı zamanda kamına yöneltilen vuruşu nasıl çeldiğine şaşarak gülümsedi. Bu sakin gülümseme Şövalye Notüs Gladyüs'ü ilk defa ürküttü. Sol eliyle dövüşüyordu. Kan kaybetmiş; batakla, yokuşla, hepsinden beteri sürekli ölüm korkusuyla boğuşarak adamakıllı güçsüz düşmüştü. Karşısında çocuk denilecek kadar körpe bir delikanlı olmasaydı, bu tüketici yorgunlukla belki kılıca bile davranamayacaktı. Bıyıkları yeni terlemiş bu delikanlı olsa olsa on altı, on yedi yaşındaydı. Doğduğundan beri kılıç taşısa gene de korkulu bir savaşçı olamazdı. Sağ kolunu kullanabilseydi, böylesinden üç tanesiyle aynı zamanda eğlenir gibi vuruşur, üçünü de istediği anda, istediği yerlerinden şişleyerek cehenneme gönderirdi. Yorgunluğunun korkulu çizgisine hızla yaklaştığını anlayarak telaşlandı. Yaralı omzu, çeki taşı bağlanmış gibi gövdesini sağ tarafa eğiyordu. Tek gözlülüğe de, yeterince alışamamıştı. İki kez, görme yanlışı yüzünden, az kalsın, Türkmen çocuğunun kılıcı üstüne düşecekti. n'apıyordu bu Uranha avanağı?.. Neden Rum oğlanının işini bitirip imdadına koşmuyordu. "Hadisene" dememek için dişlerini sıkarak, kendisini tehlikeye atmadan, Uranha işini bitirene kadar vakit kazanmaya karar verdi. Artık saldırmıyor, gerektikçe gerileyerek sadece kendisini savunup gücünü idare etmeye bakıyordu.

Uranha, tersine ağır kılıcını çarkıfelek gibi çevirerek saldırı üstüne saldın, vuruş üstüne vuruş tazelemekteydi. Eğer, Mavro'nun yerinde başkası olsaydı, çoktan hesabı görülmüştü. Mavro, karşısındaki kılıcın ağırlığından, bir de değme cambazları imrendirecek çevikliğinden yararlanarak fırıldak gibi dönüyor, çevresinde aralıksız yer değiştiren düşman kılıcını budamak fırsatını kolluyordu.

Körpe savaşçılar saatlerden beri dövüşüyorlarmış duygusuna kapıldıkları halde, vuruşalı iki dakikayı doldurmamıştı.

Kel Derviş, uzun saplı nacağı, iki eliyle tutmuş, Uranha'nın arkasını kapıya dönmesini bekliyordu. Mavro'nun yerinde bir usta silahşor olsaydı, bunu kolayca sağlardı. Kel Derviş: "Acemilik gibi rezillik yok!" derken vakit kazanmaktan başka bir şey düşünmediği için. Kerim'in önünde rahatça gerileyen, delikanlının acemi hamleleriyle adeta alay eden Şövalye Notüs Gladyüs'ün geniş sırtını, dört beş adım ilerisinde gördü.

Domuzların hangisi tepelense kâr olduğunu düşünerek, herifin kalın boynunu nişanlayıp sayvana atladı.

Şövalye Notüs Gladyüs, sağlam gözüne çarpan patırtıyla değil, Kerim'in yüzündeki değişmeyle arkadan saldırıya uğradığını anlamış, ancak batıl inanç sahiplerinde bulunan sinir atikliğiyle aynı anda hem dönmüş, hem yana sıçramıştı. Arkadan saldırıldığı zaman deliye dönüyordu. Bu kudurganlıkla, nacağı boşa gittiği için savrularak düşecek gibi olan Kel Derviş'e kılıcı yetiştirmek istedi. Bu kez de Kerim'e arkasını döneceğini saldırısının tam yarısında hatırlayarak, sakat gözünden yana sıçradı, korkuluğun yıkık yerinde ayağı kenara basıp kaydı. Duyanların kanını donduracak bir sesle "Uranhaa!" diye haykırarak çocukluğundan beri dehşetinden kendisini bir türlü kurtaramadığı derinliklere yuvarlandı.

Ses, o kadar korkunçtu ki Uranha dönüp bakmamazlık edememişti. Mavro fırsatı kaçırmadı. Kılıcını herifin göğsüne daldırdı. Aynı zamanda. Kel Derviş de nacağı Türkopol'un ensesine indirmişti.

Uranha, kütük gibi düştü, ayaklarının burnuyla iki kere taşlara vurdu. Yüzü morarıyor, boğulan adam hırıltılarıyla debeleniyordu.

Kel Derviş nacağı kaldırıp çekinerek yaklaştı. Nedense, bir zaman iyi duymadığı bir sözü anlamaya çalışıyor gibi kulak vererek baktı, yavaşça sordu:

— Beni öldürürdü değil mi bu herif, Mavro?

Mavro ne dediğini pek bilemeden karşıladı:

— Hiç bakmazdı, hiç...

— Keyif için ki... Ne kadar, öyle mi?

Kel Derviş, çok ağır bi işe hazırlanıyormuş gibi, nacağın eğri burnunu Uranha’nın boş böğrüne dayadı, dirgenle saman toplar gibi, herifi yavaş yavaş korkuluğun boşluğuna sürdü, "Bre hay!" diye naralanarak uçuruma iteleyiverdi.

Mavro donakalmıştı. Kel Derviş, soluklarını keserek boğazın ses vermesini bekliyordu.

— Hay anan öle deli Kel... Neyin nesidir bu?

Mavro'yla Kerim ürkerek bakıştılar. Kel Derviş de, bunu, Uranha sormuş gibi şaşırmıştı.

Kendilerine gelince korkuluğa koştular.

Kaplan Çavuş garip bir kafilenin otuz adım önünde atını durdurmuş, sorusuna karşılık bekliyordu.

— Müşterileri keseden mi indirmektesin düze, Keloğlan! İcat mı çıkarmaktasın?

— İyi bildin Kaplan Çavuş, keseden ama, düze değil, dosdoğru cehenneme!

Kerim'le Mavro, boyunlarından birbirlerine bağlanmış esirlerin başında, Çudaroğlu'nu görünce, Oynaşhisar baskınının sonucunu öğrenmiş oldular.

Kel Derviş, düğünü derneği, baskını askını bilmediğinden şaştı:

— Nereye böyle Kaplan? Ateş tozunun dipsizliğini kavradın da yesirciliğe mi soyundun?

Kaplan, şurda burda ateş tozu lafının edilmesini istemiyordu. Suratını asarak çıkıştı:

— Hancılığı da yüzüne gözüne bulaştırdın Keloğlan! Badyalan kapıp içme suyu koşturur mu, hele şuna hele!..

— Eğlen çavuş vardım!

Kaplan Çavuş, kırbacıyla duvar dibini gösterdi. Yere göğe sığmayan Çudar'la âdem eti yedikleriyle övünen Moğollar, dünyanın en uslu yaratıklarını imrendirecek bir uysallıkla duvarın dibine çömeldiler.

Kerim'le Kel Derviş esirlerle savaşçılara su verirken, Mavro kocaman bir tas şarabı Kaplan Çavuş'a koşturmuştu. Kaftanının eteğini tutup elini önce ağzına, sonra alnına götürdü.

— Buyur Kaplan Usta! Cenk şerbetidir!

Kaplan Çavuş suratını asarak gözleriyle ezmek istercesine baktı:

— Bura nere Kara Vasil'in Mavro, ya Ermeni Derbendi nere?

Mavro bakışlarını kaçırıp kaftanın eteğini bir daha kaptı, bir daha başına götürdü.

— Kanlılarımızı izledik sayende Kaplan Usta, sürüp geldik, öcümüzü aldık sayende...

— Kılıç kılıca vuruşaraktan olmasın!
— Kılıç kılıcadır ve de yüzbeyüzdür. Yiğitçesine ki büyüğün den gördüğünü işleyen kurt kaç para!
— Hele yalanlara hele!.. Hele koca koca yalanlara...
Kaplan Çavuş belli etmemeye çalışıyordu ama, çıraklarının başarısıyla kasılıyordu.
Mavro, n'apıp n'ettiklerini, nereden girip, nasıl türlü korkulu geçit aşaraktan nerelere vardıklarını, Kel Derviş'i Azrail'in pençesinden çekip alıp sonunda kılıç çekip, "Yektir Allah yek!" diyerekten ye de "Kutsal Meryem Ana aşkına!" diye naralanaraktan hain düşmanların üstüne nasıl uğradıklarını anlatırken, kaynatası olacağın gözüne görünmemeye çabalayan Kerim de, Kozpınar'dan sonra olanları soruşturmuş, İnegöl'le Atranos hisarlarını, köylünün, kasabalının, tekfurlar elinden elaman çektikleri için Osman Bey'e sevinerekten verdiklerini, Yarhisarlının ise, Tekfur Hrisantos'tan hoşnut bulunmakla izni olmadan hisar teslim etmediklerini, Ahi Hasan Efendi'nin heriflere, Orhan Bey'in kaynatası reâyâsı olduklarını anlatamamakla, rehin karşılığı Yarhisar’ın iki soylusunu alıp Bilecik'e getirip Hrisantos Tekfurla yüzleştirmek zorunda kaldığını öğrenmişti.
Kaplan Çavuş, Germiyanoğlu'na ve de Harmankaya Tekfuru soylu Köse Mihal Bey'e Osman Bey'in armağanlarını ve de Müslüman'ın burnu kanamadan, şu kadar din düşmanının tepelendiği, şu kadar Hisarın kavranıp ele geçirildiği müjdesini götürmekteydi.
— Ya bu Çudar'la Moğolları?
— Bunlar cabası Osman Beyimizin Germiyanlıya ki, bilirse ölümden beter yüzkarasıdır!..
Kaplan Çavuş, Kerim'e bakmıyormuş gibi davranıyordu ama, dövüşte nasıl davrandığını, aşırı korkuya kapılıp kapılmadığını öğrenmeye de can atıyordu. Haberi ancak Kel Derviş'ten alacağını hesaplayarak, yüzüne şebek maymunu gibi bakan Mavro'ya Kerim’i göstererek yalancıktan çıkıştı:
— Al Şunu! Tutmaya bakın Söğüt'ü bir ayak önce... Benim elimden kurtuldunuz, Bacıbey'in pençesinden, görelim, nasıl alacaksınız yakanızı!.. -Mavro eteğine varınca kırbacını kaldırdı-: Yıkıl! Hele utanmaz! Kendini edepli gösterecek! Yıkıl! -Bir şey hatırlayarak telaşla bağırdı-: Eğlen! Eğlen dedim, tüh yüzüne... -Arkasında duran savaşçıya omzu üstünden emretti-. Ver şu kemeri... Kemeri dedim, kamçı gelmekte ki... -Söğütlü, Notüs

Gladyüs'ün Pervane Subaşı'ya kaptırdığı altın dolu kemeri uzattı-: Bana mı verilecek, hele avanak, şu rezil Mavro'ya verilecek...

Mavro kemeri kaptı, hizmet buyurmak, suçların bağışlandığını gösteriyordu. Sevinçle sırıttı.

— Götürür Osman Bey'e verirsiniz! Yiter miter, keyfinize... Altın doludur. Ve de kanlılarınızın altınıdır! Verirsiniz ki... "Haber salmış Kaplan Çavuş Karacahisar'daki Gündüz Bey'le Bayhoca'ya batağı kolla!" diyerek dersiniz! "Kollamışlar da Pervane Subaşı rezilini tutmuşlar bataktan çıktığı sıra," dersiniz. "Omzundaymış bu kemer," demeli, "Kör Frenk'in olup uğrulamış bu Pervane," demeli, "Uğrulamıştır, çünkü gökten yıldız aşıracak yaman uğrudur," demeli!

— Aman Kaplan Usta!.. -Mavro telaşla esirlere döndü-: Hani Pervane? Görememekteyim?

— Hele akılsız! Pervâne'yi de Germiyanlıya bahşiş mi götürecektik! "Karacahisar zindanındadır. Dilediğini yapar Osman Bey," dedi demeli! "Bana sorarsa," dedi demeli, "asıp geçmesin. Kazığa geçirilecek besmelesizdir ya, gene kendi bilir!" dedi demeli!.. Höst! Gerisini dinlemeden nereye? Bir harfini unutmaksın ki, ah ne fayda, bir harfini... Bak neler olmalı! Bu sırıtmalar neyin nesi! Yıkıl! Yıkıl dedim, daha durmakta... ve de...

Kırbacını kaldırıp bağırdı:

— Hayda bakalım! "Yolcu yolunda gerek," denilmiştir.

Kafile, Germiyan toprağına doğru yavaş yavaş yola çıktı. Kerim, duvara çekilip ellerini göbeğine bağlamıştı. Kaplan Çavuş suratını yıkarak görmezden geldi. Mavro fısıldadı:

— Ucuza atlattık, bu vartayı Kerimcan... Ucuza geçiştirdik ki bedavaya saysan da olur!

— Küsmüş! Neresi ucuz bunun!

— Bakma! Küsmesi, yüz vermeyecek...." Keyif oldu kanlılarımızı izleyip bitirdiğimize...

Dönemece yaklaşan kafileye bir zaman baktılar.

— Salt bir lafına akıl erdiremedim arkadaş... Sorarsan, bu laf senin üstüne...

Kerim telaşla döndü:

— Ne gibi!

— Seni gözledi bir zaman... "Kaplan'ın buyruğunu tutmayanın iki yakası bir araya gelmez ve de muradı eline girebilemez!" dedi, "Yol yakınken

kulakları delmeli, bu lafı, küpe edip sallandırmalı," dedi. Bu Kaplan Çavuş tutkuludur. Tutkusu da, ateş tozudur. Tutkulu herifin ne halt edeceği hiç belli olmaz, arkadaş. Aman ayağımızı denk basalım ve de elimizi çabuk tutalım! Günlerden bir gün bu benim Kaplan Çavuş ustam, ateş tozuna öfkelenirse, Aslıhan bacıyı vermezlenir ki... Bak neler olur! -Gidenlere daldı bir zaman, içini çekerek başını salladı-: Akıllı olmaya gayet akıllı ya bu bizim Kaplan Ustamız, ateş tozu deliliği nasıl bir delilik? Kerim de dalgın bakıyordu. Neden sonra karşılık verdi:

— Bu ateş tozu delilik değil Mavro! Bu ateş tozu yaman!

— Etme!

— Yaman! Çünkü benim bildiğim Kaplan Çavuş, güvenmediği işe bunca yıl, emek vermez ve de suratını muratını yakaraktan bu kadar çabalamaz!

Kaplan Çavuş'un dönemeçte görünmez olmasını bekledi, arasını hiç kesmemiş gibi sözünü tamamladı:

— Ateş tozuna inanacağız Kara Vasil'in Mavro! Şundan ki... Bu Kaplan Çavuş gibi tutkunlar, dünyanın başına, günde bir kez, gayet bulaşık bir iş açmadıkça rahat uyuyabilemezler!

Kerimcan, avlu kapısında durup Balabancığın elindeki ağır çıkını aldı:

— Sağol Balabancık! Yoruldun!

— Yorulmak da neymiş!..

— Sağol! Söyle de, Orhan Bey seni de alsın gelsin Bacıbey'in şölenine...

Balabancık, Kerim'in yüzüne saygıyla bakıyordu.

Dündar'ın ölümünden sonra Osman Bey, değeri pahasıyla Cinli Nefise'den satın almıştı bunu...

Balaban savaşçılığa can atıyordu. Kanlılarını kova kova Issızhan'a sokup haklayan Kerimcan'ı, gözünde büyüttükçe büyütmüş, ülkeye nam salmasına imrendikçe imrenmişti. Elinden çıkını zorla alıp taşımak istemesi bundandı.

Bacıbey'in bakımlı avlusu, şölen için hazırlanmış, salkım Söğüdün altına serilen meşin sofra örtüsüne minderler bile atılmıştı. Aşevinden kap kaçak sesleri, karı kız gülüşleri geliyordu.

Kerimcan görünmemeye çalışarak avluyu hızla geçti. Odasına girip çıkım sedire bırakınca, ağır bir yükten kurtulmuş gibi, derin derin soluyarak çevresine baktı. Duvarda çeşitli silahlarla, babasının korkunç kamçısı asılıydı. Çok güç bir işe girişecekmiş gibi, elini yüzünden geçirdi. Ayaklarını sürüyerek gidip sedire çıktı, kamçıyı indirip yerine kılıcını astı. Bir an durup kapıya baktı. Hemen çekildiği için, Aslıhan'ın gözetlediğini

fark edememişti. Kılıcını tuttu, kabzasını saygıyla öperek alnına götürdü. Acele indi. Çıkını telaşla çözdü. İçindekiler Benito Keşiş'in mağarasında gördüğü kitaplardı. Birer birer aldı, okşar gibi evirip çevirdi. Gülümsemesindeki utangaç keder siliniyor, yüzü rahatlıyordu. Türkçeleri ayırdı. KELİLE ve DİMME'yi gelişigüzel açtı, önce ayakta göz gezdirdi, sonra n'aptığını pek bilmeden sedire yavaşça oturdu. *"Padişah dahi, kullukçularına iyiliği ve nimeti endazeyle vermek gerek kim, korku ile umut arasında yaşayalar... Ne yoksulluk yüzünden kaçıp düşmana varalar ve ne baylık ve mattık yüzünden azalar ve padişaha asi olalar..."* Çevirdi. *"Benim, kendime öğütçü... Kendi nefsimden daha doğru kim ola... Bu ara, öğüt yeridir eğer makbul düşerse ve mesel vaktidir eğer akıl gücüyle dinlenirse..."* Çevirdi. *"Fesat ve zalim kişinin sırrını gizlemek ol kötü işte onunla ortaklık göstermek olur,"* KELİLE ve DİMNE'yi bırakıp KABUSNÂME'yi aldı, karıştırdı. *"Söz âdemde gizli değil, illâ âdem sözde gizlidir... Zira ki, söz âdeme perdedir, imdi bilmiş ol iy oğul, söz ulu nesnedir, sen dahi sözü ulu bil ki, gökten gelmiş nesnedir..."* Biraz düşünüp, bir başka sayfaya geçti. *"Dokuzuncu Bab: Bir kişi duvarlı evceğizi içinde bir padişaha benzer... İçki meclisinden şöyle kalk ki, daha iki üç kadeh içmeye gücün ola, pes, sakın, tokluk lokmasından ve sarhoşluk kadehinden..."* Sayfalarda durarak okudu: *"Konuktan özür dileme ki, özür dilemek pazar halkının işidir... Aşk yiğitlerin oyunudur. Pirler âşık olursa hiç özürü yoktur."* Dalıp düşündü, el yordamıyla FELEKNÂME'yi aldı: *"Kendisinden çün değildir ay nuru -Aydını kamu güneştendir varı -Çün güneşten nur alır ay ...... -...... -İkisi arasına yer gölgesi – Düşecek ...... -Ay tutulur nurunu vermez olur -Zira ol dem güneşi görmez olur"*... Demek, Yahşi İmam, ay tutulması üzerine burdan okuduğunu söylemişti de, şaşırtmıştı kendilerini geçen yıl... Vezir Nizam al-Mülk'ün SİYASETNÂME'sini saygıyla açtı. Yer yer duraklayarak karıştırmaya başladı.

Elinde kitap değil kılıç tutuyormuş gibi, yüzü sertleşmişti. Belli ki mutluydu. Sanki okudukça güçlenip yüceliyordu. Aslıhan gözlerinin yaşardığını fark edince şaşırdı, ürktü. Yavaşça girdi:

— Kerimcan...

— Buyur! -Başını çevirmemişti-: Nedir? -Aslıhan'ı görünce telaşla davrandı-: Buyur! Arkadaşlar geldi mi?

— Yok! -Aslıhan aşağıya kulak verip iki adım attı-: Yarhisar'a göçecekmişiz öyle ya?

— Yarhisar'a mı? -Hatırlamaya çalıştı-: Neden?
Aslıhan şaşırdı:
— Subaşı dikmiş ya, Osman Beyimiz seni Yarhisar'a?..
Kerim gözlerini kaçırdı, Issızhan'dan döneli, görüşememişlerdi.
— Kendini az kalsın parçalayacaktı, dövünerekten Bacıbey anamız... Öldü haberin gelince...
— N'oldu, "Öldü" haberimiz mi geldi! Duymadım!
— Yitti haberiniz! Daha kötü... Bacıbey, halkın içinde diri durdu ama, buraya gelmesiyle saçlarını top top yolmaya başladı. Ol görüp söz anlatamadı komşular... "Vay batağa batıp giden bahtsız oğlum! Vay ki mezarsız koyup giden Kerimcanım!" diyerek yolunmasını görsen...
Kerim, "Ya sen?" diya soracaktı. Çenelerini sıkarak dilini tuttu.
— Neden caydı Osman Beyimiz Yarhisar işinden?
— Yok... Caymadı! Cayması yok! -Parmağını arasına koyarak kitabı kapattı-: Yarhisar'a gitmek kaldı. Gelirsen Bilecik'e göçülecek!..
— Gelirsen mi? Ne demek gelirsen? Oranın subaşılığını mı verdi Osman Bey?
— Yok! -Hiç istemediği halde suratının asıldığını anlayarak gülümsemeye çabaladı-: Baktım, göremedim seni... Konuşamadık! -Sesini bu kadar alçalttığına da canı sıkıldı-: Yeminlisin öyle ya... Savaşçı olmayana varmayacaksın!.. Yeminindesin?
Aslıhan beklenmedik bir belaya çattığından şüphelenerek gözlerini kırpıştırdı, kendisini savunmaya hazırlanır gibi başını dikti:
— Yeminimdeyim elbet! N'olmuş?
— Issız'dan gelirken düşündüm enini boyunu... Savaşçılığı kesmedi gözüm! -Durakladı. Kitabı, güç almak istercesine göğsüne bastırıyordu-: Osman Bey'le görüşmeden seni bulayım dedim, vazgeçtim yolumu kesersin diye... Ağlarsın mağlarsın, gücüm yetmez, diye...
Aslıhan'ın dudakları titremeye başlamıştı.
— Nedir? N'oldu?
— Yalvarırım Osman Bey'e... Koca Tanrı'ya şükür, aldık ağamın öcünü yüz aklığıyla... -Farkında olmadan vakit kazanmaya çalışıyordu-: Elimizi kana bulaştırmadan bitirdik bu işi... Kılıcımızın ucunu adam derisine değdirmedik! Bilene yiğitliğin son basamağıdır. -Bu sözü söylediğine pişman oldu. Aslıhan'a haksız yere öfkelendi-: İstemedim Osman Beyimizin verdiği soylu savaş atıyla şu kadar altınlık kılıcı... Subaşılığı da istemedim. -Keskin bir el sallayışıyla kitapları gösterdi-: Bunları dileyip aldım!

Yarhisar'a marhisara gitmek yok! Bilecik'te Şeyh Edebâli Efendimizin medresesine molla girmekteyim! Bak düşün, yemini bozar gelirsen ne iyi... Göçeriz!

Aslıhan, Kerim'in deminden beri lafı gevelemesinden "Evlenmemiz geçti"ye getireceğini sanmış, ödü kopmuştu. Birden dünyayı bağışlamışlar gibi sevindi ama, çektiği korkunun acısını çıkarmak için belli etmedi. "Olmaz" demeye çoktan karar vermiş gibi, ilgisiz, küçümseyen, kuru bir sesle sordu:

— Daha mı yüceymiş Yarhisar'ın şubaşılığından medrese mollalığı?

— Orasını bilmem! Bildiğim, kılıca el sürmek yasaktır danışman kişiye... Sen oysa... Kılıç taşımayanı erkeğe...

Bu sırada Bacıbey'in camları zıngırdatan bağırtısı duyuldu:

— Kerim! Kerim, dedim, nerde o yüreksiz? Frenk'e yesir gidip dişleri dökülmüş gelesi, nerde? -İçeriye fırtına gibi girdi. Aslıhan'ı görünce büsbütün azdı-: Neyin nesiymiş, sordun mu kız Aslı? Kör Frenk'in kılıcı yelinden mi yılmış? -Kitapları, Kerim'in boş omzunu, kılıcın duvara asılmış olduğunu bir anda görüp gözleri yuvalarından uğradı-: Yılmış da, eve kaçıp kılıcını duvara mı asmış? Tükürmedin mi yüzüne yiğit Aslı? Demedin mi bu kansıza?.. Demedin mi, "Kılıç taşımayan bana erlik edemez!"

— Demedim Bacıbey ana! Senin öğüdünü tuttum: "Karı kısmı, erkek işine karışabilemez Türkmen töresince," dediklerini...

Kerimcan kulaklarına inanamamış, anasından daha çok şaşırarak donakalmıştı.

Bacıbey omuzlarıyla yekinip yutkunarak anlamaya çabalıyordu. Gözlerinin kırpışması yavaş yavaş kesildi, iğrenmiş gibi suratını buruşturarak Aslıhan'ı bir zaman süzdü. Var gücüyle bağırması beklenirken duyulur duyulmaz bir sesle sordu:

— Hani, sizin eşiği, kılıç gezdirmeyen aşamazdı?

Oğlunun neden molla olmak istediğine bir türlü akıl erdiremeyen Bacıbey'in, şu anda, nasıl üzüldüğünü, Aslıhan, çok iyi anlıyordu ama, bu kadar üstelemenin, ana şımarıklığından bir çeşit ana zorbalığından ileri geldiğini de çoktandır biliyordu.

Birkaç söz söylemeyi, yalvarmayı düşündü. Dün gece Kerim'in öldüğü haberiyle, bir anlamda, kendisi de ölmüş, sabahleyin aldıkları "Sağdır" müjdesine sevinecek gücü bile kalmamıştı. Ayakta duramayacak kadar bitkindi. Bacıbey'e dert anlatamayacağını bildiği halde, acıklı bir gayretle şımarıklığa vurarak yatıştırmaya çalıştı:

— Aman Bacıbey ana! Benden akıl n'arasın? Ağzından çıkanı bilir mi kız kısmı?
— Tüh yüzüne kötü Kaplan'ın kızı! Allah belanı vere! Emeklerime yazık! Karı mı olur er kişiye sizin gibilerden, yüreksiz? Ne bilirsiniz, er gibi erin değerini siz?
"Kötü Kaplan'ın kızı" hakaretiyle "Erin değerini bilmez" suçlaması, Aslıhan'ın doğruca yüreğine vurmuştu. Gözünü yumup alt dudağını dişleyerek bir an ileri geri sallandı.
Konuşmamak için boş yere kıvrandı.
— Öldü haberi duyulunca bunun... Dövündün, yolundun rahatça sen Bacıbey ana... Ferahladın! Bana geldi mi, "Bundan böyle yaşamak yok!" dedim ben... -Birden örtüsüyle yüzünü kapayıp ağlamaya başladı-: Razıyım ben Bacıbey ana... Hiç olur mu razı gelmemek! Hayır! Olabilemez!
Bacıbey, boş bulunup kıza doğru bir adım attı. Yumuşamak üzere bulunduğunu anlayarak irkildi. Bir an, çevresine çaresizlikle göz gezdirdi.
— Beri bak oh Bacıbey ana... -Kerim'in sesinde kendisini yüzde yüz haklı bulan onurlu bir erkeğin aşağılaştırmayan derin yakarışı vardı-: Yanılmaktasın anacığım! Üstesinden gelemem savaşçılığın... Kılıca güç yetiremem! Dinle ki bir... -Kerim, yüzüne, yaşlı gözlerle, biraz şaşkın, biraz da korkarak bakan Aslıhan'a gülümsedi-: Edebâli şeyhimiz mi yiğit, Dündar Alp mi? Elini kılıca hiç sürmemiştir biri... Öteki doğdu doğalı kılıç sürükledi yanı sıra...
Bacıbey belki birkaç söz söyleyecek, belki de hiçbir şey demeden, bahtına küserek odadan çıkacaktı. Aslıhan'ın Kerim’i sevgiyle, hayranlıkla dinlendiğini görünce, hiç farkında olmadan, kaynana kıskançlığına kapıldı. Oğlunu bir kez değil, iki kez kaybediyordu.
Gerçekten kudurup yakasını yırtarak uludu:
— Olmaz! Razı değilim ben... Edebâli danışman oğludur, danışman olur! Sen savaşçı dölüsün!
Koca evi sarsalayarak atıldı, Rüstem Pelvan'ın korkunç kırbacını sedirden kaptı, orta yere dikildi. Görüntüsü müthişti:
— At şunları ocağa Rüstem Pelvan'ın Kerimcan! -Kırbacı üst üste şaklatmıştı. Ucuyla kitapları gösteriyordu-: "Ocağa" dedim! Atacaksın! İstemem evimde molla avadanlığı, istemem! "Dep" dedim kansız Kerim, at şu pisleri...
— Atmayınca!

— Atmayınca mı? -Bacıbey bir an şaşırdı, sonra kırbacı kaldırarak atıldı-: Vay ne demek!..

Kerim sıçrayıp anasının bileğine yapıştı, kırbacı, daha doğrusu, çocukluğundan kalan son korkuyu, kolayca çekip aldı. Yüzü değişmiş, rahmetli babası Rüstem Pelvan'ın çok kızdığı zamanlardaki halini almıştı. Bu değişmeyi daha fark etmediği için üstüne atılmak isteyen anasını, tıpatıp babasının kükreyişiyle durdurttu:

— Geri bas! Geri dedim! -Kırbacı kaldırınca Aslıhan aralarına girdi. Sendeleyen Bacıbey'in göğsüne sokuldu. Kerim babasının kelimeleriyle bağırdı-: Yumuşa Bacıbey! Yumuşa ki bi şey hasıl olabilsin! Yumuşamadın mı yumuşatırım seni... Babam rahmetli gibi... -Kırbacı iki kez şaklattı-: Hadi bakalım aşevine! Bir eksik görmeliyim ki sofrada, ben size sormalıyım!

Aslıhan, kaynanasını kapıya doğru yavaşça iterken fısıldadı:

— Delirdi bu! Vay başımıza!.. Hiç uymayalım, oh Bacıbey ana! Sen doğrusun ama, söz anlar mı erkek milleti? Aklına geleni işlemez mi?

Bacıbey sessiz sessiz ağlıyordu. İki hıçkırık arasında, dargın dargın söylendi:

— Aklı var da he mi, bu Kerim oğlumun şuncacık?..

Oğlunun adam olduğuna, babasının ocağını yakacağına, Bacıbey ancak kırbacı elinden çekip karşısına dikilince inanmıştı, Aslıhan bunu sezemediğinden, sesindeki kasıntılı mutluluğun sebebini anlayamamıştı.

Kadınlar çıkınca, Kerim Çelebi, kamçıyı atıp sedire oturdu rahatça, "Siyasetnâme"yi eline aldı.

SON

Esir Şehrin İnsanları

"Esir Şehir Üçlemesi" edebiyatımızın güçlü ve klasikleşmiş ismi
Kemal Tahir'in başyapıtlarındandır.
Her büyük ve klasik yapıt gibi, bir ya da birden çok problematiği
mükemmel bir biçimde işleyen bu nehir roman dizisinin
ilk kitabı olan "Esir Şehrin lnsanlan"nda Kemal Tahir,
Mütareke Dönemi Osmanlı aydınının ve İstanbul'unun destansı direnişinin
ve mücadelesinin benzersiz bir fotoğrafını çekmektedir.
Kurtuluş Savaşı öncesinin anlatıldığı pekçok roman yazılmıştır kuşkusuz,
ama hiçbiri bu denli edebi ve ölümsüz olamamıştır.

Esir Şehrin Mahpusu

Esir Şehir Üçlemesi'nin ikinci cildi "Esir Şehrin Mahpusu'nda,
Kâmil Bey hapistedir; kendisiyle, ailesiyle ve
ait olduğu Osmanlı aristokrasisiyle derin bir hesaplaşmaya girişir.
Çürümüş, işbirlikçi aileler, Anadolu'da gitgide güçlenen Kuvayı Milliye direnişi
ve hapiste, korkunç bir dram içinde, yapayalnız,
kendisini Kurtuluş Mücadelesi'yle yeniden yaratmaya karar veren Kâmil Bey...

Yol Ayrımı

Kâmil Bey de Anadolu'da serbesttir artık...
Türkiye'yi kuşatan bir "serbestlik rüzgarı esmeye başlar zamanla.
Bu serbestlik, değişen ya da değişmiş gibi görünen insanların maskelerini
birer birer düşürürken, İstanbul'da hayat giderek zorlaşır.
Kâmil Bey, yıllardır özlemini duyduğu biricik kızı Ayşe'ye
kavuşmaya çalışırken, Kurtuluş Savaşı'nda yüz binlerce insanın
kanıyla kurtulan vatan, artık demokrasi mücadelesi vermektedir.
Serbest Fırka'nın kuruluşu, Darülfünun'da meydana gelen ayaklanmalar,
İstanbul sokakları ve tarihin derinliğinde kalan ayrıntılar...
"Yol Ayrımı", savaştan zaferle çıkmış bir milletin
demokrasi yolunda attığı bebek adımlarının
izdüşümlerini aktarıyor okura.

Karılar Koğuşu

Kemal Tahir, ölümünden sonra yayımlanan romanı
Karılar Koğuşu'nda Malatya Cezaevi deneyimlerini,
İkinci Dünya Savaşı yıllarının Türkiye'sini anlatmak için kullanır.
Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na katılacak mı?
Katılacaksa Almanların yanında mı müttefiklerin yanında mı yer alacak?
Savaşın belirsizliği, insanları daha büyük bir sefalete sürüklerken Murat,
mahkumların seslendikleri biçimiyle İstanbullu,
hapis hayatının zorlukları içinde, giderek bayağılaşan,
bayağılaştıkça her şeyi yapabilen insanların yaşamına tanık olur...
İdama mahkum edilen Hanım, Malatya Genelevi'nden gelen Tözey,
Gardiyan Şefika ve küçük mahkum Aduş...
Her birinin birbirinden farklı hikayesi,
Murat'ın sorgulamalarıyla birlikte, okura,
Anadolu kadınının hapisanede de bitmeyen çilesini anlatıyor.